

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1309**

Φιλοτεχνηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

5.69 TAB

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΗΡΟΔΟΤΟΝ

**ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΤΗΣ Δ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ**

⁶ Έγκριθεν κατὰ τὸν τελευταῖον διαγωνισμὸν τοῦ 1921.

ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΠΙΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
1921

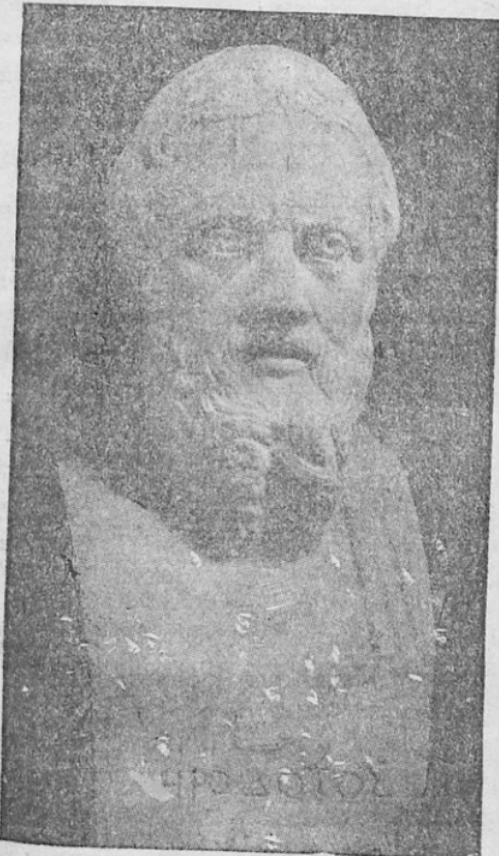
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Π.Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΗΡΟΔΟΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΗΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΤΗΣ Δ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Έγκριθεν κατά τὸν τελευταῖον διαγωνισμὸν τοῦ 1921

ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

EN ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
1921

Τμῆματα μετὰ βιβλίου μύμου Δρ. 4,90
Δριθ. έγχρις, σπ. αριστούρως 44133 21 Σεπτεμβρίου 1921

002
κλι
ΣΤ2Α
1309

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ἐποχεοφήγη τοῦ συγγραφέα
καὶ τὴν σφραγῖδα τῶν ὅμετέρων παταστημάτων ἄλλως θεωρεῖ
πλεψίτυπον καὶ κατιδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΜΙΧΗΛΑ Ι.ΣΒΔΙΒΕΡΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐν Γερμανίᾳ ἥδη τὴν παθαγωγικὴν σπουδάζων είχον σχηματίσει τὴν ἀκλόνητον πεποίθησιν διὰ τὰ ἔθνη πρέπει νὰ ἐκπαιδεύωνται καὶ νὰ ἔξευγενίζωνται διὰ σπουδαίων μαθημάτων, τὰ δοῖα νὰ ἔχουν αἰώνιαν, ἀδιαφυλονίκητον ἀξίαν. Ἀφορμή δὲ εἰς τοιαύτην γνώμην μοὶ ἔδωκε τῶν ἐνδόξων ήμῶν προγόνων τὸ παράδειγμα, οἵτινες εὐθὺς μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἀναγνώσεως «παρατίθενται τοῖς μαθηταῖς; ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγινώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἔκμανθάνειν ἀναγκάζονται, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισι, πολλαὶ δὲ διέξοδοι (= περιγραφαί) καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἵνα δὲ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ δρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι». Ἐφόρονυν καὶ τότε, φρονῶ δὲ καὶ σήμερον ἀδιστάκτως, ἔχων διτιθεν ἐμοῦ μακρὰν πεῖραν, διὰ σπουδαῖα μαθήματα μορφώνονται καὶ προάγονται εἰς ἀκμὴν τοὺς λαούς. Τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης πρέπει νὰ εἰσδύσῃ καὶ εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, δαδοῦχοι δὲ καὶ ἴεροφάνται εἶναι οἱ δημοδιδάσκαλοι. Ἡ ἐργασία τοῦ διδασκαλού εἶναι γιγαντώδης, καὶ η ἀτοστολή του εὐγενεστάτη καὶ αἱ ὑπηρεσίαι του πρὸς τὸ ἔθνος ἀνεκτίμηται ὅσον οὐδεμία ἄλλη ὑπηρεσία. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν λαῶν εἶναι η πρώτη, ἀλλ' ἀρνητική ἐργασία, εἶναι οἶνοι η προπαρασκευὴ τοῦ ἀγροῦ διὰ τὴν σποράν, η σπορὰ δύμως καὶ δ πλεύσιος ἀμητὸς εἶναι τὰ μετακά ἀγαθά, τὰ δοῖα οἱ λαοὶ ἀναμένουσιν ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ διδασκαλού.

Ἐπὶ τοιούτων ἀρχῶν ὅτι μέσται τὸ σύστημά μου τὸ ἐκπαιδευτικόν, ἀπὸ τὸ δοῖον ἀναμένω τὸν διαφωτισμὸν τοῦ ἔθνους καὶ τὴν προπαρασκευὴν αὐτοῦ εἰς μεγαλή προγίαν. Τὰ βιβλία μου προστοθέτεον καλῶς συγκεκροτημένους διδασκαλούς, ἀτατοῦν καθηγητὰς δημοδιδάσκαλους, γνώστας τῆς γράψης των, τῆς ἱστορίας των, τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ πλείσιον ἄλλων, τὰ δοῖα ἐξέθεσα ἀλλαχοῦ ἐν ἀκριβείᾳ (Βλ. Π. Π. Οἰκονόμου Τὰ Διδασκαλεῖα 1915).

Αλλὰ πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν μίαν ὅψιν τοῦ προθιλήματος Η ἑτέρᾳ ὅψις ἡ ἐπίσης σπουδαία εἶναι ἡ τέχνη τῆς διδασκαλίας, ἡ οἰκονομοῦσα χρόνον, ἡ γεννῶσα φιλομάθε αν, ἡ δεξύνουσα τὸν νοῦν, ἡ κρατύνουσα τὴν θέλησιν, ἡ ἐν ἐνὶ λόγῳ δημιουργοῦσα τὸν ἀνθρώπον, ἡ θεία παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη καὶ τέχνη. Ὅσοι δημοδιδάσκαλοι δὲν ηντύχησαν νὰ μυηθῶσιν εἰς τὴν θαυματουργὸν ταύτην ἐπιστήμην ἃς συμβουλευθοῦν, ἃς ἐπιστεφθοῦν συναδέλφους των μεμυημένους, ἃς ἀναγνώσουν συγγράμματα. Δὲν εἶναι οἰσχύνη, ἀλλὰ καθῆκον νὰ ἀποκτήσωμεν, διτὶ δὲν ἔχομεν.

Γράφων τὰ ἀναγνωστικά μου βιβλία είχον ὑπὸ ὅψει μου καθηγητὰς δημοδιδάσκαλούς, διδάσκοντας τοὺς αὐτοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς, οὓς οἱ καθηγηταὶ τοῦ γυμνασίου, ὑπερέχοντες δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν τέχνην τὴν διδακτικὴν. Οἱ δημοδιδάσκαλοι θὰ παραδεχθοῦν καὶ θὰ ὁμολογήσουν διτὶ τὸ σύστημά μου τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων δὲν ἀνυψώνει μόνον τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ καὶ τοὺς διδασκάλους, καὶ προφυλάσσεται αὐτοὺς ἀπὸ τὴν πλῆξιν, ἢν αἰσθάνεται πᾶς ἀνθρώπος διταν εἶνε ἡναγκασμένος νὰ διδάσκῃ μωρίας καὶ γραῶν ὕθλους Τὸ σύστημά μου θέλει διδάσκαλον προπαρασκευαζόμενον εἰς ἑκαστον μάθημα καὶ μεταδίδοντα, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ βιβλίου π.χ. τοῦ Ἡροδότου, παντοίας γνώσεις εἰς τὸν μαθητάς του, γεωγραφικάς, ἴστορικάς, ἀρχαιολογικάς, γλωσσικάς, ἥθικάς, πατριωτικάς. Ο γεωγραφικὸς χάρτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ Ζαφειροπούλου, πρέπει νὰ εἶναι ἀνηρτημένος ἐν τῇ παραδόσει καὶ νὰ δεικνύωνται εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ γεωγραφικά, περὶ ὧν ὅμιλει τὸ βιβλίον. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ἀναπτυχθῇ εὐγενὴν, ἄμιλλα τῶν διδασκάλων, τὶς νὰ γίνη τοῦ ἀλλού τελειότερος. Ή δὲ κοινωνία, ἡς τὰ τέκνα παιδεύει διδάσκαλος, θὰ αἰσθανθῇ εὐγνωμοσύνην καὶ σεβασμὸν πρὸς τοιούτον διδάσκαλον καὶ θὰ ζητήσῃ νὰ ἀναμείβεται ἐπαξίως. Καὶ τὴν ὁδὸν ταύτην ενδίσκω ἀσφαλεστέραν πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν δημοδιδασκάλων.

Ο δύκις τοῦ βιβλίου ἔκανονίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τακτικῆς καὶ ἀνελλιπούς διδασκαλίας καθ' δλον τὸ σχολικὸν ἔτος. Δυστυχῶς τὰ σχολεῖά μας ἔνεκα τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων δὲν ἐργάζονται κανονικῶς. Διὰ τοῦτο καλὸν νομίζω νὰ προτιμηθοῦν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τοῦ Ἡροδότου τὰ καθαρῶς ἀναφερόμενα εἰς τὸν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν πόλεμον, δηλ. νὰ ἀρχίσῃ ἡ διδασκαλία ἀπὸ τοῦ τετάρτου βιβλίου σελ. 84 καὶ νὰ χωρίσῃ μέχρι τέλους. Εάν δὲ υπάρξῃ καιρός, τότε διδάσκονται κατόπιν καὶ δσα παρεδειγμοσαν.

Π. Π. Οἰκονόμος

ΗΡΩΔΟΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΗΡΩΤΟΝ

Ι. "Ελληνες καὶ Πέρσαι.

"Η Τροία κατεστράψη ἐκ θεμελίων περὶ τὸ ἔτος 1184 π.Χ. Χριστοῦ. Οἱ Ἑλλῆνες πάντες ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς Ἑλληνικῆς γῆς μέχρι τοῦ ἄλλου ἔξηγέρθησαν κατὰ τῆς προσβολῆς, ἣντις ἐγένετο εἰς τὸν Μενέλαον, τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης. Καὶ μετὰ πλοίων καὶ στρατοῦ πολλοῦ ἔφθασαν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς μισητῆς πόλεως, ἣν μετὰ δέκα ἑτῶν πολιορκίαν καὶ ἀλλεπαλλήλους φονικὰς μάχας ἐκυρίευσαν καὶ παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ, οὐδεὶς φεισθέντες. Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον μέγα κατόρθωμα τῶν Ἑλλήνων ἡνωμένων.

Εἶχον δὲ παρέλθη ἐπτακόσια περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Τροίας, ὅτε ἔξερράγη ὁ πόλεμος ὁ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ιερπῶν, ὁ κληθεὶς Μηδικός. Κατὰ τὸ μακρὸν δὲ τοῦτο διαρρεύειν χρονικὸν διάστημα ἐγένετο μεγάλη μεταβολὴ καὶ ἐν τῇ Ἑλλāδi καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἐν τῇ μεγάλῃ γερσονήσφῳ τῆς Ἀσίας, τῇ αἰλουρμένῃ Μικρῷ Ἀσίᾳ, δὲν εὑρίσκομεν πλέον τοὺς λαούς, οὓς ἐνωρίσαμεν κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Κατὰ τὰ παράλια αὐτῆς πὸ τῆς Τραπεζοῦντος μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἰσσικοῦ, ἀντικρὸν τῆς Κύπρου, κατοικοῦσι τώρα κατὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον Ἑλλῆνες. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ βορείῳ Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ Σικελίᾳ, ἐν τῇ ἀττικῇ Ιταλίᾳ ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως μέχρι τοῦ Ρηγίου, εὑρίσκομεν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ἔξηπλωμένην. "Ωστε σι "Ἐλλῆνες

Αλλὰ πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν μίαν ὅψιν τοῦ προθέληματος Η ἑτέρᾳ ὅψις ἡ ἐπίσης σπουδαία εἶναι ἡ τέχνη τῆς διδασκαλίας, ἡ οἰκονομοῦσα χρόνον, ἡ γεννῶσα φιλομάθε αν, ἡ δέξινουσα τὸν νοῦν, ἡ κρατύνουσα τὴν θέλησιν, ἡ ἐν ἐνὶ λόγῳ δημιουργοῦσα τὸν θνητόν, ἡ θεία παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη καὶ τέχνη. Ὅσοι δημοδιδάσκαλοι δὲν ηὗται συμβουλευθοῦν, ἀς ἐπιστρέφονται συναδέλφους των μεμυημένους, ἀς ἀναγνώσουν συγγράμματα. Δὲν εἶναι αἰσχύνη, ἀλλὰ καθῆκον νὰ ἀποκτήσωμεν, διτὶ δὲν ἔχομεν.

Γράφων τὰ ἀναγνωστικά μου βιβλία εἶχον ὑπὸ ὅψει μου καθηγητὰς δημοδιδάσκαλούς, διδάσκοντας τοὺς αὐτοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς, οὓς οἱ καθηγηταὶ τοῦ γυμνασίου, ὑπερέχοντες δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν τέχνην τὴν διδακτικὴν. Οἱ δημοδιδάσκαλοι θὰ παραδεχθοῦν καὶ θὰ δύολογήσουν διτὶ τὸ σύστημά μου τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων δὲν ἀνυψώνει μόνον τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ καὶ τοὺς διδασκάλους, καὶ προφυλάξσει αὐτοὺς ἀπὸ τὴν πλῆξιν, ἣν αἰσθάνεται πᾶς ἀνθρώπος διταν εἶνε ἡναγκασμένος νὰ διδάσκῃ μωρίας καὶ γραῶν ὑθλους Τὸ σύστημά μου θέλει διδάσκαλον προπαρασκευαζόμενον εἰς ἕκαστον μάθημα καὶ μεταδίδοντα, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ βιβλίου π.χ. τοῦ Ἡροδότου, παντοίας γνώσεις εἰς τὸν μαθητάς του, γεωγραφικάς, ἴστορικάς, ἀρχαιολογικάς, γλωσσικάς, θητικάς, πατριωτικάς. Ο γεωγραφικὸς χάρτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ Ζαφειροπούλου, πρέπει νὰ εἶναι ἀνηρτημένος ἐν τῇ παραδόσει καὶ νὰ δεικνύωνται εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ γεωγραφικά, περὶ ὃν διμιεῖ τὸ βιβλίον. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ἀναπτυχθῇ εὐγενὴν, ἄμιλλα τῶν διδασκάλων, τὶς νὰ γίνη τοῦ ἀλλού τελειότερος. Ή δὲ κοινωνία, ἡς τὰ τέκνα παιδεύει διδάσκαλος, θὰ αἰσθανθῇ εὐγνωμοσύνην καὶ σεβασμὸν πρὸς τοιοῦτον διδάσκαλον καὶ θὰ ζητήσῃ νὰ ἀναταμείβεται ἐπαξίως. Καὶ τὴν ὁδὸν ταύτην ενδίσκω ἀσφαλεστέραν πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν δημοδιδασκάλων.

Ο δύκις τοῦ βιβλίου ἔκανονίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τακτικῆς καὶ ἀνελλιπούς διδασκαλίας καθ' δλον τὸ σχολικὸν ἔτος. Διαστυχῶς τὰ σχολεῖά μας ἔνεκα τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων δὲν ἔργαζονται κανονικῶς. Διὰ τοῦτο καλὸν νομίζω νὰ προτιμηθοῦν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τοῦ Ἡροδότου ἡ καθαρῶς ἀναφερόμενα εἰς τὸν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν πόλεμον, δηλ. νὰ ἀρχίσῃ ἡ διδασκαλία ἀπὸ τοῦ τετάρτου β' βλίου σελ. 84 καὶ νὰ χωρίσῃ μέχρι τέλους. Εάν δὲ ὑπάρξῃ καιρός, τότε διδάσκονται κατόπιν καὶ δσα παρελειφθοσαν.

Π. Π. Οἰκονόμος

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

BIBLION ΗΡΩΤΟΝ

Ι. "Ελληνες καὶ Πέρσαι.

"Η Τροία κατεστράψη ἐκ θεμελίων περὶ τὸ ἔτος 1184 πρὸ Χριστοῦ. Οἱ Ἑλληνες πάντες ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς Ἑλληνικῆς γῆς μέχρι τοῦ ἄλλου ἔξηγέρθησαν κατὰ τῆς προσβολῆς, ἣντις ἐγένετο εἰς τὸν Μενέλαον, τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης. Καὶ μετὰ πλοίων καὶ στρατοῦ πολλοῦ ἔφθασαν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς μιστῆς πόλεως, ἦν μετὰ δέκα ἑτῶν πολιορκίαν καὶ ἀλλεπαλλήλους φονικὰς μάχας ἐκυρίευσαν καὶ παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ, οὐδὲνς φεισθέντες. Τοῦτο είναι τὸ πρῶτον μέγα κατόρθωμα τῶν Ἑλλήνων ἡνωμένων.

Εἶχον δὲ παρέλθη ἐπτακόσια περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Τροίας, στε ἔξερράγη ὁ πόλεμος ὁ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ιεραπόλιν, ὁ κληρίεις Μηδικός. Κατὰ τὸ μακρὸν δὲ τοῦτο διαρρεύειν χρονικὸν διάστημα ἐγένετο μεγάλη μεταβολὴ καὶ ἐν τῇ Ἑλλāδi καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἐν τῇ μεγάλῃ γερσονήσῳ τῆς Ἀσίας, τῇ αλαιμένῃ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, δὲν εύρισκομεν πλέον τοὺς λαούς, οὓς ἐνωρίσαμεν κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Κατὰ τὰ παράλια αὐτῆς τὸ τῆς Τραπεζοῦντος μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἰσσικοῦ, ἀντικρὺ τῆς Κύπρου, κατοικοῦσι τώρα κατὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον Ἑλληνες. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ βορείῳ Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ Σικελίᾳ, ἐν τῇ ἴτω Ιταλίᾳ ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως μέχρι τοῦ Ρηγίου, εύρισκον τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ἔξηπλωμένην. "Ωστε οἱ Ἑλληνες

κατὰ τοὺς γρόνους τούτους ἡσαν πολλαχοῦ τῆς οἰκουμένης διεσπαρμένοι. Καὶ ἡ διασπορὰ αὕτη ἦτο ἀδυναμία τῆς φυλῆς, μὴ δυναμένης εὐκόλως νὰ ἐνωθῇ καὶ νὰ παραταχθῇ εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Περσικοῦ κράτους. Ἡτο δὲ τοῦτο μέγιστον τότε, περιλαμβάνον πάσας τὰς χώρας ἑκείνας, αἵτινες ἀποτελοῦσι σήμερον τὴν Περσίαν, Μεσοποταμίαν, Ἀρμενίαν, μικρὰν Ἀσίαν, Συρίαν, Παλαιστίνην, Αἴγυπτον. Ἄλλ᾽ ἐκτὸς τῆς διασπορᾶς οἱ "Ἐλλήνες εἶχον καὶ τὸ ἑλάττωμα, ὅτι δὲν ὄμονόσουν πρὸς ἀλλήλους, οὐδὲ ἀπετέλουν μίαν πολιτείαν. Τούναντίον δὲ ἡσαν διηρημένοι εἰς πολλὰς πολιτείας, ὡν πολλαὶ μάλιστα διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς ἀλλήλας. Ὁλως διάφορον δόμως τοῦ Ἐλληνικοῦ ἦτο τὸ Περσικόν, ὅπερ καὶ μέγιστον ἦτο πάντων τῶν τότε κρατῶν καὶ κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ κατὰ τὸν πληθυσμόν, καὶ ἴσχυρότατον, ἡνωμένον ὑπὸ ἕνα βασιλέα, εἰς ὃν ὑπήκουον πάντες τυφλῶς.

Καὶ τὸ ἴσχυρότατον τοῦτο κράτος, ἀφ' οὗ ὑπέταξε πάντας τοὺς "Ἐλλήνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὡς καὶ τοὺς Θρῆνας καὶ Μακεδόνας, ἐστράτευσε καὶ κατὰ τῆς μικρᾶς Ἐλλάδος. Πάντες δὲ ἐφρόνουν ὅτι ἡ Ἐλλὰς θὰ ἀπωλύτω ἐν τῷ ἀνίσῳ τούτῳ ἀγῶνι. Ἄλλ' ἡ μικρὰ Ἐλλὰς ἐνίκησε τὴν μεγάλην Περσίαν. Τοῦτο ἐκίνησε τὸν θαυματυρὸν πάντων, μεγάλως δὲ ἐχάρησαν καὶ οἱ ἐν Ἀσίᾳ "Ἐλλήνες διὰ τὴν νίκην τῶν ὁμοφύλων.

Τὸν πόλεμον τοῦτον τὸν μεταξὺ Ἐλλήνων καὶ Περσῶν, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα, συνέγραψεν ὁ Ἡρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασσεύς, ἵνα μὴ προϊόντος τοῦ γρόνου λησμονήθωσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων μηδὲ ἀπολέσωσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἔργα μεγάλα καὶ θαυμαστά, τὰ ὅποια ἔξετέλεσαν ἄλλα μὲν οἱ "Ἐλλήνες ἄλλα δὲ καὶ οἱ βάρβαροι.

Σ. Ἐγκριτική Ελλήνων καὶ βαρβάρων.

Οἱ ιστορικοὶ τῶν Περσῶν λέγουσιν ὅτι αἵτιοι τῆς ἐγκριτικῆς Ἐλλήνων καὶ βαρβάρων είναι οἱ Φοίνικες. Οὗτοι περίφημοι ὄντες ναυτικοὶ ἐπλεον διὰ πλοίων εἰς ἀπωτάτας χώρας. Παρελάμβανον ἐμπορεύματα τῆς Ἀσσυρίας καὶ τῆς Αἴγυπτου καὶ ἔφερον καὶ εἰς ἄλλας χώρας, μάλιστα δὲ εἰς τὸ Ἀργος. Ἡτο δὲ τὸ Ἀργος τότε πόλις μεγίστη τῆς Ἐλλάδος. Ἐνταῦθα ἐφερόν ποτε οἱ Φοί-

νικες διάφορα ἐμπορεύματα, τὰ δποια ἐπώλουν ἔχοντες ἐντὸς τοῦ πλοίου ἐκτεθειμένα. Τὴν δὲ πέμπτην η ἔκτην ἡμέραν, ἀφ' ἣς ἔ-
φθασαν ἐκεῖ, ότε είχον σχεδὸν πάντα τὰ ἐμπορεύματα πωλήσῃ,
ἡλθον εἰς τὴν Θάλασσαν καὶ ἀλλαι γυναικες, ἡλθε δὲ καὶ ή Ἰω,
η θυγάτηρ τοῦ Βασιλέως Ἰνάχου. Αὗται σταθεῖσαι κατὰ τὴν πρύμνην τοῦ πλοίου ἡγόραζον ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων ὅτι ἥρεσκεν εἰς ἐκάστην. Ἀλλ' αιφνης οἱ Φοίνικες παρακινήσαντες ἀλλή-
λους ὠρμησαν κατὰ τῶν γυναικῶν. Καὶ αἱ μὲν περισσότεραι αὐ-
τῶν ἔξεψυγον, η Ἰω ὄμως καὶ ἀλλαι τινὲς ἥρπασθησαν. Ταύτας θέσαντες οἱ Φοίνικες ἐντὸς τοῦ πλοίου ἀπέπλευσαν ταχέως εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ οὕτω κατὰ τοὺς Ηέρσας ιστορικοὺς ἡ ἀρπαγὴ τῆς Ἰους ὑπῆρξεν η πρώτη ἀρχὴ τῶν ἀδικημάτων. Τὴν ὕδριν ὄ-
μως ταύτην τῶν Φοίνικων δὲν ἀφῆκαν ἀτιμωρητον οἱ Ἑλληνες. (1366 π. Χ.). Ἐλθόντες εἰς Τύρον τῆς Φοίνικης ἥρπασαν τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Εύρωπην, ἀποδώσαντες οὕτω τὸ ὅμοιον εἰς τοὺς Φοίνικας. Καὶ δὲν ἥρκεσθησαν εἰς τὴν ἀρπαγὴν ταύ-
την οἱ Ἑλληνες, λέγουσιν οἱ Ηέρσαι, ἀλλὰ πλεύσαντες διὰ πο-
λεμικοῦ πλοίου μακρὰν εἰς τὴν Κολχίδα, ἵνα φέρωσι τὸ χρυσοῦν δέρας, ἥρπασαν καὶ τὴν Μήδειαν, τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως καὶ ἔψυγον. (π. Χ. 1230). Ο δὲ πατὴρ τῆς κόρης ἔστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα ἀπαιτῶν τὴν θυγατέρα του καὶ Ζητῶν ικα-
νοποίησιν διὰ τὴν προσβολήν. Ἀλλ' οἱ Ἑλληνες ἀπεκρίθησαν ὅτι, ἀφ' οὐ ἐκείνοι δὲν ἔδωκαν ικανοποίησιν διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἀργείας Ἰους, οὐδὲ αὐτοὶ ἔχουσι σκοπὸν νὰ δώσωσι τοιαύτην εἰς ἐκείνους. Ἀφ' οὐ δὲ συνέβησαν αἱ ἀρπαγαὶ αὕται, λέγουσιν ὅτι μιᾶς γενεᾶς ὑστερον Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, δ καὶ Πάρις καλούμενος, ἀκούσας ταῦτα πάντα ἐπειθύμησε νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Ἑλλάδος γυναικα δι' ἀρπαγῆς, πιστεύων ὅτι δὲν θὰ δώσῃ ικανοποίησιν, διότι καὶ οἱ Ἑλληνες δὲν δίδουσι. Καὶ οὕτως ἐλύθην εἰς Σπάρτην ἥρπασε τὴν Ἐλένην, τὴν σύζυγον τοῦ βασιλέως Μενελάου. Οἱ δὲ "Ἑλληνες κατὰ πρῶτον ἔστειλαν πρέσβεις καὶ ἀπήτουν τὴν Ἐλένην καὶ ἔζήτουν ικανοποίησιν διὰ τὴν προσβολήν. Οἱ Τρῷες ὄμως, ὅτε οἱ πρέσβεις προέτειναν ταῦ-
τα, ὀνέφεραν πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀρπαγὴν τῆς Μήδείας, λέγοντες ὅτι, ἀφ' οὐ αὐτοὶ δὲν ἀπέδωκαν τὴν Μήδειαν οὐδὲ ἔδωκαν ικ-
ανοποίησιν διὰ τὴν προσβολήν ἐκείνην, πῶς τώρα θέλουν νὰ λά-

βουν ἵκανοποίησιν παρ' ἄλλων ; Ἀλλ' οἱ "Εἰληνες τώρα δὲν ἡρ-
κέσθησαν, ως ἄλλοτε, νὰ ἀρπάσουν καὶ αὐτοὶ πρὸς ἵκανοποίησιν
γυναικας ,Ασιανάς, ἀλλὰ συνήθροισαν μέγαν στόλον καὶ στρα-
τὸν καὶ ἐλύόντες εἰς τὴν Ἀσίαν κατέστρεψαν τὸ βασίλειον τοῦ
Περιάμου. Τοῦτο κατακρίνουν οἱ Πέρσαι, λέγοντες ὅτι ἡ ἀρπαγὴ
γυναικῶν εἶναι κάκιστον πρᾶγμα. Ἀλλ' ἀφ' οὗ γίνη ἡ ἀρπαγή,
φρονοῦν ὅτι μόνον ἀνόητοι ἀνθρώποι θὰ θελήσουν νὰ ζητήσουν τι-
μωρίαν : Οἱ φρόνιμοι ἀνθρώποι ἀδιαφοροῦν τελείως περὶ τούτου.
Διότι, ἐὰν αἱ γυναικες -δὲν ἥθελον, δὲν θὰ ἡρπάζοντο. Καὶ ἐνῷ
αὐτοὶ λέγουν δὲν ἔκαμαν καθόλου λόγον περὶ τῶν ἀρπαζομένων
γυναικῶν, οἱ "Εἰληνες ἔκαμαν μέγαν πόλεμον καὶ κατέστρεψαν
διὰ μίαν γυναικα Λακεδαιμονίαν ὀλόκληρον βασίλειον τῆς Ἀ-
σίας. Ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, τοὺς "Εἰληνες ἔθεωρησαν πάντο-
τε ἔχθρούς των· διότι πᾶσαν τὴν Ἀσίαν καὶ τὰ κατοικοῦντα ἐν
αὐτῇ ἔθνη νομίζουν ὅτι εἶναι ἑαυτῶν καὶ τοῦ βασιλέως των, τὴν
δὲ Εὔρωπην καὶ τοὺς "Εἰληνας θεωροῦν κεχωρισμένους καὶ ξέ-
νους τῆς Ἀσίας.

Ταῦτα διηγοῦνται οἱ ιστορικοὶ τῶν Περσῶν περὶ τῆς ἔχθρας
τῶν Ἐλλήνων καὶ βαρβάρων. "Αν ταῦτα ἔγιναν οὕτως ἡ ἄλλως,
ἐγὼ δὲν θὰ κάμω λόγον. Πρῶτον θὰ φανερώσω ἐκεῖνον, ὅστις, ως
γινώσκω, ἔκαμεν ἀδικα ἔργα εἰς τοὺς "Εἰληνας, καὶ ἔπειτα θὰ
προχωρήσω εἰς τὴν ιστορίαν μου, διηγούμενος καὶ περὶ τῶν με-
γάλων καὶ περὶ τῶν μικρῶν πόλεων ὄμοιών· διότι, δσαι τὸ πάλαι
ἥσαν μεγάλαι, τώρα ἔγιναν μικραί. (π. X. 450). "Οσαι δὲ πάλιν
τώρα εἶναι μεγάλαι, πρότερον ἥσαν μικραί. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἥξεύ-
ρω ὅτι τὰ ἀνθρώπινα δὲν μένουν ἀμετάβλητα, θὰ κάμω λόγον καὶ
περὶ τῶν δύο ὄμοιών.

Ξ. "Εἰληνες καὶ Λυδοί.

Καὶ εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐκ
παλαιοτάτων χρόνων (1000 π. X.) εἶχον μετοικήσῃ ἐκ τῶν Ἐλ-
ληνικῶν χωρῶν "Εἰληνες, ὃν οἱ μὲν βορείως κατοικοῦντες ἐκα-
λοῦντο Αἰολεῖς, οἱ δὲ πρὸς νότον Δωριεῖς καὶ οἱ ἐν τῷ μέσῳ τού-
των "Ιωνες. Ἡσαν δὲ οὕτως πάντες ἐλεύθεροι πρὸ τοῦ Κροίσου.
Οὗτος δικαίως πρῶτος ἐκ τῶν βαρβάρων, τοὺς ὅποίους ἥξεύρομεν ἦ-

μεις, ἐπέβαλε φόρον εἰς τοὺς Ἑλληνας τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ὅτοι Λυδὸς τὸ γένος, υἱὸς τοῦ Ἀλυάττου, καὶ βασιλεὺς τῶν ἑθῶν, ὃσα εὐρίσκονται ἐντεῦθεν τοῦ Ἀλυος ποταμοῦ, ὅστις ῥέων ἀπὸ μεσημβρίας, ἐκβάλλει πρὸς θεραπεῖαν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον.

Ἐκαλείτο δὲ ἡ οἰκογένεια τοῦ Κροίσου Μερμνάδαι, πρὸ δὲ τῶν Μερμναδῶν ἔβασιλευσαν ἐν Λυδίᾳ οἱ Ἡρακλεῖδαι, ἀπόγονοι τοῦ Ἀλκαίου, υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Ὁμφάλης. Οἱ δὲ πρῶτοι βασιλεὺς ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Μερμναδῶν ἦτο ὁ Γύγης, ὃστις εἶχε στείλη καὶ εἰς Δελφοὺς ἀφθονα ἀναθήματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, μάλιστα δὲ μεγάλης ἀξίας ἦσαν οἱ ἔξ οὐρανοῦ αὐτοῦ κρατῆρες, βάρους τριάκοντα ταλάντων, ἤτοι ὀκάδων ἑκατὸν εἴκοσι μιαῖς, καὶ τι πλέον. Ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ τοῦ Γύγου τούτου συνέβη ἀξιονόμοιο λόγου, ὅτι ἔστειλε στρατὸν κατὰ τῆς Μιλήτου καὶ Σμύρνης καὶ ἐκυρίευσε τὴν πόλιν Κολοφῶνα. Οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ διάδοχοι Ἀρδους ἐκυρίευσε τὴν Πριήνην καὶ εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν τῶν Μιλησίων. Ἄλλ' ἡ Μιλήτος ὑπερήσπικεν ἔως τὴν γενναῖοις ἐπὶ ἔνδεκα ἔτη. Οἱ Λυδοὶ κατὰ πᾶν θέρος εἰσέβαλλον εἰς τὴν χώραν τῶν Μιλησίων. Καὶ δὲν ἔβλαπτον μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οἰκήματα, διέφθειραν δῆμος τὰ δένδρα καὶ τὰ ὄριμα σπαρτὰ καὶ ἀνεγάρουν. Ταῦτα ἐγίνοντο ἐπὶ ἔνδεκα κατὰ συνέχειαν ἔτη. Ἄλλὰ κατὰ τὸ δωδέκατον ἔτος, ὅτε ἐκαίετο ἀγρός τις ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, συνέβη τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου φερόμενον νὰ φθάσῃ καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἀσσησίας, ὃστις καὶ κατεκαύθη. Καὶ τώρα μὲν δὲν ἐγένετο περὶ τούτου οὐδεὶς λόγος. Ἄλλ' ἡ βασιλεὺς τῶν Λυδῶν, ὀνομαζόμενος Ἀλυάττης, ἐπιστρέψας εἰς Σάρδεις ἐνόσησεν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ νόσος του διήρκει πολὺ, ἔστειλε νὰ ἐρωτήσῃ εἰς Δελφοὺς τὴν Πυθίαν περὶ τούτου. Ἡ Πυθία δῆμος εἶπεν ὅτι, ἂν δὲν ἀνορθώσῃ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν ὅποιον ἔκαυσεν ἐν Ἀσσησῷ, δὲν θὰ χρησμοδοτήσῃ. Τοῦτο ἤκουσεν ὁ Περιανδρος ὁ Κορίνθιος, ὃστις φίλος ὡν τοῦ Θρασύβουλου, τοῦ ἀρχοντος τόπε τῆς Μιλήτου, ἔστειλεν ἄγγελον νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀπόκρισιν τῆς Πυθίας καὶ νὰ σκεφθῇ, τί ἡδύνατο νὰ πράξῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του. Ο Θρασύβουλος, ως ἤκουσε τὸ γεγονός τοῦτο, μηχανάται τοιάυτα:

Ἐν Μιλήτῳ διὰ τὴν κατ' ἔτος γινομένην καταστροφὴν τῶν σπαρτῶν ὑπῆρχεν ἴσχυρὰ σιτοδεία. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ Μιλήσιοι δὲν

ζήθελον δυνηθῆ μακρότερον χρόνον ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὸν Ἀλυάττην. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὁ Θρασύβουλος ὅτι, ἂν εὐρίσκετο τρόπος νὰ πιστεύσῃ ὁ Ἀλυάττης ὅτι ἡ Μίλητος δὲν εὑρίσκετο εἰς οὐδεμίαν στενοχωρίαν καὶ ὅτι ίκανὴ ἀκόμη ποσότης σίτου διετηρεῖτο, καὶ ὅτι οἱ Μίλητοι οὐδαμῶς σκέπτονται περὶ ὑποταγῆς, τοῦτο ἐξ ἀπαντος θὰ ὠφέλει τὴν γάρχαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Ἀλυάττης μέλλει νὰ στείλῃ κήρυκα εἰς τὴν Μίλητον, ἵνα Κητήσῃ ἀνακωχὴν τοῦ πολέμου, μέχρις οὗ ἀνοικοδομήσῃ τὸν ναόν, διὰ νὰ ἀπατήσῃ αὐτὸν, διέταξε τοὺς Μίλητίους νὰ συγκομίσωσιν εἰς τὴν ἀγορὰν ὅλον τὸν σίτον, ὅσος ἥτο εἰς τὴν πόλιν καὶ ἴδικός του καὶ ἴδιωτικός. Καὶ ὅταν αὐτὸς σημάνῃ, τότε νὰ ἀρχίσωσι πάντες νὰ πίνωσι καὶ νὰ κωμάζωσι (1) πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ἀληθῶς, ὅτε ἦλθεν ὁ κήρυξ τοῦ Ἀλυάττου καὶ εἶδεν εἰς τὴν ἀγορὰν σωρὸν σίτου γυμένον καὶ τοὺς Μίλητίους ἀμερίμνους καὶ εὐμαρῶς ζῶντας, ἔξεπλάγη καὶ ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τὸν Ἀλυάττην. Καὶ τοῦτο ἐγένετο αἰτία νὰ διαλλαγῇ ὁ Ἀλυάττης πρὸς τοὺς Μίλητίους, μὲ τὸν ὄρον νὰ είναι φίλοι καὶ σύμμαχοι εἰς τὸ ἔζης πρὸς ἀλλήλους, εἰς δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἐν Ἀσσησῷ ὡκοδόμησε δύο ναοὺς ἀντὶ ἑνός.

Α. Η θαυμασία τοῦ θεοῦ τοῦ Ἀρέωνος σωτηρέα.

"Οτε ἔβασίλευεν ἐν Κορίνθῳ ὁ Περιάνδρος, συνέθη, ὡς λέγουσιν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Λέσβιοι, μέγιστον θαῦμα. Ὁ Ἄριών ὁ Μηθυμναῖος, ὁ οὐδενὸς δεύτερος τῶν τότε κιθαρῳδῶν, ὅστις πρῶτος τῶν ἀνθρώπων ἐποίησε διθύραμβον καὶ ὠνόμασε καὶ ἐδίδαξεν ἐν Κορίνθῳ, ἔξῆλθεν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὸ Ταίναρον ἐπὶ δελφίνος. Ὁ Ἄριών οὗτος, ἀφ' οὗ διέτριψε πολὺν χρόνον πλησίον τοῦ Περιάνδρου, ἐπειθύμησε νὰ πλεύσῃ εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, ὅποινεν πάλιν, ἀφ' οὗ ἐκέρδησε πολλὰ χρήματα ὡς κιθαρῳδός, ἡθέλησε νὰ ἔλθῃ διπίσω εἰς τὴν Κόρινθον. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐνεπι-

(1). Κωμάζω ἐκ τοῦ κῶμος, πατινάδα, ὅμας εὐθύμων ἀνθρώπων περιεργομένων τὰς ὁδοὺς μὲ μουσικὰ ὅργανα καὶ ἀδόντων, ἐπισκεπτομένων δὲ καὶ φιλικὰς οἰκογενείας καὶ συνευθυμούντων. Τοῦτο ἔκαμψον οἱ παλαιοί: "Ἐλληνες συνηθίστατα κατὰ τὰς ἑορτάς.

στεύετο εἰς ἄλλους ἀνθρώπους ή μόνον εἰς τοὺς Κορινθίους, ἐμίσθωσε πλοίον Κορινθίων καὶ ἀπέπλευσεν ἐκ Τάραντος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὄτε δὲ ἦσαν εἰς τὸ πέλαγος, ἐσκέφθησαν τοῦ πλοίου οἱ ἀνθρώποι νὰ τὸν ρίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ λάβωσιν αὐτοὶ τὰ χρήματα. Τοῦτο ἐνόησεν ὁ Ἀρίων καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ λάβωσι μὲν τὰ χρήματα, νὰ μὴ θελήσωσιν ὅμως καὶ νὰ τὸν φονεύσωσιν. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ναῦται δὲν ἐπείθοντο, ἀλλ᾽ ἐπέμενον ἡ νὰ φονεύσῃ αὐτὸς ἑαυτόν, δε τῷ ὑπέσχοντο ὅτι θὰ θάψωσι τὸ σῶμά του, ἡ νὰ πηδήσῃ τάχιστα εἰς τὴν θάλασσαν, παρεκάλεσεν αὐτοὺς τούλαχιστον νὰ τὸν ἀφήσωσι νὰ σταθῇ εἰς τὸ κατάστρωμα κατὰ τὴν πρύμνην καὶ νὰ τραγῳδήσῃ μὲ τὴν στολήν του ὅλην, καὶ ἔπειτα τοὺς διειθεάιώσεν ὅτι θὰ ἐφονεύετο. Οἱ ναῦται, ἐπιθυμοῦντες καὶ αὐτοὶ νὰ ἀκούσωσι τὸν ἄριστον ἀσιδόν, ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν ταύτην καὶ ἀπεσύρθησαν ἐκ τῆς πρύμνης εἰς τὸ μέσον τοῦ πλοίου. Τότε ἐν Ἀρίων ἐνδύσθεις ὅλην τὴν στολήν του καὶ λαβὼν τὴν κιθάραν ἐστάθη εἰς τὸ κατάστρωμα τῆς πρύμνης καὶ ἔψαλλε θαυμάσιον ὅμον εἰς τὸν θεόν, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὄποιου ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς εἴχε, μὲ ὅλην του τὴν στολήν. Τούτου γενομένου οἱ μὲν ναῦται ἔπλεον εἰς Κόρινθον, τὸν Ἀρίονα ὅμως λέγουν ὅτι ὑπέλαθε δελφῖς καὶ ἔξηγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ Ταίναρον. Ἀποδάς δὲ οὗτος εἰς τὴν ξηρὰν ἐβάδισεν εἰς Κόρινθον πρὸς τὸν Περίανδρον καὶ διηγήθη πᾶν τὸ γεγονός. Ο Περίανδρος ὅμως, μὴ πιστεύων τοῦτο, τὸν μὲν Ἀρίονα περιώρισε νὰ μὴ ἔχῃ συναστροφὴν μὲ κανένα, περιέμενε δὲ ἀνυπομόνως τοὺς ναῦτας. Καὶ ὡς ἥλιον, ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ ἡρώτα περὶ Ἀρίονος. Καὶ ἐνῷ ἐκεῖνοι ἔλεγον ὅτι ζῆ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ὅτι ἀφῆκαν αὐτὸν εὐτυχοῦντα ἐν Τάραντι, παρουσιάσθη αἴφνης εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀρίων, καθὼς ἦτο, καὶ ἐπήδησεν εἰς τὴν θάλασσαν. Τότε οἱ ναῦται ἔξεπλάγησαν καὶ δὲν ἥδυναντο νὰ ἀρνηθῶσι πλέον τὸ ἀποδιόδομενον αὐτοῖς ἔγκλημα. Εἶναι δὲ ἐπὶ Ταινάρου καὶ ἄγαλμα χαλκοῦν παριστῶν τὸν Ἀρίονα ἐπὶ δελφῖνος.

3. Κροῖσος καὶ Σόλων.

Ὅτε ὁ Κροῖσος εύρισκετο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς εὐτυχίας του, ἔχων θησαυροὺς ἀπείρους συνηγγενέους, καὶ ἦν βασιλεὺς πάντων

τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἀλυս, ἡλθεν εἴτε Σάρδεις καὶ ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἐφημίζετο ὡς σοφὸς ἀνθρώπος καὶ ὅστις περιηγεῖτο, ἵνα ἀποκτήσῃ περισσοτέραν σοφίαν. (π. X. 594). Ὁ Κροῖσος ἐδέχθη τὸν σοφὸν εἰς τὰ ἀνάκτορά του καὶ ἐφίλοξένει αὐτὸν. Ἀφ' οὗ δὲ παρῆλθον τρεῖς ἡ τέσσαρες ἡμέραι, ὁ Κροῖσος ὠδήγησε τὸν Σόλωνα εἰς πάντα τὰ μέρη, ὅπου ἦσαν μεγάλα καὶ πολύτιμα πράγματα ἐν πολλῇ ἀφθονίᾳ, καὶ ἐπειτα ἡρώτησεν αὐτόν. Εἶνε Ἀθηναῖς, ἐδῶ πολλὰ ἡκούσαμεν καὶ περὶ τῆς σοφίας σου καὶ περὶ τῶν ταξειδίων, τὰ ἥποια ἔκαμες εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἵνα γίνης σοφώτερος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ νὰ μάθω παρὰ σοῦ, ἢν εἰδές τινα μέχρι τοῦδε, ὅστις νὰ είναι ὁ εὐδαιμονέστατος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου.

Ταῦτα ἡρώτα ὁ Κροῖσος, πιστεύων ὅτι αὐτὸς είναι ὁ εὐδαιμονέστατος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ὁ Σόλων, χωρὶς νὰ κολακεύσῃ αὐτόν, ἀπεκρίθη.

Μάλιστα, βασιλεῦ, ὁ εὐδαιμονέστατος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου ὑπῆρξεν ὁ Ἀθηναῖος Τέλλος.

Ἐκπλαγεὶς ὁ Κροῖσος διὰ τὴν ἀπόκρισιν, ἡρώτησε περαιτέρω.

Καὶ πῶς ἦτο ὁ Τέλλος εὐδαιμονέστατος.

Πρὸς τοῦτο ἀπεκρίθη ὁ Σόλων.

Ο Τέλλος, βασιλεῦ, πρῶτον ἔζη, ὅτε ἡ πατρίς του ἦτο εὐτυχής. Ἐπειτα καὶ αὐτὸς ἦτο εύτυχης, διότι καὶ πλοῦτον είχεν ἀρκετόν, ὃν διετήρησε μέχρι τέλους τοῦ βίου του, καὶ υἱοὺς ἔξαιρέτους, ὃν πάντων εἶδε τέκνα, χωρὶς νὰ πάθῃ κάνεν ἐξ αὐτῶν τίποτε. Τὸ δὲ πάντων σπουδαιότατον είναι ὅτι ἀπέθανε τὸν ἐνδοξότατον θάνατον, νικητὴς τῶν πολεμίων ἐν Ἐλευσίνι, ὅπου οἱ συμπολῖταί του ἔθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ ἐν τῷ πόπῳ, ἔνθα ἐπεσεν, ἀποδώσαντες εἰς αὐτὸν τὰς μεγίστας τιμάς.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Σόλων οὕτω πολλὰ καὶ καλὰ εἶπε περὶ τοῦ Τέλλου, ὁ Κροῖσος ἡρώτησεν αὐτὸν πάλιν, ἢν εἰδέν τιλλον δεύτερον ἐκείνου κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὑποθέτων ἀδιστάκτως ὅτι θὰ λάθῃ αὐτὸς τὰ δευτερεῖα. Ἄλλ' ὁ Σόλων ἀπεκρίθη.

Μετὰ τὸν Τέλλον, βασιλεῦ, εὐδαιμονεστάτους θεωρῶ δύο Ἀργείους ἀδελφούς, τὸν Κλέοβιν καὶ Βίτωνα. Οὗτοι καὶ πλούσιοι ἦσαν καὶ ῥώμην είχον τοῦ σώματος μεγάλην, λαβόντες

ἀμφότεροι βραβεῖα εἰς τοὺς ἀγῶνας. Καὶ τὸ σπουδαιότατον δὲ πάντων εἶναι ὅτι ἀπέθανον καὶ τὸν ἀριστὸν θάνατον. Ἰδού δὲ τί διηγοῦνται περὶ αὐτῶν. "Οτε οἱ Ἀργεῖοι ἐτέλουν τὴν ἑορτὴν τῆς Ἡρᾶς καὶ ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο εἰς ὡρισμένην ὥραν ἐπὶ ἀμάξης νὰ κομισθῇ ἡ μήτηρ αὐτῶν ὡς ιέρεια εἰς τὸν ναόν, ἐπειδὴ οἱ βόες τῆς ἀμάξης δὲν ἤρχοντο εἰς τὸν οίκον ἐκ τοῦ ἀγροῦ, οἱ δύο ἀδελφοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ περιμένωσιν ἐξέγχθησαν αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ εἰς τὴν ἀμάξαν, ἐν τῇ μποϊᾳ ἐκάλυπτο ἡ μήτηρ, καὶ ἔσυραν αὐτὴν περίπου δύο ὥρας μακρὰν μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς." Ολη ἡ πανήγυρις εἶδε τοὺς υἱούς τούτους καὶ ἐμακάριζον καὶ αὐτοὺς διὰ τὴν ἁρώμην καὶ τὴν μητέρα, διότι εἶχε τοιαῦτα τέκνα. Ἡ δὲ μήτηρ περιγαρήης ἡγήθη εἰς τὸν θεὸν νὰ δώσῃ εἰς τὰ καλὰ τέκνα, τα ὅποια μεγάλως ἐτίμησαν αὐτήν, ὅτι εἶναι ἀριστὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Μετὰ τὴν εὐχὴν ταύτην ἔφαγον οἱ υἱοὶ καὶ ἐκοιμήθησαν εἰς τὸν ναόν, ἀλλὰ δὲν ἔξυπνησαν πλέον, λαβόντες τοιοῦτον ἔνδοξον τέλος. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι διέταξαν νὰ κατασκευασθῶσιν εἰς αὐτοὺς ἀγάλματα καὶ τιμῶσιν αὐτοὺς ὡς ἄνδρας ἀρίστους.

"Ως δὲ ὁ Κροίσος ἤκουσεν ὅτι οὐδὲ τὰ δευτερεῖα ἔλαβε τῆς εὐδαιμονίας, ώμιλησε πρὸς τὸν Σόλωνα μετ' ἀγανακτήσεως ὡς ἔξης."

Καὶ τὴν ιδικήν μας εὐδαιμονίαν, ξένε Αθηναίε, θεωρεῖς οὕτω μηδαμινήν, διστε ὑπολαμβάνεις ἡμᾶς κατωτέρους καὶ αὐτῶν ἀκέμη τῶν ιδιωτῶν;

Ἡρὸς τοῦτο ἀπεκρίθη ὁ Σόλων. Βασιλεῦ, ἐρωτᾶς περὶ τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων ἐμέ, ὅστις ἡζεύρω ὅτι ταῦτα ἤρχονται καὶ παρέρχονται καὶ οὐδὲν μένει σταθερόν. Δὲν ἀρνοῦμαι δὲ τώρα ὅτι εἰσαὶ πλουσιώτατος καὶ βασιλεὺς πολλῶν ἔθνων. Ἄλλ' ἂν δὲν ἴσω, πῶς θὰ διέλθῃς τὸ τέλος τῆς ζωῆς σου, δὲν δύναμαι νά σε ὀνομάσω εὐδαιμόνα. Ἐγὼ εὐδαιμονέστερον θεωρῶ ἐκείνον, ὅστις δὲν ἔχει μὲν πολὺν πλοῦτον, διατηρεῖ δῆμος αὐτὸν μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του, ἢ ἐκείνον, ὅστις ἔχει μὲν τὰ πάντα ἀφθονώτατα, ἀλλ' ἔπειτα στερεῖται πάντων. Εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον μὴ συνηθισμένον εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ στέρησιν, τοῦτο εἶναι μέγιστον κακόν. Καὶ διὰ τοῦτο εὐδαιμόνα θεωρῶ μόνον ἐκείνον, ὅστις ἔξησε καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ μέσῳ πλείστων ἀγαθῶν. Ἡξεύρω, βασιλεῦ, πολλοὺς ἄνθρωπους, οἵτινες, ἐνῷ ἐφαντάζοντο ἔσω-

τοὺς εὐδαιμόνας, αἴφνης ἔγιναν κακοδαιμονέστατοι. Καὶ διὰ τοῦτο μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Σόλων καθαρῶς καὶ ἀνευ κολακείας. Ἀλλ' ὁ Κροῖσος δὲν τηγαριστήθη ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ μετὰ περιφρονήσεως ἀπέπεμψεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων τὸν Σόλωνα, ὃν ἔθεωρησε μωρόν, διότι παρέβλεπε τὰ παρόντα ἀγαθὰ καὶ συνεβούλευε νὰ βλέπωμεν τὸ τέλος.

6. Θάνατος τοῦ υἱοῦ τοῦ Κροίσου.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σόλωνος θεία δργή ἐνέπεσεν εἰς τοῦ Κροίσου τὴν σίκιαν. Οἱ Κροῖσος εἶχε δύο υἱούς. Τούτων ἐ μὲν εἰς ἥτο κωφάλαλος, ὁ δὲ ἄλλος ἥτο καθ' ὅλα ἔξαιρετος νέος καὶ ἐκαλεῖτο "Ατυς. Περὶ τοῦ "Ατυος τούτου εἶδεν ὁ Κροῖσος ὄνειρον ὃτι θὰ ἀπολεσθῇ πληγεὶς ὑπὸ σιδηρᾶς αἰχμῆς. Τὸ ὄνειρον τοῦτο τόσον ἐφόβισε τὸν Κροῖσον, ὅστε ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἀφῆσῃ τὸν "Ατυν νὰ μεταβῇ πλέον εἰς πόλεμον. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὅπλα αὐτά, τὰ ὅποια ἐκρέμαντο εἰς τοὺς ἀνδρώνας, ἐξεκρέμασε καὶ ἐσώρευτε πάντα εἰς τοὺς θαλάμους, ἵνα μὴ πέσῃ κανέναν καὶ πληγῶσῃ τὸν υἱόν του. "Επειτα ἔσπευσε καὶ νὰ νυμφεύσῃ αὐτόν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἐφάνη ἐν Μυσίᾳ τεράστιος ἀγριόχοιρος, ὃστις καταβαίνων ἀπὸ τὸ ἐκεῖ ὄρος τὸν "Ολυμπὸν κατέστρεψε τὰ κτήματα τῶν ἀνθρώπων. Οἱ Μυσοί, ἀφοῦ πολλάκις προσεπάθησαν νὰ φονεύσωσι τὸν χοῖρον καὶ δὲν ἡρύναντο, ἔστειλαν ἀπεσταλμένους εἰς τὸν Κροῖσον παρακαλοῦντες νὰ στείλῃ τὸν υἱόν του καὶ ἄλλους ἐκλεκτοὺς νέους διὰ νὰ διώξωσιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν τὸν χοῖρον. Ἀλλ' ὁ Κροῖσος, ἐνθυμούμενος τὸ ὄνειρον, ἥρνήθη ἐπιμόνως νὰ δώσῃ τὸν υἱόν του, ὑπεσχέθη δύως νὰ στείλῃ ἄλλους νεανίας βοηθοὺς τῶν Μυσῶν. Ἐνῷ δὲ ἐλέγοντο ταῦτα καὶ οἱ Μυσοὶ ἦσαν εὐχαριστημένοι, ἔρχεται ἐντὸς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Κροίσου, ὃστις εἶχε μάθη, τί ἔζήτουν οἱ Μυσοί. Ἀποτεινόμενος δὲ εἰς τὸν πατέρα του εἶπε τὰ ἔξῆς.

Πάτερ, τὰ κάλλιστα καὶ γενναιότατα πράγματα εἰς ἐμὲ πρότερον ἦσαν νὰ φοιτῶ εἰς τοὺς πολέμους καὶ εἰς τὰ κυνήγια καὶ νὰ εὐδοκιμῶ εἰς αὐτά. Ἀλλὰ τώρα μὲ ἔχεις ἀποκλείση ἔξαμφοτέρων, χωρὶς νὰ ἴδῃς εἰς ἐμέ ποτε μήτε δειλίαν, μήτε ἀ-

δίαν πρὸς ταῦτα. Τώρα πῶς νὰ παρουσιάζωμαι εἰς τὴν κοινωνίαν; Τί θὰ νομίζωσιν οἱ ἀνθρώποι περὶ ἐμοῦ; τί θὰ λέγη ἡ νεόνυμφος σύζυγός μου περὶ τοῦ ἀνδρός, τὸν ὃποῖον ἔλαβεν; Ταῦτα ἐγὼ σκέπτομαι. "Αν ἀπατῶμαι, πεῖσόν με ὅτι ἀπατῶμαι, εἰ δὲ μή, ἄφες με νὰ μεταβῶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Κροῖσος·

"Ἐχεις δίκαιον, υἱέ μου, οὕτε δειλὸς εἶσαι οὔτε ἄλλο τι. Ἐ'Αλλ' ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὅποιαν σὲ προσέχω πολὺ, εἶναι ἐν ὄνειρον, τὸ ὃποῖον εἶδον, ὅτι θὰ ζήσῃς ὀλίγον χρόνον καὶ ὅτι θὰ ἀποθάνῃς ὑπὸ σιδηρᾶς αἰχμῆς. Διὰ τοῦτο δέν σε ἀφίνω νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸ κυνήγιον. Ἔγὼ δὲν ἔχω ἄλλον υἱὸν ἢ σὲ μόνον, διότι τὸν ἄλλον ἀδελφόν σου τὸν ἀνάπτηρον θεωρῶ ὡς νὰ μὴ ὑπάρχῃ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ υἱός·

Δέν ἔχεις ἄδικον, πάτερ μου, νὰ μὲ φυλάττῃς. Ἐ'Αλλ' ἐν πρᾶγμα εἰς τὸ ὄνειρον δὲν ἐνόησες. Τὸ ὄνειρον εἶπεν ὅτι θὰ ἀποθάνω ὑπὸ σιδηρᾶς αἰχμῆς. Ἀλλὰ ποίαν χεῖρα ἔχει ὁ ἀγριόχοιρος ἢ ποίαν σιδηρᾶν αἰχμήν, τὴν ὃποιαν νὰ φοβηθῆς. Ἐὰν ἔλεγεν ὅτι θὰ φονευθῶ ὑπὸ δόδοντος ἢ ἄλλου τινὸς ὅμοίου πράγματος, τότε μάλιστα δίκαιον εἶχες νὰ με φυλάττῃς. Ἀλλὰ τὸ ὄνειρον καθαρὰ εἶπεν ὑπὸ αἰχμῆς. Καὶ διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ δὲν θὰ πολεμήσωμεν πρὸς ἀνδρας, ἄφες με νὰ μεταβῶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἔπεισαν τὸν Κροῖσον νὰ ἀφήσῃ τὸν υἱὸν του νὰ μεταβῇ εἰς τὸ κυνήγιον.

Ἀφ' οὗ εἶπον ταῦτα, ἐκίνησαν ὁ "Ἄτυς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ Λυδοὶ ἔχοντες καὶ τοὺς κύνας καὶ ἔφθασαν εἰς τὸν "Ολυμπὸν τὸ ὄρος. Ἐκεῖ ἐζήτησαν τὸ θηρίον, καὶ ἀφ' οὗ εὗρον αὐτό, σταθέντες κύκλῳ ἔρριψαν κατ' αὐτοῦ τὰ ἀκόντια. Ἐ'Αλλ' ἐν ἀκόντιον, ἀντὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν ἀγριόχοιρον, ἐπιτυγχάνει τὸν "Ἄτυν καὶ φονεύει αὐτόν. Ἡ εἰδῆσις αὕτη περὶ τοῦ θανάτου τοῦ "Ἄτυος ἔφθασεν εἰς τὸν Κροῖσον, ὅστις ἦτο διὰ τοῦτο ἀπαρηγόρητος. Οἱ δὲ Λυδοὶ ἔφερον τὸ σῶμα εἰς τὰς Σάρδεις, καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν "Ἄτυν ὑπὸ τοὺς θρήνους πατρός, μητρός, συζύγου καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ.

Ζ. Ἡ Ήττα τοῦ Κροίσου.

‘Αλλ’ ἔκτὸς τῆς συμφορᾶς ταύτης ἐνέσκηψεν εἰς τὸν Κροῖσον καὶ ἄλλη. (π. X. 555). Βασιλεὺς τῶν Περσῶν εἶχεν ἥδη γίνη ὁ Κύρος, ὁ υἱὸς τοῦ Καμβύσου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Περσικὸν κράτος ὑπὸ τὸν μέγαν τοῦτον βασιλέα πάντοτε προώδευεν, ὁ Κροῖσος ἤρχισε νὰ φοβήται καὶ ἐσκέπτετο πῶς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν αὔξησιν ταύτην. Εἶχε δὲ πεποίθησιν ὅτι, ἐὰν εἴχε συμμάχους καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, ἥδυνατο καὶ νὰ νικήσῃ τὸν Κύρον. Ἡσαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τότε οἱ ἴσχυρότατοι τῶν Ἑλλήνων. Τοιούτους δὲ κατέστησεν αὐτοὺς εἰς ἀνήρ, ὁ Λυκοῦργος (888 π. X.) ὅστις καὶ νόμους καλοὺς εἰσήγαγε καὶ ἔθιμα καλά, πρὸ πάντων δέ, διότι συνήθισεν αὐτοὺς νὰ σέβωνται καὶ νὰ τηρῶσι τοὺς νόμους.

‘Ο Κροῖσος λοιπὸν ἀπέστειλε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πρέσβεις νὰ παρακαλέσωσιν αὐτοὺς νὰ γίνωσι σύμμαχοι αὐτοῦ κατὰ τῶν Περσῶν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι προθύμως παρεδέχθησαν τοῦτο, καὶ ὅστον εἶχον πολλὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν Κροῖσον, ὅστις καὶ δῶρα πολλὰ ἔστειλεν εἰς αὐτοὺς τώρα, καὶ πρότερον εἴχε δώσῃ δωρεὰν πολὺν γρυσόν, ἵνα καταπευάσωσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὑπεσχέθησαν λοιπὸν ὅτι ἦσαν πρόθυμοι νὰ βοηθήσωσιν αὐτόν.

‘Ο Κροῖσος παρεσκευάζετο ἥδη μετὰ μεῖζονος προθυμίας νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν, ἐλπίζων ὅτι ἥθελε καταλύσῃ τὴν δύναμιν αὐτῶν. Καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ δοθῇ ἀφορμὴ πολέμου. Οἱ Ἀστυάγης, ὁ βασιλεὺς τῶν Μήδων, ὃν ἔξεθρόνισε νῦν ἐς Κῦκυρος, ἦτο συγγενὴς τοῦ Κροίσου, ἔχων τὴν ἀδελφήν του σύζυγον. Τὸν λόγον τοῦτον λαβὼν πρόφασιν ὁ Κροῖσος ἐστράτευσε κατὰ τοῦ Κύρου, ἵνα τιμωρήσῃ αὐτὸν καὶ ἀποδώσῃ εἰς τὸν γαμβρόν του πάλιν τὸν θρόνον. “Οτε δὲ ἐφθασεν εἰς τὸν “Αλυν ποταμόν, ὅστις ἦτο τὸ ἔσχατον ὅριον τοῦ Κροίσου, διέβη τοῦτον καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν Πτερίαν τῆς Καπποδοκίας ἀπέναντι τῆς πόλεως Σινώπης. Ἐγταῦθα εἰς ἴσχυροτάτην θέσιν στρατοπεδεύσας ἔστειλε στρατεύματα καὶ ὑπέταξεν ὅλην τὴν χώραν πέριξ καὶ

έφθειρε τοὺς ἀγρούς. (1) Ὁ δὲ Κῦρος, ἀθροίσας ὅλα τὰ στρατεύματά του, ἤρχετο καὶ αὐτὸς κατὰ τοῦ Κροῖσου. Ἀλλὰ πρὶν κινησθῆναι, εἶχε πέμψῃ κήρυκας εἰς τοὺς Ἰωνας προσπαθῶν νὰ ἀποστατήσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Κροῖσου, ἀλλ' οἱ Ἰωνες δὲν ἐπείθοντο νὰ πράξωσι τοῦτο. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Κῦρος ἔφθασεν εἰς τὴν Πτερίαν, συνήθη μεγάλη μάχη, καθ' ἣν ἐπεσον πολλοὶ ἐκατέρωθεν. Ἀλλ' εἰς τὴν μάχην ταῦτην οὐδέτερος ἐνίκησεν, ἡ δὲ μάχη διεκόπη, διότι εἶχεν ἐπέλθη νύξ.

8. Αἰχμαλωσέα τοῦ Κροῖσου.

Ο Κροῖσος ἀπέδωκε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἰς τὴν ὀλιγότητα τοῦ στρατεύματός του, τὸ ὅποιον ἦτο πράγματι ὀλιγαριθμότερον τῶν στρατευμάτων τοῦ Κύρου. Καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Σάρδεις καὶ κατὰ τὴν ἄνοιξιν πάλιν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ Κύρου, ἀφ' οὗ ὅλον τὸν χειμῶνα καταγίνῃ νὰ συναρροίσῃ στρατεύματα καὶ νὰ λάθῃ ἐπικουρίας καὶ παρὰ τῶν Λιγυπτίων καὶ παρὰ τῶν Βαβυλωνίων καὶ παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μὲ τὰ στρατεύματά του ἐκίνησε καὶ ἤλθεν εἰς τὰς Σάρδεις. Ως δὲ ἔφθασεν ἐνταῦθα, διέλυσεν ὅσον στρατὸν εἶχε, μὴ πιστεύων πατὲ ὅτι θὰ ἤρχετο ὁ Κῦρος εἰς Σάρδεις, εἰς δὲ τοὺς συμμάχους ἔστειλε κήρυκας, καλῶν νὰ ἔλθωσι τὴν ἄνοιξιν διὰ νὰ βοηθήσωσιν αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Κῦρος, ὡς ἔμαθεν ὅτι ὁ Κροῖσος διέλυσε τὸν στρατόν, ἐβάδισεν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον εἰς Σάρδεις, διὰ νὰ μὴ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν Κροῖσον νὰ συναθροίσῃ πάλιν ἐκ δευτέρου τὰ στρατεύματά του. "Οτε δὲ ὁ Κῦρος ἔφθασε πλησίον τῶν Σάρδεων, ὁ Κροῖσος ἐταράχθη. Ἐν τούτοις ὅμως ἀπεφάσισε μὲ ὅσα στρατεύματα εἶχε νὰ πολεμήσῃ. Καὶ ὥδηγησε τὸν στρατόν του κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ, ὅστις εὑρίσκετο εἰς μεγάλην ἀδενόδρον πεδιάδα, ἵνη διαρρέουσι πολλοὶ ποταμοί, χυνόμενοι πάντες εἰς τὸν μέγιστον ποταμὸν τὸν Ἔριμον. Ἐνταῦθα, δτε εἶδεν ὁ Κῦρος τοὺς Λυδοὺς παρατασσομένους εἰς μάχην, ἐφοβήθη αὐτούς, πρὸ πάντων

(1). Κατέστρεψε τὴν χώραν, ἵνα μὴ δυνηθῇ ὁ Κῦρος νὰ τὸν πολιορκήσῃ δι' ἔλλειψιν τροφῶν.

τὸ ιππικόν των. "Ινα δὲ καταστήσῃ τοῦτο ἄχρηστον, κατὰ συμ-
βουλὴν τοῦ Ἀρπάγου ἐξεφόρτωσε πὰς καμήλους καὶ ἀνεβίβασεν
ἐπάνω εἰς αὐτὰς ἀνδρας φοροῦντας ὅλον τὸν ὄπλισμὸν ιππέως.
"Οπισθεν δὲ τῶν καμήλων διέταξε νὰ βαδίζῃ ὁ πεζὸς στρατὸς
καὶ ὅπισθεν τοῦ πεζοῦ πὸ ιππικόν. Ἐσοφίσθη δὲ νὰ προτάξῃ ἔμ-
πρὸς τὰς καμήλους διὰ τοῦτο, διότι οἱ ἵπποι μήτε νὰ ἴδωσι μήτε
νὰ ὀσφρανθῶσι δύγανται τὴν κάμηλον. Ἐπομένως τὸ ιππικὸν τῶν
Λυδῶν, εἰς τὸ ὑποῖον εἶχεν ὅλας τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ὁ Κροῖ-
σος, ἥθελε κατασταθῆ ἄχρηστον. Καὶ τῷ ὄντε, ὡς ἐγένετο ἡ
συμπλοκὴ καὶ οἱ ἵπποι ὠσφράνθησαν τὰς καμήλους, ἤρχισαν
νὰ στρέψωνται πρὸς τὰ ὄπίσω. 'Αλλ' οἱ Λυδοί, ὡς εἶδον τὸ γινό-
μενον, χωρὶς νὰ φοβηθῶσιν, ἐπήδησαν κάτω καὶ ἐπολέμουν πε-
ζῇ. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πολλοὶ ἔπεσον ἐκατέρωθεν. Ἐπὶ τέλους
ὅμως οἱ Λυδοὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν
τειχῶν τῆς πόλεως.

'Ἐνῷ δὲ ὁ ἔχθρὸς ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, - ὁ Κροῖσος νομίζων
ὅτι ἡ πολιορκία ἥθελε παραταθῆ, ἔστειλε νέους ἀπεσταλμένους
καὶ εἰς τοὺς ἄλλους συμμάχους ὡς καὶ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους
καὶ παρεκάλει αὐτοὺς νὰ ἔλθωσι ταχέως εἰς βοήθειαν. Οἱ δὲ Λα-
κεδαιμονίοι, ὡς ἤκουσαν τοῦτο, εὐθὺς παρεσκευάζοντο νὰ δρά-
μωσιν εἰς βοήθειαν.

'Αλλ' ἐνῷ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσωσιν, ἥλθεν ἡ εἰδῆσις
ὅτι ἐκυριεύθησαν αἱ Σάρδεις καὶ ὁ Κροῖσος ἐγένετο αἰχμάλωτος.
Διὸ ἐθεώρησαν περιπτὸν πλέον νὰ ἀναχωρήσωσιν. Ἰδοὺ δὲ πῶς
ἐκυριεύθησαν αἱ Σάρδεις. Κατὰ τὴν 14ην ἡμέραν τῆς πολιορκί-
ας ὁ Κύρος διεκήρυξεν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ὅτι θὰ
δώσῃ δῶρα εἰς ἔκεινον, ὅστις πρῶτος ἀναβῇ τὸ τείχος. Κατόπιν
τῆς τοιαύτης διακήρυξεως πολλοὶ προσεπάθουν νὰ ἀναβῶσιν,
ἄλλας μάτην. "Οτε δὲ ὅλοι εἶχον παύση νὰ δοκιμάζωσιν, εἴς
στρατιώτης, ἴδων κατὰ τὸ ἀπότομον τῆς ἀκροπόλεως μέρος, ὅ-
περ διὰ τοῦτο ἔμενεν ἀφύλακτον, στρατιώτην ἐκ τινος μέρους
καταβάντα διὰ νὰ λάθῃ καταπεσοῦσαν περικεφαλαίαν καὶ πά-
λιν ἀναβάντα, εἰς τὸ ἴδιον μέρος ἀνέβη καὶ αὐτὸς κατόπιν τοῦ
Λυδοῦ, μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ἄλλοι Πέρσαι, καὶ οὕτως ἐκυριεύθη-
σαν αἱ Σάρδεις. "Οτε δὲ οἱ Πέρσαι εἰσῆλθον εἰς τὰς Σάρδεις, πα-
ρεδόθησαν εἰς τὴν διαρπαγὴν τῆς πόλεως. Εἰς μάλιστα στρα-

πιώτης είσηλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κροίσου καὶ μὴ γνωρίζων ἡμέλησε νὰ φονεύσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Κροίσου ὁ κωφάλα-
λος, πρὸς θεραπείαν τοῦ θποίου ὁ Κροίσος πολλὰ ἐδαπάνησεν ἀ-
γνωφελῶς, ὡς εἰδὲ τὸν στρατιώτην ἀπειλητικὴν θέσιν λαβόντα
κατὰ τοῦ Κροίσου καὶ ἔτοιμον να δρυμήσῃ κατ' αὐτοῦ, ἐφώνησε
καὶ εἶπεν· 'Ὦ ανθρώπε, μὴ φονεύσῃς τὸν Κροίσον. Αὐταὶ ησαν αἱ
πρώται λέξεις, ἀς ὁ κωφαλαλος εἶπεν, στοις ὅμως ἔκτοτε ὥμι-
λει μέχρι τέλους τοῦ θίου του.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐκυριεύθη ἡ πόλις, ὁ δὲ Κροίσος ἐγέ-
νετο αἰχμαλώτος. Λαβόντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐφεραν αὐτὸν εἰς τὸν
Κύρον, στοις διέταξε νὰ καύστωσιν αὐτόν. Πρὸς τοῦτο ἐσώρευ-
σαν μεγάλην πυράν καὶ ἀνεβίβασαν ἐπ' αὐτῆς τὸν Κροίσον, ἵνα
καῇ καὶ αὐτὸς καὶ ὄμοι μὲ αὐτὸν καὶ 14 ἄλλοι Λυδοί. Ἐνῷ δὲ
ἔμελλε να καῇ, ἐνετυμήθη τοῦ Σόλωνος τὰς σοφὰς παρατηρή-
σεις καὶ ἐφώνησε μεγαλοφάνως τρὶς Σόλων. Τοῦτο ἤκουσεν ὁ
Κύρος καὶ ἥρωτησε, τί ἐγγονεῖ ταῦτα λέγων. 'Ο δὲ Κροίσος διη-
γόμην παντα, σσα εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Σόλων. 'Ως δὲ ἤκουσε ταῦτα
ὁ Κύρος, μετεμελήθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ καύσῃ μήτε τὸν Κροί-
σον μήτε τοὺς ἄλλους Λυδούς. Διὰ τοῦτο ἔλυσε τὸν Κροίσον καὶ
τὸν ἔκρατησε πλησίον του, ἐφέρετο δὲ πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῆς
φιλοφροσύνης.

ΣΤΡΑΤΙΕΙΚΡΑΣΙΔΤΑΣ "ΕΛΛΗΝΕΣ ΆΓΩΝΕΖΟΥΝΤΑΣ
ŪΠΕΡ ΕΛΕΥΘΕΡΕΧΕΣ.

Εἶδομεν πρότερον ὅτι ὁ Κύρος, γενόμενος βασιλεὺς, ἀντεπε-
ξῆλθε κατὰ τοῦ Κροίσου, ὃν ἐνίκησε καὶ συνέλαβεν αἰχμάλωτον.
Οτε δὲ ἐμψύχον οἱ Ἰωνεῖς καὶ οἱ Αἰολεῖς ὅτι ἡ Λυδία ὑπετάγη
εἰς τοὺς Πέρσας, ἔστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν Κύρον, συναινοῦν-
τες νὰ γίνωσιν ὑπήκοοι καὶ αὐτοῦ μὲ τοὺς αὐτοὺς ὄρους, μὲ τοὺς
ὅποίους ἦσαν ὑπήκοοι καὶ τοῦ Κροίσου. 'Ο δὲ Κύρος, ἀκούσας
ταῦτα, διηγόμην εἰς τοὺς πρέσβεις μῦθον. Αὐλητής, εἶπεν, ίδων
ἰχθὺς ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἤρχισε νὰ αὐλῇ, ἐλπίζων ὅτι αὐτοὶ θὰ
ἐξέλθωσιν εἰς τὴν γῆν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐξήρχοντο, ἔλαβε δί-
κτυον καὶ ῥίψας συνέλαβε πλῆθος πολὺ αὐτῶν, οὓς ἔσυρε καὶ
ἔρριψεν εἰς τὴν γῆν. "Οτε δὲ εἶδε τοὺς ιχθύς κατὰ γῆς ἀσπαί-

ροντας, είπε πρὸς αὐτούς· Τώρα ἀς παύσωσιν οἱ χοροί! "Οτε ἐγὼ σᾶς ἔπαιζον τὸν αὐλόν, σεῖς δὲν ἥθλετε νὰ ἔξελθητε χορεύοντες. Μηδῆσε δὲ οὕτως ὁ Κῦρος, διότι οἱ Ἰωνες καὶ οἱ Αἰολεῖς, πρὶν καταστραφῇ ὁ Κροῖσος, δὲν ἥθελον νὰ ἀποστατήσωσιν ἀπ' αὐτοῦ, εἰ καὶ ὁ Κῦρος πολὺ παρεκάλει αὐτοὺς δι' ἀπεσταλμένων. Τώρα ὅμως, ὅτε τὰ πράγματα ἡσαν τετελεσμένα, ἐφαίνοντο πρόθυμοι νὰ πράξωσιν ἐκεῖνο. Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ Κῦρος ώργισμένος. Οἱ Ἰωνες ὅμως ὡς ἀνηγγέλθη αὐτοῖς ἡ τοιαύτη τοῦ Κύρου ἀπόκρισις, ἤρχισαν εὐθὺς νὰ ὀχυρώνωσι τὰς πόλεις των. Συνελθόντες δὲ ὅλοι εἰς τὸ Πανιώνιον, ὅπερ ἦτο ιερὸν αὐτῶν ἐν τῇ Μυκάλῃ, ἀπέναντι τῆς Σάμου, ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσιν ἀπεσταλμένους εἰς τὴν Σπάρτην καὶ νὰ παρακαλέσωσιν αὐτοὺς νὰ στείλωσι τάχιστα βοήθειαν. Εἰς τὴν συνέλευσιν ταύτην μόνη ἡ Μίλητος δὲν ἔλαβε μέρος, διότι εἶχε συνθηκολογήση αὕτη πρότερον μὲ τὸν Κῦρον.

Αἱ πόλεις δὲ τῶν Ἰώνων ἡσαν ἐν ὅλῳ δώδεκα, αἱ ἔξης·

Μυοῦς, Μίλητος, Πριήνη,
Χίος, Σάμος, Ἐρυθραί,
Φώκαια, Τέως, Λέθεδος,
Ἐφεσος, Κολοφών, Κλαζομεναί.

Είναι δὲ ἀπασαι ὑπὸ τὸν ὥραιότατον οὐρανὸν ἐκτισμέναι καὶ ἔχουσι τὸ ὥραιότατον κλῖμα τοῦ κόσμου, ἀπηλλαγμέναι καὶ τοῦ φύγουσι καὶ τῆς ὑγρασίας τοῦ βορρᾶ ὡς καὶ τοῦ καύσωνος καὶ τῆς ξηρασίας τοῦ νότου.

Αἱ δώδεκα αὗται πόλεις τῆς Ἀσίας ἡσαν ὑπερήφανοι ὡς Ἰωνες, καὶ εἰς τὸ ιερόν, ὅπερ ἔκτισαν καὶ ὠνόμασαν Πανιώνιον, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἐπιτρέψουν εἰς οὐδένα ἄλλον νὰ λαμβάνῃ μέρος, εἰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος παρεκάλεσε νὰ γίνης δεκτός, πλὴν τῶν Σμυρναίων. Νομίζω ὅτι περιωρίσθησαν εἰς δώδεκα πόλεις καὶ δὲν ἥθλησαν νὰ δεχθῶσι περισσοτέρας, διότι καὶ ἐν τῇ πατρίδι· των τῇ Πελοποννήσῳ, ἐξ ἣς ἔξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, δώδεκα εἶχον καὶ ἔκει πόλεις. Τὴν αὐτὴν συνήθειαν, νὰ μὴ δέχωνται ἄλλας πόλεις εἰς τὸν ναόν των, ἔχουσι καὶ οἱ πρὸς νότον σίκουντες Δωριεῖς, οἵτινες συνέρχονται εἰς τὸ Τριοπικὸν ιερόν.

Είναι δὲ αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Δωρικὴν ἐνότητα πόλεις αἱ ἔξης·
Κῶς, Κνίδος, Κάμειρος, Λινός καὶ Ταλυσσός.

Πρότερον ἡτο καὶ ἑκτη πόλις ἡ Ἀλικαρνασσός, ἀλλ' αὕτη
ἀπεκλείσθη διὰ τινα παρανομίαν ἀνὸρὸς Ἀλικαρνασσέως, τοῦ
Ἀγασικλέους.

Πλὴν δὲ τῶν Ἰώνων καὶ τῶν Δωριέων οἰκουσιν ἐν τῇ μικρᾷ
Ἀσίᾳ πρὸς βορρᾶν καὶ οἱ Αἰολεῖς. Είναι δὲ αἱ πόλεις αὐτῶν αἱ
ἔξης.

Τήμνος, Κίλλα, Νότιον,
Νέον τείχος, Λάρισσα,
Γρύνεια, Μύρινα, Αιγαῖαι,
Αιγιρρέσσα, Πιτάνη,
καὶ Κύμη ἡ Φρικωνίς.

"Απασαι δὲ αὗται αἱ πόλεις δὲν εἶναι ἐπὶ νήσων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ^{τῆς ἡπείρου. Καὶ οἱ μὲν Λέσβιοι καὶ οἱ Τενέδιοι καὶ ὅσοι ἐκ τῶν}
Ίώνων κατώκουν ἐπὶ τῶν νήσων δὲν είχον νὰ φοβηθῶσι τίποτε
ἀπὸ τοὺς Ηέρσας, καθ' ὃσον ὅταν δὲν είχον ναυτικον, αἱ δὲ λοι-
παὶ πόλεις ἀπεφάσισαν νὰ ἀκολουθῶσι τοὺς Ἰωνας, ὅπου καὶ ἀν-
θελον τοὺς ὁδηγήσῃ.

"Οτε δὲ ἔφινασαν οἱ πρέσβεις τῶν Ἰώνων καὶ τῶν Αἰολέων
εἰς τὴν Σπάρτην, (ταῦτα δὲ ἐγίνοντα μετὰ μεγίστης ταχύτη-
τος), ἔξελέξαν νὰ ὅμιλήσῃ δημοσίᾳ ὁ Φωκαεὺς ὄνόματι Πύθερ-
μος. Οὗτος δὲ φορέσας ἔνδυμα πορφυροῦν, ἵνα προσελκύσῃ ὅσον
τὸ δυνατὸν περισσοτέρους Σπαρτιάτας, ἥγερθη καὶ ὡμίλει πολ-
λά, παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ στείλωσι βοήθειαν. Ἀλλ' οἱ Λακε-
δαιμόνιοι δὲν ἔδωκαν καμμίαν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγου τοὺς
καὶ δὲν ἤθελησαν νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἰωνας. Ἐστειλαν δύως
πρέσβεις εἰς τὸν Κῦρον, διὰ νὰ εἴπουν πρὸς αὐτὸν ὅτι οἱ Λακε-
δαιμόνιοι οὐδαμῶς θὰ παρέβλεπον νὰ καταστρέψωνται Ἑλληνί-
ες πόλεις. Ως δὲ ὁ Κῦρος ἤκουσε τοῦτο, ἥρωτησε τοὺς παρόν-
τας, τίνες ἄνθρωποι ἦσαν αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ πόσοι εἶναι.
Ιαθὼν δὲ τοῦτο εἶπε πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους Σπαρτιάτας.

Ακόμη δὲν ἐφοβήθην ἄνδρας τοιούτους, οἵτινες ἔχουσιν ἀγορὰν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως, ὅπου καθεὶς προσπαθεῖ νὰ ἔξαπατήσῃ διὰ παντοίων μέσων καὶ σρκών τὸν ἄλλον. Τούτους, ἂν δὲν ἀποθάνω μόνον, ἐγὼ θὰ κάμω νὰ ὅμιλῶσι περὶ τῶν ιδικῶν των συμφορῶν καὶ οὐχὶ περὶ τῶν Ἰώνων.

10. Ἐπανάστασις τῶν Λυδῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Κῦρος ἐσπόπευε νὰ ὑποτάξῃ τὴν Βασιλῶνα, τὴν Βακτριανήν, τοὺς Σάκκας καὶ τοὺς Αἰγυπτίους, διὰ τοῦτο αὐτὸς μὲν μετὰ τοῦ Κροίσου ἀπῆλθεν εἰς τὰ Ἐκβάτανα, τὴν δὲ διείκησιν τῶν Σάρδεων ἀφῆκεν εἰς τινα Πέρσην ὄνόματι Τάβαλον. Ἀλλ’ ὡς ὁ Κῦρος ἀπῆλθεν, ὁ Πακτύης, ἀνὴρ Λυδός, εἰς ὃν εἶχεν ἐμπιστευθῆναι νὰ φυλάττῃ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κροίσου καὶ τῶν ἄλλων Λυδῶν, ἐπανέστησε τοὺς Λυδούς κατὰ τοῦ Κύρου καὶ τοῦ Ταβάλου. Καταβὰς δὲ εἰς τὴν παραλίαν ἐστρατολόγει καὶ ἔπειθε τοὺς παραθαλασσίους νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτόν. Μετὰ τούτων λοιπὸν ἐλθὼν εἰς Σάρδεις ἐπολιόρκει τὸν Τάβαλον, ὅστις εἶχε κλεισθῆναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Τὰ δὲ συμβάντα ταῦτα ἀνηγγέλθησαν πρὸς τὸν Κῦρον καθ’ ὅδὸν ἀκόμη εὑρισκόμενον, ὅστις μετὰ λύπης εἶπε πρὸς τὸν Κροίσον.

Κροίσος, οἱ Λυδοὶ φαίνεται δὲν ἔχουσι σκοπὸν νὰ παύσουν νὰ ἐνοχλοῦν. Καὶ διὰ τοῦτο νομίζω καλὸν νὰ πωλήσω αὐτοὺς ὡς δούλους.

Ο Κροίσος, φοβηθείς, μὴ ὁ Κῦρος πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλὴν ταύτην, εἶπε τὰ ἔξῆς·

Ω βασιλεῦ, ἔχεις δίκαιον δι’ ὅσα εἶπες. Μὴ σὲ παραφέρῃ ὅμως οὐθὺμὸς νὰ καταστρέψῃς πόλιν ἀρχαίαν, ἥτις δὲν ἔπταισεν οὔτε εἰς τὸ παρελθόν, οὔτε εἰς τὸ παρόν. Διότι τῶν μὲν παρελθόντων αἴτιος εἶμαι ἐγώ, ὅστις διὰ τοῦτο ἤδη τιμωροῦμαι, τῶν δὲ παρόντων ὁ Πακτύης, ὅστις πρέπει νὰ τιμωρηθῇ. Συγγάρθησον τοὺς Λυδούς. “Οπως δ’ ἔχης αὐτοὺς εἰς τὸ ἔξῆς πιστοὺς ὑπηκόους, ἀνευ φόβου τινός ποτε μήπως ἐπαναστατήσωσιν, ἀπαγόρευσον εἰς αὐτοὺς νὰ ἔχωσι πολεμικὰ ὅπλα. Ἐπειτα δὸς διαταγὴν νὰ φορῶσι χιτῶνας ὑπὸ τοὺς μανδύας των, νὰ ὑποδέωνται κούροντος (ὑποδήματα μεγάλα), οἱ παιδές των νὰ μανθάνωσι νὰ

κινητίσωσι, νὰ πάσσωσι καὶ νὰ γίνωνται μεταπράται. Καὶ ταχέως θὲν ἴδης, ὡς βασιλεῦ, διὰ αὐτοὶ ἔγιναν γυναικεῖς ἀντὶ ἀνδρῶν καὶ εὐδόλως νὰ φοβῆσαι πλέον, μήπως ἀποστατήσωσι.

Ἡ συμβουλὴ αὕτη ἤρεσεν εἰς τὸν Κύρον, ὅστις καλέσας τὸν Μαζάρην διέταξε νὰ ἐκτελέσῃ ὅσα εἶπεν ὁ Κροίτος, τὸν δὲ Πακτύνην νὰ συλλάβῃ καὶ φέρῃ πρὸς αὐτὸν ζῶντα. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Κύρος ἔξηχολούθησε τὴν πορειαν του εἰς Περσίαν. Ὁ δὲ Μαζάρης, ἐλθὼν μὲν ίκανὸν στράτευμα εἰς Σάρδεις, ἡγάγκασε τοὺς Λυδούς νὰ ἀλλάξωσι δίαιταν κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πακτύης εἶχεν ὑπὸ σόicos καταφύγη εἰς τὴν Κύμην, ὁ Μαζάρης ἔστειλεν ἀπεσταλμένους καὶ ἐζήτει νὰ παραδώσωσιν αὐτὸν. Οἱ δὲ Κυμαῖοι ἦθελον μὲν νὰ ὑπερασπίσωσιν ἄνθρωπον ικέτην καταφύγοντα πρὸς αὐτούς, ἵνα εὔρῃ σωτηρίαν, ἀλλὰ φοβούμενοι τοὺς Ηέρσας ἐρυγάδευσαν τὸν Πακτύην εἰς Μυτιλήνην. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Μυτιληναῖοι ἦθελον νὰ παραδώσωσιν αὐτὸν, οἱ Κυμαῖοι κρυψίως μετέφερον τὸν Πακτύην εἰς τὴν Χίον. Οἱ Χίοι ὅμως ἀπέσπασαν αὐτὸν βιαίως ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ παρέδωκαν πρὸς τὸν Μαζάρην, ως ἀμοιβὴν λαβόντες τὸν Αταρνέα, πόλιν τῆς Μυτίας.

Μετὰ τούτο ὁ Μαζάρης, θέλων νὰ τιμωρήσῃ τοὺς βορθήσαντας τὸν Πακτύην κατὰ τοῦ Ταβάλου, ἔξεστράτευσε πρῶτον μὲν κατὰ τῆς Ηριήνης, τῆς ἐποίας τοὺς πολίτας ἐπώλησε πάντας ὡς δούλους. Ἐπειτα δὲ ἐπέδραμε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ παρέδωκε τὰ πάντα νὰ διχροτάσῃ ὁ στρατός. Τὸ αὐτὸ δὲ ἐπαθε καὶ ἡ Μαγγησία. Ἐπειτα ὅμως ἐνόσησε καὶ ἀπέθανεν.

Ι Ι. Φωκαέων φιλελεύθερον

Τούτου διάδοχος κατέβη ἄλλος Πέρσης στρατηγὸς ὁ "Αρπαγός, ὃστις κατὰ πρῶτον προσέβαλε τὴν Φώκαιαν. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης τολμηροὶ θαλασσοπόροι, πρῶτοι τῶν Ἕλληνων, εἶχον μεταβῆ εἰς τὸν Ἀδρίαν κόλπον, εἰς τὴν Τυρρηνίαν (1), εἰς τὴν Ιθρίαν (2) καὶ εἰς τὸν Ταρρησόν. (3). Μάλι-

(1). Τυρρηνία είναι ἡ ἐπαρχία τῆς Ἰταλίας Ἐτρουρία, ἔνθα ἡ Φλωρεντία. (2) Ιθρία ἐλέγετο ἡ Ισπανία. (3) Ταρρησός ἡ ἐπαρχία Ἀνδαλουσία τῆς Ισπανίας, ως καὶ ἡ πόλις καὶ ὁ ποταμὸς Γουαδαλαΐθηρ.

στα δ' ὁ βασιλεὺς τῶν Ταρτησίων τοσοῦτον ἡγάπησε τοὺς Φωκαεῖς, ὥστε ἀφ' οὐ δὲν κατώρθωσε νὰ πείσῃ αὐτοὺς νὰ ἀφῆσουν τὴν Ἰωνίαν καὶ νὰ ἔλθουν νὰ κατοικήσουν ἐν Ταρτησῷ, εἰδὼκεν αὐτοῖς ἀφθονα χρήματα, ἵνα περιτειχίσουν τὴν πόλιν. Καὶ ὅντως διὰ τῶν χρημάτων τούτων ἐκτίσθη τείχος περὶ τῆς πόλεως μέγας μὲ λίθους μεγάλους καὶ καλῶς συνηρμοσμένους. Οἱ δὲ Ἀρπαγος, μὴ δυνάμενος εὐκόλως νὰ ὑποτάξῃ τὴν πόλιν, προέτεινεν εἰς τοὺς Φωκαεῖς, ὅτι οὐδὲν κακὸν εἶχον νὰ πάθουν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὅτι θὰ ἥσαν καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ἐλεύθεροι, ἀν μόνον ἥθελον νὰ κρημνίσουν ἕνα προμαχῶνα τοῦ τείχους καὶ νὰ παραχωρήσουν ἐν οἴκημα εἰς τὸν Βασιλέα, ὡς σημείον ὑποταγῆς. Οἱ δὲ Φωκαεῖς, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, ἀπεκρίθησαν ὅτι εἶχον ἀνάγκην μιᾶς ἡμέρας, ἵνα σκεψθοῦν περὶ τούτου. Ἀπήτησαν δὲ κατὰ τὸν χρόνον τούτον νὰ ἀπομακρύνῃ ὁ Ἀρπαγος τὸν στρατὸν του ἀπὸ τοῦ τείχους. Ήλις δὲ ἤρχισε νὰ ἀπομακρύνηται ὁ στρατός, οἱ Φωκαεῖς, μὴ ὑπομένοντες οὐδὲ τὸ ὄνομα νὰ φέρουν τῆς δουλείας, ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλίπουν τὴν πόλιν καὶ νὰ μεταναστεύσουν ἀλλαγοῦ. Διὰ τοῦτο, σύραντες τὰ πλοιά των εἰς τὴν Θάλασσαν καὶ θέσαντες ἐντὸς αὐτῶν τέκνα καὶ γυναικας καὶ πάντα τὰ ἔπιπλά των, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ πολύτιμα ἀγάλματα τὰ ἐν τοῖς ναοῖς καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, ἔπειτα δὲ ἐμβάντες καὶ αὐτοὶ ἐπλευσαντες τὴν Χίον. Καὶ οὕτω κατέλαβον τὴν πόλιν οἱ Πέρσαι ἐρημωθεῖσαν ἀνθρώπων. Οἱ δὲ Φωκαεῖς κατ' ἀρχὰς μὲν ἐζήτησαν νὰ ἀγοράσουν τὰς Οἰνούσσας νήσους καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Χῖοι δὲν ἐπώλουν αὐτάς, φοβούμενοι μὴ αὐταὶ γίνουν ἀποβάθρα ἐμπορίου καὶ οὕτως ἀποκλεισθῆ ἡ νῆσος αὐτῶν, ἀπεφάσισαν νὰ διευθυνθοῦν εἰς τὴν Κύρον (Κορσικήν). Δὲν μετέβησαν δὲ εἰς τὸν Ταρτησόν, διότι ὁ φίλος αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς χώρας ταύτης, εἶχεν ἀποθάνη. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν δὲ ταύτης χώρας ταύτης, εἶχεν ἀποθάνη. Μετὰ τὴν θάλασσαν καὶ ὥμοσαν, ὅτι τότε θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Φώκαιαν, ὅταν ὁ σίδηρος οὗτος ἀναβῇ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἄλλ' ἐνῷ ἥσαν ἔτοιμοι νὰ ἀνατρέψουν τὰς ἡμίσεις τῶν πολιτῶν κατέλαβε πόλος τῆς πατρίδος των καὶ ψεύδοροι γενόμενοι ἀπέπλευσαν διάστοι εἰς τὴν Φώκαιαν. Οἱ ἀλλοι ὅμως ἥλθον καὶ κατώκησαν ἐν Κύρων, ἔνθα κατώκουν καὶ Τυρρηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι. Δὲν εἶχον δὲ παρέλθη

πέντε καὶ οἱ Φωκαῖς ἐν Κύρων εἰχον εὐδαιμονήση, κτίσαντες καὶ ναούς. Ἀλλ' ἐπειδὴ διηρπάζον τὴν χώραν τῶν περιοίκων, οἱ Τυρρηνοὶ καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἐκήρυξαν κατ' αὐτῶν πόλεμον. Εἶχον δὲ καὶ οἱ δύο οὗτοι λαοὶ ἔξήκοντα πλοῖα, ἀκριβῶς ἀλλα τόσα εἶχον καὶ οἱ Φωκαῖς. Γενομένης δὲ ναυμαχίας ἐνίκησαν μὲν οἱ Φωκαῖς, ἀλλὰ νίκην Καδμείαν, διότι ἐκ τῶν ἔξήκοντα πλοίων αὐτῶν τὰ μὲν τεσσαράκοντα κατεστράφησαν, τὰ δὲ εἰκοσιν εἶχον καταστῇ ἄχρηστα, στρεβλωθέντων τῶν ἐμβάλων. Οἱ δὲ τῶν ἀπολεσθέντων πλοίων ἄνδρες, ὅσοι ἐγένοντο αἰχμάλωτοι, πάντες ἐλιθοβολήθησαν. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν συμφορὰν ταύτην οἱ Φωκαῖς, ἐλύόντες εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀλαλίαν καλουμένην, παρέλαβον τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας καὶ μετενάστευσαν εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν, ἔνθα κατώκησαν μίαν πόλιν Τέλην καλουμένην (κατόπιν Ἐλέαν).

Παραπλήσια δὲ πρὸς τοὺς Φωκαῖς ἐποίησαν καὶ οἱ Τήιοι. Καὶ οὗτοι, κυριεύθεισης τῆς πόλεως τῶν, ἔφυγον πάντες εἰς τὴν Θράκην, ὅπου ἔκτισαν τὴν πόλιν "Αθέρροα. Ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἰώνων οἱ μείναντες ἐν τῇ χώρᾳ τῶν καὶ οὗτοι ἐπολέμησαν ἄνδρειότατα κατὰ τοῦ Ἀρπάγου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν, ἀλλ' ἐνικήθησαν καὶ ἐγένοντο ὑπήκοοι τῶν Περσῶν. Μετὰ τὴν ἡτταν δὲ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἰώνων καὶ οἱ νησιῶται Ἰωνεῖς φοβηθέντες παρεδόθησαν εἰς τὸν Κῦρον. Ἄφ' οὐ δὲ ὁ "Ἀρπάγος ὑπέταξε τοὺς Ἰωνας καὶ τοὺς Αἰολεῖς, ὑπέταξεν ἐπειτα καὶ τοὺς μεσημβρινώτερον οἰκουντας Δωριεῖς, Λυκίους, Κᾶρας καὶ ἄλλους.

ΙΩ. Τοπογραφίη τῆς Βαθυλώνος.

"Ἄφ' οὐ δὲ ὁ Κῦρος ὑπέταξε πάντας τοὺς λαοὺς τῆς Μικρᾶς Ασίας ἔξεστράτευσε κατὰ τῶν Ἀσσυρίων. Τῆς δὲ Ἀσσυρίας εἶναι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις ὀνομασταί, ἡ μεγαλητέρα δύμας ὅλων καὶ ἡ διχυρωτέρα ἥτο η Βαθυλών. Καὶ ἡ πόλις αὕτη ἥτο τώρα ἡ πρωτεύουστα τοῦ βασιλείου μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Νινευῆς. Ἐκειτο δὲ εἰς μίαν μεγάλην πεδιάδα καὶ εἶχε σχῆμα τετράγωνον. Πέριξ δὲ τῆς πόλεως ὑπῆρχε μία τάφρος εὔρεια καὶ βαθεῖα καὶ πλήρης ὕδατος. Μετὰ δὲ τὴν τάφρον ὑπῆρχε τεῖχος ὑψηλὸν ἔχον διακοσίων πήγεων ὑψος καὶ πεντήκοντα πήγεων πλάτος.

Είχε δὲ τὸ τείχος κύκλῳ ἐκατὸν πύλας γαληᾶς. Ρέει δὲ διὰ τῆς Βαβυλῶνος ὁ μέγας καὶ βαθὺς καὶ ταχὺς ποταμὸς, ὁ Εὐφράτης, ὃστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἀρμενίας, ἐκβάλλει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ἀλλὰ καὶ ἐντὸς ἡ πόλις είχε καὶ δεύτερον τείχος ὠσαύτως ισχυρόν, προφυλάττον καὶ τὰ δύο μέρη τῆς πόλεως. Καὶ εἰς μὲν τὸ ἐν μέρος ἔσταν τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως, εἰς δὲ τὸ ἄλλο ὑ ναὸς τοῦ Βήλου. Εἶναι δὲ ὁ ναὸς οὗτος πύργος ὑψηλὸς μὲ δικτὸν πατώματα. Εἰς τὸ ἀνώτατον δὲ πάτωμα κείται κλίνη μεγάλη καλῶς ἐστρωμένη καὶ τράπεζα πλησίον αὐτῆς χρυσῆ, ἀμφότεραι προωρισμέναι διὰ τὸν θεόν· διότι πιστεύουσιν ὅτι ὁ θεὸς καταβαίνει ἐκεῖ καὶ ἀναπαύεται ἐπὶ τῆς κλίνης. Εἰς ἄλλον δὲ πύργον κάτω ὑπάρχει μέγα ἄγαλμα τοῦ θεοῦ χρυσοῦν, καθήμενον, καὶ ἔχον καὶ τὸ βάθρον καὶ τὸν θρόνον χρυσοῦν ὠσαύτως δὲ καὶ βωμὸς χρυσοῦς καὶ ἔτερος μεγαλείτερος, ἐπὶ τοῦ ὅποιου οἱ Χαλδαῖοι καίουσι καθ' ἔκαστον ἔτος, ὅταν τελῶσι τὴν ἑορτὴν τοῦ θεοῦ, χίλια τάλαντα λιθανωτοῦ (15,000 ἑκάδων περίπου). Πλὴν δὲ τούτων ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ναῷ καὶ ἰδιαίτερα πολλὰ ἀναθήματα. Γίνεται δὲ ἡ ἀνάθασις εἰς τὸν ναὸν τούτον ἔξωθεν διὰ κυκλικῆς κλίμακος, ἣτις φέρει εἰς πάντας τοὺς πύργους. "Οταν δὲ φάσῃ τις εἰς τὸν μεσαίον πύργον, ἐκεῖ δύναται νὰ καθίσῃ ἐπὶ τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπαρχόντων ἀναπαυτικῶν καθισμάτων καὶ νὰ ἀναπαυθῇ, καὶ κατόπιν νὰ προχωρήσῃ μέχρι τοῦ ἀνωτάτου πατώματος.

"Οτε δὲ ὁ Κῦρος ἐπήρχετο κατὰ τῆς Βαβυλῶνος, βασιλεὺς αὐτῆς ἦτο ὁ Λαβύνητος, ὃστις ἀντεπέξηλθε μετὰ πάντων τῶν στρατευμάτων του κατὰ τῶν Περσῶν ἐν τῇ πεδιάδι ἔξωθεν τῆς Βαβυλῶνος.

'Αλλὰ γενομένης μάχης ἐνικήθησαν οἱ Βαβυλωνῖci καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῆς πόλεως, ὅπου είχον ἀποκομίσῃ πρότερον τροφὰς διὰ πολλὰ ἔτη. Καὶ ἥδη κεκλεισμένοι ἐντὸς τῆς πόλεως οὐδένα φόνον είχον τῆς πολιορκίας. 'Αλλ' ὁ Κῦρος εἴτε μόνος ἐπινοήσας εἴτε παρ' ἄλλους συμβουλὴν λαβών, ἀφ' οὐ ἔθηκε τὸν στρατὸν ἄλλον μὲν κατὰ τὴν εἰσόδον τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν πόλιν, ἄλλον δὲ κατὰ τὴν εἴσοδον, ἔδωκε διαταγὴν νὰ εἰσέλθῃ οὗτος διὰ τῆς ὀπῆς, διότι ἴδη τὸν ποταμὸν διαβατόν. Πρὸς τοῦτο δὲ είχε σκάψη διώρυχα, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ποταμὸς ἐχύθη εἰς μίαν ἐκεῖ πλησίον λί-

μνηγ. Ός δὲ είδον οἱ στρατιῶται τὸν ποταμὸν ὀλιγοστεύσαντα, εἰσῆλθον εἰς τὸ ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦ ῥεΐθρου εἰς τὴν πόλιν, ὅλας τὰς πυλίδας εὑρόντες ἀφυλάκτους καὶ ἀνοικτάς. Οἱ οἱ Βαβυλώνιοι ἔσπηγον ἔχοντες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ διακεδάζοντες οὐδὲν ἐκ τῶν γενομένων ἐνόησαν. Καὶ οὕτω τὸ πρῶτον ἐκυριεύθη ἡ Βαβυλὼν (538 πρὸ Χριστοῦ).

Ι. Η Βαβυλωνέα χώρα.

Η Βαβυλωνία εἶναι τοσοῦτην πλουσία χώρα, ὥστε αὐτὴ μένη πληρώνει διὰ τὰς δαπάνας τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ τριτημόριον, τὰ δὲ λοιπὰ ὅλη ἡ Ἀσία. Ἐνταῦθα πίπτει ὀλίγη βροχή, ἀλλὰ τὰ σπαρτὰ αὔξανονται καὶ εὐδοκιμοῦσιν ἀρδευόμενα ἐκ τοῦ ποταμοῦ διὰ διωρύχων. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ διωρύχων, αἵτινες ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, ἡ μεγίστη εἶναι ἡ πρὸς ἀνατολὰς διευθυνομένη μέχρι τοῦ ποταμοῦ Τίγρητος. Εἶναι δὲ ἡ γῆ τῆς Βαβυλωνίας τοσοῦτον ἀγαθὴ εἰς δημητριακοὺς καρπούς, ὥστε διακοσιοπλάσια, ἐνίστε δὲ καὶ τριακοσιοπλάσια ἀποδίδει. Τὰ δὲ φύλλα τοῦ σίτου καὶ τῆς κριθῆς γίνονται πλατέα μέχρι 4 δακτύλων. Δὲν ἀναφέρω δὲ πόσον μέγα γίνεται τὸ δένδρον τοῦ σησάμου καὶ τοῦ κέρχρου, διότι ἡξεύρω ὅτι δὲν εἶναι πιστευτὰ τοιαῦτα πράγματα εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες δὲν εἴδον αὐτά. Ἐκ τῶν σησάμων δὲ ποιοῦσιν ἔλαιον, ὅπερ καὶ μόνον μεταχειρίζονται. Εἰς δὲ τὴν πεδιάδα εύρισκονται φοίνικες, οἱ πλείστους αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν ὁποίων παρασκευάζουσι διαφόρους τροφὰς καὶ οἶνον καὶ μέλι. (1) "Ἔνα δὲ μὴ πίπτωσιν οἱ καρποὶ τῶν φοίνικων κρεμῶσιν εἰς τὸ δένδρον ἀρρενας φοίνικας, οἵτινες ἔχουσι φῆνας (σκνίπας). Πᾶς δὲ καρπός, εἰς ὃν εἰσδύῃ φήν, τηρεῖται ἐν τῷ δένδρῳ καὶ δὲν ἀπορρέει. (2) Περίεργα δὲ εἶναι τῶν Βαβυλωνίων τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ἔρχονται εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Εἶναι δὲ ταῦτα ἐντελῶς στρογγύλα, οὐδαμῶς

(1) Ἐκ τοῦ μυελοῦ τοῦ φοίνικος παρασκευάζουσι καὶ σήμερον ἀκόμη παντοῖς τροφάς, ἐκ δὲ τοῦ χυμοῦ καὶ οἶνον καὶ γλυκὺν σιρόπιον. (2) Ἐν Ἑλλάδι γίνεται καὶ σήμερον ἀκόμη χρῆσις ἐν ταῖς συκαῖς τῶν ἄγριοσύκων πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπόν.

διακρινομένης οὔτε πρώρας οὔτε πρύμνης. Κατασκευάζονται δὲ εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀρμενίων ὡς ἔξης· Ἄφ' οὐ κόψωσι ιτέας καὶ κατασκευάσωσι τὰς πλευρὰς τοῦ πλοιαρίου, ἐπειτα περιτένουσιν ἔξωθεν τοῦτο μὲ δέρματα καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σῆλον πλοίον. Κινεῖται δὲ ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ ποταμοῦ καὶ διευθύνεται ἀνευ πηδαλίου ὑπὸ δύο ἀνθρώπων ὅρθιν ἴσταμένων, τῶν ὅποιων ἔκαστος κρατεῖ μεγάλην κώπην ἀνὰ γείρας, καὶ φροντίζει, ἵνα τὰ πλοίον εὑρίσκηται πάντοτε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ. Φορτώνουσι δὲ εἰς τὰ πλοιά τῶν καὶ ἄλλα μὲν ἐμπορεύματα, μάλιστα δὲ βίκους πλήρεις σίνου ἐκ φοίνικος. Ἐγείρει δὲ ἔκαστον πλοίον ἐντὸς καὶ ἔνα ὄνον ἥ καὶ περισσοτέρους κατὰ τὸ μέγεθος τῶν πλοίων. "Οταν δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ πωλήσωσι τὸ φορτίον, τότε ποιοῦσι καὶ τὸν σκελετὸν τοῦ πλοίου. Φορτώσαντες δὲ τὰ δέρματα τοῦ πλοίου ἐπὶ τῶν ὄνων ἐπιστρέφουσιν εἰς Ἀρμενίαν ἐπίσω διὰ ἕηρᾶς, μὴ δυνάμενοι νὰ πλεύσωσιν ἀνω τοῦ ποταμοῦ διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ὁρμήν. Φθάσαντες δὲ εἰς Ἀρμενίαν κατασκευάζουσι πάλιν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄλλα πλοίον καὶ ἔκαστοι θολουθοῦσι νὰ φέρωσι διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν Βαβυλῶνα διάφορα πράγματα.

14. ΤΕΘΡΑ ΒΑΒΥΛΩΝΙΩΝ.

"Ἐνδύματα δὲ φοροῦσιν οἱ Βαβυλώνιοι πρῶτον μὲν χιτῶνα λινοῦν ποδόγρη, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἄλλον χιτῶνα ἔρεοῦν, καὶ χλανίδιον λευκόν, ὅπερ δὲν φοροῦσι, ἄλλὰ περιβάλλονται. Τὰ δὲ ὑποδήματά των εἶναι παραπλήσια πρὸς τὰς Βοιωτίας ἐμβάδας. (1)

(1) Τυπόδημα ἀπλοῦν, ὅχι βαθύ, κόκκινον καὶ τοιοῦτον ὥστε νὰ φαίνηται σχεδὸν γυμνὸς ὅλος ὁ πούς.

"Ἀλείφουσι δὲ τὸ σῶμά των σῆλον μὲ μύρα, τὴν δὲ κεφαλήν των, τρέφοντες τὴν κόμην, δένουσι μὲ μίτρας (σαρίκια). Ἐγείρει δὲ ἔκαστος σφραγίδα καὶ σκῆπτρον χειροποίητον. Ἐπάνω δὲ εἰς ἔκαστον σκῆπτρον εἶναι πεποιημένον ἥ μηλον ἥ 'ρόδον ἥ κρίνον ἥ ἀετὸς ἥ ἄλλο τι. "Ανευ δὲ τοιούτου σημείου δὲν συνηθίζουσι νὰ φέρωσι σκῆπτρον. Νυμφεύουσι δὲ τὰς κόρας τῶν ὡς ἔξης· Εὐθὺς ὡς αἱ νέαι ἔλθωσιν εἰς ἡλικίαν γάμου, τότε ἐν ἔκαστη κώμη φέρουσιν αὐτὰς εἰς ἐν μέρος ὁμοῦ, πέριξ δὲ τούτων ἴσταται ὅμιλος

ἀνδρῶν. Καὶ κατὰ πρῶτον ὁ κήρυξ πωλεῖ τὴν εὐειδεστάτην, ἣν λαμβάνει ὁ πλείω χρήματα δύος. Μετὰ δὲ ταύτην πωλεῖ τὴν δευτέραν κατὰ τὸ κάλλος πάλιν ἀντὶ χρημάτων, καὶ οὕτω πωλοῦνται πᾶσαι αἱ ὥραιαι. Άφ' οὐ δὲ τοιουτοτρόπως νυμφευθῶσιν αἱ ὥραιαι, τότε ἀρχεται τὸ συνοικέσιον τῶν δυσειδῶν παρθένων, μὲ αὐτὴν ὅμως τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα δὲν ζητοῦνται χρήματα, ἀλλὰ προσφέρονται εἰς τὸν βουλόμενον νὰ νυμφευθῇ μίαν τούτων. Καὶ οὕτω συμβαίνει αἱ εὔμορφοι παρθένοι νὰ προικίζωσι τὰς ἀσχήμους. Οὐδαμῶς δ' ἐπιτρέπεται εἰς οὐδένα νὰ νυμφεύσῃ τὴν κόρην του μὲ ὅποιον αὐτὸς θέλει. Πρὸς ἔξασφάλισιν δὲ τῆς προικὸς καθιστῷ ὁ γαμβρὸς ἐγγυητήν, ὅτι, ἀν δὲν νυμφευθῇ τὴν κόρην, δψείλει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ ἀργύριον. Ἐπιτρέπεται δὲ καὶ εἰς οὐλον ἐξ ἄλλης κώμης ἄνδρα νὰ ἔλθῃ καὶ ἀγοράσῃ σύζυγον.

Άλλο ἔθιμον τῶν Βαθυλωνίων εἶναι τὸ ἔξης. Ἱατρῶν δὲν κάμινουσι χρῆσιν. Άλλ' ὅταν ἀσθενήσῃ τις φέρουσι τὸν ἀσθενῆ εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ προσέρχονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐρωτῶσι περὶ τῆς νόσου. "Αν δέ τις ἔπαθε τὴν αὐτὴν νόσον η ἄλλον εἶδε παθόντα, συμβουλεύει τί ἔκαμεν αὐτὸς η ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον εἶδε καὶ ιατρεύθη. Εἰς οὐδένα δὲ εἶναι συγκεχωρημένον νὰ παρέλθῃ ἐν σιωπῇ πρὸ τοῦ πάσχοντος, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ ποίαν ἀσθενειαν ἔχει. Είναι δὲ καὶ γένη τῶν Βαθυλωνίων, τὰ ὅποια οὐδὲν ἄλλο τρώγουσιν η μόνον ἵχθυς. Τούτους δέ, ἀφ' οὐ ξηράνωσι πρὸς τὸν ἥλιον, παρασκευάζουσιν ὡς ἔξης. Ρίπτουσιν αὐτοὺς ἐντὸς ὅλμου (χαβάνι) καὶ, ἀφ' οὐ τοὺς λειάνωσι μὲ ὑπέρους (χαβανόχερα), τοὺς κοσκινίζουσι διὰ σινδόνος καὶ ζυμώνουσι μίαν μᾶζαν, καὶ οὕτω τρώγουσιν αὐτήν, η καὶ φήνουσιν ὡς τὸν ἄρτον. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἔθιμα τῶν Βαθυλωνίων.

Ι. Ι. Η κύρου στρατεία πρὸς Μακεδονίαν.

Άφ' οὐ δὲ ὁ Κῦρος ὑπέταξε τοὺς Βαθυλωνίους, ἐπειδύμησε νὰ ὑποτάξῃ καὶ τοὺς Μασσαγέτας, οἵτινες ἐφημίζοντο ὡς ἔθνος μέγα καὶ ἴσχυρόν, οἰκουν πέραν τοῦ "Ωξου ποταμοῦ, δστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν δι' ἐνὸς μόνον στόματος, διότι τὰ λοιπὰ γάνονται εἰς ἔλη καὶ τενάγη. Είναι δὲ η Κασπία θάλασσα ὅλως μεμονωμένη, μὴ ἐνουμένη μὲ τὴν ἄλλην θάλα-

σαν τὴν Μεσόγειον. Πρὸς δυσμὰς δὲ τῆς Κασπίας ἐκτείνεται ὁ Καύκασος, μέγα κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ὑψηλὸν ὄρος. Ἐπ’ αὐτοῦ σίκοῦσι ποιλά καὶ παντοῖα ἔθνη ἀνθρώπων, ζῶντα πάντα σχεδὸν ἀπὸ ἀγρίους καρπούς. Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ὅμως, ἐκεῖθεν τῆς Κασπίας, συνέχεται πεδιαῖς ἀπέραντος, ἡς μέγα μέρος εἶχον οἱ Μασσαγέται, καὶ ὡν ὁ Κῦρος ἤθελε νὰ ἐκστρατεύσῃ. Πολλοὶ δὲ λόγοι παρώτρυναν τὸν Κῦρον νὰ πράξῃ τοῦτο, πρῶτον μὲν ἡ καταγωγὴ του, διότι ἐφρόνει ὅτι εἶναι ἀνώτερος τοῦ ἀνθρώπου, δεύτερον δὲ καὶ ἡ καλὴ τύχη, ἥτις πάντοτε ηύνορσεν αὐτὸν κατὰ τοὺς πολέμους. Διότι δποῦ καὶ ἀν διημύθυνε τὰ στρατεύματά του ὁ Κῦρος, ἡτο ἀδύνατον ἐκείνο τὸ ἔθνος νὰ σωθῇ. Ἐβασίλευε δὲ τότε τῶν Μασσαγετῶν γυνή, διότι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς εἶχεν ἀποθάνητη, Τόμυρις καλουμένη. Ταύτην κατ’ ἀρχὰς ὁ Κῦρος, θέλων νὰ ἐξαπατήσῃ, ἐζήτησε γυναικα. Ἐπειδὴ δὲ αὔτη, νοήσασα τὴν πανουργίαν, ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν, ὁ Κῦρος ἤρχισε νὰ παρασκευάζηται φανερῶς εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Μασσαγετῶν, ζευγνύων γεφύρας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἵνα διαβῆ ὁ στρατός, καὶ οἰκοδομῶν πύργους ἐπὶ τῶν πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμόν. Ἐνῷ δὲ ἡσχολεῖτο εἰς τοιαύτας ἐργασίας, ἡ Τόμυρις πέμψατο κήρυκα ἔλεγε τάδε·

“Ω βασιλεῦ τῶν Μήδων, μὴ βιάζεσαι νὰ ἐκτελέσῃς ἔργα, τὰ ὅποια δὲν ἡξεύρεις, ἀν θὰ σὲ ὠφελήσωσι μᾶλλον ἢ θὰ σὲ βλάψωσιν. Ἀφες αὐτὰ καὶ βασίλευε τῶν ιδικῶν σου, ἀφες δὲ καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα νὰ ἀρχωμεν, ὅσων ἀργομεν. Ἀν ὅμως δὲν θέλῃς νὰ ἀκούσῃς τὰς συμβουλάς μου καὶ ἐπιθυμῆς μεγάλως νὰ δοκιμάσῃς τὴν δύναμιν τῶν Μασσαγετῶν, τότε μὴ μόχθει ζευγνύων τὸν ποταμόν. Ἡμεῖς ἀποσυρόμεθα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ μακρὰν τριῶν ἡμερῶν διάστημα, σὺ δὲ ἐ διάβα ἀνενόχλητος εἰς τὴν γώραν μας. Ἀν δὲ πάλιν ἐπιθυμῆς νὰ δεχθῆς ἡμᾶς ἐν τῇ γώρᾳ σου, τότε ποίησον σὺ τοῦτο, ἡμεῖς δὲ διαβαίνομεν προθύμως εἰς τὴν γώραν σου.

16. Κροίσου συμβουλή.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε τοὺς πρώτους τῶν Ηερσῶν καὶ συνεβουλεύετο αὐτοῖς, τίνα γνώμην νὰ ἀκολουθήσῃ·

Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι συνεφώνουν νὰ δεχθῶσι τὴν Τόμυριν καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς εἰς τὴν χώραν. Οἱ Κροίσος ὅμως ἡγαντιώ-
θη εἰς τὴν γνώμην ταύτην ὥμιλήσας ὡς ἔξῆς.

Ω βασιλεῦ, καὶ ἄλλοτε εἶπον καὶ τώρα ἐπαναλαμβάνω ὅτι,
ἄφ' οὗ ὁ θεὸς μὲ ἔδωκεν εἰς τὴν ἑξουσίαν σου, θὰ προσπαθῶ κατὰ
δύναμιν ν' ἀποτρέπω πᾶν δυστύχημα μέλλον νὰ συμβῇ εἰς τὸν
οἰκόν σου. Τὰ παθήματά μου μοὶ ἔγιναν πικρὰ μαθήματα. Καὶ
ἄν μὲν νομίζῃς σεαυτὸν ἀθάνατον ὡς καὶ τὸν στρατὸν σου, πε-
ριττὸν εἶναι νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου. "Αν ὅμως ἀναγνωρίζῃς ὅτι
είσαι καὶ σὺ ἀνθρωπὸς ὡς καὶ οἱ ἄλλοι, ὃν ἄρχεις, τότε μάθε
πρῶτον τοῦτο, ὅτι πάντες οἱ ἀνθρωποι εὑρισκόμεθα ἐπὶ τροχοῦ
περιφερομένου, καὶ τώρα μὲν ἀνερχόμεθα ἐπάνω, μετ' ὀλίγον δ'
εὑρισκόμεθα ὑποκάτω. Καὶ τώρα περὶ τοῦ προκειμένου πράγμα-
τος ἐγὼ ἔχω ἐναντίον γνώμην τῶν ἄλλων. Διότι, ἂν θελήσωμεν
νὰ δεχθῶμεν τοὺς πολεμίους εἰς τὴν χώραν μας, ἐν τούτῳ ὑπάρ-
χει ὁ ἔξῆς κίνδυνος. "Αν μὲν ἡττηθῆς, θὰ ἀπολέσῃς μὲ τὴν ἡτ-
ταν αὐτὴν καὶ ὅλην σου τὴν ἀρχήν διότι οἱ Μασταγέται νικῶν-
τες δὲν θὰ φύγωσιν δύσιν, ἀλλὰ θὰ ὀρμήσωσι κατὰ τῶν διαφό-
ρων χωρῶν σου. "Αν δὲ νικήσῃς, ή νίκη σου δὲν θὰ εἶναι τόσου
μεγάλη, διη θὰ ἦτο. ἂν ἐνίκας τοὺς Μασταγέτας διαβάς εἰς
τὴν χώραν των καὶ κατεδίωκες αὐτοὺς φεύγοντας.

Ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι καὶ αἰσχρὸν νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ
Κύρος ἐνιὸς τοῦ Καμβύσου κατὰ πρότασιν μιᾶς γυναικός. Τώρα
λοιπὸν νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ διαβάμεν τὸν ποταμὸν καὶ νὰ προ-
χωρήσωμεν, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνοι ὑποχωροῦσιν, ἔπειτα δὲ νὰ προσπα-
θήσωμεν νὰ νικήσωμεν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἔξῆς μέσου. Οἱ Μασταγέ-
ται, ὡς μανθάνω, δὲν εἶδόν ποτε Περσικὰ ἀγαθὰ καὶ δὲν ἐδοκί-
μασαν καλὰ μεγάλα. Χάριν λοιπὸν αὐτῶν ἀς σφάξωμεν πολλὰ
πρόβατα καὶ ἀς παρασκευάσωμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ στρατοπέδῳ ἄ-
φονα φαγητά, ἀς θέσωμεν δὲ ἐκεῖ καὶ ἀφθόνους κρατῆρας πλή-
ρεις ἀκράτου οἴνου. "Οταν δὲ γίνωσιν πάντα ταῦτα, τότε ἐν τῷ
στρατοπέδῳ ἀφίνομεν δλίγους στρατιώτας, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπανέρ-
χονται πάλιν εἰς τὸν ποταμόν. Καὶ ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἐκεῖνοι, εὐ-
θὺς ὡς ἴδωσι τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, θὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς αὐτά, εἰς ἡμᾶς
δὲ δὲν μένει ἄλλο ἢ νὰ ἐκτελέσωμεν μεγάλα ἔργα.

ΙΤ. Θάνατος Κύρου.

“Η γνώμη αὕτη ἡρεσεν εἰς τὸν Κύρον, ὅστις παρήγγειλεν εἰς τὴν Τόμυριν ν’ ἀναχωρήσῃ, διότι ἐσκόπευεν αὐτὸς νὰ διαβῆ τὸν ποταμόν. Μετὰ τὴν ἀναχωρησιν τῆς Τομύριος ὁ Κύρος κατέστησε βασιλέα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καμβύσην, εἰς ὃν ἐνεπιστεύθη καὶ τὸν Κροῖσον, παραγγείλας νὰ τιμῇ καὶ νὰ εὐεργετῇ αὐτόν. Μετὰ τοὺς λόγους δὲ τούτους τὸν μὲν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὸν Κροῖσον ἀπέστειλεν εἰς τὴν Περσίαν, αὐτὸς δὲ διέβη τὸν ποταμὸν καὶ ἀπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Προχωρήσας δὲ μίαν ἔτι ἡμέραν προσωτέρω, ἔξετέλεσε τὴν συμβουλὴν τοῦ Κροίσου. Καὶ ἀληθῶς, εὐθὺς ὡς τὸ στράτευμα τοῦ Κύρου ἀπεμακρύνθη ἐκ τοῦ στρατοπέδου, μεγάλη μοίρα τοῦ στρατοῦ τῶν Μασσαγετῶν, διοικουμένη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Τομύριος, ἐπέπεσε κατὰ τῶν ὑπολειφθέντων Περσῶν καὶ ἐφόνευσεν αὐτοὺς ὑπερασπιζομένους. Ως δ’ οἱ Μασσαγέται ἐγένοντο κύριοι τοῦ στρατοπέδου, ιδόντες τὰ φαγητὰ καὶ τὸν οἶνον, ἥρχισαν νὰ τρώγωσι καὶ νὰ πίνωσι, μέχρις ὅτου μεθυσθέντες ἀπεκοιμήθησαν. Τότε οἱ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἐφόνευσαν, πλειοτέρους δὲν ἦχμαλώτισαν, ἐν οἷς καὶ τὸν υἱὸν τῆς βασιλίσσης Τομύριος καλούμενον Σπαργαπίσην. Αὕτη δέ, μαλούσα ὅσα συνέβησαν καὶ εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τὸν υἱὸν τῆς, ἔστειλε κήρυκα πρὸς τὸν Κύρον καὶ εἶπε τὰ ἔξῆς:

“Απληστε αἴματος Κύρε, μὴ ἐπαρθῆς διὰ τὸ γενόμενον τοῦτο πρᾶγμα, ἂν μὲ τὸν ἀμπέλινον καρπόν, μὲ τὸν ὅποιον σεῖς, γε μίζοντες τὴν κοιλίαν σας, καταντάτε εἰς τοιαύτην παραφροσύνην, ὥστε, ἐνῷ ὁ οἶνος καταβαίνει κάτω εἰς τὸ σῶμά σας, οἱ ἀπρεπεῖς λόγοι ἐπιπλέουσιν εἰς τὰ χεῖλη σας, ἂν μὲ τοιοῦτο φάρμακον ἔξαπατήσας ἐγένεσο κύριος τοῦ υἱοῦ μου, οὐχὶ δὲ διὰ μάχης, ὡς ἐμπρέπει εἰς ἄνδρας. “Ακουσον λοιπὸν τί θὰ σοὶ εἴπω, τοῦτο εἶναι καλὴ συμβουλή. ‘Απόδος μοι τὸν υἱὸν καὶ φύγε ἐκ τῆς χώρας ταύτης ἀτιμώρητος, εἰ καὶ ἔξύδροισες τὸ τριτημόριον τοῦ στρατοῦ τῶν Μασσαγετῶν. “Αν δὲ δὲν θέλῃς νὰ πράξῃς ταῦτα, ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα τὸν ‘Ηλιον, τὸν δεσπότην τῶν Μασσαγετῶν, ὅτι θὰ σὲ κορέσω αἴματος, ὅσον ἀπληστος καὶ ἀν εἴσαι.

‘Ο δὲ Κύρος ἀκούσας ταῦτα οὐδεμίαν ἔδωκε προσοχήν. ‘Ο δὲ υἱὸς τῆς βασιλίσσης Τομύριος Σπαργαπίσης, εὐθὺς ὡς ἀπηλ-

λάγη ἀπὸ τὴν μέθην καὶ ἐνόησε τί κακὸν εἶχε πάθη, παρεπά-
λεσε τὸν Κῦρον νὰ λύσῃ αὐτὸν ἐκ τῶν δεσμῶν. Ως δὲ ἐλύθη καὶ
ἡτο κύριος τῶν χειρῶν του, εὐθὺς φρονεύει ἑαυτόν. Ἡ δὲ Τόμωρις,
ἀφ' οὗ ὁ Κῦρος δὲν εἰσήκουσε τοὺς λόγους της, ἀθροίσασα ὅλον
τὸν στρατόν της ἐπέπεσε κατ' αὐτοῦ. Οὐδεμίᾳ δὲ ἄλλῃ μάχη ἐκ
πασῶν, ὅσαι ἐγένοντο μεταξὺ τῶν βαρβάρων, νομίζω ὅτι ὑπῆρξε
πεισματικὸς ταύτης. Πρῶτον ἥρχισαν διὰ τόξων, ἀφ' οὗ
δὲ ἔξητλήθησαν τὰ βέλη, τότε ἥλθον εἰς χεῖρας καὶ ἐφονεύοντο
διὰ λογχῶν καὶ ἐγχειριδίων. Καὶ ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον ἔμενον
μαχόμενοι καὶ οὐδέτεροι ἥθελον νὰ φύγωσι. Τέλος δύως ἐνίκη-
ται οἱ Μασσαγέται. Εἰς τὴν μάχην δὲ ταύτην ἐφονεύθησαν πολ-
λοὶ Πέρσαι, μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ ὁ Κῦρος, βασιλεύσας ἐν ὅλῃ
εἰκοσιν ἐννέα ἔτη.

Τοιουτοτρόπως ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν Μασταγετῶν ὁ Κῦρος. Εἰ-
ναι δὲ οἱ Μασταγέται λαὸς πολεμικὸς μαχόμενος καὶ ἀπὸ τῶν
ἴππων καὶ πεζῆ καὶ μὲ τόξα καὶ μὲ αἰχμὰς καὶ μὲ πελέκεις. Με-
ταχειρίζονται δὲ μόνον χρυσὸν καὶ χαλκόν. Καὶ ἐκ χαλκοῦ μὲν
εἶναι αἱ αἰχμαί, αἱ ἀκίδες τῶν βελῶν καὶ οἱ πελέκεις· αἱ
δὲ περικεφαλαῖαι, οἱ ζωστῆρες καὶ οἱ μασχαλιστῆρες εἶναι κε-
κοσμημέναι διὰ χρυσοῦ. Ωσαύτως καὶ τῶν ἵππων τὰ μὲν στέρνα
περιβάλλουσι μὲ χαλκοῦς θύρακας, τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς
ταὶ τὰ στόμια καὶ τὰ φάλαρα κοσμοῦσι μὲ χρυσόν. Σίδηρον δὲ
ἐν μεταχειρίζονται οὐδὲ ἄργυρον. Δὲν σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλὰ
ῶσιν ἀπὸ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν ιχθύων, οἵτινες ἀφίονοι ἐν τοῦ
Ωζοῦ ποταμοῦ ἔξαγονται. Εἶναι δὲ γαλακτοπόται. Ἐκ τῶν θεῶν
ἐσέρονται μόνον τὸν ἥλιον, εἰς τὸν ὅποιον θύουσιν ἵππους· διότι
τρονοῦσιν ἔτι εἰς τὸν τάχιστον τῶν θεῶν ἀρμόζει καὶ τὸ τάχι-
τον τῶν ζῷων.

18. Ο Δημόκριτος ως διευθυντής.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ Κύρου, καλὸν εἶναι ἐνταῦθα νὰ εἴ-
μεν, τίς ἦτο ὁ Κύρος, καὶ πῶς οἱ Πέρσαι ἔλαβον τὴν ἡγεμονί-
α τῆς Ασίας.
Αφ' οὐ οἱ Ασσύριοι ἤρξαν τῆς ἄνω Λασίας ἐπὶ πεντακόσια ἔ-
, (1250—708 π. Χ.), οἱ Μῆδοι πρῶτοι ἀπεστάτησαν ἀπ'

αἰτῶν καὶ κατώρθωσαν μετὰ γενναῖον πόλεμον νὰ ἀπωθήσωσι τὴν δουλείαν καὶ νὰ γίνωσιν ἐλεύθεροι. Κατόπιν δὲ τῶν Μήδων ἀπεστάτησαν καὶ ἄλλοι λαοὶ καὶ ἔγιναν καὶ οὗτοι ἐλεύθεροι.

Αλλα τοῦτο δὲν διήρκεσε πολὺν χρόνον, διότι σοφός τις Μῆδος, ὀνόματι Δηϊόκης, κατώρθωσε νὰ γίνῃ κατὰ τὸν ἔξῆς τρόπον τύραννος αὐτῶν. Οἱ Μῆδοι πάντες ἔζων κατὰ κώμας εἰς δὲ τὴν ιδικήν του κώμην ὁ Δηϊόκης, ὅστις καὶ πρότερον ἦτο ἀμερόληπτος κριτής, τώρα διώμως ὅτε ἐβουλήθη νὰ γίνη τύραννος, ἐδίκαζε δικαιότατα. Καὶ ἔπραττε τοῦτο καθ' ὃν χρόνον μεγάλη ἐπεκράτει καθ' ὅλην τὴν Μηδικὴν ἀνομία, καὶ ἐνῷ ἤξευρεν ὅτι οἱ δίκαιοι μισοῦνται ὑπὸ τῶν ἀδίκων. Ως δὲ εἶδον τοῦτο οἱ συγχωρίται του, ἐξέλεξαν αὐτὸν δικαστήν. Ό δὲ Δηϊόκης, ἔζων καὶ τὸν σκοπὸν του, ἐδίκαζε τώρα δικαιότατα, καὶ ἐπήγειτο οὐ μόνον ὑπὸ τῶν συγχωριτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων πολιτῶν τῶν ἄλλων κωμῶν. Ἀκούοντες δ' οὗτοι ὅτι μόνον ὁ Δηϊόκης δικάζει ὄρθως, ἥργοντο πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ λύσωσι πᾶσαν διαφοράν. Καὶ τέλος συνέσην νὰ γίνωσιν ἐμπιστοσύνην εἰς οὐδένα ἄλλον. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ ή μέρας εἰς ἡμέραν ἥργοντο περισσότεροι νὰ δικασθῶσιν ὑπὸ τοῦ Δηϊόκου, καὶ δὲν ἔμενεν αὐτῷ καιρός, ἵνα φροντίζῃ, καὶ περὶ τῶν ιδικῶν του ὑποθέσεων, εἴπεν ὅτι εἰς τὸ ἔξῆς δὲν συμφέρει εἰς αὐτὸν νὰ ἀμελῇ τῶν ιδίων ὑποθέσεων καὶ νὰ δικάζῃ τὰς ξένας διαρροάς. Τότε ἡναγκάσθησαν νὰ συνέλθωσιν οἱ Μῆδοι ἐπὶ τὸ αὐτὸν καὶ νὰ σκεψθῶσι, πῶς θὰ παύσῃ ἡ ἀρπαγὴ καὶ ἡ ἀνομία, ἥτις τώρα είγε γίνηται μεγαλειτέρα καθ' ὅλην τὴν Μηδικὴν ἡ πρότερον. Ἐνῷ δὲ πολλὰ ἐλέγοντο περὶ τῆς ἀθλίας καταστάσεως τῶν πραγμάτων, φίλοι φάνεται τοῦ Δηϊόκου ὑπεστήριξαν ὅτι μόνος καὶ ὁ βασιλεὺς ἡδύνατο νὰ σώσῃ τὴν χώραν. Τοῦτο ἐδέχθησαν καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πάντες συνήνεσαν ως τοιούτον νὰ ἐκλέξωσι τὸν Δηϊόκην.

19. Ὁ Δηϊόκης ὡς βασιλεὺς.

Γενόμενος δὲ βασιλεὺς ὁ Δηϊόκης διέταξε νὰ γίνῃ μία πόλις νὰ σικοδευτθῶσιν αὐτῷ ἀνάκτορα μεγάλα καὶ ἴσχυρά, καὶ νὰ φυλάττωσιν αὐτὸν δορυφόροι, οὓς αὐτὸς ἐκ πάντων τῶν Μήδων ἤθελεν ἐκλέξῃ. Καὶ τῷ ὄντι πλησίον λόφου ὠχοδομήθη πόλις, ἥτις

τώρα καλείται Ἐκβάτανα (π. X. 708), μὲ ἐπτὰ πέριξ τείχη, ὃν τὸ ἐν εύροσκετο ἐντὸς τοῦ ἄλλου, καὶ μὲ προμαχῶνας διαφόρως κεχεωματισμένους. Ἡσαν δὲ οἱ προμαχῶνες βεβαμένοι τοῦ μὲν πρώτου κύκλου λευκοί, τοῦ δὲ δευτέρου μέλανες, τοῦ δὲ τρίτου κύκλου παρφυροί (1), τοῦ δὲ τετάρτου κυανοί, τοῦ δὲ πέμπτου μίλτινοι, (2), τοῦ ἕκτου ὅμως καὶ τοῦ ἑβδόμου ἥσαν οἱ μὲν ἐπηργυρωμένοι, οἱ δὲ κατακεχυρωμένοι. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἑβδόμου τούτου κύκλου ἥσαν τὰ ἀνάκτορα καὶ οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλέως. Ταῦτα λοιπὸν τὰ τείχη ἔκτισεν ὁ Δηϊόκης πρὸς ιδίαν αὐτοῦ ἀσφάλειαν, τὸν δὲ λαὸν διέταξε νὰ ἐγκατασταθῇ πέριξ τοῦ τείχους. Ἀφ' οὗ δὲ πάντα ταῦτα ἐτελεῖσαν, ἐπειτα εἰσῆγαγε πρῶτος αὐτὸς τὴν ἐθιμοταξίαν, νὰ μὴ ἐπιτρέπηται εἰς οὐδένα νὰ εἰσάγηται πρὸς τὸν βασιλέα, ἀλλὰ νὰ ἀποτείνωνται πρὸς αὐτὸν διὰ διαγγελέων, καθόλου δὲ ὁ βασιλεὺς νὰ μένῃ ἀόρατος. Πρὸς τούτοις ἐθεωρήθη ἀπρεπὲς νὰ γελᾷ τις ἡ νὰ πτύῃ καὶ ἐνώπιον ἄλλων, πολὺ δὲ περισσότερον ἐνύπιον τοῦ βασιλέως. Εἰσήγαγε δὲ τὴν σοβαρὰν ταύτην τάξιν, ὅπως μὴ βλέποντες αὐτὸν λυπῶνται καὶ ἐπικουλεύωσιν αὐτὸν οἱ φίλοι του, μεθ' ὃν ἄλλοτε ἔζη, καὶ οἵτινες καὶ κατὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ προτερήματα δὲν ἥσαν κατώτεροι τοῦ Δηϊόκου, ἀλλὰ νὰ νομίζωσιν ὅτι εἶναι ἄλλος ἀνθρώπος, ὅταν δὲν βλέπωσιν αὐτόν. Ἀφ' οὗ δὲ εἰσήχθη ἡλη αὐτὴ ἡ τάξις καὶ ἐστερεώθη ἡ ἔξουσία αὐτοῦ, τότε ἐδείχθη αὐστηρότατος τῶν νόμων ἐκτελεστής. Οὐ μόνον τὰς ὑπαρχούσας διαφορὰς τῶν ἀνθρώπων διέλυεν, ἀποδίδων εἰς ἔκαστον τὸ δίκαιον του, ἀλλά, καθὼς ἦθελε πληροφορηθῆ ὅτι τις δὲν ἐφέρετο καλῶς καὶ ἡδίκει, εὐθὺς προστεκάλει τοῦτον καὶ ἐτιμώρει αὐτὸν ἀναλόγως τοῦ ἀδικήματος. Ταῦτα δὲ ἐμάνθανε διὰ κατασκόπιων, οὓς πανταχοῦ είχε τῆς χώρας, ἣς ἦτο ἄρχων.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ὁ Δηϊόκης ἦνωσεν ὅλα τὰ γένη τῶν Μήδων καὶ ἀπετέλεσεν ἐν Μηδικὸν κράτος. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Δηϊόκου διάδοχος τῆς βασιλείας ἐγένετο ὁ υἱός του Φραέρτης, ὃστις δὲν ἡρχέσθη νὰ ἔξουσιάζῃ μόνον τοὺς Μήδους, ἀλλ' ἦθελε νὰ ὑποτάξῃ καὶ τοὺς Πέρσας, σπερ καὶ κατώρθωσεν. "Ηδη ἔχων ἡκωμένας τὰς δυνάμεις καὶ τῶν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν

(1) Βαθυκόκκινοι ὡς αἴμα. (2) Ἀνοικτοκόκκινοι, κεραμιδί, τῆς φωτιᾶς.

ήδουνήθη νὰ ὑποτάξῃ καὶ ἀλλα ἔθνη τῆς Ἀσίας τὸ ἐν μετὰ τὸ
ἄλλο. Τέλος δὲ ἐξεστράτευσε καὶ κατὰ τῶν Ἀσσυρίων, οἵτινες
δὲν εἶχον μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰς πολυαρίθμους συμμαχικὰς
δυνάμεις, ἡσαν ὅμως ἵκανοι καὶ μόνοι νὰ πολεμήσωσιν. Ἐν τῷ
πολέμῳ δὲ τούτῳ ἐπεσε καὶ ὁ Φραόρτης καὶ πολὺς αὐτοῦ στρα-
τός. Τὸν θάνατον δὲ τοῦ Φραόρτου ἀνέλαβε νὰ ἐκδικήσῃ ὁ οἰος
του Κυαξάρης, ἀνὴρ λίαν φημιζόμενος διὰ τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ
ἔργα, πρὸ πάντων διότι ἔφερε τάξιν εἰς τὸν στρατόν, διαιρέσας
τοὺς στρατιῶτας εἰς τάγματα, γωριστὰ τοὺς αἰγμοφόρους, γω-
ριστὰ τοὺς τοξότας καὶ γωριστὰ τοὺς ἴππεις, ἐνῷ πρὸ αὐτοῦ ἦ-
σαν ὅλα ἀναμίξ. Ο Κυαξάρης οὗτος, ἀφ' οὗ ὑπέταξε τὴν ἄνω
Ἀσίαν, ἀθροίσας πάντας τοὺς ἀρχομένους ἐξεστράτευσε καὶ κα-
τὰ τῆς πρωτευούσης τῶν Ἀσσυρίων πόλεως, τῆς Νίνου, τὴν δ-
ποίαν καὶ ὑπέταξεν. Ωστε σύμπασα ἡ Ἀσσυρία πλὴν τῆς Βα-
βυλωνίας ἐγένετο εἰς τοὺς Μῆδους ὑποχείριος. (π. X. 606).

20. Τὰ κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ηὔρων.

Μετὰ τὸν Κυαξάρην ἐγένετο βασιλεὺς ὁ Ἀστυάγης, ὃτις
εἶχε θυγατέρα ὀνομαζομένην Μανδάνην. Περὶ αὐτῆς εἶδε καθ' ο-
πνον ὁ Ἀστυάγης ὅτι τόσον νερὸν ἔρρευσεν ἐκ τῆς κοιλίας της,
ὡστε κατεκλύσθη ὅλη ἡ Ἀσία ὡς καὶ ἡ πόλις αὐτοῦ. Ὁ Ἀστυ-
άγης εὐθὺς ἐκάλεσε τοὺς ὄνειροκρίτας καὶ ἤρωτησεν αὐτούς, τί
εγμαίνει τὸ ὄνειρον.

Οτε δὲ ἤκουσε τί σημαίνει, ἐφοβήθη καὶ διὰ τοῦτο ὑπεν-
δρεύει τὴν κόρην του οὐχὶ μὲν Μῆδον, ἀλλὰ μὲν ἄνδρα Πέρσην, τὸν
Καρδύσην, ὃτις ἥτο ἀνθρώπος ἐκ καλῆς οἰκογενείας καὶ ἡσύ-
χου χαρακτήρος. Δεν παρῆλθον δὲ ὄλιγοι μῆνες καὶ ὁ Ἀστυάγης
βλέπει ἄλλο ὄνειρον, ὅτι ἐκ τῆς κοιλίας πάλιν τῆς θυγατρός του
ἐφύτρωσε κλῆμα, τὸ ὅποιον ἐσκέπασεν ὅλην τὴν Ἀσίαν. Ἐρω-
τήσας δὲ ναὶ πάλιν τοὺς ὄνειροκρίτας καὶ μαθὼν ὅτι τὸ μέλλον
νὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς Μανδάνης τέκνον μέλλει νὰ γίνη τῆς Ἀσίας
ὅλης κύρτος καὶ θὰ ἀφαιρέσῃ καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, ἀπεφά-
σισε νὰ φέρῃ πλησίον τὴν κόρην του ἐπίτοκον οὖσαν, ἵνα θανατώ-
σῃ τὸ βρέφος, τὸ μέποιον ἐμελλει νὰ γεννηθῇ. Οτε δὲ ἐγεννήθη ὁ
Κῦρος, ὁ Ἀστυάγης ἐκάλεσε τὸν Ἀρπαγὸν, ἀνθρώπον συγγενῆ

του καὶ πιστότατον, τὸν ὅποιον εἶχεν ὅλων του τῶν πραγμάτων ἐπίτροπον, καὶ εἶπε.

“Αρπαγε, λάβε τὸ παιδίον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐγέννησεν ἡ Μαγδάνη καὶ φέρων εἰς τὴν οἰκίαν σου φόνευστον, ἔπειτα θάψον αὐτό, ἔπως θελεῖς. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον μου καὶ τὸ συμφέρον τοῦτο μόνον πρέπει νὰ προτιμᾶς παντὸς ἄλλου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ “Αρπαγος”.

Καὶ πρότερον μὲν οὐδὲν δύσαρεστον πρὸς σέ, ὡς βασιλεῦ, παρ’ ἐμοῦ ἐγένετο, καὶ εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον θὰ προσέξωμεν νὰ μὴ σφάλωμεν εἰς σὲ οὐδ’ εἰς τὸ παραμικρόν. Ωστε, ἀν ἐπιθυμῆς τοῦτο οὕτως νὰ γίνῃ, ἀνάγκη ὅσον δύναμαι νὰ σὲ εὐχαριστήσω.

Ταῦτα εἶπον πρὸς ἄλλήλους. “Επειτα παρεδόθη εἰς τὸν “Αρπαγον τὸ παιδίον, ἐστολισμένον μὲ τὴν νεκρικήν του στολήν. Οὗτος δὲ ἐδέχθη τοῦτο καὶ ἀπῆλθε κλαίων εἰς τὴν οἰκίαν του. “Ωστε δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, εἶπεν εἰς τὴν γυναικά του πάντα, ὅσα εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης. Τότε ἡ γυνὴ ἡρώτησεν αὐτόν.

Τώρα λοιπὸν τί διανοεῖσαι νὰ κάμης ; Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη· Βεβαίως οὐχὶ ὅπως διέταξεν ὁ Ἀστυάγης. Καὶ μᾶλλον παραφρων καὶ μανικὸς καὶ ἀν ἥτο, οὐδέποτε ἐγὼ θὰ ἡκολούθουν τὴν γνώμην του οὐδὲ θὰ συμπράξω εἰς φόνον τοιούτον. Διὰ πολλοὺς δὲ λόγους δὲν πρέπει νὰ φονεύσω τὸ παιδίον, καὶ διότι μοὶ εἶναι συγγενῆς καὶ διότι ἐν Ἀστυάγης εἶναι γέρων καὶ ἐστερημένος ἄρρενος τέκνου. “Ωστε, ἀν μετὰ τὸν θάνατον τούτου γίνη βασίλισσα ἡ θυγάτηρ του, τῆς ὅποιας ἐγὼ τώρα φονεύω τὸ τέκνον, τότε τί ἄλλο ἐγὼ ἔχω νὰ περιμένω ἢ τὸν μέγιστον τῶν ικνδύνων ; Καὶ διὰ τοῦτο χάριν μὲν τῆς ίδικῆς μου ἀσφαλείας ἀνάγκη νὰ ἀποθάνῃ αὐτὸ τὸ παιδίον, πρέπει ὅμως νὰ φονεύσῃ αὐτὸ ἄγηρωπος τοῦ Ἀστυάγους καὶ ὅχι ίδικός μου.

21. Ἐκθεσεις τοῦ βρέφους.

Ταῦτα εἶπεν ὁ “Αρπαγος καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν ἔνα τῶν θουκόλων τοῦ Ἀστυάγους, διστις ἔβοσκε τοὺς βοῦς ἐπάνω εἰς ἄγρια ἥλιθος καταλληλότατα διὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ παιδίου. Ο βουκόλος κατεσπευσμένως, ὁ δὲ “Αρπαγος παραδίδων εἰς αὐτὸν τὸ

παιδίον εἶπεν· Ὁ Ἀστυάγης προστάσσει νὰ λάβῃς αὐτὸ τὸ παιδίον καὶ νὰ τὸ θέσῃς εἰς ἐρημότατον ὄρος, ἵνα ἔκει τάχιστα ἀποθάνῃ. Μοὶ εἶπε δὲ καὶ τοῦτο ὅτι, ἂν δὲν φονεύσῃς αὐτὸ καὶ τὸ σώσῃς, τρομερὸς θάνατος σὲ πειριμένει. Ἐγὼ δὲ εἴμαι διωρισμένος νὰ προσέχω διὰ τὴν ἐκτέλεσιν. Ὁ βουκόλος, ἀφ' οὗ ἤκουσε ταῦτα, ἔλαβε τὸ παιδίον καὶ ἐπέστρεψεν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς τὴν καλύβην του. Ἀλλὰ καὶ τοῦ βουκόλου ἡ γυνή, ητίς περιεμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ γεννήσῃ, συνέπεσε τότε κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ βουκόλου νὰ γεννήσῃ. Ἡσαν δὲ καὶ οἱ δύο εἰς ἀνησυχίαν, ὁ μὲν φοβούμενος διὰ τὴν γέννησιν τῆς γυναικός, ἡ δὲ γυνή, διότι ὁ "Ἀρπαγος ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα τῆς, πρᾶγμα ἀσύνηθες. "Οτε δημοσίᾳ ἐπέστρεψε καὶ εἶδεν αὐτὸν ἡ γυνή, πρῶτη ἡρώτησεν αὐτόν, διὰ τί οὕτως ἐσπευσμένως ἐκάλεσε τοῦτον ὁ "Ἀρπαγος. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη· Ὡ γύναι, ὁ, τι εἶδον καὶ ἤκουσα εἰς τὴν πόλιν, εἴθε νὰ μὴ συνέβαινε ποτε εἰς τοὺς κυρίους ἡμῶν. Εἰς ἓτην τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀρπάγου ἤκουόντο κλαύματα καὶ ἀπορῶν ἐγὼ ἥλθον ἐντός. Ως δὲ τάχιστα εἰσῆλθον, βλέπω μικρὸν παιδίον ἐμπρὸς κείμενον, κινούμενον καὶ κλαίον, καὶ ἐστολισμένον μὲ χρυσὸν καὶ ποικίλα ἐνδύματα. Ὁ δὲ "Ἀρπαγος, ως μὲ εἶδεν διέταξεν εὐθὺς νὰ λάβω τὸ παιδίον καὶ νὰ φέρω αὐτὸ εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄρος, ὃπου ὑπάρχουσι τὰ περιστότερα θηρία καὶ ἔκει νὰ ἐκτέλεσω αὐτό. Μοὶ προσέθηκε δὲ ὅτι τοῦτο εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ Ἀστυάγους, τὴν ὅποιαν ἀν δὲν ἐκτελέσω, ἔχω νὰ πάθω πολλά. Καὶ ἐγὼ ἔλαβον τὸ παιδίον καὶ ἔφερον μὲ τὴν ιδέαν ὅτι θὰ εἶναι τινος τῶν ὑπηρετῶν. Ἀλλ' ἡπέρουν διὰ τὸν χρυσὸν καὶ διὰ τὰ ἐνδύματα τοῦ παιδίου, πρὸς τούτοις δὲ καὶ διὰ τὴν λύπην, ητίς κατεῖχε τοῦ Ἀρπάγου τὴν οἰκίαν. Ἀλλὰ καθ' ὅδον ἐμαθον παρ' ἑνὸς ὑπηρέτου, ὃς τις μὲ προέπεμψεν ἔξω τῆς πόλεως καὶ μοὶ ἐνεχείρησε τὸ βρέφος, ὃτι εἶναι νίδις τῆς Μανδάνης καὶ τοῦ Καρβύσου καὶ ὅτι ὁ πάππος του ὁ Ἀστυάγης προστάσσει τὸ βρέφος τοῦτο νὰ φονευθῇ. Καὶ τώρα ιδοὺ τὸ παιδίον. Ταῦτα εἶπεν ὁ βουκόλος καὶ ἔξεσκέπασε τὸ παιδίον. Η δὲ γυνή του, ως εἶδε τὸ παιδίον εὔμορφὸν καὶ μέγα, μετὰ δακρύων παρεκάλει τὸν ἄνδρα νὰ μὴ τὸ ἔκθεσῃ. Οὗτος δὲ εἶπεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ἄλλως νὰ γίνῃ, διότι θὰ ἔλθωσι καὶ κατάσκοποι ἐκ τοῦ Ἀρπάγου διὰ νὰ παρατηρήσωσι, θὰ πάθωμεν" δέ, ἀν δὲν ἐκτελέσωμεν αὐτά. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ή

νὴ δὲν ἡδύνατο νὰ πείσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, λέγει πρὸς αὐτὸν πάλιν ἄλλα. Ἀφ' οὐ δὲν δύναμαι, εἶπε, νὰ σὲ πείσω νὰ μὴ ἐκθέσῃς τὸ βρέφος, ἀν εἰναι ἀνάγκη ἀναπόφευκτος νὰ φανῇ στι: ἐξετέλη παιδίον, τότε καρε τοῦτο. Έγὼ εγεννήσα παιδίον νεκρὸν. Λοιπὸν λαβε καὶ ἐκθεσε τοῦτο, τὸ δὲ τέκνον τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀστυάγους λέγομεν στι: εἰναι ἴδικόν μας καὶ ως τοιοῦτο ἀνατρέφομεν αὐτό. Καὶ οὕτω συμβιβάζεται τὸ πρᾶγμα. Οὔτε ἡμεῖς θὰ φανῶμεν ἀπιστοι εἰς τους κυρίους μας, φύτε διὰ τὸν εαυτὸν μας θὰ σκεφθῶμεν κακά. Διότι καὶ τὸ νεκρὸν θὰ τύχῃ βασιλικῆς ταφῆς καὶ τὸ ζῶν δὲν θὰ γάσῃ τὴν ζωὴν του. Ἡ γνώμη αυτῆ τῆς γυναικὸς ἤρετε πολὺ εἰς τὸν βουκόλον, οἵτις εὐθὺς ἐξετέλεσε ταῦτα. Τὸ μὲν βρέφος, ὅπερ ἔφερε νὰ θανατώσῃ, παρέδωκεν εἰς τὴν γυναικὰ του, τὸ δὲ ἴδικόν του, τὸ νεκρόν, ἀφοῦ ἐστόλισε αὐτὸ με διὰ τὰ στολίδια τοῦ ἄλλου βρέφους, ἔθεσεν ἐντὸς τοῦ ἴδιου σκευους, ἐντὸς τοῦ ὅποιου ἔφερε τὸ ἀλιο, καὶ φέρων ἐξέθηκεν εἰς τὸ ἑρημόστατον τῶν ὁρέων. Ἀφοῦ οὖ παρηλύσον τρεῖς ἡμέραι, τότε ὁ βουκόλος, τὸ μὲν βρέφος ἀφήκε νὰ φυλάττῃ εἰς τῶν παρασκῶν του, αὐτὸς δὲ ἡλιον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Ἀρπαγὸν ὅτι τὸ παιδίον ἀπέβανε, καὶ ἀς στείλη ἀνθρώπους, ἵνα πεισθῇ περὶ τοῦτο. Ο δὲ Ἀρπαγὸς ἐστειλε τοὺς πιστοτάτους τῶν δορυφόρων του, οἵτινες εἶδον καὶ ἔθαψαν τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον.

22. Κύρου ἀναγνώρισες.

Ἄφ' οὐ δὲ οὕτως ἐσώθη ὁ Κύρος, παρέλαβεν αὐτὸν ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, ἥτις ἔτρεφεν ως ἴδιον τέκνον. Καὶ τάντες ἔθεωρον τὸν Κύρον μίὸν τοῦ βουκόλου μέχρι τῆς ἡλικίας δέκα ἐτῶν, στε ἐφανερώθη τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸν ἔξῆς τρόπον. Μίαν ἡμέραν πάζοντα τὰ παιδία του χωρίου ἔξελεξαν τὸν Κύρον, τὸν παιδία τοῦ βουκόλου, βασιλέα των. Ο δὲ παις ως βασιλεὺς διέταξεν ἄλλους μὲν νὰ κτίζωσιν οἰκίας, ἄλλους δὲ νὰ εἰναι δορυφόροι, ἄλλον δὲ νὰ εἰναι ὁ ὄφθαλμὸς τοῦ βασιλέως, (1) καὶ ἄλλον νὰ

(1) Οφθαλμὸς τοῦ βασιλέως ἐκαλοῦντο ὑπάλληλοι τοῦ βασιλέως κατάσκοποι, οἵτινες ἐπληροφόρουν κατ' εὑθεῖαν τὸν βασιλέα περὶ τῶν ἐν τῇ γήρᾳ συμβαίνοντων· καὶ πετέλουν τρόπον τινὰ μυστικὴν ἀστυνομίαν.

είναι ἀγγελιαφόρος καὶ ἄλλον ἄλλο. Ἀλλ' ἐν τῶν παιδίων τούτων, υἱὸς προῦχοντος Μήδου τοῦ Ἀρτεμιθάρους, δὲν ἔκαμε τὸ προσταχθὲν ὑπὸ τοῦ Κύρου. Τότε ὁ Κύρος διέταξε τοὺς ἄλλους παιδας νὰ κρατήσωσι τὸν ἀπειθήσαντα, ἄλλοι ἀπὸ τὰς χειρας καὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς πόδας καὶ τὸν ἐμαστίγωσεν ἀνηλεσῶς. Τοῦτο ἔθεώρησεν ὁ παῖς ὡς μεγίστην προσβολὴν καὶ δραμῶν εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν πατέρα του διηγήθη μετὰ θρήνων καὶ ὀδυρμῶν, ὅστις ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ βουκόλου. Ό δὲ πατήρ, ὡς ἦτο ὠργισμένος, ἥλθε πρὸς τὸν Ἀστυάγην, παραλαβὼν μεθ' ἔαυτοῦ καὶ τὸν υἱὸν του καὶ εἶπεν· Ὡ βασιλεῦ, ὁ δοῦλός σου, ὁ παῖς τοῦ βουκόλου, οὗτος πᾶς μᾶς ἡτίμασε, καὶ ἐδείκνυε τοὺς ὕμους τοῦ παιδὸς του. Ό δὲ Ἀστυάγης, ὡς εἶδε καὶ ἤκουσε ταῦτα, θέλων νὰ ικανοποιήσῃ αὐτόν, ἔστειλε νὰ φέρωσι καὶ τὸν βουκόλον καὶ τὸν υἱὸν του διὰ νὰ τιμωρήσῃ αὐτούς. Ἀφ' οὗ δὲ ἥλθον, ὁ Ἀστυάγης βλέψας πρὸς τὸν Κύρον εἶπε·

Σύ, υἱὸς τοιούτου ἀνθρώπου, ἐτόλμησας νὰ φερθῆς τοιούτο τρόπως πρὸς υἱὸν τοῦ πρώτου Μήδου;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Κύρος.

Ω δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα πρὸς τοῦτον δικαίως, καὶ οὗτοί διατί. Οἱ παιδες τοῦ χωρίου καὶ οὗτος ὅμοι παιζόντες ἔξέλεξαν ἐμὲ βασιλέα των, διότι ἐφαινόμην ὅτι εἴμαι πρὸς τοῦτο καταληλότατος. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι παιδες ἔξετέλουν τὰς διαταγάς μου, οὗτος δὲ, χωρὶς νὰ ἔχῃ μηδένα λόγον, δὲν ὑπήκουε καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθη. "Αν δὲ διὰ τοῦτο εἴμαι ἀξιος νὰ πάθω κακόν τι, οὗτού εὑρίσκομαι πλησίον σας.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἔκαμαν τὸν Ἀστυάγην νὰ ὑποπτεύσῃ περὶ τοῦ παιδός, οἱ δὲ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του, οἵτινες ὡμοίαζον πρὸς τοὺς ιδικούς του, καὶ οἱ τρόποι του, οἵτινες δὲν ἤσαν διόλου δούλου παιδός, μάλιστα δὲ ἡ ἡλικία του ἐνίσχυον εἰς αὐτὸν τὴν ὑποψίαν ὅτι ὁ παῖς, ὃν εἶχεν ἐμπρός του, θὰ ἦτο ὁ ἔγγονός του. Δι' ὅλα ταῦτα ἔμεινεν ἐκστατικὸς ἐπί τινα χρόνον, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Μόλις δὲ συνελθὼν πρὸς μὲν τὸν πατέρα τοῦ δαρέντος παιδός, δὲν ἤθελε νὰ ἀπομακρύνῃ, ἵνα μόνος ἔξετάσῃ αὐστηρῶς τὸν βουκόλον, εἶπεν ὅτι θὰ ικανοποιήσῃ αὐτὸν καθ' ὅλα καὶ νὰ μείνῃ ἡσυχος, τὸν δὲ Κύρον διέταξε τοὺς ὑπηρέτας νὰ φέρωσιν ἐντός. Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα ἐγένοντο καὶ ἔμεινε μόνας ὁ βουκόλος,

ηρώτησεν αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης, πόθεν ἔλαβε τὸν παιδία καὶ τίς παρέδωκεν εἰς αὐτὸν τοῦτον. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη ὅτι εἶναι ιδικός του καὶ ὅτι ἡ μήτηρ του εἰσέτι ζῆ ἐν τῇ καλύβῃ του. Ὁ δὲ Ἀστυάγης εἶπεν ὅτι ἡδύνατο λέγων τὴν ἀλήθειαν νὰ ἀποφύγῃ τὰ βασινιστήρια. Ἐφ' οὖς δημοσίας τοιουτοτρόπως ἀποκρίνεται, εἶναι ἡ-ναγκασμένος νὰ διατάξῃ τοὺς δορυφόρους νὰ τὸν συλλάβωσιν. Ο δὲ βουκόλος εἰς τὰ βασανιστήρια φερόμενος ὠμολόγησεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὅτιν τὴν ἀλήθειαν, παρακαλῶν τελευταῖον τὸν βασιλέα νὰ συγχωρήσῃ αὐτὸν.

23. , Απάνθρωπος τιμωρέα τοῦ Ἀρπάγου.

Ο δὲ Ἀστυάγης, μαθὼν τὴν ἀλήθειαν, εἰς μὲν τὸν βουκόλον δὲν ἔδωκε καμμίαν σημασίαν, ἡγανάκτησεν δημοσίας πολὺ κατὰ τοῦ Ἀρπάγου, ὃν διέταξε τοὺς δορυφόρους νὰ καλέσωσι νὰ ἔλθῃ. Ως δὲ ἦλθεν, ὁ Ἀστυάγης εἶπε πρὸς αὐτόν· "Ἀρπαγε, μὲ ποιον θάνατον ἀπέθανεν ὁ παῖς τῆς κόρης μου, τὸν ὅποιον σοὶ παρέδωκα; Ὁ δὲ Ἀρπαγος, ως εἶδε τὸν βουκόλον παρόντα, ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ φανερώσῃ τὸ πρᾶγμα, ώς ἐγένετο. Εἶπε λοιπὸν ταῦτα· Ως παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐσκέφθη εὐθὺς νὰ ἐκτελέσω τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως μου. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἥθελον αὐτὸς νὰ φονεύσω τὸ τέκνον τῆς θυγατρός σας καὶ τὸν ἔγγονον τὸν ιδικόν σας, συνεβίβασα τοῦτο ώς ἔξης. Παρέδωκα τὸ παιδίον εἰς τὸν βουκόλον τοῦτον νὰ τὸ ἐκθέσῃ ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος καὶ νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ, ἔως δὲν ἀποθάνῃ. Ὁτε δὲ ἀπέθανε τὸ παιδίον, ἐστεηλα ἀνθρώπους μου πιστούς, οἵτινες τὸ εἶδον καὶ τὸ ἔθαψαν. Τοιούτον θάνατον ἀπέθανε τὸ παιδίον, βασιλεῦ. Ὁ δὲ Ἀστυάγης κρύπτων τὴν δργήν του εἶπεν· Εὔτυχῶς, "Ἀρπαγε, ὁ παῖς ἔκεινος ζῇ. Δὲν ἡξεύρεις, πόσην λύπην ἡσθανόμην δι' ἔκεινο, τὸ ὅποιον εἶχον πράξῃ πρὸς τὸν παιδία τοῦτον καὶ τί βάρος ἦτο εἰς ἐμὲ νὰ είμαι μὲ τὴν θυγατέρα μου εἰς διάστασιν διὰ τοῦτο. Ἐφ' οὖς δημοσίας ἡ τύχη μᾶς ἐβοήθησε, στεῖλε τὸ τέκνον σου ἐδῶ διὰ νὰ συμπατίζωσιν. Οἱ λόγοι οὗτοι ηύχαριστησαν τὸν Ἀρπαγον, διότι τὸ σφάλμα του ἀπέβη εἰς καλόν, καὶ περιχαρής ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰσελθὼν εἶπεν εὐθὺς πρὸς τὸν γιόν του δεκατριῶν ἑτᾶν, διὸ μόνον εἶχε νὰ ἔλθῃ εἰς τοῦ Ἀστυάγους καὶ νὰ κάμη

ὅτι προστάσσει ἐκεῖνος. "Επειτα διηγήθη τὰ διατρέζαντα καὶ εἰς τὴν γυναικά του. Οἱ Ἀστυάγης ὅμως, ὡς ἔφθασεν ὁ παῖς του Ἀρπάγου, εὐθὺς ἔσφαξεν αὐτὸν" Ἐκτότε ὁ Ἀρπαγὸς ἐσκέπτετο κακὰ κατὰ τοῦ Ἀστυάγους, χωρὶς ὅμως εἰς οὐδένα νῦν εἴπη τι.

Μετὰ τὴν τοιαύτην τιμωρίαν τοῦ Ἀρπάγου προσεκάλεσεν ὁ Ἀστυάγης πάλιν τοὺς ιδίους ὄνειροκρίτας καὶ διηγήθη εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ παῖς, περὶ τοῦ ὅποιου ποτὲ εἶχεν εἴπη τὸ ἐνύπνιον ὅτι θὰ ἐγεννᾶτο καὶ θὰ ἐγίνετο βασιλεὺς, ἐγεννήθη ἡδη καὶ ζῆ. Αὐτὸν δὲ τὸν παῖδα εἰς τοὺς ἀγροὺς ζῶντα οἱ παιδεῖς τοῦ χωρίου ἔκαμαν βασιλέα των, καὶ αὐτὸς ἐδέχθη ἐκτελέστας πάντα, σσα πράττουσιν οἱ βασιλεῖς, δηλαδὴ διώρισε δορυφόρους καὶ θυρωροὺς καὶ ἀγγελιαφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Καὶ ἤρωτησεν ἐπειτα αὐτούς, τί νομίζουσιν ὅτι δηλοῦσι ταῦτα; Οἱ δὲ Μάγοι ἀπεκρίθησαν ὅτι τὰ ἐνύπνια φαίνεται ὅτι τοιοῦτόν τι ἐσήμαινον καὶ τοιοῦτο συμβαίνει ἐνίστε εἰς ὄνειρα, νὰ-ἀναφέρωνται εἰς ἀσήμαντα πράγματα. Πρὸς μείζονα ὅμως ἀσφάλειαν συμβουλεύουσι τὸν βασιλέα ὡς Μῆδοι καὶ αὐτοὶ καὶ οὐδαμῶς ἐπιθυμοῦντες ἡ βασιλεία νὰ περιέλθῃ εἰς Πέρσην, νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν παῖδα ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα καὶ νὰ στείλῃ αὐτὸν εἰς τοὺς γονεῖς του ἐν Περσίᾳ. Οἱ δὲ γονεῖς τοῦ Κύρου, ὡς ἔμαθον ποίος ἦτο τὸν ἐνηγκαλίζοντο καὶ ἤρωτων νὰ μάθωσι, πῶς ἐσώθη. Οἱ δὲ Κύρος διηγήθη ὅτι πρότερον μὲν ἐπίστευεν ὅτι εἶναι υἱὸς ἐνὸς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγους, καθ' ὃδὸν δὲ ἔμαθε τὴν ἀλήθειαν παρὰ τῶν σωματοφυλάκων του. Διηγήθη δὲ ὅτι ἐτράφη ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βουκόλου, τὴν ὁποίαν ἀπαύστως ἐπήνει, καὶ ἡ Κυνὼ (οὗτως ὡνομάζετο ἡ γυνὴ του βουκόλου) ἦτο τὸ πᾶν εἰς τὸν λόγον του-

24. Ὁ Ἀρπαγὸς κατὰ τοῦ Ἀστυάγους.

"Οτε δὲ ὁ Κύρος ἔφθασεν εἰς ἀνδρικὴν ἥλικίαν, ἦτο ὁ ἀνδρεύότατος καὶ ὁ προσφιλέστατος τῶν συνηλικιωτῶν του. Οἱ δὲ Ἀρπαγὸς, θέλων νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ἀστυάγη διὰ τὸν ἀδικον φόνον τοῦ υἱοῦ του, καὶ βλέπων ὅτι διὰ τοῦ Κύρου μόνου ἥδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο, εἰργάζετο ἀνενδότως νὰ κατορθώσῃ τοῦτο. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον εἰς μὲν τὸν Κύρον, δστις ἔμενεν εἰς τὴν

Περσίαν, δὲν ἔπαινε νὰ στέλλῃ δῶρα καὶ νὰ περιποιηται αὐτόν, τοὺς δὲ πρώτους Μήδους, οἵτινες δυσηρεστοῦντο διὰ τὴν βαρβαρότητα τοῦ Ἀστυάγους, ἐπλησίαζεν ὁ "Ἄρπαγος τὸν ἔνα μετὰ τὸν ἄλλον καὶ ἔπειθεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκθρονίσωσι τὸν Ἀστυάγη καὶ νὰ ἐκλέξωσι βασιλέα τὸν Κῦρον. "Οτε δὲ εἶχον τὰ πράγματα παρασκευασθῆ καὶ ἡσαν ὅλοι σύμφωνοι νὰ ἐκλέξωσι τὸν Κῦρον βασιλέα των, ὁ "Ἄρπαγος ἀνήγγειλε πρὸς τὸν Κῦρον τὰ πάντα. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ ὁδοὶ ἐφυλάσσοντο ὑπὸ φυλάκων, ἵνα διαλάθῃ αὐτούς, ἐμηχανεύθη τὸ ἔξης.

"Εἶλαβεν ἔνα λαγὸν καὶ ἀνασχίσας τὴν κοιλίαν του ἔθεσεν ἐντὸς αὐτῆς μίαν ἐπιστολήν. Ἐπειτα ἔρραψε πάλιν τὴν κοιλίαν καὶ ἔδωκε τὸν λαγὸν εἰς πιστότατον ὑπηρέτην του νὰ φέρῃ αὐτὸν πρὸς τὸν Κῦρον. Ἐδώκε δὲ καὶ διάφορα δίκτυα νὰ κρατῇ ὁ ὑπηρέτης, ἵνα φαίνηται ὅτι εἶναι κυνηγός, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Τὸν λαγὸν τοῦτον νὰ φέρῃς εἰς τὴν Περσίαν καὶ νὰ δώσῃς εἰς τὸν Κῦρον αὐτὸν εἰς τὰς χειράς του, νὰ τοῦ εἴπῃς δὲ νὰ τὸν ἀνοίξῃ ὁ Ἰδιος, χωρὶς νὰ εἶναι ἐκεὶ κάνεις παρών. "Ολα ταῦτα ἔξετελέσθησαν ἀκριβῶς. Ὁ Κῦρος ἔλαβε τὸν λαγόν, τὸν ἔσχισεν, εὗρε τὴν περιεχομένην ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἀνέγνωσεν.

"Ιδοὺ δὲ τί αὕτη ἔλεγε.

"Ω παῖ τοῦ Καρβύσου, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι οἱ θεοὶ σὲ προστατεύουσι, διότι ἄλλως οὐδέποτε ἥθελες φθάσῃ εἰς τοιαύτην εὐτυχίαν. Σὺ τώρα τιμώρησον τὸν Ἀστυάγη, τὸν φονέα σου· διότι κατὰ τὴν ἀπόφασιν ἐκείνου σὺ εἶσαι τώρα νεκρός, ἐσώθης δὲ ἀπὸ τὸν θεὸν καὶ ἀπὸ ἐμέ. Νομίζω δὲ ὅτι ταῦτα πάντα πρὸ πολλοῦ γνωρίζεις καλῶς, πώς ἔγιναν καὶ τί ἐγὼ ἔπαθον ὑπὸ τοῦ Ἀστυάγους, διότι δὲν σὲ ἐφόνευσα, ἀλλὰ σὲ ἔδωκα εἰς τὸν βουκόλον. Ἐὰν λατπὸν θέλῃς νὰ μὲ ἀκούσῃς, θὰ γίνης βασιλεὺς ὅλης τῆς χώρας, τῆς ὡποίας τώρα βασιλεύει ὁ Ἀστυάγης. Προσπάθησον διὰ παντὸς τρόπου νὰ κινήσῃς εἰς ἐπανάστασιν τοὺς Πέρσας καὶ γενόμενος αὐτῶν στρατηγὸς ἐλθὲ κατὰ τῶν Μήδων. Καὶ εἴτε ἐγὼ διορισθῶ στρατηγὸς ὑπὸ τοῦ Ἀστυάγους ἐναντίον σου, εἴτε ἄλλος τις ἐκ τῶν σημαίνοντων Μήδων, τὸ πρᾶγμα θὰ γίνη, ἐπως ἐπιθυμεῖς. Διότι πρῶτοι οὖτοι θὰ ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τὸν Ἀστυάγη καὶ θὰ ἔλθωσι μετὰ σου, καὶ ἔπειτα θὰ ἐργασθῶμεν, ἵνα τὸν καθαιρέσωσιν. "Ολα τὰ πράγματα ἐδῶ εἶναι ἔτοιμα καὶ

κάμε ὅτι πρέπει ἀνευ ἀναβολῆς.

Οἱ ἡκουστε ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐσκέφθη τὸ ἔξῆς τέχνασμα, ἵνα ἐπαναστατήσῃ τοὺς Πέρσας. Ἐγραψεν εἰς ἐν χάρτιον ὅτι ἦθε λει, ἔπειτα συνεκάλεσε τοὺς Πέρσας καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἀνέγνωσεν ὅτι δῆθεν ὁ Ἀστυάγης διώριτεν ἀυτὸν στρατηγὸν τῶν Μερσῶν. Καὶ τώρα, εἶπεν, ὁ Πέρσαι, σᾶς διατάττω νὰ ἔλθητε ἔλοι, ἔκαστος μὲν ἐν δρέπανον. Οἱ Πέρσαι εὐθὺς ἔδραμον καὶ ἔφερεν ἔκαστος ἐν δρέπανον. Τότε ὁ Κῦρος εἶπε νὰ ἡμερώσωσιν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἕνα ἀκανθώδη γῶρον ἐκτάσεως 18 ἐως 20 τετραγωνικῶν σταδίων, ὅστις ἥτο ἐκεῖ εἰς τὴν Περσίαν. Οἱ Πέρσαι ὑπήκουσαν καὶ ἔξετέλεσαν μετὰ κόπου τὴν ἐργασίαν ταύτην. Ὅτε δὲ ἐτελείωσαν, εἶπεν ὁ Κῦρος νὰ ἔλθωσι τὴν ὑστεραίαν ἡμέραν λουσμένοι καὶ καθαροί. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ ὁ Κῦρος ἔλαβεν ὅλα τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἰγας καὶ τοὺς βοῦς τοῦ πατρός του, καὶ σφάξας ἐμαγείρευσεν αὐτά, διὰ νὰ περιποιηθῇ τοὺς Πέρσας καὶ μὲ καλὰ φαγητὰ καὶ μὲ ἔξαιρετον ἄρτον καὶ σίνον. Ως δὲ ἥλιον οἱ Πέρσαι τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἐκάθισεν αὐτοὺς εἰς ἕνα λειμῶνα καὶ τοὺς ἐφίλευεν. Ἄφ' οὗ δὲ ἐφαγον, ἥρωτησεν αὐτοὺς ὁ Κῦρος, ἀν χθὲς ηγαριστήθησαν περισσότερον ἢ σήμερον. Ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορά, διότι χθὲς ἡσαν ὅλα δυσάρεστα, σήμερον δὲ ὅλα εὐχάριστα. Ως δὲ ἡκουστε τοῦτον τὸν λόγον ὁ Κῦρος, ἥρχισε νὰ τοὺς φανερῶνη τὴν ἀλήθειαν λέγον.

Ω ἄνδρες Πέρσαι, ἐὰν μὲ ἀκούσητε καὶ πράξητε ὅτι σᾶς εἶπο, θὰ εἰσθε διὰ παντὸς ἀπηλλαγμένοι πάσης δουλικῆς ἐργασίας καὶ θὰ ἔχητε ταῦτα καὶ χίλια ἄλλα ἀγαθά· ἐὰν δημως δὲν πεισθῆτε εἰς τοὺς λόγους μου, θὰ ὑποφέρητε πάντοτε, ὅπως χθὲς καὶ ἀκόμη χειρότερα. Τώρα ἀκολουθήσατε με καὶ γίνατε ἐλεύθεροι. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐγεννήθην κατὰ θεοῦ εὑδοκίαν, ἵνα κατορθώσω τοιαῦτα πράγματα. Δὲν σᾶς θεωρῶ δὲ ἄνδρας κατωτέρους τῶν Μήδων, οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα οὔτε καὶ κατὰ τὰ πολεμικά. Ἄφ' οὗ δὲ τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω, μὴ ἀμελεῖτε, ἀλλ' ἀποστατήσατε εὐθὺς ἀπὸ τὸν Ἀστυάγη.

Οἱ Πέρσαι, οἵτινες πρὸ πολλοῦ δὲν ὑπέφερον νὰ βλέπωσιν ἐαυτοὺς δούλους τῶν Μήδων, ἥδη ἔχοντες τοιοῦτον προστάτην μετὰ μεγάλης προθυμίας ἐξήτησαν τὴν ἐλευθερίαν των.

25. Ὁ Κῦρος βασιλεὺς τῶν Μήδων.

Ο δὲ Ἀστυάγης, ώς ἔμαθε τί ἔπραττεν ὁ Κῦρος, ἐστειλεν ἀπεσταλμένον καὶ ἐκάλει αὐτὸν νὰ παρουσιασθῇ πρὸς αὐτὸν εὔ-
ός. Ὁ Κῦρος ὅμως εἶπεν εἰς τὸν ἀπεσταλμένον νὰ ἐπιστρέψῃ
καὶ ἀναγγείῃ δὲ θὰ ἔλθῃ ταχύτερον ἢ ὅσον ἐπεθύμει ὁ Ἀστυά-
γης. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ὥπλισεν ὅλους τοὺς Μήδους
καὶ, ώς νὰ τὸν ἑτύφλωσεν ὁ θεός, διώρισε στρατηγὸν ὅλου τοῦ
στρατεύματος τὸν Ἀρπαγον, λησμονήσας ὃσα εἶχε πράξη εἰς
αὐτὸν. Ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην συμπλοκὴν Μῆδοι τινες, οἵτινες δὲν ἦ-
ταν μεμυημένοι εἰς τὴν συνωμοσίαν, ἤρχισαν νὰ πολεμῶσιν, ἀλ-
λοι δὲ ητομόλησαν πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι δειλιάσαν-
τες ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Ο δὲ Ἀστυάγης, μαθὼν τὴν αἰσχρὰν
τοῦ στρατεύματός του διάλυσιν, εἶπεν ἀπειλῶν τὸν Κῦρον δὲι καὶ
οὕτω δὲν θὰ τὸν ἀφήσῃ ἀτιμώρητον. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνεσκολό-
πιτε τοὺς δινειροκρίτας ἐκείνους, οἵτινες τὸν εἴχον συμβουλεύση
νὰ ἀφήσῃ τὸν Κῦρον, ἐπειτα ὥπλισε τοὺς Μήδους, ὃσοι ἔμενον
εἰς τὴν πόλιν καὶ νέους καὶ γέροντας καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς
τὴν μάχην. Ἀλλὰ καὶ τώρα ἐνικήθη καὶ συνελήφθη καὶ αὐτὸς
αἰχμάλωτος καὶ ὁ στρατός του ἐφονεύθη. Τότε ὁ Ἀρπαγος πει-
σθῶν τὸν Ἀστυάγην ἐλεγεν καὶ ἄλλα μέν, μάλιστα δὲ τὸν ἡρώ-
τα, ἀν δὲν τοῦ φαίνεται ίκανὴ ἀμοιβὴ ἢ ἀπώλεια τῆς βασιλείας
ἢ τὸν φόνον τοῦ οἰοῦ. Ο δὲ Ἀστυάγης τὸν ἀντηρώτησεν, ἀν-
άμνει τὸ ἔργον τοῦ Κύρου ιδικόν του. Ο δὲ Ἀρπαγος ἀπεκρίθη
τι εἰς τοῦτο μάλιστα δύναται καὶ νὰ καυχηθῇ, διότι αὐτὸς ἔ-
ραψε καὶ ἔγινεν ὅτι ἔγινεν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης
μέμφετο δεινῶς τὸν Ἀρπαγον ώς μωρότατον μέν, διότι, ἐνῷ ἦ-
νυνατο αὐτὸς νὰ λάθῃ τὴν βασιλείαν, ἔδωκεν αὐτὴν εἰς ἄλλον,
ιδικώτατον δέ, διότι ἔνεκα ἐνὸς ἀδικήματος ἔκαμε τοὺς συμπο-
λίτας του δούλους εἰς τοὺς δούλους αὐτῶν Πέρσας, χωρὶς οὗτοι
αὐτόλου νὰ πταίωσι. Τοιουτοτρόπως περιῆλθεν ἡ ἀρχὴ τῶν Μή-
δων εἰς τοὺς Πέρσας. Τὸν Ἀστυάγη ὅμως εἶχεν ὁ Κῦρος πλησί-
ν του μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του, χωρὶς νὰ βλάψῃ αὐτὸν εἰς τὸ
ταραμικόν ποτε.

26. Θρησκεία καὶ θεοφανία τῶν Ιεροτόνων.

Οἱ Πέρσαι δὲν ιδρύουσιν εἰς τοὺς θεούς των οὔτε ναοὺς οὔτε βωμοὺς οὔτε ἀγάλματα, τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι ποιοῦσι τοῦτο, ἀποκαλοῦσι μωρούς· διότι, ὡς μοὶ φαίνεται, πιστεύουσιν ὅτι οἱ θεοὶ δὲν εἶναι ἀνθρωποφυεῖς (ώς ἀνθρωποι μὲ σῶμα), ὡς πιστεύουσιν οἱ "Ελληνες· Ηροσφέρουσι δὲ θυσίας εἰς τὸν Δία (Δία δὲ ὄνομά ζουσιν ὅλον τὸν κύκλον τοῦ οὐρανοῦ), δτε ἀναβαίνουσιν εἰς τὰ ὑψηλότατα τῶν ὁρέων, ἔπειτα καὶ εἰς τὸν ἥλιον καὶ εἰς τὴν σελήνην καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὸ ὕδωρ καὶ εἰς τοὺς ἀνέμους· Ἡ δὲ θυσία αὐτῶν γίνεται, ὡς ἔξης· Χωρὶς νὰ κατασκευάσωσι βωμὸν ἢ νὰ ἀνάψωσι πῦρ, χωρὶς σπονδῆς, αὐλοῦ, στεφάνων καὶ οὐλῶν (χονδρῶς ἀλεσμένης κριθῆς) φέρει, ὅστις θέλει νὰ θυσιάσῃ, τὸ θῦμα εἰς τόπον καθαρὸν καὶ ἐστεφανωμένος τὴν ἐκ μυρσίνης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τιάραν θυσιάζει ἐκεῖ παρακαλῶν τὸν θεὸν νὰ δώσῃ εύτυχίαν εἰς ὅλους τοὺς Πέρσας καὶ εἰς τὸν βασιλέα· Δι' ἑαυτὸν ἵδιᾳ δὲν εἶναι ἐπιτετραμένον νὰ ζητήσῃ ἀγαθὸν ὁ Πέρσης, διότι εἰς τοὺς ὅλους περιλαμβάνεται καὶ αὐτός· Άφ' οὐ δὲ σφάξῃ τὸ θῦμα, ἔπειτα καταμελίζει αὐτὸν καὶ βράζει· Κατόπιν ἀπλώνει ὅλα τὰ κρέατα ἐπὶ τρυφεροῦ χόρτου, μάλιστα δὲ τριφύλλου· Οταν δὲ γίνηται ἡ ἐργασία αὕτη, Μάγος ιερεὺς, ὅστις ἀναγκαίως παρίσταται, διότι ἀνευ τοῦ Μάγου δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ γίνη θυσία, φάλλει τὴν θεογονίαν (προσευχὴν πρὸς ὅλους τοὺς θεούς). "Ἐπειτα μετ' ὅλιγην ὥραν ἐκεῖνος, ὅστις ἔκαμε τὴν θυσίαν, συναθροίζει τὰ κρέατα καὶ κάμνει αὐτῶν οἰανδήποτε θέλει χρῆσιν· Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἡμερῶν τιμῶσι μάλιστα τὴν γενέθλιον ἡμέραν· Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν προσφέρουσιν οἱ ἑορτάζοντες περισσότερα φαγητά· Καὶ οἱ μὲν πλούσιοι βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον, ὅλα ψητὰ εἰς κλιθάνους (φούρνους), οἱ δὲ πτωχοὶ μικρότερα ζῷα (πρόβατα καὶ αἴγας). Καὶ φαγητὰ μὲν δὲν συνηθίζουσι πολλὰ εἰδὸν νὰ κάμνωσι, μεταχειρίζονται ὅμως πολλὰ ἐπιφορήματα (γλυκίσματα), τὰ ἀποιαφέρουσι τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, οὐχὶ δὲ ὅλα διὰ μιᾶς· Καὶ διὰ τοῦτο λέγουσιν οἱ Πέρσαι, ὅτι οἱ "Ελληνες ἀνίστανται ἐκ τῆς τραπέζης πεινῶντες· διότι κατόπιν τῶν κυρίων φαγητῶν δὲν προσφέρεται κάνεν ἄξιον λόγου· "Αν δὲ τοῦτο ἐγίνετο, θὰ ἔξηκα-

λούθουν νὰ τρώγωσι. "Οταν ἀπαντῶσι οἱ Πέρσαι ἀλλήλους καθ' ὁδόν, δύνασαι νὰ ἐννοήσῃς ἐκ τοῦ χαιρετισμοῦ των, ἂν εἶναι ὄμοιοι ἡ ὅρη. Διότι, ἂν ὁ εἰς εἶναι ὑποδεέσπερος ὀλίγον τοῦ ἄλλος, τότε φιλοῦνται εἰς τὰς παρειάς, ἂν δὲ εἶναι πολὺ κατώτερος, τότε σύτος προσπίπτει καὶ προσκυνεῖ τὸν ἄλλον. Οἱ Πέρσαι μετὰ τὸ ἄπομόν των τιμῶσι πρῶτον τοὺς γείτονάς των, ἔπειτα τοὺς γείτονάς των γειτόνων των καὶ οὕτω καθεξῆς ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως. Οὐδεμίαν δὲ ὑπόληψιν ἔχουσι πρὸς τοὺς πολὺ μακρὰν αυτῶν κατοικοῦντας. Εὐκόλως δὲ δέχονται τὰ ζένα ἔθιμα, π. χ. τὴν Μηδικὴν ἐνδυμασίαν, ἣν ἐνόμισαν καλλιτέραν τῆς ἰδικῆς των, τοὺς θώρακας τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἄλλα. Συνηθίζουσι δὲ νὰ νυμφεύωνται μὲ πολλὰς γυναικας καὶ θεωροῦσιν ὡς μεγάλην τιμὴν νὰ ἔχῃ τις πολλὰ τέκνα. "Οστις δὲ ἔχει τὰ περιστότερα, λαμβάνει κατ' ἔτος δῶρα παρὰ τοῦ βασιλέως. Η ἀνατροφὴ δὲ τῶν παιδῶν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ πέμπτου ἔτους καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ. Διδάσκουσι δὲ ταῦτα μόνον τρία πράγματα, νὰ ἴππεύωσι, νὰ τοξεύωσι καὶ νὰ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν. Ήρὸς τοῦ πέμπτου ὅμως ἔτους ὁ πατὴρ δὲν βλέπει καθόλου τὰ τέκνον του, τὸ ὅποιον ζῇ ὅμοι μὲ τὰς γυναικας, ἵνα μὴ λυπηθῇ ὁ πατὴρ, ἂν τύχῃ ποῦτο καὶ ἀποθάνῃ. Ως καλὴν δὲ συνήθειαν εὑρίσκου τῶν Περσῶν, ὅτι σύδένα αὐτῶν οὔτε ὁ βασιλεὺς διὰ μίαν μόνον αιτίαν δύναται νὰ τιμωρήσῃ μὲ θάνατον, οὔτε ἄλλος τις Πέρσης δύναται νὰ ἐπιβάλῃ τιμωρίαν βαρεῖαν καὶ εἰς τὸν ὑπηρέτην του ἀκόμη δι' ἐν μόνον πταῖσμα, ἐκτὸς ἂν μετὰ ὥριμων σκέψιν εὕρῃ ὅτι τὰ ἀδικήματα εἰναι μεγαλείτερα τῶν ὑπηρεσιῶν του. "Οσα δὲ ἀπαγορεύεται νὰ πράττωσιν, ἀπαγορεύεται καὶ νὰ λέγωσιν. Ως μεγίστη δὲ ἀτιμία θεωρεῖται νὰ λέγῃ τις ψεύδη, δεύτερον δὲ νὰ χρεωστῇ διότι φρονοῦσιν ὅτι ὁ χρεωστῶν τρέχει κίνδυνον νὰ εἴπῃ καὶ φεῦδος. Εἰς ποταμὸν δὲ σύδεμίαν ῥίπτουσιν ἀκαθαρσίαν, οὔτε πτύουσιν οὔτε νίπτουσιν εἰς αὐτὸν τὰς χεῖρας, οὔδὲ ἀφίουσιν ἄλλον κανένα νὰ πράττῃ τοῦτο, διότι σέβονται παρὰ πολὺ τοὺς ποταμούς. (1) Τοὺς νεκρούς των δὲν θάπτουσιν, ἀλλ' ἐκθέ-

(1) Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ζωρόδοτρου τὸ σίαλον καὶ πᾶσα ἄλλη τοῦ σῶματος ἀκαθαρσία προσελκύει τοὺς κακοὺς δαίμονας καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φίπτωμεν αὐτὰ ὅσον δυνατὸν μακράν.

τουσιν ὑπὸ τὸν ἥλιον βορὰν τῶν κυνῶν καὶ τῶν ὄφνέων. Φονεύουσι δὲ πάντα τὰ βλαβερὰ ζῷα, ὡς τοὺς μύρμηκας, τοὺς ὄφεις καὶ ἄλλα ἔρπετὰ καὶ πετεινά, κανὰ τοῦτο διαφέροντες τῶν ιερέων τῆς Αἰγύπτου, οἵτινες μόνον τὰ θύματα συγχωροῦσι νὰ φονεύων ταῖ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν Περσῶν, νῦν δὲ ἐπανέρχομαι νὰ συνεγίσω τὸν πρότερον λόγον.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΤΡ. ΙΙερὸν Αἴγυπτου.

Αφ' οὗ δὲ ἀπέθανεν ὁ Κῦρος, ἐγένετο βασιλεὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καρβύστης, ὃστις εὐρὼν ὑποτεταγμένους ὑπὸ τοῦ πατρός του τοὺς "Ιωνας καὶ Αἰολεῖς ἐπεχείρησε νὰ ὑποτάξῃ καὶ τὴν Αἴγυπτον, παραλαβὼν καὶ ἄλλους βοηθούς, μάλιστα δὲ τοὺς "Ελληνας, ὃν ἦτο κύριος.

Εἶναι δὲ ἡ Αἴγυπτος χώρα διαφερομένη ὑπὸ τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ φθάνει μακρὰν πρὸς νότον μέχρι τῆς Αιθιοπίας. Καὶ μέχρι μὲν τῆς Ἡλιουπόλεως εἶναι χώρα εὐρεῖα, ἐπίρρυτος καὶ ίλυώδης. Ἀπὸ τῆς Ἡλιουπόλεως ὅμως καὶ ἐφεξῆς γίνεται ἡ χώρα στενή· διότι πρὸς τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος ἐκτείνονται τὰ Ἀραβικὰ ὄρη κατὰ μῆκος τῆς θαλάσσης τῆς καλουμένης Ἐρυθρᾶς. Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι καὶ τὰ λατομεῖα, ἐξ ὧν ἐλήφθησαν οἱ λίθοι πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πυραμίδων τῆς Μέμφιδος. Λέγεται δὲ ὅτι αἱ ἀνατολικαὶ τῶν Ἀραβικῶν ὄρέων κλιτύες εἶναι πλούσιαι λιθανωτοῦ. Κανὰ δὲ τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν Αιθύην παρατείνονται ὄρη, κατακεχωσμένα ἐν πολλοῖς ὑπὸ ἄμμου, ἔχοντα δὲ τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ Ἀραβικὰ διεύθυνσιν. Καὶ ἐνταῦθα εὑρίσκονται καὶ αἱ πυραμίδες. Εἶναι δὲ ἡ ἀπόστασις ἀπὸ Ἡλιουπόλεως μέχρι Θηβῶν, ὅταν ἀναπλέη τις τὸν ποταμόν, ἐννέα ἡμερῶν. Ἔγὼ ἐταξίδευσα μέχρι τῆς Ἐλεφαντίνης καὶ ὅσα λέγω μέχρι τῆς πόλεως ταύτης εἶδον διὰ τῶν

όφθαλμῶν μου. Τὰ δὲ ἄλλα περαιτέρω ἐκθέτω, ὡς ἔμαθον παρ' ἄλλων. Εἶναι δὲ ὁ ἀνάπλους ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀνωφερής. Διὰ τοῦτο τὸ πλοῖον, σπερ θέλει νὰ πλεύσῃ περαιτέρω, ἐνταῦθα δένεται διὰ σχοινίων καὶ ἔλκεται ὡς βοῦς. Ἐὰν δὲ κοπῶσι τὰ σχοινία, τότε ἡ μεγάλη ὅρμη τοῦ ποταμοῦ συμπαρασύρει αὐτὸ καὶ φέρει ταχέως πρὸς τὰ κάτω. Ταξιδεύει δέ τις οὕτως ἐπὶ τεσσαρας ἡμέρας. "Ἐπειτα φθάνει εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ποταμοῦ, ὅπου ἔχεγουσι μεγάλοι βράχοι, ἐκ τῶν ὅποιων καταπίπτει ὁ ποταμός. Διὰ τοῦ μέρους τούτου νὰ διαπλεύσῃ πλοῖον εἶναι ἀδύνατον. Διὸ οἱ ταξιδεύοντες ὁδοιποροῦσι περαιτέρω ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ὅτε φθάνουσιν εἰς μέρος τοῦ ποταμοῦ, ὅπερ εἶναι πάλιν πλευστόν. Ἐνταῦθα πάλιν ἐμβαίνουσιν εἰς ἄλλο πλοῖον καὶ ταξιδεύουσιν ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας, ὅτε φθάνουσιν εἰς πόλιν μεγάλην, Μερόην καλούμενην, ἥτις λέγεται ὅτι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῶν Αἰθίοπων. Κατοικοῦσι δὲ οἱ Αἰθίοπες πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ἐκεῖνην τῆς Ἐλεφαντίνης, ἥτις εἶναι ἡ τελευταία τῶν Αἰγυπτίων πόλεις.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐπίστευον ὅτι αὐτοὶ ἐγεννήθησαν οἱ πρῶτοι ἀνθρώποι τοῦ κόσμου. Φρονοῦσι δὲ ὅτι αὐτοὶ ἀνεκάλυψαν τὸ ἡλιακὸν ἔτος, διαιρέσαντες αὐτὸ εἰς 12 μῆνας, ὃν ἔκαστος ἔχει τριάκοντα ἡμέρας. "Ινα δὲ συμπληρωθῆ ὁ κύκλος τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, προσθέτουσι κατ' ἔτος καὶ πέντε ἀκόμη ἡμέρας, κατὰ πᾶν δὲ τέταρτον ἔτος καὶ μίαν ἀκόμη ἐμβόλιμον ἡμέραν καὶ οὕτως ὁ ἐνιαυτὸς ἔχει ἡμέρας τακτικῶς μὲν τριακοσίας ἔξηκοντα πέντε, κατὰ πᾶν δὲ τέταρτον ἔτος τριακοσίας ἔξηκοντα ἔξ. Καὶ τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ὀρθότερον τοῦ Ἐλληνικοῦ, ὅπερ ἔχει τὸ σεληνιακὸν ἔτος, ἀποτελούμενον μόνον ἀπὸ τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπολείπεται πολὺ τοῦ ἀληθινοῦ, ἀναγκάζονται οἱ "Ἐλληνες νὰ προσθέτωσι χάριν τῆς ἐξισώσεως κατὰ περιόδους δλόκληρον μῆνα. 'Αλλ' ἐκτὸς τοῦ ἡμερολογίου τοῦ ἡλιακοῦ λέγουσιν ὅτι αὐτοὶ ἐπίστευσαν πρῶτοι εἰς τοὺς δώδεκα θεούς, εἰς οὓς ἐδίδαξαν νὰ ἴδρυωσι βωμοὺς καὶ ἀγάλματα καὶ ναούς, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐδιδάχθησαν ταῦτα καὶ οἱ "Ἐλληνες. Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα μοῦ διηγήθησαν οἱ ἱερεῖς τῆς Μέμφιδος, τῶν Θηρῶν καὶ τῆς Ἡλιοπόλεως, εἰς οὓς μετέβην, ἵνα ἴω, ἀν συμφωνοῦσι πρὸς ἄλλή-

λους. Οὗτοι δὲ μοῦ εἶπον καὶ τοῦτο ὅτι ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ὑπῆρχεν ἐν Μίν, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὅποιου ἦλη ἡ Αἴγυπτος ἥτο ἔτος (3892 π. Χ.) πλὴν τῆς Θηβαϊδος χώρας, πᾶσα δὲ ἡ ἄλλη χώρα, ἥτις σήμερον διαπλέεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς λίμνης Μείριος ἐντὸς ἐπτὰ ἡμερῶν ἥτο θάλασσα. Ὅτι δὲ ἡ Αἴγυπτος εἶναι χώρα συγκατισθεῖσα σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ, καὶ ἄλλοι λέγουσι τοῦτο, καὶ ἐγὼ πείθομαι εἰς τοῦτο. Φαίνεται δὲ ὅτι ἄλλοτε ἀπὸ τῆς Μέμφιδος μέχρι τῆς Αἰθιοπίας ὑπῆρχε κόλπος στενὸς καὶ μακρός, ὡς εἶναι ὁ κόλπος τῆς Ἐρυθρᾶς καλούμενης θαλάσσης.

28. Ο Νεῖλος ποταμός.

Εἰς τὸν κόλπον δὲ τοῦτον ἐξέβαλλεν ὁ Νεῖλος ποταμός. Ποῦ εὑρίσκονται αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου ποταμοῦ, πάντες, ὅσους ἥρωτησα, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Λίβυες καὶ Ἑλληνες ὄμολογοῦσιν, ὅτι δὲν ἡζεύσουσι ποῦ κείνται (1), πλὴν τοῦ γραμματέως τῶν ιερῶν χρημάτων τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Σάει, ὅστις μοὶ ἐφάνη ὅτι παῖζει, διὶσχυριζόμενος ὅτι γνωρίζει ταύτας καλῶς. Μοὶ εἶπεν ὅτι μεταξὺ τῆς Συήνης καὶ τῆς Ἐλεφαντίνης ὑπάρχουσι δύο ἕρη δξεκόρημα καλούμενα τὸ μὲν Κρῶφι, τὸ δὲ Μῶφι. Ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὕρεών τούτων ῥέουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου. Καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος ῥέει πρὸς βορρᾶν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὸ δὲ ἔτερον ἥμισυ πρὸς νότον εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. Τοιαῦτα μοὶ εἶπεν ὁ γραμματεὺς, μυθώδη ὅλως καὶ ἀπίστευτα. Οἱ μέγας οὗτος ποταμός, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ἐξέβαλλεν εἰς τὸν κόλπον τῆς Μέμφιδος, διὰ τῆς Λύσος, ἣν συμπαρασύει κατ' ἔτος καὶ ἀποθέτει εἰς τὸν κάτω ῥοῦν, συνετέλεσε καὶ τὸν κόλπον τοῦτον νὰ προσγώσῃ καὶ ἄλλην χώραν νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν Λιβύην, τὴν Αἴγυπτον. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, φαίνεται καὶ ἐξ ἄλλων χωρῶν, ὅπου συνέβη πρόσχωσις διὰ τῶν ποταμῶν, π. χ. ἐν Τροίᾳ διὰ τοῦ Σιμόεντος καὶ τοῦ Σκαμάνδρου, ἐν Τευθρανίᾳ διὰ τοῦ Καίκου, ἐν Ἐφέσῳ διὰ τοῦ Καῦστρου, καὶ ἐν Ἀκαρνανίᾳ διὰ τοῦ Ἀγελώου, ὅστις ῥέων

(1) Αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου εἶναι πολὺ μακρὰ πρὸς νότον, εἰς τὴν λίμνηΝυάνσαν. Τοῦτο ἀπεκάλυψαν "Αγγλοι περιηγηταί.

πείροσεν ἐκεῖ τὰς ἡμισέιας τῶν Ἐγινάδων νήσων. Ἀκόμη δὲ καὶ στήμερον, ἀν̄ ρίψης βολίδα εἰς τὴν θάλασσαν μίαν ἡμέραν μακραν τῆς Αἰγύπτου, θά ἀνασύρης καὶ ἐκεῖ πηλὸν, ὅστις βεβαίως κομιζεται υπὸ τοῦ ρευματος τοῦ ποταμοῦ. Ἔπειτα καὶ αὐτὸ τὸ χῶμα τῆς Αἰγύπτου, τὸ ὅποιον εἶναι μέλαν, ἐνῷ τῶν παρακειμένων χωρῶν εἶναι διάφορον, π. χ. τῆς Λιβύης εἶναι ἔρυθρὸν καὶ ἀμμώδες, τῆς Ἀραβίας καὶ Συρίας εἶναι ἀργιλώδες καὶ πετρώδες, μαρτυρεῖ στι ή Αἰγυπτος εἶναι χώρα ἐπίκτητος.

Μέγα δὲ καλὸν συμβαίνει εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐκ τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου. Ἀρχεται δὲ κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν τοῦ ἥλιου καὶ ἐπὶ ἑκατὸν μὲν ἡμέρας ἔξακολουθεῖ ὁ ποταμὸς αὐξανόμενος, τὰ δὲ ὕδατα αὐτοῦ κατακλύζουσιν ὅλην τὴν πεδιάδα, ἔπειτα δὲ ἐλαττοῦται καὶ ἀποσύρεται εἰς τὴν κοίτην του πάλιν. Πολλαγῶς δὲ ἐπειράθησαν πολλοὶ τῶν σοφῶν ἐν Ἑλλάδι νὰ ἔξηγήσωσι τὴν πλημμύραν ταύτην τοῦ ποταμοῦ. Οἱ μὲν εἶπον ὅτι οἱ ἐτησίαι ἀνεμοί (1), κωλύοντες τὸν ποταμὸν νὰ ἐκρέη εἰς τὴν θάλασσαν, εἶναι αἰτίοι τῆς αὐξήσεως· ἄλλοι δὲ ὅτι ἡ αὔξησις αὕτη προέρχεται ἀπὸ τὸν ὡκεανὸν, ἀπὸ τοῦ ὥποιου ῥέει ὁ Νείλος· ἄλλοι πάλιν λέγουσιν ὅτι αἰτία τῆς αὐξήσεως εἶναι ἡ τηκομένη χιῶν. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται γνῶμαι φαίνονται οὐχὶ ὄρθαι. Διότι ὡς πρὸς μὲν τοὺς ἐτησίας ἀνέμους, ἀν̄ οὔτοι ἐκώλυσον τὴν ἐκροὴν τοῦ ποταμοῦ καὶ ησαν παραίτιοι τῆς αὐξήσεως τῶν ὕδατων, τότε ἐπρεπε τοῦτο νὰ συμβαίνῃ καὶ εἰς ἄλλους ποταμοὺς καὶ ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Λιβύῃ, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσον οἱ ποταμοὶ οὔτοι ἐλάσσονες ὄντες ἔχουσι· ρεύματα ἀσθενέστερα. Ως πρὸς δὲ τὴν γνώμην ὅτι ὁ ὡκεανὸς εἶναι αἰτία, αὕτη εἶναι καὶ ἀνεπιστήμων καὶ θαυμασία· διότι ποταμὸς ὡκεανὸς δὲν ἡξεύρω νὰ ὑπάρχῃ που καὶ ἀνάγεται τοῦτο εἰς τοὺς μύθους. Η δὲ τρίτη, εἰ καὶ φαίνεται λογικὴ ἐκ πρώτης ὄψεως, εἶναι δύμας καὶ αὕτη ἀπορριπτέα· διότι πῶς εἶναι δύνατὸν νὰ δεχθῶμεθα ὅτι πρὸς τὰ νοτιώτερα μέρη ὑπάρχει χιῶν, ὅπου φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ πολλὴ θερμότης, ὡς δύναμεθα νὰ εἰκάσωμεν καὶ ἐκ τῶν θερμῶν ἀνέμων, οἵτινες πνέουσιν ἐκεῖθεν, καὶ ἐκ τοῦ μέλανος χρώματος τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὅποιον γίνεται

(1) Οὕτως ἔκαλουντο οἱ ἀνεμοί· οἱ πνέοντες τακτικῶς κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ τὸ βόρειον ἤμισσον.

ἐκ τοῦ καύματος τοῦ ἥλιου, καὶ ἐκ τῶν πτηνῶν, οἵον τῶν ἴκτινων καὶ χελιδόνων, τὰ ὅποια μένουσιν ἔκει δί’ ὅλου τοῦ ἔτους, καὶ ἐκ τῶν γεράνων, αἴτινες φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τῆς Σκυθίας φοιτῶσι διὰ νὰ παραχειμάσωσιν εἰς τοὺς τόπους τούτους ; Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἡ ἐπίκλυσις αὕτη προέρχεται ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὅστις κατὰ τὸν χειμῶνα ἐρχόμενος εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ποιεῖ τὴν γώραν νὰ διψᾷ καὶ νὰ ἔξατμίζωνται τὰ ἐγχώρια ῥεύματα τῶν ποταμῶν, εἰς τὰ ὅποια ἔρχεται ἥδη πλησιέστατα. Οἱ ἀτμοὶ οὗτοι οἱ ἐκ τῆς θερμότητος τοῦ ἥλιου σχηματιζόμενοι, φερόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνέμων εἰς ὑβηλοὺς τόπους μεταβάλλονται εἰς ὕδωρ καὶ σύτως αὐξάνεται τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου ὑπὸ τῶν πολλῶν βροχῶν. (2).

29. Ἔθεμα Αἰγυπτέων.

Περὶ Αἰγύπτου θὰ μηκύνω τὸν λόγον, διότι εἶναι χώρα ἔχουσα πλείστα θαυμάσια πράγματα καὶ ἔργα, τὰ ὅποια ἀδύνατει τις καλῶς νὰ περιγράψῃ. Οἱ Αἰγύπτιοι, ὡς ἔχουσι καὶ γώραν καὶ ποταμὸν ἰδιότροπον, σύτως ἔχουσι καὶ ἰδιόρρυθμα ἥθη καὶ ἔθιμα. Ἐνταῦθα αἱ μὲν γυναικεῖς διάγουσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλοῦσαι καὶ ἀγοράζουσαι, οἱ δὲ ἄνδρες ἐν τῇ οἰκίᾳ μένοντες ὑφαίνουσι. Φέρουσι δὲ ἄχθη οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν, αἱ δὲ γυναικεῖς ἐπὶ τῶν ωμῶν. Οὐδεμία γυνὴ γίνεται ἱέρεια θεοῦ ἢ θεᾶς ἢ μόνον οἱ ἄνδρες. Συνήθεια εἶναι παρ’ αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς νὰ ἔμπλουνται τὴν κόμην, ἐνῷ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις οὔτοι τρέφουσιν αὐτήν. Καὶ ἐν τῷ πένθει τῶν συνηθίζουσι νὰ ἀφίνωσι νὰ αὐξάνηται καὶ ἡ κόμη καὶ τὸ γένειον, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι πενθοῦντες κείρονται. Γράφουσι δὲ γράμματα "Ἐλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. Μεταχειρίζονται δὲ διττὰ γράμματα, τὰ ἵερογλυφικὰ καὶ τὰ δημοτικά. Εἶναι δὲ οἱ Αἰγύπτιοι εἰς ὑπερβολὴν ἀνθρωποι θεοσεβεῖς. Φοροῦσι δὲ πάντοτε νεόπλυτα ἐνδύματα, λούονται δὲ δις καθ’ ἔκάστην ἡμέραν μὲν ψυχρὸν ὕδωρ καὶ δὶς καθ’

(2) Ἡ πλήμαυρα τοῦ Νείλου γίνεται ἐκ τῶν περιοδικῶν βροχῶν, αἴτινες γίνονται κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου ἐπὶ πολλὰς συνεχεῖς ἐβδομάδας.

έκαστην νύκτα. Εἰς δὲ τὴν Αἴγυπτον δὲν σπείρουσι κυάμους, διότι δὲν τρώγουσιν αὐτούς, οἱ δὲ ἱερεῖς δὲν ἀνέχονται οὐδὲ νὰ τοὺς ἴδωσι, νομίζοντες τὸ σπριόν τοῦτο ἀκάθαρτον. Πρὶν τελέσωσι τὰς θυσίας των ὁρείλουσι νὰ υηστεύσωσιν. Ὁταν δέ γενομένης τῆς θυσίας, καίωνται τὰ ἱερά, στηθοκοποῦνται ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἔπειτα δὲ τρώγουσιν, ὅσα ἔμειναν ἐκ τῶν θυμάτων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ "Ελληνες θύουσι καὶ θηλείας βοῦς, τὰς ὥποιας πολὺ τέθονται οἱ Αἰγύπτιοι, θεωροῦντες ταύτας ὡς ζῆται ἱερὰ τῆς Ἰσιδος, διὰ τοῦτο οὐδεὶς Αἰγύπτιος στέργει νὰ φιλήσῃ "Ελληνας εἰς τὸ στόμα ἢ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν μάχαιραν ἢ τοὺς ὀδελοὺς ἢ τὴν χύτραν αὐτοῦ ἢ καὶ νὰ φάγῃ κρέας βοὸς κοπεὸν ὑπὸ μαχαίρας "Ελληνος. Τὸν χοίρον δὲ θεωροῦσιν οὔτως ἀκάθαρτον, ὥστε, ἀν τις τύχη διαβαίνων πλησίον χοίρου νὰ ἐγγίσῃ αὐτόν, εὐθὺς ῥίπτεται εἰς τὸν ποταμὸν μὲν ὅλα τὰ φορέματα διὰ νὰ καθαρισθῇ. Εἰς δὲ τοὺς συβώτας, εἰ καὶ εἶναι Αἰγύπτιοι, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς οὐδὲν ἱερὸν οὐδὲ δίδουσιν αὐτοῖς εἰς γάμον θυγατέρα οὐδὲ λαμβάνουσι θυγατέρα αὐτῶν.

30. Λατρεία τῶν Αἴγυπτέων.

Παρὰ τῶν Αἰγυπτίων παρέλαθον οἱ "Ελληνες πολλὰ ἔθημα, δίως τὰς πανηγύρεις (1), τὰς πομπὰς καὶ τὰς προσόδους. Οἱ Αἰγύπτιοι πανηγυρίζουσι συχνάκις τοῦ ἔτους καὶ εἰς ἄλλας πόλεις, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Βούθαστιν καὶ εἰς τὴν Βούσιριν. Εἰς τὴν Βούθαστιν δὲ κειμένην ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Δέλτα, ὅταν γίνηται ἡ πανήγυρις, πλῆθος πολὺ καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πλέουσιν ἐκεῖ διὰ πλοιαρίων. Καὶ τινες μὲν τῶν γυναικῶν ἔχουσι ταῖς ταλον κροταλίζουσιν, ἀνδρες δὲ τινες παίζουσι τὸν αὐλὸν καὶ ὅλον τὸν πλοῦν, οἱ δὲ λοιποὶ καὶ ἀνδρες καὶ γυναικες ἀδουσι κροτοῦντες τὰς χεῖρας. Ὁταν δὲ φθάσωσι καθ' ὅδὸν εἰς πόλιν τινά,

(1) Πανήγυρις (πᾶν ἄγυρις, ἀγορά) γενικὴ συνάθροισις τοῦ λαοῦ πρὸς λατρείαν καὶ χρόνον. Πομπὴ εἶναι ἡ ὑπὸ συνοδείαν τοῦ λαοῦ περιφορὰ ποῦ ἀγάλματος τῆς θεότητος ἐκτὸς τοῦ ναοῦ. Πρόσοδος δὲ ἡ πανηγυρικὴ προσέλευσις εἰς τὸν ναὸν ἐν ψαλμοῖς καὶ ὅμνοις εἴτε πρὸς θυσίαν εἴτε πρὸς προσευγὴν.

τότε ἀράζουσι καὶ ἄλλαι μὲν περιγελῶσι μὲν μεγάλας φωνὰς τὰ γυναικας τῆς πόλεως ταύτης, ἄλλαι δὲ χορεύουσι καὶ ἄλλα πράττουσιν ἄλλα. Τὰ αὐτὰ δὲ ποιοῦσι καὶ εἰς ἐκάστην παραποταμίαν πόλιν. "Οταν δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν Βούβαστιν, προσφέρουσι μεγάλας θυσίας. Φοιτῶσι δ' ἐκεῖ πλὴν τῶν παΐδων περὶ τὰς ἑδομήκοντα μυριάδας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Εἰς δὲ τὴν Σάϊν πάλιν, ἐν ᾧ λατρεύεται ἡ Ἀθηνᾶ, συνηθίζουσι κατὰ τὴν νύκταν καίωσι λυχνάρια ἔξω πέριξ τῶν οἰκιῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ αὕτη καλεῖται λυχνοκαία. Εἰς τὴν Πάπρημιν δὲ συμβαίνει τὸ ἔξῆς περίεργον· Πρίν ἀρχίσῃ ἡ θυσία, μεταφέρουσι τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, τὸ ὅποιον ὑπάρχει ἐντὸς μικροῦ ξυλίνου ναοῦ κατακεγρυπωμένου, εἰς ἄλλο οἰκημα ιερόν. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου τινὲς τῶν ιερέων σύρουσι πρὸς τὸν μεγαναὸν ἄμαξαν τετράκυκλον φέρουσαν τὸν ναΐσκον μετὰ τοῦ ἀγάλματος. 'Αλλ' ἄλλοι πολλοὶ περισσότεροι ιερεῖς κρατοῦντες ράβδους γονδρὰς εἰς τὰς χεῖρας δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς αὐτοὺς τὴν εἰσόδον. 'Ἐκεῖ δὲ συνάπτεται ἀληθῆς ῥαβδομαχία, εἰς ἡλικάνουσι μέρος καὶ εὐσεβεῖς προσκυνηταὶ περὶ τοὺς χιλίους ὄπλισμένοι καὶ οὗτοι μὲν κορύνας, ἐργόμενοι εἰς βοήθειαν τοῦ θεοῦ. 'Εν τῇ μάχῃ ταύτῃ πολλαὶ κεφαλαὶ συντρίβονται καὶ δὲ πιστεύω νὰ εἶναι ἀληθές, ὅπερ οἱ Αἰγύπτιοι λέγουσιν, διτὶ οὐδὲ ποτὲ ἀπέθανεν. 'Ἐπεκράτησε δὲ ἡ συνήθεια αὕτη, ὡς λέγουσιν ἐκ τούτου. Ο "Αρης ἐμεγάλωσε μακρὰν τῆς μητρός του. "Οτι δὲ ἀνὴρ γενόμενος ἡθέλησε νὰ ἐπισκεψθῇ τὴν μητέρα του καὶ ἔζητει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναόν, οἱ ὑπηρέται μὴ γνωρίζοντες αὐτὸν δὲν ἐπέτρεπον νὰ εἰσέλθῃ. Τότε ὁ "Αρης λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀνθρώπους ἔξ ἄλλης πόλεως ἔδειρε τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰσῆλθε εἰς τὸν ναόν. Καὶ ἔκτοτε, λέγουσιν, ἐπεκράτησαν τὰ ξυλοχοπῆματα κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ "Αρεως.

31. Η πρὸς τὰ ζῷα εὐλάβεες τῶν Αἰγυπτίων.

Σέβονται δὲ οἱ Αἰγύπτιοι πολὺ τὰ ζῷα καὶ τὰ ἡμερά καὶ τὰ ἔγρια, ἔχοντες μάλιστα διωρισμένους καὶ τροφοδότας τούτων, τινες φροντίζουσι νὰ παρέχωσιν εἰς ἐκαστον ζῷον τὴν ἀρμόζοντα προφήτην. "Οστις δὲ ἀποκτείνῃ θηρίον τι, ἀν μὲν ἐκουσίως

πραξές τούτο, τιμωρεῖται μὲν θάνατον, ἀν δὲ ἀκουσίως, ἐρίζουσι τὴν ποιήην του οἱ ἱερεῖς. "Οστις δῆμος φονεύσῃ ἴδιν ἢ ἱεράκα εἴτε ἀκουσίως εἴτε ἐκουσίως, καταδικάζεται εἰς θάνατον. (1) "Οταν δὲ ἀποθάνῃ γαλῆ ἢ κύων σικίας τινός, πενθοῦσι πολὺ οἱ ἄνθρωποι τῆς σικίας. Σημεῖον δὲ τοῦ πένθους εἶναι ὅτι ἔριζουσι διὰ τὸν θάνατον μὲν τῆς γαλῆς τὰς δόφρους μάνον, διὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ κυνὸς καὶ τὴν κεφαλήν. Θάπτουσι δὲ τὰς μὲν γαλᾶς ἐν τῇ πόλει Βουβάστει, τοὺς δὲ κύνας ἐν τῇ πόλει, ἐν ἡ ἔξω, ἐντὸς ἵερῶν θηρῶν. Όμοίως θάπτουσι καὶ τὰ ἄλλα ζῷα.

Ἐν τῷ Νείλῳ εὑρίσκεται καὶ ὁ κροκόδειλος, ζῷον τετράπουν καὶ χερσαίον καὶ λιμναῖον. Τίκτει δὲ ὡὰ ὅχι πολὺ μεγαλείτερα τῶν χηνείων περὶ τὰ ἔξτικτα, κρύπτων αὐτὰ ὑπὸ τὴν ἀμμούν. Ήξέ ἐκάστου διοῦ γίνεται νεοσσός, ὃστις αἰξάνεται μέχρι δέκα ἑπτὰ πήγεων. Οἱ κροκόδειλοι ἔχει δριθαλμούς μὲν ύδρα, δύοντας δὲ μεγάλους καὶ γαυλιόδοντας κατὰ λόγον τοῦ σώματος. Εἶναι δὲ τὸ μόνον ζῷον, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει γλῶσσαν (2) καὶ κινεῖ τὴν ἄνω σιαγόνα. Ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτερούς καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἀρρηγτον ἐπὶ τοῦ νότου.

Ἐκτὸς τοῦ κροκόδειλου ὑπάρχει καὶ ὁ ἵππος ὁ ποτάμιος ἵσος τὸ μέγενος πρὸς μέγιστον βοῦν, ἔγων δύο γηλάς, γαυλιόδοντας καὶ λοφιάν ἵππου. Τὸ δὲ δέρμα αὐτοῦ, ὃταν ἔρεσθη, εἶναι τόσον παχύ, ὥστε καταπευάζουσιν ἐξ αὐτοῦ ἀκόντια. Καὶ τὸ ζῷον τοῦτο ὡς καὶ τὸν κροκόδειλον τινὲς τῶν Αἰγυπτίων θεωροῦσιν Ἱερά, εἶναι δῆμος καὶ ἄλλοι, οἵτινες δὲν παραδέχονται τοῦτο.

Ιερὰ ἐπίσης θεωροῦσιν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τῶν ἰγθύων τινάς, μάλιστα τὴν ἔγγελν, ὡς καὶ τοὺς ὄφεις.

32. Δέσμετα Αἰγυπτίων

Εἶναι δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἄνθρωποι ὑγιέστατοι. Καὶ τοῦτο προ-

(1) Ἡ εὐλάβεια αὕτη πρὸς τὰ ζῷα προέρχεται ἐκ τῆς πίστεως ὅτι ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ζώων ὑποκρύπτονται θεότητες.

(2) Ἡ γλῶσσα τοῦ προκόδειλου εἶναι μικρὰ σαρκώδης κεκολλημένη εἰς τὴν κάτω σιαγόνα μέχρι τῆς κορυφῆς. Τοῦτο ἐγένενης τὴν ίδεαν παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὅτι δὲν ἔχει γλῶσσαν.

έρχεται, νομίζω, ἐκ τῆς σταθερότητος τοῦ καιροῦ. Διότι αἱ σπουδαιότεραι αἰτίαι τῶν νόσων εἶναι αἱ μεταβολαὶ τῶν ἀνέμων, τοῦ ὕδατος καὶ τῆς θερμοκρασίας. Ὁ ἄρτος αὐτῶν γίνεται ἀπὸ ὀλύρας, ὁ δὲ οἶνος ἀπὸ κριθήν, διότι ἐν τῇ γάρᾳ των δὲν εἶναι ἀμπελοί. Ἐκ τῶν ἴγθυνων ἄλλους μὲν ξηραίνοντες πρὸς τὸν ἥλιον τρώγουσιν ὡμούς, ἄλλους δὲ τεταριχευμένους ἐν ἀλμῆ. Ἐκ τῶν πτηνῶν τοὺς μὲν ὅρτυγας καὶ τὰς νήστας καὶ τὰ μικρὰ πτηνὰ τρώγουσι ταριχεύοντες μόνον, τὰ δὲ ἄλλα τρώγουσι ψήνοντες ἢ βράζοντες. Ὅταν δὲ συντρώγωσιν, εὔθὺς ὡς ἀργίσῃ τὸ συμπόσιον, ὑπάρχει συνήθεια νὰ περιφέρῃ ἀνήρ τις νεκρὸν ἐξ ξύλου πεποιημένον λίαν τεχνητῶν καὶ διὰ χρωμάτων ἀκόμη, ἐνὸς καὶ δύο πήγεων τὸ μέγεθος, καὶ δεικνύων τοῦτον εἰς τοὺς συμπότας νὰ λέγῃ. Ἰδού πῶς γίνονται οἱ ἀποθανόντες. Τοιοῦτος θὰ γίνης καὶ σύ. Διὰ τοῦτο πίνε καὶ εὐφραίνου.

Λαμπρὸν ἔθιμον τῶν Αἰγυπτίων εἶναι καὶ τοῦτο. Οσάκις οἱ νεώτεροι συναντήσωσι καθ' ὅδὸν πρεσβύτερον, εὔθὺς παραμερίζουσιν ἀν δὲ τύχη που νὰ κάθινται, εὔθὺς ἀνίστανται, παραγωροῦντες τὸ κάθισμά των. Ἀντὶ δὲ νὰ χαιρετίζωσιν ἄλλήλους εἰς τὰς ὁδοὺς διὰ λέξεων, προσκυνοῦσι καταβιβάζοντες τὴν γέιρα μέχρι τοῦ γόνατος.

Ὄτις πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἔκαστος εἶναι ἰατρὸς μιᾶς μόνον νόσου, ἄλλος τῶν ὁφθαλμῶν, ἄλλος τῆς κεφαλῆς καὶ ἄλλος τῶν ὁδόντων καὶ ἄλλος ἄλλου μέρους τοῦ σώματος. Ὅταν δὲ ἀποθάνῃ ἄνθρωπος σεβαστός, δῆλαι αἱ γυναῖκες τῆς οἰκογενείας ἀλείψασαι τὴν κεφαλὴν ἢ καὶ τὸ πρόσωπον μὲ πηλὸν ἀφίουσι τὸν νεκρὸν καὶ γυρίζουσιν ἀνὰ τὴν πόλιν μὲ στήθη ἀνοικτὰ τυπόμεναι, καὶ δόμοι μὲ αὐτὰς καὶ ἄλλαι συγγενεῖς. Τοῦτο πράττουσι καὶ οἱ ἄνδρες. Ἔπειτα παραδίδουσι τὸ σῶμα εἰς ταρίχευσιν. Διαρκεῖ δὲ αὕτη ἔθιδομήκοντα ἡμέρας; Ἔπειτα παραλαμβάνουσιν οἱ συγγενεῖς τὸν νεκρόν, περικλείουσιν αὐτὸν ἐντὸς ξυλίνης θήκης ἐχούστης σχῆμα ἀνθρωπίνον καὶ ἀποθέτουσιν αὐτὸν εἰς τὸ νεκροταφεῖον ὅρθιὸν στήσαντες.

33. Ἡ πτηνὰ τῶν Αἰγυπτίων.

Κατ' αὐτῆς τῆς γάρας ἔξεστράτευσεν ὁ Καρβύσης. Ἐδα-

τίλειν δὲ ἐν Αἰγύπτῳ δὲ Ἀμασίς. Οὗτος εἶχε λάθη σύζυγον Ἐλ-
ληνίδα ἐκ Κυρήνης τὴν Λαδίκην, διότι ἐτίμα πολὺ τοὺς Ἐλλη-
νας. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἦλθον πολλοὶ Ἐλ-
ληνες εἰς Ναύκρατιν ώς καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Αἰγύπτου.

Κατὰ τούτου λοιπὸν τοῦ Ἀμάσεως ἔξεστράτευσεν ὁ Καμβύ-
στης, πρόφασιν εὐρών, ὡς λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἀμασίς δὲν ἦθέλησε νὰ
διώσῃ αὐτῷ σύζυγον τὴν ὥραιαν αὐτοῦ θυγατέρα. Οὐδηγὸν δὲ εἰς
τὴν ἐκστρατείαν ταύτην εἶχε προσλά�η Φάνητα τὸν Ἀλικαρ-
νασσέα, ὃστις σύμβουλος τοῦ Ἀμάσεως ἐπὶ πολλὰ ἔτη γενόμε-
νος, πολὺ ὀφέλησε τὸν Καμβύσην γνωρίσας εἰς αὐτὸν τὰ κατὰ
τὸν Ἀμασίν. Άλλὰ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἀράβων συνεδού-
λευτεν ὁ Φάνης νὰ συνθηκολογήσῃ ὁ Καμβύσης, ἵνα οὕτω μὴ
εὕρῃ κανένεν κώλυμα εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην. Διότι πᾶσα ἡ
γύρα απὸ τῆς Καδύτιος (Γάζης) πόλεως μέχρι τοῦ Πηλουσίου
ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀράβας, ἐνῷ ἡ ἄλλη ἡ ὑπεράνω τῆς Καδύτιος
μέχρι τῆς Φοινίκης ἀνήκει εἰς τοὺς Σύρους, τοὺς καλουμένους
Παλαιστίνους. Καὶ ὅντως ἡ συνθήκη αὗτη ὀφέλησε πολύ, διότι
ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀράβων οὐ μόνον δὲν ἐκώλυσε τὴν διόδον τῶν
Περσῶν διὰ τῆς γύρας του, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ προ-
θύμως παρέσχεν, ὅπερ εἶχε μετακομίσθη ἐπὶ καρήλων δι' ἀσκῶν
εἰς τοὺς σταθμοὺς τῆς ἀνύδρου γύρας, δι' ἣς διῆλθεν ὁ Καμβύ-
στης. Ή πρώτη μάχη μεταξὺ Περσῶν καὶ Αἰγυπτίων ἐγένετο εἰς
τὸ Πηλουσίον στόμα τοῦ Νείλου, ὅπου ὁ Ψαμήνιτος ἐγίνετο
Ἀμάσεως περιέμενε τοὺς Αἰγυπτίους· διότι ὁ πατήρ του εἶχεν ὡς
ποθάνη καὶ ταριχευθεὶς ἐτάφη εἰς τὴν πόλιν Σάιν. Ή μάχη ἐκα-
τέρᾳ θεν ἐγένετο πεισματώδης, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν πολλοὶ Πέρ-
σαι τε καὶ Αἰγύπτιοι· τέλος ὅμως ἐνικήθησαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ
φεύγοντες ἀτακτως ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῆς Μέμφιδος. Ο δὲ
Καμβύσης, πέμψας κήρυκα Πέρσην μὲν Μυτιληναῖον πλοίον,
προεκάλει αὐτοὺς εἰς συνθήκην. Άλλ' οἱ Αἰγύπτιοι συλλαβόντες
καὶ τὸν κήρυκα καὶ τοὺς ναύτας τοῦ πλοίου ἐκρεούργησαν ἀπαν-
τας. Τότε ὁ Καμβύσης ἐπολιόρκησε τὴν πόλιν, ἥτις ἐπὶ τέλους
γίναγκάσθη νὰ παραδοθῇ. Οἱ δὲ γείτονες τῶν Αἰγυπτίων Λίβιες,
Κυρηναῖοι, φοβηθέντες παρεδόθησαν καὶ οὗτοι ἀμαγγητί. Εἶδον δὲ
ἐν Πηλουσίῳ θαυμαστόν τι πρᾶγμα, ὅπερ καὶ οἱ ἀνθρώποι τῆς
γύρας μὲν διηγήθησαν. Έν ταῦτα ἐκείνοι ἐν σωρῷ χωριστὰ μὲν

τὰ κρανία τῶν πεσόντων Περσῶν, χωριστὰ δὲ τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων. Ἀλλὰ περίεργον τὰ μὲν κρανία τῶν Περσῶν ἡσαν τοσοῦτον ἀσθενῆ, ὥστε καὶ μὲ μικρὸν λιθάριον ἀν ἐκτύπεις αὐτό, εὐθὺς ἐτρυπῶντο, ἐνῷ τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἡσαν οὕτως ἴσχυρά, ὥστε μόλις διὰ λίθου μεγάλου ῥιπτομένου μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀδύνατο νὰ διαρρήξῃς αὐτά. Καὶ ὁ λόγος φαίνεται ὅτι είναι ὁ ἔξης· οἱ μὲν Αἰγύπτιοι ξυρίζουσι τὴν κεφαλήν των ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας καὶ τὸ δυτοῦν τῆς κεφαλῆς ψήνεται καὶ σκληρύνεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Οὗτος είναι καὶ ὁ λόγος ὅτι οὕτοι γίνονται φαλακροί. Οἱ δὲ Πέρσαι ἔχουσι κρανίους ἀσθενές, διότι φοροῦντες τιάρας ἐκ μικρᾶς ἡλικίας δὲν ἐκθέτουσι τοῦτο εἰς τὸν ἡλιον καὶ καθιστῶσιν οὕτως αὐτὸ μαλακὸν καὶ ἀδύνατον.

34. Ψαμμηνέτου καρτερέα.

Τῇ δὲ δεκάτῃ ἡμέρᾳ, ἀφ' ἣς ἐκυρίευσε τὴν Μέμφιν ὁ Καμβύσης θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ψαμμηνίτου, ἐκάθισεν αὐτὸν εἰς τὸ προάστειον καὶ ὄμοῦ μὲ αὐτὸν καὶ ἄλλους Αἰγυπτίους. Διὰ τοῦ μέρους δὲ τούτου εἶχε διατάξῃ νὰ διέλθωσιν αἱ θυγατέρες τῶν πρώτων Αἰγυπτίων ὡς καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ψαμμηνίτου, ἀπασαι ἐνδεδυμέναι ὡς δοῦλαι καὶ μὲ ὑδρίαν ἀνὰ χεῖρας, ἵνα φέρωσιν ὕδωρ. Ἰδόντα δὲ τὰ κοράτια τοὺς γονεῖς, ἤρξαντο νὰ κλαίωσιν, ἐθρήγουν δὲ καὶ οἱ γονεῖς τῶν ἐπίσης διὰ τὴν ὀυστυχίαν τῶν τέκνων των. Μόνος δὲ ὁ Ψαμμήνιτος δὲν ἐκλαυσεν, ἀλλ᾽ ἔκυψεν εἰς τὴν γῆν τὴν κεφαλήν, μὴ θέλων νὰ βλέπῃ τοιαύτην συμφοράν. Μετὰ τοῦτο ὁ Καμβύσης, θέλων νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Αἰγυπτίους, διότι ἐφόνευσαν τοὺς Μυτιληναίους, οὓς εἶχε στείλη μὲ πλοῖον πρότερον πρέσβεις εἰς Μέμφιν, ὅτε ἔζητει νὰ παραδώσωσιν ἀνευ πολέμου τὴν πόλιν, διέταξε νὰ φονευθῶσι διστοχίοι Αἰγύπτιοι, ἐν οἷς καὶ ὁ νιὸς τοῦ Ψαμμηνίτου. Ἀπαγόρενοι δὲ οὕτοι εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης δεδεμένοι διὰ σχοινίου ἐκτοῦ λαιμοῦ καὶ κεχαλινωμένοι ἀπὸ τὸ στόμα διηθῶν ἐμπροσθεν τῶν περιφανῶν Αἰγυπτίων καὶ τοῦ βασιλέως Ψαμμηνίτου. Ἀπαντες δὲ οἱ παρακαθήμενοι ἐλυπήθησαν καὶ ἔκλαιον, μόνον ὁ Ψαμμήνιτος ἐπράξεν ὅτι καὶ διὰ τὴν θυγατέρα του. "Οτε ὅμως ὁ μοτράπεζός του πρεσβύτερος αὐτοῦ, ἀπολέσας ὅλην τὴν οὔσιαν του, περι-

ήρχετο τὸν στρατὸν ἐπαιτῶν καὶ ἔφθασε πρὸς τὸν Ψαμμήνιτον, οὗτος δὲν ἦδυνόθη νὰ μὴ κλαύσῃ πλέον καὶ καλέσας τὸν φίλον ὄνομαστὶ ἐθρήνει τὴν συμφοράν του. Ὁ δὲ Καμβύσης μαθὼν τὰ γενόμενα ἔστειλεν ἄνθρωπον καὶ εἶπε ταῦτα πρὸς αὐτόν.

Ο δεσπότης Καμβύσης, ὁ Ψαμμήνιτε, σὲ ἑρωπᾶ, διατί βλέπων τὴν θυγατέρα σου δυστυχοῦσαν καὶ τὸν υἱόν σου φερόμενον εἰς τὸν θάνατον σύτε ἀνεβόρσες οὔτε ἔκλαυσες, ὅμως ἄνθρωπον πτωχόν, μετὰ τοῦ ὅποιου, ως μαθάνει, δὲν ἔχεις καρμίαν συγγένειαν, ἐτίμησες, θρηνήσας τὴν συμφοράν του;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ψαμμήνιτος: Ὡ νὺε τοῦ Κύρου, ή μὲν ἴδική μου συμφορὰ εἶναι μεγαλειτέρα θρήνων, ή δυστυχία ὅμως τοῦ φίλου μου ἡτο ἀξία δακρύων, διότι γέρων ἥδη ἔστερήνη τῶν πάντων.

Ως εἶπε ταῦτα ὁ ἀπεσταλμένος πρὸς τὸν Καμβύσην, λέγουσιν ὅτι ἐδάκρυσαν πάντες οἱ Πέρσαι καὶ ὁ Κροῖσος, ὅστις ἤκαλούθει τὸν Καμβύσην εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ ὁ Καμβύσης ἐκινήθη εἰς οίκτον ἀκούσας καὶ διέταξε νὰ μὴ θανατωθῇ ὁ υἱός του, νὰ φέρωσι δὲ καὶ τὸν Ψαμμήνιτον πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ὁ μὲν υἱός εἶχε θανατωθῆν πρῶτος, ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὀδηγήθη πρὸς τὸν Καμβύσην, ὅστις παρηγόρησεν αὐτόν, διατάξας τοῦ λοιποῦ νὰ ἀποκλαύῃ πάσης περιποιήσεως μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Ξ. Κατάσκοπος Καμβύσου εἰς Αἴθιοπέων.

Ο Καμβύσης ἐκ τῆς Μέμφιδος ἥλθεν εἰς τὴν Σάιν, ἔνθα διέταξε νὰ ἐκθάψωσι τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀμάσεως, τὸν ὅποιον, ἀρ' οὐ ἐμαστίγωσαν καὶ ἀπέτιλαν αὐτοῦ τὰς τρίχας καὶ παντοιοτρόπως ἔξυρισαν, διέταξε τέλος καὶ νὰ καύσωσι. Τοῦτο θεωρεῖται παρὰ τοῖς Αἴγυπτίοις λίαν ἀνόσιον ἔργον.

Ἐν Σάιν διατρίβων ὁ Καμβύσης ἐσκέφθη νὰ ὑποτάξῃ τοὺς Καρχηδονίους καὶ Ἀμμωνίους καὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας. Ἀλλ' ή ἐκαστρατεία κατὰ τῶν Καρχηδονίων ἐματαιώθη, διότε οἱ Φοίνικες ἥρνήθηταν ἐπιμόνως νὰ στρατεύσωσι κατὰ τῶν Καρχηδονίων, ἀνδρῶν ὅμοφύλων καὶ συγγενῶν. Ἄγευ δὲ τῶν Φοίνικων, ἀποτελούντων τὸ σπουδαιότατον μέρος τοῦ στόλου, οἱ λοιποὶ δὲν ἦσαν ἀξιόμαχοι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. Πρὶν δὲ στρα-

πεύση κατὰ τῶν Αἰθιόπων, ἡθέλησε νὰ κατασκοπεύσῃ τὴν χώραν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔφερεν ἀνθρώπους ἐξ Ἐλεφαντίνης, οἵτινες ἐγνώριζον τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν, καὶ τούτους ἀπέστειλε πρὸς τοὺς Αἰθιόπας δώσας εἰς αὐτοὺς παντοῖα δῶρα, πορφυροῦν ἔνδυμα καὶ χρυσοῦν περιαυχένιον στρεπτὸν καὶ ψέλια καὶ ἀλάβαστραν μὲ μύρον καὶ ἔνα κάδον πλήρη οἶνου ἐκ φοινίκων. Διὰ τῶν δώρων τούτων ἐνόρμιζεν ὅτι θὰ ἡδύναντο νὰ κρύψωσι τὴν κυρίαν ἀποστολήν των. Μὲ τὰ δῶρα ταῦτα ἐπορεύθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι εἰς Αἰθιοπίαν, ὅπου παρουσιασθέντες εἰς τὸν βασιλέα τῶν Αἰθιόπων εἶπον τὰ ἔξῆς.

Ο βασιλεὺς τῶν Περσῶν Καμβύσης θέλων νὰ εἴναι φίλος πρὸς σέ, ἔστειλεν ἡμᾶς διατάξας νὰ ἔλθωμεν μετὰ σου εἰς ὁμιλίαν καὶ νὰ σοὶ προσφέρωμεν ὡς δῶρα ἐκ μέρους του αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ ὅποια καὶ αὐτὸς πολὺ ἀγαπᾷ.

Ο δὲ βασιλεὺς τῶν Αἰθιόπων, νοήσας ὅτι ἡσαν κατάσκοποι, ἀπεκρίθη εἰς αὐτοὺς τὰ ἔξης.

Οὔτε ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἔστειλεν ὑμᾶς, ἵνα φέρητε πρὸς ἐμὲ δῶρα ἐπιθυμῶν δῆθεν τὴν μεταξύ μας φιλίαν, οὔτε σεῖς λέγετε τὴν ἀλήθειαν (διότι ἡλθετε νὰ κατασκοπεύσητε τὸ βασιλείον μου), οὔτε ἔχεινος εἴναι ἀνήρ δίκαιος. διότι, ἐὰν ἦτο δίκαιος, δὲν θὰ ἐπεθύμει χώραν ἄλλην ἢ τὴν ἴδιαν του, οὐδὲ θὰ διενοεῖτο νὰ ὑποδουλώσῃ ἀνθρώπους, οἵτινες οὐδέποτε ἡδίκησαν αὐτόν. Άλλὰ τώρα φέρετε εἰς αὐτὸν τὸ τόξον τοῦτο καὶ εἰπατε ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰθιόπων δίδει αὐτὴν τὴν συμβουλὴν πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὅτι τότε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν μακροβίων Αἰθιόπων, ὅταν οἱ Πέρσαι δύνανται νὰ τανύωσι τοιαῦτα τόξα. Άλλὰ καὶ τότε νὰ ἐνθυμηθῇ νὰ ἔλθῃ μὲ στρατὸν περισσότερον τῶν Αἰθιόπων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ ἂς γνωρίζῃ χάριν εἰς τοὺς θεούς, οἵτινες δὲν ἐνέβαλον εἰς τὸν νοῦν τῶν Αἰθιόπων νὰ προσκτήσωνται καὶ ἄλλην χώραν εἰς τὴν ἴδιαν τῶν:

Ταῦτα εἰπὼν ἔχαλάρωσε τὸ τόξον καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους. Ἐπειτα ἤρωτησεν ὁ βασιλεὺς περὶ τοῦ πορφυροῦ ἐνδύματος καὶ τοῦ μύρου κατ τοῦ περιαυχενίου καὶ τῶν ψελίων. Ὁτε δὲ ἔξήγησαν αὐτὰ οἱ Πέρσαι, τότε διὰ μὲν τὰ δύο πρῶτα εἶπεν ὅτι, ὡς εἴναι οἱ Πέρσαι δολεροί, οὕτω δολερὰ εἴναι καὶ τὰ φορέματά των. διὰ δὲ τὰ ἄλλα ἔξέλαβε ταῦτα ὡς πέδας

καὶ εἶπεν ὅτι οἱ Αἰθίοπες ἔχουσι πολὺ ἴσχυροτέρας πέδας τούτων. Μόνον μὲ τὸν οἶνον ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰπὼν ὅτι κατὰ τὸν οἶνον οἱ Αἰθίοπες εἶναι ὑποδεέστεροι τῶν Περσῶν.

ΣΤΑΣΙ. ΙΙΙΑΙΡΟΥΣΟΥ ΣΥΜΦΩΡΩΣ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Διηγήθη ὁ ἔπειτα ὁ βασιλεὺς ὅτι ἔκαστος Αἰθίοψ ζῆται μέχρις ἔκατον εἰκοσιν ἑτῶν καὶ περισσότερον, τρώγουσι δὲ βραστὰ κρέατα καὶ πίνουσι γάλα. Ἐπειτα ἔφερεν αὐτοὺς εἰς κρήνην, ἐν τῇ ἐλούοντο οἱ Αἰθίοπες καὶ τῆς ὅποιας τὸ ὕδωρ ὄμοιάζει πρὸς τὸ ἔλαιον καὶ μαρίζει ὡς τὰ ἵα. Εἶναι δὲ τὸ ὕδωρ ποσοῦτον ἐλαφρόν, ὥστε οὐδὲν σῶμα οὔτε ξύλον οὔτε ἄλλο ἐλαφρότερον τοῦ ξύλου οὔνται νὰ πλέγῃ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ τὰ πάντα χωροῦσιν εἰς τὸν βυθοῦν. Καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀποδίδουσι τὴν αἰτίαν τῆς μακροβιότητος. Ἀπὸ τῆς κρήνης ὥστιγγησεν αὐτοὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἐνθα δῖοι ἡσαν δεδεμένοι ἐν γρυσσαῖς πέδαις. Ἐκ τῶν μετάλλων εἰς τοὺς Αἰθιόπας σπανιώτατον καὶ πολυτιμότατον εἶναι ὁ χαλκός. Ἄφ' οὐ δὲ εἰδον τὸ δεσμωτήριον, ἔπειτα εἰδον καὶ τὴν τράπεζαν τοῦ ἡλίου, ἥπερ εἶναι λειμών ἐν τῷ προαστείῳ πλήρης κρεάτων παντοίων, τὰ ὅποια τὴν νύκτα παρασκευάζοντες οἱ ἔκαστοι ὑπάλληλοι παραβάτουσι τὴν ἡμέραν εἰς πάντα θέλοντα νὰ φάγῃ. Ἄφ' οὐ δὲ πάντα ταῦτα παρετίθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπέστρεψαν καὶ ἀνήγγειλαν πρὸς τὸν Καμβύσην, ὃσα εἶπεν αὐτοῖς οἱ βασιλεὺς τῶν Αἰθιόπων. Τότε ὁ Καμβύσης ὡργίσθη καὶ γωρίσ-
υκάρη τὰς προστηκούσας παρασκευὰς διὰ τοιαύτην μακρινὴν ἐκ-
στρατείαν ἐλάβε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ διηυθύνθη κατὰ τῶν Αἰ-
θιόπων. Ής δὲ ἔφθασεν εἰς θίβας τῆς Αἰγύπτου, ἀπεκάρισεν ἐκ
τοῦ στρατοῦ πέντε μυριάδας καὶ διέταξε νὰ πορευθῶσι κατὰ τῶν
Ἀμμωνίων καὶ νὰ κάνουσσι τὸ μαντείον τοῦ Διός, ἀφ' οὐ πρότε-
ρον ἔξανδροποδίσωσι τοὺς κατοίκους. Αὐτὸς δὲ ἔξηκολούθησε
μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ νὰ πορεύηται κατὰ τῶν Αἰθιόπων. Δὲν
εἴγον δὲ διέλθη τὸ πέμπτον μέρος τῆς ὁδοῦ, ὅτε ἔξηγντλήθησαν ὅ-
λαι αἱ ζωτορροφίαι, ἀς εἶχον, ἀκόμη δὲ καὶ τὰ ὑποζύγια, τὰ ὅποια
καὶ αὐτὰ ἔφαγεν ὁ στρατός. Ἄλλ' ὁ Καμβύσης δὲν ἐλαβεν αὐτὰ
πρὸς ὄφθαλμῶν καὶ ἐπορεύετο εἰς τὰ πρόσω, οἱ δὲ στρατιῶται ἔ-
πορο ὄφθαλμῶν καὶ ἐπορεύετο εἰς τὰ πρόσω, οἱ δὲ στρατιῶται ἔ-
πορο ὄφθαλμῶν καὶ ἐπορεύετο εἰς τὰ πρόσω, οἱ δὲ στρατιῶται ἔ-

χαμψώδη, εἰς τὸν ὁποῖον οὐδὲν εὔρισκον νὰ φάγωσιν, ἐκεῖ συνέθη φοβερὸν πρᾶγμα μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν, ἔρριψαν κλήρους μεταξύ των καὶ ἕνα ἐκ δέκα στρατιωτῶν ἔτρωγον. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο ὁ Καμβύσης, ἐφοβήθη τὴν ἀλληλοφαγίαν καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Θήρας καὶ ἐκ τῶν Θηρῶν πάλιν εἰς Μέμφιν, ὅπου ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ στόλος του. Ἐκ δὲ τῶν πέντε μυριάδων στρατιωτῶν, οἵτινες ἐστάλησαν κατὰ τῶν Ἀμμωνίων, οὐδεὶς αὐτῶν οὔτε ἐκεῖ ἐφθασεν οὔτε ὅπίσω ἐπέστρεψεν, ἀλλὰ πάντες εὗρον κακὸν τέλος ἐν τῇ ἑρήμῳ, καλυφθέντες ὑπ' ἄμμου.

37. Η αραφροσύνη Καμβύσου.

Οτε ὁ Καμβύσης ἐφθασεν εἰς Μέμφιν, ἐφάνη εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ὁ Ἄπις. Συνήθιζον δὲ οὗτοι κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ θεοῦ τούτου νὰ φορῶσι τὰ κάλλιστα φορέματα καὶ νὰ πανηγυρίζωσι συμποσιάζοντες. Ὁ δὲ Καμβύσης ίδων τοὺς Αἰγυπτίους ταῦτα ποιοῦντας ἐνόμισεν ὅτι γαιρεκακοῦσι δι' ὅσα κακὰ ἔπαθε, καὶ διέταξε νὰ μαστιγῶσωσι τοὺς ιερεῖς, ἐκ δὲ τῶν Αἰγυπτίων νὰ φονεύσωσι πάντα, ὃν εὔρωσιν ἑορτάζοντα. Ἐπειτα ἐκέλευσε νὰ φέρωσι πρὸς αὐτὸν τὸν Ἄπιν, ὃν ἐτρύπησε διὰ τοῦ ἐγχειριδίου καὶ ἀπέκτεινεν. Πράττων δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, θεωρίως ήταν παράφρων. Καὶ δείγματα τοιαύτης παραφροσύνης ἔδειξε καὶ πρότερον. Πρῶτον εἶχε διατάξῃ νὰ φονευθῇ ὁ ἀδελφός του Σμέρδις ὑπὸ φύόνου, ὅτι μόνος αὐτὸς ἡδυνήθη νὰ τανύσῃ τὸ τόξον, τὸ ὅπειον ἔφερον οἱ ἀπεσταλμένοι παρὰ τῶν Αιθιόπων. Δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἀπέπεμψεν αὐτὸν ὅπίσω εἰς Πέρσιαν. Ἐπειδὴ δὲ εἶδεν ὅνειρον, ὅτι ὁ Σμέρδις ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου, φύάνων διὰ τῆς κερατῆς μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἔστειλε τὸν Πρηξάσπη καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ἐπειτα ἐφόνευσεν ίδιᾳ χειρὶ τὴν ἀδελφήν του, διότι ἐδάκρυσε ποτε μνησθεῖσα τοῦ Σμέρδιος. Καὶ τὸν υἱὸν αὐτὸν τοῦ Πρηξάσπους, ὃν εἶχεν οἰνοχόον ὁ Καμβύσης διὰ τὴν φιλίαν τὴν μεγάλην πρὸς τὸν πατέρα, ἐφόνευσε διὰ τὴν ἔξης αἰτίαν. Ἡρώτησε τὸν Πρηξάσπη, τίνα γνώμην ἔχουσιν οἱ Πέρσαι περὶ αὐτοῦ. Πρὸς ταῦτα ὁ Πρηξάσπης ἀπεκρίθη: Κατὰ μὲν τὰ ἄλλα, δέσποτα, ἐπαινοῦσί σε μεγάλως, λέγουσιν ὅμως ἀτι εἰσαὶ καθ' ὑπερβολὴν παραδεδομένος εἰς τὸν οἶνον. Τοῦτο ἐλύπησε τὸν Καμβύ-

σην, ὅστις ωργισμένος εἶπε πρὸς τὸν Πρηξάσπην·

Ἄφ' οὖ εἴμαι ἔκδοτος εἰς τὸν οἶνον, θὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ἔχω τὸν νοῦν μου. "Ωστε είναι ψευδῆ ὅσα πρότερον ἔλεγον οἱ Πέρσαι, ὅτι ἐγὼ εἴμαι ἀνώτερος τοῦ πατρός μου, διότι ἡμην κύριος οὐ μόνον τῶν χωρῶν, ἀς ὑπέταξεν ὁ πατήρ μου, ἀλλὰ καὶ ἄλλας εἰς ταύτας προσέθηκα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τὴν γνώμην τοῦ Κροῖσου, ὅστις εἶπεν ὅτι ὁ Κῦρος διαφέρει ἐμοῦ, διότι ἐγὼ δὲν ἔχω οὐίον, οἷον ἐκεῖνος ἐμὲ κατέλιπε. Διὰ νὰ μάθης ὅμως καὶ σύ, ὁ Πρηξάσπες, ἀν ἐγὼ δὲν ἔχω τὸν νοῦν μου, θὰ οἱ Πέρσαι οἱ τοιαῦτα λέγοντες, ίδού θὰ σκοπεύσω τὸν οὐίον σου, ὅστις ἴσταται εἰς τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας. Καὶ ἀν μὲν τὸν ἐπιτύχω εἰς τὸ μέσον τῆς καρδίας, τότε οἱ Πέρσαι μωρολογοῦσιν, ἀν δὲ ἀποτύχω τότε ἐγὼ μαίνομαι.

Ταῦτα εἰπὼν ἐτέξευσε κατὰ τοῦ παιδός, ὅστις ἔπεσεν ἀπνους. Εὔθὺς διέταξε νὰ σχίσωσι τὸ σῶμα καὶ νὰ ἔξετάσωσι τὴν πληγήν. "Οτε δὲ ὄντως εὑρέθη τὸ βέλος ἐμπεπηγμένον εἰς τὴν καρδίαν, εἶπε πρὸς τὸν πατέρα γελῶν καὶ περιχαρής γενόμενος·

Πρήξασπες, βλέπεις καλῶς ὅτι δὲν εἴμαι ἐγὼ παράφρων, ἀλλ' οἱ Πέρσαι. Τώρα δὲ εἰπέ μοι, εἰδές ποτε ἄνθρωπον νὰ τοξεύῃ οὕτως εὐστόχως;

Ο δὲ Πρηξάσπης ίδων ὅτι ὁ ἄνθρωπος ήτο ἔξω φρεγῶν εἶπε· Δέσποτα, σὺ δ' αὐτὸς ὁ θεός, νομίζω θὰ ἡδύνατο νὰ βάλῃ εὐστοχώτερον.

38. Καὶ ἄλλαι ἀσεβεῖς πράξεις τοῦ Κακοῦνσου.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔπραξε τώρα. "Αλλοτε πάλιν λαβὼν δώδεκα ἐκ τῶν πρώτων Περσῶν ἔθαψεν ἄνευ λόγου αὐτοὺς ζῶντας μὲ τὴν κεφαλὴν κάτω. Ταῦτα βλέπων ὁ Κροῖσος ὁ Λυδὸς εἶπε πρὸς αὐτὸν τὰ ἔξης·

"Ω βασιλεῦ, μὴ ἀφίνεσαι ὄλοτελῶς εἰς τὴν ὅρμην τῆς νεότητός σου καὶ τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ κράτει καὶ μετρίαζε σεαυτόν. "Αν ἔξακολουθῆς νὰ φονεύῃς τοὺς πολίτας ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰτίας, φονεῦμαι μὴ ἔγκιος ἐπανάστασιν τῶν Περσῶν ἐναντίονσου. Ταῦτα νομίζω καθήκον νά σοι εἴπω, ἔκτελῶν ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ πατρός σου, νά σοι δεικνύω ὅτι είναι εἰς σὲ ὡφέλιμον.

Πρὸς τοὺς εὐνοϊκοὺς τούτους λόγους τοῦ Κροίσου ἀπεκρίθη
ὁ Καμβύσης ὡς ἔξῆς·

Σὺ τολμᾶς νὰ διδῷς συμβουλὰς καὶ εἰς ἐμέ, ὅστις διώρθωσες
τὸν ἑαυτόν σου καὶ τὴν πατρίδα σου, διώρθωσες δὲ καὶ τὸν πατέ-
ρα μου, συμβουλεύσας αὐτὸν νὰ διαβῇ τὸν Ἀράξην (Ὦξον) καὶ
ἔκει νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς Μασσαγέτας; Ἄλλὰ δὲν θὰ χαρῆς
διὰ τοῦτο, ίδού παρουσιάσθη ἡ εὐκαιρία, ἣν πάλαι ἐζήτουν.

Ταῦτα εἰπὼν ἤθελησε νὰ λάβῃ τὸ τόξον καὶ νὰ φονευσῃ τὸν
Κροίσον, ἀλλ' οὗτος ἔφυγε ταχέως ἔξω. Τότε διέταξε τους ὑπη-
ρέτας νὰ φονεύσωσιν αὐτὸν. Οἱ δὲ ὑπηρέται, φοβούμενοι μὴ ὁ βα-
σιλεὺς μετανοήσῃ καὶ τιμωρήσῃ αὐτούς, ἀν ἐφόνευσόν τὸν Κροί-
σον, ἐσκέφθησαν νὰ κρύψωσιν αὐτὸν. Καὶ ἂν μὲν ἤθελε τὸν ζη-
τήσῃ, τότε νὰ παρουσιάσωσι αὐτὸν καὶ νὰ λάβωσι μάλιστα καὶ
δῶρα, εἰ δὲ μή, νὰ φονεύσωσι αὐτὸν κατόπιν. Καὶ ἀληθῶς ὁ
Καμβύσης μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐπόθησε τὸν Κροίσον, οἱ δὲ θε-
ράποντες ἀνήγγειλαν αὐτῷ ὅτι Ζη. Τότε ὁ Καμβύσης τὸν μὲν
Κροίσον ἐδέχθη χαίρων, τοὺς δὲ ὑπηρέτας ἐθανάτωσε.

Ἄλλα καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων πράξεων τοῦ ὁ Καμβύσης φι-
νεται ὅτι ἔπασχε τὰς φρένας. Ἐν Μέμφιδι μένων ἦνοιγε τοὺς
τάφους καὶ παρετήρει τοὺς νεκρούς. Εἰσῆλθε μάλιστα καὶ εἰς τὸ
ἱερὸν τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἐγγένεσε τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, ὡς καὶ
εἰς τὸ ιερὸν τῶν Καβείρων, εἰς τὸ ὅποιον οὐδεὶς εἶναι θεμιτὸν νὰ
εἰσέρχηται, πλὴν τοῦ ιερέως, κατατκῶψας δὲ ἐκαυσε καὶ τὰ ἀ-
γάλματα. Τοιαῦτα ἀσεβῆ πράγματα μόνον μαινόμενος ἄνθρω-
πος δύναται νὰ πράξῃ. Οἰαδήποτε καὶ ἀν φαίνηται ἡμῖν ἡ θρη-
σκεία καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἄλλων, εἰς τούτους ὅμως φαίνονται ὡς
τὰ κάλλιστα πάντων. Καὶ πᾶς φρόνιμος ἄνθρωπος εὐλαβεῖται
τοῦ ἄλλου τὴν πίστιν οὐδὲ χλευάζει ὅτι ὁ ἄλλος λατρεύει. Διη-
γοῦνται δὲ περὶ τοῦ Δαρείου ὅτι καλέσας τινὰς τῶν Ἰνδῶν, οἵτι-
νες τρώγουσι τοὺς ἀποθανόντας, ἥρωτησεν ἀντὶ πόσων χρημά-
των ἐδέχοντο νὰ καύσωσι τοὺς νεκρούς των. Οὗτοι δὲ μετ' ἐκ-
πλήξεως εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα, νὰ μὴ λέγῃ τοιαῦτα ἀσεβῆ
πράγματα: "Ἐπειτα ἐκάλεσεν Ἐληνας, οἵτινες καίουσι τοὺς
νεκρούς, καὶ ἥρωτησεν ἀντὶ πόσων χρημάτων ἐδέχοντο νὰ φά-
γωσι τοὺς ἀποθανόντας. Οὗτοι δὲ ἀπεκρίθησαν ὅτι οὐδέποτε ἐπ'
οὐδενὶ ὅρῳ ἥδύναγτο νὰ πράξωσι τοῦτο. Ἡ συνήθεια λοιπόν, ὡς

ἀποδεικνύει καὶ τοῦτο καὶ ὡς λέγει καὶ ὁ Πίνδαρος, εἶναι ὁ βασιλεὺς πάντων.

39. Τὸ δακτυλέζειν τοῦ Πολυκράτους.

Ο Πολυκράτης ἦτο φίλος τοῦ Ἀμάσεως. Κατορθώσας δὲ νὰ γίνῃ τύραννος τῆς Σάμου διὰ στάσεως, δὲν ἤρκεσθη εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἥθιέλησε νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν πλησίον χωρῶν, ὑποτάττων ἀδιακρίτως καὶ φιλικάς καὶ ἔχθρικας πόλεις. Διότι ἔλεγεν ὅτι περισσοτέραν χάριν θὰ σοὶ γνωρίζῃ ὁ φίλος, ὃταν ἀποδώσῃς εἰς αὐτὸν τὴν ἀρχήν, τὴν ὥποιαν τοῦ ἀφρέσεος, ἢ ἂν δὲν πράξῃς μηδὲν τούτων Οὔτως εἶχεν ὑποτάξῃ τὴν Λέσβον, τὴν Μήλητον καὶ ἄλλας νήσους καὶ πόλεις ἐν τῇ ἥπειρῳ. Ή δὲ φήμη περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ Πολυκράτους ἔφθασε πανταχοῦ, ἔφθασε δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀμασιν. Τότε ὁ Ἀμασις ἔγραψε τὴν ἔξης ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πολυκράτη.

Ο Ἀμασις ταῦτα λέγει πρὸς τὸν Πολυκράτη. Εὐχάριστον εἶναι εἰς τὸν φίλον νὰ μανθάνῃ ὅτι ὁ φίλος εὐτυχεῖ. Ἀλλ' εἰς ἐμὲ δὲν ἀρέσκουσιν αἱ μεγάλαι εὐτυχίαι σου, διότι ἡξεύρω ὅτι αὗται δὲν φέρουσιν εἰς καλὸν τέλος. Καὶ διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύω, ἀφ' οὐ ἡ τύχη πάντοτε σὲ εὔνοεῖ, νὰ ἐπιβάλῃς εἰς σεαυτὸν οἰκειοθελῶς μίαν συμφοράν. Λάθε ὅτι εἶναι εἰς σὲ πολύτιμον καὶ ἀγαπητὸν καὶ ἀπόβαλε, ὥστε μηδέποτε τοῦτο νὰ ἀποκτήσῃς. Δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου νομίζω ὅτι θὰ δυνηθῆς νὰ ἀπόφυγης μέγα κακὸν τῆς τύχης.

Ο Πολυκράτης, ἀναγνοὺς ταῦτα καὶ δρθὰ ὑπολαβὼν, ἔλαβε δακτυλίδιον χρυσόδετον μὲ σμάραγδον λίθον, ἔργον θαυμαστὸν τοῦ περιφήμου τεχνίτου Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέους, Σαμίου, καὶ ἔλθων μὲ πλοίον μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν ἔφριψεν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, σφόδρα λυπηθεὶς διὰ τοῦτο. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἔλυπεῖτο διὰ τὴν συμφοράν. Δὲν εἶχον δὲ παρέλθη πέντε ἡ ἔξη ἡμέραι ἀπὸ ταύτης, ὅτε ὀλιεύεις τις λαβῶν ἵχθυν μέγαν καὶ καλὸν ἔφερε δῶρον εἰς τὸν Πολυκράτη λέγων ταῦτα πρὸς αὐτόν.

* Βασιλεῦ, συλλαβὼν τοῦτον τὸν ἵχθυν δὲν ἔκρινα δίκαιον νὰ φέρω εἰς τὴν ἀγοράν, εἰ καὶ εἴμαι ἀποχειροβίωτος, ἀλλ' ἔθεωρης τοῦτον ἄξιον σοῦ καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας σου. Καὶ διὰ τοῦ-

το προσφέρω αὐτὸν εἰς σὲ δῖορον.

Ο Πολυκράτης ηγαριστήθη διὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ εἶπε.

Πολὺ καλὰ ἔπραξες, καὶ σὲ εὐχαριστῶ καὶ διὰ τοὺς λόγους σου καὶ διὰ τὸ δῶρόν σου. Εἰσαι καὶ σὺ κεκλημένος εἰς τὸ δεῖπνον.

Ο ἀλιεὺς, μέγα φρονῶν διὰ τὴν τιμὴν ταύτην, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Οἱ δὲ ὑπηρέται τέμνοντες τὸν ἵχθυν εὔρον ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ τὸ δακτυλίδιον τοῦ βασιλέως, ὅπερ καὶ ἔδωκαν εὐθὺς πρὸς αὐτὸν χαίροντες. Καὶ ὄντως ἡ εὐτυχία τοῦ Πολυκράτους δὲν διήρκεσε πολὺ, διότι ἐφονεύθη ὑπὸ Πέρσου τινὸς ὀνόματι Ὁροίτου, ὅστις ἦτο διοικητὴς τῶν Σάρδεων. Οὗτος ἦτο ὀργισμένος κατὰ τοῦ Πολυκράτους διὰ τὴν ἔξης, ὡς λέγουσιν, αἰτίαν. Ήμέραν τινὰ εἶχε πέμψῃ ἀπεσταλμένον πρὸς τὸν Πολυκράτη δι' ὑπόθεσίν τινα. Ο δὲ Πολυκράτης ἐδέχθη τὸν πρεσβευτὴν ἔξηπλωμένος εἰς τὸν ἀνδρῶνα, ἔνθα εὑρίσκετο καὶ ὁ Ἀνακρέων ὁ Τήριος, ἔχων μάλιστα καὶ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον, χωρὶς μήτε νὰ μεταστραφῇ μήτε νὰ ἀποκριθῇ τι εἰς ὅσα ὁ ἀπεσταλμένος ἔλεγε. Τὸ τοιοῦτο, τὸ ἐποίον συνέβη εἴτε κατὰ τύχην, εἴτε καὶ ἐπίτηδες, πρὸς περιφρόνησιν τοῦ Ὁροίτου, ἐγένετο αἰτία τοῦ θανάτου του. Διότι ὁ Ὁροίτης ἀγανακτήσας ἐμηγγανεύθη τὰ ἔξης. Ἐπειδὴ ἔμαθεν ὅτι ὁ Πολυκράτης διενοεῖτο νὰ ἀποβῇ θαλασσοκράτωρ, ἔστειλε διὰ πιστοῦ ἀνθρώπου πρὸς αὐτὸν τὴν ἔξης ἐπιστολήν.

Ο Ὁροίτης λέγει ταῦτα πρὸς τὸν Πολυκράτη. Μανθάνω ὅτι σκέπτεσαι νὰ ἐπιχειρήσῃς μεγάλα πράγματα, ἀλλὰ δὲν ἔχεις χρήματα, ὅσα σοῦ γρειάζονται. "Αν πράξῃς ὅτι σοὶ προτέίνω, καὶ σεαυτὸν θὰ ὑψώσῃς καὶ ἐμὲ θὰ σώσῃς. Ο Καμβύσης μανθάνω θετικῶς ὅτι ἀπεφάσισε νὰ με θανατώσῃ. Σὺ δύνασαι νὰ με σώσῃς καὶ νὰ λάθῃς τὰ χρήματα τοῦ βασιλέως, τὰ ὅποια εὑρίσκονται εἰς χειράς μου. "Αν δὲν πιστεύῃς εἰς ὅσα σοὶ λέγω, στειλε πιστόν σου ἀνθρωπὸν εἰς Μαγνησίαν, ἔνθα ἥδη εὑρίσκομαι, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ πιστεύσῃς. Ο Πολυκράτης, ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, ἔστειλε τὸν γραμματέα του εἰς Μαγνησίαν, ἵνα πληροφορηθῇ περὶ τῶν πραγμάτων. "Οτε δὲ οὗτος ἐφθασεν ἔκει, ὁ Ὁροίτης γεμίσας ὀκτὼ κιβώτια μὲ λίθους, ἐκάλυψεν ἐπάνω

τούτους μὲν χρυσᾶ νομίσματα καὶ ἔκλεισεν ἐπιμελῶς. Ἐπειτα
ἔφερεν ἐκεῖ τὸν γραμματέα τοῦ Πολυκράτους, πρὸς ὃν ἐπέδειξε
τὰ κιβώτια τὰ πλήρη δῆθεν χρυσοῦ. Οὐ γραμματεὺς, οὐδὲν κακὸν
ὑποπτεύων, ἐπίστευσε τοῦτο καὶ ἐπανελθὼν εἰς Σάμον ἔθεται
τὸν Πολυκράτη περὶ τῶν δικτῶν κιβωτίων, τὰ ὅποια εἶδε πλή-
ρη χρυσῶν νομισμάτων. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης ἐπλευ-
σεν εἰς Μαγνησίαν, ἔνθα ἐφονεύθη σικτῷς ὑπὸ τοῦ Ὁροίτου καὶ
ἀνεσταυρώθη.

40. Ὁ Φευδοσμέρδης.

Ἐνῷ δὲ ὁ Καμβύσης διέτριβεν ἐν Λιγύπτῳ, ὁ τοποτηρητὴς
χριτοῦ ἐν Περσίᾳ, ἄνθρωπος Μάγος, ἐσκέφθη νὰ κάμη ἀντὶ τοῦ
Καμβύσου βασιλέα τὸν ἀδελφόν του ὄνοματι Σμέρδιν. Οὗτος ἦτο
κατὰ τὴν μαρφὴν ὄμοιος πρὸς τὸν φονευθέντα ἀδελφὸν τοῦ Καμ-
βύσου. Καὶ ἔνθεν μὲν ἡ ὄμοιότης αὐτὴ ὡς καὶ ἡ ἄγνοια τοῦ φό-
νου τοῦ Σμέρδιος, ἔνθεν δὲ καὶ ἡ ταῦτότης τοῦ ὄνοματος ἐθάρρυ-
ναν τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Καμβύσου νὰ προσῇ εἰς τὸ πραξικόπη-
μα τοῦτο. Ἐστειλε λοιπὸν πανταχοῦ τῆς ἐπικρατείας καὶ εἰς
τὴν Αἴγυπτον ἀκόμη κήρυκας, ἵνα ἀναγγείλωσιν εἰς τοὺς λαοὺς
ὅτι βασιλεὺς αὐτῶν τοῦ λοιποῦ ἀντὶ τοῦ Καμβύσου θὰ εἶναι ὁ ἀ-
δελφὸς αὐτοῦ "αἱ υἱὸις τοῦ Κύρου Σμέρδις. Τοῦτο δὲν ἐβράδυ-
νε νὰ μάθῃ παρὰ κήρυκος καὶ ὁ Καμβύσης, ὅστις φοβηθεὶς
προδοσίαν τοῦ Ηρηξάσπους ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ εἶπε.

Πρήξασπες, οὕτως ἔξετέλεσες τὸ πρᾶγμα, ὅπερ σοὶ ἐνεπι-
στεύθη;

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Πρηξάσπης.

Δὲν εἶναι ἀληθῆ ταῦτα, δέσποτα, ὅτι ὁ ἀδελφός σου Σμέρ-
δης ἐπανέστη κατὰ σοῦ, οὐδὲ ἔχεις νὰ φοβηθῆς, μὴ πάθῃς ὑπ’
αὐτοῦ κακόν τι ἡ μέγα ἡ μικρόν. Διότι ἐγὼ ἔξετέλεσα τὴν δια-
ταγὴν σου καὶ ἔθαψα αὐτὸν μὲ τὰς ιδίας μου χεῖρας. "Αν ἀνί-
στανται οἱ νεκροί, τότε πρόσμενε νὰ ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον σου
καὶ ὁ Σμέρδης. "Αν δὲ τὰ πράγματα μένωσιν ὡς καὶ πρὸ τοῦ,
τότε οὐδεὶς φόβος, μήπως πάθωμεν κακόν τι ὑπ’ ἐκείνου. Καλὸν
δὲ νομίζω νὰ συλλάβωμεν τὸν κήρυκα καὶ νὰ ἔξετάσωμεν αὐτὸν,
τίς ἔστειλεν αὐτὸν νὰ εἴπῃ ἡμῖν ὅτι βασιλεὺς ἡμῶν ἐγένετο ὁ
Σμέρδης.

Ἡ γνώμη αὕτη ἥρεσεν εἰς τὸν Καμβύσην, ὅστις, καλέσας τὸν κήρουκα, ἤκουσεν ὅτι ὁ Μάγος, ὁ ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως, ἔδωκεν αὐτῷ τοιαύτην διαταγὴν καὶ ὅτι αὐτός, ἀφ' ὃτου ὁ Καμβύσης ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον μετὰ τοῦ Σμέρδιος, φύδεποτε εἶδεν αὐτὸν πάλιν. Τότε ὁ Πρηξάσπης ἐνεθυμήθη ὅτι ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καμβύσου εἶχεν ἀδελφὸν καὶ αὐτὸν Σμέρδιν καλούμενον καὶ ἔξεφρασε τὴν γνώμην ὅτι αὐτὸς ὁ Σμέρδις ἴσως θὰ ἐγένετο βασιλεὺς. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἐλυπήθη σφόδρα καὶ διὰ τὴν βασιλείαν καὶ διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ. Καὶ εὐθὺς ἀναπηδᾶ ἐπὶ τὸν ἵππον ἔχων κατὰ νοῦν νὰ φθάσῃ τάχιστα εἰς Σοῦστα καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν Μάγον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνάβασιν ἐπὶ τοῦ ἵππου ἔξεχομβώθη ἡ θήκη τοῦ ἔιφους καὶ ἔπεισε κάτω, τὸ δὲ γυναικὶ ἔιφος ἐτρύπησε τὸν βασιλέα εἰς τὸν μηρόν.

¶ 1. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Καμβύσου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑγίεια τοῦ Καμβύσου ἐκινδύνευεν, ἐννοήσας τοῦτο ἐκάλεσε τοὺς λογιωτάτους τῶν Περσῶν, ὅσοι εὑρίσκονται ἐνταῦθα, καὶ εἶπεν αὐτοῖς τὰ ἔξῆς·

὾ Πέρσαι, ἀναγκάζομεν νὰ εἴπω ὑμῖν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον εἶχον πολὺ μυστικόν. Ἐν Αἴγυπτῳ εύρισκόμενος εἶδον ὄνειρον, τὸ ὅποιον εἶθε νὰ μὴ ἔβλεπον. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἀπεσταλμένος τις ἦλθεν ἐκ τοῦ οἴκου διὰ νὰ μοὶ ἀναγγείλῃ ὅτι ὁ Σμέρδις, καθήμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, ἥγγιζε μὲ τὴν κεφαλήν του τὸν οὐρανόν. Φοβηθεὶς δὲ μήπως μοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφός μου, γωρίς νὰ συλλογισθῶ ἔστειλα εὐθὺς τὸν Πρηξάσπη εἰς Σοῦσα διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν Σμέρδιν. Γενομένου δὲ τοῦ κακοῦ τούτου ἔζων ἥσυχος, μὴ σκεπτόμενος πλέον ὅτι, ἀφ' οὗ ἐφονεύθη ὁ Σμέρδις, ἄλλος ἀνθρωπὸς ἥθελεν εὑρεθῆ νὰ ἐπαναστατήσῃ κατ' ἐμού· Ἀλλ' ἥπατήθην. Ἐγενόμην ἀδελφοκτόνος ἀνεῦ ἀνάγκης, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ σώσω καὶ τὴν βασιλείαν. Διότι τὸ ὄνειρό μου ἔλεγε τὸν Σμέρδιν τὸν Μάγον καὶ οὐχὶ τὸν ἀδελφόν μου. Ἐν τοῖς τὸ κακὸν ἐγένετο, ὁ Σμέρδις ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου δὲν ζῇ πλέον· οἱ δὲ Μάγοι μᾶς ἀφήρεσαν τὴν βασιλείαν. Οἱ ἀδελφός μου, ὃς τις ἔμελλε νὰ μὲ ὑπερασπίσῃ ἀτιμαζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἀπέθανεν ἀνόσιον θάνατον ὑπὸ τῶν φιλτρίτων σύτοι.

Αφ' οὐ λοιπὸν δὲν ἔχω πλέον ἀδελφόν, εἰς ύμᾶς ὁφείλω νὰ εἴπω ἀποθνήσκων τὴν τελευταίαν μου θέλησιν. Σᾶς ἔξορκίζω εἰς τὸ ὄνομα τῶν θεῶν τοῦ βασιλείου τούτου, νὰ μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ περιέλθῃ πάλιν ἡ βασιλεία εἰς τοὺς Μήδους, ἀλλὰ νὰ ἀφαιρέσῃς αὐτὴν ἀπ' αὐτοὺς διὰ παντὸς μέσου εἴτε διὰ δόλου εἴτε διὰ τῆς ἀνδρείας, ὅπως δυνηθῇς, πράττοντες, ὅσα ἔκεινοι ἔπραξαν. Καὶ ἂν μὲν πράξῃς ταῦτα, εὔχομαι νὰ εἰσθε πάντοτε ἐλεύθερος καὶ εὐτυχεῖς καθ' θλα, ἡ γῆ νὰ φέρῃ καρπόν, αἱ γυναικεῖς καὶ τὰ πρόβατά σας νὰ γεννῶσιν ἀν δύμας δὲν ἔκτελέσῃς ἡ τούλαχιστον δὲν ἀποπειραθῇς νὰ κατορθώσῃς ταῦτα, σᾶς καταρῶμαι νὰ συμβῶσιν ὑμῖν τὰ ἐναντία τούτων καὶ τὸ τέλος ἐκάστου Πέρσου νὰ είναι ὡς τὸ ιδικόν μου. Ταῦτα εἴπεν ὁ Καμβύσης καὶ ἔκλαιε τὴν συμφοράν του. Οἱ δὲ παριστάμενοι Πέρσαι, ιδόντες τὸν βασιλέα των κλαίοντα, ἔσχισαν τὰ ἱμάτιά των καὶ ἐμρήνουν μεγαλοφύνως. Μετὰ δὲ ταῦτα, γαγγραινωθείσης τῆς πληγῆς, ἀπέθανεν ὁ Καμβύσης, βασιλεύσας ἔτηρι ἐπτά καὶ μῆνας πέντε, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τέκνον οὔτε ἄρρεν οὔτε θῆλυ.

Αξ. Ἀποκάλυψις του Ψευδοσμέρδειος.

"Οταν ὁ Καμβύσης εἴπε περὶ θανάτου τοῦ Σμέρδιος καὶ περὶ τῆς καταλήψεως τῆς βασιλείας ὑπὸ τοῦ Μάγου, δὲν ἐπίστευσαν οἱ Πέρσαι. Ἐνόμισαν δὲ ὅτι ἐπίτηδες ὁ Καμβύσης εἴπε ταῦτα, διὰ νὰ τοὺς ἀπατήσῃ καὶ καταστήσῃ αὐτοὺς ἔχθρους τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀφ' οὐ μάλιστα καὶ ὁ Πρηξάσπης, φοβούμενος ἦδη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καμβύσου, ἡροεῖτο ἐπιμόνως ὅτι ἐφόνευσεν αὐτὸς τὸν Σμέρδιον. Καὶ οὕτως ὁ Μάγος ἐβασίλευεν ἐν Περσίᾳ ἀνενόγλητος. Μάλιστα, εὐθὺς ὡς ἐφάνη μετὰ τὸν θάνατόν του, ὁ λαὸς εἶχεν ἀγαπήση αὐτὸν καὶ ἔνεκα τῶν ἀλλων πολλῶν περιποιήσεων, ἀς ἔκαμε πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἔνεκα τούτου, ὅτι ὑπεσχέθη ἐπὶ τοία ἔτη οὔτε ἄνδρας νὰ στρατολογήσῃ, οὔτε φόρους νὰ εἰσποάξῃ. Ἀλλὰ τὸν ὄγδοον μῆνα τῆς βασιλείας του, ἀνεκαλύφθη ὅτι δὲν ἦτο ὁ οὐίος τοῦ Κύρου ὡς ἔξης. Ὁ Ότανης εἶχε κόρην καλουμένην Φαιδύμην, ἦν εἶχε σύζυγον ὁ Καμβύσης, καὶ ἦτις ἐγένετο ἦδη σύζυγος τοῦ Μάγου. Ἡζευρε δὲ ἐ 'Οτά-

νης ὅτι ὁ Μάγος ἐστερεῖτο τῶν ὥτων καὶ διὰ τοῦτο εὐκόλως ἦ-
δύνατο νὰ ἐλεγχθῇ, ἀν δὲν ἦτο ὁ Σμέρδις ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου. Ὅ-
πώπτευσε δὲ ὅτι βασιλεύει ὁ Μάγος εἰς τὸν Περσικὸν θόρον, δι-
ὅτι ἔβλεπεν ὅτι δὲν ἔξηρχετο ἐκ τῶν ἀνακτόρων καὶ ὅτι δὲν ἐκά-
λει παρ' ἑαυτὸν οὐδένα τῶν ἐκλεκτῶν Περσῶν. Καὶ διὰ τοῦτο
συνεννοεῖται μετὰ τῆς κόρης του νὰ πληροφορήσῃ αὐτόν, ἀν ὁ
βασιλεὺς ἔχει ὥτα. Μαθὼν δὲ ὅτι δὲν είχεν, ἀνεκοίνωσε τὸ πρᾶγ-
μα εἰς τὸν Ἀσπαθίνην καὶ Γωδρύαν, πρώτους τῶν Περσῶν καὶ
πιστοτάτους φίλους του. Ἀπεφάσισαν δὲ νὰ προσλάβωσι καὶ
ἄλλους συνεταίρους ἄνδρας πιστούς, καὶ τοιούτους προσέλαθον
τὸν Ἰνταφέρην, τὸν Μεγάβουζον καὶ τὸν Ὑδάρην. Ἡσαν δὲ ἡδη
ἔξ ἐν ὅλῳ, ὅτε ἤλθεν ἐκ τῆς Περσίας, ἔνθα ἦτο ὁ πατήρ του δι-
οικητὴς, καὶ ὁ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπους. Ἐκτιμῶντες τὸν ἄνδρα
ἡθέλησαν νὰ προσεταιρισθῶσι καὶ τοῦτον οἱ ἔξ καὶ ἀνεκοίνωσαν
πρὸς αὐτὸν τὸ πρᾶγμα.

Λεβ. Συνωμοσία κατὰ τοῦ Ὑστάσπου.

Τότε ἐγένετο συμβούλιον, ἔνθα ὁ Δαρεῖος εἶπε τὰ ἔξης.

Ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι ἡμῖν ὁ μόνος, ὅστις ἔξευρον ὅτι ὁ Μάγος
μᾶς κυβερνᾷ καὶ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου Σμέρδις ἐτελεύτησε. Καὶ
διὰ τοῦτο ἔρχομαι μὲ τόσην βίαν διὰ νὰ ἐτοιμάσω τὸν θάνατον
αὐτοῦ. Ἄφ' οὐδὲν συμβαίνει νὰ γνωρίζητε τὸ πρᾶγμα καὶ ὑ-
μεῖς, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ πράξωμεν ἀνευ ἀναβολῆς ὅτι ἔχομεν
νὰ πράξωμεν. Διότι πᾶσα ἀναβολὴ εἶναι βλαβερά.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ὑστάνης:

Ωὐδὲ τοῦ Ὑστάσπους, εἶσαι υἱὸς γενναίου πατέρος, φαίνε-
σαι δὲ ὅτι δὲν εἶσαι κατώτερος τοῦ πατρός σου. Μὴ συμβούλευε
ὅμως νὰ ἐπιχειρήσωμεν εὐθὺς ἔργον, τὸ ὅποιον πρέπει καλῶς
νὰ μελτήσωμεν πρότερον, καὶ τὸ ὅποιον διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἔχει ἀ-
νάγκην πλειστέρων ἀνδρῶν.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Δαρεῖος:

Ἄν παραδέχεσθε πάντες οἱ παρόντες τὴν γνώμην τοῦ Ὑ-
τάνου, μάθετε ὅτι κακὸν τέλος σᾶς ἀναμένει· διότι θὰ εύρεθῇ τις
πρὸς τὸ συμφέρον του ἀποβλέπων, ὅστις θὰ φανερώσῃ τὸ πρᾶγ-
μα πρὸς τὸν Μάγον. Μάλιστα ἔπρεπε σεῖς μόνοι ῥιψοκινδυνοῦν-

τες νὰ ἐκτελέσητε τοῦτο. Ἄφ' οὐ δύμως ἐνομίσατε καλὸν νὰ ἀ-
νακοινώσητε τοῦτο εἰς τοὺς περισσοτέρους καὶ εἰς ἡμέ, σᾶς λέ-
γω τὴν γνώμην μου· ἡ ποιοῦμεν τοῦτο σήμερον ἡ αὔριον, χωρὶς
νὰ δώσω καιρὸν εἰς ἄλλον νὰ μὲν καταγγείλη, θὰ μεταβῶ ἐγὼ
αὐτὸς εἰς τὸν βασιλέα καὶ θὰ εἰπω πάντα.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ὁτάνης·

Ἐπειδὴ βλέπω ὅτι μᾶς ἀναγκάζεις νὰ σπεύσωμεν καὶ δὲν
μᾶς ἀφίνεις νὰ κάμωμεν οὐδεμίαν ἀναβολῆν, εἰπὲ πῶς νὰ εἰσ-
έλθωμεν εἰς τὰ ἀνακτόρα; διότι εἰδεῖς ὅτι είναι φύλακες τοπο-
θετημένοι ἡ, ἀν δὲν εἰδεῖς, θὰ ἥκουσες. Πώς θὰ διέλθωμεν διὰ
τούτων;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Δαρεῖος·

Ὦτάνη, ὑπάρχουσι πολλὰ πράγματα, τὰ ὅποια ἀποδεικνύον-
ται διὰ τοῦ λόγου, ἄλλα πάλιν ἀποδεικνύονται μόνον δι' ἔρ-
γου. Οἱ φύλακες δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσωσιν, ἄλλοι μὲν ὑπὸ σελα-
φοῦ, ἄλλοι δὲ ὑπὸ φόβου. Ἐπειτα ἐγὼ ἔγω εὔλογον πρόφασιν,
ἐπειδὴ τώρα ἡλιον ἐκ τῆς Ηερτίας, θὰ εἴπω ὅτι θέλω νὰ ἴω τὸν
βασιλέα καὶ νὰ εἴπω τι πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ πατρός μου. Ἀν δέ
τις τῶν φυλάκων ἀντισταθῇ, τότε τὸν μεταχειρίζόμεθα ὡς ἔχ-
θρὸν καὶ ἐπειτα εἰσελθόντες διὰ τῆς βίας ἀς ἐκτελέσωμεν τὸ ἔρ-
γον μας.

Ἐπειτα ὠμήλησε καὶ ὁ Γωθρύας ταῦτα·

Ἄνδρες φίλοι, εἰς ἡμᾶς πότε ἄλλοτε θὰ παρουσιασθῇ καλλι-
τέρα εὐκαιρία νὰ ἀνακτήσωμεν τὸ βασιλεῖον μας ἡ, ἀν δὲν εἴ-
μεθα ικανοὶ νὰ κατορθώσωμεν τοῦτο, τούλαχιστον νὰ ἀποθάνω-
μεν, καὶ νὰ μὴ ἀνεγκύωμεν νὰ βασιλεύῃ ἡμῶν τῶν Περσῶν Μά-
γος καὶ μάλιστα Μάγος ἀνευ ὕτων. (1) Ἐνθυμεῖσθε, τί διέτα-
σεν ἡμῖν ὁ Καρβύσης ἀποθνήσκων. Καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ ἔγω τὴν
γνώμην, νὰ πεισθῶμεν εἰς ὅσα λέγει ὁ Δαρεῖος, καὶ ὡς εἴμεθα
ἐνταῦθα συνηγγένειοι νὰ μὴ διαλυθῶμεν, ἄλλα νὰ πορευθῶμεν
κατ' εὐθεῖαν κατὰ τοῦ Μάγου.

(1) Η ἀποκοπὴ τῶν ὕτων ἦτο ποινὴ ἀτιμωτική, ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς
διαπράξαντας ἔγκλημά τι.

44. Φόνος του Ψευδοσμέρδιος.

Ἐνῷ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔβουλεύοντο, συνέβαινεν ἐν τοῖς ἀκτόροις κατὰ συντυχίαν τὸ ἔξῆς πρᾶγμα. Ὁ Μάγος ἡθέλησε κάμψη φίλον τὸν Πρηξάσπη, τὸν ὅποιον λίαν ἐτιμων οἱ Πέρσαι. Ἐκάλεσε λοιπὸν τοῦτον πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸν ὄρκισε νὰ μὴ εἰς οὐδένα ὅτι ἐφόνευσε τὸν Σμέρδιν τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου. Ἀφ' δὲ ἐνόμισεν ὅτι ἔξησφάλισε τὴν πρὸς ἑαυτὸν φιλίαν τοῦ Πρησπούς, παρεκάλεσε τοῦτον νὰ βεβαιώσῃ καὶ τοὺς Πέρσας ὅτι τως βασιλεύει ὁ Σμέρδις ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου. Καὶ πρὸς τοῦτο συκάλεσε μίαν ἡμέραν τοὺς Πέρσας ὑποκάτω τοῦ βασιλικοῦ θυσίους, πρὸς τοὺς ὄποιούς ἔμελλε νὰ ὄμιλήσῃ περὶ τοῦ βασιλέως Πρηξάσπης ἀπὸ τοῦ πύργου. Ἄλλ' ὁ Πρηξάσπης ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἐπειθύμει ὁ βασιλεύς, εἶπε πρὸς τὸν λαὸν πᾶσαν τὴν ἀλήθευτην ὅτι αὐτῶν βασιλεύει ὁ Μάγος, ὁ δὲ Σμέρδις ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου φονεύθη ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ πύργου τὴν κεφαλὴν κάτω καὶ ἀπέθανεν ἐνδόξως, ὅπως καὶ ἔζησε.

Οἱ ἑπτὰ τῶν Περσῶν κατὰ τὰ ἀποφασισθέντα πορευόμενοι πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἔμαθον καθ' ὕδον τί ἔπραξεν ὁ Πρηξάσπη. Τότε παρεμέρισαν τῆς ὁδοῦ καὶ ἐσκέπτοντο τί νὰ πράξωσι. Καὶ μὲν Ὁτάνης ἀπήτει νὰ ἀναβάλωσι τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ Δαρεῖος τούναντίον νὰ προχωρήσωσι, χωρὶς νὰ ἀπολέσωσιν οὐδὲ στίμην. Ἐγένετο δὲ δεκτὴ ἡ γνώμη τοῦ Δαρείου. Ως δὲ ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, οἱ φύλακες ὑπὸ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς πρώτους τῶν Περσῶν ἀφῆκαν αὐτοὺς νὰ εἰσέλθωσι καὶ νὰ προχωρήσωσι χωρὶς νὰ ἐρωτήσωσιν αὐτοὺς παντάπασιν. Ἄλλ' οὔτε ἔμελλον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ οἰκήματα τοῦ βασιλέως, οἱ εὐνοῦχοι δὲν πέτρεπον αὐτοῖς τοῦτο. Τότε αὐτοὶ σύραντες τὰ ἐγχειρίδια τῷ πόμοι τοὺς εὐνούχους καὶ ταχέως κατηυθύνθησαν εἰς τὸν ὁρῶνα. Οἱ δὲ Μάγοι ἀκούσταντες τὸν θόρυβον καὶ τὰς φωνὰς τῶν εὐνούχων, ἐνόησαν τί συμβαίνει καὶ λαβόντες ὁ μὲν τόξον, ὁ δὲ λόγγην ἥμανοντο. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πολέμιοι ἦσαν λίαν πλησίον καὶ δὲν ἤδύνατο ὁ εἰς τῶν Μάγων νὰ μεταχειρισθῇ τὸ τόξον, τρέψας εἰς πλησίον θάλαμον, ἵνα κλεισθῇ ἐκεῖ. Ἄλλ' εὐθὺς συνεισέρχεται καὶ ὁ Γωθρύας καὶ συνεπλάκη μετ' αὐτοῦ. Ἐπειτα ἥλθε καὶ Δαρεῖος κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἐγχειρίδιον, τοῦ ἔποίου οὐδεμία

καμνες χρῆσιν, διότι ἐφοβεῖτο, σκότους πολλοῦ ἐν τῷ θαλάμῳ
ντος, μὴ πλήξῃ τὸν Γ'ωβρύαν ἀντὶ τοῦ Μάγου. Τοῦτο ἴδων ὁ
Γωβρύας ἡρώτησε τὸν Δαρείον, διὰ τί μένει ἀργός· ἀποκριθέν-
τος δὲ τοῦ Δαρείου ὑπὸ φόβου, μὴ πλήξῃ αὐτὸν ἀντὶ τοῦ Μάγου.
Αλλὰ τότε, εἰπεν ὁ Γωβρύας, ἐμπηξον τὸ ξίφος καὶ διὰ τῶν δύο.
Πεισθεὶς δὲ ὁ Δαρείος ἐνέπηξε πὸ ἐγχειρίδιον, ἐπέτυχε δὲ τοῦ
Μάγου. Ἐπίσης ἐφονεύθη καὶ ὁ ἄλλος, ὅστις διὰ τῆς λόγχης
πληγώσῃ τὸν Ἀσπαθίνην εἰς τὸν μηρὸν καὶ τὸν Ἰνταφέρνη-
τος τὸν ὄφθαλμόν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποθάνῃ οὐδέτερος τούτων.
Οὗτων φονεύσαντες τοὺς Μάγους ἀπέκοψαν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς
καὶ περιήρχοντο εἰς τὴν πόλιν, ἐπιδεικνύοντες καὶ λέγοντες τὴν
ἀπάτην. Οἱ δὲ Πέρσαι ἡγανάκτησαν διὰ τοῦτο καὶ σύραντες καὶ
αὐτοὶ τὰ ἐγχειρίδια ἐφόνευον πάντα Μάγον, ὃν καθ' ὅδὸν συνήγ-
νεαν, καὶ θὰ ἐφόνευον πάντας, ἂν δὲν ἐκύλιυεν ἡ ἐπελθοῦσα νύξ.
Ταῦτην δὲ τὴν ἡμέραν, ἦν καλοῦσι Μαγοφόνια, ἑορτάζουσιν οἱ
Πέρσαι, οἱ δὲ Μάγοι κλείονται δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν τῇ οἰκίᾳ
του ἔκαστος.

43. Ο 'Οτάνης ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας.

'Αφ' οὐ δὲ ἀποκατέστη ἡ τάξις, μετά τινας ἡμέρας ἐσκέ-
ψιησαν οἱ καταλύσαντες τὴν δυναστείαν τῶν Μάγων περὶ τῆς
νέας διοικήσεως τοῦ Περσικοῦ κράτους. Καὶ πρῶτος λαβὼν τὸν
λόγον ἦτο ὁ 'Οτάνης, ὅστις ὀμιλησεν ὡς ἔξῆς:

Ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ μὴ γίνη πλέον βασιλεύς. Τοιοῦτο δὲν
εἶναι οὔτε εὐάρεστον, οὔτε χρήσιμον. Εἰδετε μέχρι ποίου βαθμοῦ
τὰς ὑβριστὲν ὁ Καμβύσης καὶ τί ἐπάθετε ἐκ τῆς αὐθαδείας τοῦ
Μάγου. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν ἡ μοναρχία νὰ εἶναι διοίκησις
καλή, ὅταν ἐπιτρέπῃ εἰς ἔνα ἄνθρωπον νὰ πράττῃ ὅ,τι ἀν θέλῃ,
χωρὶς νὰ διδῷ εἰς κάνενα λόγον; Καὶ ὁ ἀριστος πάντων τῶν
ἄνθρωπων, ὅταν λάθῃ τοιαύτην ἔξουσίαν, ήθελε παρεκτραπῆ τῶν
συνήθως ὄρθῶν φρονημάτων του. Διότι ὁ ἄνθρωπος γίνεται ὑβρι-
τής, ὅταν ἔχῃ ἀγαθά, τὸν δὲ φθόνον ἔχει ἐκ φύσεως. "Εγων δὲ
τὰ δύο ταῦτα κακὰ ἔχει ὅλα καὶ πράττει πλῆθος κακουργημά-
των, ἄλλα μὲν δι' αὐθαιρεσίαν, ἄλλα δὲ διὰ φθόνον. Καὶ ὅμως δ
τύραννος ἔπρεπε νὰ μὴ εἶναι καθόλου φθινερός, ἀρ' οὐ ἔχει πάν-

τα τὰ ἀγαθά, ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖ. Πειθόμενος εἰς τὰς διαβολάς τους μὲν ἀρίστους πολίτας καταδιώκει, τους δὲ φαύλους ὑποστηρίζει. Εἶναι δὲ ἄνθρωπος ἀνοικονόμητος. Διότι, ἐὰν τὸν θαυμάζῃς μετρίως, δυσαρεστεῖται, λέγων ὅτι δὲν τὸν τιμῆς πολὺ ἔὰν δὲ τὸν τιμῆς πολὺ, δυσαρεστεῖται, ὑποπτεύων ὅτι τὸν κολακεύεις. Τὸ χείριστον ὅμως πάντων ἐξ ὅσων πράττει εἶναι, ὃς καταλύει νόμους πατροπαραδότους, ὑδρίζει τὰς γυναικας ἡμῶν φονεύει ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ δικάσῃ αὐτούς. Τοιαῦτα ἀνορθοματα οὐδέποτε ὅμως συμβαίνουσιν, ὅταν ἄρχη ὁ λαός. Ἐνταῦθη ἐπικρατεῖ ἴστοτης, οἱ δὲ ἀρχοντες ἐκλέγονται διὰ τῆς ψήφου καὶ εἶναι ὑπεύθυνοι. Τὰς δὲ σκέψεις των πάσας ἀνακοινούσιν εἰς τὰ κοινόν. Προτείνω λοιπὸν νὰ παραιτηθῶμεν ἡμεῖς καὶ νὰ δῶσωμεν εἰς τὸ πλῆθος τὴν δύναμιν. Διότι εἰς τὸ πολὺ ὑπάρχουσι τὰ πάντα.

46. Ὁ Μεγάθυνος ὑπὲρ τῆς ἀριστοκρατίας.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ Ὄτανης. Ὁ δὲ Μεγάθυνος, φίλος τῆς δλιγαρχίας, ώμιλησεν ὑπὲρ αὐτῆς ὡς ἔξης.

"Οσα μὲν ὁ Ὄτανης εἶπε κατὰ τῆς τυραννίας, παραδέχομαι ὡς ὁρθότατα εἰρημένα. "Οσα ὅμως συνεβούλευσε, νὰ παραδώσωμεν τὸ κράτος εἰς τὸ πλῆθος, τοῦτο δὲν εἶναι καθόλου ὁρθόν. Διότι οὐδὲν πρᾶγμα εἶναι ἀσυνεπάτερον καὶ αὐθαδέστερον τοῦ ἀγρείου ὅχλου. Καλὸν εἶναι νὰ φεύγωμεν τῶν τυράννων τὴν βίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ πέσωμεν εἰς τὴν αὐθάδειαν ἀκολάστου ὅχλου εἶναι ἀσυγχώρητον. Ὁ τύραννος τούλαχιστον ἐννοεῖ τί πράττει ὁ ὅχλος ὅμως οὐδὲ νὰ ἐννοήσῃ εἶναι εἰς κατάστασιν. Διότι ποὺ θὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ, ἀφ' οὗ οὔτε ἐδιδάχθη τί εἶναι καλὸν οὐδὲ μόνος δύναται νὰ διακρίνῃ τοῦτο; Εἰσέρχεται βίᾳ ὡς χείμαρρος εἰς τὰ δημόσια πράγματα καὶ ἀποφασίζει ἀπερισκέπτως ὅπιον τὸ πάθος του ὑπαγόρευση. Καὶ διὰ τοῦτο ὅσοι σκέπτονται κακὸν κατὰ τῶν Περσῶν, ἀς συστήσωσι δημοκρατίαν. Ἡμεῖς δὲ ὃς σκηματίσωμεν συμβούλιον ἐκ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν καὶ εἰς τοὺς τους ἀς ἐμπιστευθῶμεν τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους. Φυσικὸν δὲ εἶναι ὅτι τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν αἱ σκέψεις θὰ εἶναι καὶ αὐταὶ ἀρισταὶ.

27. Ο Δαρεῖος ὑπὲρ τῆς βασιλείας.

Τοιαύτην γνώμην εἶπεν ὁ Μεγάθυνος. Τρίτος δὲ ώμίλησεν ὁ Δαρεῖος εἰπὼν τὰ ἔξῆς·

Κατ' ἐμὲ δὲ οὐδὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ καλλίστην πασῶν. Διότι ἐκ τῶν τριῶν τούτων πολιτευμάτων, ἀν παραδεχθῶμεν ὅτι ἔκαστον εἴναι ἀρίστον, δηλαδὴ ἀρίστη δημοκρατία, ἀρίστη δηιγαρχία καὶ ἀρίστη μοναρχία, διῆσχυρίζομαι ὅτι ἡ μοναρχία εἴναι καλλίστη πασῶν. Διότι οὐδὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ καλλίστην ἡ ὅταν εἰς ἀνήρ ὁ ἀριστος διευθύνῃ. Οὗτος ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς φρονήσεώς του θὰ πράττῃ τὰ συμφέροντα εἰς τὸν λαὸν καὶ θὰ δύναται νὰ τηρῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μυστικὴν πᾶσαν σκέψιν. Εἰς δὲ τὴν δηιγαρχίαν, ἐπειδὴ πολλοὶ εἴναι οἱ φροντίζοντες περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, γεννῶνται μεταξύ των ἀντικηλίαι, ἔκαστος δὲ θέλει νὰ εἴναι ἀνώτερος τῶν ἄλλων καὶ ἐργάζεται πρὸς τοῦτο. Ἐκ τοιαύτης φιλοδοξίας γίνονται στάσεις, φόνοι, καὶ τέλος καταντῶμεν εἰς τὴν μοναρχίαν, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι αὕτη εἴναι ἡ ἀρίστη διοίκησις. Εὖν δὲ πάλιν ἄρχη ὁ δῆμος, εἴναι ἀδύνατον νὰ μὴ εἰσχωρήσῃ διαφθορά. Εἰσαγομένης δὲ τῆς διαφθορᾶς εἰς τὰ κοινά, μίση μὲν δὲν γεννῶνται μεταξύ τῶν κακῶν, ἀλλὰ φιλίαι σταθεραί. Διότι εἴναι σύμφωνοι νὰ βλάπτωσι τὰ κοινά. Παρατείνεται δὲ ἡ κατάστασις αὕτη, μέχρις οὐ εὑρεθῆ τις, δόσις, ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ γενόμενος, θὰ περιορίσῃ τὰς τοιαύτας καταχρήσεις. Τότε ο λαὸς θαυμάζει πὸν ἄνθρωπον τοῦτον, δόσις θαυμαζόμενος δὲν βραδύνει νὰ γίνῃ βασιλεὺς. "Ωστε φαίνεται καὶ ἐκ τούτου ὅτι ἡ μοναρχία εἴναι ἡ καλλίστη διοίκησις. Καὶ τελευταῖον ἐρωτῶ ὑμᾶς, πόθεν ἐγένετο ἡμῖν ἡ ἐλευθερία καὶ τίς ἔδωκεν ἡμῖν ταῦτην; τίς, ὁ δῆμος, ἡ δηιγαρχία ἡ ἡ μοναρχία; Φρονῶ λοιπὸν ὅτι, ἀφ' οὐ γλευθερώθημεν ὑφ' ἐνὸς ἀνδρός, τοῦ Κύρου, νὰ εὐλαβώμεθα τὸ τοιοῦτο. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἀς μὴ καταργῶμεν πατρίους νόμους ἔχοντας καλῶς διότι τοῦτο δὲν ὠφελεῖ.

28. Ο Δαρεῖος ἀναγγωρίζεται βασιλεύς.

Αὗται λοιπὸν ὑπῆρξαν αἱ τρεῖς γνῶμαι, οἱ δὲ τέσσαρες τῶν

ἔπειτα ἀνδρῶν ἐδέγκθησαν τὴν τελευταίαν. Ό δὲ Ὁτάνης ὅστις
ῆθελε νὰ ποιήσῃ ισονομίαν εἰς τοὺς Πέρσας, ιδὼν ὅτι ἡττήθη,
εἶπε τὰ ἔξης.

"Ανδρες στασιῶται, φανερὸν ὅτι κατὰ τὰ ἀποφασισθέντα
εἰς ἔξη ἡμῶν ἀνάγκη νὰ γίνη βασιλεύς, ἐκλεχθεὶς εἴτε διὰ κλή-
ρου εἴτε δι᾽ ἀποφάσεως τοῦ λαοῦ τῶν Περσῶν εἴτε δι᾽ ὅλου τι-
νὸς τρόπου. Ἔγὼ ὅμως, μὴ θέλων μήτε νὰ ἀρχω μήτε νὰ ἀρχω-
μαι, παραιτοῦμαι τοιαύτην ἀρχὴν μὲ τὸν ὄρον τοῦτον, μήτε ἔγω
μήτε οἱ ἀπόγονοί μου νὰ ὑποτάσσωνται εἰς βασιλέα.

Τὴν γνώμην ταύτην ἐδέγκθησαν οἱ ἄλλοι. Τοῦ δὲ Ὁτάνου εῖ-
ναι ἡ μόνη οἰκία, ἥτις καὶ τώρα ἀκόμη διατελεῖ ἐλευθέρα, ὑπα-
κούουσα εἰς ὅστα θέλει, μὴ παραβαίνουσα ὅμως καὶ τοὺς νόμους
τῆς χώρας. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἀπεφάσισαν νὰ δίδῃ κατ' ἔτος εἰς
τὸν Ὁτάνην, οἰστάηποτε αὐτῶν καὶ ἀν ἦθελε γίνη βασιλεύς,
πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών του ἔξαίρετα δῶρα. Περὶ δὲ τῆς
βασιλείας συνεφώνησαν ἐκεῖνος νὰ γίνη βασιλεύς, τοῦ ὅποιου
ὁ ἵππος ἦθελε χρεμετίσῃ πρῶτος κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου
ἐν τῷ προαστείῳ, ἔνθα ἔμελλον καὶ οἱ ἔξ ἔφιπποι νὰ ἴστανται. (1)

"Επειτα διελύθησαν καὶ ἔκαστος ἡλίου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ.
Είχε δὲ ὁ Δαρεῖος ἵπποκόρμον λίαν νοήμονα, ὄνομαζόμενον Οἰδά-
ρη. Πρὸς τούτον ἀνεκοίνωσε τὸ ἀποφασισθὲν καὶ ἡρώτησεν, ἂν ἐ-
πίσταται τρόπον νὰ ἐπιτύχωσι τῆς βασιλείας. Ο Οἰδάρης διεβε-
βαίωσε τὸν Δαρεῖον, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει τούτου ἀσφαλέστε-
ρον. Τὴν δὲ νύκτα λαβὼν θήλειαν ἵππον ἔφερε ταύτην καὶ τὸν
ἵππον, ἐφ' οὗ ἔμελλε νὰ ἀναβῇ ὁ Δαρεῖος, εἰς τὸ προάστειον. Αφ'
οὗ δὲ ἔμειναν ἐκεῖ ἐπὶ ίκανὸν χρόνον καὶ τὰ δύο ζῶα, ἀπεγώρι-
σεν αὐτά, καὶ ἔφερε τὸν ἵππον εἰς τὸν οἶκον. Τῇ δὲ πρωΐᾳ, ὅτε
πάντες οἱ μηνηστῆρες τῆς βασιλείας, διήρχοντο ἔφιπποι διὰ τοῦ
μέρους τούτου, ὁ ἵππος τοῦ Δαρείου ἐνθυμηθεὶς τὴν ἵππον ἔχρεμέ-
τισεν. Εὔθυς τότε οἱ λοιποὶ κατέβησαν ἐκ τοῦ ἵππου καὶ προσε-
κύνησαν τὸν Δαρείον ὡς βασιλέα.

(1) Οἱ Πέρσαι ἐλάτρευον τὸν ἡλιον, ὁ δὲ ἵππος ἐθεωρεῖτο ιερὸς τοῦ ἡ-
λίου. Κατὰ ταῦτα ὁ χρεμετίσμας τοῦ ἵππου ἦτο ἔκφρασις θελήσεως τοῦ θεοῦ.

49. Ο Δαρεῖος καὶ ὁ ἱατρὸς Δημοκῆδης.

Τοιουτορόπως ἐτίθεται ο Δαρεῖος βασιλεὺς γενόμενος ἐφρόντισε πανταχοῦ τοῦ κράτους νὰ ἀποκατατήσῃ τὴν εἰρήνην. Ἐπειτα διήρεσε τὸ βασιλεῖόν του εἰς εἴκοσι νομαρχίας, τὰς ὅποιας οἱ Πέρσαι καλοῦσι σατραπείας. Ἀφ' οὐ δὲ διώρισε καὶ τοὺς νομάρχας, ἐκανόνισεν ἐπειτα τοὺς φόρους, οὓς ἔμελλε νὰ πληρώνῃ ἕκαστος νομός, διότι καὶ ἐπὶ Κύρου καὶ ἐπὶ Καρβύσου φόροι δὲν ἦσαν τεταγμένοι, ἀλλ' ὁ λαὸς προσέφερε δῶρα εἰς τὸν βασιλέα. Ὑπειλογίζοντο δὲ οἱ φόροι, οὓς ἐλάμβανεν ὁ Δαρεῖος ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ μικροῦ μέρους τῆς Αιγαίης, εἰς δεκατέσσαρας χιλιάδας πεντακοσια ἑξήκοντα τάλαντα. Ἐπληρώνοντο δὲ εἰς ἀργυρον ἡ χρυσόν. Τὰ δὲ μέταλλα ταῦτα θησαυρίζει ὁ βασιλεὺς χύνων αὐτὰ εἰς μίαν μᾶζαν, ἐκ τῆς ὥποιας, ὅταν γρειασθῇ, κόπτει τὰ νομίματα.

Λαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ὁ Δαρεῖος ἡθέλησε νὰ τιμωρήσῃ τὸν Ὁροίτην, ὃστις ἀπέβη σκάνδαλον, φονεύων ἀδιακρίτως ἄνδρας σημαίνοντας, ἀκόμη δὲ καὶ τὸν ταχυδρόμον τοῦ Δαρείου, ὃστις εἶχε σταλῆ νὰ καλέσῃ αὐτὸν νὰ ἐλθῃ πρὸς τὸν βασιλέα. Ἐστειλε λοιπὸν ἄνθρωπον ἐπιτήδειον νὰ φονευσῃ ἡ φέρη πρὸς αὐτὸν τοῦντα τὸν Ὁροίτην. Καὶ ὄντως ὁ ἀπεσταλμένος ἐλθὼν εἰς Σάρδεις κατώρθωσε νὰ προσεταρισθῇ πρὸς αὐτὸν τοὺς δορυφόρους τοῦ Ὁροίτου, σίτινες ἐφόνευσαν αὐτόν. Διέτριβε δὲ εἰς Σάρδεις μεταξὺ τῶν ἀνδραπόδων τοῦ Ὁροίτου καὶ ὁ μετὰ τοῦ Πολυκράτους ἐνταῦθα ἐλθὼν ιατρὸς Δημοκῆδης, Κροτωνιάτης, τὸν ὥποιον ὁ Δαρεῖος ἔστειλε καὶ ἔφερε πρὸς θεραπείαν τοῦ ποδὸς ἐξαρθρωθέντος κατὰ τὸν ἀστράγαλον, καθ' ὃν χρόνον ἦτο εἰς κυνήγιον, οἱ Δημοκῆδης ἔζη ἐλεεινῶς εἰς Σάρδεις, δεδεμένος μὲ πέδας καὶ ἐνδεδυμένος ῥάκη. Οὕτω δὲ ἔχων παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὃστις ἡρώτησεν αὐτόν, ἂν γνωρίζει νὰ θεραπεύσῃ αὐτόν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Δημοκῆδης, φοβούμενος μὴ εὐχαριστήσῃ τὸν βασιλέα καὶ μείνῃ πλησίον του καὶ οὕτως ἀποστερηθῇ παντελῶς τῆς Ἑλλάδος, ἤρνεῖτο ὅτι γνωρίζει. Νοηθεὶς δὲν δικό τοῦ βασιλέως καὶ μέλλων νὰ ὑποστῇ βασάνους, ἐφανέρωσεν ὅτι γνωρίζει μικρόν τι ἐκ τῆς συναναστροφῆς μετ' ιατροῦ. Ἀναδεχθεὶς δὲ τὴν θεραπείαν ἐθεράπευσε μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸν βα-

σιλέα, τοῦ ὁποίου τὸ πάθημα ὄλονεν ἐκ τῆς κακῆς θεραπείας τῶν Αἰγυπτίων ιατρῶν εἰς βαθὺὸν μέλλοντα νὰ στερήσῃ αὐτὸν τοῦ ποδός. Ο δὲ Δαρεῖος, ὑγιὴς καὶ ἀρτίπους πάλιν γένομενος, δωρεῖται εἰς τὸν Δημοκήδη δύο ζεύγη χρυσῶν πεδῶν ὅστις ταῦτα ἴδων ἡρώτησε τὸν Βασιλέα, ἂν τοῦτο ἔστημαινε διπλασιασμὸν τῆς δυστυχίας του, διότι ἐποίησεν αὐτὸν ὑγιῆ. Εἴ τις καριστηθεὶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Δαρεῖος ἔστειλεν αὐτὸν πρὸς τὰς γυναικας. Ηεριάγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον πρὸς τὰς γυναικας ὅτι αὐτὸς εἶναι, ὅστις ἔσωσε τὸν βασιλέα. Τότε ἐκαστη γυνή, βυθίζουσα φιάλην εἰς κιβώτιον χρυσοῦ, ἐδωρεῖτο εἰς τὸν Δημοκήδη οὕτω δαψιλῶς, ὥστε τὰ ἀποπίπτοντα ἐκ τῆς φιάλης νομίσματα ἀναλεγόμενος ὁ ὑπηρέτης συνέλεξε μέγα ποσὸν χρυσοῦ..

ΦΟ. Ὁ Δημοκήδης ἐπαναπάμπτει εἰς τὴν πατρίδα

Ο Δημοκήδης ἦδη ἔμενεν εἰς τὰ Σουσα ὁμοτράπεζος τοῦ βασιλέως καὶ ἔχων πάντα τὰ ἄλλα ἀγαθά, πλὴν τοῦ ἀγαθοῦ νὰ δύναται νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τοῦτο ὅμως καὶ τώρθισε διὰ τῆς ἔξτης πανουργίας. Η γυνὴ τοῦ Δαρείου "Ἄτοσα εἰχεν ἀπόστημα ἐπὶ τοῦ μαστοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἥξεν. Καὶ ἐν ᾧ μὲν ἦτο μικρόν, ἔκρυπτε τοῦτο ὅπις αἰσχύνης. "Οτε ὅμως ἐχειροτέρευσεν, ἐκάλεσε τὸν Δημοκήδην εἰς τὸν ὁποῖον ἔδειξε τοῦτο. Ο δὲ Δημοκήδης ὑπεσχέθη νὰ θεραπεύσῃ αὐτήν, ἀλλ' ἀπήτησεν ὡς χάριν νὰ φροντίσῃ νὰ στείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα. "Οτε δὲ ἡ γυνὴ πράγματι ἐθεραπεύθη, κατὰ συμβουλὴν τοῦ Δημοκήδους εἶπεν ἡμέραν τινὰ πρὸς τὸν Δαρεῖον ταῦτα:

"Ω βασιλεῦ, πῶς δύναται ἔχων τοσαύτην δύναμιν καὶ εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ὃν νὰ μένης ἀργός καὶ νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃς νὰ ὑποτάξῃς καὶ ἄλλα κράτη καὶ νὰ αὐξήσῃς οὕτω τὴν δύναμιν τῶν Πέρσων; Τοῦτο διττῶς θὰ ἦτο εἰς σὲ ὠφέλιμον πρῶτον μένι διότι θὰ ἡσθάνοντο οἱ Πέρσαι διττῶς αὐτῶν ἀνήρ, δεύτερον δὲ ἀπασχολῶν διὰ τῶν διαφόρων πολέμων τοὺς Πέρσας, δὲν δίδεις εὔκαιρίαν νὰ βουλεύωνται κατὰ σοῦ κακά. "Αν τώρα, ὅτε εἶσαι νέος, δὲν γίνῃ τοῦτο, οὐδέποτε ἄλλοτε θὰ γίνη διότι νὰ ἀγ-

Ορωπος, ἐν ὅσῳ μὲν καὶ αὐτὸς νεάζει, εἶναι καὶ ὁ νοῦς του νέος· ὅταν ὅμως γηράσῃ, συγγηράσκεται μετὰ του σώματος καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἀμβλύνεται.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Δαρεῖος·

Ω γύναι, λέγεις πράγματα, ὅσα σκέπτομαι καὶ αὐτὸς νὰ ποιήσω. Ἐχω ἀποφασίση νὰ ζεύξω γέφυραν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ νὰ ἐκστρατεύσω κατὰ τῶν Σκυθῶν. Αὐτὰ δὲ οὐδὲ γίνωσιν ἐντὸς διλίγου χρόνου.

—Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ γυνή·

Αφες τοὺς Σκύθας, βασιλεῦ, μὴ ἐκστρατεύσῃς τώρα κατ' αὐτῶν, αὐτοὺς ὑποτάπτεις, ὅταν θελῃς. Η πρώτη ἐστρατεία σου νὰ γίνη κατὰ τῆς Ἑλλάδος· διότι ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω θεραπαινας Λακαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας, περὶ τῶν ὅποιων γίνεται πολὺς λόγος. Ἐχεις δὲ ἐπιτηδειότατον ἄνθρωπον νὰ σε ὀδηγήσῃ εἰς τοῦτο, τὸν ιατρόν, ὃστις ἐθεράπευσε τὸν πόδα σου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Δαρεῖος·

Αφ' οὐ θέλεις νὰ ἐπιχειρήσωμεν πρῶτον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀνάγκη νὰ στείλωμεν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, τὸν ὅποιον λέγεις, κατασκόπους, ἵνα ιδωσι καὶ εἴπωσιν ἡμῖν τὰ καθ' ἐκαστα, ἐπειτα δὲ ἐκστρατεύομεν καὶ ἡμεῖς κατ' αὐτῶν.

Ταῦτα ἐρρήθησαν, τῇ δὲ πρώτᾳ ὁ Δαρεῖος καλέσας δεκαπέντε καλοὺς Πέρσας διέταξε νὰ ἀκολουθήσωσι τὸν Δημοκήδην εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσέχοντες ὅμως μὴ οὗτος δραπετεύῃ καὶ δὲν ἐπανέλθῃ χωρὶς ἄλλο ὅπισω. Ἐπειτα ἐκάλεσε καὶ τὸν Δημοκήδην καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ δεῖξῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς Πέρσας, οἵτινες θὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν, νὰ ἐπανέλθῃ δὲ καὶ αὐτὸς ὅπισω. Προσέτρεψε δὲ αὐτὸν νὰ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, ὅσα καὶ ἀν εἶχε πράγματα, ἵνα φέρῃ δῶρα εἰς τοὺς γονεῖς του, ὑποσχεθεὶς ὅτι, ὅταν ἐπανέλθῃ, θὰ δώσῃ αὐτῷ πολλαπλάσια. Διτίσκε καὶ αὐτός, εἶπε νὰ γειώσῃ μίαν ὀλκάδα ὑπέριων πραγμάτων, εἰς τὴν ἐποίαν νὰ ἀποθέσῃ καὶ ὁ Δημοκήδης τὰ ιδιαί του, ὅσα ἥθελε συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ. Ο Δημοκήδης, φοβητὸς μὴ δοκιμάζῃ αὐτὸν ὁ Δαρεῖος, δὲν ἐδέχετο μετὰ προθυμίας πάντα τὰ δῶρα· καὶ τὰ ιδικά του πράγματα, εἶπεν, ἀφίνει ὅπισω, διότι τοῦ χρειάζονται, ὅταν ἐπανέλθῃ, μόνον τὴν ὀλκάδα εἶπεν

ὅτι δέχεται δῶρον διὰ τοὺς ἀδελφούς του. Ἄφ' οὗ δὲ πάντα παρεσκευάσθησαν, κατέβησαν εἰς τὴν Σιδώνα τῆς Φοινίκης, καὶ ἐκεῖθεν μὲ δύο τριήρεις καὶ τὴν ὁλκάδα πλήρη πολυτίμων πραγμάτων ἔπλευσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου προσορμιζόμενοι πολλαχοῦ παρετήρουν μετ' ἀκριβείας καὶ ἐστημένων τὰ παραθαλάσσια μέρη. Ἐπειτα ἔφθασαν καὶ εἰς τὸν Τάραντα τῆς Ἰταλίας, ὅποθεν ἔφυγε κρυφίως ὁ Δημοκήδης καὶ ἥλθεν εἰς τὴν Κρότωνα. Ἐνταῦθα ἔπλευσαν καὶ οἱ Πέρσαι καὶ συνέλαβον αὐτόν. Οἱ Κροτωνιάται ὅμως ὑπερήσπισαν τὸν συμπολίτην των, δι' ὃ ἡ ναγκάσθησαν οἱ Πέρσαι νὰ φύγωσιν ἀπρακτοὶ καταλιπόντες τὸν Δημοκήδη. Φθάσαντες δὲ εἰς Σοῦσα διηγήθησαν πάντα εἰς τὸν βασιλέα.

Β Ι. "Αλωσες Σάμου καὶ Βασιλῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος ἐκυρίευσε τὴν Σάμον διὰ τὴν ἔξης αἰτίαν. Ὁτε ὁ Καμβύσης ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Αιγύπτου, ἡ κολούθησαν αὐτὸν πολλοί· Ἐλληνες οἱ μὲν χάριν ἐμπορίου, οἱ δὲ διὰ νὰ πολεμήσωσιν, ἄλλοι δὲ καὶ διὰ νὰ ἴωσιν ἀπλῶς τὴν χώραν. Μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ Συλοσῶν, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πολυκράτους. Ο Συλοσῶν δὲ οὗτος ἐν Μέμφιδι διατρίβων εἶχε περιτυλιχθῆ μὲ ἐρυθρὸν μανδύαν καὶ περιεφέρετο εἰς τὴν ἀγοράν, ὅτε τὸν εἶδεν ὁ Δαρεῖος, ὅστις ἦτο τότε ἀπλοῦς δορυφόρος τοῦ Καμβύσου καὶ ἄνθρωπος ὅχι μεγάλης σημασίας. Ἐκαμε δὲ τὸ φόρεμα τοῦτο εἰς τὸν Δαρείον μεγάλην αἰσθησιν καὶ ἐξήτησε νὰ τὸ ἀγοράσῃ. Ἀλλ' ὁ Συλοσῶν εἶπεν· Ἔγὼ δὲν πωλῶ τὸ φόρεμά μου, ὅσα καὶ ἀν μοὶ δώσῃς, ἀν ὅμως θέλης ἐξ ἀπαντος νὰ ἔγης αὐτό, τότε σου τὸ γαρίζω. Ὁ δὲ Δαρεῖος εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς γενναιοδωρίας τοῦ ξένου ἐδέχθη τὸν μανδύαν ὡς δῶρον.

Ἡδη δὲ μαθὼν ὁ Συλοσῶν ὅτι ὁ Δαρεῖος οὗτος ἐγένετο βασιλεὺς ἀπῆλθεν εἰς Σοῦσα καὶ καθίσας εἰς τὰ πρόθυρα τῶν ἀνακτόρων ἔλεγεν ὅτι εἶναι εὐεργέτης τοῦ Δαρείου. Ο δὲ βασιλεύς, ώς ἔμαθε τοῦτο, ἐκάλεσε τὸν Ἐλληνα ἐντὸς καὶ ἡρώτησε, τίνα εὐεργεσίαν ἔκαμεν εἰς αὐτόν. Ως δὲ ἤκουσε τὰ κατὰ τὸν μανδύαν καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι, ὅστις ἔχάρισεν αὐτόν, εἶπεν·

Ω γενναιότατε τῶν ἀνδρῶν, σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, ὅστις, ἐνῷ ἀκόμη δὲν εἶχον καμμίαν δύναμιν, μοὶ ἔχάρισε τὸν μανδύαν; Καὶ

ἥτο μὲν τὸ δῶρον ἐκεῖνο μικρόν, ἀλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη μου εἶναι ἡ αὐτῆ, ὡς ἐὰν ἐλάμβανον σήμερον μέγα. Πρὸς ἀμοιβὴν θὰ τοῦ δώσω χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀφθονον, διὸ νὰ μὴ μετανοήσῃς ποτὲ ὅτι εὐηργέτησας τὸν Δαρείον, τὸν οὐλὸν τοῦ Υστάσπους.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἐ Συλοσῶν·

“Ω βασιλεῦ, δὲν θέλω οὔτε χρυσὸν οὔτε ἄργυρον, ἀλλὰ θέλω νὰ μοὶ δῶσῃς τὴν πατρίδα μου Σάμον ἀνευ φόνου καὶ ἔξανδρα-ποδισμοῦ, τὴν δποίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ μου Πολυ-χράτους ἔχει ὁ ὑμέτερος δοῦλος Μαιάνδριος.

Τὴν γάριν ταύτην ἐξετέλεσεν ὁ Δαρεῖος· διότι στείλας τὸν Ὀτάνην μὲ στρατὸν ἐκυρίευσε τὴν Σάμον καὶ κατέστησεν ἡγε-μόνα αὐτῆς τὸν Συλοσῶντα.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἀνεγάρει ὁ στόλος διὰ τὴν Σάμον, ἀπε-στάτησε καὶ ἡ Βαβυλὼν. Κατ' αὐτῆς ἐστράτευσεν αὐτὸς ὁ Δα-ρεῖος μὲ πολυάριθμον στρατόν, ἀλλ' οὐσα ὄχυρὰ πόλις δὲν ἦτο εὐ-κολὸν νὰ κυριευθῇ. Τέλος δύως ἐκυριεύθη διὰ τῆς πανουργίας τοῦ εὐγενοῦς Πέρσου ὀνόματι Ζωπύρου, οἰοῦ τοῦ Μεγαθύζου, ἐνὸς τῶν ἑπτά, οἵτινες συνώμοσαν καὶ ἐφόνευσαν τὸν Μάγον. Οὗτος ὁ Ζωπύρος βλέπων τὴν πολιορκίαν παρατεινομένην ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ χρῆσιν δόλου. Ἐκοψε δηλ. τὴν ἱριά-του, τὰ ὕδατα του καὶ ἐμφανισθεὶς εἰς τὸν Δαρείον εἶπε. Θὰ αὐτο-μολήσω εἰς τοὺς Βαβυλωνίους, εἰς οὓς θὰ εἴπω ὅτι ἔπαθον ταῦ-τα ὑπὸ σοῦ, διότι σὲ συνεβούλευσα νὰ λύσῃς τὴν πολιορκίαν καὶ ὅτι μετέβην εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ σε ἐκδικηθῶ. Καὶ νομίζω ὅτι θὰ πείσω αὐτοὺς νά με κάμωσι στρατηγόν. Ἀν δὲ κατορθώσω τοῦ-το, τότε θὰ εἶναι εὔκολος ἡ ἀλωσίς τῆς Βαβυλῶνος. Ταῦτα εἰ-πεν ὁ Ζωπύρος καὶ ἀνεγάρησεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, συγνάκις δ-· πίσω βλέπων, ὡς νὰ ἥτο αὐτόμολος. Οἱ δὲ σκοποὶ τῶν Βαβυλω-νίων, ἴδόντες αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων, κατέβησαν μετὰ σπου-δῆς καὶ μαθόντες, τις ἥτο ὁ προσερχόμενος, ἥνοιξαν τὴν πύλην καὶ εἰσῆγαγον αὐτὸν ἐντὸς τῆς πόλεως, ὅπου ἐμφανισθεὶς εἰς τοὺς ἄρχοντας διηγήθη, πῶς ἡχρωτηριάσθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου; δι-ότι συνεβούλευσε νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ ὅτι τώρα ἥλθεν ἐν-ταῦθα, ἵνα βλάψῃ τὸν Δαρείον.—Καὶ θὰ κατορθώσῃ τοῦτο ἐὰν οἱ Βαβυλώνιοι δώσωσιν εἰς αὐτὸν στρατόν. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι, ἴδόντες ἔνα τῶν ἐπισημοτάτων Περσῶν οὕτω κακοποιηθέντα, ἐπίστευ-

σαν εἰς ὅσα ἔλεγε καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὸν στρατόν, ἵνα πολεμήσῃ τὸν Δαρεῖον. Αἱ πρῶται μάχαι τοῦ Ζωπύρου ἐπέτυχον, οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀνεκήρυξαν αὐτὸν ὑπὲν ἐνθουσιασμοῦ ἀρχιστράτηγον καὶ εἰς αὐτὸν ἐνεπιστεύθησαν καὶ τὰς κλείδας τῆς πόλεως. Ἀλλὰ τότε ὁ Ζωπύρος ἤγοιξε τὰς πύλας καὶ ὁ Δαρεῖος κατέλαβε τὴν πόλιν. Οὗτοι δὲ ἐτίμα ὡς Δαρεῖος τοῦ Ζωπύρου τὴν φιλοπατρίαν, ὥστε πολλάκις ἡκούσθη λέγων ὅτι πρετίμα οὐχὶ μιᾶς, ἀλλ' εἴκοσι Βαβυλώνων νὰ ἦτο ὁ Ζωπύρος σῶρος. Παρέδωκε δὲ καὶ εἰς αὐτὸν νὰ νέμηται διὰ βίου τὴν πόλιν καὶ κατ' ἔτος ἔστελλε πρὸς αὐτὸν πολύτιμα δῶρα.

Σ. ΙΙ. Ηερὲ τῶν ἐσχατιῶν τῆς οἰκουμένης.

Αἱ ἐσχατιαὶ τῆς οἰκουμένης ἐπροικίσθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ τὰ κάλλιστα πράγματα, ώς ἡ Ἐλλὰς ἐπροικίσθη μὲ τὸ μᾶλλον εὐκρατὲς κλῖμα. Καὶ ἡ μὲν Ἰνδικὴ εἶναι πρὸς ἀνατολὰς ὁ τελευταῖος κατοικούμενος τόπος, τὰ δὲ ζῷα αὐτῆς καὶ τὰ τετράποδα καὶ τὰ πτηγὰ εἶναι πολὺ μεγαλείτερα ἢ εἰς τὰ ἄλλα μέρη. Πρὸς τούτοις ἔχει χρυσὸν ἀφθονον, ὅστις ἡ ἡρύσσεται ἢ καταφέρεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν. Τὰ δὲ δένδρα τὰ ἄγρια (1) παράγουσιν ώς καρπὸν μαλλίον ὥραιότερον καὶ καλλιτέρας ποιότητος τοῦ μαλλίου τῶν προβάτων, ἐκ τοῦ ὅποιου κατασκευάζουσιν οἱ Ἰνδοὶ φορέματα. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ χώρᾳ ὑπάρχουσι πολλοὶ λαοί, οἱ ὅποιοι δὲν ὄμιλοῦσι πάντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Καὶ ἄλλοι μὲν τούτων κατοικοῦσι τὰ ἔλη τοῦ ποταμοῦ καὶ τρέφονται δι' ιχθύων ὧμῶν, τοὺς ὥποιούς ἀλιεύουσι μὲ πλοιάρια καλάμινα, κατασκευάζόμενα ἔκαστον ἐξ ἑνὸς γόνατος καλάμου. (2) "Ἄλλοι δὲ πρὸς ἀνατολὰς τούτων οἰκουντες εἶναι νομάδες καὶ τρώγουσι κρέατα ὡμά, καλοῦνται δὲ Παδαῖοι. Οὗτοι ἔχουσιν, ώς λέγεται, τὰς ἔξης συνηθείας· ὅταν πολίτης ἀσθενήσῃ, ἐὰν μὲν εἶναι ἀνήρ, πλησιέστεροι φίλοι του φονεύουσιν αὐτόν, (3) λέγοντες ὅτι, ἂν

(1) Ὁ βάμβαξ, ὅστις φύεται ἄγριος ἐν ταῖς Ἰνδίαις.

(2) Εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Ἰνδοῦ φύεται κάλαμος ὁ Ἰνδικός, τοῦ ὅποιου τὸ πάχος μόλις δύνανται νὰ περιλάβωσι δύο ἄνθρωποι περιωργυιωμένοι.

(3) Καὶ σήμερον εἰς τὸ βόρειον Δεκάνων ὑπάρχουσιν οἱ μέλανες Γόνιμοι,

νον αὐτὸν νὰ τακῇ ὑπὸ τῆς νόσου, θὰ διεφθείροντο αἱ σάρκες.
Οὗτος δῆμος ἀρνεῖται ὅτι ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δὲν πιστεύουσι καὶ
νεῦσαντες αὐτὸν κατευωχοῦνται. Τὸ αὐτὸ δὲ γίνεται καὶ εἰς
γυναικας ὑπὸ γυναικῶν. Ἐπίσης δὲ θυσιάζουσι καὶ τρώ-
μεν ἐν συμποσίῳ πάντα γέροντα. Ἀλλ' ὅλιγοι φθάνουσιν εἰς
ταύτην ἡλικίαν, διότι φονεύονται νέοι, ἀν τὴν ἥθελόν ποτε ἀσθε-
σῃ.

Πρὸς δὲ μεσημβρίαν τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς οἰκουμένης εἶναι
Ἀραβία, ἐν τῇ ὁποίᾳ φύεται λιθανωτὸς καὶ σμύρνα καὶ κασία
καὶ κιννάμωμον καὶ λάδανον. Ἐν ταύτῃ ὑπάρχουσιν ὄφεις παν-
τοὶ καὶ θὰ ὑπῆρχον περισσότεροι, ἀν δὲν συνέβαινε νὰ ἐσθίωσι τὰ
καὶ τὴν μητέρα, καθ' ὃν χρόνον εὑρίσκονται ἐν γαστρὶ, (1)
ὅτο βεβαιοὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ θεοῦ, ὅστις οὕτω σοφῶς διέταξε
τῆς φύσεως, ὥστε τῶν ζώων τὰ μὲν ἐδῶδιμα νὰ ὕστι πολύγο-
να μὴ ἐκλίπωσι κατεσθίσμενα, τὰ δὲ βλαβερὰ ὀλιγόγονα.
τῶς οἱ λαγοί, διότι θηρεύονται ὑπὸ παντὸς θηρίου καὶ δρέπουν
ἀνθρώπου, εἶναι πολύγονοι, τίκτοντες κατὰ μῆνα, καὶ ἐνῷ
κτουσιν, ἔχουσιν ἀλλὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ. Η δὲ λέαινα οὕτως ισχυ-
τατον καὶ θρασύτατον ζῷον τίκτει ἄπαξ ἐν τῷ βίῳ καὶ μόνον
(2) Θαυμασμοῦ δὲ ἄξια εἶναι καὶ τὰ δύο γένη τῶν προβάτων
Ἀραβίᾳ, ὃν τὰ μὲν ἔχουσι τὴν οὐρὰν μακρὰν ὡς τριῶν πήχε-
τα δὲ ἀλλὰ πλατεῖαν ὡς ἔνα πῆχυν. Οἱ δὲ ποιμένες, ἵνα
οὐρλάττωσι τὰς οὐρὰς τῶν προβάτων νὰ μὴ σύρωνται εἰς τὴν
καὶ ἐλκῶνται, κατασκευάζουσιν ἀμαξίδας, ἐπὶ τῶν ὅποιων
νουσι τὰς οὐρὰς τῶν προβάτων.

Πρὸς δυσμὰς δὲ εἰς τὸ ἄκρον τῆς γῆς εἶναι ἡ Αἰθιοπία, ἥτις
οἱ ἄνθρωποι καὶ χρυσὸν πολὺν καὶ ἐλέφαντας πολλοὺς καὶ δένδρα παν-
τα ἄγρια καὶ ἔβενον καὶ ἀνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ
ἢ ὃν λέγεται ὅτι φονεύουσιν οἱ οἰκεῖοι τοὺς ἀσθενεῖς ἢ γέροντας καὶ τρώ-
μεν αὐτούς.

(1) Τοῦτο δὲν φαίνεται συμβαίνον οὔτε εἰς τοὺς ὄφεις τούτους οὔτε εἰς
τὸ ἔχιδναν, περὶ ἣς τοῦτο εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ ἔχιδνα ἐντὸς ὑμένος τίκτο-
ντα διαρρηγόντες τοῦτον καὶ ζῶσιν μόνα, τῆς μητρὸς οὐδαμῶς φροντιζούσης.
(2) Καὶ ἡ λέαινα γεννᾷ κατ' ἔτος, δύο καὶ τρία νεογνά.

μακριθιωτάτους.

Περὶ δὲ τῶν ἄκρων τῆς οἰκουμένης πρὸς δυσμὰς τῆς Εὐ-
πης δὲν ἡξεύρω τι ἀκριβὲς νὰ εἴπω. Διότι ἐγὼ δὲν παραδέχο-
ότι ὑπάρχει ποταμὸς Ἡριδανὸς (3) καλούμενος, ὃστις ἐκβαί-
εις τὴν θάλασσαν πρὸς βορρᾶν, ὅπόθεν λέγεται ὅτι ἔρχεται
ἡμᾶς τὸ ἥλεκτρον. Ἐπίσης δὲν ἡξεύρω, ἀν ὑπάρχουσι νῆσοι
σιτερίδες, ἐκ τῶν δοπιών ἔρχεται ὁ καστίτερος. Πρῶτον μὲν
τὸ ὄνομα Ἡριδανὸς μαρτυρεῖ ὅτι εἶναι Ἑλληνικὸν καὶ οὐχὶ^ν
βαρον, πλασθὲν ὑπὸ ποιητοῦ τινος· δεύτερον δέ, διότι μὲν
τὰς ἐρεύνας μου δὲν ἡδιυνήθην νὰ εὕρω ἀνθρωπον ιδίοις ὅφ-
μοις βεβαιωθέντα ὅτι ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης ὑπάρχει θάλα-

Πρὸς δὲ τὰ ἀρκτικὰ τῆς Εὐρώπης φαίνεται ὅτι ὁ χρυσός
ναι ἀφθονώτατος. Πῶς ὅμως λαμβάνουσιν αὐτὸν δὲν δύναμαι
εἴπω μετὰ θετικότητος. Λέγουσιν ὅτι ἀνθρωποι μονόφθαλ-
Ἀριμασποὶ καλούμενοι, ἀρπάζουσι τοῦτον ἀπὸ τοὺς γρῦ-
'Αλλ' ἐγὼ οὐδὲ τοῦτο πιστεύω, ὅτι ὑπάρχουσιν ἀνδρες μονόφ-
μοι, κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.
Τὰ ἄκρα λοιπὸν τοῦ κόσμου ἔχουσιν, ὅσα φαίνονται εἰς ἡμᾶς^ν
λιστα καὶ σπανιώτατα.

(3) "Οτι τὸ ἥλεκτρον ἐκομίζετο ἐκ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τοῦτο
ἀμφιβάλλεται σήμερον. Κατὰ ταῦτα ὁ πρὸς βορρᾶν χυνόμενος ποταμὸς
ὁ σήμερον καλούμενος Βάιξελ (Οὐιστούλας).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

επ. Η τῶν Σκυθῶν χώρα.

Ἄφ' οὐ δὲ ὁ Δαρεῖος ὑπέταξε πρῶτον τὴν Σάμον, ἐπειτα δὲ τὴν Βαβυλῶνα, ἡθέλησε νὰ ὑποτάξῃ καὶ τοὺς Σκύθας. Είναι δὲ οὗτοι λαὸς οἰκὸν τὴν χώραν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰστρου ποταμοῦ μέχρι τοῦ Τανάϊδος, Διαχροῦνται δὲ οἱ Σκύθαι εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς γεωργούς, οἵτινες σπείρουσι τὸν σῖτον οὐχὶ διὰ νὰ τρώγωσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ πωλῶσιν αὐτόν, εἰς Σκύθας νομάδας καὶ εἰς Σκύθας βασιλικούς. Πέραν δὲ τῶν Σκυθῶν κατοικοῦσιν ἄλλοι λαοὶ ἐν χώρᾳ, ὅπου οὔτε καρποφόρα δένδρα ὑπάρχουσιν οὔτε ἄγρια. Είναι δὲ τὰ μέρη καὶ τῶν Σκυθῶν καὶ τῶν ἄλλων πεδινὰ καὶ βαθύγεια. πέριν ὅμως τούτων είναι τραχέα καὶ πετοώδη. "Οταν δε διέλθῃ τις πολὺ μέρος τῆς τραχείας ταύτης χώρας, πότε φθάνει εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλῶν ὁρέων, ἔνθα κατοικοῦσιν ἄνθρωποι ριχλακροί, ἔχοντες ῥῖνα σιμήν καὶ γένεια μεγάλα, ζῶντες δὲ ἀπὸ τῶν δένδρων. Καλεῖται δὲ τὸ δένδρον, ἀπὸ τὸ ὅποιον τρέφονται, πινετήκος. Τούτου τοὺς καρποὺς ἵσους κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς κύμαιον συλλέγοντες θλίβουσι καὶ διώλιζουσι. Καὶ τὸ μὲν ὑγρόν, δὲν καλούσιν ἄσχυ, συμμιγούντες μὲ γάλα πίνουσιν, ἐκ δὲ τῆς τρυγὸς ποιοῦντες παλάθας τρώγουσι. (1) Τί δὲ ὑπάρχει πέραν τῶν φαλακρῶν, οὓδεις δύναται νὰ εἴπῃ ἀκριβῶς, διότι τέμνουσι τὴν χώραν ὅρη ὑψηλά, τὰ ὅποια οὐδεὶς ὑπερβαίνει. (2) Λέγεται δὲ δῆτι πέραν τῶν ὁρέων τούτων είναι ἄνθρωποι, οἵτινες κοιμῶνται ἐξ μῆνας. (3) Τοῦτο ἐγὼ δὲν παραδέχομαι οὐδόλως. Τί δὲ πρὸς βορᾶν ὑπάρχει, τοῦτο δὲν γινώσκομεν.

(1) Τὸ δένδρον είναι εἶδος κερασέας. Τοῦτο καὶ σήμερον γίνεται ὑπὸ τῶν Κοζάκων καὶ Καλμούκων. Σώζεται δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ποτοῦ ἢ τὸ ι.

(2) Τὰ Οὐράλια ὅρη.

(3) Ἀμυδρὰ γῆσσις τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν καὶ τῶν μακρῶν γειμεριῶν νυκτῶν.

"Απασα δὲ ἡ γῶρα, ἣν ἀνέφερον, εἶναι δυσχείμερος, ἔχουσα δικτὸν μῆνας ἀφόρητον ψῦχος, (4) ὥστε καὶ τὸ ὄδωρ πήγνυται καὶ ὁ Κιμμέριος Βόσπορος. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς τέσσαρας μῆνας εἶναι ίκανὸν τὸ ψῦχος. Οἱ χειμῶν δὲ τῶν χωρῶν τούτων διαφέρει πολὺ τοῦ χειμῶνος τῶν ἄλλων μερῶν διότι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον δὲν γίνονται μεγάλαι βροχαί, κατὰ τὸ θέρος δμῶς ἀδιακόπως βρέχει. (5) "Οταν δὲ ἄλλαχος γίνωνται βρονταί, ἐκεῖ δὲν γίνονται, τὸ θέρος δμῶς γίνονται συνεχεῖς. Εἳν δὲ συμβῇ κατὰ τὸν χειμῶνα βροντή, νομίζεται ὡς θαῦμα. Ἐπίσης θαῦμα παρὰ τοῖς Σκύθαις νομίζεται καὶ ὁ σεισμὸς εἰτεκατὰ τὸ θέρος συμβῇ εἴτε κατὰ τὸν χειμῶνα. (1) Λέγουσι δὲ οἱ Σκύθαι ὅτι εἰς τὰ βόρεια μέρη ὁ ἀὴρ εἶναι ἀνάπλεως πτερῶν καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι αἰτία ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἴδωσι τὰ μέρη ταῦτα καὶ νὰ διέλθωσιν αὐτά. Νομίζω δὲν οἱ Σκύθαι οἱ περισικοὶ καλοῦσιν εἰκονῶς πτερὰ τὴν χιόνα, ἢτις πίπτουσα ἀφθόνως φαίνεται ὡς πτερά. "Οστις δὲ εἰδεις γίνα πίπτουσαν, ἐκείνος ἐννοεῖ τί λέγω.

34. "Εθνικα Σκυθῶν.

"Ἐχουσι δὲ οἱ Σκύθαι τὰ ἔξης ἔθυμα. Ἐν πολέμῳ πᾶς Σκύθης πίνει ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ πρώτου ἐγχροῦ, δὲν ἔθελε φονεύσῃ, τὰς δὲ κεφαλὰς πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ φονευθέντων ἐγχρῶν πρέπει νὰ φέρῃ εἰς τὸν βασιλέα, διότι ἄλλως δὲν λαμβάνει ἐκ τῆς λείσης. "Ἐπειτα ἐκδέρουσι τὰς κεφαλὰς καὶ παρατκευάσαντες τὸ δέρμα κρεμῶσιν ἐκ τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, σφόδρα ἀγαλλόμεναι. "Ἀλλοι δὲ πάλιν ἐκδέρουσι τὰς δεξιὰς τῶν ἐγχρῶν γείρας μὲ αὐτοὺς

(4) Τὸ κλίμα τῆς Σκυθίας ἦτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς τόσον διαδόγτον, ὡς ταρό ἡμῖν σήμερον τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας. «Σκυθῶν ἐρημία» ἦτο παροιμία σημαίνοντα δυστυχίαν καὶ ὄλεθρον.

(5) Τοῦτο ισχύει μόνον διὰ τὰ παράλια μάλιστα κατὰ τὴν Ὀλβίαν πόλιν, ἔνθα ὑπῆρχε καὶ ἐκτεταμένον δάσος (ὑλαία), ὅπερ συνετέλει πολὺ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς βροχῆς. Η Ὀλβία δὲν ὑπάρχει πλέον, τὴν δὲ θέσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἐμπορίᾳ κατέλασσεν ἡ ἐντεῦθεν αὐτῆς κειμένη Ὁδησσός.

(1) Σεισμοὶ σπανιώτατα συμβαίνουσιν ἐν Ρωσίᾳ, συμβαίνουσιν δμῶς εἰς τὰ νότια μέρη, π. Χ. τῷ 1838 κατὰ Ιανουάριον, τῷ 1843 κατὰ Δεκτέμβριον.

τοὺς ὄνυχας καὶ ἐπενδύουσι διὰ τοῦ δέρματος τούτου τὰς φαρέτρας των. Τὰς δὲ κεφαλὰς τῶν πολεμιωτάτων, ἀφ' οὐ κόψωσι διὰ πριονίου περὶ τὰς ὁφρᾶς, καθαρίζουσι καλῶς καὶ τὸ οὔτως ἀπομένον κρανίον μεταχειρίζονται ώς ποτήριον, ἐπενδύοντες ἔξω μὲ δέρμα βρὸς εἴτε ἀκατέργαστον εἴτε καὶ χρυσοῦντες τοῦτο. "Απαξ δὲ τοῦ ἔτους ἐν νομάρχης πληροὶ κρατῆρα σίνου, ἐξ οὐ πίνουσι διὰ ποτηρίου μόνον οἱ φονεύσαντες ἐχθρούς, οἱ δὲ μὴ φονεύσαντες δέν πίνουσιν, ἀλλὰ κάθηνται μακράν." Οταν δὲ ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν, τότε ταριχεύουσι τὸ σῶμα καὶ κομίζουσι τοῦτο εἰς Γέρρους, εἰς τὸ ἔσχατον τῶν ἔθνων, ὅπου εἶναι οἱ τάφοι τῶν βασιλέων. Κόπτουσι δὲ καὶ οἱ κομίζοντες τὸν βασιλέα καὶ ἐκεῖνοι, διὰ τῆς γώρας τῶν ὅποιων θὰ διέλθῃ τὸ λείψανον, μέρος τοῦ ὡτός των, περικείρουσι τὴν κόμην των, κάμνουσιν ἀμυχάς εἰς τὸ μέτωπόν των καὶ εἰς τὴν ρίνα των, καὶ διαπερῶσι διὰ βέλους τὴν ἀριστερὰν γείρά των. Ο δὲ τάφος τοῦ βασιλέως εἶναι ὅρυγμα μέγα εἰς τὴν γῆν τετράγωνον, εἰς τὸ ὅποιον θάπτουσι τὸν βασιλέα, ἐπειτα πνίζαντες συνθάπτουσι καὶ μίση τῶν γυνατῶν του καὶ τὸν οἰνοχόον καὶ τὸν μάγειρον καὶ τὸν ἵπποκόμον καὶ ἕνα θεράποντα καὶ ἕνα ἀγγελιαφόρον καὶ ἵππους, καὶ ἄλλα πράγματα καὶ φιάλας χρυσᾶς. Ἐπειτα ῥίπτουσι γῶμα πολὺ ἀμιλλωμένοι νὰ ὑψώσωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν τύμβον ὑψηλότερον. 'Αφ' οὐ δὲ παρέλθῃ ἔτος, πνίγουσι πεντήκοντα ἵππους τοῦ βασιλέως, οὓς στήνουσιν ὄρθους διὰ πασσάλων περὶ τὸν τάφον τοῦ βασιλέως. Ἐπὶ τῶν ἵππων δὲ τούτων ἐπικαθίζουσι καὶ πεντήκρυντα θεράποντας τοῦ βασιλέως, οὓς πνίγουσιν δισάυτως, καὶ ἐπειτα ἀναχωροῦσι.

Οἱ Σκύθαι ἐμμένουσιν εἰς τὰ πάτρια ἔθιμα, ἀποφεύγοντες τὰ τῶν ἄλλων ἔθνων, μάλιστα δὲ τῶν Ἑλλήνων. Παράδειγμα τούτου φέρομεν τὸν Ἀνάγκαρον, τὸν ἐλθόντα εἰς Ἀθήνας καὶ σπουδάσαντα φιλοσοφίαν. Οὗτος ἐπανακάμψας εἰς τὴν πατρίδα του ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του, διότι ἡθέλησε νὰ εἰσαγάγῃ τὴν καθ' Ἑλληνας λατρείαν τοῦ Θεοῦ.

ΑΑ. Ὁ Δικρεῖος καὶ ἡ γέφυρα τοῦ Βοσπόρου

Τοιοῦτοι εἶναι οἱ Σκύθαι, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ ἐκπρατεύσῃ ὁ

Δαρεῖος. Δὲν ἔχουσιν οὔτε πόλεις οὔτε φρούρια, ἀλλ' εἶναι λαοὶ φερέοικοι, μαχόμενοι ἔφιπποι διὰ τόξων καὶ ζῶντες ἀπὸ τῆς κτηνοτροφίας· διότι ἔχουσι χώραν πεδινήν, μὲ πολλοὺς ποταμούς καὶ πολλὰ θάτα, καὶ μὲ πλουσιωτάτας βοσκάς. Κατὰ τοιούτων ἀνδρῶν ἦθελε νὰ πολεμήσῃ ὁ Δαρεῖος, διατάξας τοὺς λαούς του νὰ ἀθροίσωσιν αὐτῷ ἄλλοι μὲν στρατὸν πεζόν, ἄλλοι δὲ πλοῖα καὶ ναῦτας, ἄλλοι δὲ νὰ ζεύξωσι γέφυραν ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ἵνα ἐπ' αὐτῆς διαπεραιωθῇ στρατὸς ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὄτε δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα, ἐκίνησε μετὰ τῶν στρατευμάτων του ἐκ Σούσων καὶ διηρθύνθη εἰς τὸν Βόσπορον. Ἐνταῦθα φθάσας ἐπέβη εἰς πλοῖον καὶ ἐπλευσεν εἰς τὰς Κυανέας πέτρας, αἵτινες πάλαι κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐκινοῦντο ἀνοίγουσαι καὶ κλείουσαι. Ἐνταῦθα ἀπέβη κατὰ τὴν ἀκτήν, ὅπου ἦτο ὁ γαὸς τοῦ Οὐρίου Διὸς καὶ ἐθεάτο τὸν Πόντον, ὅστις ὅντως εἶναι ἀξιοθέατος.

Ἐχει δὲ οὗτος μῆκος μὲν ἔνδεκα χιλιάδων καὶ ἑκατὸν σταδίων, πλάτος δὲ κατὰ τὸ πλατύτατον αὐτοῦ μέρος τριῶν χιλιάδων καὶ τριακοσίων. Χύνεται δὲ διάπορθμοῦ τοῦ καλουμένου Βόσπορου εἰς τὴν Προποντίδα θάλασσαν. Καὶ ὁ μὲν Βόσπορος ἔχει πλάτος μὲν τεσσάρων σταδίων, μῆκος δὲ ἑκατὸν εἰκοσι. Ἡ δὲ Προποντίς, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐκβάλλει διὰ στενοῦ πορθμοῦ τοῦ καλουμένου Ελλησπόντου εἰς μέγα πέλαγος τὸ καλουμένον Αιγαῖον, ἔχει πλάτος μὲν πεντακοσίων σταδίων, μῆκος δὲ χιλίων τετρακοσίων. Τοῦ δὲ Ελλησπόντου τὸ πλάτος εἶναι ἑπτὰ σταδίων καὶ τετρακοσίων σταδίων τὸ μῆκος.

Αφ' οὗ δὲ ὁ Δαρεῖος παρετήρησε τὸν Πόντον, ἐπανέπλευσε διὰ τοῦ πλοίου εἰς τὴν γέφυραν, ἥν εἶχε ζεύξῃ ὁ Μανδροκλῆς ὁ Σάμιος. Ἡτο δὲ ἡ γέφυρα ἔζοχον ἔργον, ὅπερ ὑπερήρεσεν εἰς τὸν Δαρεῖον, ὅστις ἐγχάρισεν εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα ἀφθονώτατα δῶρα. Ἐκ τῶν δώρων δὲ τούτων ἐδαπάνησεν ὁ Μανδροκλῆς καὶ κατεσκευάσθη εἰκὼν μεγάλη παριστάνουσα τὰ στρατεύματα τοῦ Δαρείου διαβαίνοντα τὴν γέφυραν, τὸν δὲ Δαρεῖον καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ θεώμενον τὴν διάβασιν. Ταύτην δὲ τὴν εἰκόνα ἀφιέρωσεν ὁ Μανδροκλῆς εἰς τὸ ἱραῖον τῆς πατρίδος του μὲ τὸ ἔξης ἐπίγραμμα.

Τὴν εἰκόνα ταύτην ἀφιέρωσεν ὁ Μανδροκλῆς εἰς τὴν Ἡ-

φαν πρὸς ἀνάμνησιν τῆς γεφύρας, ἦν ἔζευξεν ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου τοῦ ἰχθυώδους, τιμῆσις καὶ αὐτὸς πολύ, τιμήσας δὲ καὶ τοὺς Σαμίους, διότι ἔξετέλεσεν αὐτὴν, ὡς ἐπειθύμει ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος.»

Μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος ἔθεώρησε καὶ τὸν Βόσπορον, ὃπου διέταξε νὰ στήσωσι δύο μαρμαρίνας στήλας καὶ νὰ γαράξωσιν ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς τούτων μὲν γράμματα Ἀσσυριακά, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης μὲν γράμματα Ἑλληνικὰ τὰ δύνοματα πάντων τῶν ἔθνων, ὅσα μετεῖχον τῆς ἐκστρατείας ταύτης. Ἐπειτα ἥριθμησε τὸν στρατὸν του, ὅστις εὐρέθη ὅτι ἦτο ἐπτακοσίας μὲν χιλιάδας ὁ στρατὸς τῆς ἔηράς, συμπεριλαμβανομένων εἰς τούτον καὶ τῶν ἵππεων, ἔξαντος δὲ πλοῖα μεθ' ὅλων τῶν πληρωμάτων αὐτῶν. Διεπεραιώθη δὲ ὁ στρατὸς οὗτος εἰς τὴν Θράκην διὰ τῆς γεφύρας, ὁ δὲ στόλος, ὅστις ἦτο ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Ἰώνων, ἐπλευσε διὰ τοῦ Εὔξείνου πόντου εἰς τὸν Ἱστρὸν ποταμόν, ὃν διέταξεν ὁ Δαρεῖος νὰ γεφυρώσωσι. Καὶ ὄντως, ὡς ἔφθασεν ἐνταῦθα ὁ στόλος, ἐπλευσεν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ εἰς ἀπόστασιν δύο ἡμερῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἀκριβῶς ἐκεῖ, ὃπου ἀρχίζει νὰ σχίζηται ὁ ποταμός, καὶ ἐνταῦθα κατεσκεύασαν τὴν γεφύραν. Είναι δὲ ὁ Ἱστρὸς μέγιστος ποταμὸς πηγάγων ἐκ τῆς Κελτικῆς χώρας (1) ἥτις εἶναι πρὸς δυσμὰς εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς Εὐρώπης μέρος. Καὶ κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα δὲν αὐξάνονται πολὺ τὰ ὕδατά του, διότι ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις δὲν βρέχει κατὰ τὸν χειμῶνα, γιονίζει δύμως πολὺ. Κατὰ τὸ θέρος δύμως τήκονται αἱ γιονές καὶ ἀρθονται ὕδατα συρρέουσιν εἰς αὐτόν. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ δύμηροι γίνονται πολλοὶ εἰς τοὺς τόπους τούτους κατὰ τὸ θέρος, ὃν τὰ ὕδατα γυνόμενα εἰς τὸν Ἱστρὸν ὑπερεκχειλίζουσι τοῦτον.

§ 6. Η δευτέρα γέφυρα ἐπὶ τοῦ Ἱστροῦ.

Ο δὲ Δαρεῖος, διελθὼν διὰ τῆς Θράκης ἀνευ ἀντιστάσεως, ἔφθασεν εἰς τὸν Ἱστρὸν καὶ διὰ τῆς γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατὸν.

(1) Αἱ πηγαὶ τοῦ Δουνάβεως εἰναι εἰς τὸν Μέλανα δριμὸν τῆς Ν. Δ. Τρεμανίας. Οἱ παλαιοὶ εἶχον πεπλανημένην γνώμην περὶ τούτου ὡς καὶ πολλῶν ἀλλων τῆς κεντρικῆς καὶ βορείου Εὐρώπης.

τὸν εἰς τὴν Σκυθίαν. Ἐπειτα διέταξε νὰ διαλυθῇ ἡ γέφυρα καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν ὅλος ὁ στρατὸς καὶ ὁ πεζὸς καὶ ὁ τῶν πλοίων. Ἀλλ' ὁ Κώνης ὁ Ἑρξάνδρου, ὁ στρατηγὸς τῶν Μυτιληναίων, ἀφ' οὗ πρότερον ἐζήτησε καὶ ἔλαβε την ἀστιαν παρὰ τοῦ βασιλέως, νὰ εἴπῃ ἐλευθέρως τὴν γνώμην του, εἶπε τὰ εἶχε.

Ω βασιλεῦ, μέλλεις νὰ ἐκστρατεύσῃς κατὰ χώρας, εἰς τὴν ὥποιαν οὔτε ἀγροὶ ὑπάρχουσι κεκαλλιεργημένοι, οὔτε πόλεις καὶ τωρημέναι. Διὰ τοῦτο ἀφες τὴν γέφυραν ταύτην νὰ ἴσταται εἰς τὴν θέσιν της, ἃς φυλάττωσι δὲ εἰς κατασκευάσαντες αὐτήν. Καὶ ἂν μὲν εὔρωμεν τους Σκύθας καὶ γίνη ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπιθυμοῦμεν, ἔχομεν τὴν γέφυραν διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν· ἀν δῆμως δὲν δυνηθῶμεν νὰ εὔρωμεν αὐτούς, πάλιν θὰ ἔχωμεν τὴν ἐπιστροφὴν ἐξησφαλισμένην. Ἰνα δὲ μὴ νομίσῃς τις ὅτι ταῦτα λέγω πρὸς τὸ ἐμὸν συμφέρον ἀποβλέπων καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως, ἵνα μείνω δηλαδὴ ἐδῶ καὶ μὴ ἐλθὼν μετὰ τοῦ στρατεύματος, δηλῶ ὅτι θὰ ἔλθω δροῦ καὶ οὐδαμῶς στέργω νὰ μείνω ἐνταῦθα.

Ο Δαρεῖος εὐχαριστήθη ἐκ τῆς συμβουλῆς ταύτης καὶ εἶπε· Φίλε Λέσβιε, ἐὰν σωθῶ καὶ ἐλθῶ δύσιν εἰς τὸν οἰκόν μου, νὰ παρουσιασθῆς χωρὶς ἄλλο, ἵνα τοῦ ἀνταμείψω τὴν καλὴν ταύτην συμβουλὴν μὲ καλὰ ἔργα.

Ἐπειτα καλέσας εἰς συμβούλιον τοὺς τυράννους τῶν Ἰώνων ἐλαθεν ἴμάντα, εἰς τὸν ὥποιον ἔδεσεν ἐξήκοντα κόμβους, καὶ εἶπε τὰ εἶχε.

Ἄνδρες Ἰωνεῖς θεωρῶ καλλίτερον νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ γέφυρα, ἀλλὰ νὰ μείνῃ μέχρις οὗ ἐπιστρέψω. Ταύτης φύλακας διορίζω ὑμᾶς καὶ παραγγέλλω νὰ μείνητε φύλαττοντες αὐτὴν τόσας ἡμέρας, ὅσους κόμβους ἔχει ὁ ἴμας οὗτος, ὃν σᾶς δίδω, ἵνα δόηγγηθῆτε πόσας ἡμέρας θὰ με περιμένητε. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν θὰ λύητε καὶ ἔνα κόμβον. Ἀφ' οὗ δὲ λύσητε πάντας τοὺς κόμβους καὶ δὲν ἔχω φθάση ἀκόμη, τότε ἀποπλεύσατε εἰς τὴν πατρίδα σας. Ἐὰν πράξητε ταῦτα, ὅπως λέγω, θὰ μὲ ὑποχρεώσητε μεγάλως.

§ 7. Ο Δαρεῖος καὶ οἱ Σκύθαι.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Δαρεῖος καὶ ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ Σκύθαι μαθόντες τὸ πολυάριθμον τοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν ἐζήτησαν βοήθειαν

παρὰ τῶν ἄλλων παροίκων ἔθνων. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἡρνήθησαν, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἔλθωσιν εἰς φανερὸν μάχην πρὸς τὸν Δαρεῖον, ἀλλὰ νὰ ὑποχωρῶσι, γῶνοντες τὰς καθ' ὅδον κρήνας καὶ πηγάς, ἀφανίζοντες δὲ καὶ τὸ χόρτον καὶ πάσαν ἄλλην τροφήν. Καὶ τὰς μὲν γυναικας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα ὡς καὶ τὰ ποίμνια ἔστειλαν μακράν πρὸς βορρᾶν, οἱ δὲ ἀνδρες διαιρεθέντες εἰς δύο μοίρας, ἄλλοι μὲν ἀπεπλάνων τοὺς Πέρσας, ἄλλοι δὲ ἐπέπιπτον κατ' αὐτῶν κατὰ τὴν νύκταν καθ' ὃν χρόνον ἔτρωγον. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατεδίωκεν ὁ Δαρεῖος τοὺς Σκύθας πάντοτε ἀποφεύγοντας, ἡγανάκτησε καὶ ἔστειλεν ἵππους πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Σκύθων, ἵνα εἴπῃ τὰ ἔξῆς.

Ω οὐδόντες τῶν ἀνθρώπων, διατί φεύγεις πάντοτε; Εἳνα νομίζεις, ὅτι δύνασαι νὰ νικήσῃς, μὴ φεύγεις, ἀλλὰ μένε καὶ μάχου ἄν δὲ ταῦτα αἰσθάνεσαι ὅτι εἶσαι κατώτερος, πάλιν μένε καὶ ἀφ' οὗ προσφέρης εἰς τὸν κύριόν σου δῶρα γῆν καὶ θύρωρ, ἔπειτα συνεννούμενα διὰ τὰ ἄλλα.

Πρὸς ταῦτα παρήγγειλεν ὁ βασιλεὺς τῶν Σκύθων τὰ ἔξῆς.

Μάθε, ὦ Πέρσα, ὅτι ἐγὼ οὐδέποτε ἔψυχον φοβηθεὶς ἀνθρωπὸν τινα. "Αν τώρα δὲν μάχωμαι ἐναντίον σου, τοῦτο πράττω, διότι βλέπω ὅτι εἰς οὐδὲν βλάπτεις ἡμᾶς. Οὔτε ἀγροὺς κατλιεργητούς εἶχομεν, οὔτε πόλεις. Κυρίους μου δὲ ἐγὼ οὐδένα ἄλλον μένους ἔχομεν, οὔτε τὸν Δία καὶ τὴν Ἔστιαν, τὴν βασιλισταν τῶν Σκύθων. Ἀντὶ δὲ τῶν δώρων, τὰ ὅποια ζητεῖς, θὰ σοὶ στείλω ἄλλα, ὅποια πρέπουσιν εἰς σέ. Εἰς δὲ τὸν λόγον ὅτι εἶσαι κύριός μου σοὶ λέγω. Νὰ χαθῆς σὺ καὶ ἡ κυριότης σου.

Καὶ ὁ μὲν κήρυξ ἀνεγώρησε διὰ νὰ εἴπῃ ταῦτα εἰς τὸν Δαρεῖον. Οἱ δὲ Σκύθαι, ἀκούσαντες τὸ ὄνομα τῆς δουλείας, ἐνεπλήσθησαν ὄργης καὶ ἀπεφάσισαν νὰ κάμνωσι περισσοτέρας ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Πέρσων, ἔστειλαν δὲ καὶ μίαν μοῖραν τοῦ ἵππουκοῦ εἰς τοὺς Ἰωνας νὰ πείσωσιν αὐτοὺς νὰ διαλύσωσι τὴν γέφυραν. Ὁ δὲ Δαρεῖος νῦν εὐρίσκετο εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, διότι ἔνθεν μὲν ἔστερειτο τῶν ἐπιτηδείων, ἔνθεν δὲ ὑπέφερε πολλὰ ὑπὸ τῶν Σκύθων, αἵτινες ἐπέπιπτον ἔξαιρόντες εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ πολλοὺς φονεύοντες. Οἱ δὲ Σκύθαι, νοήσαντες τὴν θέσιν τοῦ Δαρείου, ἔστειλαν πρὸς αὐτὸν διὰ κήρυκος τὰ ἔξῆς δῶρα, πτηνόν, μῦν, βάτραχον καὶ πέντε βέλη. Καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ἐθεώρησε ταῦ-

τα σημεῖα ὑποταγῆς. Ὁ Γωθρύας ὅμως, εἰς τῶν ἐπτὰ ἀνδρῶν, οἵτινες ἐφόνευσαν τὸν Μάγον, ἡρμήνευσε ταῦτα ὡς ἔξης. Ἐάν, ως Πέρσαι, δὲν γίνητε ἢ πτηνὰ νὰ πετάσητε εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ μύες, ἵνα κρυφθῆτε ὑπὸ τὴν γῆν, ἢ βάτραχοι, ἵνα πηδήσητε εἰς τὰς λίμνας, δὲν θὰ δυνηθῆτε νὰ σωθῆτε ὑπὸ τῶν βελῶν τούτων.

Καὶ οἱ μὲν Πέρσαι οὕτως ἔξήγησαν τὰ δῶρα. Ἡ δὲ μοῖρα τοῦ ἱππικοῦ τῶν Σκυθῶν, ἥτις εἶχε σταλῆ νὰ ἐλθῃ εἰς τὸν Ἱστρον, ὡς ἔφθασεν ἐκεῖ, εἶπε πρὸς τοὺς φυλάττοντας τὴν γέφυραν Ἱωνας.

“Ἄνδρες Ἱωνες, ἂν θέλητε νὰ μᾶς ἀκούσητε, ἥλθομεν φέροντες πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐλευθερίαν. Διατίσατε τὴν γέφυραν καὶ ἀπέλθετε εἰς τὴν πατρίδα σας. Ὁ χρόνος ὁ ταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Δαρείου πρὸς φύλαξιν τῆς γεφύρας παρῆλθεν.

ΑΘ. Τυποχώροησις Δαρείου.

Οἱ Ἑλληνες ὑπεσγέθησαν ὅτι θὰ πράξωσι τοῦτο καὶ οἱ Σκύθαι ἀπῆλθον, ἵνα ἀναγγείλωσι τοῦτο εἰς τοὺς ιδικούς των. Ως δὲ ἦκουσαν τοῦτο οἱ Σκύθαι, ἀπεφάσισαν νὰ σταθῶσι καὶ νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐνῷ δὲ ἦσαν παρατεταγμένα τὰ στρατεύματα, λαγὸς ἐδραμει διὰ μέσου τῶν στρατευμάτων. Οἱ δὲ Σκύθαι, βλέποντες τὸν λαγὸν ἀφῆκαν τὰς τάξεις καὶ βοῶντες κατεδίωκον αὐτόν. Ἀκούσας δὲ ὁ Δαρεῖος τὸν θόρυβον, ἥρωτησε τὴν αἰτίαν. Ὄτε δὲ ἔμυθεν ὅτι οἱ Σκύθαι κατεδίωκον τὸν λαγόν, εἶπε. Δίκαιον εἶχεν ὁ Γωθρύας τοιαύτην ἐρμηνείαν δῶσας εἰς τὰ Σκυθικὰ δῶρα. Οὗτοι δὲν μᾶς λογαριάζουσι τίποτε. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ σκεφθῶμεν, πῶς νὰ φύγωμεν ἐκ τῆς χώρας ταύτης. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ φύγωσιν ἐν καιρῷ νυκτός. ἀφ' οὗ ἀνάψωσι πυρὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πρὸς ἀπάτην τῶν Σκυθῶν, καὶ ἀφήσωσι ἐκεῖ τοὺς ἀσθενεῖς στρατιώτας. Καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ὁ Δαρεῖος μετὰ τοῦ στρατοῦ διευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἱστρον. Τῇ δὲ πρωίᾳ οἱ Σκύθαι, μὴ ιδόντες τοὺς Πέρσας, ἐνόησαν τὴν φυγὴν καὶ ἐσπευσαν νὰ φθάσωσιν αὐτούς. Γνωρίζοντες δὲ καλλίτερον τὰς ὁδούς, ἔφθασαν πρὸ τῶν Περσῶν εἰς τὸν Ἱστρον, ἔνθα εὑρόντες τὴν γέφυραν ὑπάρχουσαν εἴπον ταῦτα πρὸς τοὺς Ἱωνας.

«Ἄνδρες Ἱωνες, αἱ δριτεῖσαι ὑμῖν διὰ τὴν φύλαξιν τῆς γε-

φύρας ἡμέραι παρῆλθον καὶ δὲν κάμνετε καλὰ περιμένοντες ἀκόμη. Ἀλλ' ἀφ' οὐ πρότερον δὲν ἡθελήσατε νὰ φύγητε ὑπὸ φόβου, τῷρα διμως λύσατε τὴν γέφυραν, ἀναχωρίσατε τάχιστα, καὶ χαρῆτε διὰ τὴν ἐλευθερίαν σας, γνωρίζοντες χάριν διὰ τοῦτο εἰς τοὺς θεούς καὶ εἰς τοὺς Σκύθας. Τὸν δὲ δεσπότην σας ἡμεῖς οὕτω θὰ διορθώσωμεν ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον οὐδενὸς ἔθνους.»

Οἱ Ἑλληνες ἀκούσαντες ταῦτα συνεσκέπτοντο. Καὶ ὁ μὲν Μιλτιάδης ὁ Ἀθηναῖος, στρατηγὸς καὶ τύραννος τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ Χερσονησιῶν, ἡτο τῆς γνώμης νὰ λύσωσι τὴν γέφυραν καὶ νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς ὄμοφύλους των. Ὁ Ἰστιαῖος ὅμως ὁ Μιλήσιος ἡγαντιώθη λέγων· Τοῦ Δαρείου ὄντος βασιλέως, ἔκαστος ἡμῶν ἀρχεὶ μιᾶς πόλεως. «Οταν ὅμως ἡ δύναμις τοῦ Δαρείου καταστραφῇ, τότε συγκαταστρέφεται καὶ ἡ δύναμις ἡ ἡμετέρᾳ· διότι τότε ἐκάστη πόλις θὰ προτιμήσῃ νὰ δημοκρατήται μᾶλλον ἡ νὰ πυρανῆται. Ἡ γνώμη αὐτῇ ἥρεσεν εἰς πάντας καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τηρήσωσι τὴν γέφυραν. «Ινα δὲ ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν εἰς τοὺς Σκύθας καὶ ματαιώσωσι πᾶσαν δίαν αὐτῶν, ἀφ' οὐ ηὐγαρίστησαν αὐτοὺς διὰ τὰς ἀγαθὰς συμβουλάς των, ἥρχισαν να λύσωσι τὸ μὲ τὴν Σκυθικὴν συνεχόμενον μέρος τῆς γεφύρας; τοὺς δὲ Σκύθας παρώτρυναν νὰ ζητήσωσι τοὺς Πέρσας καὶ τημωρήσωσιν αὐτοὺς διὰ τὰς ὕδρεις. Οἱ δὲ Σκύθαι, πιστεύσαντες εἰς τοὺς λόγους τούτους ἀνεγάρησαν πρὸς ἀναζήτησιν τῶν Περσῶν. Ἀλλ' ἐνῷ οἱ Σκύθαι ἐζήτουν τὸν βασιλέα, οὗτος ἦλθεν εἰς τὴν γέφυραν. Ἐπειδὴ δὲ ἡτο νῦξ καὶ ἡ γέφυρα δὲν ἐφαίνετο, ἐφόναξε διὰ τινος Αἰγυπτίου, ὅστις εἶχεν ἴσγυροστάτην φωνήν, Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον. Οὗτος δὲ ἤκουσεν εὐθὺς εἰς τὸ πρῶτον κέλευσμα καὶ ἔφερε πάντα τὰ πλοῖα καὶ ἔζευξε τὴν γέφυραν. Ἀφ' οὐ δὲ ὁ Δαρεῖος διέβη τὸν ποταμόν, ἔφθασε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Σηστόν, ὅποθεν ἐπεραιώθη διὰ πλοίων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆσας ἐν τῇ Θράκῃ τὸν Μεγάβαζον, ἵνα ὑποτάξῃ πάντας τοὺς μὴ μηδίζοντας. (π. X. 515).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

59. Μετοίκησις Ηπείρων εἰς Ἀσίαν.

Ο δὲ Δαρεῖος, ὡς διέβη τάχιστα τὸν Ἐλλήσποντον καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Σάρδεις, ἐνεύμηθη καὶ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Ἰστιαίου καὶ τὴν συμβουλὴν τοῦ Κώου. Καὶ διὰ τοῦτο καλέστας αὐτοὺς εἶπεν καὶ ζητήσωσι παρ' αὐτοῦ ὅπερι ἀν θέλωσι. Καὶ ὁ μὲν Ἰστιαῖος ἐζήτησε τὴν Μύρκινον, ἵνα κτίσῃ ἐν αὐτῇ πόλιν, ὁ δὲ Κώης νὰ γίνη τύραννος τῆς Μιλήτου. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα ἔξετελέσθησαν.

Ο δὲ Μεγάθαζος, ἀφ' οὗ ὑπέταξε πάντα τὰ παράλια τῆς Θράκης, ἔλαβε διαταγὴν παρὰ τοῦ Δαρείου νὰ μετοικίσῃ καὶ τοὺς Παιόνας εἰς Περσίαν διὰ τὴν ἔξης αἰτίαν. "Οτε ὁ Δαρεῖος ἐπιστρέψας ἐκ τῆς Σκυθίας ἥλθεν εἰς Σάρδεις, δύο Παιόνες, Πίγρης καὶ ὁ Μαντύης, θέλοντες νὰ γίνωσι τύραννοι τῶν Παιόνων, ἐπορεύθησαν εἰς Σάρδεις καὶ ἐμηχανεύθησαν τὸ ἔξης. Αὐτοὶ εἶχον ἀδελφὴν μεγάλου ἀναστήματος καὶ ὠραίαν. Ταύτην ἔστε λαν μίαν ἡμέραν, ὅτε ὁ Δαρεῖος ἐκάθητο εἰς τὸ προάστειον, ὡραία στατα ἐνδεόμυμένην εἰς τὸν ποταμόν, ἔχουσαν ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς τηςὲν ἀγγείον, ἐκ δὲ τοῦ βραχίονός της ἐφέλκουσαν ἕππον, συγχρόνως δὲ καὶ κλώθουσαν λίνον. Ως δὲ αὕτη διέβη ἐμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ἐκίνησε τὴν προσοχὴν του, διότι εἰδέ τι ὅλως διόλου ξένον τῶν Ἀσιατικῶν ἔθιμων καὶ ἔστειλεν ἀνθρώπους νὰ παρατηρήσωσι, τί θὰ κάμη τὸν ἕππον ἡ γυνή. Καὶ οὗτοι μὲν ἤκολούθουν, ἡ δὲ γυνὴ ἐλθοῦσα εἰς τὸν ποταμὸν πρῶτον μὲν ἐπότισε τὸν ἕππον, ἐπειτα γεμίσασα ὄδατος τὸ ἀγγείον ἔθηκε τοῦτο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπανήρχετο ἐλκουσα ἐπίστης τὸν ἕππον καὶ κλώθουσα. Ταῦτα μαθὼν ὁ Δαρεῖος ἐκάλεσεν αὐτὴν διὰ νὰ τὴν ἴδῃ. Ως δὲ αὕτη προσῆχθη, ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ της, οἵτινες εἶπον δτι εἶναι Παιόνες καὶ ἡ κόρη αὕτη ἀδελφή των καὶ δτι ἥλθον νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ἐρωτηθέντες διεβεβαίωσαν τὸν βασιλέα δτι πᾶσαι αἱ γυναικες τῆς Παιονίας εἰναι ἐπίσης φιλόπονοι ὡς ἡ ἀδελφή των, ὁ Δαρεῖος ἔγραψε πρὸς τὸν Μεγάθαζον νὰ μετοικίσῃ εἰς τὴν Ἀσίαν πάντας τοὺς Παιό-

νας καὶ ἀνδρας καὶ γυναικας καὶ τέκνα. Οἱ Παιόνες ὅμως μαθόντες τοῦτο παρεσκευάσθησαν εἰς ἀντίστασιν καὶ κατέλαβον μέρος τι, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν εἴσοδον εἰς τὸν Ηεροτικὸν στρατόν. Ἀλλ' ὁ Μεγάθαζος πληροφορηθεὶς τοῦτο ἐτράπη ἀλλην ὄδον, καὶ κατέλαβε τὰς πόλεις τῶν Παιόνων ἑρήμους ἀνδρῶν, ἀναγκάσας οὕτως αὐτοὺς νὰ παραδοθῶσιν.

ΕΦ. Τὸ πάθημα τῶν Ηεροτῶν ἐν τῇ αὐλῇ Ἀμύντου.

Ο δὲ Μεγάθαζος, ἀφ' οὗ ὑπέταξε τοὺς Παιόνας, ἔστειλε καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀμύνταν ἐπτὰ Ηέρσας ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων, ἵνα αἰτήσωσι παρ' αὐτοῦ γῆν καὶ ὕδωρ διὰ τὸν μέγαν βασιλέα. Διέτριβε δὲ τότε ὁ Μεγάθαζος περὶ τὴν λίμνην Ψρασιάδα παρὰ τὸ Πάγγαιον ὄρος, τὸ πλούσιον εἰς μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ήτος δὲ οἱ πρέσβεις ἔφθασαν εἰς τὴν Πέλλαν, ἐνεφανισθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ γῆν καὶ ὕδωρ διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ηερσίας. Μὴ δυνάμενος δὲ ὁ Ἀμύντας νὰ ἀντιταχθῇ κατὰ τῶν Ηερσῶν, ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ ἀνεγνώρισε τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν ἐπὶ τῆς Μακεδονίας. Ήταν δὲ δεῖξῃ τὴν εἰλικρίνειάν του εἰς τοῦτο, παρέθηκεν εἰς τοὺς πρέσβεις καὶ μέγα δεῖπνον, ἔνθα ἦσαν ἀφθονα φαγητὰ καὶ οἶνος ἔξαιρετος. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον οἱ πρέσβεις ἐκ τῶν πλουσίων φαγητῶν, ἔπειτα ἤργισαν καὶ νὰ ἀμιλλῶνται πίνοντες. Ἐπειτα εἶπον πρὸς τὸν Ἀμύνταν·

Φίλε Μακεδὼν, εἶναι συνήθεια εἰς ἡμᾶς τοὺς Ηέρσας, ὅταν παραθέτωμεν μέγα δεῖπνον, νὰ καλῶμεν καὶ τὰς γυναικας νὰ κάθιωνται εἰς τὸ δεῖπνον. Ἐπειδὴ δὲ σὺ ἔδειξες μεγάλην εὐγένειαν πρὸς ἡμᾶς, ἔδωκες δὲ καὶ εἰς τὸν βασιλέα Δαρεῖον γῆν καὶ ὕδωρ, ἀκολούθησε καὶ τὴν συνήθειαν ἡμῶν ταῦτην.

Ποὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀμύντας.

Τοιαύτην συνήθειαν, ὡς Ηέρσαι, δὲν ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Ἑλληνες, ἀλλ' αἱ γυναικες κάθηγται κεχωρισμέναι τῶν ἀνδρῶν. Ἀφ' οὗ ὅμως ἀπαιτεῖτε τοῦτο ὑμεῖς, οἵτινες εἰσθε τώρα κύριοι ἡμῶν, δὲν δυνάμεθα ἡ νἀέκτελέσθωμεν καὶ τὴν θέλησίν σας ταύτην.

Ταῦτα μόνον εἶπον ὁ Ἀμύντας ἐκάλεσε νὰ ἔλθωσι καὶ αἱ γυναικες εἰς τὸ δεῖπνον, αἵτινες ἐκάθισαν κατὰ σειρὰν ὅμοι ἀπέ-

ναντι τῶν Περσῶν. Οἱ δὲ ἴδοντες εὐμόρφους γυναικας εἰπον πρὸς τὸν Ἀμύνταν· Ἄφ' οὗ ἥλθον αἱ γυναικες, καλὸν εἶναι νὰ μὴ κάθωνται μακράν, ἀλλὰ πλησίον ἡμῶν. Εἰ δὲ μή, καλλίτερον ἡτο νὰ μὴ ἤρχοντο. Καὶ τοῦτο κατ' ἀνάγκην ἐδέχθη ὁ Ἀμύντας, εἰπὼν εἰς τὰς γυναικας νὰ καθίσωσι πλησίεστερον. Τότε οἱ Πέρσαι οἰνωμένοι ἤρχισαν νὰ ἐνοχλῶσι τὰς γυναικας καὶ νὰ φέρωνται πρὸς αὐτὰς ἀπρεπῶς. Καὶ ὁ μὲν Ἀμύντας βλέπων ταῦτα ἡσύχαζεν, εἰ καὶ ἔδυσφόρει, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο πολὺ τοὺς Πέρσας. Ὁ υἱὸς του ὄμως ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις ἦτο παρὼν καὶ ἔβλεπε πᾶντα ταῦτα, νέος ὧν καὶ ἀπειρος τοῦ κόσμου, δὲν ἤδυνήθη νὰ κρατηῇ, ἀλλὰ βαρέως φέρων τὴν προσθολὴν εἰπε πρὸς τὸν Ἀμύνταν· Πάτερ, σὺ μὲν ὡς γέρων πήγαινε νὰ ἀναπαυθῆς, ἐγὼ δὲ θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ περιποιηθῶ, ὅπως πρέπει, τοὺς ζένους. Ἀκούσας δὲ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀμύντας καὶ ἐννοήσας ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος διανοεῖται νὰ πράξῃ δλέθρια πράγματα, λέγει· Τέκνον μου, ἐννοῶ τὸν ἀναθρασμὸν τῆς ψυχῆς σου καὶ διὰ τί ἐπιθυμεῖς νὰ μὴ εἴμαι ἐγὼ παρὼν. Ἐγὼ δμως σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ βλάψῃς τοὺς ἀνθρώπους τούτους, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς πάντας ἡμᾶς, ἀλλ' ἀνέχου αὐτούς, διδῶν τόπον εἰς τὴν ὁργήν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀμύντας ἀπῆλθεν· Ο δὲ Ἀλέξανδρος μόνος μείνας εἰπε πρὸς τοὺς Πέρσας·

Βλέπετε, ὡ Πέρσαι, πόσον καλῶς περιπεποιήθημεν ὑμᾶς. Ὁ κι μόνον παρεθέσαμεν ὑμῖν ἀρίθουνα φαγητὰ καὶ ποτά, ἀλλὰ καὶ τὰς μητέρας ἡμῶν καὶ τὰς ἀδελφὰς ἐφέρομεν ἐδῶ, διὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν καὶ διὰ νὰ δεῖξωμεν πρὸς ὑμᾶς, πόσον σᾶς τι μῶμεν, νὰ μάθῃ δὲ καὶ ὁ μέγας βασιλεύς, πῶς ἐδέχθη καὶ περιεποιήθη τοὺς ἀπεσταλμένους του Ἑλλην ἀρχων τῆς Μακεδονίας. Γαῦτα εἰπεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ εἰσάγει εὐθὺς ἀγενείους νέους Μακεδόνας, γυναικεία ἐνδεδυμένους, φέροντας δὲ ὑπὸ τὴν ἐσθῆτα ἐγχειρίδια κεκρυμμένα, τὰς δὲ γυναικας διατάσσει νὰ ἀπέκθωσιν εἰς τοὺς θαλάμους. Ως δὲ τοῦτο ἐγένετο, οἱ νέοι Μακεδόνες, καθ' ἣν εἶχον λάβῃ διαταγήν, ἐπέπεσον κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἐφόνευσαν αὐτοὺς ὡς καὶ πᾶσαν τὴν θεραπείαν αὐτῶν. διέστι αὐτοὶ εἶχον ἔλθη μὲ δύχηματα καὶ μὲ θεράποντας καὶ μὲ πολλὴν ἀλλην ἔτοιμασίαν.

Μετὰ πάροδον δὲ ὀλίγου χρόνου ἔστειλαν οἱ Πέρσαι καὶ ἔξή τουν τοὺς ἀνθρώπους τούτους. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος κατώρθωσε νὰ

ἀποσιωπηθῆ τὸ πρᾶγμα, δῶσας εἰς τὸν ἀπεσταλμένον Πέρσην στρατηγὸν καὶ χρήματα πολλὰ καὶ τὴν ἀδελφήν του σύζυγον. Καὶ οὕτως οὐδεὶς πλέον λέγος ἐγένετο περὶ τῶν φονευθέντων Περσῶν.

61. Ὁ Ἰστιαῖος διμοτράπεζος τοῦ Δαρείου.

Ὑποτάξας δὲ τοὺς Ηαιόνας ὁ Μεγάθαζος ἔλαβε πάντας καὶ ἄνδρας καὶ γυναικας καὶ παιδίας καὶ ἔφερεν εἰς Ἀσίαν, ὡς εἶχε διατάξῃ ὁ Δαρεῖος. Ὅτε δὲ διέτριβε περὶ τὴν Πρασιάδα λίμνην, ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἰστιαῖος κτίζει νέαν πόλιν τὴν Μύρκινον, ἣν τειχίζει, καὶ ὅτι ἡ χώρα πέριξ είναι θαυμασία καὶ διὰ τὰ δάση καὶ διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν μετάλλων καὶ διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὰς Σάρδεις εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα·

Ω βασιλεῦ, ποῖον τι πρᾶγμα ἐποίησας, ἐπιτρέψας εἰς τὸν Ἰστιαῖον, ἄνδρα δραστήριον καὶ πανοῦργον, νὰ κτίσῃ πόλιν ἐν Θράκῃ, ὅπου καὶ ὑλη ὑπάρχει ναυπγήσιμος ἀφθονος καὶ ξύλα διὰ κώπας καὶ μέταλλα ἀργύρου καὶ πλῆθος ἐκεῖ πέριξ κατοικεῖ καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, οιτινες ποιήσαντες αὐτὸν ἀρχηγὸν θὰ πράττωσιν ὅτι αὐτὸς θὰ συμβουλεύῃ αὐτοὺς καὶ νύκτα καὶ ἥμέραν! Ἐμπόδισε λοιπὸν τὸν ἄνδρα νὰ ἔξακολουθήσῃ, ἵνα μὴ περιπλακῆς εἰς πόλεμον ἐμφύλιον. Προσκάλεσε αὐτὸν μὲ τρόπον ἥπιον καὶ ὅταν τὸν συλλάβης, κάμε, πῶς νὰ μὴ ἔλθῃ πλέον εἰς τοὺς Ἑλληνας.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἔπεισαν τὸν Δαρεῖον, ὅστις εὐθὺς ἔστειλεν ἀπεσταλμένον εἰς τὴν Μύρκινον νὰ εἴπῃ·

Ίστιαῖε, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος λέγει τὰ ἔξης· Σκεπτόμενος δὲν εὑρίσκω ἄλλον, ὅστις νὰ μὲ ἀγαπᾷ περισσότερον καὶ νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν συμφερόντων μου, ὃσον σύ. Εἰδὼν δὲ τοῦτο ὅχι μόνον διὰ λόγων, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἔργων. Ἐπειδὴ δὲ ἔχω τώρα μεγάλα σχέδια κατὰ νοῦν, σὲ παρακαλῶ νὰ ἔλθῃς εὐθὺς, ἵνα ἀνακοινώσω σοι ταῦτα καὶ ἀκούσω τὴν συμβουλήν σου.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος ἐπίστευσε πάντα καὶ μεγάλην θεωρήσας τιμὴν νὰ γίνῃ σύμβουλος τοῦ βασιλέως μετέβη εἰς Σάρδεις. Ἐνταῦθα ἐδεξιώθη αὐτὸν φιλοσφρόνως ὁ Δαρεῖος καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν·

Ίστιαῖτε, σὲ ἐκάλεσα νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμὲ διὰ τὴν αἵτιαν ταύ-

την. Ἀφ' ὅτου ἐπανῆλθον ἐκ τῆς Σκυθίας καὶ ἔβλεπον ὅτι δὲν εἶσαι πλέον πλησίον μου, ἐστενοχωρούμην πολὺ καὶ οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα ἐπόθουν τόσον, ὃσον νὰ σὲ ἴδω καὶ νὰ συνομιλήσωμεν ὅτι ἡξεύρω ὅτι ἐκ πάντων τῶν ἀγαθῶν προτιμότερος εἶναι φίλος συνετὸς καὶ ἀφωτιωμένος, τὰ ὅποια σὺ ἔχεις ἀμφότερα, μάλιστα δὲ ἐγὼ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω ὅτι καὶ ἐδοκίμαστα αὐτά. Καὶ καλὰ ἔκαμες ποῦ ἦλθες, σὲ συμβουλεύω δὲ νὰ ἀφήσῃς τὴν Μίλητον καὶ τὴν Μύρκινον καὶ νὰ ἔλθῃς μετ' ἐμοῦ εἰς Σοῦσα, ὅπου θὰ ἔχῃς δῖστα ἐγὼ ἔχω, καὶ θὰ είσαι ἐμοῦ ὁμοτράπεζος καὶ σύμβουλος.

62. Η Επέληντος ἀφιμριμή, Ιωνικού πολέμου.

Ως δὲ ὁ Ὄτανης ἐγένετο στρατηγός, ἤρξατο νὰ ὑποτάσσῃ καὶ νὰ ἔξανδραποδίζῃ πᾶσαν πόλιν, ἥτις ἡμύνετο περὶ τῆς ἐλευθερίας της. Οὕτως ὑπετάχθη τὸ Βυζάντιον, ὑπετάχθη ἡ Καλγηρόν, ὑπετάχθη ἡ "Αυτανδόρος ἐν τῇ Τρωικῇ χώρᾳ, ὑπετάχθη δὲ καὶ ἡ Λέσβος καὶ ἡ "Ιυθρες καὶ οὐδεμία πόλις ἐμεινε πλέον ἐλευθέρα. Οἱ ἀνθρώποι ἐδυστύχησαν ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων τούτων πολέμων καὶ ἐνόμισαν ὅτι μὲ τὴν ὑποταγήν των εἰς τοὺς Πέρσας θὰ ἐπικρατήσῃ πλέον εἰρήνη, καὶ θὰ εὔρισκον ἔγειτιν τῶν κακῶν, ὡς καὶ πράγματι εὖρον τοιαύτην. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ εἰρήνη δὲν διήρκεσε πολύ. Καὶ τὴν εἰρήνην ταύτην ἐτάραξαν τῶρα δύο πόλεις, ἡ Μίλητος καὶ ἡ Νάξος. (π. X. 560). Η Μίλητος πρὸ δύο γενεῶν ἀνθρώπων εὑρίσκετο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν ἔνεκα τῶν ἐμψυλίων πολέμων μεταξὺ τῶν πλουσίων καὶ τῶν πτωχῶν, στε ἐκάλεσαν τοὺς Παρίους νὰ παρεμβῶσι καὶ διαλλάξωσι αὐτούς. Ως δὲ ἔφθασαν εἰς Μίλητον πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον οἱ ἀριστοὶ ἄνδρες τῆς Πάρου, ἐζήτησαν, πρὶν εἴπωσι τί πρέπει νὰ γίνη, νὰ ἀφήσωσιν αὐτοὺς νὰ ἐπισκεφθῶσι τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ κτήματα τῶν Μιλησίων. Περιηγούμενοι δὲ τὴν χώραν ἔβλεπον τὰ πάντα ἀκαλλιέργητα καὶ κατεστραμμένα, ἐνιάκος δὲ ὅμως ἔβλεπον μεταξὺ τῶν ἀκαλλιέργητων καὶ κτήματα καλῶς καλλιεργημένα. Τῶν κτημάτων τούτων τῶν ἰδιοκτητῶν ἐζήτουν νὰ μάθωσι τὰ ὀνόματα καὶ ἐσημείουν ταῦτα. Ως δὲ ἐτελείωσεν ἡ ἐπίσκεψις τῶν κτημάτων, ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀπήτησαν νὰ ἀνατεθῇ ἡ διοίκησις τῆς πόλεως εἰς ἐκείνους τοὺς ἀν-

ώπους, ὃν εὗρον τὰ κτήματα καλῶς καλλιεργημένα. Διότι πον ὅτι ἔκεινοι, οἵτινες φροντίζουσι περὶ τῶν ἴδιων ὑποθέσεων ἀλλᾶς, θὰ φροντίσωσι καὶ περὶ τῶν δημοσίων ἐπίσης, ὅσοι δ' ὅτις ἀμελοῦσι τῶν ἴδιων, θὰ ἀμελήσωσιν ὡσαύτως καὶ τῶν δημοσίων. Οἱ Μιλήσιοι ἐδέχθησαν τοῦτο καὶ ἀνετέθη εἰς τοὺς κατοίκους τούτους σικουραῖους ἢ διοικητικές τῆς πόλεως, οἱ δὲ ἄλλοι Μιλήσιοι ὑπεχρεώθησαν νὰ ὑπακούωσιν εἰς τούτους. Καὶ οὕτως ἤγινεσσεν ἡ Μίλητος καὶ δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος, ὅτε ἐφάνη τὰ καλὰ τῆς σώφρονος διοικήσεως. Οἱ δὲ Μιλήσιοι ἀπὸ ἕτης εἰς ἕτος προώδευον καὶ τώρα εὑρίσκονται εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς εὐδαιμονίας. Ἀλλὰ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν ἴδικήν των ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων κατέστρεψαν διὰ τὴν ἔξης τιαν. Τῆς Μιλήτου τύραννος εἶχε διορισθῆ ὑπὸ τοῦ Δαρείου ὁ Στιλίας, ὃστις διατρίβων πρότερον μὲν ἐν Μυρκίνῳ, νῦν δὲ ἐν οὔσοις ὡς ἡμοτράπεζος τοῦ βασιλέως, εἶχε διορίσθη ἐπιτροπόν τὸν ἔξαδελφὸν του καὶ γαμβρόν του Ἀρισταγόραν τὸν Μολύγρον. Ὁτε δὲ ἐκυβέρνα τὸν τόπον τοῦτον ὁ Ἀρισταγόρας, θεον ἐνταῦθα πλούσιοι Νάξιοι, οὓς ἔξωρισεν ὁ λαὸς τῆς Νάξου. Ήσαν δὲ οὗτοι όλοι τοῦ Ιστιαίου καὶ μὲ τὸ θάρρος τοῦτο πακάλεσαν τὸν Ἀρισταγόραν νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς νὰ ἐπανέλθων εἰς τὴν πατρίδα των. Ο δὲ Ἀρισταγόρας σκεφθεὶς ὅτι, ἐὰν τοι: ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν δι' αὐτοῦ, δύναται νὰ γίνη ἄρι τῆς Νάξου, χωρὶς νὰ δεῖξῃ τοὺς σκοπούς του, εἰπεν δὲι καθῆκον, σεβόμενος τὴν μετὰ τοῦ Ιστιαίου φιλίαν, νὰ πράσπει, διεύθυνει, δύναται ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ' ὠμολόγησεν ὅτι δὲν ἔχει αὐτοὺς πόσην δύναμιν, ὥστε νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Νάξιους νὰ δεχθῶσιν τοὺς ἔξορίστους. Πληροφοροῦμαι, λέγει, ὅτι ὑπάρχουσιν ὀκταυχίλιοι διπλῖται ἐν Νάξῳ καὶ πλοῖα πολεμικὰ πολλά. Μόνος δύναμαι νὰ παλαίσω κατὰ τοσαύτης δυνάμεως. Ἐχω δικιώς ἄλλο σχέδιον. Ο Ἀρταφέρνης εἶναι φίλος μου, οὗδε δὲ τοῦ στάσπους καὶ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Δαρείου, εἶναι δὲ οὗτος ἀρχηγός πάντων τῶν παραθαλασσίων μερῶν τῆς Ἀσίας, καὶ στρατὸν πολὺν καὶ πλοῖα πολλά. Δι' αὐτοῦ θὰ ἐκτελέσων διεύθυνμούμεν.

63. Ἐρεις Ἀρισταγόρου καὶ Μεγαβάτου.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν εἰς τὸν Ἀρισταγόραν νὰ προσπαθήσῃ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο διὰ παντὸς μέσου, ἀλλα μηδὲ καὶ δῶρα νὰ ὑποσχεθῇ, καὶ ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὶ πληρώσωσι τὰς δαπάνας τῆς ἐκστρατείας. Ἐπίζουσι δὲ ὅσταν ἐπιφανῶσιν οἱ Πέρσαι εἰς τὴν Νάξον, οἱ Νάξιοι θὰ ὑποχθῶσιν εἰς αὐτούς, ώς καὶ οἱ ἄλλοι νησιῶται τῶν Κυκλαδῶν τῶν ὅποιών οὐδεμίᾳ ἀκόμη ἡτοῦ ὑποτεταγμένη εἰς τὸν Δαρεῖον. Ἀρισταγόρας ἐλθὼν εἰς τὰς Σάρδεις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνη τάδε· Υπάρχει νῆσος Νάξος καλουμένη πλησίον τῆς Ἰωας, ἥτις εἶναι ὡραία καὶ καρποφόρος, καὶ ἔχει πολλὰ χρήματα καὶ ἀνδράποδα. Ταύτην δύνασαι εὔκόλως μὲ ἑκατὸν πλοῖα νὰ ποτέξῃς καὶ ἐπαναφέρῃς εἰς αὐτὴν τοὺς φυγάδας. Ἐὰν πράξῃς τοῦτο, καὶ χρήματα θὰ λά�ῃς πολλά, πλὴν τῶν ἀναλαμβάνοντοῦ στρατοῦ, τὰ ὅποια βεβαίως ἥμεις πρέπει νὰ παράσχωμεν καὶ θὰ προσθέσῃς εἰς τὸ κράτος τοῦ βασιλέως τὴν Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἐξηρτημένας νήσους Πάρον καὶ Ἀνδρὸν ως καὶ τὰς ἄλλας Κυκλαδας. Ἐντεῦθεν δὲ ὄρμῶμενος εὔκόλως δύνασαι νὰ ἐπιτεθῆς κατὰ τῆς Εύβοίας, ἥτις εἶναι νῆσος μεγάλη καὶ εὐδαιμόνων καὶ σχεῖαι ἐλάσσων τῆς Κύπρου, καὶ τὴν ὅποιαν δυνηθῆς λίαν εὔκόλως νὰ κυριεύσῃς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀρταφέρνης·

Εἰς τὸν οίκον τοῦ βασιλέως δεικνύεις ὠφέλιμα πράγματα. Καὶ ὅλα, ὅσα συμβουλεύεις, εἶναι ὀρθὰ πλὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων. Ἄντι δὲ τῶν ἑκατὸν πλοίων θά σοι εἶναι ἔτοιμα καὶ τὴν ἄνοιξιν διακόσια. Ἀνάγκη ὅμως εἰς ταῦτα νὰ λάβωμεν τὴν συγκατάθεσιν τοῦ βασιλέως.

Ως ἤκουσε ταῦτα ὁ Ἀρισταγόρας, περιγράφης ἀνεγχώρησε τὴν Μίλητον. Ο δὲ Ἀρταφέρνης συνέννοηθεὶς μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐπεδοκίμασε ταῦτα, παρεσκεύασε διακόσια πλοῖα καὶ πολὺν στρατὸν καὶ ἀπέστειλε ταῦτα πρὸς τὸν Ἀρισταγόραν ἐν Μίλήτῳ ὑπὸ τῆς στρατηγίαν συγγενοῦς τοῦ Μεγαβάτου λουμένου. Ἐκ Μίλητου δὲ παρέλαβεν ὁ Μεγαβάτης τὸν Ἀρισταγόραν, τὸν Ἰωνικὸν στρατὸν καὶ τοὺς Ναξίους καὶ ἀπέτηθη δῆθεν εἰς τὸν Ελλήσποντον. Ως δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν Χίον, ἐσ-

θη εἰς τὰ Καύκασα, λιμένα τῆς νήσου, καὶ περιέμενε τὸν Βορ-
ρᾶν, ἵνα διευθυνθῇ εἰς τὴν Νάξον. Ἀλλὰ κατ’ εὐτυχίαν τῶν Να-
ξίων συνέβη τὸ εξῆς πρᾶγμα. Ὁ Μεγαβάτης, ἐπιθεωρῶν τοὺς
φύλακας τῶν πλοίων, εὑρε πλοῖον Μύνδιον ἄνευ φύλακός τινος.
Τοῦτο παρώργισε τὸν στρατηγὸν καὶ διέταξε νὰ εὔρεθῇ ὁ πλοί-
αρχος τοῦ πλοίου καὶ πρὸς τιμωρίαν νὰ δειθῇ εἰς ὅπῃν τοῦ πλοί-
ου οὗτος, ὅπετε τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ νὰ εἴναι ἔσω, ἡ δὲ κεφαλὴ
ἔξω. Ἄφ’ οὐ δὲ τοιαύτη τιμωρία ἐπεβλήθη εἰς τὸν πλοιαρχὸν, ἔ-
καθεν εἰς Ἀρισταγόρας τοῦτο καὶ παρεκάλεσε τὸν Μεγαβάτην νὰ
συγχωρήσῃ τὸν πταίστην. Ἀλλ’ ἀρνουμένου τοῦ Μεγαβάτου,
ήλθεν αὐτὸς ὁ Αρισταγόρας καὶ ἔλυσεν αὐτὸν.

Οἱ δὲ Μεγαβάτης ἐθεώρησε τοῦτο ὡς μεγάλην προσβολὴν
καὶ κατέκρινε τὸν Αρισταγόραν. Τότε εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Αρι-
σταγόρας.

Διὰ τί ἀναμιγνύεσαι σὺ εἰς ταῦτα τὰ πράγματα; Δὲν σὲ
ἀπέστειλεν ὁ Ἀρταφέρνης νὰ ὑπακούῃς εἰς τοὺς Να-
ξίους ἀνταρτέοντα; Διὰ τί ἀναμιγνύεσαι εἰς ξένας ὑποθέ-
σεις;

Οἱ λόγοι οὗτοι ἔξωργισαν τὸν Μεγαβάτην καὶ τὴν νύκτα
στέλλει μὲν πλοίον ἀνθρώπους διὰ νὰ ἀναγγείλωσιν εἰς τοὺς Να-
ξίους πάντα τὰ διατρέχοντα. Οἱ δὲ Νάξιοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα,
κετὰ σπουδῆς ἐκόμισαν ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὰ χρειώδη καὶ
παρεσκευάσθησαν διὰ τὴν πολιορκίαν. Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ στόλος,
εὗρε τοὺς Ναξίους ὠχυρωμένους καὶ ἔτοίμους εἰς ἀντίστασιν.
Καὶ τέσσαρας μὲν μῆνας ἐπολιόρκουν τὴν Νάξον. Ἀλλ’ ἐπειδὴ
οὐδεμία ἐλπὶς ὑπῆρχε παραδόσεως τῆς πόλεως, τὰ δὲ χρήματα
ἔξηγτλήθησαν καὶ ὅσα οἱ Ηέρσαι εἶχον καὶ πολλὰ τοῦ Αριστα-
γόρου, ἐπέστρεψαν ἀπρακτοὶ εἰς τὴν Ασίαν.

64. Ἐπανάστασις τῶν Ιώνων.

Οἱ δὲ Αρισταγόρας τώρα ἤρχισε νὰ φοβῆται, (π. X. 500)
ὕρωντον μέν, διότι δὲν ἤδυνήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του,
ἐπειτα δὲ ἀπήτουν παρ’ αὐτοῦ καὶ τὴν δαπάνην τοῦ στρατοῦ.
Πρὸς τούτοις δὲ ἐφοβεῖτο καὶ τὸν στρατόν, ὅστις ἔπαθεν, ὡς καὶ
τὸν Μεγαβάτην, ὃν εἶχε κάμη ἔχθρόν του, καὶ ὅστις συνετέλεσε

νὰ παυθῇ ἐκ τῆς τυραννίας τῆς Μιλήτου. Ταῦτα πάντα φοβού μενος ἔσκεπτετο νὰ ἀποστατήσῃ. Συνέπεσε δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὰ Σοῦσα καὶ ἄνθρωπος ἐστιγμένος τὴν κεφαλήν, ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ Ἰστιαίου, ἵνα δηλώσῃ εἰς αὐτὸν ὅτι πρέπει νὰ ἀποστατήσῃ. Ὁ Ἰστιαῖος δῆλος μένων εἰς Σοῦσα ἐνόησεν ὅτι ἡτο ὑπὸ περιορισμὸν καὶ ἥθελε νὰ ἐλευθερωθῇ. Εἶχε δὲ πολλὰς ἐλπίδας ὅτι, ἀν ἐγίνετο ἐπανάστασις εἰς τὴν Ἰωνίαν, ὁ Δαρεῖος θὰ ἔστελλεν αὐτὸν ἐκεὶ καὶ θὰ ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν του. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦδυνατο δι' οὐδενὸς ἀσφαλοῦς μέσου νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν γνώμην του εἰς τὸν Ἀρισταγόραν, καθ' ὅτι αἱ ὅδοι ἐφυλάττοντα, ἔξυρισε τὴν κεφαλήν ἐνὸς τῶν πιστοτάτων δούλων καὶ ἐπ' αὐτῆς ἔστιξε γράμματα σημαίνοντα νὰ ἀποστατήσῃ. Ἐπειτα ἀνέμενε νὰ ἀναψυῶσιν αἱ τρίχες, ὅτε ἔστειλε τοῦτον εἰς τὸν Ἀρισταγόραν μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτὸν νὰ ξυρίσῃ τὴν κεφαλήν καὶ νὰ ἰδῃ Παραθαρρυνθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς γνώμης ταύτης ὁ Ἀρισταγόρας, συνεκάλεσε τοὺς στασιώτας καὶ εἶπε τὴν γνώμην καὶ ἔαυτον καὶ τοῦ Ἰστιαίου. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι συνεφώνησαν νὰ ἀποστατήσωσι, μόνον ὁ Ἐκαταιος ὁ λογοποιὸς κατ' ἀρχὰς μὲν ἥθελησε νὰ ἀποτρέψῃ αὐτοὺς τοιούτου παραβόλου κινήματος, ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἔπειθε, συνεβούλευσε νὰ γίνωσι θαλασσοκράτορες. Πρὸς τοῦτο εἶπεν ὅτι ἡτο ἀνάγκη νὰ ἀφαιρέσωσι τὸν θησαυρὸν ὅστις ἡτο εἰς τὸ ιερὸν τῶν Βραγγιδῶν καὶ ὅστις ἦδυνατο νὰ συλληθῇ ὑπὸ τῶν πολεμίων. Ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἐγένετο δεκτὴ καὶ μόνον ἀπεφασίσθη νὰ πλεύσωσιν εἰς Μυσῶντα, οἱ που εἶχε στρατοπεδεύση ὁ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθὼν στρατὸς καὶ νὰ συλλάβωσι τοὺς στρατηγούς. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐστάλη ὁ Ἰατραγόρας, ὅστις κατέρρθωσε διὰ στόλου νὰ συλλάβῃ πολλούς. Τότε ὁ Ἀρισταγόρας ἀπεστάτησεν ἀναφανδὸν πρὸς τῶν ὅπις ἦδυνατο κατὰ τοῦ Δαρείου. Καὶ πρῶτον μὲν παρηγένετο ἐκ τῆς τυραννίδος καὶ ἐποίησεν εἰς τὴν Μίλητον ἴσονομίαν, ἵνα ἔκουσίως συναποστατήσωσι μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ Μιλήσιοι. Ἐπειτα δὲ καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἰωνίαν τὰ αὐτὰ ἐπράττε διώκων τοὺς τυράννους καὶ ἀφίνων τὰς πόλεις νὰ ἐχλέγωσι διοικητάς, οἵους ἀν θέλωσιν. Ἰνα δὲ εὐχαριστήσῃ περισσότερον τὸν λαόν, παρθῶντεν εἰς αὐτοὺς τοὺς τυράννους, ὅσους συνέλαβεν ἐν Μυσῶντα.

καὶ τούτων μόνον ἢ Κώης ἐλιθοβολήθη ἐν Μυτιλήνῃ, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀφέθησαν ἐλεύθεροι.

65. Ὁ Ἀρισταγόρας ἐν Σπάρτῃ.

Οὐδὲν δὲ τὸν Περσῶν ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ πρῶτον μὲν θεοὺς εἰς Σπάρτην πρὸς τὸν βασιλέα Κλεομένην. Ἐγων δὲ μεθ' αὐτοῦ καὶ χαλκοῦν πίνακα, ὃπου ἦτο ἐγγεγλυμμένη ὅλη ἡ οἰκουμένη καὶ ὅλη ἡ θάλασσα καὶ ὅλοι οἱ ποταμοί, ἔλεγε πρὸς τὸν λεομένην ταῦτα.

Βασιλεῦ, μὴ θαυμάσῃς ὅτι μετὰ μεγάλης σπουδῆς ἥλθον ταῦτα διότι ἡ θέσις ἡμῶν εἶναι τοιαύτη. Τῶν Ἰώνων οἱ παιδεῖς νὰ εἶναι δοῦλοι ἀντὶ ἐλευθέρων, τοῦτο εἶναι ὄνειδος καὶ ἀλλοί μέγιστον καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ εἰς σᾶς ἔτι περιστερέρον, οἵτινες προστασθε τῆς Ἑλλάδος. Οὐεν δὲ ὄνομα τῶν ἡνῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, λυτρώσατε ἐκ τῆς δουλείας τοὺς Ἰωνας, ἄνδρας ἀδελφούς σας. Εὐκόλως δὲ ὑμεῖς δύνασθε τοῦτο κατορθώσητε, διότι ἔχετε νὰ πολεμήσητε σεῖς, οἵτινες ὡς φίδις τὴν ἀνδρείαν τὴν ἐν τῷ πολέμῳ κατέχετε τὴν πρώτην θέσην, πρὸς δειλοὺς βαρβάρους πολεμοῦντας μὲ τόξα καὶ ἀκόντια πορεύεταις ἀναξερίδας καὶ τιάρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των σαρίνια). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἡ γῶρα τῶν βαρβάρων εἶναι καὶ λίρης ἀγαθῶν, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ καὶ ὑποζυγίων αἱ ἀνδραπόδων, τὰ ὅποια οὐδεμίᾳ ἀλληλ γῶρα ἔχει καὶ τὰ ὅποια οὐαὶ ἀνήκωσιν εἰς ὑμᾶς, ἀν δελήσητε νὰ τὰ ἔχητε. Μόνον η Σοῦσα, ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἔχει τόσους θησαυρούς, ὅτε ἀν σεῖς κυριεύσητε τὴν πόλιν, θὰ δύνασθε ὡς πρὸς τὸν εἰσιτον νὰ ἀγωνισθῆτε καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Δία. Ιδού, βασιλεῦ, τάδιον δόξης καὶ πλούτου. Ἀφετε τοὺς ἀγόνους πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ὑμῶν Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδας καὶ Κητήνας καταπτήσεις ἐν Ἀσίᾳ, εὐεργετοῦντες οὕτω καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀδελφούς σας.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρισταγόρας καὶ ἐδείκνυεν ἐπὶ πίνακος τὰ ὄντα τῆς Ἀσίας, τοὺς Λιδούς, τοὺς Φρύγας, τοὺς Καππαδότας, τοὺς Κίλικας, τοὺς Ἀρμενίους καὶ ἀλλούς. Ο δὲ βασιλεὺς

ταῦτα ἀκούσας ἀνέβαλε νὰ ἀποκριθῇ μετὰ δύο ἡμέρας. Ὅτε
ῆλθεν ἡ ἡμέρα, ἦλθον ἀμφότεροι εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος
καὶ ὁ βασιλεὺς ἤρωτησε τὸν Ἀρισταγόραν, πόσων ἡμερῶν
μος εἶναι ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἔως εἰς τὰ Σουστα. Ὁ Ἀριστα-
γόρας ὅμως, ἐνῷ ἦτο ἄνθρωπος ἐπιτήδειος καὶ ἤζευρε καλῶς
ἀπατᾷ τὸν βασιλέα, εἰς τοῦτο ὅμως ἐφάνη ἀπρόσεκτος, διὸ
ἀντὶ νὰ κρύψῃ τὸ μακρὸν τῆς ὥρου, ἐφανέρωσεν ὅποιον πράγμα
εἶναι, τριῶν μηνῶν. Ὁ δὲ Κλεομένης μὴ ἀφήσας νὰ προσθε-
εῖς τοῦτο περισσότερα εἶπεν.

Ωἱ ξένες Μιλήσιες, νὰ φύγης ἐκ Σπάρτης πρὸ τῆς δύσεως
ἥλιου· διότι συμβουλεύεις εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀσύνε-
πράγματα, θέλων νὰ φέρῃς αὐτοὺς μακρὰν τῆς θαλάσσης
ῶν μηνῶν ὁδόν.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Κλεομένης καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν.
Ὁ δὲ Ἀρισταγόρας ἐπορεύθη ὡς ἵκετης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
Κομένους, ὃν εὗρε μετὰ τῆς θυγατρός του Γοργοῦς καλουμένην,
τις ἦτο ἡλικίας δικτὼ ἡ ἐννέα ἑτῶν. Θέλων δὲ νὰ ὀμιλήσῃ πε-
τὸν βασιλέα, παρεκάλεσε νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ θυγάτριον. Ἄλλο
Κλεομένης ἐκέλευσε νὰ λέγῃ καὶ παρόντος τοῦ θυγατρίου
δὲ Ἀρισταγόρας ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν δέκα τάλαντα, ἢν ἐκτελε-
στο, τι ἔζητει. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἔπειθε, ἥρχισε νὰ αὐξάνῃ τὴν πε-
φροδάν μέχρι ταλάντων πεντήκοντα. Τότε τὸ παιδίον ἐφώνη
«Πάτερ, θὰ σὲ διαφθείρῃ ἐξένος, ἢν δὲν τὸν ἀφήσῃς καὶ φύγῃ.
Ο δὲ Κλεομένης εὐχαριστήθεις διὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ κο-
σίου ἦλθεν εἰς ἄλλο δωμάτιον, καὶ ὁ Ἀρισταγόρας ἤναγκάσ-
να φύγη ἀπρακτος ἐκ Σπάρτης.

66. Οἱ Σπαρτεῖταις ὑπὲρ τῶν τυράννων.

Διωγθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης ὁ Ἀρισταγόρας ἐπορεύθη
τὰς Ἀθήνας. Ἐνταῦθα ἦδη ἀπὸ Κόδρου, τελευταίου βασιλέος
τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις ἀπέθανε προθύμως ὑπὲρ τῆς σωτηρίας
πατρίδος ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, κατηργήθη ἡ βα-
λεία. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀνετέθη ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις
πολιτείας εἰς ἓνα οὐχὶ βασιλέα πλέον, ἀλλ' ἀρχεντα καλού-
νον, ὅστις ὅμως ἔδιδε λόγον τῆς διοικήσεώς του. Τὸ δέιπον

ῦτο, ὅπερ ἦτο ισόβιον καὶ οὐληρονομικόν, ἐδίδετο εἰς τοὺς ἀγόνους τοῦ Κόδρου ἐπὶ τριακόσια ἔτη. "Ἐπειτα δύως περιωρέη ἀπὸ τοῦ ισοβίου εἰς δέκα μόνον ἔτη, καὶ μετά τινα ἔτη εἰς μόνον, ὅπερ ἔξελέγετο οὐγὶ μόνον εἰς, ἀλλ' ἐννέα ἀρχοντες.

"Ἡσαν δὲ αἱ Ἀθῆναι τώρα ἐν ἀκμῇ. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ισότης εἶναι σπουδαῖον πρᾶγμα καὶ τοῦτο δύναται τις ἐκ πολλῶν πραδειγμάτων νὰ συμπεράνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτου, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, ἐν ὅσῳ μὲν ἐκυβερνῶντο τυραννικῶς, οὐδαμῶς ἥσαν κρείτυνες τῶν γειτονικῶν λαῶν κατὰ τὰ πολεμικά, ὅτε δὲ δύως ἀγγλαγήσαν τῶν τυράννων, ἐγένοντο πρῶτοι. Τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι δεδουλωμένοι εἰς τὸν δεσπότην πρὸς οὐδὲν μέγα ἔτεινον, πάντα ὠφέλουν τὸν δεσπότην, ἐλευθερωθέντες δύως πάντες προεύθυντο νὰ ἐργάζωνται, σκεπτόμενοι ὅτι εἰργάζοντο ἑαυτούς. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι βλέποντες τοὺς Ἀθηναίους δεσμένους καὶ οὐδαμῶς στέργοντας νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτούς, σκέψθησαν ὅτι οὐδὲν ἄλλο μέσον ἥδυνατο νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἀσθενεῖς καὶ πειθαρχικούς, ἢ νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς αὐτούς ἀλιγ τὴν τυραννίδα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκάλεσαν ἐκ τοῦ Σιγείου ἡς Ἀσίας τὸν Ἰππίαν, τὸν υἱὸν τοῦ Ηεισιστράτου, ὃν οἱ Ἀθηναῖοι τυραννικῶς φερόμενον ἔπαισαν τῆς ἀρχῆς καὶ ἔξωρισαν ακρὰν τῆς πόλεως, εἰς τὴν Σπάρτην, ἔνθα ἥλθον καὶ πρέσβεις τῶν συμμάχων. Εἰς τούτους ἐλθόντας εἶπον οἱ Σπαρτιάται· Μέγα ἀμάρτημα, ὡς ἀνδρες σύμμαχοι, ἐπράξαμεν ἔξορίσαντες τὸν Ἀθηνῶν τοὺς Ἀλκμεωνίδας καὶ παραδώσαντες τὴν ἐνστάσιαν εἰς λαὸν ἀχάριστον, ὅστις ἐλεύθερος γενόμενος ὑψώσει φραλὴν καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐθαδῶς προστηνέχθη καὶ πρὸς τοὺς πειστούς Βοιωτοὺς καὶ Χαλκιδεῖς. Ἀλλὰ τὸ σφάλμα ἡμῶν ἐλέγει θέλομεν νὰ διορθώσωμεν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐκαλέσαμεν καὶ τὸν Ἰππίαν ὡς καὶ ὑμᾶς ἐνταῦθα, ἵνα διὰ κοινῆς ἐκστρατείας παναφέρωμεν αὐτὸν εἰς Ἀθήνας καὶ ἀποδώσωμεν αὐτῷ, ὅσα οὐ ἀφηρέσαμεν;

62. Οἱ Κορένθεοι κατὰ τῆς τυραννίας.

Ταῦτα εἶπον οἱ Σπαρτιάται, οἱ δὲ σύμμαχοι δὲν συνεφῶνουν δὲ Κορίνθιος Σωκλῆς εἶπε ταῦτα.

Βεβαίως ὁ οὐρανὸς θὰ τεθῇ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ
ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ κατοικήσω^ν
ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ οἱ ἵχθυες ἐν τῇ ξηρᾷ, ἀφ' οὗ σεῖς, οἱ Λα-
δαιμόνιοι, καταλύοντες τὴν ισότητα παρασκευάζεσθε νὰ ἐ-
ναφέρητε εἰς τὰς πόλεις τὴν τυραννίαν, ἀπὸ τὸ ὅποιον οὐδὲν
τὸν κόσμον εἶναι οὔτε ἀδικώτερον οὔτε μιαιφονώτερον. Ἐὰν
φαίνηται καλὸν νὰ κυβερνῶνται αἱ πόλεις ὑπὸ τυράννων, καὶ
στήσατε ὑμεῖς πρῶτοι τύραννον εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τοὺς
λους. Τώρα δὲ χωρὶς νὰ γνωρίζητε καὶ τί εἶναι τύραννος καὶ
γρυπνοῦντες μετὰ προσοχῆς μὴ γίνη τοιοῦτος ἐν Σπάρτη, καὶ
χρᾶσθε εἰς τοὺς συμμάχους. Ἐὰν δὲ εἴχετε τοῦ πράγματος
ραν ὡς ἡμεῖς, θὰ εἴχετε νὰ προτείνητε περὶ αὐτοῦ καλλιτέ-
γνώμην ἢ τὴν παροῦσαν. Ἔνθυμήθητε, τί ἡμεῖς οἱ Κορίνθιοι
πάθομεν ὑπὸ τοῦ τυράννου Κυψέλου, ὅστις πολλοὺς μὲν
πολιτῶν ἔξωρισε, πολλοὺς δὲ ἀπεστέρησε τῆς οὐσίας, πολλούς
δὲ καὶ ἀπέκτεινεν. Ωσαύτως καὶ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Περιάγδρο-
ῦστις ἀπέκτεινε τοὺς διαπρέποντας πολίτας, ὅσων εἶχε φεύ-
γει πατήρ του. Τοιάντη εἶναι ἡ τυραννίς, ὡς Λακεδαιμόνιοι,
τοιούτων ἔργων. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ Κορίνθιοι καὶ τότε ἐ-
μάσαμεν, ὅτε εἶδομεν ὑμᾶς καλέσαντας τὸν Ἰππίαν νὺν ἔθη
ταῦθα, καὶ τώρα ἔτι περισσότερον θαυμάζομεν ἀκούοντες τοῦ
τα παρ' ὑμῶν. Διὸ ἴκετειομεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν
Ἐλλήνων νὰ μὴ καταστήσητε τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις.
Λοιπὸν δὲν παύσητε, ἀλλ' ἐργασθῆτε νὰ ἐπαναφέρητε παρὰ
δίκαιοις τὸν Ἰππίαν, μάθετε ὅτι οἱ Κορίνθιοι δὲν εἶναι σύμφω-
πρὸς τὴν γνώμην σας.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Σωκλῆς, ὁ πρεσβευτὴς τῶν Κορινθίων,
Ἰππίας ἀπεκρίθη ὅτι ἐλπίζει οἱ Κορίνθιοι μάλιστα πάντων νὰ
πιποθήσωσι τοὺς Πεισιστρατίδας, ὅταν ἔλθωσιν αἱ ἀναπόθη-
κτοι ἡμέραι νὰ πάθωσι καὶ οἵτοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ἐπειδὴ
καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι συνετάχθησαν πρὸς τὴν γνώμην
Σωκλέους, ὁ Ἰππίας ἡναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ πάλιν εἰς
Ἀσίαν καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἀρταφέρην διέβαλλε τοὺς Ἀθηναί-
ους καὶ ἐποίει πάντα, ἵνα περιέλθωσιν αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τὴν ἐ-
σίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ Δαρείου. Ταῦτα δὲ μαθόντες οἱ Ἀθηναίοι
πέμπουσι πρέστεις εἰς τὰς Σάρδεις διὰ νὰ μὴ ἀφήσωσι

Πέρσας νὰ πείθωνται εἰς τοὺς φυγάδας. Ὁ Ἀρταφέρης ὅμως διέταξεν αὐτοὺς νὰ δεχθῶσιν δπίσω τὸν Ἰππίαν, ἵνα οὗτον νὰ σύντοσιν ἑαυτούς. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ταῦτα παρὰ τῶν πρέσβεων οὐδαμῶς οὗτον νὰ πεισθῶσι καὶ ἐκηρύχθησαν πλέον φανερῶς πολέμιοι πρὸς τοὺς Πέρσας.

68. Μάχη ἐν Ἐφέσῳ Ἑλλήνων καὶ Ηεροῖν.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ σχέσεις τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Περσῶν, δῆτε ήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας διωγθεῖς ἐκ τῆς Σπάρτης ἢ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, ὃστις ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ὡμίλησε περὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς Ἀσίας, περὶ τῆς πολεμικῆς ἀθλητητικῆς τῶν Περσῶν, οἵτινες οὕτε ἀσπίδα οὔτε δέρμα μεταχειρίζομενοι εὐκόλως ἡδύναντο νὰ νικηθῶσιν. Εἰς ταῦτα δὲ προσέθηκεν ὅτι οἱ Μιλήσιοι εἶναι ἄποικοι (π. X. 1000) τῶν Ἀθηναίων καὶ δίκαιοι εἶναι νὰ σύντοσιν αὐτοὺς οἱ ὅμόφυλοι των, οἵτινες ἔχουσιν ἥδη μεγάλην δύναμιν. Ταῦτα καὶ ἄλλα ἔλεγε καὶ πολλὰ ὑπέσχετο, μέχρις οὐ κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ψηφίσωσι τὴν ἀποστολὴν εἰκοσι πλοίων ὑπὸ τὸν ἔξοχον στρατηγὸν τὸν Μελάνθιον. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ὁ Ἀρισταγόρας ἐν Ἀθηναῖς κατώρθωσε νὰ ἀπατήσῃ τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, ἐνῷ ἐν Σπάρτῃ δὲν ἡδυνήθη νὰ ἀπατήσῃ ἔνα μόνον, τὸν Κλεομένην, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μιλήτον. Ἐνταῦθα δὲ φθάσας πρῶτον μὲν ἔστειλεν ἀνθρώπουν εἰς τὴν Φρυγίαν νὰ πείσῃ τοὺς Παίονας ὅτι ἥδη, δῆτε ὅλη ἡ Ἀσία ἥτο ἀνάστατος κατὰ τοῦ Δαρείου, εἶνε καιρὸς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἐπραξε δὲ τοῦτο οὐχὶ διότι προσεδόκα ἐκ τούτου ὠφέλειαν, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ ἴωπήσῃ τὸν Δαρεῖον. Καὶ πράγματι οἱ Παίονες ποθοῦντες τὴν πατρίδα κατέβησαν πάντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, πλὴν ἐλίγων, οἵτινες ὑπὸ φόβου ἔμειναν, εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπεραιώθησαν εἰς τὴν Χίον καὶ ἐκ τῆς Χίου εἰς τὴν πατρίδα των. Ἐπειτα δέ, ὅτε ἐφθασαν καὶ τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, ὅμοι δὲ μὲ αὐτὰ καὶ πέντε τῶν Ἐρετρίων, οἵτινες αὐθόρμητοι ἔστειλαν βοήθειαν εἰς τοὺς Μιλήσιους, ἐνθυμούμενοι ὅτι οἱ Μιλήσιοι ἔστησαν πρότερον αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸς τοὺς Χαλκιδεῖς πολέμῳ, καὶ ἀφ' οὗ ὅλοι οἱ σύμμαχοι συνηρόσθησαν, ἢ Ἀρισταγόρας αὐτὸς

μὲν ἔμεινεν ἐν Μιλήτῳ, τὰ δὲ πλοῖα ἔστειλεν ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ ἀδελφοῦ του Χαροπίνου καὶ ἐνὸς ἄλλου πολίτου Ἐρμοφάντου κατὰ τῆς Λυδίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν Κορησσὸν τῆς Ἐφεσίας, ἀφῆκαν ἐνταῦθα τὰ πλοῖα καὶ αὐτοὶ ὁδηγάμενοι ὑπὸ τῶν Ἐφεσίων ἐπορεύθησαν παρὰ τὸν ποταμὸν Καῦστριον εἰς τὰς Σάρδεις, τὰς ὅποιας ἐκυρίευσαν (π. Χ. 499), οὐδενὸς ἐναντιωθέντος, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, ἣν ὑπερήσπιζεν ὁ Ἀρταφέρηνς ἔχων πολλὴν δύναμιν ἀνδρῶν. Δὲν ἐπρόφθασαν ὅμως νὰ λεηλατήσωσι τὴν πόλιν, διότι συνέβη πυρκαϊά, ἥτις κατέκαυσεν ὅλας τὰς οἰκίας οὖσας τὰς μὲν περισσότερας καλαμίνας, τὰς δὲ ἄλλας ἔχουσας δροφὰς καλαμίνας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι παρεσκευάζοντο νὰ πολεμήσωσι καὶ ἄλλοι λαοὶ μαζόντες τὴν πυρκαϊάν τῶν Σάρδεων ἤρχοντο πρὸς Βοήθειαν τῶν Λυδῶν, οἱ "Ιωνες φοβηθέντες ἀνεχώρησαν εἰς τὸ ὅρος τὸ καλούμενον Τυμῶλος, ἐκεῖθεν δέ, ὡς ἐγένετο νῦν, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ πλοῖα. Ἀφ' οὗ δὲ συνήχθη εἰς τὰς Σάρδεις πλῆθος πολύ, κατεδίωξαν τοὺς "Ιωνας, οὓς ἔφθασαν εἰς τὴν Ἐφεσον. Ἐνταῦθα ἐγένετο μάχη, ἐν ᾧ ἐνικήθησαν οἱ "Ιωνες καὶ πλεῖστοι ἐφονεύθησαν, δοσοὶ δὲ διεσώθησαν διεσκορπισθησαν εἰς τὰς πόλεις.

69. Ἰστιαίου ἀποστασία.

Εἰ καὶ οἱ "Ιωνες ἥδη εἶχον νικηθῆ, εἰ καὶ εἶχον αὐτοὺς ἐγκαταλίπῃ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ' ὅλας τὰς ἐπιμόνους παρακλήσεις τοῦ Ἀρισταγόρου, ἐν τούτοις ἔξηκολούθησαν μετὰ θάρρους τὸν ἀγῶνα. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπλευσαν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ὑπέταξαν τὸ Βυζάντιον καὶ τὰς ἄλλας ἑκεὶ πόλεις. Ἐπειτα ἥλθον εἰς τὴν Καρίαν, ἦς μέγα μέρος ἐγένετο σύμμαχον. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Κύπρος συνετάχθη μὲν αὐτούς. Ως δὲ ἡ ἐπανάστασις τῶν "Ιώνων ἡγγέλθη εἰς τὸν Δαρεῖον καὶ οὐδὲν πάνταν ἐμπρησμὸν τῶν Σάρδεων, βιηθούντων καὶ τῶν Ἀθηναίων, ὡργίσθη σφόδρα καὶ λαβὼν τόξον ἀφῆκε βέλος εἰς τὸν οὐρανὸν λέγων· Ὡ Ζεῦ, νὰ ἀξιωθῶ νὰ τιμωρήσω τοὺς Ἀθηναίους. Ἐπειτα προσέταξεν ἔνα τῶν θεραπόντων νὰ λέγῃ τρὶς εἰς αὐτὸν ἐκάστοτε, δούλις ἐπρόκειτο νὰ δειπνήσῃ· Δέσποτα, μέμνησο τῶν Ἀθηναίων. Καὶ λέστας δὲ τὸν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, ὃν εἶχε παρ' ἑαυτῷ, εἶπε

Πληροφοροῦμαι Ἰστιαῖς, ὅτι ὁ ἐπίτροπός σου, ὃν ἀφῆκες ἐν Μιλήτῳ, ἔκαμε στάσιν, ὅτι ἐκάλεσεν ἐκ τῆς ἄλλης ἡπείρου συνεργοὺς καὶ μὲ αὐτοὺς καὶ μὲ τοὺς Ἰωνας, οἵτινες δὲν θὰ μείνωσιν ἀτιμώρητοι δι' ὅσα ἐπράξαν, μὲ απεστέρησαν τῶν Σάρδεων. Τώρα λοιπὸν πῶς σοὶ φαίνονται ταῦτα, καλὰ πράγματα; πῶς δὲ ἔγινε τοιοῦτον ἀνευ τῆς ἴδικῆς σου συμβουλῆς; πρόσεχε, μὴ ὑστερον μετανοήσῃς καὶ αἰτιᾶσαι σεαυτόν;

Ἡρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος ἀπεκρίθη· Βασιλεῦ, ποίον λόγον εἶπες; ἐγὼ νὰ σκεψθῶ πρᾶγμα δυνάμενον πολὺ ἢ ὀλίγον νὰ βλάψῃ σέ; Καὶ διὰ τί νὰ κάμω ταῦτα; Τίνος ἔχω ἀνάγκην; Εἰς τὴν διάθεσίν μου εἶναι ὅλα, ὅσα σὺ ἔχεις, ἔχω δὲ καὶ τὴν τιμὴν νὰ ἀκούω ὅλας τὰς σκέψεις σου. Ἀλλ' ἂν πράγματι ὁ ἐπίτροπός σου πράττῃ οὕτι λέγεις, τοῦτο βεβαίως πράττει αὐθόρμητος. Μίγῳ δημος οὐδαμῶς παραδέχομαι ὅτι οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐπίτροπός μου ἐπιθουλεύουσι τὴν βασιλείαν σου. Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο ποιῶσι καὶ εἶναι ἀληθὲς οὕτι ἥκουσας, ἐννόησε τώρα, βασιλεῦ, ὅποιον πρᾶγμα ἐπράξεις, ἀπομακρύνας ἐμὲ ἐκ τῶν παραλίων. Διέστι οἱ Ἰωνες φαίνεται ὅτι, ως ἀπεμακρύνθην ἐγὼ, ἐποίησαν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον πρὸ πολλοῦ αὐτοὶ ἐπειθύμουν. Ἐὰν δημος ἐγὼ ἦν Ἰωνίᾳ, οὐδεμία πόλις ἦθελε τολμήσῃ νὰ κινηθῇ. Ἀλλὰ τώρα ἀφες με νὰ πορευθῶ τάχιστα εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἵνα διορθώσω τὰ πράγματα, συλλάβω δὲ καὶ παραδώσω σοι καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς Μιλήτου, ὅστις ἐμηγγανεύθη τοιαῦτα. Ἀφ' οὗ δὲ ποιήσω ταῦτα, κατὰ τὴν ἐπιμυμάν σου, ὅρκίζομαι εἰς τοὺς βασιλικοὺς θεοὺς ὅτι δὲν θὰ ἐκδυθῶ τὸν χιτῶνα, μὲ τὸν ὅποιον ἐνδεδύμενος θὰ καταβῶ εἰς τὴν Ἰωνίαν, πρὸν ποιήσω εἰς σὲ φόρου ποτελῆ τὴν μεγίστην νῆσον Σαρδὼ (1). Διὰ τοιούτων λόγων ἐπάτγησε τὸν Δαρεῖον ὁ Ἰστιαῖος καὶ ἐστάλη εἰς τὴν Ἰωνίαν μὲ τὴν ἐντολήν, ἀφ' οὗ ἐκτελέση, ὅσα ὑπέσχετο, νὰ ἐπανέλθῃ ὅπιστοι εἰς Σάρδεις.

BIBLION EKTION

Ἐλθὼν δὲ ἐκ τῶν Σούσων ὁ Ἰστιαῖος εἰς Σάρδεις, ἦλθεν εἰς λόγους πρὸς τὸν ὑπαρχόν τῶν Σάρδεων Ἀρταφέρνη, ὅστις ἤρω-

(1) Ἡ Σαρδηνία ἐθεωρεῖτο ως ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ᾧτο ἐπιθυμητή εἰς τοὺς κατακτητάς.

τηρεν αὐτόν, διὰ ποίαν αἰτίαν ἀπεστάτησαν οἱ Ἰωνες. Ὁ Ἰστιαῖος ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἐγίνωσκε τίποτε καὶ ὅτι μάλιστα θαυμάζει διὰ τὸ γεγονός. Ἄλλ' ἡ προσποίησις αὕτη δὲν ἡπάτησε τὸν Ἀρταφέρνη, ὃστις γινώσκων τὴν ἀληθῆ τῆς ἀποστασίας αἰτίαν ἔξηγήθη σαφῶς πρὸς τὸν Ἰστιαῖον καὶ εἶπε.

Ίδου, ὁ Ἰστιαῖος, πῶς ἔχουσι τὰ πράγματα; σὺ μὲν ἔρρεψες τὸ ὑπόδημα, ὁ δὲ Ἀρισταγόρας τὸ ἔφόρεσε.

Ο Ἰστιαῖος ἀκούσας ταῦτα ἐφοβήθη καὶ τὴν νύκτα εὐθὺς ἐδραπέτευσεν εἰς τὴν Θάλασσαν καὶ διέβη εἰς τὴν Χίον.

ΤΟ. Ὁ Ἰστιαῖος ἀρχηγὸς μοέρας πλοιών.

Ἡ ἐπανάστασις εἶχε πανταχοῦ ἐκραγῆ. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Περσῶν διαιρέσαντες τὰ στρατεύματα ἐπέπεσον ἄλλος μὲν κατὰ τῶν πόλεων τῆς Προποντίδος, ἄλλος δὲ κατὰ τῆς Καρίας. Ο δὲ Ἀρταφέρνης καὶ Ὁτάνης εἶχον ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς προσεχοῦς Αἰολίδος καὶ κατέλαβον τὰς Κλαζομενὰς καὶ τὴν Κύμην. Ἐνῷ δὲ ἐκυριεύοντο οἱ πόλεις αὗται, ὁ Ἀρισταγόρας ἢ Μιλήσιος, ὃστις δὲν ἦτο ἀνθρωπος μεγαλόψυχος, διότι ἐνῇ ἐτάραξεν ὅλην τὴν Ἰωνίαν, ἥδη αὐτὸς ἐσκέπτετο πῶς νὰ σωθῇ, ἀκούσας τὴν ὑποταγὴν πολλῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἐκάλεσε τοὺς στασιώτας καὶ προέτεινε νὰ ζητήσωσι νὰ ἔχωσιν ἔτοιμον καταφύγιον, ἐὰν ἥθελον ἐξωσθῆ ἐκ τῆς Μιλήσου. Ως τοιοῦτο δὲ προέτεινε τὴν Μύρκινον ἐν Θράκη, ἣν εἰγέτειχίσῃ ὁ Ἰστιαῖος. Μὴ ἀναμένων δὲ τὸ ἀποστολησόμενον ἀφῆκε τὴν Μίλητον εἰς τὸν Ηὔθαγόραν τὸν Μιλήσιον καὶ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον νὰ ἀπέλθῃ ἔφυγεν εἰς τὴν Μύρκινον. Θέλων δύως νὰ ὑποτάξῃ καὶ ἀλλην πόλιν τῆς Θράκης, ἐφονεύθη δολίως ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ πράγματα, ὅτε ὁ Ἰστιαῖος ἔφθασεν εἰς τοὺς Χίους, εἰς τοὺς δόποίους ἐδικαιολόγησε τὴν ἐπανάστασιν, λέγων ὅτι αὕτη ἐγένετο, διότι ὁ Δαρεῖος ἐσκέπτετο εἰς τὴν χώραν τῶν Ἰώνων νὰ φέρῃ Φοίνικας νὰ κατοικήσωσι, τοὺς δὲ Ἰωνας νὰ διώξῃ εἰς τὴν Φοίνικην, πράγματα τὰ ὅποια οὐδέποτε διενοτήθη ὁ Δαρεῖος. Ἐκ τῆς Χίου δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἔγραψε πρὸς τοὺς εἰστὰς Σάρδεις διαμένοντας Πέρσας, πρὸς τοὺς δόποίους εἶχεν ἔλθη εἰς συνεννόησιν διὰ νὰ ἀποστατήσωσιν. Ἄλλ' ὁ ἀπεσταλμένος, ἀντὶ νὰ ἐγχειρίσῃ τὰς ἐπι-

στολὰς πρὸς τοὺς Πέρσας, παραδίδει ταύτας πρὸς τὸν Ἀρταφέρνη. Οὗτος δὲ μαθὼν τὰ γινόμενα διέταξε τὸν γραμματοκομιστὴν νὰ φέρῃ αὐτὰς καὶ δώσῃ πρὸς τοὺς Πέρσας, τὰς δὲ ἄλλας τὰς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀντιπεμπομένας πρὸς τὸν Ἰστιαῖον ταύτας παραδόσῃ εἰς αὐτόν. Γενομένου δὲ τούτου ὁ Ἀρταφέρνης ἐφόνευσε πολλοὺς Ηέρσας φανερωθέντας ὡς συνωμότας. Ἀπελπίσας δὲ ἐκ τούτου ὁ Ἰστιαῖος ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ εἰς Μίλητον. Ἄλλοι οἱ Μιλήσιοι, οἵτινες εὐγαρίστως ἀπηλλάγησαν τοῦ Ἀρισταχόρου, οὐδεμίαν διάθεσιν εἶχον νὰ δεχθῶσιν ἄλλον τύραννον τὸν Ἰστιαῖον. Καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωξαν αὐτόν, ὅστις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Χίον. Ἐντεῦθεν δέ, ἐπειδὴ δὲν ἔπειθε τοὺς Χίους νὰ τοῦ δώσωσι πλοῖα, διέβη εἰς τὴν Μυτιλήνην καὶ ἔπεισε τοὺς Λεσβίους νὰ τοῦ δώσωσιν ὅκτω τριήρεις, μὲ τὰς ὁποίας ἐπλευσεν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔνθα συνελάμβανε τὰ πλοῖα τὰ ἐκ τοῦ Εὔξείνου Πόντου ἐκπλέοντα πλὴν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐλεγον ὅτι ἦσαν πρόθυμα νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν Ἰστιαῖον.

Σ 1. ΙΙλάγια μέσα τῶν Ηερσῶν.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἔπραττεν ὁ Ἰστιαῖος μετὰ τῶν Λεσβίων ἐν Βυζαντίῳ, ἐν τῇ Μιλήτῳ ἀνεμένετο πολὺς σρατὸς τῶν Περσῶν καὶ πεζὸς καὶ ναυτικός· διότι ἐνωθέντες ὅλοι οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσῶν ἐπήρχοντο κατὰ τῆς Μιλήτου, θεωρήσαντες τὰς ἄλλας πόλεις ὀλιγωτέρου λόγου ἄξιας. Τὸ δὲ ναυτικὸν ἀπετέλουν οἱ Φοίνικες καὶ οἱ νεωστὶ υποταγέντες Κύπροι καὶ οἱ Κίλικες καὶ οἱ Αιγύπτιοι. Ταῦτα μαθόντες οἱ Ἰωνες ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὸ Πανιώνιον διὰ νὰ συσκεφθῶσι. Γενομένης δὲ συνελεύσεως ἀπεφάνθησαν, ὅπως οἱ μὲν Μιλήσιοι φυλάττωσιν αὐτοὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως των, τὰ δὲ πλοῖα πληρώσωσιν οἱ ἄλλοι χωρὶς νὰ ἀφήσωσι κάνεν, καὶ ἀφ' οὗ φέρωσιν αὐτὰ εἰς τὴν παρακειμένην νῆσον Λάδην (1), ἐκεῖ νὰ ναυμαχήσωσιν ὑπὲρ τῆς Μιλήτου. (π. X. 494). Γενομένων δὲ τούτων, συνηθροίσθησαν τριακόσια πεντήκοντα τρία πλοῖα, τὰ ὁποῖα παρετάχθησαν πρὸ τῆς Λάδης. Ἐπειτα ἦλθε καὶ ὁ στρατὸς τῶν Βαρβάρων, οἵ-

(1) Ἡ νῆσος αὗτη σήμερον διὰ τῶν προσγώσειων τοῦ ποτυμοῦ Μαιάνδρου ἥνωθη μὲ τὴν ἡπειρον.

τινες είχον περὶ τὰ ἔξακόσια πλοῖα. Μαθόντες δὲ οἱ βάρβαροι τὸ πλῆθος τῶν Ἰωνικῶν πλοίων ἐφοβήθησαν, μὴ νικηθῶσι, καὶ διὰ τοῦτο μετεχειρίσθησαν τοὺς τυράννους τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οὓς εἶχε διοίκηγ, ὁ Ἀρισταγόρας καὶ οἵτινες καταφυγόντες εἰς τοὺς Πέρσας εὐρίσκοντο ἡδη ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν, ὅπως πείσωσι τοὺς Ἰωνας οἰκειοθελῶς νὰ ὑποταγῶσι καὶ νὰ παραστήσωσι τὰ δεινά, ἀτινα θὰ πάμωσιν, ἀν ὑποταγθῶσι διὰ τῆς βίας. Ἄλλ' οἱ Ἰωνες ἤκουον τοιαύτας προτάσεις μετὰ περιφρονήσεως.

Ἐνῷ δὲ οἱ Ἰωνες ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὴν Λάδην, ἐκεὶ ωμίλησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἄλλα καὶ ἀν στρατηγὸς τῶν Φωκαέων Διονύσιος, δστις εἴπε ταῦτα.

Τὰ πράγματα ἡμῶν, ὡς ἀνδρες Ἰωνες, ἵστανται ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, ἢ νὰ εἰμεθα ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι καὶ δοῦλοι δραπέται. Καὶ διὰ τοῦτο, ἀν θέλητε νὰ ἐργασθῆτε, θὰ ὑποφέρητε μὲν προσωρινῶς, θὰ γίνητε ὅμως ίκανοι νὰ νικήσητε τοὺς ἔγχρούς σας καὶ νὰ ἀνακτήσητε τὴν ἐλευθερίαν σας. Ἐὰν ὅμως σᾶς ἀρέσκῃ ἡ μαλθακότης καὶ ἡ ἀταξία, οὐδεμία ἀμφιβολία δτι θὰ τιμωρηθῆτε ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ἀποστασίαν σας. Ἄλλ' ὑπακούσατε εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ἐμὲ ἀναθέσατε τὴν σωτηρίαν σας. Καὶ σᾶς ὑπόσχομαι, ἀν οἱ θεοὶ δὲν φανῶσιν ἡμῖν δυσμενεῖς, ἢ δτι οἱ ἔγχροι δὲν θὰ τολμήσωσι νὰ ἔλθωσιν εἰς μάχην πρὸς ἡμᾶς, ἢ ἀν θὰ ἔλθωσι, θὰ φύγωσι πολὺ δλιγύστεροι ἢ δσοι ἥλθον.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰωνες ἀφέθησαν εἰς τὸν Διονύσιον, δστις ἥρξατο δι' ὅλης τῆς ἡμέρας νὰ γυμνάζῃ τοὺς ναύτας νὰ κάμνωσι διέκπλους καὶ τοὺς ὄπλιτας ἐτήρει καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὠπλισμένους.

Τ2. Ἀνυποταξία τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ ἐπὶ ἐπτὰ μὲν ἡμέρας ὑπήκουον οἱ Ἰωνες καὶ ἔξετέλουν δσα διέταττεν δ Διονύσιος.

Τῇ δγδόῃ ὅμως ἡμέρᾳ, ἀσυνήβιστοι ὅντες εἰς τοιούτους κόπους καὶ βασανιζόμενοι ὑπὸ τῶν ταλαιπωριῶν καὶ τοῦ ἡλίου, εἰπον πρὸς ἄλλήλους·

Εἰς τίνα θεὸν ἡμαρτήσαμεν καὶ ὑποφέρομεν τοιαῦτα δεινά;

Βεβαίως παρεφρονήσαμεν καὶ ἐγάσαμεν τὸν νοῦν μας, παραδούντες εἰς ἔνα ἀλαζόνα Φωκαέα, ὅστις ἔφερε τρία μόνον πλοῖα καὶ ὅστις παραλαβὼν ἡμᾶς εἰς τὴν ἔξουσίαν του ταλαιπωρεῖ πάντας δὶ’ ἀφορήτων κόπων. Ἰδοὺ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἐπεσον ἀσθενεῖς, πολλοὶ δὲ ἄλλοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ πάθωσι τὸ ἴδιον. Πρὸ τοσούτων δὲ κακῶν προτιμότερον εἶναι νὰ πάθωμεν ὅτι πάθωμεν καὶ νὰ υπομείνωμεν τὴν δουλείαν, ἥτις μᾶς ἀναμένει, παρὰ νὰ υποφέρωμεν τοιαύτην τυραννίαν. Ἐλάτε εἰς τὸ ἔξης νὰ μὴ υπακούωμεν εἰς αὐτόν.

Ταῦτα εἴπον καὶ εἰς τὸ ἔξης οὐδεὶς ἤθελε πλέον νὰ υπακούσῃ ἀλλ’ ἔστησαν ὡς πεζὸς στρατὸς σκηνὰς ἐν τῇ ἔηρᾳ καὶ ἐκάθηντο ὑπὸ τὴν σκιάν, γωρὶς νὰ ἐμβαίνωσι πλέον εἰς τὰ πλοῖα καὶ νὰ κάμνωσι γυμνάσια. Τὴν ἀκαταστασίαν δὲ ταύτην βλέποντες οἱ Σάμιοι ἀπεφάσισαν νὰ υπαταχθῶσιν εἰς τοὺς Ηέρσας καὶ συνενοήθησαν περὶ τούτου μὲ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ηέρσων διὰ τοῦ Αιάκους, ὅστις τύραννος ὢν τῆς Σάμου εἶχεν ἔσορισθη ὑπὸ τοῦ Ἀρισταγόρου. Ὡς δὲ οἱ Φοίνικες ἐπέπλεον κατὰ τῶν Ἰώνων, ἀντεπέπλευσαν καὶ οἱ Ἰωνες κατ’ αὐτῶν. Ἐλθόντες δὲ πλησίον ἀλλήλων συνεπλάκησαν. Τίνες δὲ τῶν Ἰώνων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτη ἐφάνησαν ἀνδρεῖοι καὶ τίνες δειλοί, δὲν ἤδυνήθην νὰ ἔξακριθῶσιν διότι κατηγοροῦσιν ἀλλήλους. Λέγεται ὅμως περὶ τῶν Σαμίων ὅτι οὗτοι ἀπέπλευσαν εἰς Σάμον πλὴν ἔνδεκα πλοίων, τῶν ὅποιων οἱ πλοιάρχοι ἔμειναν εἰς τὴν τάξιν των καὶ ἐναυμάχησαν μὴ υπακούσαντες εἰς τοὺς στρατηγούς. Εἰς τούτους τοὺς πλοιάρχους τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων, ἐκτιμῶν τὴν ἀρετήν των, ἔστησε στηλὴν εἰς τὴν ἀγοράν, ἐν ᾧ ἀνεγράφησαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν καὶ τῶν πατέρων των πρὸς ἔνδειξιν ὅτι προστηνέγγιθησαν ὡς ἀνδρεῖς γενναῖοι. Ἄφ’ οὖ δὲ οἱ Σάμιοι ἔδωκαν τὸ παράδειγμα τῆς φυγῆς, κατόπιν αὐτῶν ἔφυγον καὶ οἱ Λέσβιοι, καὶ ἔπειτα οἱ πλεῖστοι τῶν Ἰώνων. Ἐν τούτοις ἔμειναν καὶ ἄλλοι, μάλιστα δὲ οἱ Χίοι, οἵτινες βλέποντες τοὺς συμμάχους προδότας δειγχέντας δὲν ἤθελησαν νὰ φανῶσιν ὅμοιοι πρὸς αὐτούς, ἀλλ’ ἐπολέμησαν ἀνδρείστατα, πολλὰ τῶν πολεμίων πλοῖα καταστρέψαντες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὅχι ὀλίγην ζημίαν υποστάντες. Ἔπι τέλους δὲ παραλαβόντες ὅσα πλοῖα εἶχον αὐτοῖς ἀπομείνη ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των. Ο δὲ Διονύ-

σιος ὁ Φωκαεύς, ἵδων τὴν συμφορὰν τῶν Ἰώνων, δὲν ἥλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, διότι ἡξευρεν ὅτι αὕτη θὰ ἔξανδραποδίσθῃ ὅτι μοῦ μὲ τὴν λοιπὴν Ἰωνίαν, ἀλλὰ κυριεύσας τρία πλοῖα τῶν πολεμίων ἔπλευσε μὲ ταῦτα εἰς Σικελίαν.

γ. Μποταγὴ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων.

Μετὰ δὲ τὴν νίκην ταῦτην οἱ Πέρσαι ἐπολιόρκησαν καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης τὴν Μίλητον, ἥτις ἐπὶ τρία ἔτη ἀμυναμένη ἐκυριεύθη καὶ ἔξηνδραποδίσθη. Δεινὸν ἦτο τῆς Μίλήτου τὸ πάθημα, διότι οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἀνδρῶν ἐφονεύθησαν, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐγένοντο ἀνδράποδα. "Οσοι δὲ τῶν Μίλητίων ἔζωγρήθησαν ὠδηγήθησαν εἰς τὰ Σοῦσα πρὸς τὸν Δαρεῖον, ὅστις χωρὶς περαίτερῳ νὰ κακοποιήσῃ ἀποκατέστησεν αὐτοὺς εἰς τὰ παράλια τοῦ Περσικοῦ κόλπου, εἰς τὴν πόλιν Ἀμπην, παρὰ τὴν ὁποίαν ῥέων ὁ Τίγρης ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν Θάλασσαν. Ἡ δὲ καταστροφὴ τῆς Μίλήτου ἐπροξένησε βαθείαν λύπην καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἐν τῷ θεάτρῳ, παριστανομένης ὑπὸ τοῦ Φρυνίγου τῆς ἀλλόσεως τῆς Μίλήτου, ἐχύθησαν ὅλοι εἰς δάκρυα καὶ ἀτιμώρησαν διὰ προστίμου χιλίων ὀραγμῶν τὸν ποιητήν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκεῖα δυστυχήματα, διέταξαν δὲ οὐδέποτε ἄλλοτε νὰ παρασταθῇ πάλιν τὸ δράμα τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων οὐδεμία ἔμεινεν ἀτιμώρητος πλὴν τῆς Σάμου, ἣν οὐδόλως ἔβλαψαν, ἀνταμείψαντες οὔτως αὐτὴν διὰ τὴν προδοσίαν. Ἄλλοι οἱ εὑπορώτεροι ὅμως τῶν Σαμίων, μὴ ἐπιδοκιμάζοντες τὴν πρᾶξιν τῶν στρατηγῶν των, κατέλιπον τὴν πατρίδα καὶ ἐλθόντες κατώκησαν εἰς Ζάγκλην τῆς Σικελίας.

Ο δὲ Ἰστιαῖος ὁ Μίλήσιος ἐντις εὐρίσκετο εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ συνελάμβανε τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλεούσας ὀλκάδας τῶν Ἰώνων, εὐθὺς ὡς ἔμαθε τὰ παθήματα τῆς Μίλήτου καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, ἔδραμε πρὸς βοήθειαν μετὰ τῶν Λεσβίων πρῶτον μὲν εἰς Χίον, εἴτα δὲ εἰς Λέσβον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ στρατός του ὑπέφερεν ἔνεκα ἐλλείψεως τροφῶν, διέβη ἀντικρὺ διὰ νὰ θερίσῃ τὸν σῖτον τῆς πεδιάδος τοῦ Καίκου. Εἰς ταῦτα δὲ τὰ μέρη ἔτυχε νὰ εὑρίσκηται καὶ ὁ Ἀρπαγὸς, στρατηγὸς Πέρσης, μὲ σχῆ-

λίγον στρατόν, ὅστις εὐθὺς ὡς ὁ Ἰστιαιος ἀπέβη εἰς τὴν ἔη-
άν, ἐπιτεθεὶς ἐξώγρησεν αὐτὸν, καὶ κατέστρεψεν τὸν στρατόν
του σχεδὸν δλον. Εἰς Σάρδεις δὲ ἀχθεὶς αἰχμάλωτος ὁ Ἰστιαι-
ος ἀπεκόπη τὴν κεφαλήν. Καὶ ταύτην μὲν ταριχεύσαντες ἔστει-
λαν εἰς τὸν Δαρεῖον, ὅστις κατακρίνας τοὺς φονεῖς ὡς μὴ προσ-
γαγόντες αὐτὸν τὸν Ἰστιαιον ζῶντα διέταξε νὰ πλύνωσι τὴν
κεφαλὴν καὶ νὰ κοσμήσωσι καὶ οὕτω νὰ θάψωσιν αὐτήν διότι,
εἶπεν, αὗτη εἶναι κεφαλὴ ἀνδρός, ὅστις μεγάλως εὐηργέτησε
καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς Πέρσας. Τοιοῦτον ὑπῆρξε καὶ τὸ τέλος τοῦ
Ἰστιαιοῦ. Οἱ δὲ Πέρσαι ὑποτάξαντες τὰς πόλεις τῆς Ἰωνίας
λίθον εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ὅπου ὑπέταξαν πάσας τὰς πόλεις
τὰς εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰς εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ εἰσπλέοντος εἰς τὸν
Ἑλλήσποντον κειμένας. Οὕτω δὲ ὑπετάγησαν οἱ Ἰωνεῖς τὸ τρί-
τον ἥδη, πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν Λυδῶν, (560), ἔπειτα δὲ δὶς ὑπὸ
τῶν Περσῶν. (546 καὶ 494).

Μετὰ τὴν ὑποταγὴν πατῶν τῶν πόλεων ὁ Ἀρταφέρνης ἦ-
νάγκασε τοὺς Ἰωνας νὰ κάμωσι μεταξύ των συνθήκας, ἵνα λύ-
ωσιν εἰς τὸ ἔξης τὰς διαφοράς των δικαζόμενοι, καὶ ὅχι νὰ πο-
λεμῶσιν ἀλλήλους. "Ἐπειτα ἐμέτρησε τὴν χώραν κατὰ παρα-
σάγγας καὶ συμφώνως πρὸς τὴν καταμέτρησιν ταύτην ἔταξε
τοὺς φόρους, τοὺς ὁποίους ἔκτοτε μέχρι τῆς ἐποχῆς μου τελοῦ-
σι, ὡς ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀρταφέρνους.

γ. Ἐκστρατεία Μαρδονέου κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ως ἦλθεν ἡ ἄνοιξις, ὁ Μαρδόνιος ὁ Γωθρύου μετὰ πολλοῦ
στρατοῦ πεζοῦ καὶ πολλοῦ ναυτικοῦ κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν.
Ἔτο δὲ ὁ Μαρδόνιος νέος τὴν ἥλικιαν καὶ γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ^{τοῦ} Βασιλέως, ὅστις πάνσας τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπέδει-
κε παντὸς τοῦ στρατοῦ στρατηγὸν τὸν Μαρδόνιον. Οὗτος δέ, ἀφ'
οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν Κιλικίαν, τὸν μὲν πεζὸν στρατὸν ἀπέστει-
λεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τὴν ἑδηγίαν τῶν ἄλλων ἡγεμό-
νων, αὐτὸς δὲ ἐπιθάς πλοίου μὲ τὰ ἄλλα πλοῖα διηυθύνετο
πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος. Παραπλέων δὲ τὴν Ἀσίαν ἀφίκετο εἰς τὴν
Ἰωνίαν, ὅπου πάνσας πάντας τοὺς πυράννους τῶν Ἰώνων κατέ-
στητε πάνταχον εἰς τὰς πόλεις δημοκρατίας. "Ἐπειτα ἐξηκο-

λεύθησε τὸν πλοῦν του σπεύδων νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Ἑλλήσποντα
ὅπου ἦτο πολὺς στρατὸς συνηγμένος καὶ πολλὰ πλοῖα. Ἐντα
θα φθάσας ἐφανέρωσε τὸν σκοπόν του, ὅτι ἐπέρχεται κατὰ τὴν
Ἐρετρίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πρόφασις μόνον
διότι ἐπεθύμει νὰ ὑποτάξῃ ὅσας ἀν δυνηθῇ περισσοτέρας πόλεις
Ἑλληνικάς, ως τεκμαρόμεθα τοῦτο, διότι διὰ μὲν τοῦ στόλου
υπέταξε τοὺς Θασίους, οἵτινες οὐδὲ χεῖρας ὑψωσαν ἐναντίον του
διὰ δὲ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοὺς Μακεδόνας. Ἀλλ' ὅτε ὁ στόλος
ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Θάσου ἐφθασεν εἰς τὴν "Ακανθον καὶ περι-
πατε τὸν Ἀθωνα, ισχυρὸς ἄνεμος βορρᾶς ἐμπεσὼν διέφθει
περὶ τὰ τριακόσια πλοῖα καὶ δύο μυριάδας ἀπώλεσεν ἀνδρῶν
Ἀλλὰ καὶ ὁ Μαρδόνιος καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ
δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος· διότι ἐνῷ ἥσαν ἐστρατοπεδεύμενοί
οἱ Βρύγοι Θράκες ἐπιπεσόντες κατ' αὐτῶν ἐφένευσαν πολλοὺς
ἐτραυμάτισαν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Μαρδόνιον. Ἀλλὰ καὶ αὗτοὶ δὲ
ἀπέψυγον τὴν δουλείαν· διότι ἡ Μαρδόνιος εἶχεν ἀπέλασιν νὰ μη
ἀναχωρήσῃ πρότερον ἐκ τῆς γώρας ταύτης, πρὶν ὑπεῖσουλάσθη
τοὺς Βρύγους. Γιπτάξας δὲ τούτους ἐθεώρησε φρύνιμον νὰ ἐπι-
στρέψῃ εἰς τὴν Ἀσίαν διότι δὲν εἶχε δύναμιν ισχυράν μετὰ τῆς
εἰς τὸν Ἀθωνα συμφορὰν τοῦ στόλου καὶ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τῶν
Βρυγῶν νὰ προχωρήσῃ προσωτέρω.

ΤΑΞ. Κλεομένης καὶ Δημάρχου

Τῷ δὲ ἐπιόντι ἔτει ὁ Δαρεῖος, μαθὼν δτι οἱ Θάσιοι παρεσκεύαζοντο νὰ ἀποστατήσωσι, διέταξε τὰ μὲν πλοῖα αὐτῶν νὰ φέρωσιν εἰς τὰ Ἀβδηρα, νὰ κρημνίσωσι δὲ τὸ τεῖχος αὐτῶν, δηλαδὴ καὶ ἐπράξαν οἱ Θάσιοι. Εἶναι δὲ ἡ Θάσσος πλουσία νῆσος ἔχουσα προσόδους πολλάς, μάλιστα ἐκ τῶν μεταλλείων του χρυσοῦ τὰ ὅποια εἶναι καὶ ἐν τῇ Σκαπτῇ Ὕλῃ καὶ ἐν τῇ νήσῳ αὐτῆς. δὲ Δαρεῖος, θέλων νὰ δοκιμάσῃ τί εἶχον οἱ Ἑλληνες κατὰ νόον νὰ πολεμήσωσι ἡ νὰ παραδοθῶσιν, ἐπεμψε κήρυκας εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ζητήσωσι διὰ τὸν Βασιλέα γῆν καὶ ὕδωρ. Κατούτους μὲν ἐπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἄλλους δὲ ἔστειλεν εἰς τὰς διαφόρους ὑποτελεῖς παραθαλασσίους πόλεις διατάττων κατασκευάσωσιν αὐτῷ πλοῖα μακρὰ καὶ ιππαγωγά. Καὶ οὕτοι

μὲν παρεσκεύαζον τὰ πλοῖα. Εἰς δὲ τοὺς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυκας ἔδωκαν γῆν καὶ ὅδωρ καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις καὶ νῆσοι ὡς καὶ οἱ Αἰγινῆται. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὥργισθέντες διὰ τοῦτο μετέβησαν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ κατηγόρησαν τοὺς Αἰγινῆτας ὡς προδότας τῆς Ἑλλάδος. Οἱ δὲ Κλεομένης, ἡ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, ἀκούσας τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἐπορεύθη εἰς Αἴγιναν, ἵνα συλλάβῃ τοὺς πρωταίτους τῶν Αἰγινητῶν. Ἄλλος ἐνῷ ἐπειράθη νὰ συλλάβῃ αὐτούς, ἀντέστησαν πάντες οἱ πολῖται καὶ μάλιστα ὁ Κρίος, διτις εἶπεν, διτις οὐδὲν δικαίωμα εἶχε νὰ συλλάβῃ πολίτας καὶ διτις πράττει τοῦτο οὐχὶ τῇ συναινέσει τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ χαριζόμενος εἰς τοὺς Ἀθηναίους, παρ' ὃν ἐλαθεὶς χρήματα· Διότι, ἐὰν ἤρχετο ἐκτελῶν ἐντολὴν τῶν Σπαρτιατῶν, θὰ ἤρχετο μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ ἔτερος βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, ὁ Δημάρατος. Ταῦτα μὲν ἔλεγεν ὁ Κρίος. Οἱ δὲ Κλεομένης ἀναχωρῶν ἀπράκτος ἤρώτησε τὸν Κρίον πῶς ὀνομάζεται. Ἀκούσας δὲ Κρίος εἶπε· Καιρὸς εἶναι τώρα, ὡς ιριέ, νὰ χαλκώσῃς τὰ κέρατά σου, διότι ἔχεις νὰ παλαίσῃς πρὸς μέγα κακόν. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὴν Σπάρτην ἔμαθεν διτις ὁ ἔτερος βασιλεὺς Δημάρατος κατηγόρει αὐτὸν καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν παύσῃ. Ἡτο δὲ καὶ ἐξ ἀλλων λόγων ὡργισμένος κατὰ τοῦ Δημαράτου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἐν Ἐλευσίνι, διτις ἐγκατέλιπε τὸν Κλεομένη ἀδεήθητον ἐπανελθὼν μετὰ τοῦ στρατοῦ εἰς Σπάρτην. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κλεομένης συνενόθη μετὰ τοῦ Λεωτυχίδου καταγομένου ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ κατηγόρησαν τὸν Δημάρατον ὡς παρανόμως βασιλεύσαντα ἐν Σπάρτῃ, ἀφ' οὗ δὲν εἶναι υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀρίστωνος, ἀλλὰ τοῦ Ἀγήτου τοῦ Ἀλκείδου, μεθ' οὗ ἦτο πρότερον ἡ μήτηρ τοῦ Δημαράτου συνέζευγμένη. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τούτου ἐγεννήθησαν ἕριδες ἐν Σπάρτῃ, οἱ Σπαρτιάται ἤρώτησαν περὶ τούτου τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἀν δὲ Δημάρατος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀρίστωνος. Ἡ δὲ Ηυθία παραπεισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κλεομένους εἶπεν διτις ἐ Δημάρατος δὲν ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀρίστωνος. Βραδύτερον ὅμως ἀνεκαλύφθησαν αἱ ὁρδιουργίαι αὖται καὶ ἡ Ηυθία ἐπαύθη τοῦ ἀξιώματός της. Οἱ δὲ Σπαρτιάται οὐδόλως ἀμφιθάλλοντες περὶ τοῦ δοθέντος χρησμοῦ, καθήρεσαν τὸν Δημάρατον καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐποίησαν βασιλέα τὸν Λεωτυχίδην. Μίαν δὲ ἡμέραν, διτις ἦτο ἡ

έσοτή τῶν γυμνοπαιῶν, ὁ δὲ Δημάρατος εἶχεν ἐκλεχθῆ ἔφορος καὶ ὡς τοιοῦτος διηγήθυνε τὰ τῆς έօρτῆς, ὁ Λεωτυχίδης θέλων νὰ χλευάσῃ τὸν Δημάρατον ἔστειλε τὸν ὑπηρέτην νὰ ἐρωτήσῃ αὐτόν, πῶς τοῦ ἐφαίνετο ἡ ὑπαλληλία μετὰ τὴν βασιλείαν. Τοῦτο ἐλύπησε σφόδρα τὸν Δημάρατον, ὅστις ἀπεκρίθη ταῦτα.

Ἐγὼ ἐδοκίμασα ἀμφότερα, ἐκεῖνος δύως ὅχι. Η ἐρωτησίς του δὲ αὗτη θὰ είναι εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους αἵτία ἡ μεγάλη δυστυχίας ἢ μεγάλης εὐδαιμονίας. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον καὶ ἐξελθών τοῦ θεάτρου ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐκεῖ παρασκευασθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν "Ηλιδα, προφασισθεὶς ὅτι μετέβαινεν εἰς τοὺς Δελφοὺς διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ὑποπτεύσαντες δὲι ὁ Δημάρατος ἐσκόπευε νὰ φύγῃ, ἀπεφάσισαν νὰ καταδιώξωσι καὶ συλλάβωσιν αὐτὸν.

(1) Ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχον, καθ' ὅσον ὁ Δημάρατος ἐκ τῆς "Ηλιδος διέβη εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, ὅστις ὑπεδέχθη τοῦτον φιλοφρόνως, δώσας πέλεις νὰ νέμηται (2) καὶ χώραν ἵνα κατοικήσῃ. Τοιουτορόπων ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ Δημάρατος ὅστις εἶχε δοξασθῆ καὶ δι' ἄλλας πράξεις καὶ σκέψεις παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ιδίως διότι ἐνίκησεν εἰς τὰ Ὀλύμπια μὲ τέθριππον, πρᾶγμα τὸ ὑποίοις αὐτὸς μόνος ἔξ οὖλων τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης κατώρθωσεν.

ΤΕΤ. Ο ψευδῆς δρυος.

"Αρ' οὐδὲ ἔψυγεν ὁ Δημάρατος ἐκ Σπάρτης, διωρίσθη ἀντοῦ ὁ Λεωτυχίδης βασιλεύεις. Ὁ δὲ Κλεομένης, μνησικῶν διὰ τὴν Μέριν, ἥλθε κατὰ τῶν Αἰγινητῶν ὁμοῦ μὲ τὸν Λεωτυχίδην. Οἱ δὲ Αἰγινῆται δὲν ἔκριναν φρόνιμον νὰ ἀντισταθῶσι καὶ παρέδωκαν εἰς τοὺς βασιλεῖς δέκα ἄνδρας τοὺς ἐπισημοτάτους ὡς ὄμηρους, ὅτι οὐδέποτε θὰ συνταχθῶσι πρὸς τοὺς Πέρσας. Τοὺς δέκα δὲ τούτους ἄνδρας, μεταξὺ τῶν ὅποιων ἦτο καὶ ὁ Κριός, φέ-

(1) Ο νόμος ἀπηγόρευεν ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ ἀποκαθίστανται οἱ Ἡλεῖδαι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ (Πλούτ. Ἀγις 44.)

(2) Πέργαμον, Τευθρονίαν καὶ Ἀλίσαρνα.

ροντες παρέδωκαν οι Σπαρτιάται εις τους Ἀθηναίους. Μετὰ τὸν
βάνατον δὲ τοῦ Κλεομένους, ὅστις συνέβη μετά τινα ἔτη, πέμ-
ψαντες οἱ Αἰγινῆται πρέσβεις ἀπήτουν τοὺς ὥμηρους τούτους. Οἱ
δὲ Σπαρτιάται εύρόντες τὴν ἀπαίτησιν αὐτῶν δικαίαν ἔστειλαν
μετὰ τῶν πρέσβεων καὶ τὸν Λεωτυχίδην εἰς Ἀθήνας, ἵνα πα-
ραλάβεισι τοὺς ὥμηρους. Ἀλλ’ οἱ Ἀθηναῖοι ἤρνουντο νὰ παρα-
δώσωσιν αὐτούς. Τότε ὁ Λεωτυχίδης διηγήθη εἰς αὐτοὺς τὸ ἔ-
ξης συμβάν. Ἡτο, εἶπεν, ἐν Σπάρτῃ ἀνὴρ Γλαῦκος καλούμενος,
ὅστις ἐτιμᾶτο, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, καὶ διὰ τὰς ἄλλας αὐτοῦ ἀρε-
τὰς, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὴν δικαιοσύνην του. Τοῦτο ἀκούσας
Μιλήσιος τις πλούσιος, ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἰωνίᾳ συγγάκις συνέβαι-
νον ταραχαὶ καὶ ἐφοβεῖτο μὴ ἀπολέσῃ τὴν οὐσίαν του, πωλήσας
τὸ ἥμισυ τῶν κτημάτων των ἔλαχε τὰ χρήματα καὶ ἔφερεν αὐτὰ
πρὸς τὸν Γλαῦκον ἐν Σπάρτῃ, πρὸς ὃν εἶπε τὰ ἔξης· Γλαῦκε, πο-
λὺς λόγος ἦκουσα νὰ γίνηται περὶ τῆς δικαιοσύνης σου. Ἐσκέ-
φθην λοιπόν, ἐπειδὴ ἡ Ἰωνίᾳ ὑπόκειται πάντοτε εἰς κινδύνους,
ἐνῷ ἡ Πελοπόννησος εἶναι ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της ἀσφαλής, νὰ
ἔχαργυρώσω τὸ ἥμισυ ὅλης τῆς οὐσίας μου καὶ νὰ παρακαταθέ-
σω τὰ χρήματα ταῦτα εἰς σέ, βέβαιος ὡν ὅτι οὐδένα κίνδυνον
ταῦτα πληρίσον του διατρέχουσιν. Οὐεν δέχθητι, παρακαλῶ, τὰ
χρήματα καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο, ἵνα ἀποδώσῃς τὰ χρήματα εἰς
ἔκεινον, ὅστις ἥθελε παρουσιάσῃ πρὸς σὲ ὅμοιον σημεῖον. Οὕτως
ψιλήγησεν ὁ Μιλήσιος, ὁ δὲ Γλαῦκος ἐδέχθη τὴν παρακαταθήκην
μὲ τὴν συμφωνίαν ταύτην. Ἀρ’ οὐ δὲ παρῆλθε πολὺς χρόνος,
ἡλθον οἱ παιδες τοῦ παρακαταθέσαντο τὰ χρήματα εἰς τὴν Σπάρ-
την καὶ ἀπήτουν τὰ χρήματα, δεικνύοντες τὸ σημεῖον. Ἀλλ’ ὁ
Γλαῦκος ἀπέπεμψεν αὐτοὺς λέγων Δὲν ἡξεύρω τι διὰ ποῦτο,
περὶ τοῦ ἑποίου μοῦ ὥμιλεῖτε. Ήλαν τὸ ἐνθυμηθὲν, θὰ πράξω διτι
εἶναι δίκαιον. Ἐὰν ἔλαθον, θὰ ἀποδώσω ἀμέσως, ἐὰν δὲ δὲν
ἔλαθον, εἴμαι ἔτοιμος καὶ δι’ ὅρκου ἐν τῷ δικαστηρίῳ νὰ ἐπιβε-
βαιώσω τοῦτο. Περὶ τούτου δὲ θέλω σᾶς διώσῃ ἀπόκρισιν μετὰ
τέσσαρας μῆνας. Καὶ οἱ μὲν Μιλήσιοι ἀνεχώρησαν τεθλιψμένοι
ὡς στερηθέντες τὰ χρήματά των. Ο δὲ Γλαῦκος ἐπορεύθη εἰς
τοὺς Δελφοὺς καὶ ἤρωτησε περὶ τούτου τὴν Πυθίαν, ἥτις ἀπέ-
κρίθη αὐτῷ τὰ ἔξης.

Γλαῦκε, υἱὲ τοῦ Ἐπικύρου, πρὸς τὸ παρὸν τοῦτο εἶναι ἐπι-

κερδέστερον νὰ κερδήσῃ τις τὴν ὑπόθεσίν του δι' ὄρκου καὶ νοίκειοποιηθῆ τὰ ξένα χρήματα. "Ἄς δημόσιῃ, ἀφ' οὗ καὶ ὁ τηρῶντος καὶ ὁ παραβαίνων τὸν ὄρκον του ὁφείλει νὰ ἀποθάνῃ. Ἀλλ' φυεύδης ὄρκος ἔχει εἰὸν ἀνάνυμον, ὅστις δὲν ἔχει μὲν χεῖρας καὶ πόδας, καταδιώκει δύμως ταχέως τὸν ἄνθρωπον, μέχρις οὐ καταστρέψῃ δῆλην τὴν οἰκίαν. Ἡ οἰκία δύμως καὶ ἡ γενεὰ του ἀνθρώπου, ὅστις φυλάστει τὸν ὄρκον του, γίνεται εὐδαίμονεστέρα καὶ καλλιτέρα εἰς τὸ μέλλον. (1)

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος παρεκάλεσε τὸν θεὸν νὰ συγχρήσῃ αὐτὸν διὰ τὴν ἐρώτησιν. Ἀλλ' ἡ Πυθία ἀπεκρίθη ὅτι καὶ ἐρώτήσῃ τις περὶ τούτου τὸν θεὸν εἶναι τὸ αὐτὸν ὡς νὰ ἔπραξε τοῦτο. Τότε ὁ Γλαῦκος καλέσας τοὺς Μιλησίους δίδει εὐθὺς τὰ χρήματα. Σᾶς λέγω δὲ ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, διότι του Γλαύκου τούτου σήμερον οὐδεὶς σώζεται οὔτε ἀπόγονος οὔτε ἑστία πάντα δὲ πρόρριζα κατεστρόφησαν ἐκ τῆς Σπάρτης. Εἶναι λοιπὸν καλόν, προκειμένου περὶ παρακαταθήκης, νὰ μὴ σκέπτηται τις ἀλλοί, εἰμὴ πῶς νὰ ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς ἐκείνους, οἵτινες δικαιοῦνται νὰ λάθωσι ταύτην.

Ταῦτα εἶπεν ἐν Λεωτυχίδης, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐπείσθησαν, καὶ ὁ Λεωτυχίδης ἐπέστρεψεν ἀπρακτος εἰς τὴν Σπάρτην. Οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφερον βαρέως τοῦτο καὶ ὅτε ἐπαρουσιάζετο εἴς καιρία, ἥδικουν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀντηδικοῦντο ὑπὸ τούτων συμπραττόντων μάλιστα μὲ τοὺς πρώτους μὲν τῶν Ἀργείων μὲ τοὺς δευτέρους δὲ τῶν Κορινθίων.

Σ. Ο Δάστις καὶ Ἀρταφέρωντος κατὰ τῆς Ἑλλάδος

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ πράγματα ἐν Ἑλλάδι, ὅτε ὁ Δαρεῖος πεφάσιτε νὰ ποιήσῃ καὶ δευτέρουν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Αἰτία τούτου ἦσαν πρῶτον μὲν ἡ πυρπόλησις τῶν Σάρδεων

(1) Οὐδὲν ἡτο φοβερώτερον εἰς τοὺς Ἐλληνας τῶν ἀρχαιοτέρων γένων ἡ νὰ ἐκλίπῃ τὸ γένος καὶ νὰ ἐρημωθῇ ἡ οἰκία, διότι τότε καὶ οἱ θανόντες ἔγανον τὰς θρησκευτικάς των τιμάς, καὶ οἱ θεοὶ τῆς οἰκουγενείας τὰς θυσίας των, καὶ ἡ ἑστία τὰς φλόγας της καὶ οἱ πρόγονοι τὰ ὄνόματά των ζώντων.

ης μετέσχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἐρετριεῖς, δεύτερον δὲ ἡ πίεσις τοῦ Ἰππίου, δότις δὲν ἔπαιε νὰ κατηγορῇ τοὺς Ἀθηναῖς, τρίτον δὲ καὶ ἡ διακαής τοῦ βασιλέως ἐπιθυμία νὰ ὑποτάξῃ τοὺς Ἑλληνας, διότι δὲν ἔδωκαν αὐτῷ γῆν καὶ ὕδωρ. Ὁ πόνος δὲ κατορθωθῆ ἡ ἐκστρατεία αὕτη, ἀντὶ τοῦ Μαρδονίου, δότις δὲν ηύδοκιμησεν εἰς τὴν πρώτην ἐκστρατείαν, διώρισε δύο ἄλλους στρατηγούς, τὸν Δᾶτιν καὶ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἀρταφέρην καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κατὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἐρετρίας, διατάξας νὰ ἀνδραποδίσωσι τὰς πόλεις ταύτας καὶ νὰ φέρωσιν αὐτῷ τὰ ἀνδράποδα, ἵνα ἴδῃ διὰ τῶν ὁφθαλμῶν του. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι ἔφθασαν εἰς τὸ Ἀλκίον πεδίον τῆς Κιλικίας ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν στρατὸν πολὺν καὶ καλῶς συγκεροτημένον, ἐστρατοπέδευσαν ἐνταῦθα μέχρις ὅτου συνήχθη καὶ ὁ ναυτικὸς στρατὸς καὶ τὰ ἱππαγγωγὰ πλοῖα, τὰ ὅποια εἶχε τὸ προηγούμενον ἔτος παραγγεῖλη ὁ Δαρεῖος νὰ παρασκευάσωσιν αἱ ὑποτελεῖς χῶραι. Ἐμβάντες δὲ εἰς τὰ πλοῖα, ἔξακόσια ὄντα τὸ πλῆθος, μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἱππων διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἰωνίαν. Ἐνταῦθα δὲ φοβούμενοι τὸ πάθημα τοῦ Μαρδονίου περὶ τὸν Ἀθω, ἡκολούθησαν ἄλλην ὁδὸν καὶ πλέοντες διὰ τῶν νήσων Χίου καὶ Σάμου καὶ τοῦ Ἰκαρίου πελάγους καὶ ἄλλων νήσων ἔφθασαν εἰς τὴν Νάξον, ἥς καὶ ἔξηνδραποδίσαν τοὺς κατοίκους, δοσούς ἡδυνήθησαν νὰ συλλάβωσιν, ἐμπρήσαντες τὰ περὰ καὶ τὴν πόλιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐσώθησαν καταφυγόντες εἰς τὰ ἔρη. Ἐκ δὲ τῆς Νάξου διηυθύνθησαν οἱ Πέρσαι εἰς τὴν Δῆλον καὶ ἡγκυροβόλησαν εἰς τὴν παρακειμένην νήσον Ρήνειαν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Δήλιοι φοβηθέντες τὸν ἔξανδραποδισμὸν εἶγον προλάβην καὶ καταφύγη εἰς τὴν Τῆνον, ὁ Δᾶτις στείλας κήρυκα ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἔξης:

Ἄγδρες ιεροί, διατί ἐφύγετε ἐκλαβόντες ἐμὲ ὡς ἐχθρόν σας; Καὶ ἐγὼ δὲν σκέπτομαι κακὸν ἐναντίον σας καὶ ὁ βασιλεὺς μὲ διέταξε τὴν χάραν, ὅπου ἐγεννήθησαν οἱ δύο θεοί, νὰ μὴ βλάψω αὕτην μήτε τοὺς κατοίκους αὐτῆς. Ἐπιστρέψατε λοιπὸν εἰς τὰς οἰκίας σας καὶ ἀπολαμβάνετε τὴν νῆσόν σα.

Ταῦτα ἐμήνυσε διὰ κήρυκος εἰς τοὺς Δήλιους ὁ Δᾶτις, ἐπειδὴ δὲ ἐθυσίασε συσσωρεύσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τριάκοντα τάλαντα μετανωτοῦ.

78. Ἐξανδρωποδεσμὸς Ἐρετρέας.

Ἄφ' οὐ δὲ ἔπραξε τοῦτο, ὃιησθύνθη κατὰ τῆς Ἐρετρίας. Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ἀναγρόησίν του ἐσείσθη ἡ Δῆλος διὰ πρῶτην καὶ τελευταίαν φοράν, ὡς λέγουσιν οἱ Δήλιοι, διὰ τούτου προσδηλοῦντος τοῦ θεοῦ τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσι κακὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ δὲ βάρβαροι, ἀπάραντες ἐκ τῆς Δήλου, προσωρικοὶ ζοντο εἰς τὰς νήσους, ἐξ ὧν ἐλάμβανον καὶ στρατὸν καὶ παιδεῖς τῶν νησιωτῶν ὄμηρους. Τὴν δὲ Κάρυστον, ἥτις ἡρόνθητη νὰ δῶσῃ στρατὸν ἐναντίον γειτόνων πόλεων, ἐπολιόρκησαν καὶ ἡγάγκασαν καὶ ταύτην νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν θέλησίν των.

Οἱ δὲ Ἐρετριεῖς, εὑθὺς ὡς ἔμαθον ὅτι οἱ βάρβαροι ἐπέρχονται ἐναντίον των, ἐζήτησαν βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἔστειλαν τετρακισχιλίους ἄνδρας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἐρετριεῖς ἵσαν διηρημένοι καὶ ἀλλοι μὲν ζήσειν νὰ ἀφήσωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ ὅρη, ἄλλοι δὲ ἡτοιμάζοντο εἰς προσοσίαν ἐλπίζοντες ἀμοιβὰς ἀπὸ τοὺς Ηέρσας, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίκουροι κατέφυγον εἰς τὸν Ὁρωπὸν καὶ ἐσώθησαν. Οἱ δὲ Πέρσαι προσεγγίσαντες εἰς τὴν Ἐρέτριαν ἐξήγαγον ἀμέσως τοὺς ἵππους καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Κρατερᾶς δὲ προσβολῆς γενομένης, ἡμύνηστο γενναῖως οἱ Ἐρετριεῖς ἐπὶ ἐξ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῶν τειχῶν, καὶ πολλοὶ ἐκατέρωθεν ἔπιπτον. Τῇ δὲ ἑδόμῃ ἡμέρᾳ ὁ Εὔφροθος τοῦ Ἀλκιμάχου καὶ ὁ Φίλαγρος τοῦ Κυνέου ἄνδρες δόκιμοι μεταξὺ τῶν πολιτῶν, προσδίδουσι τὴν πόλιν εἰς τοὺς Ηέρσας, οἵτινες εἰσελθόντες τὰ μὲν ιερὰ ἐσύλησαν καὶ εἴ καυσαν, ὡς ἔπραξαν καὶ οἱ Ἑλληνες εἰς Σάρδεις, τοὺς δὲ ἀγθρώπους ἡγδοναπόδισαν, ὡς διέταξεν ὁ Δαρεῖος.

79. Οἱ Ηέρσαι ἐν Μαραθώνῳ.

Ἄφ' οὐ δὲ ἐγένοντο κύριοι τῆς Ἐρετρίας οἱ Πέρσαι ἔμειναν ἔκει ὀλίγας ἡμέρας, καὶ εἶτα ἐστράτευσαν καὶ κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐλπίζοντες ὅτι καὶ οὗτοι θὰ πάθωσι τὰ αὐτά, οἷα καὶ οἱ Ἐρετριεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μαραθὼν ἦτο μέρος τῆς Ἀττικῆς πιτηρᾶς ἰστάτου διὰ τὸ ιππικόν, ὁ Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Ως δὲ ἔμαθον τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι

δραμον καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ, ἔχοντες δέκα στρατηγούς, ὃν ἐ δέκατος ήτο ὁ Μιλτιάδης. Εἶχον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ζητήση βοήθειαν καὶ παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀποστείλαντες πρὸς τοῦτο τὸν ἄριστον ταχυδόρμον Φειδιππίδην ὀνομαζόμενον, εἰς ὃν καθ' ὅδὸν παρὰ τὸ Παρθένιον ὄρος ἐπεφάνη ἐ Πάν, ὅστις καὶ παρεπονέθη κατὰ τὸν Ἀθηναῖον, οἵτινες δὲν φροντίζουσιν, εἶπε, περὶ αὐτοῦ ποσῶς, ἐνῷ ἐδείχθη εἰς αὐτοὺς πολλάκις εὔνους καὶ ἀκύρη θὰ δειχθῇ. Τοὺς λόγους τούτους πιστεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτε τὰ πράγματα κατέληξαν, ως ἐπειθύμουν, ἴδρυσαν εἰς τὸν Πάνα ιερὸν ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τιμῶσιν αὐτὸν κατ' ἔτος διὰ θυσιῶν καὶ λαμπαδῆρομίας. Οἱ Φειδιππίδης λοιπὸν κατορθώσας τὴν δευτέραν ἡμέραν νὰ φύάσῃ εἰς Σπάρτην, ἥλθεν εἰς τοὺς ἀρχοντας καὶ εἶπεν·

Ω Λακεδαιμόνιοι, οἱ Ἀθηναῖοι παρακαλοῦσι ὑμᾶς νὰ βοηθήσητε αὐτούς, καὶ νὰ μὴ ἀφήσητε πόλιν ἀρχαιοτάτην τῆς Ἑλλάδος νὰ περιπέσῃ εἰς τὴν δουλειὰν τῶν Βαρβάρων. Η Ἐρέτρια ἡνδραποδίσθη ἡ Ἑλλὰς ἀπάλετε μίαν τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων της.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Φειδιππίδης, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἦτο ἦ ἐνάτη τοῦ μηνός, καθ' ἣν δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκστρατεύωσιν, ὑπερσχέθησαν βοήθειαν, ἀλλ' ἀφ' οὗ γίνη πανσέληνος. Οἱ δὲ Ἰππίας ὁδηγῶν τοὺς Βαρβάρους, εὐθὺς ὡς ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τῶν Στυρέων τὴν καλουμένην Αἰγίλειαν, ἀπεβίβασεν ἐνταῦθα τοὺς αἰχμαλώτους, τὰ δὲ πλοῖα μετὰ τοῦ στρατοῦ ἥλθον καὶ ἡγυροβόλησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα. Ως δὲ ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν οἱ Βάρβαροι, ὁ Ἰππίας ἤργισε νὰ τακτοποιῇ τούτους. Ἐνῷ δὲ ἐπραττε τοῦτο, ἐπταρνίσθη καὶ ἔβηξεν ἵσχυρότερον τοῦ συνήθους. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο πολὺ γέρων καὶ ἐσείοντο οἱ περισσότεροι τῶν ὁδόντων, ὑπὸ τῆς βίας τῆς βηχός ἐξεβλήθη εἰς καὶ ἔξεπεσε κάτω εἰς τὴν ἄμμον. Φροντίσας δὲ νὰ ἀνεύρῃ τοῦτον καὶ μὴ δυνάμενος ἀνεστέναξε καὶ εἶπε πρὸς τοὺς πλησίους του ἵσταμένους· Η γῆ αὐτῇ ἐδῶ δὲν εἶναι ιδική μας οὐδὲ θὰ δυνηθῶμεν νὰ καταστήσωμεν αὐτὴν ὑποχειρίον· ὅσον δὲ μέρος ἀνήκειν εἰς ἐμέ, κατέλαβεν ὁ ὁδούς μου.

so. Ὁ Μελτιάδης ὁ Ἀθηναῖος.

Ταῦτα δὲ ἐγίνοντο εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων. Εἰς δὲ τοὺς Ἀθηναίους παρατεταγμένους εἰς τὸ τέμενος τοῦ Ἡρακλέους ἥζθον πανδῆμεὶ βοηθοὶ οἱ Πλαταιεῖς. Οἱ δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν διηρέθησαν ὡς πρὸς τὰς γνώμας, οἱ μὲν φρονοῦντες ὅτι πρέπει νὰ ἀναβληθῇ ἡ μάχη, διότι ἡσαν ὀλίγοι διὰ νὰ πολεμήσωσι πρὸς τοὺς Μήδους, οἱ δὲ ἐπιμένοντες νὰ γίνῃ εὐθύς, ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ Μιλτιάδης. Καὶ ἡ γνώμη νὰ ἀναβληθῇ ἡ μάχη ἐφαίνετο ἡ μᾶλλον ὄρθη καὶ αὐτὴ θὰ ὑπερισχυειν, ἀν δὲν συνέπιπτε νὰ μὴ ἔχῃ ψηφοφορήσῃ ὁ Καλλίμαχος ὁ Ἀφιδναῖος, ὅστις ἦτο τότε πολέμαρχος. Πρὸς τοῦτον ἐλθὼν ὁ Μιλτιάδης εἶπε τὰ ἔξης.

Εἰς τὴν ἔξουσίαν σου εἶναι τώρα, Καλλίμαχε, ἡ νὰ ὑποδουλώσῃς τὰς Ἀθήνας ἡ νὰ κάμης αὐτὰς ἐλευθέρας καὶ νὰ ἀφῆσῃς εἰς τοὺς ἀνθρώπους μνημεῖον αἰώνιον, ὅποιον δὲν ἀφῆκαν οὐδὲ αὐτοὶ ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἄριστογείτων. Διότι οὐδέποτε ἡ πατρὸς ἡμῶν, ἀφ' ὅτου ὑπάρχει, εὐρέθη εἰς μεγαλείτερον τοῦ παρόντος κίνδυνον. Καὶ ἀν μὲν ὑποκύψῃ εἰς τοὺς Μήδους, τότε θὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Ἱππίαν καὶ δύνασαι νὰ συμπεράνης ἐποία τύχη ἀναμένει αὐτήν. "Αν δομας νικήσῃ, θὰ ἀποδῇ ἡ πρώτη τῶν Ἐλληνίδων πόλεων. Πῶς δὲ ταῦτα δύνανται νὰ συμόσσι καὶ πῶς ἀπὸ τὰς χειρας σου καὶ μόνου ἔξαρτάται τῆς ὑποθέτεως ταύτης ἡ λύσις, ἔρχουμαι τώρα νὰ ἔξηγήσω. Ἡμεῖς οἱ στρατηγοί, οἱ δὲ ποῖοι εἰμεθα δέκα, διεφωνήσαμεν πρὸς ἄλλήλους. Καὶ ἄλλοι μὲν θέλουσι νῦν νὰ πολεμήσωμεν, ἄλλοι δὲ δὲν θέλουσι τοῦτο. Καὶ ἀν μὲν δὲν πολεμήσωμεν νῦν, φοβοῦμαι μήπως ἐμπέσῃ μεγάλη στάσις καὶ διασείσῃ τὸ φρόνημα τῶν Ἀθηναίων, ὥστε νὰ μηδὲν σωστιν. "Αν δομας πολεμήσωμεν πρὸιν διαρθαρῇ ἡ καρδία πολιτῶν τινων, δυνάμεθα, ἀν οἱ θεοὶ δὲν φανῶσιν ἡμῖν δυσμενεῖς, νὰ νήκησωμεν. Εἰς τὴν ἔξουσίαν σου εἶναι πάντα ταῦτα. Καὶ ἐκ σου ἔξαρτάται ἡ νὰ ἀκούσῃς ἐμὲ καὶ νὰ ἔχῃς πατρίδα ἐλευθέραν καὶ πόλιν πρώτην ἐν Ἑλλάδι, ἡ νὰ ἀκούσῃς τοὺς τὰ ἐναντία προτείνοντας καὶ νὰ ἔχῃς τότε τὰ ἐναντία τῶν ὅσων εἶπον ἀγαθῶν.

Διὰ τῶν λόγων τούτων ἐπείσθη ὁ Καλλίμαχος, καὶ συνέταχθη πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Μιλτιάδου, καὶ οὕτως ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ νῦν ἡ μάχη.

81. Ἡττα Ηερσῶν ἐν Μαραθῶν.

Οι δὲ στρατηγοὶ πάντες, ὅσοι ἦσαν ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ὑπερηρησαν πάντες εἰς τὸν Μιλτιάδην, ἀναθέσαντες εἰς αὐτὸν τὴν ἀρχηγίαν. Οὗτος δὲ παρέταξε τὸν στρατὸν οὕτως ὡστε τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν κέρας τῆς φάλαγγος εἶχε πολλὰς ἐπαλλήλους τάξεις ἀνδρῶν, ἐνῷ τὸ μέσον εἶχεν δλίγας. Συνέπιπτε δὲ καὶ τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος νὰ ἥτο ἵσον πρὸς τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος τῶν Ηερσῶν. Εὔθὺς δὲ ὁς τὰ πάντα παρεσκευάσθησαν, ἐφώρμησαν τρέχοντες οἱ Ἑλληνες κατὰ τῶν Βαρβάρων, οἵτινες ὄρωντες αὐτοὺς δλίγους ὄντας ἄνευ ἴππικου καὶ τόξων καὶ μετὰ πολλῆς τόλμης ἐπερχομένους, ἔξελαθον αὐτοὺς ὡς παράφρονας καὶ παρεσκευάζοντο νὰ δεχθῶσιν αὐτούς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μεταίχμιον ὃν ἥτο μακρότερον τῶν ὀκτὼ σταδίων, οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πλαταιεῖς μετ' ὀλίγον χρόνον ἔφθασαν καὶ συνεπλάκησαν πρὸς τοὺς Βαρβάρους. Καὶ ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον ἐμάχοντο ἐκατέρωθεν μετ' ἀνδρείας. Οἱ Ηέρσαι καὶ οἱ Σάκαι, οἵτινες ἦσαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοῦ τῶν Βαρβάρων τεταγμένοι, ἐνίκησαν καὶ ἐδίωκον τοὺς ἔχθρους εἰς τὴν ἔηράν. Ἀλλὰ κατὰ τὰ δύο κέρατα ἐνίκων ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πλαταιεῖς, οἵτινες ἀφήσαντες νὰ φεύγωσι πρὸ αὐτῶν οἱ βάρβαροι ἐπέστρεψαν καὶ ἐνωθέντες ἐπέπεσον κατὰ τῶν Ηερσῶν, οἵτινες ἔφευγον εἰς τὴν θάλασσαν. Καταδιώκοντες δὲ τούτους καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης ἔζητον πῦρ καὶ ἔδρατον τὰ πλοια ἀπὸ τὴν πρύμνην. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐπεσε καὶ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος καὶ ἐ στρατηγὸς Στησίλαος καὶ ἔλλοι Ἀθηναῖοι ὀνομαστοί, ἐν οἷς καὶ ὁ Κυνέγειρος, δοστις δράσας ἀπὸ τὰ ἀφλαστα πλοιάν τι ἀπεκόπη τὴν χείρα διὰ πελέκεως. Ἐκ πάντων δὲ τῶν πλοίων συνέλαθον οἱ Ἀθηναῖοι ἑπτά, τὰ δὲ λοιπὰ λαβόντες οἱ βάρβαροι ἐπλευσαν εἰς τὴν νῆσον, ὅπου ἦσαν αἰγαλάκωτοι, τοὺς ὅποιους παρέλαθον καὶ ἔσπευδον πλέοντες εἰς Ἀθήνας, ἵνα φθάσωσιν ἐκεῖ πρὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ οὕτως εὐκόλως γίνωσι κύριοι τῆς πόλεως, ἀφρουρήτου οὕσης. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι νοήσαντες τοῦτο ἔφθασαν ταχύτερον τῶν Ηερσῶν καὶ παρετάχθησαν εἰς τὸ Κυνόσαργες. Οἱ δὲ Ηέρσαι ἀποτυχόντες καὶ τούτου ἀπέπλευσαν δπίσω εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐν τῇ μάχῃ δὲ ταύτῃ ἀπέθανον τῶν μὲν Βαρβάρων ἔξακιστήλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄν-

δρες, τῶν δὲ Ἀθηναίων ἑκατὸν ἐνενήκοντα δύο. Φθάσας δὲ Δᾶτις εἰς τὰ Σοῦσα, προσῆγαγε τοὺς αἰχμαλώτους εἰς τὸν Δαρεῖον, ὅστις οὐδὲν αὐτοὺς κακὸν ποιήσας ἔδωκε τὸ κτῆμά του ἐπὶ Κισσίᾳ χώρᾳ τὸ καλούμενον Ἀρδέρικκα καὶ κατωκησαν, που καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς μου κατοικοῦσι φυλάσσοντες τὴν ἐλληνικὴν γλώσσαν των. "Οτε δὲ ἔγεινε πανσέληνος, ἔξεκίνησε ἐκ τῆς Σπάρτης δισχίλιοι Λακεδαιμόνιοι σπεύδοντες νὰ φθασούσιν ὃσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ ὄντως κατώρθωσαν εἰς τρεῖς ἡμέρας νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἀλλήτο δὴ ἀργά, καὶ δὲν εἶχε γίνη ἡ μάχη. Ἐπιθυμούντες δὲ νιῶσι τοὺς Πέρσας ἐπορεύθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἶδον Ἀφ' οὐ δὲ ἐπήνεσαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἐπειδεψαν ὅπιστον εἰς τὴν Σπάρτην.

Β2. Θάνατος Ἀδοξος Μιλτιάδου.

Μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι νίκην ὁ Μιλτιάδης, καὶ πρότερος παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις εὐδόκιμος, ἀλλὰ τώρα ἐτιμᾶτο ἔτι περισσότερον. Καὶ ὅτε ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐβδομήκοντα πλοῖα καὶ στρατὸν καὶ χρήματα, εἰ καὶ δὲν εἶπε κατὰ τίνος χώρας ἔμελλε νὰ ἐκστρατεύῃ, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὅτιθὰ καταπλοτίσῃ αὐτούς, ἂν τὸν ἀκολουθήσωσι, διότι μέλλει νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ χώρας, ὅποθεν εὐκόλως ἥδυναντο νὰ κομίσωσιν ἀφθονογχρυσόν, οἱ Ἀθηναῖοι παρέδωκαν εἰς αὐτὸν πάντα ταῦτα. Παραλαβὼν δὲ τὴν στρατιὰν ἐπλευσε κατὰ τῆς Πάρου, πρόφασιν μὲν ἔχων ὅτι οἱ Πάριοι πρῶτοι ἐστράτευσαν ὥμοῦ μὲ τὸν Πέρσην ἐπὶ Μαραθῶνι, πράγματι δὲ σημως, διότι ἐμίσει τοὺς Παρίους, ἔνεκτοῦ Λυσαγόρου τοῦ Τισίου, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Πάρου καὶ ὅστις τὸν εἶχε διαβάλῃ πρὸς τὸν Ύδάρον τὸν Πέρσην. Ἐκθύῶν δὲ εἰς τὴν Πάρον ἐποιιόρκησεν αὐτήν, παραγγείλας εἰς τοὺς Παρίους ὅτι τότε θὰ ἔφευγεν, ἂν ἔστεργον νὰ δίνωσι πρὸς αὐτὸν ἑκατὸν τάλαντα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Πάριοι ἤρνουντο καὶ ὀψρωσαν τὰ ἀσθενῆ τοῦ τείχους μέρη, ὁ Μιλτιάδης ἤναγκάσθη νὰ πολιορκήσῃ τὴν πόλιν εἴκοσι καὶ ἔξι ἡμέρας. Μίαν δὲ ἡμέραν, ἐνῷ εὑρίσκετο εἰς ἀπορίαν τί νὰ κάμη, ἐνεφανίσθη αὐτῷ γυνὴ Παρίου αἰχμαλώτος, ιέρεια τῶν γθονίων θεῶν, ὄνσαματι Τιμώ, ἥτις ἔδω

κε πρὸς αὐτὸν συμβουλάς, πῶς νὰ γίνη κύριος τῆς Πάρου. Ὁ δὲ Μιλτιάδης ἀναβὰς εἰς τὸν λόφον, ὅστις εἶναι πρὸ τῆς πόλεως, ὑπερεπήδησε τὸ περίφραγμα, μὴ δυνάμενος νὰ ἀνοίξῃ τὰς θύρας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος ἢ διὰ νὰ λάθη τι ἐκ τῶν ἀκινήτων τοῦ ναοῦ (1) ἢ καὶ διὰ νὰ πράξῃ ἄλλο τι ἄγνωστον. Ὄτε ὅμως ἔφθασε πρὸ τῆς θύρας τοῦ ἀδύτου, εὐθὺς κατέλαβεν αὐτὸν φρίκη καὶ ἐπέστρεψε δπίσω. Ἐνῷ δὲ ἐπήδησε κάτω τὸν φράκτην, ἔθλασε τὸν μηρόν του. Κακῶς δὲ ἔχων ἐκ τοῦ παθήματος τούτου ἡναγκάσθη νὰ ἀποπλεύσῃ δπίσω εἰς τὰς Ἀθήνας, χωρὶς μήτε γρήματα νὰ φέρῃ μήτε καὶ τὴν Πάρον νὰ ὑποτάξῃ. Διὰ τοῦτο κατηγορήθη ἐν Ἀθηναῖς καὶ ὑπ' ἄλλων, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ Ξανθίππου (2) τοῦ Ἀρίφρονος, ὡς ἔξαπατήσας τὸν δῆμον, οἵτινες ἔζητον νὰ καταδίκασθῇ εἰς θάνατον. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἥδυνατο ὁ Μιλτιάδης αὐτὸς νὰ ἀπολογηθῇ, διότι ἦτο βαρέως ἀσθενὴς στηποιμένου τοῦ μηροῦ, οἱ φίλοι του ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἐπὶ κλίνης καὶ συνηγόρουν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀναφέροντες τὴν ἐν Μαραθώνι μάχην καὶ ὅσα ἄλλα καλὰ είχε πράξῃ ὁ Μιλτιάδης ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ δὲ δῆμος ἀπέλυσε μὲν αὐτὸν τῆς θανατικῆς καταδίκης, κατεδίκασεν ὅμως εἰς πρόστιμον πεντήκοντα ταλάντων, πεισθεὶς ὅτι διέπραξεν ἀδίκημα ἔξαπατήσας τὴν πόλιν. Καὶ ὁ μὲν Μιλτιάδης μετὰ ταῦτα ἀπέθανε, σαπέντος τοῦ μηροῦ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐπλήρωσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κίμων.

83. Ἀλκμέων καὶ Κροῖσος.

Οἱ Ἀλκμεωνίδαι κατηγορήθησαν ἐν Ἀθηναῖς ὅτι εἶχον ἔληγεν συνεννόσησιν μὲν τοὺς Πέρσας διατρίβοντας ἐν Μαραθώνι καὶ ὅτι ἡ σπουδὴ τῶν Περσῶν μετὰ τὴν ἦταν ἐν Μαραθώνι νὰ φθάσωσιν εἰς Ἀθήνας, ἐστερημένας ἀνδρῶν, ἐγένετο κατὰ συμβουλὴν τῶν Ἀλκμεωνιδῶν, οἵτινες ὑψώσαν ἀσπίδα συνθηματικῶς,

(1) Φαίνεται ὅτι ἤθελε νὰ ἀφαιρέσῃ εἰδῶλον τῆς θεᾶς, ὃς οὐ ἔξηρτητο ἡ σωτηρία τῆς πόλεως.

(2) Ὁ Ξανθίππος οὗτος ἦτο πατήρ τοῦ Περικλέους. Ἡ δὲ ἔγθη α τῶν γονέων μετεδόθη καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς Περικλέα καὶ Κίμωνα.

δηλοῦντες εἰς τοὺς Πέρσας νὰ σπεύσωσιν εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο δὲν δύναμαι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ πιστεύσω· διότι οἱ Ἀλκμεωνίδαι αείποτε ἐφάνησαν μισοτύραννοι καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα καὶ ἔξωρίσθησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, αὐτοὶ δὲ εἶναι, οἵτινες ἡλευθέρωσαν τὰς Ἀθήνας μᾶλλον ἐκ τῶν τυράννων ἢ ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων. Ἄλλ' ἵστως εἶπη τις ὅτι παρεκινήθησαν νὰ προδῶσωσι τὴν πατρίδα των, ἔχοντες δυσαρέσκειάν τινα κατὰ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀληθεύει· διότι ἐν Ἀθήναις τότε οὐδεὶς ἄλλος ἦτο σημαντικώτερος καὶ ἐπιμάτιο τόσον, σύνοικος οἱ Ἀλκμεωνίδαι. "Ωστε οὐδεὶς λόγος πείθει ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν ὡς ἀληθῆ τὴν μομφὴν ταύτην.

Οἱ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν καὶ πάλαι μὲν ἐπιφανεῖς ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ τοῦ Ἀλκμέωνος ὅμως καὶ τοῦ Μεγακλέους ἐγένοντο ἐπιφανέστατοι. Διότι δὲ μὲν Ἀλκμέων περιποιηθεὶς τοὺς Λυδούς, οὓς εἶχε στείλη εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Κροίσος διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντείον τῶν Δελφῶν, ηγαρίστησε τοσοῦτον τὸν Κροίσον, ὥστε οὗτος ἐκάλεσε διὰ τοῦτο εἰς Σάρδεις τὸν Ἀλκμέωνα ὑποσχεθεὶς, ὅτι θέλει γαρίσῃ εἰς αὐτὸν τόσον χρυσίον, ὃσον ἡδύνατο νὰ φέρῃ ἐπάνω του ἀπαξ. Οἱ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τοιαύτην δωρεὰν τοῦ οὗτον τι ἐμηχανεύθη. Φορέστας χιτῶνα μέγαν καὶ ἀφήσας κόλπον βαθὺν τοῦ χιτῶνος καὶ ὑποδησάμενος τοὺς μᾶλλον εὔρεις κοθόρους, τοὺς ὅποιους ἡδύνηθη, νὰ εὔρῃ, εἰσῆλθεν ὀδηγηθεὶς εἰς τὸν θησαυρὸν τοῦ Κροίσου. Ἐνταῦθα πεσὼν εἰς σωρὸν ψήγματος ἐγέμισε καὶ τοὺς καθόρους, οὓς ἐφόρει, καὶ τὸν κόλπον ὅλον, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ στόμα του. Διασκορπίσας δὲ καὶ γρυσὸν εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θησαυροῦ μόλις ἔλκω τοὺς καθόρους καὶ ὅμοιάζων πρὸς πᾶν ἄλλο ἢ πρὸς ἄνθρωπον, διότι καὶ τὸ στόμα του ἦτο πεφραγμένον καὶ τὰ πάντα ἦσαν ἐξωγκωμένα. Οἱ δὲ Κροίσος ἴδων τοῦτο ἐγέλασε καὶ πρὸς τῷ χρυσίῳ τούτῳ ἐδώρησεν εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλο ὅχι διλιγώτερον. Τοιούτοις τοτρόπως ἐπλούτησεν ἡ σικία αὐτῇ μεγάλως καὶ ὁ Ἀλκμέων οὗτος ἡδύνηθη νὰ συντηρῇ ἵππους καὶ νὰ νικήσῃ εἰς τὰ Ὀλύμπια μὲ τέθριππον.

84. Ὁ γάμος τῆς Ἀγαρίστης

"Ἐπειτα δὲ κατὰ τὴν ἐπομένην γενεὰν ὁ τύραννος τῆς Δι-

κυώνος Κλεισθένης τοσοῦτον ὑψώσε τὴν οἰκίαν ταύτην, ὥστε ἐγένετο μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πολὺ δινομαστοτέρα ἢ πρότερον. Ὁ Κλεισθένης δηλ. οὗτος εἶχε θυγατέρα καλουμένην Ἀγαρίστην, τὴν ὅποιαν ἤθελε νὰ συζεύξῃ μὲ τὸν ἄριστον πάντων τῶν Ἑλλήνων. "Οτε δὲ ἦτο ἡ ἑορτὴ τῶν Ὀλυμπίων, ὁ Κλεισθένης, ὅστις εἶχε νικῆσθαι μὲ τέθριππον, ἐκήρυξεν εἰς τοὺς Ἑλληνας, ὅστις ἀξιοὶ νὰ γίνῃ αὐτοῦ γαμβρός, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Σικυόνα κατὰ τὴν ἔξηκοστὴν ἡμέραν. Τότε, ὅσοι τῶν Ἑλλήνων ἐμεγαλωφόρουν ἢ διὰ τὰ ἴδια των προτερήματα ἢ διὰ τὴν πατρίδα των, ἤλθον εἰς Σικυόνα ἐκ πολλῶν πόλεων Ἑλληνικῶν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς Ἰταλίας ἤλθεν ὁ Σιμινδούριδης ἐκ τῆς Συβάρεως, ὅστις ὑπερέβη πάντας τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν χλιδήν (1), ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου ὁ Αμφίμνηστος ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου, ἐκ δὲ τῆς Αιτωλίας ὁ Μάλης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Τιτόρου, ὅστις ἦτο ὁ ρωμαλεώτατος πάντων τῶν Ἑλλήνων (2), ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ὁ Λεωκήδης, ὁ υἱὸς τοῦ τυράννου τῶν Ἀργείων Φειδωνος, ὅστις ἐποίησεν ἴδια μέτρα εἰς τοὺς Πελοποννησίους, καὶ ὁ Ἀμίαντος ἐκ τῆς Τραπεζοῦντος τῆς Ἀρκαδίας, καὶ ἄλλοι ἔξι ἄλλων πόλεων. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἤλθεν ὁ Μεγαλῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκμέωνος, καὶ ὁ Ἰπποκλείδης, ὁ υἱὸς τοῦ Τισάνδρου, ὅστις ὑπερείχε πάντων τῶν Ἀθηναίων κατὰ τε τὸν πλοῦτον καὶ τὸ κάλλος. Ἐκ δὲ τῆς Ἐρετρίας ἤλθεν ὁ Λυσανίας, ἐκ δὲ τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ μὲν τῶν Σκοπαδῶν ὁ Διακτορίδης ὁ Κραννῶνος, ἀπὸ δὲ τῶν Μολοσσῶν ὁ Ἀλκων. Ἐλθόντων δὲ πάντων τούτων κατὰ τὴν ὥρισμένην ἡμέραν, ὁ Κλεισθένης πρῶτον μὲν ἡρώτησεν ἔκαστον περὶ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ γένους του, μετὰ δὲ ταῦτα κρατήσας αὐτοὺς ἐν ἔτος πλησίον του ἐδοκίμαζε τὴν ἀνδρείαν τῶν, τὸν χαρακτῆρά των, τὴν ἀνατροφὴν των καὶ τοὺς τρόπους τῶν, συναναστρεφομένους καὶ μεθ' ἐνὸς ἐκάστου ἴδιαιτέρως καὶ μετὰ πάντων ἐμοῦ. Ἐκ πάντων δὲ τῶν μνηστήρων μάλιστα ἡρεσκον εἰς αὐτὸν οἱ ἔξι Ἀθηνῶν ἐλθόντες καὶ ἐκ τούτων περισσότερον ὁ Ἰπποκλείδης, τὸν ὅποιον προετίμα καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν

(2) Ἐλεγεν ὅτι ἐντὸς 20 ἑτῶν δὲν εἶδε ποτε οὔτε τὴν ἀνατολὴν οὔτε τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Εἰς τὴν Σικυόνα ἤλθε φέρων γιλίους μαγείρους.

(2) Οὗτος ἐνίκησε καὶ τὸν Μίλωνα, ὅστις ὠνόμασεν αὐτὸν ἄλλον Ἡρακλῆ.

του καὶ διότι κατήγετο ἐκ τῶν Κυψελιδῶν τῆς Κορίνθου. "Οτε δὲ ἔφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς τελετῆς τοῦ γάμου, καθ' ἣν ἔμελλεν ὁ Κλεισθένης νὰ φανερώσῃ τίνα ἐκλέγει γαμβρόν του, ἔθυσίασεν ἐκατὸν βοῦς καὶ εὐώγχησεν οὐ μόνον τοὺς μνηστῆρας, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς Σικουνίους. Μετὰ δὲ τὸ φαγητὸν οἱ μνηστῆρες σύνεζήτησαν περὶ μουσικῆς καὶ περὶ ἄλλων ἀντικειμένων, τὰ δὲ ποῖα ἔφερεν ἡ ὅμιλία. Προχωροῦντος δὲ τοῦ πότου, ὁ Ἰπποκλείδης, διστις διεκρίνετο πάντων τῶν ἄλλων, διέταξε τὸν αὐλητὴν νὰ παιξῃ χορόν. Καὶ ὁ μὲν αὐλητὴς ὑπήκουεν, ὁ δὲ Ἰπποκλείδης ἔξετέλεσε χορόν τινα τῆς ἀρεσκείας του. 'ΑΚΛ' ὁ Κλεισθένης εἶδε μετὰ δυσαρεσκείας τὸν χορὸν τοῦτον. "Ἐπειτα ὁ Ἰπποκλείδης σταθεὶς ὀλίγον διέταξε νὰ τοῦ φέρωσι τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἐχόρευε πρῶτον μὲν χοροὺς Λακωνικούς, ἐπειτα δὲ ἄλλους Ἀττικούς, τέλος δὲ στηρίξας τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐχειρονόμει μὲ τὰ σκέλη. Ταῦτα ίδων ὁ Κλεισθένης διστις καὶ διετέθη πρότερον ἐχόρευε τοὺς ἄλλους χορούς ὁ Ἰπποκλείδης, εἰχεν ἀποφασίση νὰ μὴ κάμη τοιοῦτον ἀναισθῆ γαμβρόν του, ἀλλ' ὅτε εἶδεν αὐτὸν χειρονομοῦντα καὶ μὲ τὰ σκέλη, δὲν ἦδον νήθη πλέον νὰ κρατηθῇ καὶ εἶπεν. 'Ω νιὲ τοῦ Τισάνδρου, διὰ τοῦ χοροῦ ἀπώλεσας τὸν γάμον. Πρὸς ταῦτα εὐθὺς ἀπεκρίθη ὁ Ἰπποκλείδης. Οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδη. Καὶ ἔκτοτε ὁ λόγος οὗτος ἐμεινε παροιμιῶδης. 'Ο δὲ Κλεισθένης ζητήσας νὰ σιωπήσωσι εἶπε τὰ ἔξης.

"Ω μνηστῆρες τῆς θυγατρός μου, ἐπαινῶ ὑμᾶς πάντας καὶ ἀν ἦτο δυνατὸν ἥθελον νὰ σᾶς εὐχαριστήσω πάντας χωρὶς προτιμήσω ἔνα καὶ νὰ ἀπορρίψω τοὺς ἄλλους. Ἐπειδὴ ὅμως δέν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐχαριστήσω πάντας ἔχων μίαν μόνον κόρην νὰ ὑπανδρεύσω, εἰς μὲν τοὺς ἄλλους πάντας χαρίζω ἐν τάλαντοι ἀργυρίου εἰς ἕκαστον, διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὅποιαν μοῦ ἐκάματε οἱ λήσαντες νὰ λάβητε γυναικα τὴν θυγατέρα μου καὶ διὰ τὰ ἔπειδα τῆς ἀποδημίας σας ἐκ τοῦ οἴκου σας, εἰς δὲ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλκμέωνος τὸν Μεγακλέα προτείνω τὴν θυγατέρα μου 'Αγαθίστη ὡς σύζυγον. 'Αποδεχθέντος δὲ τοῦτο τοῦ Μεγακλέους, ἐγένετο καὶ ὁ γάμος. Ἡτο δὲ ἡ οἰκογένεια αὕτη τῶν Ἀλμεωνιδῶν διῆ μαστὴ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα διὰ τοὺς μεγάλους ἄνδρας,

παρέσχε καὶ μάλιστα διὰ τὸν Ηερικλέα, τὸν υἱὸν τοῦ Εανθίπτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Σ. Μεγάλαι πρωταρασκευὴ τῶν Ηερσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

"Οτε ἦλθεν ἡ ἀγγελία περὶ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης εἰς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, οὗτος καὶ πρὶν ἦτο ὠργισμένος κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν εἰς τὰς Σάρδεις εἰσβολήν, ἀλλὰ τότε ὠργίσθη ἔτι περισσότερον καὶ ἀπεφάσισε νὰ κάμη μεγαλειτέραν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ εὐθὺς πέμψας ἀπεσταλμένους εἰς τὰς πόλεις παρήγγειλε νὰ ἑτοιμάσωσι περισσότερον στρατὸν τοῦ προτέρου ὃς καὶ πλοῖα καὶ ἵππους καὶ σῖτον. Ως δὲ ταῦτα ἐκηρύχθησαν, ἡ Ἀσία ἐκινεῖτο ἐπὶ τρία ἔτη. Πανταχοῦ ἐγίνοντο παρασκευαὶ καὶ οἱ ἀνδρείότατοι ἐστρατολογοῦντο κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος ἀπεστάτησαν οἱ Αἰγύπτιοι, οὓς εἶχεν ὑπόδουλόν την ὁ Καμβύσης. Τότε ἦτι μᾶλλον ἡρεμοῦθη ὁ βασιλεὺς νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' ἀμφοτέρων. Ἀλλ' ἔτε θαν ἑτοιμα εἰς ἐκστρατείαν τὰ πράγματα, ὁ Δαρεῖος ἀπέθανε, γὰρ προφύάσας νὰ τιμωρήσῃ μήτε τοὺς Αἰγυπτίους μήτε τοὺς Αθηναίους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δαρείου βασιλεὺς τῶν Ηερσῶν ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εέρξης, ὃστις τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐθειώρησεν ὃς ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ φροντίδων καὶ παρεσκευάζετο μᾶλλον κατὰ τῆς Αἰγύπτου. Ἀλλ' ὁ ἔξαδελφός του Μαρδόνιος ὁ Γωθρύσου, υἱὸς τῆς ἀδελφῆς τοῦ Δαρείου, ἀνθρωπὸς μεγάλης τιμῆς ἀπολαύσων παρὰ τῷ Εέρξη, πάντοτε παρεκίνει τὸν Εέρξην, λέγων πρὸς αὐτὸν τὰ ἔντονα:

Δέσποτα, δὲν είναι πρέπον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφ' οὐ ἐπροξένησαν πολλὰ κακὰ εἰς τοὺς Πέρσας, νὰ μὴ τιμωρηθῶσι διὰ τοῦτο. Ἀλλὰ τώρα ἐκτέλεσον ὅτι πρῶτον σκέπτεσαι νὰ πράξῃς, καὶ ἔπειτα, ἀφ' οὐ ταπεινώσῃς τὴν αὐθάδη Αἴγυπτον, στρέψον τὰ ὅπλα σου κατὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ νὰ φημισθῇ τὸ σὸν οὐρανόν του καὶ νὰ μὴ τολμᾷ κανεὶς ὄστερον νὰ ἐκστρατεύῃ κατὰ τῆς ιδικῆς σου χώρας.

Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Μαρδόνιος καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἔτι μᾶλλον τοῦ σκοποῦ του, ἐπήνει τὴν Εὐρώπην ὅτι είναι περικαλλῆς χώρα ὅτι ἔχει παντοῖα δένδρα ἡμερα καὶ γῆν εὐφορωτάτην, καὶ ὅτι τοι αὐτῇ χώρᾳ είναι ἀξιῶν νὰ ἔχῃ μόνον βασιλεὺς ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ταῦτα λέγων ὁ Μαρδόνιος προσεπάθει νὰ πείσῃ τὸν βασιλέα, ὃστις τέλος ἐνέδωκε καὶ ἀπεφάσισε νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν ἐνθεν μὲν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, βασιλεῖς τῆς Θεσσαλίας, οἵτινες ἀποστείλαντες ἀνθρώπους πρὸς τὸν βασιλέα παράτρουν τοῦτον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑπερ γνούμενοι ὅτι καὶ οὗτοι ἥθελον προθύμως συμπράξῃ ἐνθεν δὲ καὶ οἱ Πεισιστρατίδαι καὶ ὁ μάντις Ὁνομάκριτος, ὁ ἔξορισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου ὡς παρεισάγων εἰς τοὺς χρησμοὺς τοῦ Λουσαίου καὶ ἴδιου χρησμόν, προκέγοντα ὅτι αἱ περὶ τὴν Λίμνην νῆσοι ἔμελλον νὰ καταβυθισθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὗτοι ὑπέσχοντο εἰς τὸν βασιλέα ὅτι εὐκόλως θὰ δυνηθῇ νὰ ὑπερ τάξῃ τὴν Ἑλλάδα. Πεισθεὶς λοιπὸν δὲ Ξέρξης νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἔξεστράτευσε πρῶτον κατὰ τῆς Αιγύπτου τὴν καὶ ὑπέταξε πάλιν ὑποβάλων εἰς δουλείαν θαυτέρων.

86. Ο Ξέρξης ὑπὲρ τῆς ἐκστρατείας.

Πρὶν ὅμως ἐπιχειρήσῃ τὴν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἐκστρατείαν συνεκάλεσε συνέλευσιν ἐκ τῶν πρώτων Περσῶν διὰ νὰ ἀκούσῃ τὰς γνώμας αὐτῶν καὶ νὰ εἴπῃ εἰς πάντας, ὅσα ἥθελε νὰ εἴπῃ Ἀφ' οὖ δὲ συνήγοησαν οὗτοι, εἶπεν ὁ Ξέρξης τὰ ἔξης.

"Ανδρες Ηέρσαι, αὐτὸ τὸ ὅποιον μέλλω νὰ ἀνακοινώσω ὑμῖν δὲν είναι ιδική μου ἐπίνοια, ἀλλ' ἔθιμον πατροπαράδοτον τῶν Περσῶν, τὸ ὅποιον καὶ ἐγὼ θέλω νὰ ἀκολουθήσω. Διότι, ὡς καὶ θάνω παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐμείναμεν ἥσυχοι, ἀφ' ὅτου διὰ τοῦ Κύρου ἐλάθομεν τὴν ἡγεμονίαν πασῶν Μήδων. Τοιαύτη είναι ἡ ἀπόφασις τοῦ θεοῦ, ἡμεῖς δὲ ἀκολουθοῦντες αὐτὴν χωροῦμεν πάντοτε ἐπὶ τὸ βέλτιον. Καὶ μὲν ὁ Κύρος καὶ ὁ Καμβύσης καὶ ὁ πατέρος μου ὁ Δαρεῖος κατέρρεψαν καὶ προσεκτήσαντο ἔθνη, περιττὸν είναι νὰ λέγῃ πρὸς εἰδότας. Ἔγὼ δέ, ἀφ' ὅτου παρέλαβον τὸν θρόνον τοῦτον ἀδιακόπως φροντίζω, ὅπως μὴ φανῶ κατώτερος τῶν πρὸ ἐμοῦ

χόντων τὴν τιμὴν ταύτην μηδὲ νὰ προσθέσω δύναμιν ὀλιγωτέρων εἰς τοὺς Πέρσας. Σκεπτόμενος δὲ εὐρίσκω στὶς καὶ σοξαν δυνάμεια νὰ λάβωμεν καὶ χώραν νὰ κατακτήσωμεν οὐχὶ μικροτέρων οὐδὲ χειροτέρων, ἀλλὰ πολὺ εὐφοριστέρων ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἡδη ειχομεν, συγχρόνως δὲ νὰ τιμωρήσωμεν καὶ νὰ ἔκδικθωμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Τούτου ἔνεκα ἐκάλεσα ὑμᾶς ἐνταῦθα, ἵνα ἀνακοινώσω ἡμῖν, τί διανοοῦμαι νὰ πράξω. Μελετῶ νὰ λέγω τὸν Ἑλλήσποντον καὶ νὰ ὁδηγήσω στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τιμωρήσω τοὺς Ἀθηναίους, δι’ ὃσα ἐπράξαν καὶ πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ πρὸς τὸν πατέρα μου. Ἐνθυμεῖσθε καὶ τὸν πατέρα μου Δαρεῖον διακαῶς ἐπιθυμοῦντα νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων! Ἄλλ’ ἐκεῖνος ἀπέθανε καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ τιμωρήσῃ αὐτούς. Ἔγὼ δύμως χάριν ἐκείνου καὶ χάριν τῶν ἄλλων Περσῶν δὲν θὰ παύσω πρότερον πρὶν ἡ κυριεύσω καὶ καύσω τὰς Ἀθήνας· διότι οἱ Ἀθηναῖοι πρῶτοι ἥρχισαν νὰ ποιῶσιν ἄδικα καὶ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τὸν πατέρα μου. Πρῶτον μὲν ἐλθόντες εἰς Σάρδεις δόμοῦ μὲ τὸν Ἀρισταγόραν τὸν Μιλήσιον, τὸν ἡμέτερον δοῦλον, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἄλση καὶ τοὺς ναούς· δεύτερον δὲ πρὸς ἡμᾶς ὅποια ἐπράξαν, ὅτε ὁ στρατὸς ἡμῶν ἀπέβη εἰς τὴν χώραν τῶν ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Δάτιδος καὶ τοῦ Ἀρταφέρνους, ταῦτα πάντα νομίζω ὅτι γινώσκετε. Διὰ τοὺς λόγους τούτους λοιπὸν ἀναγκάζομαι νὰ ἐκστρατεύσω κατ’ αὐτῶν. Συλλογιζόμενος δὲ ἀνευρίσκω ὅτι θὰ ἔχωμεν πολλὰ ἀγαθὰ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην. Εὰν ὑποτάξωμεν τούτους καὶ τοὺς γείτονας τούτων, τοὺς Πελοποννησίους, θὰ ἀναδείξωμεν τὸ Περσικὸν κράτος φθάνον μέχρι τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης, οὐδὲ θὰ ὑπάρχῃ χώρα φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὴν ὅποιαν νὰ μὴ προσθέσωμεν εἰς τὴν ἡμετέραν. Καὶ λέγω ταῦτα, διότι πληροφοροῦμαι ὅτι, ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἐκ τοῦ μέσου τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Πελοποννησίους, δὲν ὑπολείπεται πλέον οὕτε πόλις, οὕτε ἔθνος ἄλλο ἀνθρώπων, τὸ ὅποιον νὰ δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς πόλεμον μὲ ἡμᾶς. Καὶ εὕτω θὰ δουλωθῶσιν εἰς ἡμᾶς καὶ οἱ πταισαντες καὶ οἱ μὴ πταισαντες. Θὰ εὐχαριστηθῶ δὲ πολύ, ἂν ὑμεῖς μοὶ ποιήσητε τοῦτο. "Οταν δηλ. σημάνω τὸν χρόνον, εἰς τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ἔλθητε, ἀς δράμη ἔκαστος ὑμῶν μετὰ προσθυμίας. "Οστις δὲ ἔλθῃ ἔχων κάλλιστα παρεσκευασμένον στρα-

τόν, θὰ δώσω πρὸς αὐτὸν δῶρα, ὅσα θεωροῦνται πολυτιμόταταί εἰς τὴν αὐλήν μου. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω πρέπει νὰ γίνωσι. "Η δὲ μὴ φανῶ ὑμῖν ὅτι ἀκολουθῶ ἰδίαν γνώμην, θέτω τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ μέσον καὶ ζητῶ, ὅστις θέλει, νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην.

ΣΤ. Θ Μαρδόνιος συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐκστρατείας.

"Αφ' οὗ δὲ οὕτως ὠμίλησεν ὁ βασιλεὺς, ἔλαβε τὸν λόγον Μαρδόνιος καὶ εἶπε ταῦτα.

"Ω δέσποτα, σὺ είσαι ἐ ἄριστος οὐ μόνον τῶν γεννηθέντων Περσῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων νὰ γεννηθῶσι. Καὶ πάντα διαλέγεις εἶναι ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, μάλιστα δὲ ὅτι δὲν θὰ ἀρριγητοῦς τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικοῦντας Ἰωνας, ἀνθρώπους μηδὲ μινούς, νὰ μᾶς ἐμπαίξωσι. Θὰ ἡτο φοβερὸν πρᾶγμα, ἐὰν ἡμεῖς τοὺς Σάκας, τοὺς Ἰνδούς, τοὺς Αιγιόπας, τοὺς Ἀσσυρίους καὶ τόσα ἄλλα ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀτινα οὐδόλως ἤδικησαν τοὺς Πέρσας, ὑπετάξαμεν, διότι ἥθελομεν ἀπλῶς νὰ αἰξήσωμεν τὴν δύναμίν μας, τοὺς δὲ Ἑλληνας, οἵτινες πρῶτοι μᾶς ἤδικησαν, ἀφήσωμεν ἀτιμωρήτους! Τί φοβούμεθα; τίνα στρατὸν μαγανούμενον; τίνα χρημάτων δύναμιν; Ἡξεύρομεν, πῶς πολεμούσον ἥξεύρομεν ὅτι τὰ μέσα των εἶναι ἀσθενῆ. Εἴμεθα κύριοι τῶν παθῶν των, οἵτινες κατοικοῦσιν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν, καλούμενοι Ἕποντες, Αἰολεῖς, Δωριεῖς. Ἐδοκίμασα αὐτοὺς ἐγὼ ὁ ἴδιος, ὅτε ἐστράτευσα κατ' αὐτῶν κατὰ διαταγὴν τοῦς πατρός σου. Εἰσι λασα μέχρι Μακεδονίας καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ φύσω καὶ εἰς αὐτὰς τὰς Ἀθήνας, χωρὶς νὰ τολμήσῃ μηδεὶς νὰ μοι ἐναντιωθῇ εἰ καὶ πρὸς ὅλήλους δεικνύονται λίαν φιλοπόλεμοι, συγχροτοῦτες εἰς πεδιάδας φονικωτάτους πολέμους. "Αφ' οὗ λοιπὸν ἐμβασιλεῦ, ὅτε ἐπροχώρησα μέχρι Μακεδονίας, δὲν ἐσκέφθησαν πολεμήσωσιν, ἐναντίον σοῦ πορευομένου μὲν ἀναρίθμητα στρατεύματα καὶ μὲ δῆλα τὰ πλοῖα τῆς Ἀσίας, τίς θὰ τολμήσῃ πολεμήσῃ; "Ως φρονῶ, οἱ Ἑλληνες δὲν ἔφθασαν εἰς τοιαύτην αὐθιάδειαν. "Ἐὰν δέμως ἀπατῶμαι καὶ ἐκεῖνοι ἀπολέσαντες τὸνοῦν των θελήσωσι νὰ μᾶς πολεμήσωσι, θὰ μάθωσιν ὅτι εἴμεθα οἱ ἄριστοι τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πολεμικά. "Ἄς δοκιμάσωμεν λοι-

ν. Κάνεν πρᾶγμα δὲν ἔρχεται ἀφ' ἑαυτοῦ, τὰ πάντα κατορθῶνται: ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς δοκιμῆς.

ΘΕ. Φρενερμος συμβουλαὶ Ἀρταβάνου.

Καὶ ὁ μὲν Μαρδόνιος ταῦτα εἶπε, προσπαθήσας νὰ πείσῃ τὸν ἑρξην. Ἐν ὧ δὲ οἱ ἄλλοι Πέρσαι ἐσιώπων, μὴ τολμῶντες νὰ πωσι γνώμην ἐναντίαν εἰς ταύτην, ὁ Ἀρτάβανος, θεῖος τοῦ ἑρξου, θαρρῶν εἰς τὴν συγγένειαν εἶπε τὰ ἔξης.

Βασιλεῦ, ὅταν ὑπάρχῃ μία μόνη γνώμη, εἶναι ἡναγκασμένης τις νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὴν, ἐν ὧ ὅταν ὑπάρχωσι περισσότεροι, ἐναντίαι μάλιστα πρὸς ἀλλήλας, τότε δύναται τις νὰ ἐκλέγῃ τὴν πασῶν καλλίστην. Καὶ ἄλλοτε συνεθούλευσα τὸν πατέρου, τὸν ἀδελφόν μου Δαρεῖον, νὰ μὴ στρατεύσῃ κατὰ τῶν Σκύθων, ἀνθρώπων οὐδαμοῦ τῆς γῆς ἐχόντων πόλιν. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ἐλπίζων ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ ὑποτάξῃ τοὺς νομάδας Σκύθας, μὲ τὴνούσε καὶ ἔκαμε τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὁρίαν ἐπέστρεψεν, ἀφ' οὗ ἀπώλεσε πολὺν καὶ γενναῖον στρατόν. Οὐδὲ, ὥ βασιλεῦ, προτίθεσαι νὰ ἐκστρατεύσῃς κατ' ἀνδρῶν ποιηνναϊστέρων τῶν Σκύθων, οἵτινες φημίζονται ὡς ἄριστοι καὶ τὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Νομίζω δὲ καθῆκον νὰ σοὶ εἴπω, βλέπω εἰς αὐτοὺς φοβερόν. Ζεύςας, λέγεις, τὸν Ἑλλήσποντον διηγήσης τὸν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ας ὑποθέσωμεν δῆμας, ὅτι συμβαίνει νὰ νικηθῆται κατὰ γῆν ἢ τὰ θάλασσαν ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα, διότι οἱ ἀνδρες οὐτοι φημίζονται γενναῖοι, ὡς δυνάμεια νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου, ἀφ' οὗ σαῦτα στρατεύματα ἐλθόντα εἰς τὴν Ἀττικὴν ὑπὸ τὸν Δατίνον Ἀρταφέρνην μόνον οἱ Ἀθηναῖοι κατέστρεψαν. Ἄλλ' ἀς παραπομένει διὰ δὲν ἐπιτυγχάνουσι καὶ κατὰ τὰ δύο. Ἄλλ' ἐὰν νικῶσιν ἡμᾶς κατὰ θάλασσαν καὶ νικηφόροι πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ λύσωσι τὴν γέφυραν, σκέψθητε, βασιλεῦ, πότε φοβερὸν θὰ εἴναι εἰς ἡμᾶς τοῦτο. Καὶ εἰκάζω τοιαῦτα πράγματα οὐχὶ βεβαίως ἐξ ἀπλῆς ιδίας μου σκέψεως, ἀλλ' ἐκ τῆς μυροράς, τὴν ὅποιαν δλίγον ἔλειψε νὰ πάθωμεν, ὅτε ὁ πατήρ σου θεᾶς τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ γεφυρώσας τὸν ποταμὸν Ἰπρού διέβη εἰς τοὺς Σκύθας. Τότε οἱ Σκύθαι τὰ πάντα ἐποίησαν

προκαλοῦντες τοὺς Ἰωνας, εἰς τοὺς ὅποιους ἦτο ἐμπεπιστευμένη ἡ φύλαξις τῇ γεφύρᾳ τοῦ Ἰστρου, νὰ διαλύσωσιν αὐτὴν. Καὶ ἀν τότε ὁ τύραννος τῆς Μιλήτου Ἰστιαῖος ἤκολούθει την γνώμην τῶν ἄλλων τυράννων καὶ δὲν ἡναντίσυτο, τὸ Περσικὸν κράτος σήμερον δὲν θὰ ὑπῆρχεν. Είναι δὲ τῇ ἀληθείᾳ τρομερό πρᾶγμα καὶ νὰ ἀκούσῃ τις τὸν λόγον, ὅτι ὀλόκληρον βασίλειον εὑρέθη ἔξηρτημένον ἐκ τῆς θελήσεως ἐνὸς ἀνθρώπου. Μὴ λοιπὸν ἀποφασίσῃς νὰ ἐκτεθῆς εἰς τοιοῦτον κίνδυνον, οὐδεμιᾶς ἀνάγκης ὑπαρχούσης, ἀλλὰ πείσθητι εἰς ἐμέ. Τώρα μὲν διάλυσον τὸ συμβούλιον τοῦτο, καὶ ἀφ' οὗ σκεψθῆς μόνος, εἰπέ, ὅτι νομίζεις ὅτι στον νὰ γίνῃ. Νὰ σκέπτηται τις καλῶς, ἐγὼ νομίζω ὅτι εἰναι μέγιστον κέρδος· διότι, καὶ ἀν συμβῆται τι ἐναντίον, πάλιν καὶ τοτὲ ἡ σκέψις ἐγένετο καλῶς, ἀλλ' αἱ περιστάσεις ὑπῆρξαν ἀντεραι. Ό δὲ σκεψθεὶς κακῶς, καὶ ἀν ἡ τύχη τὸν βοηθήσῃ, ἡ ἐπιτυχία του είναι τυχαία καὶ ἡ σκέψις του δὲν παύει νὰ είναι κακή. Δὲν βλέπεις, πῶς ὁ Θεὸς κεραυνοθολεῖ τὰ ὑπερέχοντα ὅντα καὶ δὲν ἀφίνει αὐτὰ νὰ φαντάζωνται, ἐνῷ τὰ μικρὰ οὐδὲ καν εἴγγιζει; Ἰδὲ πῶς ρίπτει πάντοτε τὰ βέλη του ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν οἰκημάτων καὶ τῶν μεγάλων δένδρων, διότι τὸ θεῖον ἀρέσκετο νὰ ταπεινήνῃ πάντα τὰ ὑπερέχοντα. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πολλάκις καὶ πολυάριθμος στρατὸς καταστρέφεται ὑπὸ δλίγου, ἐάν ὁ Θεὸς ὑπὸ φύλου ἐμβάλῃ εἰς αὐτὸν φόβον ἢ μωρίαν. Εἰς οἰοῦσθαι ποτε πρᾶγμα ἡ βία γεννᾷ σφάλματα, ἐκ τῶν ὅποιων συνήθουν γίνονται μεγάλαι ζημίαι. Ἡ ὑπομονὴ ὅμως παρέχει πολλὰ ἀγαθά, τὰ ὅποια, ἀν δὲν φαίνωνται ἀμέσως, μὲ τὸν καιρὸν ὅμως βεβαιεῖται ὁ ἀνθρώπως. Εἰς σὲ μέν, ὡς βασιλεῦ, ταῦτα συμβουλεύω· δέ, ὡς υἱὲ τοῦ Γωθρύου Μαρδόνιε, παῦσε φλυαρῶν περὶ τῶν Ἀλήγονων, διότι δὲν είναι ἀνθρωποι διὰ νὰ ὅμιλη τις περὶ αὐτῶν καταφρόνησιν. Κατηγορῶν τοὺς Ἑλληνας ἐρεθίζεις τὸν βασιλέα νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτός. Καὶ πρὸς τοῦτο μοὶ φαίνεται ὅτι τε νουσι πάντες οἱ ἀγῶνές σου, οἱ ὅποιοι εἴθε νὰ μὴ ἐπιτύχωσι. Διὸ τι ἡ διαβολὴ εἶναι κάκιστον πρᾶγμα. Εἰς αὐτὴν δύο είναι οἱ δικοῦντες καὶ εἰς ὁ ἀδικούμενος. Ο διαβάλλων ἀδικεῖ, διότι τηγορεῖ ἄνθρωπον ἀπόντα, ὃ δὲ πειθόμενος εἰς τὸν διαβολέα οὔτος ἀδικεῖ, διότι πείθεται, πρὸν πληροφορηθῆ ἀκριβῶς περὶ τοπάγματος, ὃ δὲ τρίτος, ὅστις δὲν είναι παράν, ἀδικεῖται καὶ

ῦτο ὅτι ὑπὸ τοῦ ἐνὸς μὲν διαβάλλεται, ὑπὸ δὲ τοῦ ἄλλου νομί-
ται οὐ εἰναι κακός. Ἀλλ' ἐὰν εἴναι ἀνάγκη ἀρεύκτως νὰ γί-
νῃ ἐκστρατεία κατὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων, προτείνω ὁ βασιλεὺς
μείνη εἰς τὴν Περσίαν. Σὺ δέ, ὦ Μαρδόνιε, ἀφ' οὗ καὶ οἱ δύο
νωμεν τὰ τέκνα ὡς ὄμήρους, γίνου στρατηγὸς καὶ ἔκλεξον,
οὓς θέλεις ἄνδρας καὶ λάθε στρατὸν ὅσον θέλεις. Καὶ ἂν τὰ
ῥήγματα ἀποθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα, ὡς λέγεις σύ, ἀς φονευθῶ-
τὰ ιδικά μου τέκνα καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ἐγκέντον δὲ ἀποθῶσιν,
προλέγω ἐγώ, ἀς πάθωσι τότε τὰ ιδικά σου τέκνα καὶ μετ'
αὐτῶν καὶ σὺ, ἐὰν ἐπιστρέψῃς. Ἐὰν δὲ δὲν θέλῃς νὰ δεχθῆς
τοῦτα καὶ ἐπιμένῃς νὰ φέρῃς στρατὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, νο-
τίω ὅτι, δστις μείνη εἰς τὰ Σουσα, θὰ ἀκούσῃ ὅτι ὁ Μαρδόνιος
ἢ οὐ ἐπροξένησε μέγα κακὸν εἰς τοὺς Πέρσας, ἐσπαράχθη ὑπὸ^{τῶν}
καὶ ἀρνέων ἢ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀθηναίων ἢ ἐν τῇ χώρᾳ
τῆς Λακεδαιμονίων, ἀν δὲ συμβῆ τοῦτο πρότερον καὶ καθ' ὅδόν,
τότε θὰ καταλάβῃς ἐναντίον τίνων ἀνδρῶν παροτρύνεις τὸν
βασιλέα νὰ ἐκστρατεύσῃ.

ΘΦ. Ἐπεικονὴ Ξέρξου.

Καὶ ὁ μὲν Ἀρτάβανος εἶπε ταῦτα. Ο δὲ Ξέρξης θυμωθεὶς
καρδρα εἶπε τὰ ἔξης.

Ἀρτάβανε, εἶσαι ἀδελφὸς τοῦ πατρός μου καὶ τοῦτο σὲ σά-
τη ὅτι δὲν θὰ λάθης ἀμοιβὴν ἀξίαν τῶν ἀσυνέτων λόγων σου.
ἀ μὴ εἴμαι ἀπόγονος τοῦ Δαρείου, ἐὰν δὲν τιμωρήσω τοὺς Ἀ-
ναίους, σίτινες ἔκαυσαν τὰς Σάρδεις.

Αλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς δὲν ἐκστρατεύσωμεν κατ' αὐτῶν, θὰ
στρατεύσωσιν αὐτοὶ καθ' ἡμῶν. Πρόκειται ἀγῶν μέγας ἢ ἡ-
εἰς οἱ Πέρσαι νὰ ὑποταγῶμεν εἰς τοὺς "Ἐλληνας ἢ οἱ "Ἐλλη-
νες νὰ ὑποταγῶσιν εἰς τοὺς Πέρσας. Μέσος δρός δὲν ὑπάρχει.
αὶ θὰ ἐκστρατεύσω κατ' αὐτῶν, διότι θέλω νὰ δοκιμάσω τὸ
τὸν, τὸ ἐποίον ἔχω νὰ πάθω ὑπὸ τοιούτων ἀνθρώπων, οὓς ὑπέ-
ζεγέν ὁ Φρέξ Πέλος, δοῦλος τῶν προγόνων μου, δώσας εἰς τὴν
ἴραν αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομά του,

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ξέρξης καὶ διέλυσε τὸ συμβούλιον.

Ως δὲ ἔμεινε μόνος ὁ Ξέρξης, συνελθὼν εἰς ἔσωτὸν ἐκ τῆς

όργης εύρισκεν ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Ἀρταβάνου ἦσαν πολὺ φρόνιμοι καὶ ἐσκέπτετο νὰ μὴ κάμῃ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἐλλάδος. Ἄλλὰ τὴν νύκτα εἰδὲν ὄνειρον, προτρέπον αὐτὸν νὰ κατέλθῃ ἐκστρατείαν. Τὸ αὐτὸ δὲ ὄνειρον ἐνέφανίσθη καὶ εἰς τὸν Ἀρταβάνον, ὅστις ἐνόμισεν ὅτι τοῦτο εἴναι φωνὴ τοῦ Θεοῦ, ὅστις φνευται σκοπὸν ἔχει νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἐλλάδα. Καὶ διὰ τοῦ ἐλθόν πρὸς τὸν Ἑέρξην παράτρυνεν αὐτὸν νὰ γίνη ἡ ἐκστρατεία κατὰ τῆς Ἐλλάδος.

Τῇ δὲ πρωῖᾳ ὁ Ἑέρξης ἐκάλεσε τοὺς Πέρσας καὶ ἐξέθηκε διατρέχοντα ως καὶ τὴν σταθεράν του ἀπόφασιν νὰ γίνη ἡ στρατεία. Τότε πάντες οἱ ἀπαρτίζοντες τὸ συμβούλιον ἀνδρεστέθησαν εἰς τὰς ἡγεμονίας των καὶ ἤρχισαν μετὰ προσύμματος ἐκτελῶσι τὰς διαταγάς, τὰς ὁποίας εἶχον λάβη, ἐπιθυμοῦντες καστος νὰ λάβῃ αὐτὸς τὰ ὑποσχεθέντα δῶρα.

ΦΟ. Η Βεύρυξ.

Τέσσαρα δὲ ὅλα ἔτη παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Αἴγαπτου, μέχρις οὖ ἐτοιμασθῆ ὁ στρατὸς καὶ συναγθῶσιν αἱ τροφὲς δι’ αὐτὸν, κατὰ δὲ τὸ πέμπτον ἔτος ἐστράτευσεν ὁ Ἑέρξης μὲν ἀπείρου πλήθους κατὰ τῆς Ἐλλάδος. Εξ ὅλων δὲ τῶν ἐκστρατειῶν, τὰς ὁποίας γνωρίζομεν, αὕτη ὑπῆρξεν ἡ μεγίστη. Πάντα ἔθνη παρέσχον ἄλλα μὲν πλοῖα, ἄλλα δὲ πεζικὸν, ἄλλα ἵππικόν, ἄλλα δὲ ἵππαγωγικὰ πλοῖα, ἄλλα δὲ τροφάς. Ἐπειδὲ περὶ τὸν Ἀθων εἶχεν ὁ Μαρδόνιος πρότερον ὑποστῆ μεγάλη ζημίας, ὁ Ἑέρξης διέταξε νὰ σκαφῇ διώρυξ ἀπὸ τῆς πόλεως κάνθιου μέχρι τῆς Σάνης, τοσοῦτον εὔρεια, ὥστε νὰ δύνανται μουσ δύο τριήρεις κωπηλατούμεναι νὰ πλέωσιν. Ἐκεῖ δέ, ὅτῳ ὄρος τελευτᾷ εἰς τὴν ἥπειρον, ὑπάρχει ισθμὸς ἔχων δύο σταδίων εὖρος. Ἐνταῦθα οἱ βάρβαροι ἐχάραξαν διὰ σχοινίου θεῖαν γραμμὴν, ἐμοίρασαν τὸν χῶρον κατὰ ἔθνη καὶ ἐκαστον θνος ἐσκαπτε τὸ ἑαυτοῦ μέρος. Βαθείας δὲ τῆς διώρυγος γέμενης, ἄλλοι μὲν ἐσκαπτον εἰς τὰ βάθη, ἄλλοι δὲ παρέδιδον ἐξορυσσόμενον χῶμα εἰς ἄλλους ισταμένους ἀνωτέρω ἐπὶ βρόχῳ καὶ οὗτοι πάλιν εἰς ἄλλους μέχρι τῶν ισταμένων ἐπάνω εἰς γεῖλος τῆς διώρυγος, οἵτινες ἔφερον αὐτὸ καὶ ἔρριπτον μαχα-

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔθνη ἔκαμον διπλοῦν κόπον, διότι οἱ τοῖχοι τῆς διώρυχος, ἐπειδὴ ἔκαμνον αὐτὴν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ πλάτος ἀναστον καὶ κάτω, ἐπιπτον καὶ ἡσαν ἡναγκασμένοι πάλιν νὰ μεταχομίζωσι τὰ νέα χώματα. Οἱ Φοίνικες δύμως, προνοητικοὶ καὶ εἰς τοῦτο ὅπως καὶ εἰς πᾶν ἄλλο, ἥρχισαν τὴν διώρυχα εἰς διπλάσιον πλάτος ἢ ὅσον ἐπρεπε νὰ γίνῃ ἡ διώρυξ. "Οσον δὲ βαθύτερον προεχήρουν, τεσσοῦτο βαθμηδὸν ἐγίνετο στενωτέρα, ὥστε ἐν τῷ πυθμένι ἢ διώρυξ εἶχεν ἵσον πλάτος, ὅσον οἱ ἄλλοι ἔσκαπτον εὐθὺς ἄνω. Οὕτω δὲ ἡτο ἀδύνατον νὰ καταπέσωσιν οἱ τοῖχοι τῆς διώρυχος.

Ωσαύτως διέταξεν ὁ Εέρεξης νὰ κατασκευασθῶσι καὶ δύο γέφυραι ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἀκριβῶς εἰς τὸ μέρος, ἐνθα εἶναι ἡ Σηστὸς καὶ ἡ Ἀβυδος, ὅπου τὸ πλάτος τοῦ πορθμοῦ εἶναι ἐπτὰ σταδίων. "Οπως δὲ ἔχῃ ὁ στρατὸς καθ' ὃδὸν τὰ ἐπιτήδεια, διέταξε νὰ γίνωσιν ἀποθῆκαι καὶ ἀλλαχοῦ μὲν μάλιστα δὲ ἐν Λευκῇ ἀκτῇ τῆς Θράκης, ἐν Τυροδίκῃ τῶν Περινθίων, ἐν Δορίσκῳ, ἐν Ηίονι τῇ ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος καὶ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.

ΦΙ. ΗΙ Θεάλυσις τῆς γεφύρας τοῦ
Ἑλλησπόντου.

"Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, ὁ Εέρεξης παραλαβὼν ὅσον στρατὸν εὗρε συνειλεγμένον εἰς Κρίταλλα τῆς Καππαδοκίας ἐπορεύετο εἰς τὰς Σάρδεις, ὅπου εἶχεν ὑρισθῆ νὰ συναγθῆ καὶ ὁ λοιπὸς στρατός. Τίς δὲ τῶν στρατηγῶν ἔφερε καλλίτερον στρατὸν καὶ τίς ἔλαβε τὰ δῶρα, δὲν ἡξεύρω. Ο στρατὸς λοιπὸν οὗτος ἀφ' οὗ διέβη τὸν Ἀλυν, ἔφθασεν εἰς τὰς Κελαινὰς τῆς Φρυγίας, ἐνθα ὁ Λυδὸς Πύθιος ἐφιλοξένησε μεγαλοπρεπέστατα καὶ τὸν στρατὸν ὅλον καὶ αὐτὸν τὸν Εέρεξην καὶ ἡτο πρόθυμος νὰ προσφέρῃ καὶ χρήματα διὰ τὸν πόλεμον. Ἡτο δὲ οὗτος πλουσιώτατος ἄνθρωπος καὶ ἀλλοτε δωρήσας πρὸς τὸν Δαρεῖον χρυσῆν πλάτανον καὶ χρυσῆν ὅμπελον καὶ ἥδη προσέφερεν εἰς τὸν Εέρεξην ὅλα τὰ χρήματα, διατίχεν εἰς μετρητὰ ἥτοι δύο χιλιάδας ταλάντων ἀργυρίου καὶ τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν παρὰ ἐπτὰ χιλιάδας, χρατήσας δι' ἑαυτὸν τὰ ἀνδράποδά του καὶ τὰς γαίας του. Ἄλλος Εέρεξης θαυμάσας τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἐδέχθη

τὰ γρήματα, τοῦναντίον δὲ προσέφερεν ἐκ τῶν ιδίων τὰς ἐλλειπόντας πούσας ἑπτὰ χιλιάδας Δαρεικῶν, ἵνα συμπληρωθῶσιν αἱ τετρακόσιαι μυριάδες.

Ἐκ τῶν Κελαινῶν εἰς Σάρδεις πορευόμενος ἢ Ξέρξης καθ' ὁδὸν εἶδεν ὡραίαν πλάτανον, ἥν ἐκόσμησε διὰ διαφόρων κοσμημάτων καὶ κατέλιπε νὰ φυλάττῃ εἰς τῶν ἀθανάτων. Φθάσας δὲ εἰς Σάρδεις ἔστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυκας νὰ ζητήσωσι γῆρας καὶ ὕδωρ καὶ νὰ παραγγεῖλωσι νὰ ἐτομασθῶσι δεῖπνα διὰ τὸ βασιλέα. Ἐπραττε δὲ τοῦτο πάλιν τάρα, διότι ἐσκέπτετο διτι, δισοι πρότερον ἡρώθησαν νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Δαρεῖον, θὰ ἔδιδον τῷρα ὑπὸ φόβου. Ἔνῳ δὲ διέτριβεν εἰς Σάρδεις, ἡγγέλθη αὐτῷ ὅτι ἡ γέφυρα, ἡ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ κατασκευασθεῖσα εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, δι' ἧς ἔμελλεν ὁ στρατὸς νὰ περάσῃ εἰς Θράκην ἐλύθη ὑπὸ μεγάλης τρικυμίας. Ως ἤκουσε τοῦτο ὁ βασιλεὺς ὅργὴ μεγάλη κατέλαβε τὴν ψυχήν του καὶ εὐθὺς διατάπτει νὰ δοιθῶσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον τριακόσιαι πληγαὶ διὰ τῆς μάστιγος καὶ νὰ ρίψωσιν εἰς αὐτὸν δύο πέδας, ἵνα τὸν δέσωσιν. Ἐλαγον δὲ οἱ μαστιγοῦντες τὴν θάλασσαν κατ' ἐντολὴν τοῦ Ξέρξου ταῦτα: «Ὦ πικρὸν ὕδωρ, ὃ δεσπότης ἡμῶν σὸι ἐπιβάλλει τὴν τιμωρίαν ταύτην, διότι ἔβλαψες αὐτὸν χωρὶς ἐκεῖνος νὰ σὲ ἀδικήσῃ. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς θὰ σὲ διαβῇ εἴτε θέλεις εἴτε μή. Εἰς σὲ δικαίως οὐδεὶς ἀνθρώπος θυσιάζει, διότι είσαι ποταμὸς ἀπατήλος καὶ ἀλμυρός.» Οὕτως ἐτιμώρησε τὴν θάλασσαν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους, οἵτινες ἐπεστάτηταν εἰς τὴν ζεῦξιν τοῦ Ἑλλησπόντου, διέταξε καὶ ἀπεκεφάλισαν.

ΦΩ. Άι νέας γέφυρας καὶ ἡ πομπώδης πορεία.

Μετὰ τὸν θάνατον τῶν κατασκευαστῶν τῆς γεφύρας διετάχθησαν ἄλλοι ἀρχιτέκτονες νὰ κατασκευάσωσιν ἄλλας γεφύρας στερεωτέρας καὶ ἀσφαλεστέρας. Κατεσκεύασαν δὲ οὗτοι τὰς γεφύρας ταύτας τώρα ώς ἔξης. Ἐθηκαν πρὸς μὲν τὴν πλευρὰν τὴν κατὰ τὸν Εὔξεινον πόντον κατὰ σειρὰν, ἀλλ' εἰς γραμμὴν λοξὴν, τριακόσια ἔξηκοντα πλοῖα, πρὸς δὲ τὴν πλευρὰν τὴν κατὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος τριακόσια δέκα τέσσαρα πλοῖα κατὰ σειρὰν καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐν πλοίον πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ ἐγκαρπίων

πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ πορθμοῦ. Ἐπειτα ἐστερέωσιν ἀσφαλέστατα τὰ πλοῖα ταῦτα δὶ’ ὑπερμεγέθων ἀγκυρῶν. Ἀφῆκαν δὲ καὶ μεταξὺ τῶν πλοίων ἄνοιγμα ἀρκετόν, ὥστε νὰ δύνανται μικρὰ πλοῖα νὰ πλέωσιν ὑπὸ τὰς γεφύρας, καὶ νὰ μὴ διακοπῇ ἡ συγκοινωνία. Ἐπειτα κατέτειναν τὰ σχοινία, δὶ’ ᾧ συνεδέοντο τὰ πλοῖα, διὰ μηχανημάτων, τῶν καλουμένων ὅνων, τὰ διοῖα εἶχον τοποθετήσῃ εἰς τὴν ξηράν. Ἡσαν δὲ τὰ σχοινία πολὺ χονδρὰ καὶ στερεὰ, κατεσκευασμένα ἀπὸ λινάρι λευκὸν καὶ ἀπὸ βύβλον. Ἀφ’ οὗ δὲ οὕτως συνετέθησαν διὰ τῶν πλοίων αἱ δύο γέφυραι, τότε ἔκοψαν διὰ πριονίων κορμοὺς δένδρων, ὅσον ἦτο τὸ πλάτος τῶν πλοίων, καὶ ἔθηκαν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν τεταμένων σχοινίων καὶ ἔδεσαν αὐτοὺς στερεά. Κατόπιν ἐπέστρωσαν ἐπ’ αὐτῶν κατὰ τάξιν σανίδας καὶ ἐπ’ αὐτῶν ἔρριψαν χῶμα. Τελευταίον δὲ ἐποίησαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν φραγμόν, ἵνα μὴ φοβῶνται τὰ ὑποζύγια καὶ οἱ ἴπποι, βλέποντες ἀνθεν τὴν θάλασσαν. Ὅτε δὲ αἱ γέφυραι ἐτελείωσαν καὶ ἡ γέγελθη πρὸς τὸν βασιλέα, ἐκίνησεν οὗτος μετὰ τοῦ στρατοῦ ἐκ τῶν Σάρδεων πορευόμενος ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἀφήτην τῆς περείας ταύτης συνέβη ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, πολλοὶ ἐνεῳρουν τοῦτο ὡς κακὸν οἰωνὸν, εἰ καὶ οἱ Μάγοι ἡρμήνευσαν ὡς εὔνοικὸν σημεῖον εἰς τοὺς Πέρσας. Τὴν δὲ ἔκλειψιν ταύτην φοβηθεὶς καὶ ὁ πλούσιος Λυδὸς ὄνόματι Πύθιος καὶ πεποιθὼς εἰς τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τοῦ ἀφήσῃ τὸν πρεσβύτερον τῶν πέντε μίῶν του, ἵνα φροντίζῃ περὶ αὐτοῦ γέροντος νῦν ὄντος καὶ τῶν πραγμάτων του. Ἄλλ’ ὁ Εέρξης δργισθεὶς διὰ τοῦτο διέταξε νὰ φονεύσωσι τὸν νέον τοῦτον καὶ σχίσαντες αὐτὸν εἰς δύο μέρη νὰ θέσωσιν ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, ἵνα διέλθῃ ὁ στρατός. Τούτου δὲ γενομένου, ἐπορεύετο ὁ Εέρξης μετὰ πολλῆς πορπῆς περαιτέρω. Καὶ ἐμπρὸς μὲν ἐπορεύοντο τὰ ὑποζύγια μὲ τὰ σκεύη τοῦ στρατοῦ, κατόπιν δὲ τούτων ἐπορεύετο ἀναμικῆς πολὺς στρατός ἐκ παντοίων ἔθνων. Ἐπειτα ἔμενε χῶρος κενὸς ἀρκετός. Κατόπιν ἤρχιζεν ἡ βασιλικὴ συνοδεία, ἥτις ἀπετελεῖτο πρῶτον ἀπὸ γιλίους, ἐκλεκτοὺς ἵππεις Πέρσας προπορευομένους. Τούτους δὲ ἤκολούθουν χίλιοι δορυφόροι ὡσαύτως ἐχλεκτοί, ἔχοντες τὴν αἰγμήν τῶν δοράτων πρὸς τὴν γῆν ἐστραμμένην. Ἐπειτα ἐπορεύοντο δέκα ιεροὶ ἵπποι οἱ καλούμενοι Νηραῖοι καλλισταὶ ἐστολισμένοι. Ἐκαλοῦντο δὲ Νησταῖοι ἐκ τῆς ἐν

Μηδίᾳ μεγάλης πεδιάδος, ἵτις ἐκαλεῖτο Νήσαιον, ἔνθα ἐτρέφοντο πολλοὶ ἐκλεκτοὶ ἵπποι. Ὅπισθεν δὲ τῶν δέκα τούτων πων ἥρχετο τὸ ἱερὸν ἄρμα τοῦ Διὸς ('Ωρομάζου), τὸ ἀποίον ἔστρον ἐκτὸν ἵπποι λευκοὶ, ὅπισθεν τῶν ὅποιων ἡκολούθει πεζὸς ὁ νίοχος, κρατῶν τὰς ἡνίας, διότι οὐδεὶς ἀνθρωπος ἐπιβαίνει τὰ ἄρματας τούτου. Μετὰ δὲ τὸ ἄρμα τοῦ Διὸς διέβαινεν ὁ Εέρξης ἐφ' ἄρματος, συρρομένου ὑπὸ ἵππων Νησαίων, παρ' αὐτὸν δὲ ἵστο ὁ ἡνίοχος. Κατόπιν δὲ τοῦ Εέρξου ἡκολούθουν χίλιοι δορυφόροι, ἄριστοι καὶ γενναιότατοι, ἔχοντες ὡς συνήθως τὰς λόγγας ἀνω ἐστραμμένας, καὶ μετ' αὐτοὺς χίλιοι ἐπίλεκτοι ἵππεῖς Πέρσαι, καὶ μετὰ τοὺς ἵππεῖς μύριοι πεζοὶ ἐπίλεκτοι ὡσαύτως Πέρσαι, οἱ καλούμενοι ἀλάνατοι. Τούτων οἱ χίλιοι εἶχον εἰς τὸ ἀκροτοῦ δόρατος ἀντὶ σταυρωτῆρος ρόδον χρυσοῦν, οἱ δὲ ἄλλοι ρόδον ἀργυροῦν. Μετὰ δὲ τοὺς μυρίους ἥρχοντο μύριοι ἵππεῖς. Καὶ ἐνταῦθα ἔπαινεν ἡ συνοδεία τοῦ βασιλέως. Μακρὰν δὲ εἰς διάστημα δύο σταδίων ἥρχετο ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἀναμίξ. Τοιουτούτης πως διελθὼν τὴν Μυσίαν ὁ βασιλεὺς ἔφθασεν εἰς τὴν Τρωάδαν. Ἐντεῦθα ἐπεσκέψθη τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ἰλίου καὶ ἔθυσίασε γηλίους βοῦς εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, οἱ δὲ μάγοι ἐτέλεσαν σπονδὰς εἰς τοὺς ἥρωας. Ἐκ δὲ τῆς Τρωάδος ἐπροχώρησε περαιτέρω καὶ φθασεν εἰς τὴν Ἀβυδον πόλιν ἐν Ἑλλησπόντῳ.

ΘΞ. Ἡ ματαιότης τοῦ βίου.

‘Ως δὲ ὁ Εέρξης ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀβυδον, ἡβέλησε νὰ κάμῃ ἐπιθεώρησιν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου. Καθίσας δὲ ἐπὶ θρόνου, ὃν εἶχον κατασκευάση κατὰ διαταγήν του οἱ Ἀβυδηνοὶ ἐμαρμάρου λευκοῦ, ἔθαύμασε τὸ πλῆθος τῶν πλοίων, τὰ ἀποία καλύπτον τὴν θάλασσαν, καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὅποιων ἦσαν πλήρεις ὅλαι αἱ πεδιάδες τῆς Ἀβύδου, καὶ ἐμακάρισεν ἔαυτον ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ἐδάκρυσε. Τοῦτο ἴδων ὁ θεῖος του Ἀρτάβανος εἶπεν.

‘Ω βασιλεῦ, πόσον διάφορὰ ἐπράξεις τώρα καὶ ὀλίγῳ πρότερον! διότι, ἐνῷ ἐμακάρισες σεαυτόν, ἐν τούτοις δακρύεις.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εέρξης :

Μάλιστα, ἐλυπήθην σκεφθεὶς, πόσον βράχυς εἶναι ὁ βίος τῶν

ἀνθρώπου, ἀφ' οὗ ἔξι αὐτῶν τῶν ἀπείρων ἀνθρώπων μετὰ ἑκατὸν
ἔτη δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὐδείς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀρτάβανος :

Καὶ ὅμως ὑποφέρομεν ζῶντες πολὺ χειρότερα πράγματα.
Καὶ διὰ τοῦτο μὲ δόλον αὐτὸ τὸ βραχὺ τῆς ζωῆς δὲν ὑπάρχει ἀν-
θρωπὸς οὕτως εὔτυχής, ὅστις διὰ διαφόρους λόγους νὰ μὴ ἐπε-
θύμησεν οὐχὶ ἀπαξ ἀλλὰ πολλάκις τὸν θάνατον. Διότι ἔνθεν μὲν
αἱ συμφοραί, ἔνθεν δὲ αἱ νόσοι τόσον συνταράπτουσι τὸν βίον, ὡ-
στε καὶ βραχὺς ὃν νὰ φαίνηται μακρός. Καὶ οὕτω ὁ θάνατος εἰ-
ναι, ἀφ' οὗ ἡ ζωὴ εἶναι τοιαύτη, τὸ μᾶλλον ἐπιθυμητὸν καταφύ-
γιον εἰς τὸν ἀνθρωπὸν. Ο Θεὸς δὲν θέλει, φαίνεται, νὰ ζῇ δόλον
τὸν βίον εὔτυχῆς ὁ ἀνθρωπὸς.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Εέρξης :

Ἀρτάβανε, ἀς παύσωμεν ὅμιλοῦντες περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου
βίου, ὅστις ὄντως εἶναι τοιοῦτος, οἵον αὐτὸν παριστάνεις. Ἄς
μὴ ἐνθυμῷμεθα κακά, ἀφ' οὗ κατὰ τὸ παρὸν ἀπολαμβάνομεν
καλά.

94. Θ Αρτάβανος καὶ τὸ ἐπικένθυνον τῆς ἐκστρατείας.

Θέλων δὲ ὁ Εέρξης νὰ μάθῃ τὴν γνώμην τοῦ Ἀρταβάνου
περὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἥρωτησεν αὐτόν.

Εἶπέ μοι, ὁ Ἀρτάβανε ἀν δὲν ἐφαίνετο τὸ ὄνειρον τόσον
ἐναργές, θὰ εἶχες τὴν πρώτην σου γνώμην, νὰ μὴ μὲ ἀφήσῃς νὰ
ἐκστρατεύσω κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἢ θὰ μετέβαλλες αὐτήν; "Ε-
λα, εἶπέ μοι τοῦτο καθαρῶς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀρτάβανος :

"Ο βασιλεῦ, τὸ μὲν ὄνειρον, τὸ ὅποιον εἴδομεν, εἴθε νὰ ἀποσθῇ
ὡς ἀμφότεροι ἐπιθυμοῦμεν, ἐγὼ ὅμως ἀκόμη καὶ τίκρα φοβοῦμαι
καὶ λίαν ἀνησυχῶ, σκεπτόμενος καὶ ἄλλα πολλὰ, μάλιστα δὲ
ὅτι ἔχεις πολεμιώτατα δύο τὰ μέγιστα πράγματα.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εέρξης :

Καλέ μου ἀνθρωπε, ποῖα εἶναι τὰ δύο, τὰ δποῖα εἶναι εἰς ἐ-
κεὶ πολεμιώτατα; Ἀρά γε σοὶ φαίνεται ὁ πεζὸς στρατὸς ὁ ἴδι-
κός μας ὀλιγώτερος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἢ τὸ ναυτικόν μας ὑποδεέ-

στερον τοῦ ναυτικοῦ ἐκείνων ἡ ὅτι ὑπόλειπόμεθα καὶ κατὰ τὸ δύο; Διότι, ἂν τὰ ἴδια μας εἶναι ἐλλιπῆ, νὰ φροντίσωμεν τάχιστα νὰ συναθροίσωμεν καὶ ἄλλα στρατεύματα.

Πρὸς ταῦτα ὁ Ἀρτάβανος ἀπεκρίθη·

“Ω βασιλεῦ, οὐδεὶς συνετὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ κατηγορήσῃ τὸν στρατὸν τοῦτον ἡ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων. Ἄλλ’ ἐὰν αὐξήσῃς τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων, τότε μάλιστα γίνονται ἐκεῖνα τὰ δύο, περὶ τῶν ὁποίων σοὶ δμιλῶ, ἔτι πολεμιώτερα. Εἰναι δὲ τὰ δύο ταῦτα, ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα. Διότι εἰκάζω ὅτι οὐδεμιοῦ θὰ εὑρεθῇ τόσον εὐρύχωρος λιμήν, εἰς τὸν ὁποῖον, δτὰν ἐγερθῆ τοιχία, νὰ δύνανται ὅλα τὰ πλοῖα νὰ εἰσέλθωσι καὶ νὰ σωθῶσι. Καὶ διως δὲν ἔχομεν ἀνάγκην μόνον ἐνὸς, ἀλλὰ πλειοτέρων τοιχίων λιμένων εἰς ὅλην τὴν χώραν, εἰς ἣν μεταβαίνομεν. Στερεύμενοι δὲ λιμένων καταλλήλων ὑποκείμεθα ὅλως εἰς τὴν τύχην ἡ νὰ σωθῶμεν ἡ νὰ καταστραφῶμεν. Καὶ ἀνέφερα μόνον τὸν κίνδυνον τῆς θαλάσσης. Ἄλλ’ ὑπάρχει καὶ ἔτερος κίνδυνος, ὁ ἐκ τῆς ἔηρᾶς. Καὶ ἀν παραδεγθῶμεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἐκστρατεύομεν, οὐδεμίαν θὰ ἀντιτάξωσι πρὸς ἡμᾶς δύναμιν, πάλιν ἀπειλεῖ ἡμᾶς λιμὸς, ἀπομακρυνομένους ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ κατακτήσωμεν περισσότεραν χώραν, περισσότερον τῶν μερῶν, δθεν δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν τὰ ἐπιτήδεια. Νομίζω δὲ διὰ τοῦτο ὅτι ἐκεῖνος ἡ ἀνήρ εἶναι ἀριστος, ὅστις, δταν πρόκηται νὰ ἀποφασίσῃ τι, λαμβάνει δπ’ ὅψιν ὅλα τὰ δυνατὰ νὰ πάθῃ ἔταν διως ἀποφασίσῃ, νὰ προσθαίνῃ τολμηρῶς εἰς τὸ ἔργον.

ΦΕ. Ἐπεπολαύστης Ξέρξου.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρτάβανος περὶ τῶν κινδύνων τῆς μεγάλης ἐκστρατείας εἰς χώραν ξένην. Εἰς τὴν γνάμην δὲ ταῦτην τοῦ Ἀρταβάνου ἀπεκρίθη ὁ Ξέρξης ταῦτα·

‘Ἀρτάβανε, ὅρθως πάντα ταῦτα λέγεις ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ. Ἄλλὰ δὲν πρέπει οὔτε πάντα νὰ φοβηῇσαι, οὔτε πάντα ἀδιακρίτως πάλιν νὰ λεπτολογῇς. Διότι, ἐὰν θέλῃς εἰς πᾶσαν ὃ πόθεσιν νὰ σκέπτησαι, τί ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, τότε ποτὲ δὲν θὰ ἀποφασίσῃς νὰ πράξῃς τίποτε. Καὶ καλλίτερον εἶναι νὰ τολμᾷς τὰ πάντα καὶ ἀς πάλη τὸ ἥμισυ τῶν δεινῶν, παρὰ νὰ μὴ

πάλη τίποτε, διότι δὲν ἐπιγειρεῖ ὑπὸ φόβου τίποτε. Ἐὰν ἀντιλέγων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον δὲν ἀποδείξῃς τὸ βέβαιον, τότε καὶ σὺ ἀπατᾶσαι δμοίως ὡς καὶ ἐκεῖνος, πρὸς τὸν ὅποιον ἀντιλέγεις. Οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ ἀνθρώπος νὰ γνωρίζῃ τὸ βέβαιον; Ἐγὼ νομίζω ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι τῶν ἀνθρώπων κερδαίνουσι συνήθως, οἵτινες ἐπιχειροῦσιν· ὅσοι δὲ ἀκριβολογοῦσιν εἰς πάντα καὶ πάντα φοβοῦνται, αὐτοὶ δὲν κερδαίνουσι τίποτε. Βλέπεις εἰς πόσην δύναμιν ἔφθασε τὸ βασίλειον τῶν Περσῶν. Ἐὰν οἱ πρὸ ἐμοῦ γενόμενοι βασιλεῖς εἶχον ταιαύτας γνώμας ὡς σύ, ή ἥκουσον τοιούτους συμβούλους, οἷος εἶσαι σύ, οὐδέποτε θὰ ἔβλεπες τὸ βασίλειον τοῦτο νὰ κάμη τόσας προόδους, ὅσους ἔκαμε τώρα, διότι δὲν ὑπελόγισαν τοὺς κινδύνους. Τὰ μεγάλα πράγματα, Ἀρτάβανε, κατορθοῦνται διὰ μεγάλων κινδύνων. Ἡμεῖς λοιπὸν μιμούμενοι τοὺς προγενετέρους βασιλεῖς τῆς Περσίας ἐκστρατεύομεν κατὰ τὴν καλλιτέραν ἐποχὴν τοῦ ἔτους καὶ ἀφ' οὗ ὑποτάξωμεν ὅλην τὴν Εὐρώπην, θὰ ἐπανέλθωμεν ὅπιστα χωρὶς οὔτε λιμὸν νὰ ἀπαντήσωμεν οὐδαμοῦ οὔτε δυσάρεστόν τι νὰ πάθωμεν· διότι πρῶτον μὲν πορεύομεθα φέροντες μεθ' ἡμῶν πολλὰς τροφὰς, δεύτερον δὲ, διότι εἰς οἰανδήποτε γῆν καὶ ἄν πατήσωμεν, θὰ ἔχωμεν εἰς τὴν ἔξουσίαν μας τὸν σῖτον τῶν κατοίκων. Ἐκστρατεύομεν δὲ κατ' ἀνθρώπων γεωργῶν καὶ οὐχὶ κατὰ νομάδων.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀρτάβανος:

Βασιλεῦ, ἀφ' οὗ οὐδὲν πρᾶγμα ἀφίνεις νὰ σὲ φοβίζῃ, ἀκουσε τούλαχιστον μίαν συμβουλήν. Διότι εἶναι ἀνάγκη περὶ πολλῶν πραγμάτων νὰ γίνηται λόγος μακρότερος. Ο Κῦρος ἐ Καμβύσου ἵπέταξεν ὅλους τοὺς "Ιωνας πλὴν τῶν Ἀθηναίων καὶ κατέστησεν αὐτοὺς φόρου ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Πέρσας. Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους σὲ συμβουλεύω νὰ μὴ συμπαραλάβῃς κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν προγόνων των. Διότι πρῶτον κὲν δυνάμεθα καὶ ἀνευ τούτων νὰ νικήσωμεν τοὺς ἐχθρούς μας· ἔπειτα δ' αὐτοὶ ἐν ἐκ τῶν δύο θὰ πράξωσιν, ηθὰ συνταχθῶσι μὲ ἡμᾶς, διὰ νὰ ὑποδουλώσωμεν τὴν μητρόπολίν των, ὅπερ εἶναι ἀδικάτατον, ηθὰ συνταχθῶσι μὲ τοὺς "Ελληνας, διὰ νὰ σώσωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δουλείας, ὅπερ εἶναι δικαιότατον. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίστασιν ὅλιγην ὀφέλειαν θὰ παράσχωσιν ἡμῖν,

εἰς τὴν δευτέραν ὅμως δύνανται πολὺ νὰ μᾶς βλάψωσι. Ταῦτα ἔχρινα καλὸν νὰ εἴπω σοι, βασιλεῦ, καὶ ἐνθυμοῦ τί λέγει σοφὸς παλαιὸς λόγος ὅτι κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲν καταφαίνεται ἄμα καὶ ὅλον τὸ τέλος.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ξέρξης·

Ἄρταβανε, ἐξ ὅλων τῶν γνωμῶν ὅσας μοὶ εἶπες, αὐτὴ εἶναι ἡ μᾶλλον ἐσφαλμένη, νὰ φοβήσαι τοὺς Ἰωνας, μὴ μᾶς προδώσωσι, τῶν ὁποίων ἔχομεν τρανοτάτην ἀπόδειξιν τῆς πίστεως, ώς εἰδες καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ συνεκστρατεύσαντες μὲ τὸν Δαρεῖον κατὰ τῶν Σκυθῶν, ὅτι, ἐνῷ ὅλον τὸ Περσικὸν στράτευμα εὑρέθη εἰς τὴν ἔξουσίαν αὐτῶν νὰ σήσωσιν ἡ νὰ ἀπολέσωσιν αὐτὸν, αὐτοὶ προετίμησαν τὸ πρῶτον, δειχθέντες οὕτω καὶ δίκαιοι καὶ πιστοὶ εἰς τοὺς Πέρσας. Ἀλλ’ ἐκτὸς τούτου αὐτοὶ ἔχουσιν εἰς τὴν χώραν μᾶς ἐγκαταλίπῃ καὶ τέκνα καὶ γυναικας καὶ ὅλα τῶν τὰ πράγματα καὶ οὐδὲ καν πρέπει νὰ σκέπτησαι ὅτι οὗτοι θὰ φανῶσιν ἀπιστοὶ πρὸς ἡμᾶς. "Ωστε μὴ φοβοῦ μηδὲ τοῦτο, ἀλλ’ ἐλπίζων φρόντιζε περὶ τῆς οἰκογενείας μου καὶ τοῦ βασιλείου μου, τὰ ὅποια ἐμπιστεύομαι εἰς σὲ μόνον ἐξ ὅλων τῶν ὑπηκόων μου.

ΦΕ. ΗΙΙ μάχρι Μαρέσιου ἐκστρατεία.

Ἄφ’ οὗ εἶπε ταῦτα ὁ Ξέρξης, ἀπέστειλε τὸν Ἀρτάβανον διπίσω εἰς Σοῦσα. Ἐπειτα ἐκάλεσεν εἰς συμβούλιον τοὺς πρώτους τῶν Περσῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπε ταῦτα.

὾ Πέρσαι, σᾶς συνεκάλεσα ἐνταῦθα, ἵνα σᾶς παρακινήσω νὰ φανῆτε ἄνδρες γενναῖοι καὶ νὰ μὴ καταισχύνητε, δόσα πρότερον κατώρθωσαν οἱ Πέρσαι, κατορθώματα ὄντως μεγάλα καὶ πολλοῦ λόγου ἀξια, ἀλλὰ πάντες νὰ φιλοτιμηθῶμεν νὰ κατορθωθῇ τὸ ἔργον τοῦτο· διότι εἶναι ἔργον, διότερο πάντα ἡμᾶς θὰ ὠφελήσῃ. Τούτου ἔνεκα λέγω ὑμῖν φανερὰ νὰ προσέξητε πολὺ εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, διότι, ως πληροφοροῦμαι, ἐκστρατεύομεν κατὰ λαοῦ, τὸν ὅποιον ἀν νικήσωμεν, δὲν θὰ εὑρεθῆσι πλέον ἄλλοι ἀνθρώποι διὰ νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς ἡμᾶς. Τάρα δὲ ἀς διαβαίνωμεν ἐπικαλεσθέντες τὴν συνδρομὴν τῶν θεῶν, οἵτινες προστατεύουσι τοὺς Πέρσας.

Ταῦτα εἶπε καὶ πάντες ἤρξαντο τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ πα-
ισκευάζωνται διὰ τὴν διάβασιν. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ περιέμε-
νον τὸν ἥλιον νὰ ἀνατείλῃ καίοντες ἐπὶ πῶν γεφυρῶν διάφορα
ἱμιάματα καὶ στρώνοντες τὴν ὕδον μὲ μυρσίνας. Ὅτε δὲ ἀνέ-
τειλεν ὁ ἥλιος, τότε ὁ Εέρξης διὰ χρυσοῦ ποτηρίου κάμνων σπον-
δᾶς εἰς τὴν θάλασσαν προσηγήθη εἰς τὸν "Ηλιον νὰ μὴ συμβῇ
νιτῷ μηδὲν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ ὑποτάξῃ ὅ-
την τὴν Εὐρώπην μέχρι τῶν περάτων αὐτῆς. Ταῦτα εὐχηθεὶς ἔρ-
ψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ χρυσοῦν ποτήριον καὶ κρατῆρα χρυ-
σοῦν καὶ ἀκινάκην εἴτε ὡς ἀναθήματα εἰς τὸν "Ηλιον εἴτε καὶ
ἢ δῶρα εἰς τὴν θάλασσαν, τὴν ὅποιαν μετενόησεν ὅτι πρότερον
καὶ μαστιγώσῃ. Μετὰ τοῦτο ἤρξατο νὰ γίνηται διὰ μὲν τῆς μιᾶς
τεφύρας ἡ διάβασις τοῦ πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ, διὰ δὲ τῆς ἄλλης
τοῦ διάβασις τῶν ὑποζυγίων καὶ τῆς θεραπείας. Ἐπτὰ ὅλας ἡμέ-
ρας καὶ νύκτας διέβαινεν ἀδιακόπως ὁ στρατὸς, ὃ δὲ Εέρξης ἐ-
κάτο τοῦτο μαστιγούμενον, ἵνα διαβάινῃ ταχέως. Τὸ πλῆθος δὲ
τοῦτο ἴδων ἀνήρ τις Ἑλλησπόντιος εἶπεν.

"Ω Ζεῦ, διὰ τί λαβὼν μερφὴν ἀνδρὸς Πέρσου, τοῦ Εέρξου, θέ-
εις νὰ ἀναστατώσῃς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἄγων κατ' αὐτῆς ὅ-
μοις τοὺς ἀνθρώπους; Σὺ ἡδύνασο νὰ πράξῃς τοῦτο καὶ ἀνευ-
δουτῶν.

"Αφ' οὗ δὲ ἐ Εέρξης διέβη εἰς τὴν Θράκην, ἤρχισε νὰ πο-
νήται διὰ τῆς χερσονήσου. Διαβὰς δὲ τὸν Μέλανα ποταμὸν,
ὅποιον τὸ οὔωρο δὲν ἔζηρκεσε νὰ πίῃ ὁ στρατός, καὶ πρὸς
τυμάς ἀεὶ πορευόμενος ἔφθασεν εἰς τὸν Δορίσκον. Είναι δὲ ὁ
Δορίσκος αἰγιαλὸς καὶ πεδιὰς μεγάλη τῆς Θράκης, διὰ μέσου
τοῦ διόπιας ρέει ποταμὸς μέγιστος ὁ Ἕβρος. Ἐνταῦθα ἦτο ἐκτισμέ-
νος τεῖχος βασιλικὸν, ὅπερ ἐκαλεῖτο Δορίσκος καὶ φρουρὰ Περσι-
κή κατάσταθείσα ὑπὸ τοῦ Δαρείου κατεῖχε τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐπο-
χῆς τῆς ἐναντίον τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείας. Ἐφάνη δὲ εἰς τὸν
Εέρξην ἐπιτήδειος ὁ γῶρος οὗτος, ὅπως θέσῃ εἰς τάξιν καὶ ἀ-
νιψήσῃ τὸν στρατόν, ἐπερ καὶ ἐπράξεν. Ἀφ' οὗ δὲ ἥλιον ὅλα τὰ
τοῖα εἰς τὸν Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι κατὰ διαταγὴν τοῦ Εέρξου ἐ-
φερον αὐτὰ εἰς τὸν προσεγή μὲ τὸν Δορίσκον αἰγιαλὸν, ὅπου είναι
καὶ πόλεις τῆς Σαμοθράκης Σάλη καὶ Ζώνη καὶ ὅπου τελευτᾷ τὸ
ιμπρατὸν ἀκρωτήριον τὸ Σέρρειον. Οἱ γῶροι οὗτοι ἦτο ἄλλοτε

πῶν Κικόνων. Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν αἰγιαλὸν καταπλεύσαντες Ήρσαι ἀνείλκυσαν τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηράν καὶ ἐκαθάριζαν.

ΦΩΤ. Ἀπαρέθμησες τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ταῦτῃ πεδιάδι τοῦ Δορίσκου ἔκαμεν ὁ Εέρεψ τὴν ἀπαρέθμησιν τοῦ στρατοῦ, ὅστις εὑρέθη ὅτι ἦτο ἐν ἑκατομφρίον καὶ ἐπτακόσιαι χιλιάδες. Ἀπετελεῖτο δὲ ὁ στρατὸς οὗτος τῶν ἔξης ἔθνῶν, Περσῶν, Μήδων, Κιστίων, Τρκανίων, Ἀσσρίων, Βακτρίων, Σακῶν, Ἰνδῶν, Ἀρίων, Παρθίων, Χορασμίων, Σόγδων, Γανδαρίων, Δαδικῶν, Κασπίων, Σαραγγῶν, Ηπατίων, Οὐτίων, Μύκων, Παρικανίων, Ἀραβίων, Αιθιόπων, Λιβύων, Περσαγόνων, Συρίων, Λιγύων, Ματιανῶν, Μαριανδυνῶν, Φρυγῶν, Ἀρμενίων, Λυδῶν, Μυσῶν, Βιθυνῶν, Καβαλέων, Μιλυῶν, Μασχών, Τίβαρηνῶν, Μακρώνων, Μοσσυνοίκων, Μαρῶν, Κόκλων, Ἀλαροδίων, Σασπείρων, καὶ τῶν κατοικούντων τὰς νήσους τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ταῦτα ἦσαν τὰ ἔθνη, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὸν πεζὸν στρατόν. Ἐν τῷ στρατῷ δὲ τούτῳ ἦσαν καὶ οἱ μύριοι λογάδες Πέρσαι, οἱ καλούμενοι ἀθάνατοι, ὃν στρατηγὸς ἦτο Ὑδάρνης. Ἐκαλοῦντο δὲ ἀθάνατοι, διότι, ἐάν τις εἴτε ἔνεκα θανάτου εἴτε ἔνεκα νόσου ἥθελε λείψη, ἔξελέγετο εὐθὺς ἄλλος κατοιουτοτρόπως αὐτοὶ δὲν ἐγίνοντο οὔτε πλείσνες οὔτε ἐλάσσονες τῶν μυρίων. Ἡσαν δὲ καλλίτερα τῶν ἄλλων ὡπλισμένοι καὶ ἐστολισμένοι μὲ ἄφθονον χρυσόν. Ἐπὶ ἀμαξῶν εἶχον μαζὶ τὰς γυναικάς των καὶ τοὺς ὑπηρέτας των μὲ ὅλα τὰ χρειώδη. Τὰς δὲ τροφάς των ἔφερον κάμηλοι καὶ ὑποζύγια χωριστὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ πεζικοῦ εἶχεν ὁ βασιλεὺς καὶ πολυάριθμοι πεπικὸν, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἵππων ἐγένετο περὶ τὰς ὅγδοοκοντα χιλιάδας, ἐκτὸς τῶν καμήλων καὶ τῶν ἀμάξων. Τῶν δὲ πλοίων ὁ ἀριθμὸς ἔφθανεν εἰς χίλια διακόσια ἑπτά. Ἐδωκαν δὲ οἱ μέριοι φοίνικες ὅμοι μὲ τοὺς Σύρους τριακόσια, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι διακόσια, οἱ δὲ Κύπριοι ἑκατὸν πεντήκοντα, οἱ δὲ Κίλικες ἑκατὸν, οἱ δὲ Ηάμφυλοι, ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐκ Τροίας ἐνταῦθα ποκαταστηθέντων, ἔδωκαν τριάκοντα, οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης καὶ

ταγόμενοι πεντήκοντα, οἱ δὲ Δωριεῖς οἱ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου καταγόμενοι τριακοντα, οἱ δὲ Κάρες ἑδομήκοντα, οἱ δὲ "Ιωνες ἔκατον, οἱ δὲ νησιῶται δέκα ἑπτά, οἱ δὲ Αἰσχεις ἔξηκοντα, οἱ δὲ Ἐλλησπόντιοι πλὴν τῶν Ἀβυδηνῶν, οἵτινες ἔλαθον διαταγὴν νὰ μένωσι καὶ νὰ φυλάττωσι τὴν γέφυραν, ἔδωκαν πλοῖα ἑκατόν. Εἰς τὰ πλοῖα δὲ ταῦτα ἐκτὸς τῶν ἐπιγωρίων ἐπιβατῶν ἐπέβαινον καὶ Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν πλοίων τούτων ήσαν καὶ ἄλλα τριακοντόρα καὶ πεντηκόντορα καὶ ἵππαγωγά, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνήργετο εἰς τρισχίλια. Καὶ τίνες μὲν ἡ σαν οἱ στρατηγοὶ τῶν πλοιῶν τούτων παραλείπω, ἀναφέρω δὲ μόνον τὴν Ἀρτεμισίαν, γῆτις πρὸς μητρὸς μὲν ἡτο Κρῆσσα, πρὸς πατρὸς δὲ Ἀλλικαρνασσίς. Ἡτο δὲ βασίλισσα τῶν Ἀλικαρνασσέων καὶ τῶν Κώων καὶ τῶν Νισυρίων καὶ τῶν Καλυμνίων. Ἐπειδὴ δὲ ἡτο χήρα, ἐξεστράτευσεν αὐτὴ κατὰ τῆς Ἐλλάδος, διδουσα πάντοτε τὰς ἀρίστας συμβουλὰς εἰς τὸν βασιλέα.

98. Η φελαλήθεεια τοῦ Δημεράτου.

"Ἄφ' οὗ δὲ ἡριθμήθη ὁ στρατὸς, ἐπεθεώρησε τοῦτον ὁ Ξέρξης ἄρματος καθημένος, ἐπειτα ἐμβὰς εἰς Σιδώνιον πλοῖον ἐπενέρησε καὶ τὸν στόλον. Κατόπιν δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν του, ἐνθα καλέσας τὸν Δημάρατον, τὸν πρώην βασιλέα τῆς Σπάρτης, ὅστις ἤκολούθει αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἐλλάδος ἐκστρατείαν, ἥρώτησεν αὐτὸν τὰ ἔξης.

Δημάρατε, θέλω τώρα νὰ σὲ ἔρωτήσω τι. Σὺ εἶσαι Ἐλλην καὶ ὡς ἔκουσα καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρὰ τῶν ἀλλῶν, οἵτινες ἦλθον εἰς λόγους μὲ ἐμέ, εἶσαι ἐκ πόλεως καὶ μεγάλης καὶ ἴσχυρᾶς. Μηδέ μοι λοιπὸν, ἀν οἱ Ἐλληνες θὰ τολμήσωσι νὰ ἀντισταθῶσιν ἐναντίον μου. Ἐγὼ φρονῶ, καὶ ἀν ἔτι πάντες οἱ Ἐλληνες μετ' αὐτῶν καὶ οἱ λοιποί, ὅσοι κατοικοῦσι πρὸς δυσμὰς, ἥθεσιν συναθροισθῆ, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἐμποδίσωσιν ἐμὲ ἐπερχόμενον, ἀφ' οὗ μάλιστα δὲν εἶναι καὶ φίλοι μεταξύ των. Ἄλλὰ θένα ἀκούσω καὶ σέ, τί λέγεις περὶ τούτου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Δημάρατος.

Βασιλεῦ, τί θέλεις νὰ εἴπω τὴν ἀλήθειαν ἢ ὃ, τι σὲ εὐχαρι-

Ἐπειδὴ δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπε, τὴν ἀλήθειαν, διαβεβαιώσας μάλιστα αὐτὸν ὅτι ή ἀλήθεια δὲν ἔθελεν ἐλαττώσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν του, εἶπεν ὁ Δημάρατος τὰ ἔξης.

Βασιλεῦ, ἐπειδὴ μὲν διατάττεις νὰ εἴπω τὴν ἀλήθειαν καὶ νοοῖς εἴπω πράγματα, διὰ τὰ ὅποια δὲν θὰ ἐλεγχθῶ ὑστερὸν ψεύδεις, σοὶ λέγω ὅτι ὁ "Ἐλλην γεννᾶται μὲν πτωχὸς, ἀλλ' οὐ σφίγγια καὶ η αὐστηρότης του νόμου κατέστησαν αὐτὸν ικανὸν κατὴν πενίαν νὰ ἀποκρούῃ καὶ τὸν δεσποτισμόν. Καὶ πάντες μὲν οἱ "Ἐλληνες εἶναι θαυμαστοί· Ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα περιπούτων μόνον ὄμιλήσω, εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθῶσι λόγους φεροντας τὴν δουλείαν εἰς τὴν Ἐλλάδα, καὶ θὰ ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ σοῦ εἰς μάχην, καὶ ἂν πάντες οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες ταχθῶσι πρὸς τὸ μέρος σου· περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν μὴ ἐδώτα· δέδοται δῆποτε καὶ ἂν εἶναι, εἴτε περισσότεροι εἴτε ὀλιγότεροι, ἐξέχονται εἰς μάχην ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὸν ἀριθμόν.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ξέρξης ἐγέλατε καὶ εἶπε·

Δημάρατε, τί λέγεις; χίλιοι νὰ ἔλθωσιν εἰς μάχην πρὸς τὸ σκῦτα στρατεύματα; "Ἐλα ἐδῶ· σὺ λέγεις ὅτι ἔγινες τούτων τῶν ἀνδρῶν βασιλεὺς. Δέχεσαι λοιπὸν νὰ πολεμήσῃς τώρα ἀμέσως πρὸς δέκα ἄνδρας; Καὶ ὅμως, ἐὰν η πολιτεία σας εἶναι τοιαύτη, οἵλαν παρέστησες αὐτὴν, σὺ ὁ βασιλεὺς ἐκείνων συμφώνων πρὸς τοὺς νόμους σας (1) πρέπει νὰ δύναται νὰ πολεμῆς πρὸς τὸ διπλάσιον. Διότι, ἐὰν ἐκείνων ἔκαστος εἶναι ἀντάξιος πρὸς δέκα ἄνδρας τοῦ στρατεύματός μου, ἀπαιτῶ σὺ νὰ είσαι ἀντάξιος πρὸς εἰκοσι. Καὶ τότε θὰ ἥσαν ἀληθινά, διστολέα λέγεις. Εἳνας δὲ πάντες ἥσθε τοιοῦτοι καὶ ἔχετε πόσα ἀναστήματα, ὅσον εἶναι τὸ ἴδικόν σου καὶ πάντων ἐκείνων, οἵτινες ἡλθον εἰς λόγους πρὸς ἡμές, καὶ μεγαλαυχῆτε τοσοῦτον, πρόσεχε, μὴ δὲν σὲ ὠφελήσῃ ποτὲ ὅλη αὕτη ἡ κομπορρημοσύνη. "Ἐλα νὰ ἔξετάσωμεν τὸ πλανόν. Πῶς εἶναι δύνατὸν χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι ἄνθρωποι, πάντες ἀνεξαιρέτως ἐλεύθεροι καὶ εἰς οὐδένα ὑποτασσόμενοι, νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τοσοῦτον στρατὸν, ἀφ' οὗ εἴμεθα χίλιοι καὶ περισσότεροι ἐναντίον ἐνός; "Επειτα οἱ ἴδιοι

(1) Έν Σπάρτῃ οἱ βασιλεῖς ἐν φραγητῷ ἐλάμβανον διπλασίαν μερίδαν καὶ ὥφειλον διὰ τοῦτο καὶ διπλάσια τῶν ἄλλων νὰ δύνανται νὰ πράττωσι.

κας ὑποτασσόμενοι εἰς ἓνα ἀνθρωπὸν καὶ φεύγομενοι τοῦτον, θὰ δεῖχθῶσιν ἀνδρειότεροι ἔαυτῶν, καὶ ἂν εἴναι ὀλιγώτεροι, θὰ ἀναγκασθῶσι διὰ τῆς μάστιγος νὰ πολεμήσωσι καὶ πρὸς περισσότερους, ἐνῷ, ἂν ἡσαν ἐλεύθεροι, δὲν θὰ ἐπραττον μηδέτερον τούτων. Ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι οἱ "Ἐλληνες καὶ πρὸς τοὺς Πέρσας μόνον δὲν δύνανται νὰ πολεμήσωσιν. Ἀνδρείους στρατιώτας εὑρίσκει τις μόνον εἰς ἡμᾶς διότι εἴναι Πέρσαι ἐκ τῶν σωματοφυλάκων μου, οἵτινες προθύμως μάχονται εἰς πρὸς τρεῖς "Ἐλληνας μου. Ταῦτα δὲν ἥξευρες συ καὶ διὰ τοῦτο λέγεις τόσας φλυτρίας.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Δημάρατος.

"Ω βασιλεῦ, ἐξ ἀρχῆς ἐγίνωσκον ὅτι ἔμελλον νὰ σὲ δυταρεῖται λέγων τὴν ἀλήθειαν. Σὺ γνωρίζεις παντὸς ἄλλου καλλίτερον, ἂν ἐγὼ εἴμαι εὐχαριστημένος μὲ τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ποτίαν σήμερον εὑρίσκομαι, ἢ ἂν μισῶ τοὺς Σπαρτιάτας, οἱ δοκοὶ ἀφαιρέσαντες παρ' ἐμοῦ τὸ ἀξιωμά μου καὶ τὰ πατρῷα δεκατιώματά μου μὲ ἔκαμπαν ἀπολιν καὶ φυγάδα, μὲ ἐδέχθη δὲ ὁ πατήρ σου καὶ μοι ἔδωκε καὶ πλοῦτον καὶ οἶκον. Δὲν εἴναι δὲ πρέπον ὁ φρόνιμος ἀνθρωπὸς νὰ ἀπωθῇ τοὺς εὐεργέτας του, ἀλλὰ νὰ ἴγανται αὐτοὺς, δόσον δύναται περισσότερον. Ἐγὼ ὄμολογῶ ὅτι δὲν εἴμαι ἵκανὸς νὰ πολεμήσω οὔτε πρὸς δέκα οὔτε πρὸς δύο, ἀλλὰ δὲ πρὸς ἓνα ἀνάγκης. Ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ ἀνάγκη ἢ μέτρας τις ἀγώνων, μὲ μεγάλην προθυμίαν θὰ ἐμαχόμην πρὸς ἓν τούτων τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες καυχῶνται ὅτι ἕκαστος εἴναι ἀξιος πρὸς τρεῖς "Ἐλληνας. Τοιουτορόπως καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι μαχόμενοι ἕκαστος χωριστὰ δὲν εἴναι κατώτεροι οὐδενός, ὅμοιος ὅμως εἰσὶν οἱ ἀριστοὶ πάντων τῶν ἀνδρῶν. Δὲν εἴναι ὅμως καὶ ἐλεύθεροι καὶ ὅλα. Διότι καὶ ἐπ' αὐτῶν ἵσταται δεσπότης ἢ νόμος, τὸν δοκοὺς φεύγοντας πολὺ περισσότερον ἢ οἱ ἰδικοὶ σου σέ. Πράττουσι πάντα, δσα ἐκείνος διατάττει τοὺς διατάττει δὲ πάντοτε τὸ καύτο, νὰ μὴ ἀποφεύγωσιν οἰονδήποτε πλῆθος ἀνθρώπων ἐν τῇ μάχῃ, ἀλλὰ νὰ μένωσι καὶ ἢ νὰ νικῶσιν ἢ νὰ ἀποθνήσκωσι. Καὶ ἂν εἰσινωμαῖ ὅτι ταῦτα λέγων φλυαρῶ, εἰς τὸ ἔξῆς σιωπῶ. Καὶ τώρα ὠμίλησα ἀναγκασθείς. Εἴθε δέ, ὁ βασιλεῦ, νὰ γίνωσι τὰ πράγματα ὡς ἐπιθυμεῖς.

99. Ο Εέρεζης ἐν Θέρμη.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Δημάρατος. Ό δὲ Εέρεζης ἀκούσας ταῦτα δαμῶς ὠργίσθη, ἀλλὰ μετὰ γέλωτος καὶ ἡπίως ἀπέπεμψε αὐτόν.

Κατόπιν ἀνεγάρησεν ἐκ Δορίσκου καὶ διελθὼν διὰ πολλών πόλεων τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀκανθή. Ήσσαι δὲ αἱ πόλεις, δι’ ᾧ διήρχετο ὁ βασιλεύς, ησαν ὑποχρεούμεναι νὰ ὑποδέχωνται καὶ νὰ τρέφωσι τὸν στρατόν, νὰ προσσφρωσι δὲ καὶ δεῖπνον εἰς τὸν βασιλέα. Καὶ διὰ μὲν τὸν βασιλέα καὶ τὴν ἀκολουθίαν του ἔπρεπε νὰ μαγειρέωσι πτηνὰ σιτεύονται, ζῷα ἐκλεκτά, ποτήρια καὶ κρατήρες καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτραπέα, νὰ εἶναι πάντα χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ, διὰ δὲ τὸν στρατὸν ἥρημόνον τροφή. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐδείπνει ἐντὸς πολυτελεστής σκηνῆς, οἵτις ἐπίτηδες ἐστήνετο, ὁ δὲ στρατὸς ἐν ὑπόθρῳ. Ἀφ’ οὗ δὲ ἔτρωγον καὶ διενυκτέρευον, τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπήρχοντο λαμβάνοντες πάντα μεθ’ ἔαυτῶν. Τόση δὲ συμφορὴ γίνετο εἰς τὰς πόλεις, δι’ ᾧ διήρχετο ὁ στρατός, ὡστε ποσοφῶς ὁ Μεγαρέων ἐν Ἀθόηρίτης συνεκούλευσε τοὺς συμποταῖς του νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν θεόν, ὅτι ὁ Εέρεζης δὲν εἴχε τη σύνηθειαν νὰ τρώγῃ δις τῆς ἡμέρας: διότι, ἀν παρήγγελλεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἑτοιμάσωσι καὶ πρόγευμα ὅμοιον πρὸς τὸ δεῖπνον, πρεπεῖ νὰ μὴ περιμένωσι τὸν Εέρεζην ἐρχόμενον εἰς τὴν χώραν, ἢ ἂν τὸν περιέμενον, θὰ ἀπώλλυντο ἐξ ὀλοκλήρου.

Ἀφ’ οὗ δὲ διέτριψεν ὁ Εέρεζης διάγονον χρόνον εἰς τὴν Ἀκανθή, ἀνεγάρησεν ἐντεῦθεν διευθυνόμενος εἰς τὴν Θέρμην. Καὶ μὲν στόλος διετάχθη νὰ διέλθῃ διὰ τῆς διώρυχος του Ἀθω καὶ ἀφ’ οὗ περιπλεύσῃ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, νὰ καταπλεύσῃ εἰς τὴν Θέρμην καὶ ἐκεῖ νὰ περιμένῃ αὐτόν. Ό δὲ στρατός διαιρεθεὶς εἰς τρεῖς μοίρας διετάχθη ἡ μὲν μία τούτων νὰ βρεθῇ κατὰ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας διευθυνομένη καὶ αἱ τὴν εἰς Θέρμην, ἡ δὲ ἄλλη κατὰ τὰ μεσόγεια, ἡ δὲ τρίτη, ἡ ἡτο καὶ ὁ Εέρεζης, ἐπορεύετο τὴν μεταξὺ τούτων ἴδον. Καὶ μὲν στόλος παραπλεύσας πολλὰς πόλεις τῆς Μακεδονίας, πάνω ἐλάμβανε καὶ στρατὸν καὶ πλοῖα, ἔφθασεν εἰς τὸν Θερμαϊκὸν, ἔνθα καὶ ἡγκυροβόλησε περιμένων τὸν βασιλέα. Ο

πεζὸς στρατὸς πορευόμενος διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ τῆς Κρηστωνικῆς χώρας πρὸς τὸν Ἐγείδωρον ποταμὸν ἔφθασε καὶ οὗτος ἀσφαλῶς εἰς Θέρμην. Μόνον τοῦτο καθ' ὅδὸν συνέβη, ὅτι τὴν νύκτα λέοντες ἐξερχομένοι ἐκ τῶν ἐνδιαιτημάτων τῶν ἐπέπιπτον κατὰ τῶν καμήλων καὶ διεπάραττον αὐτάς. Εἶναι δὲ εἰς τοὺς τόπους τούτους καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν ὅποιων τὰ κέρατα ὑπερμεγέθη ὅντα φέρονται καὶ πωλοῦνται εἰς τοὺς Ἑλληνας. Τὸ δὲ ὅριον τῆς διατριβῆς τῶν λεόντων εἶναι ὁ ποταμὸς Νέστος ὁ ῥέων διὰ τῶν Ἀβδήρων καὶ ὁ Ἀχελῷος ὁ ῥέων διὰ τῆς Ακαρνανίας. Μόνον ἐν τῇ μεταξὺ τῶν ποταμῶν πεύτων λίθῳ εὑρίσκεις λέοντας καὶ οὐδαμοῦ ἀλλαγοῦ ἐν Εύρωπῃ.

Ως δὲ ὁ Ξέρξης ἔφθασεν εἰς Θέρμην, ἐστρατοπέδευσεν ἐν ταῖς. Κατέλαβε δὲ ὁ στρατὸς του ἐστρατοπεδευμένος πᾶσαν τὴν παρὰ τὴν θάλασσαν χώραν ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρι τῶν ποταμῶν Λυδίου καὶ Ἀλιάκμονος.

100. Ὁ Ξέρξης εἰς τὰ Τέμπη.

Ως δὲ εἶδεν ὁ Ξέρξης ἐκ τῆς Θέρμης τὰ Θεσσαλικὰ ἔρη, τὸν Ὀλυμπὸν καὶ τὴν Οσταν, μεγάλα καὶ ὑψηλά, καὶ ἔκουσεν ὅτι διὰ μέσου αὐτῶν, ἀποτελούντων στεγὸν αὐλῶνα, ῥέει διηγείδος καὶ ὅτι ἐνταῦθα εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα εἰς Θεσσαλίαν, ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ τάρα τὴν ἐκβολὴν τοῦ ποταμοῦ τούτου, καθότι ἔμελλε νὰ πορευθῇ ἀλληλην ὅδὸν διὰ τοῦ στρατεύματός του, τὴν διὰ τῆς ἀνω Μακεδονίας φέρουσαν εἰς τοὺς Περραιβοὺς παρὰ τὴν πόλιν Γόννον, διότι περὶ αὐτῆς τῆς ὁδοῦ ἐπληροφορήθη εἶναι ἀσφαλεστάτη. Ἐμβὰς λοιπὸν εἰς πλοίον Σιδώνιον, εἰς ὃ ποτίον συνήθως ἐνέβαινεν, ὅσακις ἦθελε νὰ κάμη νοιαύτας ἐκθρόνος, ἔπλευσεν εἰς τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ηγειοῦ, ἀκολουθούμενος ὃλου τοῦ στόλου. Ἰδὼν δὲ τὰ Τέμπη ἐθαύμασε καὶ ἡριώτησε τοὺς ὁδηγούς, ἀν δύναται νὰ τρέψῃ ἀλλαγοῦ τὸν ποταμὸν καὶ νὰ καταγάγῃ αὐτὸν εἰς θάλασσαν. Περὶ δὲ τῆς Θεσσαλίας λέγουσιν ὅτι πάλαι ἦτο λίμνη, συγκλειομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὑψηλῶν ἔρεων. Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν εἶναι ἡ Οσσα καὶ τὸ Πήλιον, ὃν συνένται αἱ ὑπέρβειαι, πρὸς βορρᾶν δὲ ὁ Ολυμπὸς, πρὸς δυσμὰς ἡ Πίνδος, καὶ πρὸς νότον ἡ Οθρυς. Η δὲ Θεσσαλία εἶναι εἰς

τὸ μέσον τούτων κοιλὰς βαθεῖαι. Διὰ ταύτης δὲ τῆς πεδιάδος ρέουσι καὶ ἄλλοι μὲν ποταμοί, μάλιστα δὲ πέντε οἱ ἀξιολογώτατοι, ἡ Πηγείος, ὁ Ἀπιδανός, ὁ Ὄνσχωνος, ὁ Ἐνιπεὺς καὶ ὁ Πάμισος, οἵτινες ἐκ τῶν περικλείοντων τὴν Θεσσαλίαν δρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἑνὸς στενοῦ αὐλῶνος, πάντες ἔνούμενοι εἰς ἕνα ποταμὸν καλούμενον Πηγείον. Ήριν δὲ ἔνωθσιν, ἐκαστος διατηρεῖ τὸ ὄνομά του, ἔνούμενοι δὲ καλοῦνται μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Πηγείου, ὅστις οὕτω ποιεῖ τοὺς ἄλλους ἀνωμύμους. Λέγουσι δὲ ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη ὁ αὐλῶν καὶ πάντες οἱ ποταμοὶ οὗτοι σέοντες εἰς τὴν πεδιάδα είχον μεταβάλῃ ὅλην τὴν Θεσσαλίαν εἰς πέλαγος. Οἱ δὲ Θεσσαλοὶ λέγουσιν ὅτι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ ποταμός, ἐποίησεν ὁ Ποσειδῶν, καὶ ὅρθὰ λέγουσιν διότι, ὅστις πιστεύει ἐπὶ τὴν γῆν σείει ὁ Ποσειδῶν καὶ ὅτι, ὃσα σχίσματα γῆς προέρχονται ὑπὸ σεισμοῦ, εἶναι ἔργα τοῦ θεοῦ τούτου, ἴδων καὶ τοῦτο θεοῖς εἴπη, ὁ Ποσειδῶν τὸ ἔκαμε· διότι ἡ διάστασις αὕτη τῶν δρέων εἶναι, ως ἐγὼ νομίζω, ἔργον σεισμοῦ. Οἱ δὲ ὁδηγοὶ ἐρωτηθέντες ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, ἃν εἶναι ἄλλη ἔξοδος τοῦ Πηγείου εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπεκρίθησαν ως γνωρίζοντες ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα· Βασιλεῦ, ἄλλη ἔξοδος τοῦ Πηγείου εἰς τὴν θάλασσαν δὲν ὑπάρχει, ἄλλ' αὐτή μόνον, διότι ἡ Θεσσαλία πειρουκλοῦται ὑπὸ δρέων. Πρὸς ταῦτα ὁ Ξέρξης λέγεται ὅτι ἀπεκρίθη. Φρόνιμοι ἀνθρώποι εἶναι οἱ Θεσσαλοί, διότι πρὸ πολλοῦ προειδόντες ὅτι ἡ χώρα των εὔκόλων δύναται νὰ κυριευθῇ. Διότι διὰ νὰ καταποντίσῃ τις ἄληγη τὴν ἀλληγορίην Θεσσαλίαν πλὴν τῶν δρέων, ἀρκεῖ νὰ φράξῃ μὲν χῶμα κατὰ τὸν αὐλῶνα τὸν ποταμόν, ὅστις τότε θὰ στραφῇ καὶ θὰ γυθῇ εἰς τὴν χώραν των. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ξέρξης καὶ ἀφ', οὐ παρετήρησε καλῶς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ ἐπέστρεψεν δπίσω εἰς τὴν Θέρμην.

101. Οἱ ἡρωες Σπερθέας καὶ Βούλες.

Οἱ δὲ Ξέρξης διέτριψεν ἐφ' ικανὸν χρόνον ἐν Θέρμῃ, διότι ἡ νοίγετο ὁδὸς ὑπὸ τοῦ στρατεύματός του κατὰ τὴν Πιερίαν ἐπιτῶν δρέων, ἵνα διέλθῃ ἐκεῖθεν ὅλος ὁ στρατὸς καὶ φθάσῃ εἰς Περσαϊσούς. Ἐνταῦθα δὲ εὗρον αὐτὸν καὶ οἱ αήρουκες ἐπιστρέφοντες

ἔξι Ελλάδος, ὅπου είχον πεμφθῆ νὰ ζητήσωσι γῆν καὶ ὄδωρ. Καὶ ἔκεινοι τῶν Ἑλλήγων, οἵτινες ἔδωκαν σημεῖα ὑποταγῆς, ἥσαν οἱ Θεσσαλοί, οἱ Δόλοπες, οἱ Αἰγαῖνες, οἱ Ηερραιοί, οἱ Λοκροί, οἱ Μάγγητες, οἱ Μαλιεῖς, οἱ Ἀχαιοί, οἱ Φυῖωται, οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοί, πλὴν τῶν Θεσπιέων καὶ τῶν Πλαταιέων. Ἐναντίον δὲ τούτων οἱ Ἑλληγες, ὅσοι ἀνέλαβον τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Βαρβάρων, ἔκαμον τὸν ἔξης ὄρκον.

Πάντες ἔκεινοι, οἵτινες Ἑλληγες ὄντες παρεδόθησαν χωρὶς νὰ ἀναγκασθῶσιν εἰς τὸν Πέρσην, ὅταν τὰ πράγματα ἀποδῶσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας εὐνοϊκά, θὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν, καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν. Εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Σπάρτην ὁ Πέρσης δὲν ἔπειψε κήρυκας πρὸς ζητησιν γῆς καὶ ὄδατος, διότι, διε πρότερον ὁ Δαρείος εἶχε ζητήσῃ παρ’ αὐτῶν τοιαῦτα, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἔρριψαν τοὺς ἀπεσταλμένους εἰς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι εἰς φρέαρ, κελεύοντες νὰ λάβωσιν ἐκεῖθεν γῆν καὶ ὄδωρ καὶ φέρωσι πρὸς τὸν βασιλέα. Αἰτά τοῦτο ὄμως ἐπιμωρήθησαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. Καὶ πῶς μὲν ἐπιμωρήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δὲν ἔτινερω νὰ εἴπω. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὄμως οὐδέποτε μετὰ τὸ συμβάν τοῦτο ἡδύναντο νὰ λάβωσι παρὰ τῶν Ταλμυδιαδῶν καλοὺς οἰωνούς. Τοῦτο δὲ θεωροῦντες μεγάλην συμφορὰν προεκήρυξαν, ἀν τῆθελέ τις ἔκουσίως νὰ ἀποθάνῃ πρὸς ἔξιλέωσιν τοῦ θεοῦ διὰ τὸ ἀδίκημα τὸ γενόμενον εἰς τοὺς κήρυκας τοῦ Δαρείου. Τόπε δύο Σπαρτιάται πρωτεύοντες καὶ κατὰ τὸ γένος καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον, ὁ Σπερθίας τοῦ Ἀναρίστου καὶ ὁ Βοῦλις τοῦ Νικολάου, προσέφερον ἔαυτοὺς ἔκουσίως, ἵνα ἀποθάνωσι πρὸς ἔξευμένισιν τοῦ θεοῦ. Ἐκίνησαν λοιπὸν ἐκ Σπάρτης καὶ ἐπορεύοντο εἰς τοὺς Μήδους ἵνα θανατωθῶσιν. Εἶναι δὲ ἡ τόλμη τῶν ἀνδρῶν τούτων καὶ οἱ λόγοι των ἀξιοθαύμαστοι. Φθάσαντες δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν, ἥλιον πρὸς τὸν Γόρανη, ὅστις ἦτο Πέρσης καὶ στρατηγὸς τῶν παραθαλασσίων χωρῶν τῆς Ἀσίας. Τούτους φιλοξενῶν ὁ Γόρανης ἤρκυτησεν. Ἀνδρεὶς Λακεδαιμόνιοι, διὰ τί δὲν θέλετε νὰ γίνητε φίλοι τοῦ βασιλέως; Δὲν βλέπετε, πῶς γνωρίζει ὁ Βασιλεὺς νὰ τιμᾷ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους; Λάβετε ἐμὲ ὡς παράστημα. Οὕτω καὶ σεῖς, ἐὰν παραδοθῆτε εἰς τὸν βασιλέα, θὰ φαντάσητε ὅτι εἰσθε ἀνδρεῖς καλοὶ καὶ γενναῖοι, καὶ ἔκαστος ὅμων θὰ

γίνη ἡ γεμῶν χάρας Ἑλληνικῆς, τὴν ὅποιαν θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν
ὁ βασιλεὺς.

Πρὸς ταῦτα ἔκεινοι ἀπεκρίθησαν·

"Ὕδρονες, συμβουλεύεις ἡμᾶς, χωρὶς νὰ γνωρίζῃς ἐπίστης καὶ
τὰ δύο πράγματα, περὶ τῶν ὅποιων ἄμιλεῖς διότι περὶ μὲν τοῦ
ἐνὸς συμβουλεύεις ἐκ πείρας, τοῦ ἄλλου ὅμως οὐδεμίαν πείραν ἔ-
χεις. Καὶ τί ἔστι μὲν δουλεία ἡξεύρεις, ἐλευθερίαν ὅμως ἀκόμη
ὅποια εἶναι, γλυκεῖα ἡ σχῆ, δὲν ἐγνώρισες. Διότι, ἂν ἐγκλώριζες
αὐτήν, θὰ συνεδουλεύεις νὰ πολεμῶμεν περὶ αὐτῆς σχῆ μόνον μὲ
δόρατα, ἀλλὰ καὶ μὲ πελέκεις.

"Ἄφ' οὐ δὲ εἶπον ταῦτα πρὸς τὸν Ὅδαρνη, ἀπῆλθον εἰς τὰ
Σοῦσα καὶ παρουσιάσθησαν πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ πρῶτον μὲν
οἱ δορυφόροι διέταξαν αὐτοὺς νὰ προσπέσωσιν εἰς τὸν βασιλέα
καὶ νὰ προσκυνήσωσιν αὐτόν. Ἀλλ' οἱ Σπαρτιάται ἡρνήθησαν,
λέγοντες ὅτι τοῦτο δὲν πράττουσι καὶ ἀν πρόκηται νὰ πέσῃ ἡ
κεφαλή των, διότι δὲν συνηθίζομεν, εἶπον, νὰ προσκυνῶμεν ἀν
θρώπους, οὐδὲ ἥλθομεν ἐδῶ διὰ τοῦτο. Ἄφ' οὐ δὲ ἀπεποιήθησαν
τοῦτο, εἶπον ἔπειτα πρὸς τὸν βασιλέα τὰ ἔξης·

"Ο βασιλεὺς τῶν Μήδων, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπειμψαν ἡμᾶς
ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτη θαντωθέντων κηρύκων, ὅπως ἀποτίσωμεν
τὴν ποινὴν ἔκεινων. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Εέρεζης πρὸς ταῦτα ἀπεκρί-
θη ὅτι αὐτὸς δὲν θέλει νὰ φανῇ ὅμοιος πρὸς τοὺς Λακεδαιμονί-
ους, οἵτινες ἐφόνευσταν τοὺς κηρύκας, καταπατήσαντες οὕτω
τοὺς νόμους, τοὺς ὅποιους πάντες οἱ ἀνθρώποι σέβονται, οὐδὲ θὰ
πράξῃ ὅτι αὐτὸς κατακρίνει πραττόμενον ὑπὸ τῶν ἀλλῶν. Καὶ
οὐτως οἱ Σπαρτιάται οὗτοι ἐσώθησαν καὶ ἐπέστρεψαν ἀβλαβεῖς
εἰς Σπάρτην. Ο θεὸς ὅμως ἐτιμώρησε τοὺς Σπαρτιάτας κατό-
πιν μετὰ πολλὰ ἔτη· διότι καὶ τούτων δύο πρέσβεις συλληφθέν-
τες ἐγ Βισάνθη (Ραιδεστῷ) τοῦ Ἑλλησπόντου παρεδόθησαν εἰς
τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐθανατώθησαν.

102. Οἱ Ἀθηναῖοι σωτῆρες τῆς Ἑλλάδος.

"Η ἐκστρατεία αὕτη τοῦ Ἑέρεου ἐγένετο δινόματι μὲν κατὰ
τῶν Ἀθηνῶν, πράγματι ὅμως καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ταῦτα
εἴγον πρὸ πολλοῦ μάθη οἱ "Ἑλληνες, ἀλλὰ δὲν εἴχον πάντες τὴν

αὐτὴν γηώμαρην. Καὶ ὅσοι μὲν ἔδωκαν εἰς τὸν Πέρσην γῆν καὶ ὄ-
λωρ, δὲν ἐφοβοῦντο, πιστεύοντες ὅτι δὲν θὰ πάθωσι κακόν τι ὅποι
τοῦ βαρβάρου· ὅσοι δὲν δύμας δὲν ἔδωκαν, ἡσαν εἰς μεγάλην ἀνησυ-
χίαν, διότι ἔβλεπον ὅτι καὶ πλοῖα δὲν ἡσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀ-
νάγογα πρὸς τὰ τῶν ἐγθύρων, καὶ οἱ περισσότεροι τῶν Ἑλλήνων
δὲν εἶχον προσύμμιαν νὰ ἑλθωσιν εἰς πόλεμον, ἐκλιναν δὲ μᾶλλον
νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τοὺς Μῆδους. Εἰς τοιαύτην θέσιν ὅντων τῶν
πραγμάτων, οἱ Ἀθηναῖοι, ὅφείλομεν ἀνευ φύσου νὰ ὁμολογήσω-
μεν τοῦτο, ἐφάνησαν σωτῆρες τῆς Ἑλλάδος. Διότι, ἂν οἱ Ἀθη-
ναῖοι φοβηθέντες τὸν ἀπικείμενον κίνδυνον, ἀφίνον τὴν γῆραν
τῶν καὶ ἔφευγον ἢ μένοντες παρεδίδοντο εἰς τὸν Εέρενην, οὐδεὶς
ῆθελε πειραθῆ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν βασιλέα κατὰ θάλασσαν.
Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσον πολλὰ τείχη καὶ ἀν ἀνηγγείροντο ὅποι τῶν
Πελοποννησίων εἰς τὸν Ἰσθμόν, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀποκρούσω-
σι τὸν βάρβαρον κατὰ ἔηράν, ὅστις διὰ τοῦ στόλου θὰ ἐκυρίευε
τὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου καὶ θὰ ἡγάγκαζεν αὐτοὺς νὰ ὑ-
ποταχθῶσι. Καὶ τέλος ἐν ἐκ τῶν δύο θὰ ἐγίνετο, ἢ θὰ ἐμάχοντο
οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ θὰ ἀπέμνησκον γενναίως, ἢ βλέποντες τοὺς
ἄλλους Ἑλληνας μηδίζοντας θὰ ἤρχοντο εἰς συμβιβασμὸν πρὸς
τὸν Εέρενην. "Ωστε εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἡ Ἑλλὰς θὰ
ὑπεντάσσετο εἰς τοὺς Πέρσας. Οὐδὲ δύναμαι νὰ ἐννοήσω, ποίαν
ἀφέλειαν ἡδύναντο νὰ παράσχωσιν αὐτοῖς τὰ τείχη, τὰ ὅποια ἥ-
ττελον ἐγερθῆ εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἦτα κύριος τῆς θα-
λάσσης. Τώρα λοιπόν, ὅστις εἴπη ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐγένοντο σω-
τῆρες τῆς Ἑλλάδος, λέγει τὴν ἀλήθειαν, διότι, ὅπου οὗτοι ἥ-
ττελον στραφῆ, ἐνταῦθα θὰ ἐκλινεν ἢ πλάστιγξ. Προτιμήσαντες
ὅμως τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος ἐθάρρυναν πάντας τοὺς Ἑλ-
ληνας, ὅσοι δὲν εἶχον μηδίσῃ καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ ἐξε-
διώκαν τὸν Πέρσην. Οὐδὲ οἱ χρησμοὶ οἱ φοβεροὶ οἱ ἐλθόντες ἐκ
Δελφῶν ἔπειταν αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ
μείναντες ἀνεδέχθησαν τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα.

103. Ὁ χρησμὸς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐπήργετο κατὰ τῶν Ἀθηναίων ὁ Εέρενης
μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ καὶ στόλου, ἔστειλαν οὗτοι εἰς Δελ-

φοὺς θεοπρόπους. νὰ συμβουλευθῶσι τὸ μαντεῖον, τί νὰ πράξων πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως. Φθάσαντες δὲ οἱ θεοπρόποι εἰς Δελφούς, εἰσῆλθον εἰς τὸ ιερὸν τέμενος καὶ ἔξετέλεσαν πάντα τὴν θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα, ώς ἡτο ἡ τάξις. Κατόπιν δὲ εἰσεγχώρησαν καὶ εἰς τὸ ἀδυτον, ὅπου ἡτο ἡ ιέρεια. Τούτους, ως εἶ δεν ἡ Ηὐθία, ἐφώνησε ταῦτα.

Δυστυχεῖ! τί κάθησθε; καταλίπετε τὰς οικίας σας, καταλίπετε τὴν κυκλοτερὲς ἔχουσαν τεῖχος πόλιν σας καὶ φύγετε εἰς τὰ ὄκρα τῆς γῆς· διότι οὔτε ἡ κεφαλὴ μένει πλέον στερεούτε τὸ σῶμα, οὔτε ὑποκάτω οἱ πόδες, οὔτε αἱ χεῖρες, οὔτε τὶ τῆς μέστης σώζεται, ἀλλὰ φθείρονται ὅλα, διότι κατερειπόνει αὐτὸ τὸ πῦρ καὶ ὁ ὄξες "Αρης, ὁ δηγῶν Ἀσιανὸν ἄρμα. Θὰ καταστρέψῃ καὶ πολλὰ ὅλα πυργώματα καὶ ὅχι μόνον τὸ ιδικόν σας Πολλοὺς δὲ ναοὺς τῶν ἀθανάτων, οἵτινες τώρα ίστανται ὅρθιο περιτρεύμενοι ὑπὸ ἰδρῶτος καὶ κλονιζόμενοι ὑπὸ φόνου, Θὰ δώσῃ εἰς τὸ ὄρμητικὸν πῦρ. "Αγωθεν δὲ τῆς δροφῆς αὐτῶν ῥέει αἷμα προδηλοῦν ἀναποφεύκτους συμφοράς. 'Αλλ' ἀναγκωρήσατε ἐκ τούτου καὶ ὑποκύψατε εἰς τὴν συμφοράν σας.

'Ως δ' ἤκουσαν οἱ θεοπρόποι τῶν Ἀθηναίων ταῦτα, κατελήφθησαν ὑπὸ βαθυτάτης θλίψεως διὰ τὴν συμφορὰν τῆς πατρίδος καὶ ἔξηλθον τοῦ ἀδύτου ἀπέλπιδες καὶ ἀπαρηγόρητοι. Τότε συνεβούλευσεν αὐτοὺς ὁ Τίμων ὁ Λοκρός, εἰς τῶν ἐπιστημοστάτων Δελφῶν, νὰ λάβωσι κλάδον ἐλαίας εἰς τὰς χεῖρας καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ ἀδυτον πάλιν ώς ίκέται καὶ νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἄλλον χρησμόν. Καὶ εὐθὺς ἔξετέλεσαν τὴν συμβουλὴν ταῦτην οἱ θεοπρόποι. "Ελαθον κλάδον ἐλαίας καὶ ώς ίκέται εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὸ ἀδυτον πρὸ τῆς ιερείας καὶ εἶπον·

Γενοῦ Ἰλεως ἡμῖν, ὃ δέσποτα, οἵτινες ἐμφανιζόμεθα ἐνώπιόν σου ώς ίκέται καὶ δὸς ἡμῖν περὶ τῆς πατρίδος καλλίτερον χρησμόν. "Αλλως δὲν θὰ ἔξελθωμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλὰ θὰ μείνωμεν ἐνταῦθα, μέχρις οὗ ἀποθάνωμεν.

Πρὸς ταῦτα εἶπε τότε ἡ Ηὐθία·

"Η Παλλὰς δὲν δύναται νὰ ἔξιλεῖσῃ τὸν Ὄλύμπιον Δία, ὃν ίκετεύει διὰ πολλῶν λόγων καὶ φρονύμων συμβουλῶν. Εἰς σὲ δὲ λέγω πάλιν τὸν λόγον τοῦτον στερεὸν ώς ὁ ἀδάμας. Ἔνθη πάντα τὰ ἄλλα μέρη κυριεύονται, ὅσα ὑπάρχουσι μεταξὺ τοῦ ἔρους τοῦ

Κέκροπος καὶ τῶν κοιλάδων τοῦ Κιθαιρώνος, ὁ παντεπόπτης Ζεὺς ἐπιτρέπει εἰς τὴν Τριτογενῆ νὰ μένῃ ἀπόρθητον μόνον τὸ ξύλινον τείχος, τὸ ὅποιον θὰ ὠφελήσῃ καὶ σὲ καὶ τὰ τέκνα σου. Μηδὲ νὰ περιμένῃς ἥσυχος τὸ ῥιπικὸν καὶ τὸν πεζὸν στρατόν, ὅστις ἔρχεται ἐκ τῆς ἡπείρου, ἀλλ’ ὑποχώρησον στρέψας τὰ νῶτα. Θὰ ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς καὶ εἰς σὲ νὰ ἀντιστῆς. Σὺ δέ, ὃ θεία Σαλαμίς, θὰ ἀπολέσῃς τέκνα γυναικῶν, εἴτε ὅταν σκορπίζηται ὁ καρπὸς τῆς Δήμητρος, εἴτε καὶ ὅταν συνάγγηται.

Ταύτην δὲ τὴν ἀπόκρισιν λαβόντες οἱ θεοπόροι ἔφερον εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ οἱ μὲν πρεσβύτεροι ἐν Ἀθήναις ἔρμηνεύοντες τὸν χρησμὸν ἔλεγον ὅτι ξύλινον τείχος ὁ θεὸς ἐνοεῖ τὴν ἀκρόπολιν, ἥτις πάλαι ἦτο πεφραγμένη διὰ ξύλων, ἀλλοι ὅμως ἔλεγον ὅτι ὁ θεὸς ἐνόει μόνον τὰ πλοῖα καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμενον νὰ ἔξοπλίσωσιν αὐτὰ καὶ νὰ ἀφήσωσι πάντα τὰ ἄλλα. Ἀλλ’ ἡ γνώμη αὕτη ἀνετρέπετο ὑπὸ τῶν δύο τελευταίων στίχων τοῦ χρησμοῦ λέγοντος· Σὺ δέ, ὃ θεία Σαλαμίς, θὰ ἀπολέσῃς τέκνα γυναικῶν, τοὺς ὅποιους ἡρμήνευον ὅτι, ἀν ναυμαχήσωσι, θὰ νικηθῶσι περὶ τὴν Σαλαμῖνα. Ἐνῷ δὲ ὑπῆρχε τοιάυτη περὶ τὴν ἔρμηνείαν διχογνωμία, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ οὐίος τοῦ Νεοκλέους, ἀνὴρ νεωτερίᾳ ἀνυψωθεὶς εἰς τὰς πρώτας τάξεις, παρελθὼν εἰς τὸ μέσον εἶπεν ὅτι, ἀν οἱ δύο οὗτοι στίχοι ἀνεφέροντο τῷ ἀντὶ εἰς τοὺς Αθηναίους, δὲν θὰ είχον αὐτὸν τὸν γλυκὺν τύπον τῆς ἐκφράσεως, ἀλλὰ θὰ ἥρχιζον οὔτως. Σὺ δέ, ὃ δυστυχῆς Σαλαμίς, καὶ ὅτι Σὺ δέ, ὃ θεία Σαλαμίς, ἐὰν περὶ αὐτὴν ἔμελλον νὰ ἀπολεθῶσιν οἱ κάτοικοι τῆς γχώρας. Ἐπειδὴ δὲ προστεθῆται, ὃ θεία Σαλαμίς, εὐνόητον εἶναι ὅτι τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τοὺς πολεμίους οἵτινες ἐνταῦθα θὰ ἀπολεθῶσι. Καὶ διὰ τοῦτο συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ ἑτοιμασθῶσιν εἰς ναυμαχίαν, ἐπιμένων ὅτι τὰ πλοῖα ἵσαν τὸ ξύλινον τείχος τοῦ χρησμοῦ.

104. Ηροπορασκευαὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Θεμιστοκλέους ἐφάνη δριθοτέρα καὶ πρημιστέρα τῆς γνώμης τῶν ὄλλων, οἵτινες δὲν ἀφινον νὰ παρασκευασθῶσιν εἰς ναυμαχίαν, μηδὲ νὰ ἀντισταθῶσι καθόλου κατὰ τοῦ Πέρσου, ἀλλὰ νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Ἀττικὴν καὶ νὰ κα-

τοικήσωσιν εἰς ἄλλην χώραν. Ἀλλὰ καὶ ὅλοτε εἶχεν ἐγκριτικήν τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὄτε δηλαδὴ εἴχον εἰτέλθη εἰς κοινὸν ταμείον τῶν Ἀθηναίων πολλὰ χρήματα ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λασιθείου, τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ μοιρασθῶσιν εἰς καστον Ἀθηναίον ἀνὰ δέκα δραχμάς, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπειδή τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραιτήσωσι τὰ κέρδη ταῦτα ὑπὲρ τῆς πλεων καὶ διὰ τῶν χρημάτων τούτων νὰ κατασκευάσωσι διακοσια πλοῖα διὰ τὸν πόλεμον, ὃν εἴχον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας. Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας τοὺς Ἀθηναίους νὰ γίνωσι ναυτικοί. Καὶ δὲν ἐγένετο μὲν τῶν πλοίων πρὸ τὸν σκοπὸν ταῦτον χρῆσις, ἀλλὰ τόρα ὠφέλησαν πολὺ τὴν Ἑλλάδα. Ἀποφασίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι πανστρατιᾶς νὰ πολεμήσωσι, πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι πλοίοις ἐναυπήγησαν καὶ ἀλλὰ καὶ συμμάχους πανταχοῦ, ἔζητησαν. Ἀφ' οὐ δὲ συνηλθον οἱ Ἑλλήνες, ὅσοι εἴχον μεγάλα φρονήματα καὶ ἔξηγήθησαν πρὸς ἀλλούς, ὑπεσχέθησαν πάντες νὰ συμπράξωσι κατὰ τὸν προκείμενον, ἀλλὰ πρὸ πάντων νὰ πάυσωσι τὰς ἔχθρας καὶ τοὺς πρὸς αὐτοὺς πολέμους. Ἔπειτα νὰ στείλωσι κατάσκοπους εἰς Σάρδεις, ἔνθα ἔμαθον ὅτι διέτριβε τότε ὁ βασιλεύς, νὰ στείλωσι καὶ πρέσβεις ἀλλούς μὲν εἰς τὸ Ἀργος, ἵνα συνάψωσι συμμαχίας κατὰ τοῦ Πέρσου, ἀλλούς δὲ εἰς Κέρκυραν, ἀλλούς δὲ εἰς Κρήτην, ἀλλούς δὲ εἰς Σικελίαν πρὸς τὸν Γέλωνα, ἵνα παρακυνήσωσι πάντας νὰ μετάσχωσι τοῦ ἀγῶνος, ἀφ' οὐ δὲ κίνδυνος ἦταν διὰ πάντας ὁ αὐτός. Καὶ πάντα ταῦτα ἔξετελέσθησαν. Ἐλλότερες δὲ οἱ τρεῖς κατάσκοποι εἰς Σάρδεις συγελήφθησαν ἐκεῖ καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Τούτους δέ μως ὁ Ξέρξης δὲν ἀφῆκε νὰ θανατωθῶσιν, ἀλλὰ διέταξεν, ἀφ' οὐ περιαγάγωσι πρῶτον αὐτοὺς πανταχοῦ καὶ δεῖξωσι πάντα τὰ στρατεύματα καὶ τὰ πλοῖα, ἔπειτα νὰ ἀφήσωσιν αὐτοὺς ἐλευθέρους, ἐλπίζων ὅτι ταῦτα πάντα γνωστὰ γινόμενα εἰς τοὺς Ἐλλήνας ἥθελον φοβήσει αὐτοὺς καὶ ἀναγκάσῃ νὰ ὑποταγθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα ἀνευ πολέμου. Καὶ οὕτως οἱ κατάσκοποι οὗτοι, ἀφ' οὐ παρετήρησαν τὰ πάντα, ἀφέθησαν ἐλεύθεροι καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὃν τὴν συμμαχίαν ἔζητησαν οἱ Ἐλλήνες, εἶπον προθύμως ἐδέχοντο τοῦτο, ἐὰν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἥθελον νὰ κλείσωσι πρὸς αὐτοὺς τριακονταετῆ εἰρήνην καὶ παρεγχώρουν αὐτοῖς

ημισυ τῆς ἡγεμονίας πάντων τῶν συμμάχων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φρεσθευτὴς τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέκρουσε τὴν γνώμην ταύτην, Ἀργεῖοι ἡρηθῆσαν τὴν συμμαχίαν των. Λέγεται δὲ ὅτι οἱ Αργεῖοι εἰχον κλείσῃ προηγουμένως συνθήκην πρὸς τὸν Πέρσην, μείνωσιν ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ αὐδέτεροι, ἐζήτησαν δὲ τὰ ἀντέρω ἵνα εὔρωσι πρόφασιν καὶ μείνωσι ἡσυχοι. Ἔγὼ δὲ διηγοῦμαι τὰ πράγματα, ὡς ἤκουσα αὐτά, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ εἴηι μένοχρεωμένος καὶ νὰ πιστεύω αὐτὰ ὡς ἀληθῆ. Ἄλλα καὶ ἀληθῆ ἂν ἦσαν, ὅσα λέγονται περὶ τῶν Ἀργείων, δυστυχῶς ἐν τῷ Μηδικῷ πολέμῳ δὲν εἶναι οἱ Ἀργεῖοι μόνοι οἱ ἐγκληματήσαντες πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

ΙΟΣ. Άξιον περφέρειν τοῦ Ελέλωνος.

"Οτε δ' ἔφθασαν οἱ πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Συρακούσας πρὸς τὸν Γέλωνα, ὅστις ἦτο ἄρχων μεγάλου μέρους τῆς Σικελίας, ἐνεφανίσθηστον πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπον ταῦτα:

"Ἐπεμψάν ἡμᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σούτων σύμμαχοι, ἵνα σὲ παραλάβωμεν βοηθὸν κατὰ τοῦ Βαρύδρου· διότι ἀναμφιθόλως θὰ ἔμαθες καὶ σὺ τὸν ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος, τί μελετᾷ νὰ πράξῃ Πέρσης ἀνήρ, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, νὰ ὀδηγγήσῃ πάντα τὰ στρατεύματα τῆς Ἀσίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι ἐπέρχεται μόνον κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, πράγματι ὅμως σκοπὸν ἔχων νὰ ὑποτάξῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ δὲ σὺ ἔχεις μεγάλην δύναμιν καὶ είσαι ἄρχων σημαντικοῦ μέρους τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' οὗ ἄρχεις τῆς Σικελίας, γίνου καὶ σὺ ἐλευθερωτὴς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀγωνίσθητι καὶ σὺ κατὰ τῶν ἀλλών ἐλευθερωτῶν αὐτῆς. Διότι ἐνουμένη ὅλη ἡ Ἑλλὰς γίνεται μεγάλη δύναμις καὶ ίκανὴ νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς πολεμίους. Ἐὰν δόμως ἐξ ἡμῶν οἱ μὲν γίνωσι προσδόται τῆς πατρίδος, οἱ δὲ ἀρνηθῶσι τὴν βοήθειάν των, ὑπολειφθῆ δὲ ὅλην μέρος τῆς Ἑλλάδος τὸ ἔχον δρθὰ φρονήματα, τότε εἶναι μέτας κίνδυνος, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Διότι μὴ ἐλπίσῃς ὅτι, ἐάν νικήσῃ ἡμᾶς ὁ Πέρσης δὲν θὰ ἐπέλθῃ καὶ κατὰ σοῦ, ἀλλὰ νὰ φυλαχθῆς, πρὶν συμβῇ τοῦτο. Εἶναι δὲ φανερὸν ὅτι βοηθῶν ἡμᾶς ἀγωνίζεται ὑπὲρ σοῦ αὐτοῦ. Καὶ μία σκέψις δρθὴ περὶ ἐνὸς

πράγματος συνήθως ἔχει λαμπρὰ ἀποτελέσματα.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Γέλων.

"Ανδρες Ἑλληνες, ἀποθλέποντες πρὸς τὸ ιδιόν σας συμφέροντας ἐτολμήσατε νὰ ἔλθητε, ἵνα μὲ παρακινήσητε νὰ γίνωσιν μαχος ὑμῶν ἐναντίον τοῦ βαρβάρου. Σεῖς δμως, ὅτε ἔγρα, ἔχων πόλεμον πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, ἐζήτουν νὰ μὲ βοηθήσητε καὶ σᾶς προσέτρεπον νὰ ἐκδικήσωμεν τὸν φόνον τοῦ Δωριέως τοῦ Ἀλεξανδρίτου, ὅστις ἐθανατώθη εἰς τὴν Ἔγεσταν, ὑπεσχόμην δὲ νὰ σᾶς ἀνοίξω τοὺς λιμένας μου, εἰς τοὺς ὄποιους θὰ εὐρίσκεται μεγάλας ὡφελείας καὶ ἀναπαύσεις, οὔτε χάριν ἐμοῦ ἥθελήσατε νὰ μὲ βοηθήσητε, οὔτε διὰ νὰ ἐκδικήσητε τὸν φόνον τοῦ Δωριέως. "Ωστε ἡδύνατο ἡ γῷρα αὕτη, ἐὰν ἐξηρτάτο τὸ πρᾶγμα ἐξ ὑμῶν, νὰ διατελῇ ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τοῦ βαρβάρου. 'Αλλὰ τὸ πρᾶγμα ἀπέβη, ὅπως ἡθέλομεν ἡμεῖς καὶ ἔτι καλλίτερον. Τώρα δέ, ὅτε ἥλθε καὶ ἡ ιδικὴ σας σειρὰ νὰ ἔχητε πόλεμον, ἐνεθυμήθητε τὸν Γέλωνα. Ἔγὼ δμως, εἰ καὶ περιεφρονήθην ὑφ' ὑμῶν, δὲν θὰ δειχθῶ δμοιος εἰς τοῦτο, ἀλλ' εἴμαι ἔτοιμος νὰ σᾶς βοηθήσω καὶ νὰ σᾶς δώσω βοήθειαν μεγάλην, διακοσίας τριήρεις, δισμύριους ὀπλίτας, δισχιλίους ἵππους, δισχιλίους τοξότας, δισχιλίους σφενδονήτας καὶ δισχιλίους ἵππεis ἐλαφρῶς ὠπλισμένους. 'Αναδέχομαι δὲ πρὸς τούτους καὶ νὰ παρέχω εἰς δῖλον τὸν στρατὸν τῶν Ἐλλήνων τροφάς, ἐφ' ὃσον ἥθελε διαρκέσῃ ὁ πόλεμος. Ταῦτα δὲ πάντα ὑπόσχομαι νὰ ἐκτελέσω μὲ μόνον ὅρον νὰ γίνωσι ἀρχιστράτηγος τῶν Ἐλλήνων κατὰ τοῦ βαρβάρου. Μὲ ἀλλού συμφωνίαν οὔτε ἔγωδύναμαι νὰ ἔλθω οὔτε ἀλλούς νὰ πέμψω βοηθούς.

106. Λόγος πρεσβευτῶν περὶ ἡγεμονίας.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Γέλων. Ο δὲ Σύαγρος ἦν πρεσβευτὴς τῶν Σπαρτιατῶν ταῦτα ἀκούσας δὲν ἡδυνήθη νὰ ὑπομείνῃ καὶ εἶπε.

Βεβαίως μεγάλως θὰ στενάξῃ ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, ἐὰν μάθῃ ὅτι οἱ Σπαρτιάται ἔστερήθησαν τῆς ἡγεμονίας ὑπὸ τοῦ Γέλωνος καὶ τῶν Συρακουσίων. Τοῦτον τὸν λόγον, νὰ σοῦ παραδώσωμεν ἡμεῖς τὴν ἡγεμονίαν, μὴ ἀναφέρης πλέον. 'Αλλ' ἂν θέλης νὰ βοηθήσῃς τὴν Ἐλλάδα, ἤξευρε ὅτι θὰ είσαι ὑπὸ τὰς δικταγάς τῶν Λακεδαιμονίων. 'Εὰν δὲ δὲν ἐγκρίνῃς νὰ ἀρχιτελ-

έτει δὲν θέλομεν οὐδὲ τὴν βοήθειάν σου.

Ἵρὸς ταῦτα ἀποκρίθη ὁ Γέλων.

Σένε Σπαρτιάτα, αἱ οὔδεις συνήθιας διεγέρουσι τὸν θυμόν σου ἀνθρώπου. Σὺ δῆμος μὲν ὅλας τὰς οὐδεις, ἀς μετεχειρίσθης εἰς τὸν λόγον σου δὲν θὰ μὲ πείσῃς νὰ σοὶ ἀποκριθῶ καὶ ἐγὼ ἀπρεπῶς. Ἀλλ' ἀφ' οὗ σεῖς τόσον πολὺ ἐπιμένετε εἰς τὴν ἡγεμονίαν, φυσικὸν εἶναι νὰ ἐπιμένω καὶ ἐγὼ πολὺ περισσότερον, ὅστις εἶμαι ἡγεμὼν πολληπλασίας στρατιᾶς καὶ πλοίων πολὺ περισσότερων. Ἐπειδὴ δῆμος ὁ λόγος μου σᾶς ἐφάνη θαρύς, μετριάζομεν τὸν πρῶτον μας λόγον. Εἳναν μὲν θέλητε νὰ ἔχητε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, ἀς ἔχω ἐγὼ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ναυτικοῦ. ἐὰν δὲ πάλιν εὐχαριστηθῆτε νὰ εἰσθε σεῖς ἀρχηγοί τοῦ ναυτικοῦ, ἐγὼ γίνομαι ἀρχηγὸς τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ. Καὶ νομίζω τοι πρέπει νὰ ἀρκεσθῆτε εἰς τοῦτο ἡ νὰ ἀναχωρήσητε ἐστερημένοι συμμάχων τοιούτων.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Γέλων. Ὁ δὲ ἀπεσταλμένος τῶν Ἀθηναίων προλαβὼν τὸν τῶν Λακεδαιμονίων εἶπε τὰ ἔξης.

Ω θατὶλεū τῶν Συρακουσίων, οὐχὶ ἡγεμόνος, ἀλλὰ στρατιᾶς ἔχουσα ἀνάγκην ἡ Ἑλλὰς ἐπεμψεν ἡμᾶς πρὸς σέ. Σὺ δὲ φαίνεσαι ὅτι θὰ στείλης στρατεύματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀν θὰ γίνης ἀρχιστράτηγος αὐτῆς, καὶ σκέπτεσαι, πῶς νὰ κατορθώσῃς τοῦτο. Καὶ ἐν δοσῷ μὲν ἔξήτεις νὰ γίνης ἀρχιστράτηγος δόλου τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ήμεις οἱ Ἀθηναῖοι ἡρκαύμεθα νὰ σιωπῶμεν, δεέδαιοι ὅτες ὅτι ὁ Λάκων ἦτο ἵκανὸς νὰ ἀπολογηθῇ ὑπὲρ ἀμφοτέρων. Ἐπειδὴ δῆμος ἀποτυχὼν τούτου ζητεῖς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ναυτικοῦ, ἡ γνώμη ἡμῶν εἶναι αὕτη. Καὶ ἐὰν ἡ Λάκων δώσῃ αὐτήν, ήμεις δῆμος οὐδέποτε θέλομεν ἐπιτρέψῃ τοῦτο, διότι ἀνήκει εἰς ήμᾶς, ἐὰν δὲν θελήσωσιν αὐτήν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Καὶ ἀν αὐτοὶ θελήσωσι νὰ ἔχωσι τὴν ἡγεμονίαν, δὲν ἀντιτελομεν, εἰς οὐδένα δῆμος ἄλλον παραχωροῦμεν ταύτην· διότι τότε εἰς οὐδὲν θὰ μᾶς ὠφέλουν τόσα πλοῖα, τὰ ὅποια ἔχομεν, ἐὰν παραχωρήσωμεν τὴν ἡγεμονίαν εἰς τοὺς Συρακουσίους ήμεις οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες συγκροτοῦμεν ἔθνος ἀρχαιότατον καὶ εἴμεθα οἱ μόνοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες δὲν ἐγίναμεν μετανάσται. Ταῦτα λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν νὰ προσθάλωμεν οὐδένα.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Γέλων.

Ξένες Ἀθηναῖς, ύμεις φαίνεται ὅτι ἔχετε τοὺς ἄρχοντας, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχητε τοὺς ἀρχομένους. Ἄφ' οὖτοι πόλεις θέλετε νὰ ἔχετε τὸ πᾶν καὶ δὲν ὑποχωρεῖτε εἰς οὐδέν, σπεύσατε νὰ ἐπανέλθητε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀναγγείλητε ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ της ἀφηρέθη τὸ ἔαρ. "Εαρ δὲ λέγων ἐνόει ἐνταῦθα τὸν στρατὸν τους στις ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ὁ κάλλιστος στρατὸς τῶν Ἑλλήνων. ὃ τὸ ἔαρ εἶναι τὸ κάλλιστον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ.

107. Διαγωγὴ Κερκυραίων καὶ Κρητῶν.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων ἐπανῆλθον ἀπρακτοί, ὃ δὲ Γέλων· φοβούμενος, μὴ ὁ βάρβαρος νικήσας τοὺς Ἑλληνας ἐπέλθῃ ἔπειτα κατ' αὐτοῦ, ἔστειλεν ἄνθρωπον πιστὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Κφον Κάδμον μὲν χρήματα πολλὰ, παραγγείλας εἰς αὐτὸν, ἀν νικήσῃ ὁ βάρβαρος, νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν χρήματα, εἰ δὲ μή, νὰ φέρῃ ταῦτα πάλιν ὡπίσω. Καὶ τῷ ὄντι ὁ Κάδμος ἴδων τοὺς Ἑλληνας νικῶντας ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, κομίζων πρὸς τὸν Γέλωνα τὰ χρήματα. Λέγουσι δὲ οἱ κάτοικοι τῆς Σικελίας ὅτι ἡ Γέλων θὰ ἰσοήθει τοὺς Ἑλληνας, τιθέμενος ἀκόμη, καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Λακεδαιμονίων, ἀν δὲν συνέπιπτε τότε περιπλακῇ εἰς πόλεμον πρὸς τὸν Ἀμίλκαν, τὸν βασιλέα τῶν Καρχηδονίων, στις ἡγουμενος τριάκοντα μυριάδων στρατοῦ ἐπ Φοινίκων, Λιβύων καὶ Ιεράρων συγκειμένου, εξεστράτευσε κατὰ τοῦ Γέλωνος, ἡστίθη ὅμως παρὰ τὴν Ἰμέραν ὑπὸ τοῦ Γέλωνος, κατὰ τὴν ἡμέραν τὴν αὐτὴν τῆς νίκης τῆς Σαλαμίνος. Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς Σικελίας ἤλθον εἰς Κέρκυραν, ἔνθα παρέστησαν τὸν κίνδυνον τὸν ἐπικείμενον εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ στείλωσι βοήθειαν. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ἀναγνωρίζοντες τὸν κίνδυνον προθύμως εἶπον θὰ στείλωσι βοήθειαν. Ἄλλ' ὅτε ἐπέστη ἡ στιγμὴ νὰ ἐκπέμψωσι βοηθείαν, σκεπτόμενοι ἀλλα, ἔξωπλισαν ἔξηκοντα πλοῖα καὶ ἀπέπλευσαν. Προσεγγίσαντες δὲ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐχρονοτρίβουν περὶ τὴν Πύλον καὶ τὸ Ταίναρον, ἵνα γίνη ὁ πόλεμος καὶ ἴδωσιν, ποιος θὰ νικήσωσι. Καὶ ἀν μὲν ἐνίκα ὁ Πέρσης, ὅπερ μάλιστα ἥλπιζον, τότε εἶχον σκοπὸν γὰρ προσέλθωσι πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ εἰπωσιν ὅτι εἰ καὶ εἶχον πολλὰ πλοῖα, ἐν τούτοις δὲν ἥθελησαν νὰ συνταχθῆ-

σι μὲ τοὺς ἄλλους "Ελληνας καὶ νὰ παλεμήσωσι αὐτὸν· ἐὰν δὲ ἑνίκων οἱ "Ελληνες, τότε παλιν θὰ ἔλεγον πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἐξώπλισαν μάλιστα ἐξήκοντα πλοῖα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐναντίοι ἀνεμοὶ ἐκόπλισαν αὐτοὺς νὰ ὑπερβῶσι τὴν Μαλέαν ἄκραν. "Ωστε δὲ αὐτὸν τὸν λόγον δὲν ἐφθασαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα νὰ ναυμαχήσωσιν ἔχοντες σάλιους σκοπούς. Καὶ σύντοτε αὐτὴν τὴν γλῶσσαν μετεχειρίσθησαν πρὸς τοὺς "Ελληνας καὶ ἡπάτησαν αὐτούς. Οἱ δὲ Κρήτες παρακαλούμενοι καὶ οὗτοι νὰ συμμετάσχωσι τοῦ ἀγῶνος ἡρούμησαν, διότι ἡ Ηὐθία, ἡν ἡρώτησαν, ἀπέντρεψεν αὐτούς νὰ βοηθήσωσι τοὺς "Ελληνας.

108. Τέμπη καὶ Θερμοπύλαι.

Οἱ δὲ Θεσσαλοί, ὡς ἔμαθον ὅτι ὁ Πέρσης μέλλει τάχιστα νὰ διαβῇ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὸν Ἰσθμόν, ὅπου ἡσαν συνηθροισμένοι ἀντιπρόσωποι ἐξ ὅλων τῶν φιλελευθέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Ἐνταῦθα δὲ ἐλθόντες εἶπον·

"Ἄνδρες "Ελληνες, πρέπει νὰ φυλάξωμεν τὸ στενὸν τῶν Τεμπῶν διὰ νὰ σώσωμεν τὴν Θεσσαλίαν καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἡδεῖς εἴμενα πρόσθυμοι νὰ φυλάξωμεν τὰ Τέμπη, ἀλλὰ πρέπει καὶ τοῖς νὰ μᾶς βοηθήσῃτε μὲ πολὺν στρατόν. Διότι, ἐὰν δὲν μᾶς βοηθήσῃτε, μάλιστε ὅτι θὰ ἐλθωμεν εἰς συμβιβασμὸν μὲ τὸν Πέρσην· διότι δὲν πρέπει ἡμεῖς νὰ ἀπολεσθῶμεν, προκινόντες ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος ἀνευ βοηθείας. Ἐὰν δὲν μᾶς βοηθήσετε, δι' οὐδενὸς μέσου θὰ δυνηθῆτε νὰ μᾶς ἀναγκάσῃτε νὰ μέρωμεν μεθ' ὑμῶν· διότι οὐδεμία ἀνάγκη είναι μεγαλειτέρα τῆς δύναμίας, καὶ ἡμεῖς θὰ προσπαθήσωμεν νὰ εὕρωμεν μόνοι τὴν ωτηρίαν μας.

Ταῦτα εἶπον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ "Ελληνες ἀκούσαντες ταῦτα ἀπεράστισαν νὰ στείλωσι διὰ θαλάσσης πεζὸν στρατὸν διὰ νὰ υλάξῃ τὸ στενόν. Ἀφ' οὗ δὲ συνήχθη ὁ στρατός, ἐπλευσε διὰ οὓς Εὐρίπου καὶ φθάσας εἰς τὸν Ἀλον (Ἀλμυρὸν) τῆς Φθιώτιδος, ἀφῆκεν ἐνταῦθα τὰ πλοῖα καὶ ἐπορεύθη εἰς τὰ Τέμπη ὅπου στρατοπέδευσαν ἐν ὅλῳ δέκα χιλιάδες ὀπλιτῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἀλλοὶ οἱ ἵππεις οἱ Θεσσαλοί. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐγκατέλιπον τὸ τενὸν τοῦτο ὑπακούσαντες εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Βασιλέως

τῶν Μακεδόνων Ἀλεξάνδρου, διτις εὔνους πρὸς αὐτοὺς δεικνύμενος εἶπε νὰ φύγωσιν, ἵνα μὴ καταπατηθῶσιν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἔχθρῶν. Ἐγὼ νομίζω δὲ τι ἔφυγον πεισθέντες δὲ τὸ ἄνωφελὲς νὰ μείνωσιν ἐκεῖ, διότι ἔμαθον δὲ τὸ ὑπῆρχε καὶ ἀλληλεισθεῖσις τὴν Θεσσαλίαν κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίαν διὰ τῶν Περραΐῶν, διὰ τῆς ὁποίας μάλιστα καὶ εἰσέβαλεν ἐν στρατὸς τοῦ Ἑρέζου. Ἄφ' οὖ δὲ ἔφυγον οἱ Ἕλληνες, οἱ Θεσσαλοὶ τότε ἄνευ ἐπιφύλαξεώς ἐμήδισαν.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπανελθόντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν συνεσκέψθησαν, ποῦ ἔπρεπεν ἥδη νὰ πολεμήσωσιν. Ἡ δὲ νικῶσα γνώμη ἦταν νὰ φυλάξωσι τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, τὸ ὅποιον ἦτο καὶ στενότερον τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ πλησιέστερον εἰς τὴν χώραν των Τὴν δὲ ἀτραπόν, δι' ἣς ἀπώλοντο οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀγωγισθέντες Ἕλληνες, οὓδε ἥξευρον δὲ τὸν ὑπῆρχεν, ἔμαθον δὲ τοῦτο ἀπὸ τοὺς Τραχινίους, ὅτε ἥλθον εἰς τὰς Θερμοπύλας. Καὶ ὁ μὲν περὶ στρατὸς ἔμελλε νὰ καταλάβῃ τὸ στενὸν τοῦτο, τὸ δὲ ναυτικὸν νὰ πλεύσῃ εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Ἰστιαίωτιδος χώρας. Εἶναι δὲ καὶ αἱ Θερμοπύλαι καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον τόσον πλησίον ἀλλήλων, ὡστε εὐκόλως ἥδουντο ὁ εἰς στρατὸς νὰ ἔγῃ εἰδῆσεις περὶ τοῦ ἀλλοῦ. Εἶναι δὲ καὶ οἱ δύο οὗτοι τόποι ὡς ἔξης. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Θερμικοῦ πελάγους ὃν πλάτυ κατ' ὀλίγον στενεύει καὶ σχηματίζει τὸν μεταξὺ τῆς νήσου Σκιάθου καὶ τῆς ἡπείρου τῆς Μαγνησίας πόρον. Ἡ δὲ εἰσόδος εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Τραχινὸς εἶναι λίαν στενή, τὸ δὲ στενότερον μέρος τῆς ὁδοῦ ταύτης εἶναι αἱ Θερμοπύλαι, μάλιστα τὸ πρὸς τοὺς Ἀλπικοὺς καὶ τὸν Φοίνικα ποταμὸν πλησίον τῆς πόλεως Ἀνθηλῆς μέρος, ἐνθα κωρεῖ μία μόνον ἄμαξα νὰ διέλθῃ. Καὶ τὸ μὲν πρὸς δυσμάς μέρος τῶν Θερμοπυλῶν εἶναι ὅπος ὑψηλόν, ἀβάτον καὶ κρημνῶδες, ἐκτενόμενον μέχρι τῆς Οἰτηνῆς τὸ δὲ πρὸς ἀνατολὰς εἶναι θάλασσα καὶ τενάγη. Ἐνταῦθα ὑπὲρ γουσι καὶ θερμὸς λουτρά, τὰ δόποια οἱ ἐπιγάριοι καλοῦσι Χύτρους καὶ βωμὸς τοῦ Ἡρακλέους. Ἡ δίοδος αὕτη κλείεται διὰ τείχους ἐνθα ὑπῆρχον πάλαι καὶ πύλαι. Ἡτο δὲ τὸ τείχος τοῦτο ἀργαίον καὶ τὸ μέρος ἐνταῦθα εἶχε πέση ὑπὸ τοῦ χρόνου. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἀνοικοδομήσωσι τοῦτο καὶ ἐνταῦθα νὰ ἀποκρύψωσιν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. Πλησιέστατα

τῆς ἔδου ταύτης ὑπάρχει κῶμη, τὸ ὄνομα Ἀλπηνοί. Ἐκ ταύτης δὲ ἐσκέπτοντο οἱ Ἑλληνες νὰ λαμβάνωσι τὰς τροφάς των. Οἱ χωροὶ οὗτοι ἐφαίνοντο ὅτι ἡσαν χρήσιμοι εἰς τοὺς Ἑληνας, διότι ὁ ἐγθύρος ἡδύνατο ἐνταῦθα ἔνεκα τοῦ στενοῦ ἐλάχιστον πλῆθος νὰ ἀντιτάξῃ. Ως δὲ ἔμαθον ὅτι δὲ οἱ Σέρεζης εὑρίσκετο εἰς τὴν Πιερίαν, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ μετέβησαν ἄλλοι μὲν διὰ Ἔγρας εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἄλλοι δὲ διὰ Θαλάσσης εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον.

109. Ναυαγέα Ηερσικοῦ επόλου.

Ο δὲ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Ξέρξου κινήσας ἐκ τῆς Θέρμης ἐπέπεσε μὲ δέκα ταχυπλοώτατα πλοῖα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ κατὰ τριῶν πλοίων ἐλληνικῶν, τὰ ὥποια ἐστάθμευσον ἐν ταῦθα ως πρόσκοποι. Ἰσαν δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα τὸ μὲν ἐν Τροιζήνιον, τὸ δὲ ἄλλο Αἰγινητικὸν καὶ τὸ τρίτον Ἀττικόν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῶν τριῶν τούτων πλοίων, ως εἶδον τὰ πλοῖα τῶν Βαρβάρων, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Άλλὰ τὸ Τροιζήνιον διάλεκτες συνέλαθοι οἱ βάρβαροι. Κύριοι δὲ τούτου γενόμενοι ἐσφαξαν τὸν ὀραιότατον τῶν μαχητῶν ως ἀπαρχὴν εἰς τὸν Θεόν, διδηγήσαντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς πρώτας τοῦ πλοίου. Ἐκαλεῖτο δὲ οὗτος Λέων. Ἰσως δὲ νὰ συνετέλεσε καὶ τὸ ὄνομα εἰς τοῦτο. Τὸ δὲ Αἰγινητικὸν πλοίον ἀντέστη ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἡρωϊσμὸν δὲ ἔδειξε μέγαν ὃ ἐν αὐτῷ Ἐλλην Πυθέας. Οὗτος δέ, καὶ ὅτε ἐκυριεύθη ἡ ναῦς, ἐξηκολούθει μαχόμενος, μέγιος οὐ κατεκρεουργήθη. Ἐπειδὴ δὲ πεσὼν δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ᾽ ἀνέπνεεν εἰσέτι, οἱ Ηέρσαι, οἵτινες ἦσαν εἰς τὰ πλοῖα, θαυμάσαντες τὴν ἀνδρείαν του ἐφίλατμάθησαν νὰ τὸν σώσωσιν, ιατρεύοντες τὰς πληγάς του μὲ σμύρναν καὶ δένοντες αὐτὰς μὲ λωρίδας ἐκ λευκοῦ βαμβακεροῦ πανίου. Ἐπιστρέψαντες δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσον αὐτὸν ὡς ὃν ἔκτακτον εἰς δῆλον τὸν στρατὸν καὶ ἐτίμων αὐτὸν μεγάλως, ἐνῷ τοὺς ὄλλους, οὓς συνέλαθον, μετεχειρίζοντο ως ἀνδράποδα. Τὸ δὲ τρίτον τῶν πλοίων, τὸ ὥποιον ἐκυβέρνα οὐ Φόρμος διΑθηναῖος, φεῦγον ἐξοκέλλει εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ. Καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐγένοντο κύριοι οἱ βάρβαροι, ὅχι δύως καὶ τῶν ἀνδρῶν· διότι οὗτοι, εὐθὺς ως ἡ ναῦς προσέκρουσεν εἰς τὴν ἔη-

φάν, πηδήσαντες ἔξω ἔφυγον διὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ ἔφθασαν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Οἱ δὲ Ἑλληνες, οἱ ἐστρατοπεδευμένοι παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον μαθόντες ταῦτα διὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου ἐφοβήθησαν καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμίσιου μεθωρμίσθησαν εἰς Χαλκίδα, διὸ νὰ φυλάξωσι τὸν Εὔριπον, θέσαντες εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς Εύβοιας μέρη ἡμεροσκόπους. Τὰ δὲ πλοῖα τῶν Βαρβάρων ἐνδέκα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ξέρξου ἐκίνησαν ἐκ Θέρμης καὶ πλέοντα προσήγισαν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Κασθαναίας καὶ τῆς Σητπιάδος ἀκτῆς μέρος, ἵνα διανυκτερεύσωσι. Καὶ ἐνῷ τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς καὶ τὴν νύκτα ἦτο γαλήνη, αἴφνης κατὰ τὸν ὄρθρον ἐνέπεσε τρικυμία μεγάλη καὶ ἀνεμος σφεδρὸς ἀπηλιώτης, ἐν οἱ περὶ τοὺς τόπους τούτους κατοικοῦντες καλοῦσιν Ἑλλησποντίαν. Τόση δὲ συμφορὰ ἐγένετο εἰς τοὺς Βαρβάρους, ὥστε ἐπνίγησαν κατ' ἐλάχιστον ἀριθμὸν τετρακόσια πλοῖα καὶ ἄνθρωποι ἀναρίθμητοι καὶ μέγα πλῆθος πραγμάτων. Μέγα δὲ ἦτο καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολεσθέντων σιταγωγῶν πλοίων. Διήρκεσε δὲ ἡ τρικυμία αὕτη τρεῖς ὅλη ἡλήσους ἡμέρας. Οἱ δὲ ἡμεροσκόποι τῶν Ἑλλήνων καταβάντες ἐκ τῶν ὁρέων τῆς Εύβοιας ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα. Οἱ δὲ Ἑλληνες ἀκούσαντες ταῦτα ηὐχαρίστησαν τὸν Ποσειδῶνα, εἰς δὲ τὸν Βορρᾶν μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἤγειραν νάὸν πληστὸν τοῦ ποταμοῦ Ἰλισσοῦ εὐγνωμονοῦντες διὰ τοῦτο. Ἀπεφάσαν δὲ μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην τῶν Βαρβάρων νὰ ἐπανέκθωσι πάλιν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐλπίζοντες διτὶ ὀλίγα ἐκεὶ θὰ εὑρωσιν ἐχθρικὰ πλοῖα. Οἱ δὲ Βάρβαροι, ἀφ' οὗ ἐκόπασεν ὁ ἀνεμος καὶ ἐπαυσεν ἡ τρικυμία, ἐλκύσαντες τὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν ἐπλεον παρὰ τὴν ἥπειρον, κάμψαντες δὲ τὴν ἄκραν τῆς Μαγνησίας προσωριμίσθησαν εἰς τὸν ὄρμον τῶν Ἀφετῶν. Ἀλλὰ δεκαπέντε ἐκ τῶν πλοίων τῶν Βαρβάρων, τὰ ὅποια ἔτυχε νὰ ἀναγυρήσωσι βραδύτερον τῶν ἄλλων, πλέοντα εἶδον τὰ παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον πλοῖα τῶν Ἑλλήνων. Ἐκλαβόντα δὲ ταῦτα ὡς τὰ λοιπά των διηυθύνθησαν ἐκεῖ καὶ συνελήφθησαν πάντα. Τοὺς δὲ αἰχμαλώτους, ἀφ' οὗ ἔμαθον παρ' αὐτῶν ὅσα ἥθελον περὶ τοῦ Ξέρξου, ἔστειλαν δεδεμένους εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου.

110. Οι Ἑλληνες ἐν Θερμοπύλαις.

Καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τῶν βαρβάρων πλὴν τῶν δεκαπέντε τούτων πλοίων εἶχε φθάσῃ ἥδη εἰς τὰς Ἀφέτας.

Ο δὲ Εέρεζης μετὰ τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ, πορευθεὶς διὰ τῆς Θεσσαλίας, ἔφθασε τὴν τρίτην ἡμέραν εἰς τοὺς Μαλιεῖς. Περὶ τὸν κόλπον δὲ τοῦτον ἔκτείνεται πεδιάς ἀλλαχοῦ μὲν πλατεῖα, ἀλλαχοῦ δὲ στενωτάτη, περικυκλουμένη ὑπὸ ὄρέων ὑψηλῶν καὶ ἀβάτων, τὰ ὅποια περικλείουσιν ὅλην τὴν Μαλίδα χώραν καὶ καλοῦνται Τραχίναι πέτραι. "Οταν ἔρχηται τις ἐκ τῆς Φθιώτιδος εἰς τὸν κόλπον, ἡ πρώτη πόλις εἶναι ἡ Ἀντίκυρα, πλησίον τῆς ἐποίας ὁ Σπερχεὺς ποταμὸς ῥέων ἐκ τῶν Αἰγαίων ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Εἴκοσι περίπου στάδια μακρὰν αὐτοῦ εἶναι ἄλλος ποταμὸς ὁ Δύρας, ὅστις, ὡς λέγουσιν, ἀνεφάνη διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἡρακλέα καιόμενον. Μετ' ἄλλα δὲ εἴκοσι στάδια μακρὰν αὐτοῦ εἶναι ἄλλος ποταμός, ὅστις καλεῖται Μέλας. Πέντε δὲ στάδια μακρὰν αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ πόλις Τραχίς, περικλειούμενη ὑπὸ ὄρέων. Πρὸς μεσημβρίαν δὲ τῆς Τραχίνος ὑπάρχει εἰς τὸ ὄρος, τὸ ὄπειον περικλείει τὴν χώραν ταύτην, διασφάξ, διὰ τῆς ὁποίας ρέει ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς καὶ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐνταῦθα δὲ παρὰ τὴν Τραχίνα εἶχε στρατοπεδεύση ἡ Εέρεζης, οἱ δὲ Ἑλληνες εἰγον καταλάβη τὸ στενόν, ὅπερ καλεῖται Θερμοπύλαι. Ἡσαν δὲ Ἑλληνες ἐκ μὲν τῶν Σπαρτιατῶν τριακόσιοι ὅπλιται, ἐκ δὲ τῶν Τεγεατῶν καὶ Μαντινέων χίλιοι, πεντακόσιοι ἐξ ἑκατέρων, ἐκ δὲ τοῦ Ὁροχομενοῦ τῆς Ἀρκαδίας ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι. Ἐκ δὲ τῆς Κορίνθου εἶχον ἔλθη τετρακόσιοι, ἐκ δὲ τῆς Φλιοῦντος διακόσιοι καὶ ἐκ τῶν Μυκηναίων ὅγδοήκοντα. Καὶ οὗτοι μὲν ἥλθον ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Ἐκ δὲ τῆς Βοιωτίας ἥλθον ἑπτακόσιοι Θεσπιεῖς καὶ τετρακόσιοι Θῆραιοι. Πρὸς τούτους προσεκλήθησαν καὶ ἥλθον οἱ Ὀπούντιοι Λοκροὶ πανστρατιῆ καὶ χίλιοι Φωκεῖς. Τοὺς προσεκάλεσαν δὲ εἰς βοήθειαν οἱ Ἑλληνες ἱέγοντες πρὸς αὐτοὺς διὰ πρέσβεων ὅτι αὐτοὶ μὲν ἥλθον πρὸς τὸ παρόν, οἱ δὲ λοιποὶ σύμμαχοι περιμένονται κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, καὶ ὅτι ἡ θάλασσα ἥτο ἡ σφαλισμένη καὶ ἐψυλάτσετο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, τῶν Αἰγινητῶν καὶ ἄλλων, καὶ ὅτι οὐδὲν εἶχον αὐτοὶ νὰ φοηθῶσι. Προσέθετον δὲ ὅτι ὁ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπερχόμε-

νος δὲν ἡτο θεὸς ἀλλ' ἄνθρωπος· Δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδὲ θὰ ὑπάρξη ποτὲ θυγῆς, εἰς τὸν ὅποιον νὰ μὴ ἀνεμίχθησαν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του καὶ δυστυχίαι, μάλιστα δὲ εἰς τας μεγάλους ἀνεμίχθησαν καὶ μεγάλαι συμφοραί. Δὲν εἶναι λοιπὸν σύνατον καὶ ὁ ἐπερχόμενος καθ' ἡμῶν ὡς ἄνθρωπος θυγῆς καὶ αὐτός, νὰ μὴ πέσῃ ἀπὸ την δόξαν του. Ταῦτα οὗτοι ἀκουσαντες ἔσπευδον εἰς τὸν πόνον τῆς μάχης.

III. Ο Λεωνίδας ἐν Θερμοπύλαις.

Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν ἐν Θερμοπύλαις Ἑλλήνων ἦσαν καὶ ἄλλοι μὲν δι' ἐκάστην πόλιν, ἄλλοι δὲκεῖνος ὅστις ἔθαυμαζέτο περισσότερον τῶν ἄλλων καὶ ἡτο στρατηγὸς ὅλου τοῦ στρατεύματος ἡτο ὁ Λακεδαιμόνιος Λεωνίδας ὁ Ἀναξανδρίδου, ἢ Βασιλεὺς τῆς Σπάρτης. Οὗτος ἐκλέξας τριακοσίους Σπαρτιάτας, οἵτινες εἶχον παιδίας, ἵνα μὴ ἀποθανόντων ἀφανισθῆ, τὸ ὄνομά πων, μετέβη εὐθὺς εἰς τὰς Θερμοπύλας. Διερχόμενος δὲ παρέλαθε καὶ τοὺς Θηραίους, σὺς ἀνέφερα, δότι οὗτοι κατηγοροῦσυντο ἔτι ἐμήδιζον. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον ὁ Λεωνίδας, ἵνα ἴδῃ, ἢν θὰ πέμψωσι μετ' αὐτοῦ στρατὸν ἢ θὰ ἀρνηθῶσιν ἀναφανδὸν τὴν συμμαχίαν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ δὲ Θηραίοι, εἰ καὶ εἶχον ἄλλα φρονήματα, ἔδωκαν ὅμως στρατόν. Καὶ τούτους μὲν τοὺς τριακοσίους ἔστειλαν οἱ Σπαρτιάται μὲ τὸν Λεωνίδαν πρώτους, ἵνα ἴδωσιν οἱ ἄλλοι σύμμαχοι καὶ λάβωσι καὶ αὐτοὶ τὰ ὅπλα. Ἔσκόπευον δὲ κατόπιν, ἀφ' οὐ ἐτελείωνεν ἡ μεγάλη αὐτῶν ἑօρτη τὰ Κάρνεια, νὰ ἀφήσωσι φύλακας εἰς τὴν Σπάρτην καὶ νὰ ἔλθωσι ταχέως πάντες εἰς βοήθειαν τῶν τριακοσίων. Τὸ αὐτὸ δὲ εἶχον κατένουν νὰ πράξωσι καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων. Διέτι καὶ οὗτοι ἐκωλύοντο ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τὴν ἑօρτὴν τῶν Ὀλυμπίων, ἥτις συνέπεσε νὰ εἶναι τότε, δὲν ἥλπιζον δὲ ὅτι ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη ἥθελεν ἔξαχθῆ μετὰ τοσαύτης ταχύτητος. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλαις Ἑλληνες, ὡς ὁ Πέρσης ἐπλησίασεν εἰς τὸ στενόν, ἐφοβήθησαν καὶ ἐσκέπτοντο νὰ ἀναχωρήσωσι. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἥθελον νὰ ἀναχωρήσωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ φυλάξωστεν Ἰσθμόν, ὁ δὲ Λεωνίδας, ἴδων ὅτι οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Λεκροὶ δύ-

σφρεστήθησαν διὰ τὴν γνώμην ταύτην, ἀπεργάσισε νὰ μείνωσι πάντες ἐν Θερμοπύλαις, νὰ στείλωσι δὲ καὶ κήρυκας εἰς τὰς πάλεις; διὰ νὰ παρακινήσωσιν αὐτὰς νὰ στείλωσι Βοήθειαν, λέγοντες ὅτι αὗτοι εἶναι ὄλιγοι διὰ νὰ ἀποκριώσωσι τὸν στρατὸν τῶν Μηδανῶν. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἔβουλεύοντο ταῦτα, ὁ Εέρξης ἐπεμψε κατασκοπὸν ἵππεα διὰ νὰ ἴδῃ πόσοι ἡσαν καὶ τί ἐπραττον. Ήχε δὲ ἀκούσῃ, εὐρισκόμενος ὅτι ἐν Θεσσαλίᾳ, ὅτι ὄλιγος στρατὸς ἦτο ἐνταῦθα συντήθοισμένος καὶ ὅτι ἀρχιστράτηγος αὐτῶν ἦτο ὁ Λεωνίδας, Ηρακλείδης τὸ γένος. Ήτο δὲ ἐπληρίσασεν εἰς τὸ στρατόπεδον ὁ ἵππεας, παρετήρει, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπεν ὅλον τὸ στρατόπεδον; διότι τοὺς μὲν ἐντὸς τοῦ τείχους τεταγμένους, τὸ ὅποιον εἶχον οἱ "Ελλήνες ἀνοικοδομήσῃ, δὲν ἤδύνατο νὰ παρατηρήσῃ, ἔβλεπε δὲ μόνον τοὺς ἐκτὸς τοῦ τείχους, ὃν τὰ ὅπλα ἔκειντο πρὸ τοῦ τείχους. Ήτυχε δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον νὰ ἡσαν ἔξω τεταγμένοι οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοὺς ὅποιους ἔβλεπεν ἀλλους μὲν γυμναζομένους, ἀλλους δὲ κτενίζοντας τὰς κόμας των. Ταῦτα δὲ ιδίουν ἔθαμψαξε καὶ ἥριθμησεν αὐτοὺς πόσοι ἡσαν. Ἐπειτα ἐπέστρεψεν ὅπιστα ἥσυχος, διότι οἱ Σπαρτιᾶται περιφρονοῦντες αὐτὸν δὲν κατεδέχθησαν νὰ τὸν καταδιώξωσιν. Ἐπανελθὼν δὲ οὗτος ἔλεγεν εἰς τὸν Εέρξην, στα εἶδεν.

112. Θαύματα ἀνδρείας.

Ο δὲ Εέρξης ἀκούων ταῦτα δὲν ἤδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, τί συμβαίνει, νὰ παρασκευάζωνται ὄλιγοι ἀνθρώποι νὰ ἀποθάνωσιν. ἀροῦ φονεύσωσιν, ὅσους δυνηθῆσιν. Ἐπειδὴ δὲ τῷ ἐφαίνετο ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπράττον γελοῖα πράγματα, ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ τὸν Δημαρατὸν, ὅπις ἦτο ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἥρώτησεν αὐτὸν περὶ τούτων πάντων, θέλων νὰ μάθῃ, τί εἶναι τοῦτο, τὸ ὅποιον κάμνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Οὗτος δὲ εἶπε τότε ταῦτα·

Μὲ γῆκουσας καὶ πρότερον, βασιλεῦ, ὅτε ἀνεγωροῦμεν κατὰ τὴν Ἑλλάδος, νὰ λέγω περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἀκούσας δὲ με ἐγκλεύσασες, διότι εἶπον ὅτι θὰ συμβῶσι τὰ πράγματα ταῦτα. Ἀλλ' ἐγώ, βασιλεῦ, θεωρῶ μεγάλην μου τιμὴν νὰ λέγω πάντοτε ἐκώπιόν σου τὴν ἀλήθειαν, ώς πράττω καὶ τέρα. Οἱ ἀνθρώποι

οὗτοι ἡλίθιον νὰ μᾶς ἐμποδίσωσι τὴν δίοδον τοῦ στενοῦ καὶ πρὸς τοῦτο παρασκευάζονται. Ἔχουσι δὲ τὴν ἔξης συνήθειαν. Ὅταν διέπωσιν ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος, τότε κοσμοῦσι τὰς κεφαλὰς των. Μάθε δὲ ὅτι, ἀν ὑποτάξῃς τούτους καὶ τοὺς λοιπούς, ὅσοι μένουσιν εἰς τὴν Σπάρτην, τότε δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἔθνος, βασιλεὺς, τὸ ἐποίον νὰ τολμήσῃ νὰ ἐγείρῃ γεῖρα κατὰ σου. Ἀλλὰ τῷρα ἔρχεται κατὰ τῆς καλλίστης πόλεως τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ βασιλείου ἐνδόξου καὶ κατ' ἀνδρειοτάτων ἀνδρῶν.

Πάντες δῆμοι οἱ λόγοι οὗτοι ἐψάνησαν εἰς τὸν Ἐέρξην ἀπίστευτοι καὶ ἡρώτησε τὸν Δημάρατον καὶ πάλιν, πῶς οὗτοι τοσοῦτοι μόνον ὄντες θὰ ἔλθωσιν εἰς μάχην πρὸς τὸν στρατόν τους. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη. Νὰ φέρησαι πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς ἄνδρα ψεύστρη, ἀν τὰ πράγματα δὲν συμβῶσιν, ὡς ἐγὼ λέγω. Ἀλλ' ὁ Ἐέρξης οὐδεμίαν πίστιν ἔδιδεν εἰς τοῦτο. Ἐπειδὴ δὲ ἡλπιζεν ὅτι οἱ Ἑλληνες θὰ δραπετεύσωσιν, ἀφῆκε νὰ παρέλθωσι τέσσαρες ἡμέραι. Ἐπειδὴ δῆμοις δὲν ἀνεγέρησαν, ἐθεώρησε τοῦτο ὡς ἀναίδειαν καὶ μωρίαν καὶ θυμαθείες ἐστειλε κατ' αὐτῶν τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Κισσίους μὲ διαταγὴν νὰ συλλάθωσι καὶ φέρωσιν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ζῶντας. Ἐπέπειτον λοιπὸν μεῖναι δρῦμης κατὰ τῶν Ἑλλήνων οἱ Μῆδοι, ἀλλ' ἐπεισον πολλοὶ αὐτῶν. Τότε ἡλθον ἄλλοι εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, καὶ ἐπειτα πάλιν ἄλλοι, ἀλλ' οἱ Ἑλληνες ἔμενον ἀκλόνετοι δι' ἐλησ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν διήρκεσεν ἡ μάχη αὕτη, δεικνύοντες δὲ οἱ βασιλεὺς εἶχε μὲν πολλοὺς ανθρώπους, ἄνδρας δῆμοις ὀλίγους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Μῆδοι κατέστησαν ἀνίκανοι πλέον εἰς μάχην, ἀντὶ τούτων ἐπῆλθον κατὰ τῶν Ἑλλήνων οἱ Πέρσαι. οὓς οἱ βασιλεὺς ἐκάλει ἀθανάτους, ἵνα οὗτοι ταχέως πλέον φέρωσι τὸ πράγμα εἰς πέρας. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι συμπλακέντες πρὸς τοὺς Ἑλληνας οὐδὲν περισσότερον κατέκριωσαν τῶν Μήδων. Ἐμάχοντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι θαυμασίως, δεικνύοντες, τί δύνανται ἄνδρες ἔξτησκημένοι εἰς τὸν πόλεμον νὰ πράξωσιν ἐναντίον ἀνασκήτων. Ἔστρεφον τὰ νῶτα ὅλοι ὁμοῦ τρεπόμενοι δῆθεν εἰς φυγήν, εἰ δὲ βάρβαροι βλέποντες αὐτοὺς φεύγοντας ἐπήρχοντο μετὰ βοῆς καὶ πατάγου. Ἀλλὰ τότε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς ἐκεῖνοι ἐπληγοίσιαζον νὰ τοὺς φθάσωσι, μεταστρεφόμενοι ἐφόνευον ἀναρίθμητον πλῆθος Περσῶν. Ἐφονεύοντο δῆμοις καὶ ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν

οὐλίγοις. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ηέρσαι παντοιοτρόπως προσπαθοῦντες δὲν ἡ-
δύναντο νὰ καταλάβωσιν οὐδὲν μέρος τοῦ στενοῦ, ἐπέστρεψον ὅ-
πισσοι. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ ὁ βασιλεὺς εἰς τὰς συμπλοκὰς ταύτας
τρὶς ἀγεπήδησεν ἐκ τοῦ θρόνου του φοβηθεὶς περὶ τοῦ στρατοῦ του.
Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρώτης ἡμέρας.

113. Ὁ προδότης Ἐφιάλτης.

Τῇ δὲ ὥστεραίᾳ οἱ βάρβαροι νομίζοντες ὅτι οἱ Ἑλληνες, οἱ-
τινες ἔκτὸς τοῦ ὅτι ἡσαν ὄλιγοι ἦσαν καὶ τετραυματισμένοι, δὲν
θὰ ἡδύναντο πλέον ν' ἀντισταθῶσιν εἰς αὐτούς, καὶ πάλιν ἐπῆλ-
θον ἐναντίου των. Ἀλλὰ καὶ τάρα οἱ Ἑλληνες ἐδέχθησαν αὐ-
τοὺς ως καὶ τὴν προτεραίαν διηγορμένοι εἰς τάχυματα καὶ παρα-
τεταγμένοι. Ἐμάχοντο δὲ πάντες κατὰ σειρὰν πλὴν τῶν Φωκέ-
ων, οἵτινες εἶχον ταχυῖν νὰ φυλάττωσι τὴν εἰς τὸ ὅρος ἀτραπόν.
Μή βλέποντες δὲ οἱ Πέρσαι οὐδεμίαν διαφορὰν μεταξὺ τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης καὶ τῆς προτεραίας, ἐπέστρεψον ὅπισσοι. Ἐνῷ δὲ ἐ βα-
σιλεὺς εὑρίσκετο εἰς ἀπορίαν καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ πράξῃ, παρου-
σιάσθη εἰς αὐτὸν ὁ Ἐφιάλτης ὁ Εὐρυδόκιμος, ἀνθρωπος Μαλιεύς,
ἐλπιῶν ὅτι θὰ λάβῃ μεγάλα πράγματα ως ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ
βασιλέως, καὶ ἔδειξε τὴν ἀτραπόν, ἥτις φέρει διὰ τοῦ ὅρους εἰς
τὰς Θερμοπύλας καὶ σύτως ἀπώλεσε τοὺς Ἑλληνας τῶν Θερμο-
πυλῶν. Ὅστερον ὅμως φοβηθεὶς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔφυγεν εἰς
τὴν Θεσσαλίαν. Οι δὲ Ἀμφικτύονες συνελθόντες εἰς ἐκκλησίαν
ἐν Ηερμοπύλαις προεκήρουξαν ἀμοιβὴν εἰς ἐκείνον, διστις ἥθελε φο-
νεύστη τὸν προδότην. Ἐφονεύθη δὲ ὥστερον ἐπανελθὼν εἰς Ἀντί-
κυραν ὑπὸ τοῦ Ἀθηνάδου τοῦ ἐκ Τραχίνως, διστις ἐλαθε καὶ τὴν
ἀμοιβὴν. Ο δὲ Εέρξης ἐπειδὴ ἤρεσαν εἰς αὐτὸν δσα ὑπέσχετο νὰ
κατορθύσῃ ὁ Ἐφιάλτης, πλήρης γαρδᾶς ἐστειλεν ἀμέτως τὸν Ὕ-
δάρην μὲ τοὺς ἀθανάτους, οἵτινες ἀνεγκάρησαν τὴν ἑσπέρων, καθ'
ἐν γρόνον ἀνάπτουμεν τοὺς λύγνους. Είναι δὲ ἡ ἀτραπὸς αὕτη
ὡς ἔξης: "Αρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ, διστις ρέει διὰ τῆς
Διασφάγμας, ἔχει δὲ καὶ τὸ ὅρος ως καὶ ἡ ἀτραπὸς τὸ αὐτὸ ἔνο-
μα Ἀνόπαια. Διευθύνεται δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ τὴν ράχην
τοῦ ὅρους καὶ λήγει εἰς τὴν πόλιν Ἀλπηγόν, τὴν πρώτην πόλιν

τῶν Λοκρῶν πρὸς τὸ μέρος τῶν Μαλιέων. Διὰ ταύτης λοιπὸν τῆς ἀτραποῦ οἱ Πέρσαι ἐπορεύοντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἔχοντες ἐν δεξιᾷ μὲν τὰ ὄρη τῶν Οἰταίων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ ὄρη τῶν Τορ-
χίνων. Περὶ δὲ τὰ ἔξημεράματα εἶχον πλησιάση εἰς τὴν ἄκραν
τοῦ ςρους, ὅπου ἦσαν οἱ χίλιοι Φωκεῖς φυλάττοντες τὴν ἀτρα-
πόν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄρος εἶναι κεκαλυμμένον μὲ δῆμος, οἱ Πέρσαι
θὲν ἐφαίνοντο ἀναβαίνοντες. Ἀλλ᾽ ὡς ἐπλησιάσαν οἱ βάρβαροι,
αἴργης, νηρεμίας οὔτης, ἥκουσθη ψόφος πολὺς ἀνθρώπων βαδί-
ζονταν ἐπάνω εἰς ἕηρὰ φύλλα δένδρων. Τότε ἡγέοθησαν οἱ Φω-
κεῖς καὶ ἔθραψον εἰς τὰ ὄπλα καὶ ἐφόρουν αὐτὰ ἀκόμη, ὅτε ἐνε-
φανίσθησαν οἱ βάρβαροι. Οὕτοι δὲ ιδόντες ἄνδρας ἐνόμομένους β-
πλα ἑλαίμασαν, διότι ἡλπίζοντες ὅτι δὲν θὰ εὑρωσι καρμίαν ἀντί-
στασιν. Ό δὲ Γιδάρνης φοβήθεις, μὴ οἱ Φωκεῖς εἶναι Λακεδαι-
μόνιοι, ἡρώτησε τὸν Βέριάλτην, τίς ἡτο ὁ στρατὸς οὗτος. Ηλη-
ροφορηθεὶς δὲ ἀκριβῶς περὶ τοῦ πράγματος παρέταξε τοὺς Πέρ-
σας εἰς μάχην. Οἱ δὲ Φωκεῖς νομίζοντες ὅτι ἡλθον οἱ βάρβαροι ἐ-
πίτηδες κατ' αὐτῶν, ἀνέβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ςρους ἵνα
προφυλαχθῶσιν ἐκ τῶν ἀπειρῶν θελῶν, τὰ ὅποια ἔρριπτον κατ'
αὐτῶν οἱ βάρβαροι καὶ παρεσκευάζοντο νὰ πολεμήσωσι καὶ νὰ δι-
πολάνωσιν. Ἀλλ᾽ ἡπατίθεσαν, διότι οἱ Πέρσαι οὐδέποτε ἐφρόντι-
σαν περὶ τῶν Φωκέων, ἀλλὰ κατέβησαν τὸ ὄρος ταχέως.

Ι Ι Ι Ι. · Ο ἔνδοξος θάνατος τῶν τριακοσίων.

Εἰς δὲ τοὺς ἐν Θερμοπύλαις "Ελληνας πρῶτος εἶπε τὸν μέ-
λοντα θάνατον ἐν Μεγιστίᾳ ὁ μάντις, ἐπειτα καὶ αὐτόμολοι ἐλ-
ύόντες ἐκ τοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν ἀνήγγειλαν εἰς αὐτοὺς τὴν
περικύκλωσιν. Ἡτο δὲ ἀκόμη νῦν, ὅτε οὗτοι ἔφερον τὴν εἰδησην
Περὶ τὴν πρωίαν ὅμως ἡλθον τρίτοι καὶ οἱ ἡμεροσκόποι κατα-
βάντες ταχέως ἐκ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων. Τότε οἱ "Ελληνες
συνεσκέψθησαν, τί νὰ πράξωσι. Καὶ οἱ μὲν ἥθελον νὰ ἐγκαταλή-
πωσι τὴν θέσιν των, ἀλλοι δέ, ἐν οἷς καὶ ὁ Λεωνίδας, νὰ μείνω-
σι. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ ὁ Λεωνίδας βλέπων τοὺς συμμάχους ἀ-
πεβύμους νὰ συγκινδυνεύσωσι, θέλων δὲ καὶ νὰ διξάσῃ μόνον τὴν
Σπάρτην, ἀπέπεμψεν αὐτοὺς, ἔμεινε δὲ αὐτὸς μὲ τοὺς τριακοσί-

ους Σπαρτιάτας νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν Βάρβαρων. Καὶ οἱ μὲν συμμάχοι υπῆκουσαν εἰς τὸν Λεωνίδαν καὶ ἀνεχώρησαν πλὴν τῶν Θεοπιέων καὶ τῶν Θηβαίων, οἵτινες ἔμειναν πλησίον τῶν Λακεδαιμονίων. Καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι ἔμειναν χωρὶς νὰ θέλωσι, διότ. ἐκράτησεν αὐτοὺς ὁ Λεωνίδας ὡς ὄμηρους, οἱ Θεοπιεῖς δικαῖοι τούναντίον ἔμειναν μετα πάσης προθυμίας ἀρνηθέντες νὰ ἀφῆσωσι τὸν Λεωνίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ φύγωσι, καὶ κείναντες συναπέθεαν πάντες. Στρατηγὸς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Δημόφιλος ὁ Διοδόσιος.

Ο δὲ Εέρηνς, ἀφοῦ ἔκαμε σπονδὰς εἰς τὸν "Ηλιον ἀνατείλαντα, ἐπειτα περιμείνας μέχρι τῆς ὥρας, καθ' ἥν πληροῦται ἡ ἀγορά, διέταξε νὰ γίνη ἡ προσθολή, διότι οὕτως εἶχε παραγγείλη ὁ Ἐριάκτης. "Οτε δὲ οἱ βάρβαροι ἔρχυσαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ἄλλοι ἦρη γινώσκοντες ὅτι ἔμελλον νὰ ἀποθάνωσιν ἀντεπεξῆλθον κατ' αὐτῶν εἰς τὸ εὑρύτερον μέρος τῆς στενοῦ, ἔνθα φονικωτάτη ἐγένετο μάχη. Οἱ δὲ βάρβαροι φοβητόντες τὸν ἥρελον νὰ φύγωσιν, ἀλλ' οἱ ἀρχηγοὶ ἔτυπτον αὐτοὺς διὰ τῶν μαστίγων καὶ τοὺς ἡγάγκαζον νὰ προχωρῶσι, πολλοὶ δὲ τούτων ἔτυπτον εἰς τὴν θάλασσαν, περισσότεροι δὲ κατεπατοῦντο ζωντανοὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλ' οὐδεὶς ἐλυπεῖτο τούτους. Οἱ δὲ "Ἑλληνες βέβαιοι ὄντες περὶ τοῦ θανάτου ὑπὸ τῶν ἐρχομένων ἐκ τοῦ σπισθεν μέρους τοῦ ὄρους, ἔδειξαν τὴν ἀνδρείαν των ὅλην κατὰ τῶν βαρβάρων περιφρονοῦντες τὸν κίνδυνον καὶ πολεμοῦντες ὡς λέοντες. Καὶ τὰ μὲν δέρατα τῶν πλειότων εἶχον ουντριθῆ, ἐν τούτοις ἔξηκολούθουν μαχόμενοι γενναίως διὰ τῶν ξιφῶν ὅλεθρον φέροντες εἰς τοὺς Πέρσας. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ὅμως ταύτην πίπτει καὶ ὁ Λεωνίδας, δειχθεὶς ἀνδρείότατος, πίπτουσι δὲ καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ ὄνομαστοι Σπαρτιάται, ὃν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξιῶν αἰνίας μνήμης ἐφόροντισα καὶ ἔμαθον τὰ ὄνόματα, ἔμαθον δὲ πάντων τῶν τριακοσίων. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Ηερσῶν πίπτουσιν ἐνταῦθα καὶ ἄλλοι ὄνομαστοι καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Εέρξου, ὁ Ἀβρεκόμας καὶ ὁ Νιπεράνθης. Δεινὴ δὲ μάχη συνήφθη περὶ τὸ σῶμα τοῦ Λεωνίδου, ὁ ἔλαθον τέλος οἱ "Ἑλληνες τρέψαντες τε τράκις τοὺς ἐναντίους εἰς φυγήν. Ἀλλ' ἐνῷ διήρκει ἀκόμη ἡ μάχη, ἔμαθον οἱ "Ἑλληνες ὅτι ἔφθασαν οἱ Πέρσαι οἱ μετὰ τοῦ Ἐ-

φιάλτου ἐρχόμεναι. Τότε ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ στενάτατον μέρος τῆς ὁδοῦ, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ τεῖχος ἐτοποθετήθησαν ἐπὶ τοῦ λόφου πάντες ὡροῦ πλὴν τῶν Θηβαίων. Οἱ δὲ λόφος εἶναι κατὰ τὴν εἰσόδον τοῦ στενοῦ, ὅπου τώρα ἴσταται λιθίνος λέων πρὸς τηνὰ τοῦ Λεωνίδου. Ἐνταῦθα ὑπερασπιζομένους μὲν περισωθείσας τινὰς μαχαίρας, μὲν χειράς καὶ μὲ στόματα περιεκύκλωσαν οἱ βάρβαροι καὶ κατέχωσαν αὐτοὺς διὰ τῶν θελῶν. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀποθανόντες Ἑλληνες ἐδείχθησαν ἀνδρείστατοι, θαυμαστή δὲ εἶναι καὶ ἡ ἀφοβία τοῦ Σπαρτιάτου Διηγένους Ούτος, ὃς ἤκουσε παρὰ Τραχινίου τινὸς ὅτι οἱ βάρβαροι εἶναι οὐτῷ πολλοί, ὥστε, ὅταν τοξεύωσιν, ἀποκρύπτουσι τὸν ἥλιον διὰ τοῦ πλήθους τῶν θελῶν των, χωρὶς παντάπαις νὰ ταραχθῇ εἴπεν. Οἱ καλὸς Τραχινίος πάντα καλὰ ἀναγγέλλει, διότι, ἀφοῦ οἱ Μῆδοι σκεπάζουσι τὸν ἥλιον, τότε καλλίτερα δι' ἡμᾶς διότι ἡ μάχη θὰ γίνη εἰς τὴν σκιὰν καὶ σχὶς εἰς τὸν ἥλιον.

Πρὸς τιμὴν δὲ τῶν ἀποθανόντων ἐν Θερμοπύλαις οἱ Ἑλληνες ἔστησαν μνημεῖα ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἐδόξασαν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των.

Καὶ ἐν μὲν μνημείον ἡγέρθη πρὸς τιμὴν πάντων τῶν πεσόντων δὲ τὸ ἀκόμη ἐμάχοντο καὶ αἱ τέσσαρες χιλιάδες τῶν Ἑλλήνων, ὅπερ ἔφερε τὸ ἔξης ἐπίγραμμα.

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες,

ὅπερ μεθερμηνευόμενον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν λέγει.
Ἐκδῶ μίαν φορὰν ἐπολέμησαν τέσσαρες χιλιάδες Πελοποννήσιοι ἐναντίον τριῶν ἑκατομμυρίων βαρβάρων.

Ἐν δὲ ἄλλοι μνημείον ἡγέρθη πρὸς τιμὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἐφ' οὗ ἐτέθη.

“Ω ξεῖν”, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε κείμεθα, τοῖς κείνοις ρήμασι πειθόμενοι,

ὅπερ μεθερμηνευόμενον λέγει. Μένε, εἰπὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους

ους ἔτι ἡμεῖς ὅλοι εἴμεθα ἐδῶ τεθαμμένοι, πιστοὶ εἰς τῆς πατρίδος ἡμῶν τὸν λόγον.

Λέγεται δὲ ἔτι δύο ἐκ τούτων τῶν τριακοσίων ὁ Εὔρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος, καθ' ὃν χρόνον ἐγένετο ἡ περικύκλωσις, εύρισκοντο εἰς Ἀλπηνοὺς πάσχοντες ὑπὸ ὄφθαλμίας. Καὶ ὁ μὲν Εὔρυτος, καίπερ πάσχων, ὡς ἤκουσε τὴν θέσιν τῶν συμπολιτῶν του, ἐζήτησε τὰ ὅπλα του καὶ ἐνδύθεις ταῦτα διέταξε τὸν εἶλωτά του νὰ τὸν φέρῃ εἰς τοὺς μαχομένους, ὅπου καὶ ἐπεσε μαχόμενος. Οὐ δὲ Ἀριστόδημος ὑπὸ δειλίας ἐμεινεν εἰς τοὺς Ἀλπηνοὺς καὶ δὲν γετέθη νὰ πολεμήσῃ. "Οτε δὲ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην, κατεφρόνουν αὐτὸν οἱ ἀνθρώποι ἀποκαλοῦντες αὐτὸν δειλὸν Ἀριστόδημον καὶ δὲν τοῦ ὠμίλει οὐδείς, οὐδὲ τοῦ ἔδιδον πῦρ διὰ νὰ ἀνάψῃ. Ἀλλὰ τὸ ὄνειδος τοῦτο ἀπέπλυνεν ὁ Ἀριστόδημος κατόπιν, πολεμήσας ἀνδρείτατα κατὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ἔνθα καὶ ἀπέθανεν.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἐν ᾧσῳ ἦσαν μὲ τοὺς Ἑλληνας, ἐπολέμουν ἐξ ἀνάγκης κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ βασιλέως. "Οτε δῆμος εἶδον ὅτι ὑπερισχυσαν οἱ Πέρσαι, καθ' ἐν χρόνον οἱ Ἑλληνες μετὰ τοῦ Λεωνίδου ἔτρεχον ἐπὶ τὸν λόφον, αὐτοὶ χωρισθέντες προέτειναν εἰς τοὺς Πέρσας τὰς χειρας ὡς σημείον ὑποταγῆς καὶ ἐλθόντες πληριέστερον εἶπον πρὸς τοὺς βαρβάρους ὅτι εἶναι φίλοι τῶν καὶ ὅτι αὐτοὶ πρῶτοι ἔδωκαν εἰς τὸν βασιλέα γῆν καὶ ὅδωρ καὶ ὅτι ἀναγκασθέντες ἥλθον εἰς τὰς Θερμοπύλας καὶ εἶναι ἀναίτιοι τῆς συμφορᾶς τῆς γενομένης εἰς τὸν βασιλέα. Ταῦτα θεβαιούμενα ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν, ὡφέλησαν αὐτοὺς κατά τι, οὐγὶ δῆμος καὶ πάντας διότι τινὰς μὲν διέταξεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐφόνευσαν, τοῖς δὲ πλείστους ἔστιξαν μὲ στίγματα βασιλικά, ἀργίσταντες ἀπὸ τὸν Λεοντιάδην τὸν στρατηγὸν τῶν Θηβαίων. Οὐ δὲ Ξέρξης καλέσας τὸν Δημάρατον εἶπε· Δημάρατε, εἰσαι καλὸς ἀνθρωπος. Συμπεραίνω δὲ τοῦτο ἐκ τῆς φιλαληθείας σου· διότι, δσα εἶπες, ἔγιναν ὅλα οὕτως. Ἀναγνωρίζω ὅτι οἱ Σπαρτιάται εἶναι ἀνδρεῖοι.

Ταῦτα εἶπὼν ὁ Ξέρξης διηῆλθε διὰ τῶν νεκρῶν. Τοῦ δὲ Λεωνίδου τὴν κεφαλὴν διέταξε νὰ ἀποκόψωσι καὶ νὰ ἀνασκολοπίσωσιν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Πέρσαι τιμῶσι περισσότερον πάντων τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἐγὼ ἡξεύρω, τοὺς ἀνδρας, οἵτινες ἐν πολέμῳ δεικνύ-

ονται γενναιοί, ἡ πρὸς τὸν νεκρὸν ἐνταῦθα ἀσέβεια τοῦ Ξέρξου δηλοῖ ὅτι ὑπὸ μεγίστου θυμοῦ ἐπράξει τοῦτο δι' ὅσα ζῶν πρὸς αὐτὸν ἐπράξειν ὁ Λεωνίδας. Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν ἐν Θερμοπύλαις.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Π. 18. Ο Ελληνικὸς στόλος περὶ τὸ Ἀρτεμίσεον.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ πεζὸς στρατὸς κατελάμβανε τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν περιποτέρω προέλασιν τῶν Βαρβάρων, συνηθροίζοντο καὶ εἰς τὸ Ἀρτεμίσεον τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἀπερι παρείχον αἱ πόλεις, ἵνα πολεμήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὸν βαρβαρὸν. Συνήρθησαν δὲ ἐν ὅλᾳ πλοῖᾳ διακόσια ἑδομῆται καὶ ἐν, πλὴν τῶν πεντηκοντόρων. Τούτων ἔδωκαν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐκατὸν εἴκοσιν ἐπτὰ πλοῖα, ἐφ' ἦν ἐπέβαινον ὡς ἔθελονται καὶ οἱ Πλαταιεῖς, οἵτινες, εἰ καὶ δὲν ἦσαν ναύτικοι, ἐν τοῖς τοις προθύμως ἥβελησαν νὰ ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας. Ἐκ δὲ τῶν ἀλλων Ἑλλήνων παρέσχον οἱ μὲν Κορίνθιοι τευταράκοντα πλοῖα, οἱ δὲ Μεγαρεῖς εἴκοσιν, οἱ δὲ Χαλκιδεῖς ὑστάτως εἴκοσι, λαβόντες ταῦτα παρὰ τὸν Ἀθηναίων, οἱ δὲ Αἰγινῆται δέκα διπλά, οἱ δὲ Σικουδίσιοι διώδεκα, οἱ δὲ Απεδαμόνιοι δέκα, οἱ δὲ Τροιζήνιοι πέντε, οἱ δὲ Στυρεῖς δύο, οἱ δὲ Κεῖοι δύο πλοῖα καὶ δύο πεντηκοντόρους, οἱ δὲ Λοκροὶ οἱ Ὀπούντιοι ἐπτὰ πεντηκοντόρους. Ἀρχιναύαρχος δὲ τοῦ στόλου τούτου εἶγε διορισθῆ ἐ Σπαρτιάτης Εὐρυβιάδης διότι οἱ σύμμαχοι εἶπον ὅτι, ἂν δὲν γίνη ναύαρχος Λάκων, ἀλλ' Ἀθηναῖος, αὐτὸι δὲν θὰ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ θὰ διαλύσωσι τὸν στόλον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος ὑπεγκύρωσαν διέτι ἔβλεπον ὅτι, ἂν ἐπέμενον εἰς τοῦτο, θὰ ἐγεννᾶτο στάσις καὶ ὡς ἀπώλλυτο ἡ Ἑλλάς.

Ως δὲ ἔφθασαν τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Ἀρτεμίσεον καὶ εἶδον ἐν Ἀφέταις ἀπειρον πλῆθος πλοίων καὶ στρατευμάτων Βαρβαρικῶν, ἐτέπεπτοντο νὰ ἀναγωρήσωσιν ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμίσεον καὶ νὰ ἔλθωσιν ἐντὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ δὲ Εὐροεῖς μαθόντες

τοῦ παρεκάλουν τὸν Εὐρυθιάδην νὰ προσμένῃ ὅλιγον χρόνον, μέχρις ὅτου θέσωσιν ἐν ἀσφαλεῖ τόπῳ τὰ τεκνά καὶ νὰ πραγματῶνται των. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος δὲν ἐπείθετο, μεταβάντες εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Θεμιστοκλέα ἔπεισαν αὐτὸν διὰ τριάκοντα ταλάντων νὰ μείνῃ ὁ στόλος περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. Οὐ δὲ Θεμιστοκλῆς διὰ νὰ κρατήσῃ ἐκεῖ τοὺς Ἑλληνας ἵδου τὶ ἐπράξεν· ἐκ τῶν τριακοντα ταλάντων δίδει πέντε μὲν εἰς τὸν Εὐρυθιάδην, ὡς ἂδιδος δῆθεν ἀρ' ἑαυτοῦ, τρία δὲ εἰς τὸν Ἀδείμαντον, στρατηγὸν τῶν Κορινθίων, διτοις ἑθορύβει λέγων διτι θὰ ἀποπλεύσῃ ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμίσιου καὶ διτι δὲν μένει ἐκεῖ. Διὰ τῶν δώρων τούτων μετεπεισθησαν οἱ στρατηγοὶ καὶ ἔμειναν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον. Οὐ δὲ Θεμιστοκλῆς οὕτω καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Εὐβοέων ἔξετέλεσε αὐτὸς ἐκέρδησε, κρατήσας δι' αὐτὸν τὰ λοιπά. Οὐδεὶς δὲ ξεμερεν διτι τὰ χρήματα ταῦτα ἐδόθησαν ὑπὸ τῶν Εὐβοέων, πάντες δὲ ἐπίστευον διτι ταῦτα ἐστάλησαν ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς τὸν σκοτίνον τοῦτον.

Ι Ι 6. Φελοπατρέα τοῦ Σκυλλαένου.

Οἱ δὲ βάρβαροι, μαθόντες διτι διλίγα πλοῖα Ἑλληνικὰ ναυλοῦνται περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἀπεφάσισαν νὰ συλλάβωσιν αὐτά. Ιδεὶ μὴ ἴδωσιν αὐτοὺς οἱ Ἑλληνες καὶ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, ἐκέρδησαν νὰ μὴ πλεύσωσι κατ' εὐθείαν ἐναντίον των, ἀλλ' ἀφοῦ πρότερον στείλωσι διακόσια πλοῖα ἐκ τῶν ἐπισθεν τῆς Εὐβοίας, ἵνα φράξωσι τὸ στενὸν τοῦ Εὔριπου, τότε αὐτοὶ νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ συλλάβωσιν αὐτούς. Ἔνθη δὲ ταῦτα γίνοντο, ὁ Σκυλλίας ὁ Σκιωναῖος, ἀριστος δύτης τῆς ἐποχῆς ἐσίνης, ηύτομος ληγετε πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀνήγγειλε πάντα ταῦτα τίνα δὲ τρόπον ἔφθασε δὲν δύναμαι νὰ εἴπω μετὰ θεοῖσιν, ἀλλασσαν δὲν ἔφάνη ἢ διτε ἔφθασεν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, διαπλεύσεις διὰ θαλάσσης διγδούχοντα περίπου στάδια. Μαθόντες δὲ οἱ Ἑλληνες παρὰ τοῦ Σκυλλίου τὰ σχέδια τῶν βαρβάρων ἀπεφάνταν τὴν μὲν ἡμέραν ταῦτην νὰ διέλθωσιν ἐκεῖ, περὶ δὲ τὸ με-

σονύκτιον νὰ πλεύσωσι πρὸς ἀπάντησιν τῶν πλοίων. Ἐπειδὴ δὲ μέχρι τοῦ δειλινοῦ οὐδεὶς ἐπήρχετο ἐναντίον των, ἀπεψάσισαι αἱροὶ νὰ προσβάλωσι τὸν βάρβαρον, θέλοντες οὕτω νὰ γυμναῖσθαι εἰς τὸν τρόπον τοῦ πολεμεῖν καὶ μάλιστα τοῦ διασχίζειν τὴν ἔχθρικὴν γραμμήν. Οἱ δὲ βάρβαροι βλέποντες τοὺς Ἑλληναῖς μὲν τὰ ὄλιγα ταῦτα πλοῖα ἐπερχομένους ἐναντίον των ἐνόμισαν αὐτοὺς παράφρονας καὶ εὔθὺς καὶ αὐτοὶ ἐτομασθέντες ἀντεπέξτησαν, προσπαθοῦντες νὰ περικυκλώσωσι καὶ συλλάβωσιν οὐτῶς δὴ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα. Οἱ δὲ ἀκουσίως μετὰ τοῦ βαρβαροῦ ἐκστρατεύσαντες Ἑλλήνες βλέποντες προφανῆ τὸν κίνδυνον τῶν Ἑλλήνων ἐλυποῦντο μεγάλως. Τούναντίον ἔχαιρον δὲ βάρβαροι καὶ ἔκαστος ἐφιλοτιμεῖτο νὰ συλλάβῃ πλοῖον Ἀττικόν, ἵνα λάβῃ δῶρα παρὰ τοῦ βασιλέως διότι εἰς τὸν στόλον τῶν βαρβάρων πλείστος λόγος ἐγίνετο περὶ τῶν Ἀθηναίων. Οἱ δὲ Ἑλλήνες, ὡς εἶδον ἑαυτοὺς περικυκλωθέντας, εἰς τὴν πρώτην διαταγὴν τὰς μὲν πρώρας τῶν πλοίων ἔστρεψαν κατὰ τῶν βαρβάρων, τὰς δὲ πρύμνας δῆλας συνήγαγον εἰς τὸ μέσον. Ως δὲ ἐδέιη αὐτοῖς καὶ δευτέρα διαταγὴ ἥρχισαν τὴν μάχην. Εἰς ταῦτην δὲ τὴν ναυμαχίαν ἐλυρίευσαν τριάκοντα πλοῖα τῶν βαρβάρων. Οἱ δὲ πρῶτος ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ἐκυρίευσε πλοῖον τῶν βαρβάρων, ἦτο ὁ Ἀθηναῖος Λυκομήδης, ὅστις ἔλαθε διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἀριστεῖον. Ἄλλ' ἐπελθοῦσα ἡ νῦξ διεγάρισεν αὐτούς, ἡ δὲ νίκη ἔμεινεν ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ ἀμφιβολεῖς. Καὶ οἱ μὲν Ἑλλήνες ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, οἱ δὲ βάρβαροι εἰς τὰς Ἀφέτας.

Ι Ι Ι 7. Μεγάλη ναυμαχία περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον.

"Οτε δὲ ἐνύκτωσεν, εἰ καὶ ἦτο περὶ τὰ μέσα τοῦ θέρους, ἡ γῆς νὰ πίπτῃ βροχὴ ραγδαία διαρκέσασα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ νὰ γίνωνται ἐπὶ τοῦ Πηλίου βρονταὶ ἴσχυραί, οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυάγια ἐρρίπτοντο ἔξω εἰς τὰς Ἀφέτας καὶ ἐκυλίοντο περὶ τὰς πρώρας τῶν πλοίων καὶ ἐκτύπουν τὰς ἄκρας τῶν κωπῶν Οἱ δὲ στρατιῶται ἀκούοντες ταῦτα ἐνεπλήσθησαν φόβου νομίζοντες ὅτι ἀφεύκτως ἥθελον ἀπολεσθῆν ποὺ τῶν πολλῶν κακῶν. διότι

τι πρὸς ἀναπνεύσωσιν ἐκ τῆς ναυαγίας καὶ τῆς τρικυμίας, ἥτις ἐγένετο κατὰ τὸ Πήλιον, εὐθὺς ἡρολούθησε χρατερὰ ναυμαχία καὶ μετὰ τὴν ναυμαχίαν ὅμηρος λάθρος καὶ ρεύματα ὄρμητικὰ φερόμενα εἰς τὴν Θάλασσαν καὶ βρονταὶ φοβεραὶ. Καὶ εἰς τούτους μὲν τοιαύτη ἐγένετο νῦν. Εἰς δὲ τοὺς πλέοντας περὶ τὴν Εὔ-
βοιαν ἡ νῦν αὕτη ὑπῆρξε πολὺ ἀγριωτέρα, καθ' ὃσον κατέλαβεν
αὐτοὺς ἐν τῷ πελάγει καὶ ἀπέβη αὐτοῖς ἐπὶ τέλους ὀλεθρία. Ἡ-
σαίν δὲ κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὔβοιας, ὅτε ἡ τρικυμία καὶ ἡ βροχὴ
κατέλαβεν αὐτούς. Φερόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ μὴ ἡξεύρον-
τες, ποῦ νὰ καταφύγωσι, προσέκρουσαν εἰς τοὺς βράχους καὶ κα-
τεστράφησαν πάντες. Οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἀφέταις βάρβαροι, ὡς εἶδον
τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐχάρησαν καὶ ἔμειναν ἥσυχοι, ἐπιθυμοῦντες
νὰ ἀναπαυθῶσι μετὰ τοιαύτην φοβερὰν νύκτα. Εἰς δὲ τοὺς "Ελ-
ληνας ἤθεν ἐπικουρία ἐκ πεντήκοντα τριῶν Ἀττικῶν πλοίων.
Καὶ ἐνθεν μὲν ἡ ἐπικουρία, ἐνθεν δὲ ἡ ἐλθοῦσα εἰδῆσις, ὅτι πάν-
τες οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν βάρβαροι ἀπώλοντο ὑπὸ τῆς
τυμβάσης τρικυμίας, ἐθάρρυναν πολὺ τοὺς "Ελληνας. "Οτε δὲ ἥλ-
θεν ἡ αὕτη ὥρα, καθ' ἣν ἡρχισαν χθὲς τὴν ναυμαχίαν, ἐπέπε-
σον πάλιν κατὰ τῶν πλοίων τῶν Κιλίκων, τὰ ὅποια πάντα κα-
τέστρεψαν. Νυκτὸς δὲ ἐπελθούσης ἀπέπλευσαν ὅπιστα εἰς τὸ Ἀρ-
τεμίσιον.

Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ θυμωθέντες οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων
ὅτι τοὺς ἔβλαπτον τόσον ὀλίγα πλοῖα, φοβούμενοι δὲ καὶ τὸν
Σέρενην, δὲν ἀνέμενον πλέον τοὺς "Ελληνας νὰ ἀρχίσωσι τὴν μά-
χην, ἀλλὰ παροτρύναντες ἀλλήλους περὶ τὴν μεσγυμβρίαν ἀνή-
γαγον τὰ πλοῖα, καὶ προεχώρουν μὲ τάξιν κατὰ τῶν Ἐλλήνων,
οἵτινες ἔμενον ἀκίνητοι εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον. Φθάσαντες δὲ πλη-
σίον παρέταξαν τὰ πλοῖά των ἐν εἴδει ἡμισελήνου, ἵνα περικυ-
κλάσωσι καὶ συλλάβωσιν οὕτω τὰ "Ελληνικά. Ἀλλὰ τότε ὄρμη-
σαν ἐναντίον αὐτῶν οἱ "Ελληνες καὶ συνεπλάκησαν. Ἐν ταύτῃ
δὲ τῇ ναυμαχίᾳ ἐπολέμησαν ἀνδρεῖως οἱ τε "Ελληνες καὶ οἱ βάρ-
βαροι. "Αλλ' ἡ ἀπώλεια τῶν βαρβάρων ἐγένετο πολὺ μεγαλειτέ-
ρα, διότι τὰ πλοῖα αὐτῶν ἦσαν καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα, τὰ διοῖα
συγκρουόμενα πρὸς ἀληγηλα ἔβλαπτοντο ἀφ' ἑαυτῶν. Μετὰ τὴν

μάχην δὲ ταύτην ἐχωρίσθησαν πάλιν οἱ στρατοὶ καὶ ἐκάπερος ήλθεν εἰς τὸν ὄρμον του. Καὶ ἐκ μὲν τῶν στρατιωτῶν τοῦ Εέρξου ἡρίστευσαν οἱ Αἰγύπτιοι, οἵτινες καὶ ἀλλὰ μεγάλα ἔπραξαν καὶ πλοῖα Ἑλληνικὰ αὐτανδρά, συνέλαβον πέντε. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἡρίστευσαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων Ἁκλεινίας ὁ Ἀλκιβιάδου, ὅστις εἶχε δι' ιδίας δαπάνης ἐκστρατεύση μὲ διακοσίους ἄνδρας καὶ μὲ ίδικόν του πλοῖον.

II. Ἑλληνικὴ παράδεια.

Μετὰ τὴν μάχην δὲ ταύτην, ἐπειδὴ τὰ πλοῖα τὰ Ἑλληνικὰ εἶχον πολὺ βλασφῆ, μᾶλιστα δὲ τὰ Ἀθηναῖκὰ, ἀπεφάσισαν οἱ Ἑλληνες νὰ ἀναχωρήσωσιν, Συνετέλεσε δὲ εἰς τὴν ἀναχώρησιν ταύτην καὶ ἡ εἰδῆσις ὅτι ἐπεσεν ἐν Θερμοπύλαις ὁ Λεωνίδας μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ ὅτι ὁ Εέρξης διῆλθε τὸ στενόν. Ἰνα δὲ μὴ ἐννοήσωσιν οἱ ἔχθροι τὴν ἀναχώρησιν, ἥναψαν τὴν νύκτα πανταχοῦ τῆς Εύβοίας πυρά, ἔσφαξαν ἔστις ἡδυνήθησαν αἰγας τῶν Εὔβοιῶν, ἵνα μὴ λάβῃ ταύτας ὁ βάρβαρος, καὶ ἀπῆλθον διευθυνόμενοι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλλάδος. Οἱ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐκλέξας τα καλλίτερα τῶν ἀλλων πλέοντα πλοῖα τῶν Ἀθηναίων ἐπορεύετο εἰς τὰς πηγὰς καὶ ἐκεὶ ἔγραφεν εἰς τοὺς λίθους γράμματα, πὰ δοποῖα τῇ θυστεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐθύόντες οἱ Ἰωνες εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον ἀνέγνωσαν. Ἔλεγον δὲ τὰ γράμματα τὰ ἔξης.

"Ἄνδρες Ἰωνες, δὲν ποιεῖτε δίκαια ἐκπρατεύοντες κατὰ τῶν πατέρων σας καὶ ὑποδουλοῦντες τὴν Ἑλλάδα. Τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ ἐνωθῆτε μεθ' ἡμῶν ἐὰν δὲ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν ὑμῖν νὰ πράξητε, τότε νὰ ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὴν μάχην, παρκ καλέσατε δὲ καὶ τοὺς Κάρας νὰ πράξωσι τὰ αὐτά. Εὰν δὲ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ μήτε τὸ ἐν μήτε τὸ ἄλλο, ἀλλ' ἀνωτέρᾳ ἀνίκητη σᾶς ἐπιβάλλει νὰ πολεμήσητε, τότε κάμετε τὸν δειλόν, ἔταν γίνηται ἡ μάχη, ἐνθυμούμενοι ὅτι κατάγεσθε ἀπὸ ἡμᾶς, ὅτι σεῖς εἰσθε ἡ πρώτη αἰτία νὰ γίνωμεν ἡμεῖς ἔχθροι πρὸς τὸν βάρβαρον.

Ταῦτα δὲ ἔγραφεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ως ἐγὼ φρονῶ μὲ τὸν διπλοῦν σκοπόν, νὰ κάμη τοὺς Ἰωνας νὰ μεταβάλωσι γνώμην

καὶ νὰ συνταχθῶσι πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν δὲ βασιλεὺς δὲν ἐμάνθανε τίποτε περὶ τῶν γραμμάτων τούτων. ἀν δόμως ἐμανθανε, τότε νὰ καταστήσῃ πρὸς τὸν Εέρξην ὑπόπτους τοὺς Ἰ-
ωνας καὶ οὕτως ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς τῶν ναυμαχιῶν.

Ταῦτα ἔπραξεν ὁ Θερμιστοκλῆς. Οἱ δὲ Βάρβαροι μαθόντες τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων, ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀ-
νατολὴν τοῦ ἡλίου, κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἔπειτα
δὲ εἰς τὴν Ἰστίαιαν. "Οτε δὲ διέτριβον ἐνταῦθα, ἥλθεν ἀπεσταλ-
μένος παρὰ τοῦ Εέρξου ἐκ Θερμοπολῶν, ὅστις ἐλεγεν διτὶ δὲ βα-
σιλεὺς δίδει ἀδειαν εἰς πάντα νὰ μεταβῇ εἰς Θερμοπούλας, ἵνα ἴ-
ση, πῶς μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπους, σίτινες ἐνόμι-
σαν ὅτι δύνανται νὰ νικήσωσι τὸν βασιλέα. "Ινα δὲ μὴ ἴδῃ ὁ
γνωτικὸς στόλος πάντας τοὺς φονευθέντας ἐκ τῶν βαρβάρων,
τοιοῦτοι δὲ ἥσαν περὶ τὰς εἰκοσι χιλιάδας, τοὺς μὲν ἄλλους πάν-
τας ἔθαψεν εἰς τάφους σκεπάσας αὐτοὺς μὲ κῶμα καὶ φύλλα
δένδρων, ἐκράτησε δὲ μόνον περὶ τοὺς χιλίους. Ως δὲ ἥλθεν ἐ-
στεφατὸς ἐκ τῶν πλοίων καὶ εἶδε τοὺς νεκρούς, ἐννόησε τοῦ Εέρ-
ξου τὴν ἀπάτην, ἀλλ' οὐδὲν εἰπὼν ἐπανῆλθε τῇ ὑστεραίᾳ εἰς τὴν
Ἰστίαιαν, ὅπου ἥσαν τὰ πλοῖα, οἱ δὲ περὶ τὸν Εέρξην ἡκολούθη-
σαν τὴν πορείαν των.

Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον ἥλθόν τινες ἐκ τῆς Ἀρκαδίας αὐ-
τόμολοι, οἵτινες δὲν εἶχον πῶς νὰ ζήσωσι, καὶ ἐζήτουν ἐργασίαν.
Τούτους δὲ οἱ Πέρσαι ὠδήγησαν ἐμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ὅ-
στις ἤρωτησεν αὐτούς, τί ἔπραττον οἱ Ἑλλήνες. Ἔκεινοι δὲ ἀ-
πεκρίθησαν ὅτι ἔωρταζον τὰ Ὀλύμπια καὶ ὅτι ἔθεάρουν ἀγῶνας
γυμνικοὺς καὶ ἱππικούς.

"Ἐπειτα ἥρωτησέ τις τῶν Περσῶν αὐτούς, διποῖον βραχεῖον
ἔθιδετο εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους. Ἔκεινοι δὲ εἶπον στέφανος ἐξ ἐ-
λαίας, ὅστις πάντοτε δίδεται εἰς τοὺς νικῶντας. Τοῦτο ἀλούσας
ἐις Ἱγράνης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπεν εὐγενέστατον λόγον,
τὸν διποῖον δόμως δὲ Εέρξης ἔθεώρησεν ὡς δειλίαν. Φεῦ, Μαρδόνιε,
εἶπε, κατὰ τίνων ἀνδρῶν ἔφερες ἡμᾶς νὰ πολεμήσωμεν, οἵτινες
ἀγωνίζονται οὐχὶ χάριν γρημάτων, ἀλλὰ χάριν τιμῆς !

Ι Ι Ω. Διειδές τῶν Ἑλλήνων ἐν Σαλαμίνε.

Ο δὲ ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων εἶχε καταβῆ ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμίσιου εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Προσωριμόθη δὲ ἐνταῦθα κατὰ παράκλησιν τῶν Ἀθηναίων, πρῶτον μὲν ὅπως λάβωσι καιρὸν οὗτοι καὶ μετακομίσωσι τὰς γυναικας καὶ τὰ τέκνα τῶν, δεύτερον δὲ ὅπως διασκεφθῶσι καὶ περὶ τοῦ πρακτέου διότι ἔβλεπον ὅτι ἀντὶ νὰ ὥσι πάντες οἱ Πελοποννήσιοι ἐστρατοπεδευμένοι εἰς τὴν Βοιωτίαν κατὰ τοῦ βαρβάρου, οὗτοι κατεγίνοντο νὰ τειχίσωσι τὸν Ἰσθμόν, περὶ πλείστου ποιούμενοι τὴν Πελοπόννησον καὶ ὅτι ταύτην ἦθελον νὰ φυλάξωσιν ἀφίνοντες τὰ ἄλλα μέρη. Ἀφ’ οὗ δὲ μετεκόμισαν τὰ πράγματά των καὶ τὰς γυναικας καὶ τὰ τέκνα τῶν, οἱ μὲν πλεῖστοι εἰς τὴν Τροιζῆνα, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Αἴγιναν καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἥλθον καὶ οὗτοι εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ἐνταῦθα συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ἦτο συνηθροισμένος εἰς τὸν Πώγωνα, λιμένα τῶν Τροιζηνίων. Συνηθροίσθησαν δὲ ἡδη πολὺ περισσότερα πλοῖα ἢ ὅσα ἐναυμάχησαν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, διότι ἔδωκαν καὶ ἄλλαι πόλεις. Ἡσαν δὲ οἱ δόντες πλοῖα οἱ ἔξης· οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ Κορίνθιοι, οἱ Σικυώνιοι, οἱ Ἐπιδαύριοι, οἱ Τροιζήνιοι, οἱ Φρυμιονεῖς, οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Μεγαρεῖς, οἱ Ἀμπρακιῶται, οἱ Λευκάδιοι, οἱ Αίγινῆται, οἱ Χαλκιδεῖς, οἱ Ἐρετρεῖς, οἱ Κεῖοι, οἱ Νάξιοι, οἱ Στυρεῖς, οἱ Κύθνιοι, οἱ Σερίφιοι, οἱ Μήλιοι καὶ οἱ Κρητινᾶται. Ο δὲ ἀριθμὸς τῶν πλοίων δλῶν πλὴν τῶν πεντηκοντέρων ἦτο τριακόσια ἔβδομήκοντα δκτώ. Πάντων δὲ τούτων ναϊάρχος ἦτο πάλιν ὁ Σπαρτιάτης Εύρυβιάδης.

Ως δὲ συνῆλθον εἰς τὴν Σαλαμῖνα οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰργμένων πόλεων, συνεσκέφθησαν, ποῦ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ ναυμαχία. Καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι συνεφώνουν νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ νὰ ναυμαχήσωσι πρὸ τῆς Πελοποννήσου, φέροντες τοῦτον τὸν λόγον ὅτι, ἂν νικηθῶσιν ἔκει, δύνανται νὰ ἔξελθωσι εἰς τὴν ξηράν πρὸς τοὺς ιδιαίους τῶν καὶ νὰ σωθῶσιν, ἐνῷ ἐν Σαλαμῖνι νικηθέντες θὰ πολιορκηθῶσιν, οὐδαμόθεν ἐλπίζοντες βοήθειαν. Καθ’ ὃν δὲ χρόνον ἐσκέπτοντο ταῦτα, ἥλθεν ἄνθρωπος ἐξ Ἀθηνῶν ἀγγέλλων ὅτι ὁ Βάρβαρος, ἀφ’ οὗ ἔκαμσε τὰς πόλεις τῶν

Πλαταιέων καὶ Θεσπιέων ώς μὴ μηδιζούσας, ἡλθε καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἔκαιε τὸ πᾶν, ὅτι οἱ ὀλίγοι, οἵτινες ἐμενον φύλακες τῆς ἀκροπόλεως μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ βόρβαροι, ἀφ' οὗ ἐσύλησαν τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ὅτι ὁ Ξέρξης ἐπεμψεν εἰς Σαῦσα ἵπτει διὰ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Ἀρτάβανον τὴν μεγάλην ταύτην ἐπιτυχίαν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἐν Σαλαμῖνι "Ἐλληνες τοσοῦτον ἐταράχθησαν, ὥστε τινὲς οὐδὲ νὰ κυρωθῇ περιέμενον τὸ προκείμενον ἄγτημα, ἀλλ' ἔδραμον εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀνεπέτασαν τὰ ίστια διὰ νὰ ἀποπλεύσωσιν. "Οσοι δὲ ἐμειναν ἀπεφάσισαν νὰ ναυμαχήσωσι πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ.

ΙΩΦ. Ἐπικειρώματα Θεμιστοκλέους.

Εἶχεν ἡδη ἐπέλθη νῦν καὶ ἔκαστος μετέβη εἰς τὸ πλοιόν του διὰ νὰ κοιμηθῇ. Τοῦτο ἐπράξε καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος. Ως δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον, ἡράτησεν ὁ Ἀθηναῖος Μνησίφιος, τί ἀπεφασίσθη εἰς τὸ συνέδριον. Μαθὼν δὲ παρ' αὐτοῦ ὅτι ἀπεφασίσθη νὰ φέρωσι τὰ πλοῖα εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ νὰ ναυμαχήσωσι πρὸ τῆς Πελοποννήσου, εἶπε ταῦτα.

Χωρὶς ἄλλο, ἐὰν ἀπομακρύνωσι τὰ πλοῖα ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος, οὐδεμία πλέον θὰ γίνη ναυμαχία ὑπὲρ πατρίδος· διότι ἔκαστος θὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν πατοΐδα του καὶ οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐμποδίσῃ, οὔτε ὁ Εύρυθιάδης οὔτε ἄλλος οἰστρήποτε τὴν διάλυσιν τοῦ στόλου. Καὶ τοιουτορόπιως ώς ἐκ τῆς ἀνοησίας τῶν ἀρχηγῶν τῆς καταστρέφεται ἡ Ἑλλάς. Ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχῃ ἀκόμη μέσον τι, δράμε καὶ προσπάθησον νὰ ματαιώσης τὰ ἀποφασισθέντα ἴσως δὲ δυνηθῆς νὰ πείσης τὸν Εύρυθιάδην νὰ μεταβάλῃ γνώμην καὶ νὰ ἀποφασίσῃ νὰ μείνῃ.

"Η συμβουλὴ δὲ αὕτη ἥρεσε πολὺ εἰς τὸν Θεμιστοκλέα καὶ χωρὶς νὰ ἀποκριθῇ τίποτε ἥλθεν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Εύρυθιάδου. Φθάσας δὲ ἐκεῖ εἶπεν ὅτι ἥθελε νὰ τοῦ διμιλήσῃ περὶ κοινῆς ὑποθέσεως, οὗτος δὲ παρήγγειλε νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ πλοῖον καὶ νὰ

εἶπη ᾧτι θέλει. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς καθήμενος πλησίον τοῦ Εὐρυμέδους εἶπεν δόσα ἡκουτε παρὰ τοῦ Μνησιφίλου καὶ ἄλλα προσέθηκε, μέχρις οὗ ἔπεισε τὸν Εύρυμιάδην νὰ ἐξέλῃ τοῦ πλοίου καὶ νὰ συγκαλέσῃ τοὺς στρατηγοὺς εἰς συνέδριον. Ως δὲ οὗτοι συνήγνησαν, πρὶν ὁ Εύρυμιάδης ἐκβέσῃ τὸν λόγον, ἔνεκα τοῦ ὅποιου συνεκάλεσε τοὺς στρατηγούς, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἔλεγε πολλά, ζητῶν ἐκ παντὸς τράπου νὰ κατορθώσῃ τὸν σκοπόν του. Ἐνῷ δὲ ὥμιλει, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος

Θεμιστοκλῆ, εἰς τοὺς ἀγῶνας φατίζονται, δοσὶ ἀρχίζουσι πρωτήτερα.

Ἄλλα καὶ δὲν στεφανοῦνται, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἀπολογούμενος, δοσὶ μένουσιν δπίσω. Καὶ πρὸς μὲν τὸν Ἀδείμαντον ἀπεκρίθη ἡπίως· πρὸς δὲ τὸν Εύρυμιάδην εἶπεν ὅχι βεβαίως δοσα πρότερον εἶχεν εἶπη πρὸς αὐτόν, διότι ἡτο ἀπρεπὲς παρόντων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων νὰ κατηγορῇ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον, διτι θὰ δραπετεύσωθιν, ἔλεγεν ὅμως ἄλλα τὰ ἔξης.

Ἐκ σοῦ ἔξαρτάται νὰ σώσῃς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν ἀποφασίσῃς πειτόμενος εἰς ἐμὲ νὰ γίνη ἡ μάχη ἐνταῦθα καὶ δὲν ἀναγωρήσῃς εἰς τὸν Ἱσθμόν, ως θέλουσιν οἱ ἄλλοι. "Ακουσον καὶ τὰ δύο καὶ σκέψου ὅποιον εἶναι τὸ καλλίτερον. Ἐὰν ναυμαχήσωμεν ἐν τῷ Ἱσθμῷ, θὰ ναυμαχήσωμεν ἐν πελάγει ἀνοικτῷ, διπέρ οὐδόλως συμφέρει· εἰς ἡμᾶς, διότι ἡμεῖς ἔχομεν πλοῖα μικρότερα καὶ δὲν γάτερα. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἀν κατὰ τὰ ἄλλα εὔτυχήσωμεν, θὰ ἀπολέσωμεν ὅμως τὴν Σαλαμῖνα, τὰ Μέγαρα καὶ τὴν Αἴγιναν. Διότι δροῦ μὲ τὸ ναυτικὸν θὰ ἀκολουθήσῃ καὶ δὲ πεζὸς στρατὸς αὐτῶν καὶ οὕτω θὰ φέρῃς αὐτοὺς εἰς τὴν Ηελοπόνυνησον καὶ θὰ θέσῃς εἰς κίνδυνον ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν δομῶς ἐκτελέσῃς δοσα ἔγω λέγω, ίδού δοποίας ὠφελείας θὰ ἔχῃς· Πρῶτον, μὲν ναυμαχοῦντες εἰς στενὸν μέρος μὲ δλίγα πλοῖα ἐναντίον πολλῶν καὶ τὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ νίκη θὰ εἶναι πρὸς ἡμᾶς· διότι ἡμᾶς μὲν ὡρελεῖ ἡ μάχη ἐν στενῷ, ἐκείνους δὲ ἡ μάχη ἐν εὐρυχωρίᾳ· Πρὸς δὲ τούτοις σώζεται ἡ Σαλαμίς, δπου ἔχομεν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναικας ἡμῶν. Ἐπειτα διὰ τούτου ἐπιτυγχάνετε καὶ ἐκένο, τὸ ὅποιον τόσον πολὺ ἐπιθυμεῖτε. Μένων ἐνταῦθα θὰ ναυμα-

χήσης ὑπὲρ τῆς Πελοποννήσου ἐπίσης ὡς καὶ πλησίον τοῦ Ἰσθμοῦ, οὐδὲ φέρεις ἀπερισκέπτως τοὺς ἔχθρους εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐάν δὲ γίνωσι καὶ ὅσα ἐγὼ ἐλπίζω καὶ νικήσωμεν μὲτὰ πλοῖα, οὕτε εἰς τὸν Ἰσθμὸν οὐδὲ εἴλωσιν οἱ βάρδοις, οὕτε οὐδὲ προχωρήσωσι περαιτέρω τῆς Ἀττικῆς, ἀλλὰ οὐδὲ φύγωσιν ἐν ἀταξίᾳ καὶ οὐδὲ ἔχωμεν τὸ κέρδος ὅτι οὐδὲ σωθῶσι τὰ Μέγαρα, ή Αἰγαία καὶ η Σαλαμίς, ἐν τῇ δόποικ ἔχομεν καὶ χρησμὸν ὅτι οὐδὲ νικήσωμεν τοὺς ἔχθρους. "Οταν δὲ οἱ ἀνθρώποι ὄρθως περὶ ἑνὸς πράγματος σκεφθέντες ἀποφασίσωσι νὰ πράξωσιν αὐτό, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ή ἐπιτυχία εἶναι βεβαία· θταν ὅμως δὲν σκεφθῶσι καλῶς, τότε οὐδὲ ἐ Θεὸς θέλει νὰ βοηθήσῃ τοιαύτας ἀνθρωπίνας γνώμας.

ΙΩΝ. Ἐπειρωνὴ σωτήρειος Θεμιστοκλέους.

Τοιαῦτα εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς· ὁ δὲ Κορίνθιος Ἀδείμαντος πάλιν ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ, λέγων ὅτι ὁ μὴ ἔχων πατρίδα πρέπει νὰ σιωπᾷ καὶ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Εύρυθιάδου νὰ μὴ ἀφίνη νὰ ἔχῃ ψῆφον ἀπολις ἀνήρ. Ἐλεγε καὶ εἰς τὸν Θεμιστοκλέα ὅτι μόνον τότε δικαιοῦται νὰ προτείνῃ αὐτὸς γνώμην, ἐὰν πρῶτον εἴπῃ ὁ πόλις πόλεως ἦτο ἀντιπρόσωπος. Όμιλει δὲ τοιουτοτέροις, διότι αἱ Ἀθῆναι εἶχον κυριεύσθη καὶ κατείχοντο ἥδη ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Πρὸς τοῦτον μετὰ πικρίας ἀπεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς ὅτι οἱ ἔχοντες ἔξωπλισμένα πλέον τῶν διακοσίων πλοίων δύνανται νὰ ἔχωσι καὶ πόλιν καὶ χώραν μεγαλειτέραν τῶν Κορινθίων, διότι οὐδεμία χώρα τῶν Ἑλλήνων θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποκρούσῃ αὐτούς, ἐὰν ἀποφασίσωσι νὰ καταλάβωσιν αὐτήν. Μετὰ τὰς ἔξηγγήσεις ταύτας ἐστράφη πρὸς τὸν Εύρυθιάδην, πρὸς ὃν ὠμίλησεν ἐντονάπεραιν ἀγνέξης·

"Ἐάν οὐ μείνῃς ἐνταῦθα, οὐδὲ δείξῃς ὅτι εἶσαι σπουδαῖος ἀνήρ, εἰ δὲ μή, οὐδὲ καταστρέψῃς τὴν Ἑλλάδα. Διότι τὸ πᾶν τοῦ πολέμου φέρουσι τὰ πλοῖα αὐτά. "Ακουσε λοιπὸν τὴν γνώμην μου· ἐὰν δὲν κάμης ταῦτα, ἡμεῖς μέν, ὡς ἔχομεν τώρα, λαμβά-

νομεν τὰ πράγματά μας καὶ φεύγομεν εἰς τὴν Σίριν τῆς Ἰταλίας, ήτ.ς εἶναι ιδική μας καὶ ήτις πρέπει κατὰ τὸν χρησμὸν νὰ κτισθῇ ὑφ' ἡμῶν. Σεῖς δὲ τότε στερηθέντες τοιούτων συμμάχων πιστεύοις νὰ ἐνθυμηθῆτε τοὺς λόγους μου.

Ταῦτα ἀκούσας ἡ Εὐρυδιάδης ἐφοβήθη τὴν ἀναγκώρησιν τῶν Ἀληναίων καὶ παρεδέχθη τὴν γνώμην τοῦ Θεμιστοκλέους, ἔπειτα καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοί. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ προσευχηθέντες εἰς τοὺς Θεούς, ἐπεκαλέσθησαν τὴν Βοήθειαν τῶν ἡρώων, τοῦ Αἴαντος δηλαδὴ καὶ τοῦ Γελαμῶνος, εἰς τὸν μέγαν ὑπὲρ τῆς ἀλευθερίας ἀγῶνα.

122. Σοφωτάτη γνώμη Ἀρτεμισίας.

Ο δὲ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Ξέρξου ἔπλευσεν ἐκ τῆς Ἰσταίας διὰ τοῦ Εὔριπου καὶ ἦλθεν εἰς τὸ Φάληρον. Ἐκεὶ κατέβη αὐτοπροσάπως ὁ Ξέρξης καὶ ἐκάμε συμβούλιον καλέσας εἰς τοῦ τοὺς στρατηγοὺς τῶν διαφόρων πόλεων. Ἀφ' οὗ δὲ πάντες συνῆλθον καὶ ἐκάθισεν ἔκαστος εἰς θέσιν ὠρισμένην κατὰ τὸν βαθμὸν του, ὁ Ξέρξης ἐστειλε τὸν Μαρδόνιον διὰ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ ἔξετάῃ τὴν γνώμην ἐκάστου, ἀν πρέπει νὰ γίνῃ ναυμαχία. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες συνεφώνουν νὰ γίνῃ ναυμαχία, μόνη δὲ ἡ Ἀρτεμισία διεφάνησεν εἰποῦσα τὰ ἔτης πρὸς τὸν Μαρδόνιον.

Σὲ παρακαλῶ, Μαρδόνιε, νὰ εἰπης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι ἐγὼ ταῦτα λέγω. Ἐπειδὴ εἰς τὰς ναυμαχίας τὰς παρὰ τὴν Εὐβοιαν δὲν ἐφάνην ἄνανδρος οὐδὲ ἐπράξα ὀλιγάτερα τῶν ἄλλων, δίκκιον εἶναι, ὃ δέσποτα, νὰ φανερώσω τὴν γνώμην, τὴν δποικιλίαν, καὶ νὰ συμβουλεύσω δ.τι θεωρῶ ὡφελιμότατον εἰς τὰς ὑποθέσεις σου. Ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ φεισθῆς τῶν πλοίων σου καὶ νὰ μὴ κάμης ναυμαχίαν, διότι οἱ ἄνδρες οὗτοι εἰς τὴν θάλασσαν εἶναι τόσον ἀνώτεροι τῶν ἰδικῶν σου, ὅσον εἶναι οἱ ἄνδρες ἀνίστεροι τῶν γυναικῶν. Ἐπειτα τίς ἡ ἀνάγκη νὰ παρακινθυνεῖ σὲς ναυμαχῶν; Δὲν ἔχεις τὰς Ἀθήνας, ἐναντίον τῶν ὅποιων ἐ-

πεγχείρησας τὴν ἐκστρατείαν, ώς καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; Οὐδεῖς ἵσταται πλέον ἐμπόδιον ἐναντίον σου. "Οσοι δὲ κατὰ σου ἀντεστάθησαν, ἔπαθον ὅ, τι ἔπρεπεν εἰς αὐτούς. Πῶς δὲ νομίζω ὅτι θὰ ἀποβῶσι τὰ πράγματα τῶν ἐχθρῶν σου, τοῦτο θὰ σοὶ εἴπω. Εἳν μὲν δὲν βιασθῆς νὰ ναυμαχήσῃς, ἀλλ' ἔχης ἐδῶ τὰ πλοῖα πληγούσιν τῆς ἡηρᾶς ἥ καὶ προχωρήσῃς μὲ αὐτὰ εἰς τὴν Πελοπόννησον, εὔκόλως, ὃ δέσποτα, θὰ ἐπιτύχῃς, ὅσα κατὰ νοῦν ἔχων ἦλθες· διότι οἱ "Ἑλληνες δὲν δύνανται νὰ ἀντέχωσι πολὺ καὶ θὰ τοὺς ἀναγκάσῃς τοιουτοτρόπως νὰ διασκεδασθῶσι καὶ νὰ φύγωσιν ἔκαστος εἰς τὴν πόλιν του. Διότι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ως ἔμαθον, δὲν εἶναι τροφαί, οὐδὲ εἶναι πιθανόν, ἐὰν φέρῃς τὸν πεζὸν στρατὸν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅτι θὰ μένωσιν ἐδῶ ἡσυχοι, ὅσοι ἔξι αὐτῶν ἦλθον ἐκεῖθεν, ἀφίνοντες τὴν ἴδιαν τῶν χώραν καὶ ναυμαχοῦντες ὑπὲρ τῆς χώρας τῶν Ἀθηναίων. Εἳν δὲν δύνασθης νὰ ναυμαχήσῃς, φοβοῦμαι μήπως οὐ μόνον βλαφθῆ ὁ ναυτικὸς στρατός, ἀλλὰ μὴ βλάψῃ οὗτος καὶ τὸν πεζόν. Πρὸς τούτοις σκέψθητι καὶ τοῦτο, ὃ βασιλεῦ, ὅτι οἱ καλοὶ ἀνθρωποι συνήθωσι ἔχουσι δούλους κακοὺς καὶ τούναντίον οἱ κακοὶ καλούς. Εἰς σὲ δέ, ὅστις εἶσαι ὁ κάλλιστος τῶν ἀνθρώπων, ὑπάρχουσι δοῦλοι κακοί, οἵτινες λέγονται σύμμαχοί σου, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Κύπριοι, οἱ Κιλικίης, οἱ Πάμφυλοι, παρὰ τῶν ἐποίων μὴ περιμένης ὠφέλειαν.

Οι λόγοι οὗτοι τῆς Ἀρτεμισίας ἔκαμον μεγάλην αἰσθησιν. Καὶ οἱ μὲν φίλοι αὐτῆς ἐφοβοῦντο, μὴ τιμωρηθῆ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου διὰ τὴν τόλμην της ταύτην, οἱ δὲ ἐχθροί της ἔχαιρον, ἐλπίζοντες ὅτι αὕτη τῷρα θὰ ἀπολεσθῇ. "Οτε δέντος ἀνεκοινώθησαν πρὸς τὸν Ξέρξην αἱ γνῶμαι, ἡ γνώμη τῆς Ἀρτεμισίας ἤρεσε περισσότερον εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις ἐπήνεσε καὶ ἐθεώρησεν αὐτὴν μαλλήν ἀξίαν τῆς ὑπολήψεώς του. Ἀπεφάσισεν δέντος νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν γνώμην τῶν περισσοτέρων καὶ νὰ ναυμαχήσῃ ἐν Σαλαμίνι. Υποθέτων δὲ ὅτι εἰς τὴν Εὔβοιαν δὲν ἐπολέμησαν ἀνδρεῖς, διότι δὲν ἦτο αὐτὸς ἐκεῖ, ἡτοιμάσθη ὁ ἴδιος νὰ γίνη θεατὴς τῆς ναυμαχίας.

ΙΩΣ. Η αλειμβουλία Ἑλλήνων.

Ἐτοιμασθάντες λοιπὸν οἱ βέρβαροι ἀπέπλευσαν εἰς Σαλαμῖνα, διπου παρετάχθησαν ἐκεὶ ἡσύχως. Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν ιύξ, ἀ τέλον διὰ τὴν ἐπιμάνην ἡμέραν τὴν μάχην. Κατ’ αὐτὴν δὲ τὴν ἴδιαν νύκτα ἐπορεύετο καὶ διεζόει στρατὸς τῶν βαρδάρων καὶ εἰσέλθει εἰς τὴν Ηελοπόννησον διο τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ἐνταῦθα εἶχον συναθραισθῆν πόδα τὸν Κλεόμβροτον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δεωνίδου, πολλοὶ Ηελοποννήσιοι διει νὰ ἐμποδίσωσι τὴν εἰσόδον εἰς τὸν βαρδάρον. Πρὸς τοῦτο ἔκτισαν δύχυρὸν τεῖχος ἀπὸ τῆς μᾶξης ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης τοῦ Ισθμοῦ. Οἱ δὲ Ἑλλῆνες, οἱ ἑλθότες παντὶς εἰς τὸν Ισθμὸν καὶ ἀπέφασιν ἔχοντες νὰ σώσωσι τὴν Ἑλλάδα κινδυνεύουσαν, ἦσαν οἱ ἔνθη : Οἱ Δακεδαιμόνιοι, οἱ Ἀρκάδες, οἱ Ἡλεῖοι, οἱ Καρίνθιοι, οἱ Σικώνιοι, οἱ Ἐπιδαύριοι, οἱ Φιλάσιοι, οἱ Τροιζήνιοι καὶ οἱ Ἐρμιοναῖς. Οἱ δὲ ἄλλοι Ηελοποννήσιοι ἔμενον οὐδετέροι καὶ, ἀν μοὶ εἶναι ἐπιτετραμένον νὰ δμητρίσῃ ἐ ευθέρως, οὐδετέροι μένοντες ἐμῆδεσσοι. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι δύτες, εἰ καὶ ἐμάνθανον τὰς προπαρασκευὰς τῶν ἐν τῷ Ἰσθμῷ, πάλιν δρῶσι ἀνησύχουν, φοβούμενοι εὐχλή τόσου περὶ ἑαυτῶν, δυσον περὶ τῆς Ηελοποννήσου. Καὶ ἐπὶ τοια μὲν χρόνον περιωρίζονται ἀθερύνως νὰ ἀνακοινῶσι τὰς σκιψίεις των, συνομιλοῦντας ἀνήρ πρὸς ἄνδρα καὶ ἐκπληττόμενοι διε τὴν ἀφρούνην τοῦ Εὐρυδιάδου. Τέλος δὲ ἔβεράγη φανερά ἡ ἀγανάκτησίς καὶ συεκρούθησανέλευσις, εἰς τὴν δύσιαν ἐλέγχθησαν πολλὰ περὶ τῶν αὐτῶν. Οἱ μὲν ἔλεγον διε ἐπρεπεν, ἀποπλεύσαντες εἰς τὴν Ηελοπόννησον, νὰ πόλεμήσωσιν ὑπέρ αὐτῆς καὶ δχι, μένοντες ἐν Σαλαμῖνι, νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ χώρας οκτωκινῆσαντος ήθης οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ Αἰγινῆται καὶ οἱ Μεγαραῖς ἔλεγον διε ἐπρεπεν ἐνταῦθα μένοντες νὰ πολεμήσωσι.

ΙΩΣ. Η κύριωσις τῶν Ἑλλήνων.

Τότε δ Θεμιστοκλῆς, ἐπειδὴ ὑπερίσχυεν ἡ γνώμη τῶν Ηελοποννησίων, ἐξέρχεται κρυψῆ ἐκ τοῦ συνεδρίου καὶ στέλλει ἄνθρωπον μὲ πλοῖον εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Μήδων, παραγγελλας εἰς αὐτόν, τι ἐπρεπε νὰ εἴπῃ. Ωνομάζετο δὲ δ ἄνθρωπος εὗτος Σίκινος καὶ ἦτο οἰκέτης καὶ παιδιγωγὸς τῶν πατέρων τοῦ Θεμιστο-

κλέους, τὸν δποίον μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ἔκαμε Θεσπιέα, διότι
οἱ Θεσπιεῖς ἐδέχοντο πολίτας, καὶ τὸν ὑπερεπλούτιον. Τότε φθά-
σας οὗτος μὲ πλοίον ἐλεγεν εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τὰ
ἔξι.

Οἱ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων μὲ ἔπειρψε υρυφίως τῶν ἄλλων
Ἐλλήνων, (διότι εἰσαι μὲ τὸ μέρος τοῦ βοσκέως καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ
νικήσῃ τὸ δικαίον μᾶλλον ἢ εἰς Ἐλληνες), διὸ νὰ σᾶς εἴπω δια εἰς
Ἐλληνες φοβηθέντες σκέπτονται νὰ φύγωσι, καὶ μάλιστα τώρα
εἰναι καιρὸς νὰ κατορθώσῃ τε ἔργον λαμπρέτατον, ἐὰν δὲν τοὺς
ἀφήσετε νὰ φύγωσι Διότι οὕτε πρὸς ἀλλήλους εἰναι ἀμέσφρονες,
οὕτε εἰς πρὸς σᾶς θὰ ἀνισταθῆσιν, ἀλλὰ θὰ ἔητε αὐτοὺς πρὸς ἀλ-
λήλους ναυμαχοῦντας καὶ τοὺς τὰ διατάρα φρονοῦντας καὶ τοὺς
ἄλλους.

Ταῦτα εἰπὼν διὰ Σίκιννος ἀνεχώρησεν εὐθὺς. Οἱ δὲ βάρβαροι
πιστεύσαντες εἰς ταῦτα, εἰς μὲν τὴν νῆσον Ψευτάλειαν, ἥτις κατ-
ται μεταξὺ τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Ἑηρᾶς, ἀπεβίβασαν μέγα
πλῆθος Περσῶν, ἵνα, ἐὰν ἐκεῖ κατὰ τὴν μάχην ἥρχοντες ἀνθρώ-
ποι, τοὺς μὲν φίλους των σφίωντο, τοὺς δὲ ἔχθρους των φονεύωσι.
Τὰ δὲ Ἐλληνικὰ πλοῖα περιεκύλωσαν, ἵνα συλλάβωσιν αὐτὰ
καὶ ἐκδικήθωσι διὸ τὰ ἐν Ἀρτεμισίῳ παθῆματα. Γαῦτα ἐπραττον
δι’ ὅλης τῆς νυκτὸς χωρὶς παντάπαις νὰ κοιμηθῶσιν. Οἱ στρα-
τηγοὶ διμως τῶν Ἐλλήνων ἐν Σαλαμῖνι ἐφιλονίκουν ἀκραγή,
καὶ δὲν ἐγίνεσαν δια διότος τῶν βαρβάρων περιεκύλωσεν αὐ-
τούς, ἀλλ’ ἐπίστευον δια θὰ ἔμενεν ἐκεῖ, διότου τὴν ἡμέραν
ἐφαίγνετο.

ΤΑΞΙΔΙ. Ἀριστείδου καὶ Τηγέων φελοπατρέα.

Ἐν φρ δὲ ἀκόμη πάντες ἦσαν ἐν τῷ συνεδρίῳ, διέβη ἐκ τῆς
Αἰγαίης εἰς τὴν Σαλαμῖνα διὰ Ἀριστείδης διὰ Λυσιμάχου διὰ Ἀθη-
ναῖος, διατις ἦτο ἐξωτερακιτιμένος μὲν διό τοῦ λαοῦ, ἀλλ’ ἦτο
ἀνθρωπος ἀριστος καὶ δικαιότατος πάντων τῶν ἐν Ἀθηναῖς. Ἐλ-
θῶν οὗτος εἰς τὸ συνέδριον ἐκάλεσεν ἔξι τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν
διποίον δὲν εἶχε καθόλοι φίλον, μάλιστα δὲ ἔχθρον. Ἀποδλέπων
διμως εἰς τὰς παρούσιας συμφορᾶς ἐλησμόνησε πάντα καὶ ἐκάλε-
σεν αὐτὸν διὰ νὰ συνομιλήσῃ μετ’ αὐτοῦ. Εἶχε δὲ ἀκούση πρότε-
ρον, δια εἰς Πελοποννήσιοι ἐπειδόν ν’ ἀποπλεύσωσι μὲ τὰ πλοῖα

δλα εἰς τὸν Ἰσθμόν. Ως δὲ ἐξῆλθεν δὲ Θεμιστοκλῆς, εἶπεν δὲ Ἀριστείδης ταῦτα·

Ἔμετις ἀρμέζει νὰ ἀγωνιζώμεθα καὶ κατ' ἄλλον μὲν καιρόν, ἀλλὰ καὶ τώρα, τίς νὰ πράξῃ πλειότερα ἀγαθὰ εἰς τὴν πατρίδα μας. Σοὶ λέγω λαϊπὸν διὶς εἰς Πελοποννήσου εἴτε πολλὰ λέγουσιν εἴτε δλίγα περὶ τοῦ ἀπόπλου τῶν εἰς τὸν Ἰσθμόν, τώρα δὲν τοὺς ὡραλοῖς παντάπασι. Ἐρχομεῖ μάρτυς αὐτόπτης νὰ σᾶς ἀναγγεῖλω, διὶς εἰς ἔχθροι περιεκύλωσαν ὑμᾶς πανταχόθεν καὶ εἰναι ἀδύνατον πλέον νὰ ἐξέλθητε, οὓς καὶ ἀν θέλωσι τοῦτο οἱ Καρίνθιοι η καὶ αὐτὸς δὲ Εὔριβιάδης. Ἐλθὲ ἐντὸς καὶ εἰπὲ πρὸς αὐτοὺς τοῦτο.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη δὲ Θεμιστοκλῆς·

Καὶ ή συρβουλή σου καὶ ή ἀγγελία σου ἀμφότερα εἶναι ἔξαιρετα. Διότι μοὶ λέγεις διὶς εἰδες γεγενημένον, διπερ ἐγὼ πολὺ ἐπεθυμούν. Μάθε δὲ διὶς ἐγὼ συνέργησα νὰ πράξωσι τοῦτο οἱ Μῆδοι· διότι, ἀφ' εὑ δὲν ἦθελον ἐκόντες οἱ Ἑλληνες νὰ πολεμήσωσιν, ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ τις ἀκοντας εἰς τοῦτο. Σὺ δέ, ἐπειδὴ ἡλθες μὲ καλὸς εἰδήσεις, εἰσελθε καὶ εἰπὲ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς δὲ ίδιος· διότι ἀν τὰ εἶπω ἐγώ, θὰ ὑπολάβωσιν διὶς τὰ ἔπλασα καὶ δὲν θὰ τοὺς πείσω, αὐτοὶ δὲ θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ πιστεύωσιν διὶς οἱ βάρδαροι δὲν ἔκαμον τίποτε. Εἰπὲ λοιπὸν δὲ ίδιος τὸ πρᾶγμα, πῶς ἔχει. Καὶ εἴτε τὸ π.στεύσωσιν εἴτε μή, εἰς ἡμᾶς εἶναι ἀδιάφορον, διότι, ἀφ' εὑ, ως λέγεις, εἰμεθα πανταχόθεν κυκλωμένοι, δὲν δύνανται πλέον νὰ φύγωσιν.

Εἰσελθὼν δὲ δὲ Αριστείδης εἰς τὸ συνέδριον διηγήθη διὶς περιεκυλώθησαν ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν καὶ προτρέψας αὐτοὺς νὰ ἔτοιμασθωσι πρὸς ὑπεράσπισιν ἐξῆλθεν. Ἄλλος εἰς στρατηγοὺς δὲν ἐπιστενον τὴν εἰδῆσιν καὶ ἐξηκολούθουν νὰ φιλονικῶσιν. Οἱ διὰ ἡλθον μετὰ πλεούς Τήνιοι αὐτόμολοι, εἶπεν εἶπον διὶς τοι εἴλεγε καὶ δὲ Αριστείδης. Χαριν τῆς ἐκδουλεύσεως ταύτης τὸ ὄνομα τῶν Τήνιων ἀνεγράφη εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ἀφιερωθέντα τρίποδα μεταξὺ τῶν καταστρεφάντων τῶν βάρδαρον. Οἱ δὲ Ἑλληνες πεισθέντες περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν βαρδάρων παρεσκευάσθησαν νὰ ναυμαχήσωσι.

126. Νέα τῶν Ἑλλήνων.

“Ηρχοσεν ἥδη νὰ ἔξημερώνη, δτε συνήχθησαν δλοι οι Ἑλληνες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Ἐνταῦθα ώμελησαν καὶ ἄλλοι μὲν θαρρύνοντες τοὺς στρατιώτας, ἀλλ’ ὁ λόγος τοῦ Θεμιστοκλέους ἦτο ἀνώτατος πάντων. Οὗτος ἔδειξε διὰ τοῦ λόγου του ἐνθεν μὲν τὸ μέγα καὶ ὑψηλόν, εἰς τὸ ὅπιον δὲ ἀνθρωπος δύναται νὰ φθάσῃ ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του καὶ τῶν περιστάσεων, ἐνθεν δὲ τὸ τεπεινὸν καὶ μικρόν, καὶ συνεβούλευσεν αὐτῷς νὰ ἐκλέξουσι τὸ πρώτον. Καὶ ταῦτα εἰπὼν διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα. Ἐμβάντες δὲ πάντες ἐπλευσαν κατὰ τῶν βαρβάρων, οἶνας μεθ’ ὅρμης καὶ οὕτοι ἐπλευσον ἐναντίον. Οἱ δὲ Ἑλληνες κατ’ ἀρχὰς μὲν ὠπισθοχώρουν μὲτα τὴν πρύμναν, δτε ὅμως εἶδον διὰ δ’ Ἀμεινίας δὲ Παλληνεὺς δὲ Ἀθηναῖος προχωρήσας μόνος μὲ τὸ πλοίον του συνεπλάκη πρὸς ἐπάνθρωπον, ἔχθρικόν, ἐσπευσαν καὶ οἱ ἄλλοι εἰς βοήθειαν καὶ οὕτως ἤρξατο ἡ μάχη. Δέγεται δὲ δτι πρὸς τοῦτο συνετέλεσε καὶ φάσμα γυναικός, ἣτις μὲ φωνὴν μεγάλην ἐπέπληξε καὶ ἐθάρρυνε τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων λέγουσαν, Ἀπειρίσμενοι, μέχρι πόσου ἀκόμη θὰ ὠπισθοχωρήσετε; Καὶ ἐναντίον μὲν τῶν Ἀθηναίων ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ Φοίνικες, ἐναντίον δὲ τῶν Λακαδαιμονίων οἱ Ἰωνες, τῶν ἐποίων οἱ μὲν περισσότεροι ἐπολέμησαν ἀνδρείως, δλίγοι δὲ ἐθυμούμενοι τὰς συμβουλὰς τοῦ Θεμιστοκλέους ἔδειξαν δειλίαν. Ἐγ τηντη δὲ τῇ μάχῃ κατεστράφησαν τὰ περιεστέρα πλεῖα τῶν βαρβάρων ἄλλα μὲν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἄλλα δὲ ὑπὸ τῶν Αἴγινητῶν, εἰ καὶ οἱ βάρβαροι ἐπολέμησαν νῦν ἀνδρείτερον ἢ πρότερον ἐν Εὔβοιᾳ, διότι ἐφοδοῦντο τὸν Σέρενην, δτις καθήμενος εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἀντικροῦ τῆς Σαλαμίνος ὅρους, δπερ καλεῖται Αἴγαλεως, παρετίθεται καὶ ἐσγμείωνεν ἐκάστου τὰ ἔργα. Καὶ τίνες μὲν εἴτε ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἴτε ἐκ τῶν βαρβάρων διέπρεψαν ἐν τῇ μάχῃ ταῦτη, δὲν δύναμει νὰ εἴπω. Θὰ ἀναφέρω δὲ μόνον περὶ τῶν κατορθωμάτων τῆς Ἀρτεμισίας καὶ τοῦ Αἴγινητου Κριοῦ τοῦ Πολυκρίτου. Καὶ ἡ μὲν Ἀρτεμισία, καθ’ ὃ χρόνον περιήλθεν εἰς πολλὴν ἀταξίαν ὁ στόλος τῶν βαρβάρων, καταδιωκεμένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ πλοίου Ἀττικοῦ καὶ βλέπουσα δτι θὰ συνελαμβάνετο, διότι ἄλλα πλοῖα βαρβαρικὰ ἔφραττον αὐτὴ τὴν διάβασιν, κατέφυγεν εἰς τὸ ἔξης στρατόγημα. Ἐν ὧ κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ πλοίου τοῦ Ἀττικοῦ,

δρμῷ καὶ αὐτῇ καὶ πίπτει ἐναντίον ἑνὸς πλοίου τῶν βαρβάρων, τὸ δόπιον ἐκτυπήσασα ἐβύθισεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ δὲ Ἐλλην πλοίασκες ὥδη τοῦτο ἐγέμισαν διὰ τὸ πλοῖον τῆς Ἀρτεμισίας ἡτοῖς Ἐλληνικὸν ἢ διὰ ηὐτομόλησεν ἐκ τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ ἦλθε πρὸς βοήθειαν τῶν Ἐλλήνων, καὶ διὰ τούτου ἀφῆκε τὸ πλοῖον τῆς Ἀρτεμισίας καὶ ἐστράφη νὰ παταδιώῃ ἄλλα. Ὁ δὲ Εὔρηξ ὥδη καὶ αὐτὸς τὸ κατώρθωμα τῆς Ἀρτεμισίας καὶ νομίζων διὰ τὸ βυθοιθὲν πλοῖον ἡτοῖς τῶν ἔχθρων, ἐπαινῶν τὴν Ἀρτεμισίαν εἶπεν· Οἱ ἀδρες μου ἀγένοντο γυνοῖκις καὶ οἱ γυναῖκες ἀνδρες. Καὶ τασσοτορέπως ἐσώθη ἡ Ἀρτεμισία, διὰ τὴν οὐληγόφιν τῆς δόπιας οἱ Ἐλληνες προσεκήρυξαν ἀμοιβὴν δέκα χιλιάδων δραχμῶν, δέκτη ἐθεώρησαν λίαν προσβλητικὸν νὰ μάχηται κατ' αὐτῶν γυνήν. Ἀλλ' αὕτη ἐτρέφθασι καὶ ἔφυγεν εἰς τὸ Φαληρὸν μακρὰν τῆς μάχης. Ὁ δὲ Κρίδος Ἀιγαίητης συγανιήσας τὸ Ἀττικὸν πλοῖον, εφ' εὗ διατάσσεται πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα νὰ προσέξῃ, εἰς αὐτὴν τὸν μηδισμὸν τῶν Αἰγαίωντων. Καὶ ταῦτα λέγων ἐπέπεσε κατὰ Σιδωνίου πλοίου καὶ ἐκυρίευσε τοῦτο. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἡτοῖς καὶ διαγνήστης Ηθέας, διπλαὶ εἰχε συλληφθῆναι ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐμπροσθεν τῆς Σκιάθου ἀνδρειότατὰ πολεμήσας καὶ διὰ τοῦ Πέρσαν δὲν ἐφόνευσαν θαυμάσαντες. Καὶ τασσοτορέπως διὰ Ηθέας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Αἴγαιαν.

ΙΩΝΑ. ΙΙΙΕΝΘΟΣ ΙΙΙΕΡΟΣΩΝ.

Ἐν τῇ μάχῃ δὲ ταύτη ἡ καταστροφὴ τῶν Μήδων ἡτοι μεγάλη διότι εἰς σφραγίδας, μὴ τιςέροντες νὰ κολυμβῶσι, συντριβεμένων τῶν πλοίων ἔπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγοντο, ἐν φέρει τὸ Ἐλληνες ἔξιηρχοντο κολυμβῶντες εἰς τὴν Σαλαρίνα. Ὁ δὲ Ἀριστερής ἡ οὖδεν μαθήτης ἐκυρίευσε τὸν Σαλαρίνα. Ὁ δὲ Ἀριστερής τοὺς ἐκεῖ τοποθετηθέντας Πέρσας. Ὁ δὲ Εὔρηξ ὡς εἶδε τὴν γενομένην καταστροφήν, ἐφ δίβη, μή τις τῶν Ιωνῶν συμβούλευτη τούς Ἐλληνας ἢ καὶ αὐτοὶ αφ' ἐκπτῶν νοσήσωσι νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἐπιλήσποντον καὶ διαλίσωσι τὰς γέφυρας καὶ εὕτω παρικυνωθεῖσι εἰς τὴν Εὔρηην ἀπολεσθῆ, καὶ ἀπεράσισι τὰ φύγη. Ἰνα δὲ μὴ ἐννοησασι τοῦτο οἱ Ἐλληνες μηδὲ εἰ λοιποὶ τοῦ, ἔκαμψε προστομασίας διὰ νὰ κέρη διῆθεν καὶ δευτέραν ναυμαχίαν. Συγχρόνως δὲ ἔστιειλε καὶ τὸ χυδρόμον εἰς τὴν

Περσαίν, οὐα διαγγείλη τὴν παροῦσαν συμφοράν. Οὐδὲν εἶναι ταχύτερον τῶν ταχυδρόμων τούτων. Δέγουσιν διτί έπαντας ἄνδεις
εἰπτοὺς εἰς ἀπόστασιν δὲ εἰς ἀπὸ τοῦ ἄλλου μᾶς ψηφασ. Τούτους δὲ εὖς εἰς χιών αὔτε Βροχή αὔτε καθμά, αὔτε νῦξ ἐμποδίζει τὰ
πατρέην τάχιστα ἐκ τοσούς ὡρισμένον διάστημα. Καὶ ἀφ' εὗ δια-
νυη ἐ πρῶτος τὸν δρόμον του, διδεῖ τηρεῖν αὐτοὺς του εἰς τὰν
τεύτερον, δὲ δὲ δεύτερος εἰς τὸν τρίτον καὶ εὑτιώ μεταβίβεται ἀπὸ
τοῦς εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ τέλους γῆ αὐγελία. "Ως δὲ ἔφασεν
αὐτὸς ἡ διποταγή τῶν Ἀθηνῶν, εἰ Περσαὶ ὑπὸ διπερβολικῆς
ερχέσθαισαν τὰς δύοντας μὲν μυρσίνας καὶ ἔκαιον θυμιάματα καὶ
χαρίναν θυσίας, εἰς ταύτην δύμας ποσοῦτον ἐταράχθησαν, ὥστε
χισαν δλι τα φοριμαί των καὶ παρεδέθησαν εἰς ἀπαύστους
ρήμους καὶ διερράψαν κατακρίνοντες τὸν Μαρδάνιον, έστις σωνε-
άλευσε τοιαύτην ἐκστρατείαν. Τὸ πίνθος τοῦτο τὸν Περσῶν εξη-
ολούθησε καθ' ὅλου τὸν μετὰ ταῦτα χρόνου, μέχρις εὗ φθάσαε δι-
έρην ἡράχασεν αὐτούς.

Ι ΘΕΤ. ΕΨΥΓΗ Ξέρξου εἰς Ιερούσαλαμ.

"Ο δὲ Μαρδάνιος, βλέπων τὸν Ξέρξην ἐν πολλῷ ὅντα λύπη
ἀ τὴν καταστροφὴν τοῦ στόλου καὶ σκοτίην ἔχοντα καὶ ἐπανελθεῖ
ε Ιερούσαλαμ, ἐπειτα δὲ φοβούμενος καὶ τὴν δργήν τοῦ βασιλέως,
ον παρεκίνητεν αὐτὸν καὶ ἐκστρατεύσαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκέ-
πτοτάξην τὴν Ἑλλάδας ἦ καὶ νὰ τελευτήσοι καλῶς τὸν βίου ἐπι-
μέρων μεγάλα τέρατα. Περιστρέπτερον δύμας ἤλπιζεν διτί θὲ διποταγή
ἐλλάδα. Ταῦτα λατιπέντα σκεψθεὶς εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα:

Μή θλίβου, διποταχ, γηὴν γόμιζε τὸ συμβένιον μεγάλην συμφο-
ιν. Ο διγών ξύριν θὲ πρύθη κατὰ ξηράν. "Εμούσιν ἀπειρο στρα-
βωτα καὶ ἐπικέν, ἐναντίον τῶν ὀποίων οὐδεὶς θὲ τολμήσῃ καὶ
πυταθῇ. Λιὰ τοδιο, εὐνὲ πρίντες, δὲ προσεκλημεν εἴδεν: τὴν
ελοτρόνηνησον. "Ἐδον δὲ πάλιν θάλκες νὰ ἀναβλημεν, καὶ τοι το
καρπιν να γίνε. Ήδη διασθίμει δύμας, βισιλού, διότι δὲν εἶνε δυνα-
τὰ μη τιμωρηθεῖσι εἰς Ἑλλήνες δι' οἵσι επραξαν καὶ να μη
τοι δούλοι σου. "Ἐων δὲ ἀπεράτισας νὰ ἐπανελθεῖς εἰς τὴν Ιερ-
ούσαλαμ τῆς τιμῆς των Ιερούσαλαμ, εἰταρες πα ταχοῦς καὶ πάν-

τοτε ἀγωνίζονται ἀνθραιέτατα καὶ σίτινες οὐδαμός εὐθύνονται δι-
τὴν δαιλίαν, ἣν ἔδαιξαν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ οἱ Φοίνικες ἢ οἱ Αἰγύπ-
τις ἢ οἱ Κύπριοι ἢ οἱ Κίλικες, ἀφες ἐμὲ μιτὰ τριακοσιῶν μόνο
χιλιάδων ἐκλεκτῶν στρατιωτῶν καὶ ὑπισχνοῦμαι διτὸι θάσοι προσ-
φέρω τὴν Ἑλλάδα διεθουλωμένην. 'Ο Εέρενης ἀκούσας ταῦτα, ἐ-
χάρη, καὶ κατεθέλχθη δύον ἡτο δυνατὸν νὰ χαρῇ ἀνθρωπος παθώ-
ται αὐτὴν συμφοράν καὶ εἴπε πρὸς τὸν Μαρδόνιον· Θά σκεφτοῦ-
καὶ θὰ σοῦ ἀποκριθῶ. 'Ἐπειτα ἐκάλεσεν εἰς συμβούλιον καὶ τὸν Ἀρ-
τεμισίαν, ἃς πρότερον πάντοτε ἔδωκεν αὐτῷ ἱρίστας συμβουλέα.
"Ως δὲ αὕτη ἤλθεν, ἥρωτησεν αὐτὴν ὁ Εέρενης, τί νὰ κάμῃ, ί-
ἐπιτύχῃ. 'Ο Μαρδόνιος, λέγει, προτείνει νὰ μείνῃ αὐτὸς μόνος ή
300 χιλιάδες νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸν ἄγωνα ὁ δὲ λαπός στρατο-
νὰ ἀνκυρώρησῃ μετὰ τοῦ βασιλέως. Πρὸς ταῦτα ἀτεκρ θη ἡ Ἀρ-
τεμισία.

Βασιλεῦ, ἀρ' οὖν ὁ Μαρδόνιος δέχεται τοῦτο, ἀφες εἰς αὐτὸν τοὺς στρατὸν θέλει καὶ ἀς ἔξακολουθήσῃ τὸν ἄγωνα. Σὺ δμως καὶ
λὸν είναι νὰ ἐπιχείλησε εἰς τὴν Ἀσίαν. Διότι, ἐχειν νικήσῃ ὁ Μαρ-
δόνιος, ἡ τιμὴ δλη ἀνήκει εἰς σέ ἐαν δὲ πάλιν νικηθῇ, εἰς σέ ου-
δεμία γίνεται μεγάλη συμφορά· διότι ουδος δύνασαι πολλοὺς καὶ
τῶν Ἑλλήνων νὰ κάμῃς ἀγόνας. "Ἐπειτα εἰς Ἑλλήνας νικῶντα
δὲν νικῶσι σὲ παρὰ ἔνα τῶν δούλων σου, περὶ τοῦ δποίου, καὶ ἀ-
πάθη τι, εὐθεὶς θὰ γίνῃ λόγος Διὸς τοῦτο φρονῷ διτὶ καλὸν είναι
νὰ ἀπέλθῃς εἰς τὴν πατρόδα σου, ἀρ' οὖν μάλιστα κατέκαυσας καὶ
τὰς Ἀθήνας, ἔνακ τῶν δόπιων κατετικένασας τὸν στόλον.

'Ακούσας δὲ ταῦτα ὁ Εέρενης, τὰ δποῖα καὶ αὐτὸς ἐπεθύμη-
διέταξε τὸν μὲν ὑπολειψθέντα στόλον γὰ πλεύσῃ τάχιστα εἰς τὸ
Ἑλλήσποντον, ί.α φυλάξῃ τὰς γεφύρας, αὐτὸς δὲ παραμείνας ἐ-
δλίγας ἡμέρας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀνεχώρησεν ἐπειτα καὶ ἀπορεθεῖ
εἰς τὴν Θεσσαλίαν. 'Ενταῦθα ἔξελεξεν ὁ Μαρδόνιος τριάκοντα με-
ριάδας στρατοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ ἔμεινε νὰ παραχαιμάσῃ ἐν Θεσσαλίᾳ.
'Ο Εέρενης δμως ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον μετά
τοῦ λοιποῦ στρατοῦ του. Καθ' δδὸν δὲ ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τρι-
φῶν, ἐπειδὴ ἡγαγκάζετο δ στρατὸς νὰ τρώγῃ καρπούς, χλόην καὶ
φλοιούς τῶν δένδρων, ἐνέσκηψε λοιμός καὶ δυσεντερία εἰς τὸ
στρατὸν καὶ πολλοὺς χιλιάδες αὐτῶν ἀπέθεινον. Μὲ δλίγον δὲ στρα-
τὸν φθάσας δ βασιλεὺς εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπειδὴ εὔρε λεῖψη

Μένας διπλή τοῦ χειμώνος τάς γεφύρας, διέβη τὸ στενόν διὰ τῶν πλοίων τους, τὰ ὅποια εἶχον ήδη φθάση καὶ παριέμενον ἐνταῦθα, καὶ κατέλιπε μετὰ τοῦ σρατοῦ εἰς τὴν "Αἴγαδον,"^{γῆ} νταῦθα εὑρόντες τρεφεῖς περισσοτέρας καὶ ἀμέτρως τρώγοντες, ἐπειτα ἀλλάξαντες καὶ τὸ θύμωρ, ηρθέντων πολλοὶ καὶ ἀπέθνησκον. "Οὐαὶ δὲ ἐξώθησαν μετὰ τοῦ Εὔρεξου ἔφθασαν εἰς τὸ Σάρδεις.

129. "Ο Θεμιτες οὐκλῆς καὶ τὸ ἀρεστεῖον τῆς σοφίας.

Οι Ἑλλήνες μαθόντες τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἔχθρικοῦ στόλου κατεδίωξαν αὐτὸν μέχρις τῆς "Ανδρου." Ἐπειδὴ δὲ οὐδαμοῦ οὕτος ἐφαίνετο, συνακροτήθη ἐν "Ανδρῷ" σωματούλιον τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν. Καὶ διὸν Θεμιστοκλῆς ἤθελε νὰ πλεύσῃ διὰ τοῦ στόλου εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ νὰ διαλύῃ τὰς γεφύρας. "Ο Εὐρυβιάδης βούλειται πάνταν ὑποστηρίξας διὰ συμφέροντος ἡτοῖ οὐχὶ νὰ ἐμποδίσωσιν, ἀλλὰ νὰ διευκολύνωσι τὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης απομάκρυνσιν τοῦ ἔχθρου καὶ διὰ κατόπιν δύνανται νὰ προσβάλωσιν αὐτὸν ἐν τῇ χώρᾳ του. Τούτῳ παρεδέχθησαν καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχηγοί. Πελοποννήσοι καὶ αὐτὸς διὸ Θεμιστοκλῆς μεταβαλὼν γνώμην εἶπεν διὰ δὲν τρέπεται νὰ φέρωμεν τὸν βάρος ἡρώων διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἰς ἀπελαύνα, διότι η ἀπελπισία πολλάκις καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἀστατατούς τους. Ήρωτεῖτε δὲ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ φροντίσωσι περὶ τῶν οἰκείων του ἔκαστος, τὴν δὲ ἄνοιξιν νὰ πλεύσωσι εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ εἰς τὴν Ἰωνίαν. Τὴν γνώμην ταύτην ἡ ιππότησθαισαν πάντες. 'Αλλ' ἐν φι παρεσκευάζοντο ἀπαντάθισιν εἰς τὴν πατρίδα των, διὸ Θεμιστοκλῆς ἔστειλε πιτούς ἀνθρώπους εἰς τὸν Εὔρεξην διαμένοντα ἀκόμη ἐν τῇ Ἀττικῇ, να εἴπωσι πρὸς αὐτὸν τὰ ἔξι.

"Ο Θεμιστοκλῆς διὰ σρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἐπιθυμῶν νὰ φανῆται σὲ χρήσιμος, ἥμπεδισε τοὺς Ἑλλήνας, οἵτινες ἤθελον νὰ καταδιώξωσι τὰ πλοῖα σου καὶ νὰ λύσωσι τὰς γεφύρας τοῦ Ἑλλησπόντου. "Οθεν τώρα δύνασαι νὰ ἀναχωρήσῃς μὲ δληγή σου τὴν ἡγυαλίαν.

Ταῦτα ἐμήνυσεν διὸ Θεμιστοκλῆς πρὸς τὸν Εὔρεξην. Οι δὲ "Ἑλλήνες" ἐπανῆλθον ἐκ τῆς "Ανδρου" εἰς τὴν Σαλαμῖνα, διπλούσι, φ' οὓς ἔθεσαν κατὰ μέρος καὶ ἄλλα εἰς τοὺς θεοὺς ἀφιερώματα

ώς καὶ τρεῖς τριήσεις Φαινοκικάς, ών ή μία ἀφιερόνη εἰς τὸν Ἰούθινον διατηρουμένη ἀκόμη καὶ μέχρις ἡμοῦ, η̄ δὲ ἔτερα εἰς τὸ Σούνιον καὶ η̄ τρίτη εἰς τὴν Σαλαμῖνα πρὸς τιμὴν τοῦ Αἴαντος ἐμοίρασαν ἔπειτα τὰ λάφυρα. Εἰς δὲ τοὺς Δαελφοὺς ἔστειλαν τὰ ἀκροθίνια τοῦ πολέμου, ἐξ ὧν κατεσκευάσθη ἀνδριάς ὁ αὐτοκάπηρ χινὸς κρατῶν εἰς τὰς χείρας τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ πλοίου Μετὰ τὴν διανομὴν δὲ τῶν λαφύρων ἐπλευσαν εἰς Ἑλλήνες εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἵνα δώσωσι τὰ δριστεῖα εἰς ἑκατὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, δοτικὲς ἐδείχθη ἀξιώτατες· ατὰ τὸν πόλεμον.

“Ως δὲ ἔφθασαν εἰς ταῖς αγηγοῖς, διένειμαν τὰς φύγους ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Η-σειδῶνος ἢ αἱ ἀποναστίσωσι, τις ὑπῆρξεν δὲ πρῶτος καὶ τίς δὲ δευτερος ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Συνέβη δὲ ἔναστος τῶν στρατιγῶν νὰ γράψῃ ἐαυτὸν πρῶτον, θεωρῶν διτὶ αὐτὸς ἐδείχθη δὲ ἀριστος πάντων, τὰ δὲ δευτερεῖα ἀπέδωκαν εἰς περισσότεροι εἰς τὸν Θεμιστοκλέα· Ἐν τούτοις, εἰ καὶ οἱ Ἑλλήνες ὑπὸ Κυλοτού πίας ἀφῆκαν ἀκριτον τὸν ἀγῶνα καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν πατρίδα τῶν ἐκαστος, τοῦ Θεμιστοκλέους δημως τὸ ὄνομα ἐγένετο γνωστὸν εἰς δλην τὴν Ἐλάδα καὶ ἐθεωρεῖτο ως ἐσφράτατος ἀνὴρ τῆς Ἐλλάδος. “Οτε δὲ ἤλθεν εἰς τὴν Σπάρτην, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέδωκαν εἰς μὲν τὸν Εὐρυδιάδην τὸ ἀριστεῖον τῆς ἀνδρείας, στέφανον ἐξ ἐλαίας, εἰς δὲ τὸν Θεμιστοκλέα τὸ ἀριστεῖον τῆς σοφίας καὶ δεξιότητος, ἐπίσης στέφανον ἐξ ἐλαίας. Ἐδώργησαν δὲ εἰς αὐτὸν τὸ κάλλιστον ἐν Σπάρτῃ ἄρμα καὶ μετὰ πολλοὺς ἐπαίνους προέπεμφαν αὐτὸν ἀναχωροῦντα εἰς τριακόσιοι λεγάδες Σπαρτιάται, εἰπονες καλοῦνται ἱππεῖς, μέχρι τῶν Τεγεατικῶν συνέργων. Τοιχύτην τιμὴν μόνον εἰς τὸν Θεμιστοκλέα ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, σὺν ἡμεῖς γνωρίζομεν, ἐδειξιν εἰς Σπαρτιάται.

130. Ο στόλος τῶν Ἑλλήνων ἐν Δήλῳ.

“Ο περισωθεὶς στόλος τοῦ Εέρξου φυγῶν ἐκ τῆς Σαλαμῖνος πλεεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Πληγαίον δὲ τοῦ Ζωστηρος¹ πλέοντες οἱ βρέχοι ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰδον τὰς ἐνταῦθα ἐξεχούσας ἀκροτῆς ἔηρας καὶ ἐκλαβόντες ταύτας ως πλοῖα διεσκορπίοθησαν ὅπου φόβου φεύγοντες. Μετά τινα δὲ χρόνου ἐνέησαν διτὶ δὲν εἰναὶ πλοῖα ἀλλ’ ἀκραι τῆς γῆς καὶ συνελθόντες ἐξηκολύθησαν

1) Ακ. ωτήριον ἐν τῷ μέσῳ περίπου μεταξὺ Παιραιῶς καὶ Σούνιου.

πλέων περαιτέρω. "Οτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἀνέμονα νὰ ἐλθῃ ἐκεῖ δι βασιλεύς, δη ἐπέρρεσαν εἰς τὴν Ἀβύδον μετὰ τοῦ στρατοῦ του. Αὕτοι δὲ διεχείμαζαν εἰς τὴν Κύμην, τὴν δὲ ἀνοιξιν συνηθροίσθησαν εἰς τὴν Σάμον, δικούς ἐμειγαν μὲ τριακόσια πλειά φυλάττοντες, μὴ κποστατήσῃ ἡ Ιωνία. Οὐδέποτε δὲ ἥλπιζον διι εἰς Ἑλλήνες οὗθελον ἐλθεῖν καὶ ἐκεῖ νὰ προσβάλωσιν αὐτούς. Κατὰ θάλασσαν λοιπὸν οἱ βάρβαροι ἐθεώρουν ἔκυτος φριτημένους, κατὰ ξηράν δμως δὲν εἶχον καμμίαν ἀμφοτέλαιαν διι ἐπεικνύεται τικητής.

"Η ἐπάνευδος τοῦ ἕαρος καὶ ἡ διατριβὴ τοῦ Μαρδονίου ἐν Θεσσαλίᾳ συνήθροιζε τοὺς Ἑλλήνος πάλιν. Καὶ δι μὲν παζός στρατὸς δὲν εἶχεν εἰσέτι συναθροίσθη, δὲ στόλος ἥλθεν εἰς τὴν Αἴγιναν, ἄκατὸν δέκα πλειά τὸν ἀριθμόν. Στρατηγὸς δὲ αὐτῶν ἦτο δ. Διευτυχίης ἐκ τοῦ πάρτης καὶ δ. Ξάνθιππος δ. Ἀρίφρονος ἐξ Ἄθηνῶν. Οτε δὲ αὐτοὶ ἤσαν ἐν Αἴγινῃ, ἥλθον πρὸς αὐτοὺς ἀπεσταλμένεις τῶν Ἀθωνῶν, εἷναις παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ ἐλεθευρώσωσι τὴν Ίωταν. 'Αλλ' εἰς Ἑλλήνες μέχρι τῆς Δήλου πλεύσαντες ἐφεβεύντο καὶ προχωρήσωσι περαιτέρω, πρῶτον μὲν, διέτι δὲν ἐγγάριζον καὶ τὰ μέρη, ἐπειτα δὲν διαβιζον διι δλα ἤσαν πλήρη Περσικῶν στρατευμάτων. Η δὲ Σάμος ἐνομίζετο διι ἀπετεγέν, διον αἱ ῥάλαιαι στῆλαι. 'Αλλὰ καὶ εἰ βάρβαροι καταπενθισμένοι καὶ αὐτοὶ δὲν ἐτόλμων νὰ πλεύσωσι πρὸς διαμάρτιον ἐνταῦθεν τῆς Σάμου. Οιαύτως καὶ εἰς Ἑλλήνες, εἰ καὶ παρεκάλουν αὐτοὺς εἰς Χίοι, δὲν τόλμων νὰ πλεύσωσι καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀνατολὸς πέραν τῆς Δήλου. Καὶ διι διότοις ὁ φόρος ἐφύλαττε τὸ μετοχὸν αὐτῶν διάστημα.

131. Άξι προτάσσεται τοῦ Μαρδονίου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

"Οτα δὲ διστόλος τῶν Ἑλλήνων ἔπλεεν εἰς τὴν Δῆλον, διαρδόντες διεχείμαζεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ἡ καὶ τῆς χώρας δὲ ταύτης ἐστειλεν εἰς Ἀθήνας πρεσβευτὴν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Αλέξανδρον τὸν Ἀμύντου, ἵνα προσπαθήσῃ νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἔλθωσιν εἰς συμβίβασμόν τινα πρὸς αὐτόν. Ἐνδριζε δὲ Μαρδόνιος διι ἔχων μεθ' ἔκυτον τοὺς Ἀθηναίους δὲν εἶχε γὰρ οὐδὲν ἐκ τῆς θαλάσσης, κατὰ ξηράν δὲ ἐθεώρει τὰς δυνάμεις του πολὺ ἀνωτέρας τῶν Ἑλληνικῶν. Διὰ τοῦτο ἀπέστειλε

πρὸς τοὺς Ἀθηναῖς τὸν Ἀέξανδρον, δὲ ἐπίστευεν διὰ θὰ εἰ σήκουον αἱ Ἀθηναῖαι, πολλάκις δέπτοι εὑργετηθάντες. Οὐδὲ Ἀλέξανδρος ἔλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφεγε τὰ ἔδης.

"Αὐτρες Ἀθηναῖαι, δὲ Μαρδόνιος λέγει τὰ ἔδης. Εἰς ἐμὲ ἥλθεν ἀγγελία περὶ τοῦ βασιλέως λέγουσα εὕτω. Συγχωρῶ δὲ εἰς τοὺς Ἀθηναῖους δι' ὅσα μοὶ ἔπειτασαν, καὶ τώρα ποίησον Μαρδόνιε, τὰ ἔδης. Πρῶτον μὲν ἀπέδος τὴν γῆν εἰς αὐτοὺς δύπλισα, δεύτερον δὲ καὶ ἄλλην ἐκτὸς ταύτης ἡς ἐκλέξωσιν; διποιανδήποτε θέλωσι, καὶ νὰ είναι αὐτόνομοι. Ἐπειτακτίας εἰς αὐτοὺς δύλους τοὺς ναούς, τοὺς δόποιους ἔκαυσα, ἐάν διποιεύσωσι διὰ θὰ γίνωστι σύμμαχοι μου. Ἐπειδὴ λοιπόν Ἑλαθον τοιαύτας διαταγάς, δημείων νὰ ἐκτελέσω ταῦτα, ἐάν διμεῖς δέχησθε νὰ γίνωσι. Σᾶς λέγω δὲ διατί δὲν ἔρχεσθε εἰς τὸν νοῦν σας νὰ παύσητε τὸν πόλεμον ἐναντίον τοῦ βασιλέως, ἀφοῦ δὲν θὰ δυνηθῆτε νὰ νικήσητε αὐτόν, εἰσθε ἵκανοι νὰ ἀντισταθῆτε ἐπὶ πολὺν χρόνον; Εἰδετε τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων τοῦ Εἵρξου καὶ τὰ ἔργα, ἀκοδεῖτε δὲ καὶ πόσας διυνάμεις ἔχω ἔγω τώρα. Ἐάν διπεισχύσητε καὶ νικήσητε γῆρας τὸ δόποιον δὲν πρέπει νὰ ἔλπιζητε, πάλιν θὰ ἥλθῃ ἀλλος στρατός πολλαπλάσιος. Μή θέλετε λοιπὸν ζητοῦντες νὰ ἔξισθε τὰ τὸν βασιλέα νὰ στεργθῆτε τῆς χώρας σας, καὶ νὰ διακινδυνεύσητε τὴν ζωὴν σας, καὶ νὰ παύσατε τὸν πόλεμον. Τώρα δὲ είναι καιρός νὰ παύσητε αὐτὸν ἐντίμως, ἀφ' εὗ προτείνεται τοῦτο δὲ βασιλεύς. Εἰσθε δὲ ἐλεύθεροι νὰ κόμετε μεθ' ὑμῶν συμμαχίκων ἀγενούς δόλου καὶ ἀπάτης.

"Ταῦτα παρήγγειλεν, ὁ Ἀθηναῖος, δὲ Μαρδόνιος νὰ εἴπω πρὸς δύμας. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῆς πρὸς δύμας εὐνοίας μου οὐδὲν λέγω διότι δὲν θὰ μάθητε αὐτὴν τώρα κατὰ πρῶτον. Σᾶς συμβουλεύω δὲ ὡς φίλος νὰ δεχθῆτε τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδόνιου, διότι βλέπω διὰ τοῦ δὲν θὰ δυνηθῆτε νὰ ἔξικολουθήσητε διαρκῶς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον. Ἐάν δὲ ἔδιλεπον διὰ εἰχετε τοιαύτην δύναμιν, εὖ δέποτε θὰ ἡρχόμην νὰ σᾶς εἴπω τοὺς λέγους τούτους. Σκέφθητε διὰ δύναμις τοῦ βασιλέως είναι διπέρα ἀνθρωπον καὶ διὰ τὴν ἡχητικότητον ἐκτελεῖνται μαχράν. Ἐάν δὲν δεχθῆτε τὸν συμβιβασμὸν ἀμφοτεῖς τώρα, διὰ τοῦ Πέρσαι σᾶς διποιεύνται μεγαλα καὶ είναι προθυμοί νὰ συμβιβοῦσι μὲ τοιούτους δρους, φεβοῦμαι δι' δύμας τινες εἰσθε ἐκτεθειμένοι πλειότερον καὶ πάνιοτετῶν συμμάχων

σεῖς καταστρέψεις, διότι η χώρα σας είναι τὸ μεταβύμιον του πολέμου. Διὸ τοῦτο νομίζω δι το πρέπει νὰ ἀποκενσητε, δια τας λέγω διότι δὲν είναι μικρὸν πρᾶγμα δ μέγας βασιλεὺς νὰ συγχωρῇ εἰς σας κατ' ἔξαρσιν δι το ἐπράξατε πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ θέλῃ νὰ γίνῃ φίλος σας.

Ι 32. Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τῶν προτάσσεων.

Ταῦτα εἶπεν δὲ Ἀλέξανδρος. Συνέπεσε δὲ εἰς τὴν συνέλευσιν ταῦτην νὰ είναι παρόντες καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες μαθόντες δι τὸ δέσμοντος ζητεῖ νὰ συμβιβασθῇ μὲ τοὺς Ἀθηναῖς, ἔστειλαν τάχιστα εἰς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις διὰ νὰ ἀποτρέψων αὐτούς. Ἐπίτηδες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέβησαν νὰ ἀκούσωσι τὸν Ἀλέξανδρον, διότι ἡσαν βέβαιοι δι το Λακεδαιμόνιοι θὰ ἔστειλον πρέσβεις καὶ ἐπεθύμουν νὰ δείξωσι τὴν γνώμην των καὶ εἰς αὐτούς. Ἄρ' οὖ δὲ ἤπαυσε λέγων δὲ Ἀλέξανδρος. διεδάχθησαν οὐδιδούσι οἱ ἐκ Σπάρτης ἐλθόντες πρέσβεις καὶ εἶπον τὰ ἔξῆς.

‘Ηλας δὲ ἔστειλαν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν μήτε νὰ μεταβίλητε θιαγωγὴν ποδὸς τὴν Ἑλλάδα, μήτε νὰ δεχθῆτε συμβίβασμόν τινα μὲ τὸν θάρβερον. Διέτι τοῦτο θὰ ἡτο μεγάλη ἀδικία καὶ θὰ ητίμαζεν δλητη τὴν Ἑλλάδα, δμας δὲ πρὸ παντὸς δλλου διὰ πολλοὺς λέγους. Διότι τὸν πόλεμον τοῦτον σεῖς ἔκινήσατε, χωρὶς ἡμεῖς νὰ θέλωμεν, καὶ δ ἀγῶν ἐγένετο περὶ τῆς δμετέρας ἀρχῆς, εἰς τὴν ὁποῖον συμπορεισύθη δλη ἡ Ἑλλάς. Καὶ ἐν φιλοθείᾳ δὲν ἀπέστησαν δλων τούτων, θέλετε σεῖς, ὡς Ἀθηναῖοι, νὰ φέρητε τὴν δουλείαν ἀκόμη εἰς τοὺς Ἑλληνας, σεῖς οἴτινες ἀνέκαθεν παρουσάσθητε ὡς ἑλευθερωταὶ τῶν λαῶν; Τοῦτο είναι ἀνυπόφορον. Διὰ τὰς στενοχωρίας σας λυπομεθα καὶ ἡμεῖς. Βλέπομεν δι τὸ δύο ἔτη δὲν ἐθερίσατε καὶ ζῆτε τέσσον χρόνον ἀστεγοί. Καὶ διὰ τοῦτο ἀναδεχόμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ εἰς ἄλλοι σύμμαχοι νὰ διατρέψωμεν τὰ τέκνα σας καὶ τὰς γυναῖκας σας καὶ τοὺς ἀχρήστους εἰς τὸν πόλεμον διηρέστας σας καθ' δλοι τὸν χρόνον τοῦ πολέμου. Μή δελεασθῆτε λατπόδι ἀπὸ τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, τὰς δηοταὶς παρέστησε τόσον καλῶς Ἀλέξανδρος. Οὗτος πράττει δ.τι διφείλει νὰ πρόξῃ, διότι τύραννος, συμπράττει μὲ τύραννον. Υμεῖς δμως δὲν πρέπει νὰ μιμηθῆτε παράδειγμα τούτου, ἐὰν σκέπτησθε δρθῶς, ηξεδροτες δι τοῖς βαρβάροις εὕτα πίστις διπάρχει εὕτε ἀληθεία.

Ι Ι Ι Ι. Μεγαλοφροσύνη, Αθηναίων.

Ταῦτα εἴπον οἱ πρέσβεις. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸν Ἀλέξανδρον ἀπεκρίθησαν τὰ ἔξης·

Καὶ ἡμεῖς ἡξεύρομεν δὴ τὴν δύναμις τοῦ Μήδονος εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἡμετέρας, ὥστε εἰναι περιτόπιον νὰ μᾶς δυνατέρης διὰ τὴν ἐλλειψίν μας τεκνηγού. 'Αλλ' δμως ἀγχιτῶτες πολὺ τὴν ἐλεύθερίαν θὲ υπερχειρίσωμεν αὐτήν, δπως ἀν δυνηθῶμεν Μήδη προσπάθει λοιπὸν νὰ συμβιβάσῃς ἡμᾶς μὲ τὸν βάρδον, διότι δὲν θὰ πασθῶμεν. Καὶ τώρα φανέρωσον εἰς τὸν Μαρδόνιον, τι λέγουσιν οἱ Ἀθηναῖοι. 'Εν δευτέρῳ δὲν γίγνεται πρὸς τὴν δύναμιν, τὴν δποίαν καὶ σημειρον προεύεται, οὐδέποτε θὰ συμμαχήσωμεν μὲ τὸν Εὔρηγνον, ἀλλ' ἔχοντες τὰς ἐλπίδας ἡμῶν εἰς τὴν βούθηιαν τῷ θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, τῶν δποίων ἐκείνων ἀσεβῶς ἐνάπρησε τούς ναοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα, θὰ πολεμήσωμεν αὐτὸν μετὰ θάρρους. Καὶ σὺ μὴ περιουσιασθῆς τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν Ἀθηναίων μὲ τουαύτας προτάσσεις, φρεστός δὲ προστέρευε εἰς ἡμᾶς ἐπεδύλευσιν καὶ συρρουλιόνων νὰ πράξωμεν ἔργα διευγχρητικά. Διέτι δὲν θέλω μὲν νὰ πάθης διὰ τὸν Ἀθηναίων οὐδενὸν χρυσού, ἀφ' οὗ εἰσαι φίλος ἡμῶν καὶ πρόξενος.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπεκρίθησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, εἰς δὲ τοὺς πρέσβεις τῶν Ακαιδικούνιων εἶπον τὰ ἔξης·

Τὸ νὰ φοδηθῶσιν οἱ Λικεναιμόνιοι, μήπως συνθηκολογήσω, μὲν μὲ τὸν βάρδον, τοῦτο εἶναι ἀνθρώπινον. 'Αλλαδὲ τοῦτο δὲ ἡμᾶς τοὺς Ἀθηναίους εἶναι λίαν προσβλητικόν, ἀφ' εὗ γνωρίζετε τὸ φρέσκον ἡμῶν διὰ σύνεχος τοσούτος ὑπάρχει οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὕτας γάρ τοσούτον ὄρατα καὶ εὔρορες, τὰ δποία προσφέρομενα νὰ πείσωσιν ἡμᾶς νὰ μηδίσωμεν καὶ νὰ συνεργασθῶμεν εἰς τὴν ὑπεδούλωσιν τῆς Ἐλλάδος. Εἶναι πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ αἴτια, τὰ δποῖα, καὶ ἀν θελήσωμεν, πάλιν ἐμποδίζουσιν ἡμᾶς νὰ πράξωμεν τοῦτο. Πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον τὰ ἀγάλματα καὶ οὐναοὶ τῶν θεῶν εἰς ἐμπεπρησμένοι καὶ συγκεχωσμένοι, διὸ τὰ δποῖα μᾶς ἐπιβάλλεται ως ὑπέρτατον καθῆκον, διὸν δυνάμεθα νὰ τιμωρήσωμεν ἐκεῖνον, διτικές ἐπράξεις ταῦτα, καὶ δχι νὰ συνθηκολογήσωμεν μὲ αὐτὸν. ἔπειτα δὲ δλοὶ εἰς Ἐλληνες ἔχομεν τὴν αὐτήν καταγωγὴν καὶ τὴν αὐτήν γλώσσαν, τὴν αὐτήν θρησκείαν καὶ τὰ αὐτὰ ἡθη καὶ δὲν συμβιβάζεται εἰς Ἀθηναῖοι νὰ ἀρνηθῶσιν

λα ταῦτα καὶ νὰ προδώσω τις τοὺς ἀδελφούς των. Μίθετε δὲ, ἐκν
τοῦτο δὲν ἡξεύρετε ἔως τώρα, δτι ἐν δσφ καὶ εἰς τῶν Ἀθηναίων
μένει ἀκόμη ζῶν, οὐδέποτε οὐδεμίαν συνθήκην θὰ κάμωμεν ἡμεῖς
μὲ τὸν Εἵρην. Διὰ δὲ τὴν ἰδιαίτην σας ἀγάπην, τὴν δποιαν δεικνύ-
ετε πρὸς ἡμᾶς, νὰ θέλητε νὰ διαθρέψῃ τοὺς ἰδιούς μας, ἀνα-
γνωρίζομεν τὴν χάριν καὶ θαυμάζομεν τὴν θυσίαν ταῦτην. Ήν το-
τοῖς, εὶ καὶ εἰμεθα διὰ τὴν προθυμίαν σας ταύτη. Λλα, δποχρεω-
μένοι, ἐν τούτοις δμως ἀπεφασίσαμεν νὰ μάνωμεν ὡς ἔχομεν καὶ
νὰ μη γίνωμεν βάρος εἰς κανένα. "Ως δὲ τώρα ἔχουσι τὰ πράγμα-
τα, ἀνάγκη νὰ στείλητε τάχιστα στρατόν διότι, ὡς εἰκάζομεν,
δ βάρδιρος δὲν θὰ χρονοτριβήσῃ, ἀλλὰ θὰ εἰσάλη τάχιστα εἰς
τὴν χώραν, εὐθὺς ὡς μάθη δην ἡμεῖς οὐδὲν ἐκτελούμεν ἐξ δσων
ἐκείνος ζητεῖ. Πρὶν λοιπὸν ἐκεῖνος εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικήν, και-
ρὸς εἶναι νὰ σπεύσωμεν ἡμεῖς ἐναντίον του εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τῶν Ἀθηναίων οἱ πρέσβεις ἐπέ-
στρεψαν εἰς τὴν Σπάρτην.

Βιβλίον ξνατον.

Ι Ι Ι Ι Ι. Αιθοδοξία Λυκίδου.

Ο δὲ Μαρδόνιος, ὡς ἔμπειτε παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν ἀπέκρι-
σιν τῶν Ἀθηναίων, ἐκίνησε μετὰ σπουδῆς ἐκ τῆς Θεσσαλίας κα-
τὰ τῶν Ἀθηνῶν περιλαμβάνων ἐξ 3λων τῶν μερῶν δι'ῶν διηρχετο,
πάντας τοὺς δυνατένους νὰ φέρωσιν δπλα. "Οτε δὲ ἔφθασεν εἰς
τὴν Βοιωτίαν, οἱ Θηρίκιοι συνειδούλευσαν αὐτὸν νὰ στρατοπεδεύσῃ
ἐκεῖ καὶ νὰ προσπαθήσῃ διὰ χρημάτων νὰ διαφθείρῃ τοὺς Ἐλ-
ληνας, λέγοντες δτι εἶναι ἀδόποτον ἄλλως νὰ τικήσῃ αὐτοὺς πάν-
τας ἡνωμένους. Ο Μαρδόνιος δμως διν ἤκουσε τὴν συμβούλην
ταύτην, ἀλλ' ἔχων μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ καταλάβῃ πάλιν τὰς
θήνας καὶ νὰ ἀναγγείλῃ τὸ γεγονός τοῦτο εἰς τὸν βασιλέαδιὰ
πυρσῶν ἀναπτομένων ἀπὸ νήσου εἰς νήσον, προεύχώσης κατὰ
τῶν Ἀθηνῶν. Οι δὲ Ἀθηναῖοι καὶ πάλιν μετέβησαν εἰς τὴν Σα-
λαμίνα καὶ εἰς τὰ πλοῖα, ἐγκαταλιπόντες τὴν πόλιν. Εξ Ἀθηνῶν δὲ
πάλιν ἔστειλε δ Μαρδόνιος εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀπεσταλμένον τὸν Ἐλ-
λησπόντιον Μουρυχίδην, προτείνων εἰς τὸν Ἀθηναίους πάλιν συμβι-
βασμόν. "Οτε δὲ εὗτος ἐνεφαίσθη εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων
καὶ εἶπε τὰ ἐντεταλμένα, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπέκρευσαν τὴν πρό-
τασιν, δ Λυκίδης δμως εἰς ὃν τῶν βουλευτῶν, εἴτε δεχθεὶς χρήματας

παρὰ τοῦ Μαρδονίου, εἴτε καὶ εὑρίσκων κατὰ πεποιθησιν τοῦτο καλόν, εἴπε νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου καὶ νὰ ἀναφέρωσιν αὐτές εἰς τὸν λαόν. Ὡς δὲ ἡ Ιουσταν τοῦτο εἰς Ἀθηναῖοι καὶ εἰς τῇ βουλῇ καὶ εἰς ἑκτὸς αὐτῆς, τοσοῦτον ὥργισθησαν, ώστε περικυκλώσαντες ἐφόνευσαν τὸν Διοκλητίου μὲ λιθούς. Θερύβους δὲ γενομένου περὶ τοῦ Διοκλητίου ἐν Σαλαμίνι, ἔμαθον τὸ πρᾶγμα καὶ αἱ γυναῖκες τὴν Ἀθηναῖον καὶ παροτρύνασσαι ἡ μία τὴν ἄλλην ὥρμησαν αὐθορμήτως εἰς τὴν σίκλαν τοῦ Διοκλητίου καὶ ἐλιθοβόλησαν καὶ τὴν γυναικά του καὶ τὰ τέκνα του.

Ι 33. Δέκατα παράπονα Ἀθηναίων.

Εἰς δὲ τὴν Σαλαμίνα διέβησαν εἰς Ἀθηναῖοι διὸ τὴν ἔξῆς αὐταν. Ἐν δειπνῷ μὲν περιέμενον νὰ ἔλθῃ στρατὸς ἐκ τῆς Πελοποννήσου πρὸς βοήθειάν των, ἔμενον ἐν Ἀτικῇ. Ὁτε δέ μωρος ὁ Μαρδονίος ἤκουετο διὰ τοῦτο εἰς τὴν Βοιωτίαν, εἰδὼν δὲ Πελοποννήσιοι οἱ δαμοῦ ἐφαίνοντο, τίτε Ελαῖον τὰ πράγματά ταν καὶ διέβησαν εἰς τὴν Σαλαμίνα. Εἰς δὲ τὴν Δακεδαιμόνα ἔστειλαν ἀπεσταλμένους ἐνθεν μὲν διὰ νὰ μεμφθῶσι τοὺς Δακεδαιμονίους διὰ ἀφῆμαν τὸν βάρβαρον νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Αιτιαήν, ἐνθεν δὲ διὰ νὰ τοὺς ὑπομνήσωσιν, δασαὶ δὲ Εέρζης ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ πρὸς αὐτούς, ἐὰν προσήρχοντο μὲ τὸ μέρος του. Μάλιστα δὲ ἵνα εἰπωσιν διὰ, δὲν βοηθήσωσι τοὺς Ἀθηναίους, εἰς Ἀθηναῖοι θὰ φροντίσωσι μόνοι των περὶ τῆς σωτηρίας των. Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς Δακεδαιμόνιοι ἐώρταζον τὰ 'Τακίνθια καὶ ἡ προσοχὴ των δλη ἦτο πῶς νὰ τιμήσωσι τὸν θεόν. Συγχρόνως δμως ἔκαζον καὶ τὸ τεῖχος εἰς τὸν Ισθμόν, τὸ ὅποιον εἶχεν ἥρη διφθερή μέχρι τῶν ἐπάλξεων. Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Ἀθηναίων καὶ οὖν αὐτοῖς οἱ ὕπνοι Μεγαρέων καὶ τῶν Πλαταιέων, οὓς εἶχον λάβη μεθ' ἔχυτῶν ἔφθασαν εἰς τὴν Δακεδαιμόνα, ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν ἐφδρούν καὶ εἶπον τὰ ἔξῆς.

*Ἐπειδόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ σᾶς εἰπωμεν διὰ δ βασιλεὺς τῶν Μήδων μὲν ἀποδίδει εἰς ἡμᾶς τὴν χώραν μας, επειτα θέλει νὰ μᾶς κάμη καὶ συμμάχους του Ισίους του καὶ δμούς ους, καὶ πρὸς τούτους νὰ ἀς δώσῃ ἑκτὸς τῆς Ιδικῆς μας καὶ ἀκληρην χώραν, δποιαν ἀν ἡμεῖς ἐκλέξωμεν. Ἄλλ' ἡμεῖς φοβούμενοι τὸν θεόν καὶ θεωροῦντες δεινὸν πρᾶγμα νὰ προδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα, ἡρνήθημεν νὰ συνθηκολογήσωμεν μὲ αὐτὸν, ὃν καὶ ἥδικην

θημεν καὶ κατεπροδόθημεν όπο τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἔχομεν ἀπόφασιν, νὰ μὴ ἔλθωμεν οὐδέποτε μὲ τὸν Εἵρξην εἰς οὐδεμίαν συμφωνίαν, προτιμῶ τες μᾶλλον ἡμεῖς νὰ βλαφθῶμεν ἢ νὰ βλάφωμεν τὴν Ἑλλάδα. Βλέπετε δὲ μὲ πόσην εἰλιτρίνειαν ἡμεῖς πολιτευόμεθα πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ἐν φεστικαῖς, ἀφ' οὗ ἐμάθετε τὰ ἡμέτερα φρονήματα διτι οὐδαμῶς θὲ προδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀφ' οὗ τὸ τεῖχος, τὸ δούλον κτίζετε εἰς τὸν Ἰσθμόν, εἶναι περὶ τὸ τέλος του, ἀδιαφορεῖτε τώρα ἐντελῶς περὶ τῶν Ἀθηναίων. Καὶ ἐνῷ συνεψωνήσατε μεθ' ἡμῶν νὰ πολεμήσωμεν τὸν Ηέραρην εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐφάνητε προδόται καὶ ἀφήγατε τὸν βάρβαρον νὰ εἰσβαλῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν. Φίξ τὸ παρὸν λαϊπὸν οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι ώργισμένοι καθ' ὅμδων, διότι δὲν ἐφέρθητε ως ἐπρεπε. Τώρα δὲ εἴπον νὰ στελλήτε δόμοῦ μὲ ἡμᾶς στρατόν, δσον δύνασθε τάχιστα διὰ νὰ ἀντισταθῶμεν τοῦλάχιστον κατὰ τοῦ βαρβάρου εἰς τὴν Ἀττικὴν. Διέτι, ἀφ' οὗ ἀπετύχομεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, δὲ τὸν πολεμήσωμεν εἰς τὴν χώραν μας, εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον, διπερ εἶναι καταλληλότατον εἰς μάχην.

Ταῦτα ἀκοΐσαντες οἱ ἔφοροι ἀνέβαλλον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπὶ βάκα κατὰ σιγάσχειαν ἡμέρας τὴν ἀπόκριται, περιμένοντες νὰ τελειώῃ τὸ τεῖχος εἰς τὸν Ἰσθμόν Ἔνδημίζοι δὲ διτι, τοῦ Ἰσθμοῦ διτος τετελεχισμένου, οὐδαμῆς είχον πλεον ἀνέγκην τὸν Ἀθηναῖων. Πρὶν δὲ ἀποκριθῶσιν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους οἱ ἔφοροι, δὲ Χίλεος δ Τεγεάτης, ἐκ πάντων τῶν ξένων δ τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχων ἐν Σπάρτῃ, μαθὼν τοὺς λόγους τῶν Ἀθηναίων εἴπε πρὸς τοὺς ἔφορους·

Οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ως ἄνθρες ἔφοροι. Εὖν οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἴναι μὲ ἡμᾶς φίλοι, εἴναι δὲ σύμμαχοι μὲ τὸν βάρβαρον, δσον ισχυρὸν τεῖχος καὶ ἀν εἴναι ἐκτισμένον εἰς τὸν Ἰσθμόν, εἰς τὸν Ηέραρην μένουσι πάντοτε μεγάλαι πύλαι ἀνοικταὶ διὰ τὴν Πελοπόννησον Ἀκούσατε λοιπὸν τοὺς Ἀθηναίους, πρὶν ἀποφασίσωσιν ἄλλο τι, διπερ θὰ φέρη δυστυχίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἔκαμπν μεγάλην αἰσθησιν εἰς τὸν ἔφορους, οἵτινες τὴν αὐτὴν νύκτα ἔστειλαν υπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Παυσανίου πεντακισχιλίους Σπαριώτας. δόντες εἰς ἔκαστον τούτων καὶ ἐπτὰ εἶλοιτας. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἀνεχώρησαν καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ πεντακισχιλίαι λο-

γάδες δηλίται ἐκ τῶν περιοίκων Δακεδαιμονίων πορευόμενοι πάντες εἰς τὸν Ἰσθμόν.

136. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ταγεᾶται.

Οὐ δὲ Μαρδόνιος, διτις διέτριβεν ἐν τῇ Ἀτακῇ, μαθὼν περὶ τῶν Ἀργείων τὴν ἐκστρατείαν τῶν Σπαρτιατῶν, ἐνεώρησεν ἀκατάλληλον τὴν Ἀτακήν δι' ἵππικοδεξέλιγμούς καὶ ἐπικίνδυνον μάλιστα εἰς αὐτόν, ἐὰν ἐπικάπο, διότι η πεδιάς αὕτη μίαν καὶ μόνην διέξεδεν ἔχει, δπου καὶ δλίγοι ἀνθρώποι ηδύναντο νὰ ἐμποδίσωσι τὸν στρατόν του. Διὰ τοῦτο ἀπεφάνεσαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς Θῆρας διὰ νὰ πολεμήσῃ πλησίον πόλεως φιλικῆς καὶ χώρας ἐπιτιθέεται εἰς τὸ ἵππικόν. Ἐμπρῆτας λαϊπόν τις Ἀθηναῖος καὶ κατακρηγούντας διπολιότερον ὅρθον εἴτε ἐκ τῶν οἰκιῶν εἴτε ἐκ τῶν τειχῶν εἴτε ἐκ τῶν ναῶν, ἡλθε καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰς Θῆρας. Ἐνταῦθα θέλων νὰ διχυρώτη τὸ στρατόπεδόν του καὶ νὰ ἔχῃ καταφύγιον, ἐὰν ἐνικήσιο, ἐθενδροτόμησε τὸν χώραν. Τὸ δὲ στρατόπεδον ἔβασεντο παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν ἀπὸ τῷ Ἐρυθρῷ καὶ ἔφθινε μέχτη τῆς χώρας Πλαταιέων. Οἱ δὲ Δακεδαιμόνιοι φθάσαντες εἰς τὸν Ἰσθμόν, δπου ηθον αὐτοῖς ἐπίκυροι καὶ Πελοποννήσιοι φιλοπάτριδες, ἡλθον πάντες εἰς τὴν Ἐλευσίνα καὶ ἡγεμόνης μετὰ τῶν Ἀθηναίων, εἰπανεξελίχον ἐλθη ἐνταῦθα ἐκ Σαλαμίνος. Ὅτα δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν Ἐρυθρὸν τῆς Βαιωτίας καὶ ἔμαθον διπολιότερον ὅρθον ἐστρατοπέδευσμένοι εἰς τὸν Ἀσωπόν, ἀπεράσισαν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀντιστρατοπέδευσωσιν εἰς τὰς διπολιότερος τοῦ Κιθαιρῶνες. Τούτου δὲ γενομένου κατὰ πρώτον προσέδικλον αὐτοῖς εἰς Ηέρσαι διὰ τοῦ ἵππικοῦ. Ἄλλος διπολιότερος τοῦ Ἐλληνες ἡμύνοντο ἀνδρείως φονεύσαντες μάλιστα καὶ τὸν ἵππαρχον τῶν Ηέρσων Μασίστιον, ἀνδρα λίαν τιμώμενον ὑπὸ τῶν Ηέρσων καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ἐπειδὴ δὲ διπολιότερος τοῦ Ἐρυθραίου εἰς στρατοπέδευσιν, εἰχε δὲ καὶ διπολιότερον, ἡλθον ἐνταῦθα καὶ ἐτάχθησαν πλησίον τῆς Γυργαρίας κρήνης καὶ τοῦ τεμένους τοῦ ἥρωος Ἀνδροκράτους. Κατὰ τὴν διάταξιν δὲ τοῦ στρατοῦ οἱ Ταγεᾶται ἀπῆτουν, παραδείγματα φέροντες τῆς ἐκυτῶν ἀνδρείας, αὐτοὶ νὰ καταλάβωσι τὸ ἐν κέρας καὶ οὐχὶ οἱ Ἀθηναῖοι. Ταῦτα ἀκεδσαντες οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον·

‘Ημεῖς ἐνομίζομεν δια συνήχημαν ἐνταῦθι οὐχὶ διὸ νὰ λογομαχήσωμεν, ἀλλὰ διὸ νὰ πολεμήσωμεν τὸν βρέθαρον.’ Επειδὴ δύμας οἱ Ταγεῖται μᾶς προκλεῖσι νὰ ἀναρέψωμεν τὰ παλαιότερα ἀδραγχαθῆκτε τῷ· ‘Αθηναίων, διπομιμήσκωμεν μόνον τὸ ἔργον τοῦ Μαραθῶν, καὶ θ’ δὲ ἡμεῖς μόνοι τῶν Ἑλλήνων ἐνικήσαμεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τεσσαράκοντα ἔξι ἔθνη. Διὸ τὸ κατέρθωμα τοῦτο καὶ μόνον εἶναι οὐκίστιο, νομίζομεν, νὰ ἔχωμεν τὴν τάξιν ταύτην.’ Άλλ’ ἐπειδὴ εἰς τὸν πυρβόλα κακόν δὲ ἀριδόει νὰ ἐρίζωμεν περὶ τάξιν, ἀφίνομεν τοὺς Αἰγαῖδημονίους νὰ δρίσωσιν εἰς τίνα τάξιν θεωροῦσιν ἡμάς κατελλήλους. ‘Οπου δὲ καὶ ἀν ταχθῶμεν, θὲ προσπειθήσωμεν νὰ πολεμήσωμεν ἀνδρείως.

‘Ως δ’ ἥκουσε ταῦτα ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων, ἀνεβήσεν ὑπὲρ τῷ· ‘Αθηναίων. Καὶ οὕτως οἱ Αθηναῖοι κατέλαβον τὸ ἀριστερὸν κέρας.

ΙΙΙ. Πειράτεξες τῶν στρατευμάτων εἰς μάχην.

‘Ετάχθητο δὲ πάντας εἰς Ἑλληνες ως ἔξης. Τὸ δεξιὸν κέρας εἶχον διεκαϊσχύλοις Λακεδαιμονίοις μετὰ τριακοντα πάντα χιλιάδων εἰλικτῶν. Πηγοῖσιν δὲ τῷ· Σπεριατῶν, ἐπάγθησαν χίλιοι καὶ παντακόσιοι Ταγεῖται, ἐπειτα πεντακισχίλιοι Κορίθιοι καὶ μετὰ τοὺς Κορινθίους τριακόσιοι Πετιδικάται. Λιόσως δὲ μετὰ τοὺς Πετιδικάτας ιστεντο Ἀρκάδες Ὀρχομενοι τριακόσιοι, ἐπειτα τρισχίλιοι Σικυώνιοι, ἐπειτα δικακόσιοι Ἐπιδαύριοι. Ηλησίον δὲ τῷν πιδαρίων παρετάχθησαν χίλιοι Τροζήνιοι, ἐπειτα διακόσιοι Λειπρεῖται, τετρακόσιοι Μοικηναῖοι καὶ Κορίνθιοι, χίλιοι Φλαιάνει, τριακόσιοι Ἐρμιονεῖς, ἐξακόσιοι Ἐρετριεῖς καὶ Στυρεῖς, τετρακόσιοι Χαλκίδεις, πεντακόσιοι Ἀμπρακιώται, δικακόσιοι Λιουκάδεις καὶ Ανακτέριοι, δικακόσιοι Παλεῖς ἐκ τῆς Κεφαλληνίας, παντακόσιοι Αίγινηται, τρισχίλιοι Μεγαρεῖς, ἐξακόσιοι Πλαταιαῖς καὶ εἰς τὸ δικρόν οἱ δικαϊσχύλοι Αθηναῖοι, ως ἐστρατῆγες Αριστείδης δὲ Λισιμάχου. Συνεποσοῦτο δὲ δλος δ στρατὸς τῶν Ἑλλήνων δ συνηγμένος ἐνταῦθι εἰς δώδεκα μυριάδας. Ο δὲ Μαρδόνιος, μαθὼν, ἐτοι οἱ Ἑλληνες ἥσαν εἰς τὰς Πλαταιᾶς, ἐφερεν ἐκεῖ πάντα τὰ στρατεύματά του καὶ παρέταξεν αὐτὸν ως ἔξης. Απέναντι τῶν Λακεδαιμονίων ἔταξε τοὺς δυνατωτάτους, ἀπέναντι δὲ τῶν Αθηναίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν Πλαταιέων καὶ Με-

γαρέων ἔταξε τοὺς Βοιωτούς, τοὺς Ασκρούς, τοὺς Μαλιεῖς, τοὺς Θεσσαλούς καὶ τινας Φωκαῖς, διότι δλοι εἰς Φωκαῖς δὲν ἐμήδιζον. Ἀπέναντι δὲ τῶν Ἑλλήνων παρέταξε Μήδους, Βακτρίους, Ἰνδούς, Σάκας καὶ ἄλλους. Συνεποσούτο δὲ δ. ος δ στρατὸς τοῦ Μαρδονίου εἰς τριακοσίας χιλιάδας βαρβάρων καὶ πεντήκοντα περίπου χιλιάδας Ἑλλήνων, εἶναις ἡσαν σύμμαχοι τοῦ Μαρδονίου. Πρὶν δὲ ὅρχησῃ ἡ μάχη, ἐγένοντο θυσίαι εἰς ἀμφότερα τὰ στρατόπεδα. Καὶ τα μὲν θύματα τῶν Ἑλλήνων εἰσέκινον νίκην, ἀν οἱ Ἑλληνες ἔμενον εἰς ἀμυντικὴν θέσιν, τὸ αὐτὸ δὲ ἐμῆνυον καὶ τὰ τῶν βαρβάρων. Καὶ διὰ τοῦτο ἀμφότεροι εἰς στρατοὺς ἔμενον ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐν ἀπραξίᾳ πεσιμένοντες εἰς μὲν νὰ γίνη ἐναρξεῖτοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν ἀλλοι. Ἡ ἀναβολὴ δὲ αὗτῇ τοῦ πολέμου ὀφέλησε κατὰ τοῦτο τοὺς Ἑλληνας, διότι ἥρχοντο τακταγθέντες αὐτοὶ ἐπικουρίαι. Τοῦτο βλέπων δ Μαρδόνιος ἡγανάκτησε καὶ διέταξε τὸν στρατὸν νὰ εἴναι ἔτοιμος εἰς μάχην διὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν, καθ' ὃτι ἥδη εἶχεν ἐπέλθη γένε.

Ι 3 8. **Αλεξανδρεία Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος.**

Τὴν ἀπέρφασιν ταύτην τοῦ Μαρδονίου ἔμαθον εἰς Ἀθηναῖον παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδονῶν, δισις ἐν κτιρῷ βαθείας νυκτάς, διτε ἡτο ἥρουχα εἰς τὰ στρατόπεδα καὶ στρατοποιούμαντο, ἐφιππος ἐπληγίασεν εἰς τοὺς φύλακας τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκῆγτει τοὺς στρατηγαδες νὰ διμιήτη. Ὅτε δὲ εἰς στρατηγοὺς ἥλθον εἰδοποιηθέντες περὶ τούτου, δ Ἀλεξανδρος εἰπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα·

“Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σᾶς ἐμπιστεύομαι τοὺς λόρους τούτους καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ τοὺς φιλάξῃτε μυστικούς, χωρὶς νὰ τοὺς εἴπητε εἰς ἄλλον τινά, εἰμὴ εἰς τὸν Παυσανίαν, ἵνα μή με κατεύστητε. Καὶ δὲν θὰ ἔλεγον διὸν οὐδὲν, ἐὰν δὲν ἐκγιδόμην μεγάλως δλῆς τῆς Ἑλλάδος· διότι καὶ ἐγώ εἰμαι Ἑλλην καὶ δὲν θελω νὰ διλέπω τὴν Ἑλλάδα δούλην ἀντὶ ἐλευθέρας. Σᾶς λέγω λοιπὸ διτε τὰ σφάγια δὲν γράφαστησαν τὸν Μαρδόνιον καὶ τὸν στρατὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀναβέλλει ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὴν μάχην. Τώρα διμως ἀπεφάσισα νὰ μὴ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰ σφάγια καὶ λιγὸ πρωτὶ αὔριον, εὐθὺς ὡς ἀργίεη νὰ φέγγη, ἔχει ἀπέρφασιν νὰ ἐπιτεθῇ καθ' ὑμῶν, διέτι φοβεῖται, ὡς εἰεἴω, μήπως συνοχθῆτε περισσότεροι. Διὰ τοῦτο ἔτοιμάσθητε καὶ σεῖς. Καὶ ἐι ἀναβέλλει

καὶ πάλιν τὴν ἐπίθεσιν, σαῖς καρτερήσατε, διότι ἐντὸς ὅλης τῆς Ημέρων τελειώγουσιν αἱ τροφαὶ του. Ἐὰν δὲ ὁ πόλεμος οὗτος τελειώσῃ, ως ἐπιθυμεῖτε, πρέπει να βοηθήσητε καὶ ἡμὲν γὰρ ἐλευθερωθῶ ἐνθυμαύμενοι, διότου ἀποκίνδυνον ἔργον χάριν τῶν Ἑλλήνων τῷρα ἐπράξα οὐδὲ ζήλου, θέλων τὰ σᾶς φανερώτω τοὺς σκοποὺς τοῦ Μαρδονίου διὰ τὰ μὴ ἐπιπέσωσιν οἱ βάρβαροι ἔξαιροντες καθ' οὐδὲν, χωρὶς ἀκόμη νὰ τοὺς περιμένητε. Ἐγὼ δὲ εἰμαι δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.

Ι Ι Ι Ι Ι . Μεταστρατοπέδευσις Ἑλλήνων.

Καὶ ὁ αὖτε Ἀλέξανδρος ταῦτα εἰπὼν ἔστρεψε τὸν ἵππον καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν στρατόπεδον καὶ εἰς τὴν τάξιν του. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἡγεμονοὶ καὶ εἰπὼν εἰς τὸν Παυσανίαν δσαι ἥκουσαν. Ἐπαιδήδη δὲ οἱ ἀστυναῖοι ἐγνώριζον τοὺς Μήδους, πολεμήσαντες κατ' αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι, δὲ Παυσανίας προέτεινεν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι νὰ ταχθούσιν εἰς τὸ δεξιὸν κέρας κατὰ τῶν Περσῶν ἀντὶ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες θὰ ἐτάσσοντο εἰς τὸ ἀριστερὸν ἀπέναντι τῶν Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν. Τοῦτο ἐδέχθησαν μετὰ προθυμίας οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀντῆλλαξαν τὴν θέσιν των πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας. Ἀλλ, οἱ Βοιωτοὶ νοήσαντες τοῦτο ἀνήγγειλαν εἰς τὸν Μαρδόνιον, δοὺς διέταξεν ἀμέσως δμοῖαν ματαβολῆν, τοποθετήσας τοὺς Πέρσας πάλιν ἀπέναντι τῶν Δακιαδαιμονίων. Τότε δὲ Πλυσανίας ἴδων διεπειλήθη τὸ σχέδιόν του, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὸ δεξιὸν κέρας, διότε δὲ Μαρδόνιος ἐπανέφερε πάλιν τοὺς Πέρσας εἰς τὸ ἀριστερόν. Ἀφ' οὐδὲ ἐπανέλαβον τίς πρώτης θέσαις των, πέμφας δὲ Μαρδόνιος κήρυκα εἰς τὰς Σπαρτιάτας ὑδρίσαν αὐτοὺς ἀποκαλέσας γυναικας, διότι τοσοῦτον ἐφοδήθησαν τοὺς Πέρσας καὶ προσιάλθει αὐτοὺς νὰ ἔξελθωσιν εἰς μάχην. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἀπεκρίθη οὐδὲν πρὸς τὸν κήρυκα, δὲ Μαρδόνιος θεωρῶν τοῦτο δειλίαν ἐπήρθη καὶ ἔστειλε τὸ ἱππικὸν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ ἵππεις δὲ οὗτοι μετεχειρίζοντο καὶ τόξα καὶ ἀκόντια, καὶ διὰ τοῦτο ἔβλαπτον πολὺ τοὺς Ἑλληνας, μὴ δυναμένους νὰ πλησιάζωσιν καὶ νὰ κτυπήσωσιν αὐτούς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἵππεις οὗτοι κατέλαβον καὶ τὴν Γαργαρίαν κρήνην, ἐξ ἣς ὑδρεύοντο οἱ Ἑλληνες, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπεφάσισαν κατὰ τὴν νύκτα νὰ ἐγαταλίπωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ να μεταβῶσιν εἰς νῆσόν των καλουμένην Ὡρόην, ἣντις σχηματίζεται οὐδὲ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ σχιζομένου

εἰς δύο ρεύματα καὶ ἔπειτα πάλιν ἐνσυμένου. Ἐνταῦθα θὰ εἶχον καὶ ὅδωρ ἄφθονον καὶ θὰ ἡσαν ἡσφαλισμένοι ἀπὸ τὰς προσθόλας τοῦ ἵππικοῦ. Κατὰ τὴν νύκτα λοιπὸν, ἔδογη διαταγῆ γὰρ μεταβῆ ὁ στρατὸς εἰς τὸ συμπεφωνημένον μέρος. Καὶ οἱ μὲν περισσότεροι ἀνεχώρησαν, διηυθύνθησαν δημος οὐχὶ εἰς Ὁρέην, ἀλλ’ εἰς τὴν πόλιν τῶν Πλαταιέων καὶ κατέθεσαν τὰ δπλα πρὸ τοῦ Ἡραίου. Οὐ δὲ Παυσανίας νομίζων ὅτι οἱ φεύγοντες διευθύνονται εἰς ὁ συμπεφωνημένον μέρος διέτεξε καὶ τὸν Λακεδαιμονίους νὰ ακολουθήσωσι τούτους. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ταξίαρχοι διπίκοντες εὗθὺ, ὁ Ἀμορφάρετος βριτες διεικόντων τὸν λόχον τῶν Ηγετατῶν εἴπεν ὅτι οὐδέποτε θὰ φύγῃ τοὺς ξένους, κατασχώνων εὕτω τὴν Σπαρτηρ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Παυσανίας καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ προσπεκτοῦν νὰ παίσωσιν αὐτὸν νὰ μὴ ἐκβάσῃ τὸν λόχον του εἰς κίνον ον διαπόφευκτον μάνιον ἐκεὶ μόνος ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων, ὁ Ἀμορφάρετος λαβὼν λίθον δι’ ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐρρίφεν αὐτὸν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Παυσανίου καὶ εἶπε·

Διὰ ταύτης τῆς φήμου φηφίζω νὰ μὴ φεύγωμεν τοὺς βαρβάρους. Βλέπων δὲ Παυσανίας τὸ ἀμετάπειστον τοῦ ἀνδρὸς ἀπεφάσισεν νὰ τὸν ἐγκαταλίπῃ καὶ ἀναγγελλας εἰς τοὺς Ἀθηναῖους νὰ πλησιάσωσι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξεκίνητε πορευόμενος εἰς τὴν Ὁρέην. Μετά τινα δὲ χρόνον ἥκαλούθησε καὶ ὁ Ἀμορφάρετος, βιέπων διε μόνος εὔτοις δὲν ἥδυνατο νὰ κατορθώσῃ τι.

Ι 38. «Ἐνδοξος νέκη τῶν Ιελλήνων.

Ἐνῷ δὲ ἐπερεύνοντο οἱ Σπαρτιάται εἰς τὴν Ὁρέην, ὡς εἶχε διατάξῃ δὲ Παυσανίας, αἴρηντες ἐπιπίτει κατ’ αὐτῶν τὸ ἵππικόν τῶν βαρβάρων καὶ κατόπιν δὲ Μαρδόνιος μὲ τὸ σῶμα τῶν Περσῶν. Ἀλλ’ οἱ Σπαρτιάται καὶ μετ’ αὐτῶν οἱ Τεγεάται στραφέντες ὥρη μησαν κατέ τῶν βαρβάρων καὶ συνεκροτήθη μάχη πεισματώδης καὶ πολλοὶ ἐκκτέρωθεν ἐπιπτον. Οὐ δὲ Μαρδόνιος ἐπὶ λευκοῦ ἵππου καθῆμενος παρώτρυνε τοὺς Πέρσας. Ἀλλ’ δὲ Ἀείμνηστος, ἐπιφανῆς πολίτης τῆς Σπάρτης, εἰσχωρήσας εἰς τὸ στρατόν τῶν βαρβάρων ἐφόνευσε τὸν Μαρδόνιον. Αποθανόντες δὲ τοῦ Μαρδόνιου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν χιλίων ἀνδρεῶν στρατιωτῶν, οἱ λειτοί ἔστρεψαν τὰ νῶτα καὶ ἔφευγον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μαθέτες τὴν μάχην ἔσπευστε νὰ βοηθήσωσι τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλ’ οἱ μηδίζοντες Ιλ-

ληγες τεύς ημιπόδισαν. Φεύγοντες δὲ εἰς Πέρσαι ἐκλείσθησαν εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος, διπερ εἶχον κατασκευάση εἰς μέρος της Θη-
βαΐδος. Οἱ δὲ Αρταβάζους τοῦ Φαρνακῶς, ζοτις ἔξ αρχῆς δὲν ἐπε-
δοκίμαζε τὰ σχεδία τοῦ Μαρδονίου, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας φεύγον-
τας, λαβὼν τέσσαρες μυριάδας στρατοῦ ἔφυγεν εἰς τὴν Θεσσα-
λιαν καὶ ἐκεῖθεν διά τοῦ Ἑλγαστόντου ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀσταν.
Διαρκεῦντος δὲ τοῦ διωγμοῦ τούτου οἱ περὶ τὸ Ἡρατον τεταγμένοι
Ἐλληνες ἔμαθον διτὶ ἥξεντο ή μάχῃ καὶ διτὶ νικώσιν οἱ Λακεδαι-
μονίοι. Τοῦτο οὐκέτιστες ἀσπευσαν ἀνεν τάξις τινας νὰ φθάσω-
σιν εἰς τοὺς μαχομένους. Ἀλλὰ καθ' ἔδην ἐπάπεσε κατ' αὐτῶν
τὸ ἵππικὸν τῶν Θηβαΐων καὶ ἀφ' εὑρόντες ἔξ αὐτῶν ἔξακοσ-
ους, τοὺς λοιποὺς ἀπέκλεισεν εἰς τὸν Κιθαιρῶνα. Καὶ εὗτοι μὲν
ἀπώλοντο ἀδόξως. Οἱ δὲ Πέρσαι καὶ τὸ ἄλλο πολὺ ηθος τῶν βαρβά-
ρων κλεισθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους ἡμένοντο κατὰ τῶν Λακεδαι-
μονίων λίκην ἐπιτυχῶς, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἥξεντο νὰ τε-
χομχθῶσιν. Οτε δημος ἥξεν καὶ εἰς Ἀθηναῖς, ἥξεντο τειχομα-
χίας ἰσχυρὰ διαρκέσσα πολὺ χρόνον. Τέλος δὲ τοις εἰς Ἀθηναῖς
ἀνδρείως καὶ εἰς μέρης πολεμήσαντες ἀνέβησαν τὸ τείχος καὶ
ἐκρήμνισαν αὐτό. Ήρωται δὲ εἰσηγήθον εἰς Τεγεάται καὶ εὗτοι ἥ-
ρων εἰς διαρπάσαντες, τὴν σκηνὴν τοῦ Μαρδονίου, διπο μετοχήν
χλλῶν ἥτο καὶ ἡ φάτνη τῶν ἵππων τοῦ Μαρδονίου, ἐλη χαλκίνη,
καὶ θαυμασμοὶ ἀξία, τὴν ὅποιαν εἰς Τεγεάται ἀπιέρωσαν εἰς τὸν
αὐτὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς, τὰ δὲ ἄλλα ἔφερον ἀμέοως εἰς τὸ μέ-
ρος, διότι οἱ ἄλλοι Ἐλληνες ἀπέθετον τὰ λάφυρα. Ηεσόντος δὲ
τοῦ τείχους εἰς βάρβαροι κατελήφθησαν ὑπὸ μεγάλης δειλίας καὶ
οἱ Ἐλληνες δὲν ἐπραττον τώρα ἄλλο ή νὰ φονεύωσιν
“Ωστε ἐκ τῷ τριάκοντα μυριάδων στρατοῦ τοῦ Μαρδονίου δὲν
οὐδέθησαν εἰμὴν αἱ τέσσαρες μυριάδες τοῦ Αρταβάζου καὶ περὶ τὰς
στρατεῖς χιλιάδας ἐκ τῶν ἄλλων. Ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων δὲ ἀπέ-
λανον ἐν τῇ μάχῃ ἐν δλφ ἐνενήκοντα καὶ εἰς, ἐκ δὲ τῶν Τεγεα-
ῶν δέκα ἔξ καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων πεντήκοντα δύο. Οἱ ἀνδρειό-
τας δὲ τοῦ στρατοῦ τῶν Ἐλλήνων ἐράνη διαριστέδημος, διέν
θερμοπύλαις ἐκ τῶν τριακοσίων μόνις σωθείς, διστι καὶ ἀπέθα-
νεν τῇ μάχῃ ταύτῃ. Δὲν ἐτίμησαν δημος αὐτὸν οἱ Σπαρτιάται,
οὓς ἐκ φθόνου, διότι εἴπον διτὶ θάλων νὰ ἀποπλύνῃ τὸ παλαιὸν
νεῖδος ἀπεφάσισε νὰ ἀποθάνῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπραξεν ἔργα μεγά-
λα. Ετίμησαν δὲ τοὺς μετὰ τὸν Αριστέδημον ἀριστεύσαντας καὶ

ἀποθανόντας, τὸν Ποσειδώνιον, τὸ Φλέκυνα καὶ τὸν Ἀμομφάρετον. Ἐν Ηλαταιαῖς δὲ εἶχε φονευθῆ καὶ ὁ Καλλικράτης ἐκ Σπάρτης, δῶραιότατος ἀνὴρ τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ἔξω τῆς μάχης βληθεὶς διὰ βέλους εἰς τὸ πλευρόν, καθ' ὃ χρόνον ἔσφαζε τὸ θύματα. Ὅτε δὲ ἀπέθηκεν, εἶπε πρὸς Ἀρίμνητον τὸν Ηλαταιαῖα διτὶ δὲν τὸν ἔμελε, διότι ἀπέθηκεν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ διότι δὲν μετεχειρίσθη τὸν βραχίονά του εὐδὲ ἔπροξέ της εὖτοῦ καὶ τῆς προθυμίας, ην εἶχε νὰ πράξῃ. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων ἥριστευσεν ὁ Σωφάνης ἐκ τοῦ θύμου τῆς οἰκείειας περὶ τοῦ δόποιου λέγουσιν διτὶ ἐμάχετο δίπτων κατὰ γῆς ἄγκυραν ην εἶχε δι' ἀινεσιώς χαλκίνης δεσμένην ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρακος, ἵνα μὴ δύνανται νὰ μετακινῶσιν αὐτόν ἐκ τῆς τάξιος εἰς ἀναντίοι. Ὅτε δὲ ἐγένετο φυγὴ τῶν πολεμίων, ἀνελάμβανε τὴν ἄγκυραν καὶ ἐδίωκεν αὐτούς.

Ἄφ' οὗ δὲ πάντας εἶχον τελειώσῃ, ἔφθασαν καὶ οἱ Μαντινεῖς καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἡλεῖς, οἵτινες ἐλυπήθησαν πολύ, διότι θυσίας εἶχεν. Ω, δὲ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των, κατεδίκασαν τούς στρατηγούς των εἰς ἔξορτου.

Ι 39. Εὐχαριστήσας εἰς τοὺς θεούς.

Ἔις δὲ τὸ ἐπί Ηλαταιαῖς στρατόπεδον τῶν Αἰγινητῶν ἦτο διάμπομπον τοῦ Πυθέα, εἰς τῶν πρώτων τῆς Αἰγινῆς, θυσίας ἔχον ἀνοσιώτατον λόγον ἐπορεύεται πρὸς τὸν Παυσανίαν. Ἐλθὼν δὲ ταχέως ἐλεγεῖ πρὸς αὐτὸν τάδε·

“Ω παῖ τοῦ Κλεομερότου, ἔξει ἐλεσας ἔργον μέγιστον πάντων τῶν μάχης τοῦδε γενουένων καὶ ἀπέκτησας δόξην μεγίστην ἀλλ' ἐπί ἀνόμη δὲν ἔπροξής. Ἀνασκολόπισον τὸ σῶμα τοῦ Μαρδογέου, ἴκανον τοι: οὕτω τὸν θεόν σου, τὸν Δεωνίδαν, δν διαδόντος καὶ ὁ Ξέρξης ἀποτελόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν.” Αν τοῦτο πράξῃς, τότε καὶ οἱ βάρβαροι ὄστερον θὰ φυλάττω ταῦτα μὴ πρέτωσι τοικῦντα ἀτάσθαλα ἔργα καὶ οἱ Σπαρτιαταί καὶ οἱ ἄλλοι “Ελληνες θὰ σὲ ἐπαινέσωσι.

Πρόδει ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Παυσανίας·

“Ω ξένε Αἰγινῆτα, σὲ εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ φροντίδα, ην δεικνύεις πρὸς ἐμέ. Ήτος τὴν γνώμην σου δημος ταύτην ἡ πατήσης, διότι, ἀφ' οὗ ἔξηρες διψήλα καὶ τὴν πατρίδα μου καὶ τὸ κατόρθωμά μου μὲ ἔρριψας πάλιν εἰς τὸ μηδέν, δίδων μοι συν-

σουλήν νὰ ἀπιμάσω τὸν νεκρὸν καὶ λέγων δὲ, ἀν πρέξω τοῦτο, θὰ ἀκούσθω καλλίτερον. Ταῦτα ζημιές ἄρμέσαι νὰ πράττωσιν εἰ βόρβα-
ροι καὶ σχετικοῖς εἰς "Ελληνες. Καὶ δμοις καὶ ἐκείνους κατα-
χρίνομεν πράττοντας τοιαῦτα. Ήστε λοιπὸν νὰ μὴ ἀξιωθῶ νὰ ἀ-
ρέσω διὰ τοιούτων ἔργων μῆτε εἰς τοὺς Αἴγινητας μῆτε εἰς τοὺς
ἀρεσκομένους εἰς ταῦτα. Ἐγὼ ἀρκοῦμαι νὰ κάμιω δαια καὶ νὰ
έγω δαια καὶ νὰ ἀρέσω εἰς τοὺς Σπαρτιάτας. Ο δὲ Δεωνίδας, δὲ
μὲ προτρέπεις νὰ ἴκανοποιήσω, νομίζω δὲ ἴκανοποιήθη μεγάλως
καὶ αὐτὸς καὶ εἰς ἄλλοι εἰς Θερμοπύλαις τελευτήσαντες διὰ τοῦ θα-
νάτου ἀναριθμήτων βαρύτεροι. Σὺ δὲ τοῦ λοιποῦ μὲ τοιαῦτας ουμ-
βουλᾶς μὴ τολμήσῃς ἀλλοτε νὰ μὲ πλησιάσῃς, γιώργε δὲ χάριν
δὲ ἀναγκωρεῖς τώρα σῆμα.

Καὶ οὗτος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀνεχώρησεν. Ο δὲ Παυσανί-
ας διεκήρυξεν εἰς τὸν στρατὸν νὰ μὴ ἔγγισῃ μηδεὶς τὰ λάφυρα,
πάντα δὲ τὰ πράγματα διέταξε τοὺς εἶλωτας νὰ συγκομβίσωσιν εἰς
ἐν μέρος. Οὐτοὶ δὲ διασκορπισθέντες εἰς τὸ στρατόπεδον εὔρισκον
υκηνᾶς χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς, κλινᾶς ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους,
κρατήρας χρυσοῦς, φιάλας καὶ ἄλλα ποτήρια. Ἐπειτα δὲ ἐκ τῶν
καιμάνων νεκρῶν ἐλόμβανον φέλια καὶ περιβέραια, καὶ ἀκινάκας
χρυσοῦς. Ἀφ' οὗ δὲ πάντα ταῦτα συγκομβίσθησαν, πρῶτον μὲν ἐ-
χώρισαν τὴν δεκάτην διὰ τοὺς θεοὺς ἥτοι διὰ τὰς ἐν Δελφοῖς Ἀ-
πόλλων, ἀφ' ἣς κατεσκευάσθη δ χρυσοῦς τρίπους. διὰ τὸν διάτημην
τοῦ βωμοῦ ἐπὶ τοῦ τρικεφάλου χαλκίνον ὅφεως διὰ τὸν
ἐν Ὁλυμπίᾳ θεὸν, ἀφ' ἣς κατεσκευάσθη δ δειπνηχεις χάλκινος
βούς, καὶ διὰ τὸν ἐν τῷ Ισθμῷ θεόν, ἀφ' ἣς κατεσκευάσθη χάλκι-
νος : συειδῶν ἐπιτάπηχες. Ἐπειτα δὲ διένειμαν πρὸς ἀλλήλους
λοιπὰ ἐξ ίσου. Μόνον εἰς τὸν Παυσανίαν ἔδωκε περισσότερα
Ἐ διλιῶν τῶν πράγματων. Μετὰ τὴν διανομὴν δὲ τῆς λείας ἔθαψαν
οὓς ἔχατῶν νεκροὺς χωριστὰ ἔκαστες. Ἐπειτα ἀπεφάσισαν νὰ
κατρατεύσωσι κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ νὰ ἀπαιτήσωσι γὰρ παραδώ-
σις εἰς αὐτοὺς τοὺς μηδίσαντας Θηβαίους. Ἐλθόντες δὲ τῇ ἐνδε-
στῇ ἦμέρᾳ μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἐπολιέρκησαν τὴν
ὅλην μέχρι τῆς εἰκοστῆς. Τότε παρεδωκαν εἰς αὐτοὺς εἰς Θηβαίοις
οὓς μηδίσαντας, εὗς δὲ Πατσανίας ὁ δηγγήσας εἰς Κόρινθον ἐφέ-
νεσσε.

ΙΑΟ. · Η ἐν Μυκάλῃ μάχη·

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν, καὶ ην συνέβη ἡ ἐν Πλαταιᾶς καταστροφή, συνέπεσε νὰ γίνη καὶ ἡ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίας. "Οτε, ὡς εἶπομεν πρότερον, τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Λεωτυχίδην τὸν Λακεδαιμόνιον ἔμενον ἐν Δήλῳ, ἥλθον πρέσβεις ἐκ Σάμου τρεῖς οἱ Λάμπιων, οἱ Ἀθηναγόρας καὶ οἱ Ἕγησιστρατος κρυψῆ ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ ἀπὸ τὸν Θεομήστορα, διὸ οἱ Πέρσαι κατέστηταν τύραννον τῆς Σάμου. Οἱ τρεῖς οὗτοι πρέσβεις παρουσιάσθησαν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ λαβὼν τὸν λόγον ὁ Ἕγησιστρατος ἐλεγε πολλὰ καὶ παντοῖα, ὅτι, ἀν μόνον ἴδωσιν αὐτοὺς οἱ Ἰωνεῖς, θ' ἀποσταθῶσιν ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν θὰ ἀντισταθῶσιν." Αλλὰ καὶ ἀν ἀντισταθῶσι, τότε καλλιτέραν ἀλλην ἄγρα δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ εὑρωσι οἱ Ἑλληνες, Ἐπικαλούμενος δὲ τοὺς θεοὺς προέτρεπε τοὺς στρατηγοὺς νὰ σώσωσιν ἐκ τῆς δουλείας τοὺς Ἑλληνας καὶ νὰ διώξωσι τοὺς βαρβάρους. "Ἐλεγε δὲ ὅτι ταῦτα εἰναι εὔκολα νὰ γίνωσι, διότι τὰ πλοῖα τῶν βαρβάρων καὶ κακῶς πλέουσι καὶ ἀδύνατα εἰναι νὰ πολεμήσωσι πρὸς τὰ Ἑλληνικά. Προσερέροντο δὲ καὶ οἱ τρεῖς νὰ μείνωσι εἰς τὰ πλοῖα τῶν ὡς ὅμηροι, ἐὰν ὑποπτεύωσιν ὅτι ζητοῦσι διὰ δόλου νὰ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς ἐκείνα τὰ μέρη. Ἐπειδὴ δὲ ὁ καλός Σάμιος ἐπέμενε παρκαλῶν, ὁ Λεωτυχίδης ἡρώτησεν αὐτὸν πῶς ὀνομάζεται. Ἀκούσας δὲ Ἕγησιστρατος, εἶπε, «δέχομα τοῦτο ὡς καλὸν οἰωνόν», καὶ μετά τινας ἡμέρας ἀνήγαγον τὰ πλοῖα ἐκ τῆς Δήλου εἰς τὴν Σάμον. Φθάσαντες δὲ εἰς τὰ Καλάμισα τῆς Σάμου, προσωριμίσθησαν πλησίον τοῦ Ἡραίου καὶ παρεσκευάζοντο εἰς ναυμαχίαν. Οἱ δὲ Πέρσαι φοβηθέντες ἀπέφασισαν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὴν ἡπειρον, ἵνα ὡσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ στρατοῦ, διστις ἔμενον ἐν Μυκάλῃ πρὸς τὸν σκοπὸν νῷ φυλάττη τὴν Ἰωνίαν. Ὁ ἀριθμὸς δὲ τοῦ στρατοῦ τούτου ἀνέβαινεν εἰς ἑξήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, ἀρχηγὸς δὲ ἦτο ὁ Τιγράνης διστις ὑπερέβαινε τοὺς Πέρσας κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ἐλθόντες δὲ ἐνταῦθα οἱ βάρβαροι ἀνελκυσαν τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ περιεκύλωσαν αὐτὰ μὲ περίφραγμα ἐκ λιθῶν καὶ ξύλων, κόφαντες πρὸς τοῦτο δένδρα ἡμερα. Ἐμπροσθεν δὲ τοι περιφράγματος ἐνέπηξαν καὶ σκόλοπας καὶ ἥσαν ἔτοιμοι νὰ ὑπο-

μείνωσιν πολιορκίαν καὶ νὰ υικήσωσιν. Οἱ δὲ Ἐλλῆνες, ὡς ἔμφθον τὴν φυγὴν τῶν βαρβάρων, ἐπλευσαν κατόπιν αὐτῶν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Μυκάλην. Φθάσαντες δὲ πλησίον τοῦ ἔχθρου στρατοπέδου εἶδον τὰ μὲν πλοῖα τοῦ ἔχθρου ἀνειλκυσμένα εἰς τὴν ξηράν ἐντὸς τοῦ τείχους, πολὺν δὲ στρατὸν παρατεταγμένον εἰς τὸν αἰγιαλόν. Ὁ δὲ Λεωτυχίδης προσήγγισε πλησιέστερον τῶν ἄλλων καὶ διὰ κήρυκος ἐλεγε πρὸς τοὺς Ἰωνας νὰ ἔλθωσι πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἐλλήνων. Ἀρ' οὐδὲ ἐκήρυξε ταῦτα ὁ Λεωτυχίδης, οἱ Ἐλλῆνες ἐπλησίασαν τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἀποβάντες εἰς τὸν αἰγιαλὸν παρετάσσοντε εἰς μάχην. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὑποπτεύοντες τοὺς Ἰωνας δτι εύνοούσι τοὺς Ἐλλῆνες τοὺς μὲν Σαρίους ἀφώπλισαν, τοὺς δὲ Μιλησίους διέταξαν νὰ φυλάττωσι τὰς διόδους τὰς φερούσας εἰς τὰ δρη τῆς Μυκάλης, ἵνα οὕτως ἀπομακρύνωσι αὐτοὺς τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἐπειτα παρεσκευάσθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς μάχην. Ὅτε δὲ οἱ Ἐλλῆνες ἐπήρχοντο κατὰ τῶν βαρβάρων, διεδόθη εἰς δλον τὸ στρατόπεδον φήμη δτι οἱ Ἐλλῆνες ἐν Πλαταιαῖς ἐνίκησαν τὸν Μαρδόνιον, εἶδον δὲ καὶ δάρδον κήρυκος κατὰ τὸν αἰγιαλὸν κειμένην. Τοῦτο ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας τῶν Ἐλλήνων καὶ ὥρμησαν μετὰ θάρρους κατὰ τοῦ ἔχθρου. Καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ Ἐλλῆνοῦ στρατοῦ, ἐν οἷς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἤρχοντο κατὰ τῶν βαρβάρων ἐπὶ ὅμιλοῦ χώρου, οἱ δὲ ἄλλοι, ἐν οἷς καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, προεχώρουν διὰ χαράδρας τινὸς καὶ τῶν ὄρέων. Ἀλλὰ πρὶν φθάσωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ Ἀθηναῖοι συνεπλάκησαν μετὰ τοῦ ἔχθρου, δστις κατ' ἀρχὰς ἡμύνετο γενναῖως. Ὅτε δμως οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀνήκῃ τὸ κατόρθωμα, εἰς αὐτοὺς καὶ δχι εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, παρεκέλευσαν ἄλληλους καὶ ὥρμησαν προθυμότερον, τότε ἥλλαξε τὸ πρᾶγμα. Διότι οἱ βάρβαροι ὑπομείναντες ἔτι χρόνον τινὰ ἀμυνόμενοι διεσπάσθησαν ἐπὶ τέλους καὶ ἐφυγον εἰς τὸ τεῖχος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ κατόπιν αὐτῶν τεταγμένοι Κορίνθιοι, Σικουνιοι καὶ Τροιζήνιοι ἤκολούθησαν τοὺς φεύγοντας καὶ προσέβαλον τὸ τεῖχος. Κυριεύθεντος δὲ καὶ τοῦ τείχους, οἱ βάρβαροι ούδεμίλιαν πλέον ἔδειξαν ἀντίστασιν, ἀλλὰ πάντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν πλὴν τῶν Περσῶν, οἵτινες ἡμύνοντο μέχρις δτου ἥλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἀπετελείωσαν τὰ λοιπά. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐπεσον καὶ πολλοὶ μὲν βάρβαροι, ἐν οἷς δύο στρατηγοί, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ

"Ελληνες, έν οις πάντες οι Σικυώνιοι καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Περίλαος. Ἀνδρέαν δὲ μεγάλην μάλιστα πάντων ἔδειξαν οἱ Ἀθηναῖοι, μετ' αὐτοὺς δὲ οἱ Κορίνθιοι, οἱ Τροιζήνιοι καὶ οἱ Σικυώνιοι. Συνετέλεσαν δὲ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν βαρβάρων καὶ οἱ Ἰωνες, οἵτινες, καθ' ὃν χρόνον ἐγίνετο ἡ μάχη, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν βαρβάρων βοηθοῦντες τοὺς Ἐλληνες. Ηρώτορ δὲ εἰς τοῦτο ἥρχισαν οἱ Σάμιοι.

'Αρι οὖ δὲ οἱ Ἐλληνες ἐφόνευσαν τοὺς περισσοτέρους τῶν βαρβάρων ἄλλους μὲν μαχομένους, ἄλλους δὲ φεύγοντας. ἔκχυσαν τὰ πλοῖα καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων καὶ λαβόντες τὰ λάρυρα ἥλθον εἰς τὴν Σάμον. Ἐντεῦθεν, κηρυχθείσης πάλιν τῆς ἑλευθερίας τῶν Ἰώνων, ἐπλευσαν εἰς τὸν Ἐλλήσποντον, ἵνα διαλύσωσι τὰς γεφύρας, ἃς ἐνόμιζον ἀκόμη ὑπαρχούσας. Ἐπειδὴ δὲ αὗται δὲν ὑπῆρχον, ὁ μὲν Λεωτυχίδης καὶ οἱ Πειλοπονησίοι ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Ἐλλάδα, ὁ δὲ Εάνθιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμειναν εἰς τὸν Ἐλλήσποντον, καὶ πολιορκήσαντες κατέλαβον τὴν Σηστόν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ τύραννον Ἀρταύκτην ἄνδρα ἀσεβῆ ἀπέκτειναν.

14. Τὸν τε τὸν Μακεδονὸς πολέμου.

Καὶ ὁ στόλος καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς τῶν βαρβάρων κατεστράφη, μεγάλην δὲ χαρὰν ἡσθάνθησαν πάντες οἱ Ἐλληνες καὶ μέγα ψρόνημα ἐγεννήθη εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν διὰ τὰς ἐνδόξους ταύτας νίκας. Ἄλλ' ὁ ἄγων δὲν ἐπερχώθη ἀκόμη. Αἱ Ἀθηναῖοι εἶχον μεταβληθῆ εἰς ἑρείπια, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἔμενον ἀνευ στέγης. Καὶ ἡ πόλις ἐπρεπε νὰ ἀνακτισθῇ καὶ τείχη μεγάλα καὶ ἀκαθάρτα νὰ οικοδομηθῶσιν, ἵνα μὴ πάθῃ πάλιν τὰ αὐτὰ ὑπὸ τῶν Περσῶν. Ἐπειτα οἱ Πέρσαι κατεῖχον ἐτι ἐν Εὐρώπῃ ὁ χυρὰ μέρη καὶ ἡδύναντο ἀκωλύτως καὶ πάλιν διὰ μεγάλης στρατιᾶς νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τῆς Ἐλλάδος. Διὰ τοῦτο ἐπρεπε νὰ διωχθῶσι καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ ἐκ τῆς Θράκης. Ἄλλα καὶ οἱ ἐν Μικρᾷ Ασίᾳ Ἐλληνες δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς καὶ ἡδύναντο πάλιν νὰ πάθωσιν, ἐάν δὲν ἡσφαλίζοντο διὰ κοινῆς ἀπάντων συμμαχίας. Πρὸ παντὸς δὲ ἐπρεπε νὰ προσβληθῶσιν οἱ βάρβαροι ἐν τῇ ιδίᾳ αὐτῶν χώρᾳ, ἵνα μὴ δύνανται πλέον νὰ σκέπτωνται περὶ ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἐλλάδος.

Ταῦτα πάντα ἐπρεπε ταχέως νὰ συντελεσθῶσιν, ἵνα προ-

ληφθῆ πᾶς ἐνδεχόμενος κίνδυνος. Καὶ ὅντως κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 478, ἐξ μῆνας μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην, ἤρξατο ἡ ὀχύρωσις τῶν Αθηνῶν. Χιλιάδες ἐργατῶν κατεγίνοντο δραστηρίως ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὑψηλοῦ τείχους ὃχι μόνον πέριξ τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ πέριξ τοῦ Πειραιῶς.

Οἱ Πέρσαι κατεῖχον ἐν Θράκῃ τὸ Βυζάντιον, πόλιν ὀχυρωτάτην, ἐνθα εἶχον, πεποιθότες εἰς τὸ ὀχυρὸν τοῦ τόπου, πλῆθος θησαυρῶν συγκομίσῃ. Τὴν πόλιν ταύτην κατέλαβεν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος καὶ πάντες οἱ θησαυροὶ ἐγένοντο κτῆμα τῶν νικητῶν. Ἀρχηγοὶ δὲ τῶν στόλων ἦτο τῶν μὲν Σπαρτιατῶν ὁ Παυσανίας, τῶν δὲ Ἀθηναίων ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Κίμων, ὁ γίδος τοῦ Μιλτιάδου τοῦ Μαραθωνομάχου.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Παυσανίας ἐφέρετο ὑδριστικῶς πρὸς τοὺς συμμάχους, τούναντίον δὲ ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Κίμων, οἱ σύμμαχοι προσεκολλήθησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Καὶ οὕτως ἐγένετο ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Ἀθηναίων ἡ συμμαχία τῶν Ἰωνικῶν πόλεων καὶ νήσων πρὸς ἔξακολούθησιν τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν ἀγῶνος. Πρὸς τοῦτο συνεισέφερον οἱ σύμμαχοι χρήματα, τετρακόσια ἔξήκοντα τάλαντα κατ' ἕτος, ὅπερ ἐφύλαξσαν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Δήλῳ, ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐπειτα δὲ ἐν Ἀθηναῖς ἐν τῷ Παρθενώνι.

Εἶχον δὲ παρέλθει δέκα ἔτη μετὰ τὴν νίκην τῶν Πλαταιῶν τῆς Μυκάλης, ὅτε οἱ Πέρσαι ἡτοιμάσθησαν διὰ πλοίων πολλῶν καὶ στρατοῦ νὰ ἐπαναφέρωσι τοὺς Ἑλληνας τῆς μικρᾶς Ασίας πάλιν εἰς τὴν δουλείαν. Ἀλλ' οἱ σύμμαχοι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κίμωνος ἐπῆλθον κατὰ τῶν βαρβάρων μετὰ τριακοσίων πλοίων. Παρὰ τὸν Εύρυμέδοντα ποταμὸν τῆς Παμφυλίας συνηντήθησαν οἱ δύο στόλοι. Οἱ Πέρσαι φοδηθέντες ἥθελησαν νὰ σωθῶσιν εἰσπλέοντες εἰς τὸν ποταμόν. Ἀλλ' ίδόντες τι θὰ εἰσήρχοντο καὶ οἱ Ἑλληνες ἐκεῖ, ἵνα προσβάλωσιν αὐτούς, ἐξῆλθον τοῦ ποταμοῦ καὶ παρετάχθησαν ἐν τῇ θαλάσσῃ

εἰς μάχην. Γενομένης δὲ κρατερᾶς ναυμαχίας, ἡ ττήθησαν οἱ βάροι κατὰ κράτος. Τῇ ἀπαιτήσει δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῶν, οἵτινες ἔξαλλοι ὑπὸ χαρᾶς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἔζητουν νὰ πολεμήσωσεν εύθυς καὶ πρὸς τὸν πεζὸν στρατὸν τῶν Περσῶν, ὅστις ἦτο παρατεταγμένος ἐν τῇ ἔηρᾳ, ἔξηγαγεν αὐτοὺς δὲ Κίμων τῶν πλοίων, οἵτινες ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν Περσῶν διεσκόρπισαν αὐτοὺς τραπέντας εἰς αἰσχρὰν φυγὴν. Καὶ οὕτως ἔξηκολούθησεν δὲ Μηδικὸς πόλεμος μέχρι τοῦ ἔτους 449, ὅτε οἱ βάρδαροι ἡτοῖ οὐδὲν ἀκήθησαν ἐν τῇ Σαλαμῖνι τῆς Κύπρου καὶ ἤναγκασθησαν νὰ ἀφσωσιν ἐλευθέρας πάσας τὰς Ἑλληνικὰς υῆσους καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν χώραν τῆς μικρᾶς Ἀσίας μέχρις ἀποστάσεως τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλίας. Καὶ οὕτως οἱ Ἑλληνες τῆς Μικρῆς Ἀσίας ἐγένοντο τώρα πάλιν ἐλεύθεροι, ως ἦταν ἄλλοτε πρὸ Κροίσου.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Σαλαμίνος.

Σ' αὐτῷ, 'σ' αὐτὰ τὰ κύματα τὰ ἥλιος φωτισμένα,
σ' αὐτὰ τὰ τάθιατα νερά, ἵδω τὰ μυρωμένα,
ἔβαφτισ' ἡ Ἔλευθεριὰ τὸν κόσμο μονοχή της,
καὶ τὸνομή της τοῦδωκε μοζὲ μὲ τὸ σπαθί της!
Θεμιστοκλῆ, Θοσούβιλο, ἕδω τὸν ἔχει βγάλει,
κ' εἰν' ἴδική της ἐκκλησιὰ ἐτοῦτο τάκτογιάλι!

Ω 'Ἐκκλησιὰ χωρὶς σταυρὸς καὶ κυματοχυτισμένη,
ἀπὸ Περσιάνα κορυαὶ καὶ κόκκαλα στρωμένη,
Σταυρὸς σου ἔχεις τὸ ψηλὸν τῆς λευθεριᾶς κοντάρι,
γιὰ στήλαις κύματα βουνά, βοριᾶς δύτας πάρη,
βιωμό σου τοῦ Θεμιστοκλῆ τὸ κράνος, κοινωνία
τὰ κύματα τὰ γαλανά, τάγερι ψαλμοφύλια

Πᾶς γιγαντεύεται ψυχὴ σὲ τοῦτα τὰ πελέγη!

Ἄνδρειεύεται, παίρνει καρδιὰ καὶ 'σ' ἄλλα χρόνια πάγε.
Ταῖς μέραις πονῆρα ταῖς δειλαῖς ἔχειν 'σ' αὐτὸν τὰ μέρη,
καὶ ταῦτας τοῦ Θεμιστοκλῆ, κρατῶ κουπὶ 'σ' τὸ χέρι
καὶ τοὺς Περσιάνους πολεμῶ καὶ πνίγω 'σ' τὴν ἀγκάλη,
'σ αὐτὰ τὰ ἴδια κέματα, 'σ οὐτὸν τὸ περιγιάλι!

Θαρρῶ πᾶς τὴν ἑκανονστὴ ἐκείνη βλέπω μάχη.

Ποὺς θρονιασμένος κάθεται 'σ' τὸ τρίκοφρο, 'σ τὴν φάκη;
Ο Ξέρξης! τὰ μέρβια του περήφανος ξανούγει.
θὰ ἔγη ἐν ἀπ' δλα αὐτὰ τὸ βράδυ γιὰ γὰ φύγη;
Στὸ πλάγιο του γραιματικοὶ σταυρὸς τὰ χέρια δέρουν,
καὶ τὴ μεγάλη τίκη του, ἀ γράψουν περιμένουν!

Α, δὲν κυτιᾶ καὶ τὰ μικρὰ καρδίαια μας, γεμάτα
ἀπὸ τῆς Σπάρτης τὰ παιδιά, ἀπὸ Ἀθήνας νιᾶτα!
Φουχτώνει δὲ Θεμιστοκλῆς 'σ' τὸ χέρι τὸ τημόνι,
καὶ 'οὖν σημαλα τὴν πλατειὰ χλαμιδα του ξαπλώνει.
Κ' ίδοὺ δοχίς δέ πόλεμος, δοχίς' ἡ ταυμαχία:
χέρια μὲ χέρια πιάσθηκαν Σκλαβιὰ κ' Ἔλευθεροια!

Χτύπα, περήφανη θεά, "Ελληνοποῦλα, χτύπα:
πέρα καὶ πέρα τῆς σκλαβιᾶς τὸ μᾶνθο στῆθος τρύπα !
"Ας καταλάβῃ μιὰ φορὶ, γιὰ πάντ' ἀς καταλάβῃ,
πῶς τὰ παιδιά σου πολεμοῦν καὶ πῶς χτυποῦν οἱ σκλάβοι.
Διώξε, Θεά, τὸ μόλυσμα, δὲ κόσμος γ' ἀρασάγη,
κι' ὅποιον ἐλάβωσ' ἡ σκλαβιὰ τὰ βρίσκη ἐδῶ βοτάνι.

"Ωσάν λεοντάρος ἡ θάλασσα σηκωθῇ καὶ βοργάει,
Σιάρτη κι' Ἀθήνα πολεμοῦν ἀντάμα πλάι πλάι,
δοτροπελέκια δίδυμα σὲ σύντεφα θαμμένα,
κ' ἐμπρόστις τοὺς ἡ Ἐλευθεριὰ καράβια πνίγει ξέρα.
Θαρρεῖς θεριὰ πῶς πολεμοῦν κι' ἡ θάλασσα στειάζει.
σὰν ἀνψώνη τὸ σπαθί, καὶ σὰν τὸ κατεβάζη !

Τὸ μάτι τοῦ Θεμιστοκλῆ τὸ δρόμο τῆς φωτίζει,
καὶ νᾶπον, νᾶπον. ἡ θεά τὸ πρόσωπο γυρίζει,
καὶ τὸν κυντάριον ὀλόχαρη . . . Σὲ κάθε γύρισμά της
ἀκούω δυν τώτερον καὶ τὰ χτυπήματά της . . .
"Απ' τὸ τημόνι αἰάραχος ἔκεινος τὴν κυντάζει,
καὶ μὲ τὸ μάτι του θαρρεῖς τὴν τίκη πῶς προστάζει !

Μανρίζει γῆ καὶ οὐρανός, δὲν φαίνεται ἡ ἡμέρα . . .
Μὰ τί ἀντάρος ἀκούεται ἀπ' τὰ πελάγη πέρα ;
Ποιὰ εἰν' ἔκει, η ἡ σκιά, ποῦ σὰν βουνὸ μεγάλη
πατεῖ τὸ κῦμα κι' ἔρχεται μὲ τὴν ἀνεμοζάλη ;
Γιὰ δές· δύσιστος ἀπ' αὐτὴν κι' ἄλλαις σκιοὺς δομάνε,
μὲ κάποιο τὰ μεγάλα της τὰ βήματα ἀκλουθᾶνε !

"Ο Αἴας εἶναι ! κι' ἔρχεται μὲ τὸ γεννόδο σιρατό του,
ἀπ' τῆς Τρωάδος τὰ νερά 'σ τὸ κῦμα τὸ διπό του,
Κατάρτι μεσός 'σ τὸ χέρι του φωνητώνει γιὰ κοντάρι,
κι' ἔχει τὸν Ιεῦκτορό του μαΐι, τάγετειο παλληκάρι . . .
"Α ! τί μεγάλη ταραχὴ τὸ χτύπημά του κάνει !
Πῶς τὰ κατάρτια τριζούνται 'σ τὸ χέρι σὰν τὰ πιάρη !

Κι' ἀνταμομένα τὰ γεννόδα καὶ ζωντανὰ λεοντάριοι,
κάνουν τὴν θάλασσα στριά, πατοῦντε σὲ κουφάρια . . .
Φεύγουν οἱ ξέροι, φεύγουντε μὲ τὰ πανιὰ σχισμένα !

Βλέπω καράβι α σὰ βουνά 'σ τὸν βράχον τσακισμένα.

Ακούω τρόμον προσευχαῖς, τρογοῦδια καὶ κατάρα,
Καὶ φρονκαλίζ' ή θάλασσα τοῦ Ξέρξη τὴν τιάρα ! . . .

'Αχ. Παράσχος.

Ο Βύρων πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Τῶν μεγάλων ἀνδρῶν μῆτερ, πλευρὴ χώρα τῶν ἀνδρεῶν !

Ἀπὸ τῶν βουνῶν τὰ ἀντραὶ ἥσο μέχρι τῶν παιδίων
Προμαχῶν ἐλευθερίας, εἰτε δόξης μανσωλεῖον.

Νεκροθήκη ἡμιθέων ! αὕτη ή κατάστασίς σου ;

Ταῦτα λείψαντα τὰ μόρα ἐκ τῆς ἀλλοτε ζωῆς σου ;

Πρόσεκλετε, δειλὲ σὺ δοῦλε, τῶν ἀλύσεών σοι φίλε,

Καὶ εἰπέ, δὲν εἶν' ἐκεῖναι αἱ ἀρχαῖαι Θεομοπύλαι ;

Γόνες χαῖνε προπατόρων ἐλευθέρων, ἀνικήτων,

Δέγε, τίς ή παραλλά ; τίς δικόπειος ἐκεῖνος ;

Ἐίν' ή θάλασσα, δὲ βράχος, δὲ λιμὴν τῆς Σαλαμῖνος.

Ἐγερθῆτε ! ἐγερθῆτε ! ἀνακτήσατε γενναῖος

Τὴν γῆν ταύτην, τῆς ὁποίας εἴναι ἄφθαρτον τὸ κέλεος !

Εἰς τὴν τέφραν τῶν προγόνων εὔρετε τινας τιναθῆρας,

Καὶ ἀνάψατε εἰς τὰ στήθη ἐνθουσιασμοῦ κρατῆρας !

Οἱ φιλόπατροις, ἀν πέσῃ εἰς τὴν μάχην τῶν αἰμάτων,

Οὐομα θὰ ἀποκτήσῃ φοβερόν ὡς τοῖομά των,

Αἰωνίῳ : τῶν τυράννων τὸς ψυχᾶς κατασπαράττοι !

Ἐίς τὰ τέκνα τοῦ θάρηος δόξαν καὶ ἐλπίδι τόσην,

Ωστε ἀντὶ τῆς δουλείας θάνατον νὰ προτιμῶσιν.

Αφ' οὐδὲν ή Ἐλευθερία ἀπαξ πόλεμον κινήη,

Μάχονται τὰ τέκνο, δταν δὲ πατήρ των τελευτῆσην,

Ωστ' λογά εἴτε ταχέως αὐτὴ πρόπει νὰ τικήσῃ

Σύ, Ἐλλάς, τοῦ λόγου μάρτυς ! τῆς λομπρᾶς σου ίστορίας

Αἱ σελίδες ἀναγγέλλουν τὰς τοιαύτας ἀληθείας.

Βασιλεῖς ἐνῷ ἀγνώστους πνωμάτας ἔχοντα μόνον,

Βυθομένοι εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν κόνιν τῶν αἰώνων,

Οἱ μεγάλοι ηρωές σου — ἀν καὶ τὸ ἐκ λίθου μνῆμα,

Ἡ ποιδουθεῖσα στήλη, ἔγινε τοῦ χοόντου τρῖμμα, —

Διαρκέστερον μνημεῖον ἔχουσιν οἱ δαφρηφόροι,

Τύμπον ἐνδοξοί, μεγάλον τῆς πατρίδος των τὰ δρη.

Ἐίς τὸν ξένον λέγ' ή Μούσα, αἱ ἀκρώσειαι ἐκεῖναι

Οὐι ἀφθαρτον μνημεῖον ἀθανάτων ἀρδῶν εἰραι !

Πρὸς τὴν ἑλευθερίαν.

Χώρα μαγαλοφυῖας ! Εἰς τοὺς κόλπους σου τὸ πάλαι,
δι πατρίς μοι, αἱ ἴδεαι ἀναβλάστανεν μεγάλαι·
καὶ τυραννοκτόνον ἔιφος κρύπτου εἰς τὰς μυρσίνας
οἱ Ἀρμόδιοι ἡνῶρθουν λεονόμους τὰς Ἀθήνας.
Ἄλλετε θεοὶ ἐπάτουν τὰ ἔδαφη σου καὶ θείαν
ἔως σήμερον ἡ γῆ σου ἀναδίδει εὐωδίαν,
καὶ ἡ αὔρα τεῦ ζεφύρου
ψιθυρίζει τὴν ἄρχαιαν μελῳδίαν τοῦ Ὁμήρου,

Ἄγιον καὶ παντοχράτορ πνεῦμα τῆς ἑλευθερίας !
ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν πρώτην ὥραν τῆς δημιουργίας
σ' ἐνιφύσησεν ὃς αὔραν εἰς τὴν κισίν ζωογόνον
καὶ σοῦ εἴπε· Πνέε μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων !
Ξίφος σου τὸν λόγον ἔχει, κεραυνόν σου τὴν ἴδεαν,
στρατιώτας σου τὰ ἔθνη καὶ τὴν ἔριδα σημαίαν.

Μᾶς φωτίζεις, μᾶς θερμαίνεις
καὶ τὸν νοερὸν συστρέφεις ἀξένα τῆς οἰκουμένης.

Πολεμεῖς τοὺς ὅχλοκοράτας, τοὺς τιράννους ἐκθρονίζεις
καὶ εἰς βάσιν τὸν ναὸν σου ἀδαμάντινον στρεβλίζεις.
Ἐχεις δὲ εἰς τὸν βρυμούς σου τὰς θεὰς τῆς Μιερίας,
Ἐσπιάδας σου ἀγρύπνους καὶ πιστάς σου ἱερείας.
Ἐψαλλον εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς παιάνας σου τὸ πάλαι
Μαραθῶνες, Θερμοπύλαι, Σαλαμῖνες καὶ Μυκάλαι.

Σήμαρον εἰς τὴν Γαλλίαν
ἀπολεάνεις, θερμοτάτην, ἀλλ' αἵματηράν λατρείαν.

‘Αλέξανδρος Σοβτσος—

Εἰς τὴν Θάλασσαν.

Ο τοῦ πόντου διαβάτης βλέπει ἔκθαμβος τὸ λεῖον,
τὸ χωρίς ἄρχην καὶ τέλος ὥκεινιον πεδίον.
Εἰς τὸ κέντρον μένων κύκλου, ὅστις πάντοτε αὐξάνει,
πώποτε τὴν σεύγονισάν του περιφέρειαν δὲν φθίνει.
Τοῦ νοὸς ἐκεῖ δὲν ἔχει πέρας ἡ ταχυποθρία
οὐδὲ δρᾶσοντα ἐμπρός τῆς ἀπαντά ἡ παντοπάνι.
‘Η ψυχή του ἑλευθέρα
διατρέχει τὰς ἐκτάσεις ὅποι οὐριον ἀέρα,
Κύλις τὰ κύματά σου θάλασσα. . . μυρίοι στόλοι
ἔρχονται, ὑπάγουν, τρέχουν εἰς τὸν τράχηλόν σου ὅλοι,

Σείσαι καὶ τῶν μελῶν σου τῶν βαρέων, τῶν μεγάλων,
καὶ δ εἰς κι' ὁ ἄλλος πόλες συνεθάνοντας τὸν οὐλὸν.
Θάλασσα! ὁ ἀμετρός σου καὶ ἀγηρατος βραχίων
ἐγκολποῦται τὴν γῆν ὅλην, ὡς ἡ μήτηρ τὸ παιδίον.

καὶ ἀτίθασος, ἀγρία.

μάχεσαι πρὸς τὸν τυφῶνας, μάχεσαι πρὸς τὰ στοιχεῖα.
Τὴν γῆν ὅλην ἡ θραύστης τοῦ ἀνθρώπου μεταλλάτει,
ἄλλος εὑρίσκει ὅρια τῆς τάναλλοιωτά σου χράτη.
Οτε ἥχησεν ἡ πρώτη ὕδρα τῆς δημιουργίας,
νέα ἔρευστες καὶ νέα θεύσις μέχρι συντελείας.
Τὴν παλιρροιαν τῆς τύχης καὶ τὸ ἀστατόν τῆς πνεῦμα
παριστῇ τὸ ὑπὸ ἀνέμων περιδίνητόν σου θεῦμα,
καὶ εἰς σὲ ἡ τοῦ ἀπείρου
ἔκτασις ἀντανακλᾶται ὡς εἰς κάτωπτρον σαπφείρου.

Αλέξανδρος Σούτσος.

26. Θ Βράχος καὶ τὸ Ιάζικα.

Μέργιασε, βράχε, νὰ διαβῶ, τὸ κῦμα ἐνδρειωμένο
Δέγεις τὴν πέτρα τοῦ γιαλοῦ θολό, μελανιασμένο,
Μέριασε, μὲς τὰ στήθη μου ποῦσαν νεκρὰ καὶ κρύα
Μαύρος βορειαῖς ἐφώλιασε καὶ μαύρη τρικυμία.
Αφροὺς δὲν ἔχω γι' ἀρματα, κούφια βοὴ γι' ἀντάρα,
Ἐχω ποτάμι αἴματα, μὲ θέριεψε η κατάρα
Τοῦ κόσμου ποῦ βαρέθηκε, τοῦ κόσμου ποῦπε τώρα,
Βράχε, θὰ πέσης, ἔφτασεν ἡ φοβερή σου ἡ ὕδρα.
Οταν ἔρχόμουνα σιγά, δειλό, παραδαρμένο
Καὶ σῶγλυφα καὶ σῶπλενα τὰ πόδια δουλωμένο,
Περήφρανα μ' ἐκύτταζες καὶ φώναζες τοῦ κόσμου
Νὰ ιδῃ τὴν καταφρόνεσι ποῦ πεθαίνε ὁ ἄρρος μου.
Κι' ἀντὶς ἔγω κρυφὰ κρυφά, ἐκεῖ ποῦ σ' ἐφιλοῦσα
Μέρα καὶ νύχτα σ' ἔσκαφτα, τὴ σάρκα σου ἐδαγκοῦσα
Καὶ τὴν πληγὴ ποῦς ἀνοιγα, τὸ λάκκο ποῦθε κάμω
Μὲ φύκη τὸν ἐπλάκωνα, τὸν ἔχρυβα τὸν ἄμμο.
Σκύψε νὰ ιδῆς τὴν ρίζα σου τῆς θάλασσας τὰ βύθη,
Τὰ θέμελά σου τάφαγα, σ' ἔκαμα κουρολίθι.
Μέριασε, βράχε, νὰ διαβῶ. Τοῦ δούλου τὸ ποδάρι.
Θὰ σὲ πατήσῃ τὸ λαιμό Ἐξύπνησα λειοντάρι . . .
Βράχος ἐκοιμώτουνε. Σ τὴν καταχνιὰ κρυμμένος,
Αναίσθητος σοῦ φαίνεται, νεκρὸς σαβανωμένος.
οὐ φώτιζεν τὸ μέτωπον, σχισμένο ἀπὸ ρυτίδες,

Τοῦ φεγγαριοῦ πούταν χλωμό, μισόσσυστης ἀχτίδες.
Ολόγυρά του δνείρατα, κατάραις ἀνεμίζουν
Καὶ σ' τὸν ἀνεμοστρόβιλο φαντάσματα ἀρμενίζουν,
Καθώς ἀνεμοδέρουνε καὶ φτεροθορυβοῦνε
Τὴ δυσωδία τοῦ νεκροῦ τὰ ὅρνια ἀν μυριστοῦνε.
Τὸ μούγγρισμα τοῦ κύματος, τὴν ἀσπλαχνη φοῖέρα
Χίλιαις φοραὶς τὴν ἄκουσεν δὲ βράχος σ' τὸν αἰθέρα
Νάντιοφ τρομακτικὰ χωρὶς κάν νὰ ξυπνήσῃ,
Καὶ σήμερι ἔνατρίχιασε, λέσ θὲ λιγοψυχήσῃ: -
«Κῦμα, τί θέλεις ἀπό μὲ καὶ τὶ μὲ φοβερίζεις;
»Ποιός εἶσαι σὺ κ' ἐτόλμησες ἀντὶ νὰ μὲ δ. οσίης,
»Ἀντὶ μὲ τὸ τραγοῦδι σου τὸν ὑπνο μου νὰ εὐφραίνης
»Καὶ μὲ τὰ ιρύα σου νερὰ τὴ φτέρνα μου νὰ πλένης,
»Ἐμπρός μου στέκεις φοβερό μ' ἀρρούς στεφανωμένο,
»Οποιος κι' ἀν εἶσαι μάθε το, εὔκολα δὲν πεθαίνω.»
»Βράχε, μὲ λένε ἔνδικησι. Μ' ἐπότισεν δὲ χρόνος
»Χολὴ καὶ καταφρόνεσι μ' ἀνάθρεψεν δὲ πόνος.
»Ημουνα δάκρυ μιὰ φορά, καὶ τώρα κύτταξέ με!
»Ἐγεινα θάλασσα πλατειά, πέσε προσκύνησέ με
»Ἐδῶ μέσα στὰ σπλάχνα μου βλέπεις δὲν ἔχω φύκη,
»Σέργω ἔνα σύγνευφο ψυχαίς, ἔρμιὰ καὶ καταδίκη.
»Ξύπνησε τώρα, σὲ ζητοῦν τοῦ ἄδη μου τάχναρια...
»Μ' ἔκαμες ξυλοκρέβατο... Μὲ φόρτωσες κουράρια....
»Σὲ ξένους μ' ἔρριξες γιαλούς... Τὸ ψυχομάχημά μου
»Τὸ περιγέλασαν πόλλοι καὶ τὰ παθήματά μου
»Τὰ φαρμακέψανε ιρυφά μὲ τὴν ἐλεημοσύνη.
»Μέρισε, βράχε νὰ διαβῶ, ἐπέρασε ἡ γαλήνη,
»Καταποντῆρας εἰμ' ἔγώ, δὲ ἀσπονδος ἔχθρός σου,
»Γίγαντας στέκω ἐμπρός σου»
Ο βράχος ἔβουνθάθηκε. Τὸ κῦμα σ' τὴν ὄρμή του
Ἐκαταπόντισε μὲ μιᾶς τὸ κούριο τὸ κορ ἴ του.
Νάνεται μέσ σ' τὴν ἄβυσσο, τρίβεται, σβυέται, λυώνει
Σὰν νάταν ἀπό γιόνι.
Ἐπάνωθέ του ἔβόγγιξε γιὰ λίγο ἀγριωμένη
Η θάλασσα κ' ἔκλειστηκε. Τώρα δὲν ἀπομένει
Σ τὸν τόπο πούταν τὸ στοιχεῖο κανεὶς παρὰ τὸ κῦμα
Ποῦ παιζει γαλανόλευκο ἐπάνω ἀπό τὸ μνῆμα.
Αρ. Βαλαωρίτης.

ΤΕΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρός τὸν κ. π. π. Θ. Θ. Θέονογόραν

Γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι τὸ συμφώνως τῷ νόμῳ 2678
βληθὲν πρὸς ιρίσιν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἐπιτροπὴν ὑμένας
βιβλίον Ἀναγνώσματα ΚΑΘ' ΗΡΟΔΟΤΟΝ διὰ
Δ' Τάξιν τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐνεκρίθη καὶ
τιμὴ αὐτοῦ ἐκανονίσθη κατὰ τὰ ἐν τῇ συνημμένῃ ἀποφάσει
ἡμῶν δριζόμενα.

·Ο· Υπουργός

Θ. ΖΑΪΜΗΣ

Μ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής